SAHÎHU-L-BUHÂRI

Në gjuhën shqipe

Libri 7.

Përktheu: Isa Memishi

Sahîhu-l-Buhâri në gjuhën shqipe - libri 7.

Titulli i origjinalit:

صحيح البخاري

Përktheu:
Isa MEMISHI

Redaktor profesional:
Bahri ef. ALIU

Redaktor gjuhësor:
Mahmud HYSA

Korrektor:
Isa MEMISHI

Redaktor teknik:
Nysret S. SIMNICA

Realizimi kompjuterik:
nip shuli prishtinë

SAHÎHU-L-BUHÂRI

Në gjuhën shqipe

Libri 7.
2738-3325
HADITHE

Përktheu:
Isa Memishi

Prishtinë
1994

"... Çdo gjë që ju vjen nga unë, krahasojeni me Kur'anin, dhe ajo që është në pajtim me të është thënë nga unë, e çkado që nuk pajtohet me të, nuk është nga unë".

Muhammedi a.s.

Atyre që kanë etje për t'i njohur burimisht traditën dhe themelet e Fesë Islame.

Përkthyesi

صحيح أبي عبد الله البخاري

مشكول

الجزء الرابع

يطلب من
مكتبة الجمهورية العربية
لصاحبها
عبد الفتاح عبد الحميد مراد
شارع الصنادقية بجوار جامع الأزهر الشريف بمصر

Parathënie

لَن تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ

"Kurrsesi nuk do të arrini mirësinë e lartë, përderisa të mos ndani një pjesë nga ajo që e keni më të dashur..."

(Ali Imran: 92)

أفضلُ الناسِ مؤمنٌ مجاهدٌ بنفسِهِ ومالِهِ في سبيلِ الله .

"Njeriu më i mirë është besimtari, i cili me vetveten dhe pasurinë e tij lufton në rrugën e All-llahut"

(Muhammedi a.s.)

Vepra "Sahihu-l-Buhari" si vepër e parë e haditheve të Muhammedit a.s. e përkthyer në gjuhën shqipe (katër pjesë, nga gjithsej nëntë), ka një rëndësi të veçantë për historinë e literaturës islame shqiptare. Kjo vepër na jep një material të pasur për studimin më autentik të normave të së drejtës islame dhe zë vendin e parë pas Kur'anit.

Gjatë viteve të fundit janë botuar punime të rëndësishme, përkthime të ndryshme të literaturës islame, mirëpo ato kryesisht janë përkthime nga boshnjakishtja, kurse koleksioni "Sahihu-l-Buhari" për shumë çka ndryshonë nga botimet tjera të përkthyera në gjuhën shqipe.

Radhitja e haditheve kështu siç ia prezentojmë lexuesit tonë, është bërë nga muhaddithi i njohur Ahmed b. Ali b. Haxher El Askalani 1371 - 1448. Njëherit edhe ne gjatë përkthimit i përmbahemi besnikërisht kësaj radhitjeje.

Libri i shtatë përfshinë 587 hadithe, gjegjësisht prej numrit 2738 deri 3325, i cili ndahet në pesë kapituj.

1. Testamenti,
2. Lufta dhe udhëtimi në rrugën e All-llahut,
3. Përcaktimi i një të pestës,
4. Xhizja dhe pajtimi me armikun,
5. Fillimi i krijimit.

Kapitulli i parë përfshin testamentin. Dihet mirëfill se baza kryesore e Kur'anit është me karakter moral, mirëpo në të ndër të tjera përfshihen edhe normat e drejtësisë sociale ekonomike. Andaj edhe në pjesën e parë të kësaj vepre, pjesa dërmuese e haditheve të Muhammedit a.s. rregullojnë çështjen e testamentit, mirëpo nuk mbaron vetëm me kaq, në të një numër i konsiderueshëm i haditheve kanë të bëjnë me sadakanë, sjelljen e kujdestarit ndaj jetimit dhe më në fund përcaktohen rregullat e vakufit si institucion islam.

Kapitulli i dytë përmban xhihadin dhe udhëtimin në rrugën e All-llahut xh.sh. Kur'ani i fton besimtarët, që të jenë të gatshëm të japin pasurinë dhe vetveten për hirë të rrugës së All-llahut dhe atdhetut. Për rëndësinë e Xhihadit në rrugën e All-llahut xh.sh. dëshmojnë disa ajete të Kur'anit, një ndër ta është edhe ajeti: ***"O besimtarë a doni t'ju orientoj në një tregti, e cila ju shpëton nga vuajtja e dhembshme. Besoni në All-llahun dhe në Pejgamberin e Tij, luftoni në rrugën e All-llahut me pasurinë dhe vetveten, kjo është më e mirë për ju, - nëse e dini...".*** **(Saff: 10,11)**

Me shpërnguljen e Pejgamberit s.a.v.s. nga Meka në Medine Xhihadi pas namazit dhe Zeqatit ka qenë në qendër të vëmendjes, këtë e dëshmon edhe ajo se Pejgamberi a.s.v.s. njeriun, i cili lufton në rrugën e All-llahut e radhitë ndër besimtarët më të vlefshëm.

Sa i përket pjesëtarëve të xhihadit të ciltë vriten duke luftuar në rrugën e All-llahut xh.sh. në Kur'an thuhet: ***"Kurrsesi mos i konsideroni të vdekur, ata që janë vrarë në rrugën e All-llahut..."*** **(Ali Imran:169).** Luftëtari, i cili merrë pjesë aktive në luftë është më i dashur tek All-llahu xh.sh. në krahasim me besimtarin, i cili i shmanget luftës pa arësye. Këtë e dëshmon edhe ajeti: ***"Besimtarët që rrinë në shtëpitë e tyre, pos të paaftëve nuk janë të barabartë më ata (besimtarë) që luftojnë në rrugën e All-llahut"*** **(En-Nisa: 95),** ndërsa dezertimi nga radhët e luftës konsiderohet ndër shtatë mëkatet më të mëdha.

Kapitulli i tretë dhe i katërt ndërlidhen me kapitullin e dytë duke përfshirë rregullat e Xhihadit, ndarjen e një të pestës nga plaçka e luftës, xhizjen, marrëveshjet e Pejgamberit s.a.v.s. me kundërshtarët e tij, letsën e Pejgamberit s.a.v.s. dërguar mbretit të Bizantit që ta pranojë Islamin, etj.

Kapitulli i pestë ka të bëjë me fillimin e krijimit, andaj edhe Buhariu në fillim të kësaj pjese cekë Ajetin: ***"(All-llahu) është Ai, i cili krijon prej asgjëje dhe Ai i përsërit ato. Për të kjo është shumë lehtë...".*** **(Er-Rum: 27).**

Një numër i konsiderueshëm i haditheve, të cilat përfshihen në kapitullin e pestë kanë të bëjnë me krijesat, duke përfshirë Tokën, qiejt, njerin, Melekët, xhindët, shejtanin, Xhennetin, Xhehennemin dhe krijesat tjera.

Për të qenë përkthimi sa më i qartë kemi marrë disa komentime të Ibën Haxher El Askalanit, Hasan Shkapurit dhe Hasan Makiçit.

Pa dyshim botimi i "Sahihu-l-Buhari" në gjuhën shqipe do të ndihmojë në njohjen më të thellë të mjaft çështjeve e problemeve të noramave islame, do të ndihmojë për zhvillimin e mëtejshëm të kërkimeve në fushën e shkencës së hadithit

Botimi i veprës "Sahihu-l-Buhari" me sened të plotë sipas origjinalit, dhe me tekstin e hadithit origjinal përballë përkthimit në gjuhën shqipe u drejtohet të gjithë atyre që punojnë në fushën e shkencës së hadithit si dhe mbarë lexuesve për t'u njohur sa më mirë me normat islame.

Lavdërimi dhe falënderimi i qofshin All-llahut.

Mëshira dhe paqja e Zotit qofshin mbi Pejgamberin s.a.v.s., familjen dhe shokët e tij.

Prishtinë, janar, 1995 *Përkthyesi*

٥٥ - كتاب الوصايا

Kreu 55. Testamenti

بسم الله الرحمن الرحيم

Në emër të All-llahut, të Gjithmëshirshmit, Mëshirëplotit!

باب الوصايا، وقول النبي ﷺ «وصية الرجل مكتوبة عنده»

وقال الله عز وجل [البقرة ١٨٠] : ﴿كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ . فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ ، إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ . فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ ، إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

جَنَفًا : مَيلاً . مُتَجَانِف : مائل

Testamenti dhe fjalët e Pejgamberit s.a.v.s.:

"Testamenti i njeriut duhet të jetë i shkruar tek ai".

All-llahu i Lartmadhëruar thotë: **"Kur ndokush prej jush gjendet buzë vdekjes e pas vetes lë pasuri, ju urdhërohet që testamenti të bëhet në mënyrë të drejtë ndaj prindërve dhe farefisit, ky është obligim i drejtë për njerëzit e mirë. Kush e ndryshon (testamentin) pasi e ka mësuar të vërtetën, - është mëkat për ata që e ndryshojnë, - e All-llahu me të vërtetë i dëgjon dhe i di të gjitha. E ai që frikësohet se porositësi (i testamentit) ka bërë pa qëllim gabim ose padrejtësi, i përmirëson ato, për këtë nuk bën mëkat, All-llahu është Falës dhe Mëshirues".**[1]

---

1 Ajeti 180 - 182, **El-Bekare.**
Disa nga komentatorët e Kur'anit mendojnë se ajeti i njëmbdhjetë i sures "En-nisisa'", me të cilin është rregulluar trashëgimia e ka deroguar këtë rregull që ka të bëjë me testamentin, por ky nuk është mendim i saktë, ngase ky ajet ka zbritur pas ajetit, i cili ka të bëjë me trashëgiminë.
Ajeti, i cili ka të bëjë me testamentin vetëm se i plotëson rregullat e trashëgimisë.

Xhenefen: - do të thotë: njëanshmëri, të kesh simpati ndaj ndokujt.

mutexhanifun: - ai që anon ndaj diçkaje.

٢٧٣٨ - حدثنا عبدُ اللهِ بنُ يوسفَ أخبرَنا مالكٌ عن نافعٍ عن عبدِ اللهِ بنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما أنّ
رسولَ اللهِ ﷺ قال: «ما حقُّ امرئٍ مسلمٍ لهُ شيءٌ يوصي فيهِ يَبيتُ ليلتَينِ إلا ووصيّتُهُ مكتوبةٌ عندَه»
تابعهُ محمدُ بنُ مُسلمٍ عن عَمرٍو عنِ ابنِ عمرَ عنِ النبيّ ﷺ

2738. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, ai është Migveli këtij Nafiu, këtij Abdullah b. Umeri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Është obligim i çdo muslimani, që, nëse ka diç për të lënë testament, të mos kalojnë dy net, që testamenti i tij, të mos jetë i shkruar të ai".**

Në vargun tjetër të transmetuesve pason ndryshimi në radhitjen e tyre, ngase hadithin e transmeton Muhammed b. Muslimi nga Amri, ai nga Ibën Umeri e ky nga Pejgamberi s.a.v.s.

٢٧٣٩ - حدثنا إبراهيمُ بنُ الحارثِ حدّثَنا يحيى بنُ أبي بُكيرٍ حدّثَنا زُهيرُ بنُ مُعاويةَ الجُعْفيُّ
حدّثَنا أبو إسحاقَ عن عمرِو بنِ الحارثِ خَتَنِ رسولِ اللهِ ﷺ أخي جُوَيريةَ بنتِ الحارثِ قال: «ما تَركَ رسولُ
اللهِ ﷺ عندَ موتهِ دِرهماً ولا ديناراً ولا عبداً ولا أمةً ولا شيئاً، إلاّ بَغلتَهُ البيضاءَ وسِلاحَهُ وأرضاً جعلَها
صدقةً»

2739. Na ka treguar Ibrahim b. Harithi, këtij Jahja b. Ebu Bukejri, këtij Zuhejr b. Muavijj El-Xhu'fijju, këtij Ebu Is-haku, këtij Amër b. Harithi, i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s., pas vdekjes së tij, nuk ka lënë asnjë derhem e asnjë dinar, asnjë rob e asnjë robëreshë, e asnjë send tjetër, pos mushkës Bejda', armëve të tij dhe tokës, të cilën ka herë e kish lënë vakuf.[2]

---

2 Resulullahu a.s. i ka pasur gjashtë mushka; Shehba', e cila ka qenë e larme, e njohur me emrin Duldul, që ia kishte dhuruar Mukavkisi, mbreti i Egjiptit; Fida', të cilën ia kishte dhuruar Fevre b. Amër El-Xhezamiu, e Muhammedi s.a. ia dhuroi Ebu Bekrit; mushkën të cilën ia dhuroi mbreti Xhendal; mushkën të cilën e mori dhuratë nga eprori Ejlë. Sipas të dhënave të Muslimit, emri i saj i vërtetë ka qenë Bejda'; mushkën tjetër që e kishte

٢٧٤٠ – حدثنا خلاد بن يحيى حدثنا مالك هو ابن مغول حدثنا طلحة بن مصرف قال « سألت عبد الله بن أبي أوفى رضي الله عنهما : هل كان النبي ﷺ أوصى ؟ فقال : لا . فقلت : كيف كتب على الناس الوصية أو أمروا بالوصية ؟ قال : أوصى بكتاب الله »

2740. Na ka treguar Hal-lad b. Jahjau, këtij Maliku, këtij Talha b. Musarrifi, i cili ka thënë:

- E kam pyetur Abdullah b. Ebu Evfin r.a.: **"A ka lënë diçka Pejgamberi s.a.v.s. (nga pasuria e tij) testament?"**

- **Jo,** - më është përgjigjur.

- **Atëherë si janë obliguar ose u është urdhëruar njerëzve që të lënë testament?** - e pyeta.

- **Pejgamberi s.a.v.s. testament e ka lënë Librin e All-llahut** - më tha.

٢٧٤١ – حدثنا عمرو بن زرارة أخبرنا إسماعيل عن ابن عون عن إبراهيم عن الأسود قال « ذكروا عند عائشة أن عليا رضي الله عنهما كان وصيا ، فقالت : متى أوصى إليه وقد كنت مسندته إلى صدري - أو قالت : حجري - فدعا بالطست ، فلقد انخنث في حجري فما شعرت أنه قد مات ، فمتى أوصى إليه » ؟

2741. Na ka treguar Amër b. Zurari, këtij Ismaili, këtij Ibën Avni, këtij Ibrahimi i cili thotë se Esvedi ka thënë:

---

marrë dhuratë nga Nexhashiu dhe një tjetër që e kishte marrë nga mbreti i Egjyptit.

Pas vdekjes së Muhammedit a.s., mbeti vetëm mushka e quajtur Duldul, e cila ka qenë tek Aliu r.a. e më vonë tek Abdullah b. Xha'feri.

Sipas të dhënave të Ibën Ethirit, Muhammedi a.s. ka pasur gjasthë shpata, më e njohura nga ato ka qenë ajo e quajtura "Dhu-l-Fikar", të cilën e mori nga plaçka e luftës në betejën e Bedrit, e më vonë ate ia dhuroi Ali b. Ebu Talibit, pas tij në ruajtje ishte te Muhammed b. El-Hanefiu, e pas këtij te Muhammed b. Abdullah b. Hasan b. Husejni.

Muhammedi a.s. gjithashtu ka pasur edhe pesë shtiza të përpunuara në mënyra të ndryshme.

Gjithashtu ka pasur diç nga toka, e cila punohej, e që gjendej në Fedekë, të cilën ai e la vakuf në emër të udhëtarëve kalimtar pa të mira materiale.

Muhammedi a.s. ka pasur edhe gjashtëdhjetë e më shumë robër dhe njëzet robëresha, që i liroi gjatë jetës së tij. Resulullahun a.s. vdekja e gjeti pa kurrfarë pasurie, andaj edhe nuk ka pasur ç'të len testament.

- Disa as-habë te Aishja kanë cekur se Aliu r.a. e ka pasur testamentin (për halif), pastaj ajo pyeti: "**Kur Pejgamberi s.a.v.s. ia ka lënë atij atë testament? Unë, para se të vdesë ai, e kam mbajtur në gjoksin tim, ose ka thënë: "... në krahun tim".**

E kërkoi legenin e pastaj u mbështet në krahu tim, e as që e kam vërejtur kur ka vdekur. Andaj, kur ia la atij atë testament?".

باب أن يترك ورثته أغنياء خير من أن يتكففوا الناس

٢٧٤٢ – حدثنا أبو نعيم حدثنا سفيان عن سعد بن إبراهيم عن عامر بن سعد عن سعد بن أبي وقاص رضي الله عنه قال «جاء النبي ﷺ يعودني وأنا بمكة، وهو يكره أن يموت بالأرض التي هاجر منها، قال: يرحم الله ابن عفراء. قلت: يا رسول الله أوصي بمالي كله؟ قال لا. قلت: فالشطر؟ قال: لا. قلت: الثلث؟ قال: فالثلث، والثلث كثير، إنك أن تدع ورثتك أغنياء خير من أن تدعهم عالة يتكففون الناس في أيديهم، وإنك مهما أنفقت من نفقة فإنها صدقة، حتى اللقمة التي ترفعها إلى في امرأتك، وعسى الله أن يرفعك فينتفع بك ناس ويضر بك آخرون. ولم يكن له يومئذ إلا ابنة»

Më mirë është që trashëgimtarëve tuaj t'u leni pasuri sesa të kërkojnë lëmoshë nga të tjerët

2742. Na ka treguar Ebu Nu'ajmi, këtij Sufjani, këtij Sa'd b. Ibrahimi, këtij Amir b. Sa'di, i cili thotë se Sa'd b. Ebi Vekasi r.a. ka thënë:

- **Pejgamberi s.a.v.s. (gjatë Haxhxhit Lamtumirës) erdhi që të më vizitojë.** Unë, atëherë isha në Mekke, i pakënaqur me ate se po vdes në vendin nga i cili isha shpërngulur njëherë, atëherë Resulullahu a.s. më tha:

- **All-llahu e ka mëshiruar birin e Afraut.**

- **O Pejgamber i All-llahut,** i thashë, thotë Sa'di - **dua ta lë testament tërë pasurinë time.**

- **Jo** - tha Resulullahu a.s.

- **Atëherë gjysmën?** - e pyeta.

- **Jo** - tha Resulullahu a.s.

- **A mundem një të tretën?** - e pyeta.

- **Një të tretën (mundesh)** tha Resulullahu a.s. - , **edhe një e treta është shumë. Më mirë është (për ty) t'i lësh trashëgimtarët e tu të pasur** se sa

të varfër, e të shtrinë dorën për të kërkuar lëmoshë nga të tjerët. Me të vërtetë, çdo gjë që e harxhon për furnizimin e familjes sate, konsiderohet sadakë, saqë edhe kafshatën që ia ofron bashkëshortes sate te goja (konsiderohet sadakë.). Të dhashtë All-llahu jetë më të gjatë për t'u sjellur dobi njerëzve, e të tjerëve (armiqve) dëm".

Ai, atëkohë kishte vetëm një vajzë.

باب الوصيَّة بالثلث

وقال الحسنُ : لايجوزُ للذمّيّ وصيَّةٌ الا الثلث وقال اللهُ عزَّ وجلَّ [٤٩ المائدة] : ﴿وأنِ احكمْ بينهم بما أنزلَ اللهُ﴾

٢٧٤٣ – حدثنا قُتيبةُ بنُ سعيدٍ ثنا سُفيانُ عن هِشامِ بنِ عُروةَ عن أبيهِ عنِ ابنِ عبّاسٍ رضيَ اللهُ عنهما قال « لو غَضَّ الناسُ الى الرُّبعِ ، لأنَّ رسولَ اللهِ ﷺ قال : الثُلُثُ ، والثُلُثُ كثير »

Testamenti përfshin një të tretën e pasurisë

Hasan (Basriu) ka thënë: Jomuslimanit, që është shtetas i shtetit Islam, i lejohet që në testamentin e tij të përfshijë vetëm një të tretën (e pasurisë së tij)".[3]

All-llahu i Lartmadhëruar thotë:

"Gjykoni ata, ashtu siç ka shpallur All-llahu".

(El-Maide:49)

2743. Na ka treguar Kutejbe b. Seid, këtij Sufjani, këtij Hisham b. Urve, këtij i ati i tij, i cili thotë se Ibën Abbasi r.a. ka thënë:

- Po qe se masa don ta zbresin (testamentin) në një të katërtën, (munden), ngase Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"...një e treta (mundet), po edhe një e treta është shumë!".**

---

3 Testamenti i qytetarit jomusliman në shtetin islam kurrsesi nuk mund të tejkalojë shumën e një të tretës së pasurisë së tij, ndërsa testamenti i muslimanit mund të tejkalojë atë shumë, por me kusht që të mos ketë trashëgimtar ose ka trashëgimtar, por ata nuk e kontestojnë testamentin.

Maliku, Shafiu dhe Ahmedi lejojnë që testamenti të përmbajë vetëm një të tretën e pasurisë së muslimanit qoftë ai edhe pa pasardhës, ndërsa pjesa tjetër duhet të mbetet në arkën shtetërore.

٢٧٤٤ — حدثني محمدُ بنُ عبدِ الرَّحيمِ حدَّثَنا زكرِيَّاءُ بنُ عديٍّ حدَّثَنا مروانُ عن هاشمِ بنِ هاشمٍ عن عامرِ بنِ سعدٍ عن أبيهِ رضيَ اللهُ عنهُ قال «مرِضتُ فعادَني النبيُّ ﷺ فقلتُ: يارسولَ اللهِ، ادعُ اللهَ أن لا يرُدَّني على عقِبي. قال: لعلَّ اللهَ يرفَعُكَ وينفعُ بكَ ناساً. قلتُ: أريدُ أن أُوصيَ وإنما لي ابنةٌ. فقلتُ: أُوصي بالنصفِ؟ قال: النصفُ كثيرٌ. قلتُ: فالثلثُ؟ قال: الثلثُ، والثلثُ كثيرٌ ـ أو كبيرٌ ـ قال فأوصى الناسُ بالثلثِ، وجازَ ذلكَ لهم».

2744. Më ka treguar Muhammed b. Abdurrahmani, këtij Zekerijja b. Adijju, këtij Mervani, këtij Hashim b. Hashimi, këtij Amër b. Sa'di, i cili thotë se i ati i tij ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. më vizitoi, kur unë isha i sëmurë, dhe me atë rast i thashë: **"O Pejgamber i All-llahut, lute All-llahun që të mos më ktheje prapa (e të vdes në Mekke).**

- **Të dhashtë All-llahu shëndet për t'u sjellur dobi njerëzve** - më tha Resulullahu a.s.

- **Dua ta lë (pasurinë time) testament, ngase e kam vetëm një vajzë (nga trashëgimtarët). Do t'ia lë testament gjysmën e pasurisë** - i thashë.

- **Jo, gjysma është shumë** - tha Resulullahu a.s.

- **Atëherë një të tretën?** - i thashë.

- **Një të tretën (mundet) - tha ai, por edhe një e treta është shumë, ose ka thënë: "... e madhe".** Dhe ashtu, njerëzit kanë lënë testament një të tretën (e pasurisë së tyre), e që Resulullahu a.s. ua lejonte atë.[4]

---

4 Për aplikimin e testamentit me vlerë gjer në një të tretën e lejojnë që të gjithë juristët islamë, por ndryshojnë në mendime kur është fjala se cila shumë është më e vlefshme.
Ebu Bekri për testament ka lënë një të tretën e pasurisë së tij, duke thënë: "All-llahu xh.sh. luftëtarëve muslimanë u ka lejuar një të pestën nga plaçka e luftës".
Halifi Umer, testament ka lënë një të katërtën nga pasuria e tij.
Halifi Ali thotë: "Më tepër më pëlqen kur muslimanët lënë testament një të pestën sesa një të katërtën, por gjithashtu një e katërta më pëlqen më tepër se një e treta.
Disa nga juristët islamë mendojnë që testamenti të jetë një e gjashta nga e tërë pasuria, ndërsa disa të tjerë mendojnë se testamenti duhet të përmbajë një të dhjetën.

باب قول الموصي لوصيه: تعاهد ولدي. وما يجوز للوصي من الدعوى

٢٧٤٥ — حدثنا عبد الله بن مسلمة عن مالك عن ابن شهاب عن عروة بن الزبير عن عائشة رضي الله
عنها زوج النبي ﷺ أنها قالت «كان عتبة بن أبي وقاص عهد إلى أخيه سعد بن أبي وقاص أن ابن وليدة
زمعة مني، فاقبضه إليك. فلما كان عام الفتح أخذه سعد فقال: ابن أخي قد كان عهد إلي فيه. فقام عبد
ابن زمعة فقال: أخي وابن أمة أبي ولد على فراشه. فتساوقا إلى رسول الله ﷺ، فقال سعد: يارسول الله
ابن أخي، كان عهد إلي فيه. فقال عبد بن زمعة: أخي وابن وليدة أبي. فقال رسول الله ﷺ: هو لك
ياعبد بن زمعة، الولد للفراش وللعاهر الحجر. ثم قال لسودة بنت زمعة احتجبي منه. لما رأى من شبهه
بعتبة. فما رآها حتى لقي الله»

Fjalët e testatorit drejtuar ekzekutuesit të testamentit të tij

"Kujdesu për fëmijën tim!", - dhe në cilat raste i lejohet ankesa ekzekutuesit të testamentit.

2745. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Maliku, këtij Ibën Shihabi, këtij Urve b. Zubejri, i cili thotë se Aishja r.a. ka thënë:

- Utbe b. Ebu Vekasi i ka treguar vëllait të tij Sa'd b. Ebi Vekasit duke e porositur: **"Djali i robëreshës Zem'ate, njëherit është edhe djali im, andaj merre pranë vetes".**

- Vitin e parë pas çlirimit të Mekkës, Sa'di e mori afër vetes duke thënë: **"Ai është djali i vëllait tim, e ai vetë më ka treguar për këtë".** Pastaj është ngritur Abd b. Zem'ati dhe tha: **"Ky është vëllai im, djalë i robëreshës së atit tim, i lindur në shtratin e tij".**

Pastaj ka shkuar te Pejgamberi s.a.v.s., e Sa'di i tha:

- O Pejgamber i All-llahut, ky është djalë i vëllait tim dhe ai më ka obliguar me te (që të kujdesem)".

Më pastaj Abd b. Zem'at tha: **Vëllau im është, nga se është djalë i robëreshës së atit tim". O Abd b. Zem'at!** - tha Resulullahu a.s. - **ai është i yti. Fëmija i përket shtratit, kurse ai i cili natën u ofrohet femrave - (meriton) vrasje me gurë.**

Pastaj Resulullahu a.s. iu drejtua Sevdes, vajzës së Zem'atit duke i thënë: **Largohu dhe mos m'u paraqit, - ngase e pa se ajo i përngjante Utbes. Vdiq e ai nuk e pa më asnjëherë...**[5]

بَابٌ إِذَا أَوْمَأَ الْمَرِيضُ بِرَأْسِهِ إِشَارَةً بَيِّنَةً جَازَتْ

٢٧٤٦ – حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ أَبِي عَبَّادٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ «أَنَّ يَهُودِيًّا رَضَّ رَأْسَ جَارِيَةٍ بَيْنَ حَجَرَيْنِ، فَقِيلَ لَهَا: مَنْ فَعَلَ بِكِ؟ أَفُلَانٌ أَوْ فُلَانٌ؟ حَتَّى سُمِّيَ الْيَهُودِيُّ فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا، فَجِيءَ بِهِ، فَلَمْ يَزَلْ حَتَّى اعْتَرَفَ، فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ فَرُضَّ رَأْسُهُ بِالْحِجَارَةِ»

Deklarimi i testatorit është i plotfuqishëm vetëm atëherë kur ai atë e dëshmon me luhatje të kokës (në rast se ai ësht i sëmurë)

2746. Na ka treguar Hasan b. Ebu Abbadi, këtij Hemmami, këtij Katade, këtij Enesi r.a., i cili thotë se një hebre ia kishte thyer kokën një vajze në mes dy gurëve, e pastaj e kanë pyetur atë:

- Kush të ka lënduar? Filani, apo filani? Kur u përmend emri (i hebreut, i cili e kishte lënduar) atëherë ajo e dëshmoi me luhatjen e kokës.

Atëherë është marrë ai, dhe nuk e kanë liruar gjersa e ka pranuar (veprën). Pejgamberi s.a.v.s. urdhëroi që edhe ai të dënohet, ashtu që edhe atij iu thye koka me gurë.

---

5 Gjykatësi dhe i akuzuari duhen të jenë mentalisht të shëndoshë. Nuk është e vlefshme ankesa e të sëmurit mentalisht, e as e atij, i cili nuk është në moshën madhore. Ata mund t'i zëvendësojnë mbikëqyrsit e tyre. I akuzuari dhe aktakuza patjetër duhet të jenë të përeaktuar dhe të qartë.

Aktakuza konsiderohet e plotfuqishme nëse dëshmohet para gjyqit. Po qe se aktakuza nuk prezentohet para gjyqit, atëherë duhet sqaruar llojin dhe sasinë e pasurisë e cila kontestohet. Nëse aktakuza ka të bëjë me pasuri të patundshme, atëherë gjatë shtruarjes së ankesës dhe dëshmisë patjetër duhet cekur lokalitetin, fshatin, rrethinën dhe pasuritë tjera me të cilat kufizohet ajo pasuri duke iu bashkangjitur edhe emrat e pronarëve të tyre.

باب لا وَصِيَّةَ لِوارِث

٢٧٤٧ — حدثنا محمدُ بنُ يوسفَ عن وَرْقاءَ عن ابنِ أبي نَجيحٍ عن عطاءٍ عن ابنِ عباسٍ رضيَ اللهُ عنهما قال «كانَ المالُ للوَلَدِ، وكانتِ الوَصيَّةُ للوالِدَينِ، فنَسَخَ اللهُ من ذلكَ ما أحبَّ، فجَعَلَ للذَّكَرِ مِثلَ حَظِّ الأنثيينِ، وجعلَ للأبوَينِ لكلِّ واحدٍ منهما السُّدُسَ، وجعلَ للمرأةِ الثُّمُنَ والرُّبعَ، وللزَّوجِ الشَّطرَ والرُّبعَ»

Nuk ka testament për trashëgimtarët

2747. Na ka treguar Muhammed b. Jusufi, këtij Verka'i, këtij Ibën Ebu Nexhihu, këtij A'tai, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili ka thënë:

- **Pasuria (në fillim të periudhës islame) i ka takuar fëmijës, kurse testamenti prindërve,** pastaj All-llahu ka anuluar nga ato (doke) atë që ka dashur dhe ka urdhëruar **"Mashkullit i takon aq sa u takon dy grave, gjersa prindërve, çdo njërit prej tyre u ka caktuar nga një të gjashtën, gruas ia ka caktuar një të tretën ose çerekun, ndërsa burrit gjysmën ose çerekun".**[6]

---

6 Materjen e lartshënuar e plotësojnë hadithet të cilët përmenden në koleksionet e muhaddithinëve tjerë me ca ndryshime të vogla. Ebu Davudi dhe Tirmidhiu në Koleksionet e tyre thonë se Ebu Umame ka thënë:

- E kam dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë: "All-llahu çdokujt i ka ndarë atë që i takon, andaj nuk ka testament për trashëgimtarë".

Lidhur me këtë për bazë merret edhe deklarata e Aliut r.a., i cili thotë: "Nuk ka testament për trashëgimtarë".

Darikutni cek fjalët e Pejgamberit s.a.v.s. të cilat ai i ka thënë në Minne: "All-llahu çdokujt i ka ndarë ate që i takon, andaj nuk lejohet të lësh testament në dobi të trashëgimtarit më tepër se një të tretën e pasurisë".

Gjithashtu Darikutni transmeton se Xha'fer b. Muhammedi nga i ati i tij transmeton se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "Nuk lejohet testamenti në dobi të trashëgimtarit, e as që ka të drejtë trashëgimtari të kërkojë pas vdekjes së testatorit diç nga ajo që përmban testamenti".

باب الصدقة عند الموت

٢٧٤٨ - حدثنا محمد بن العلاء حدثنا أبو أسامة عن سفيان عن عمارة عن أبي زرعة عن أبي هريرة رضي الله عنه قال « قال رجل للنبي ﷺ : يارسول الله أي الصدقة أفضل ؟ قال أن تصدق وأنت صحيح حريص ، تأمل الغنى وتخشى الفقر ، ولا تمهل حتى إذا بلغت الحلقوم قلت : لفلان كذا ولفلان كذا ، وقد كان لفلان »

Sadaka para vdekjes

2748. Na ka treguar Muhammed b. El A'la, këtij Ebu Usame, këtij Sufjani, këtij Umareti, këtij Ebu Zur'ati, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberin s.a.v.s. e ka pyetur një njeri: **O Resulullah, cila sadaka është më e vlefshmë?**

Ai iu përgjigj: **Të ndash (sadaka) gjersa je i shëndoshë, të shpejtosh të fitosh pasurinë dhe t'i frikohesh varfërisë, të mos e shtysh (dhënien e sadakës) për atëherë, kur të vjen shpirti në fyt, e të thuash: filanit kaq, ndërsa filanit kaq (nga pasuria).**

باب قول الله عز وجل [١٢ النساء] : ﴿ من بعد وصية يوصى بها أو دين ﴾

ويذكر أن شريحا وعمر بن عبد العزيز وطاوسا وعطاء وابن أذينة أجازوا إقرار المريض بدين . وقال الحسن أحق ما تصدق به الرجل آخر يوم من الدنيا وأول يوم من الآخرة . وقال إبراهيم والحكم : إذا أبرأ الوارث من الدين برئ . وأوصى رافع بن خديج أن لا تكشف امرأته الفزارية عما أغلق عليه بابها . وقال الحسن إذا قال لمملوكه عند الموت : كنت أعتقتك جاز . وقال الشعبي : إذا قالت المرأة عند موتها : إن زوجي قضاني وقبضت منه جاز . وقال بعض الناس : لايجوز إقراره لسوء الظن به للورثة . ثم استحسن فقال : يجوز إقراره بالوديعة والبضاعة والمضاربة . وقد قال النبي ﷺ « اياكم والظن فان الظن أكذب الحديث » ولا يحل مال المسلمين لقول النبي ﷺ « آية المنافق اذا اؤتمن خان » وقال الله تعالى [٥٨ النساء] : ﴿ إن الله يأمركم أن تؤدوا الأمانات إلى أهلها ﴾ فلم يخص وارثا ولا غيره . فيه عبد الله بن عمرو عن النبي ﷺ

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar

"......pas realizimit të testamentit dhe larjes së borxheve..."[7]

Thuhet se Shurejhi, Omer b. Abdulazizi, Tavusi, A'tai dhe Ibën Udhejni kanë lejuar vendimin e të sëmurit, (kur është në pyetje) borxhi.

Hasan (Basriu) ka thënë: **"Puna më e vlefshme (për njeriun) është ajo sadaka, që ai e jep ditën e fundit në këtë botë dhe ditën e parë në Ahiret".**

Ibrahim (Nehaiu) dhe El Hakemi kanë thënë: **"Po qe se i sëmuri ia fal borxhin trashëgimtarit, ai lirohet (nga ai borxh)".**

Rafi' b. Hadixhi e kishte lënë me testament që bashkëshortja e tij të mos e publikojë (pasurinë) qe ia mbyllin dyert e saja (pasuria e cila është brenda dyerve).

Hasan (Basriu) ka thënë: **"Kur ndokush para se të vdesë i thotë robit të tij: "të kam liruar", - ajo është e plotfuqishme".**

Sha'bijju ka thënë: Kur gruaja para se të vdesë thotë: **"Bashkëshorti im m'i ka paguar kërkesat e mia dhe unë ato i kam marrë nga ai"** - pranohet dëshmia e saj.

Disa (juristë) kanë thënë: **Nuk është e plotfuqishme deklarata e të sëmurit po qe se ajo është në dobi vetëm të një trashëgimtari, për shkak të mendimit të keq që ka ndaj trashëgimtarëve tjerë. Më vonë, disa nga ata e lejuan ate duke thënë: Deklarimi i tij është i plotfuqishëm nëse ka të bëjë me (pasurin) e deponuar, kapitalin e tij dhe aksionet e tia.**

Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Të keni kujdes, që të mos mendoni keq (për njerëzit), ngase mendimi i keq është rrena më e madhe në të folur.

---

7 Përkthimi i ajetit të 11-të i surës "En-Nisa'" në tërësi është: "All-llahu ju urdhëron juve në (çështjen e trashëgimit) për fëmijët tuaj: Mashkullit i takon aq sa u takon dy femrave, e nëse janë dy e më tepër femra, atyre u takojn dy të tretat e trashëgimisë, e nëse është vetëm një, atëherë i takon gjysma (e pasurisë), e për çdo njërin prind, veç e veç i takon një e gjashta nga trashëgimia, nëse ai len trashëgimtarë, e, nëse i vdekuri nuk len fëmijë, e ate e trashëgojnë prindërit, atëherë nënës së tij i takon një e treta, nëse i vdekuri ka vëllezër, nënës së tij i takon një e gjashta, pas kryerjes së testamentit dhe larjes së borxhit. Ju nuk e dini se cili është më i afërmi i juaj, prindërit tuaj apo fëmijët tuaj, ky caktim është i All-llahut. Me të vërtetë All-llahu është i Gjithëdijshëm dhe i Gjithëfuqishëm".

Nuk lejohet që të përvetësohet pasuria e muslimanit, ngase Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Një nga shenjat e munafikut është edhe ajo, që kur i besohet diçka, ai tradhton"** gjersa All-llahu i Lartmadhëruar thotë: **"All-llahu ju urdhëron juve që gjërat e besueshme t'ia dorëzoni atyre që u përkasin ato"**, e që nuk e përcakton as trashëgimtarin e askënd tjetër.

Hadithin e lartpërmendur nga Pejgamberi e transmeton Abdullah b. Amri.[8]

٢٧٤٩ – حدثنا سليمانُ بنُ داودَ أبو الربيعِ حدثنا اسماعيلُ بنُ جعفرٍ حدثنا نافعُ بنُ مالكِ بنِ أبي عامرٍ أبو سُهيل عن أبيهِ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه عنِ النبيِّ ﷺ قال « آيةُ المنافقِ ثلاثٌ : اذا حدَّثَ كذَبَ ، واذا اؤتُمِنَ خانَ ، واذا وَعدَ أخْلَفَ »

2749. Na ka treguar Sulejman b. Davud Ebu Rabi'u, këtij Ismail b. Xha'feri, këtij Nafi' b. Malik b. Ebu Amir Ebu Suhejli, këtij i ati i tij, këtij Ebu Hurejra, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Vetitë e munafikut janë tri: kur flet, rren; kur i besohet diçka, tradhton; dhe kur premton, tradhton.

باب تأويلِ قولهِ تعالى [١٢ النساء] : ﴿ مِن بعدِ وَصيَّةٍ يوصي بها أو دَين ﴾ ويُذكَرُ أنَّ النبي ﷺ قضى بالدَّينِ قبلَ الوصيَّةِ . وقولهِ عزَّ وجل [٥٨ النساء] : ﴿ إنَّ اللهَ يأمُرُكم أن تؤدُّوا الأمانات الى أهلِها ﴾ فأداءُ الأمانةِ أحقُّ من تطوُّعِ الوصيَّة . وقال النبيُّ ﷺ « لاصدقةَ إلا عن ظَهرِ غِنىً » . وقال ابنُ عبَّاسٍ : لا يُوصي العبدُ إلا بإذنِ أهله . وقال النبيُّ ﷺ « العبدُ راعٍ في مالِ سيِّدهِ »

Komentimi i fjalëve të All-llahut të Lartmadhëruar

"...Pas testamentit të cilin e keni lënë ose (pas) borxhit..."[9]

---

8 Përkthimi i ajetit të 58të i sures e "En-Nisa'" është: "All-llahu ju urdhëron që detyrat e besueshme t'ua besoni atyre që janë të denjë për to dhe, kur të gjykoni në mes njerëzve, - gjykoni drejtë. Me të vërtetë këshillat e All-llahut janë të mrekullueshme. Njëmend All-llahu dëgjon dhe sheh çdo gjë".

9 Përkthimi i këtij ajeti në tërësi është dhënë në shenimin numër 7.

Thuhet se Pejgamberi s.a.v.s. ka urdhëruar që borxhet (të lahen) para (realizimit) të testamentit.

Fjalët e All-llahut xh.sh. janë: "**All-llahu ju urdhëron që gjërat të cilat ju besohen juve t'ua dorëzoni atyre që u përkasin ato".**[10]

Prandaj të kryejsh amanetin (gjërat e besuara) është më me rëndësi sesa testamenti vullnetar.

Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**Sadakën e japin vetëm të pasurit".**

Ibën Abbasi thotë: "**Robit i lejohet të lë testament vetëm me lejen e pronarit të tij"**, kurse Pejgamberi s.a.v.s. lidhur me këtë thotë: "**Robi është mbikëqyrës i pasurisë së pronarit të tij".**

٢٧٥٠ — حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا الأَوْزَاعِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ «سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ قَالَ لِي: يَا حَكِيمُ، إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرٌ حُلْوٌ، فَمَنْ أَخَذَهُ بِسَخَاوَةِ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ، وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافِ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ، وَكَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ، وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى. قَالَ حَكِيمٌ: فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ، لَا أَرْزَأُ أَحَدًا بَعْدَكَ شَيْئًا حَتَّى أُفَارِقَ الدُّنْيَا. فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يَدْعُو حَكِيمًا لِيُعْطِيَهُ الْعَطَاءَ فَيَأْبَى أَنْ يَقْبَلَ مِنْهُ شَيْئًا. ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ دَعَاهُ لِيُعْطِيَهُ فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَهُ، فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ، إِنِّي أَعْرِضُ عَلَيْهِ حَقَّهُ الَّذِي قَسَمَ اللَّهُ لَهُ مِنْ هَذَا الْفَيْءِ، فَيَأْبَى أَنْ يَأْخُذَهُ. فَلَمْ يَرْزَأْ حَكِيمٌ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى تُوُفِّيَ رَحِمَهُ اللَّهُ»

2750. Na ka treguar Muhammed b. Jusufi, këtij Evzai, këtij Zuhriu, këtij Seid b. Musejjebi dhe Urve b. Zubejri se Hakim b. Hizami ka thënë:

- Nga Pejgamberi s.a.v.s. kam kërkuar (ndihmë materiale), e ai më dha, pastaj prap kam kërkuar, prap më dha duke më thënë: **Hakim, kjo pasuri është e gjelbërt (tërheqëse) dhe e ëmbël, andaj ai që e merr ngase është i detyruar (nga skamja), në të do të gjejë prosperitet, por ai që e merr për t'u pasuruar me te, ai nuk do të përparojë. Gjithashtu ai është**

10 Më gjërësisht lidhur me këtë shih në shënimin numër 8[të].

i njëjtë me ate që han e nuk ngopet, ose dora e lartë (ajo që jep) është më e mirë se e poshtmja (ajo që merr).

- I thashë - thotë Hakimi: **O Resulullah, pasha Atë, i cili të ka dërguar me të Vërtetën, pos kësaj që kam marrë nga ju, gjersa të ndahem nga kjo botë, asnjëherë nuk do të marrë asgjë prej askujt.**

Ebu Bekri, me një rast e ftoi ate që t'i jep dhuratë, e ai nuk deshi të pranojë asgjë nga ai.

Më vonë Umeri e ftoi që të marrë (ndihmë), por ai prap refuzoi ta merr ate. Atëherë Umeri tha: **"O musliman, unë i ofroj ate që i takon dhe ate që ia ka ndarë All-llahu nga ky mall i zënë në luftë, kurse ai nuk e pranon"**

Hakimi vdiq (All-llahu e mëshiroftë atë) e nuk mori asgjë nga askush, pas asaj që mori nga Pejgamberi s.a.v.s.

٢٧٥١ — حدّثنا بِشْرُ بن محمد السَّخْتِيانيُّ أخبرَنا عبدُ اللهِ أخبرَنا يونسُ عنِ الزُّهريِّ قال أخبرَني سالمٌ عنِ ابنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما قال: سمعتُ رسولَ اللهِ ﷺ يقولُ «كلُّكم راعٍ ومَسْئولٌ عن رعيَّتِهِ، والإمامُ راعٍ ومسئولٌ عن رعيَّتِهِ، والرَّجُلُ راعٍ في أهلِهِ ومسئولٌ عن رعيَّتِهِ، والمرأةُ في بيتِ زوجِها راعيةٌ ومسئولةٌ عن رعيَّتِها، والخادمُ في مالِ سيِّدِهِ راعٍ ومسئولٌ عن رعيَّتِهِ». قال: وأحسبُ أنْ قد قال: «والرَّجُلُ راعٍ في مالِ أبيهِ»

2751. Na ka treguar Bishër b. Muhammed Es-Sahtijanijju, këtij Abdullahu, këtij Junusi, këtij Zuhriu, i cili ka thënë:

- Pejgamberin s.a.v.s. e kam dëgjuar duke thënë: **Që të gjithë ju, jeni barinj dhe do të përgjigjeni për tufën e juaj, kryeplaku është bari (mbikëqyrës) dhe përgjigjet për tufën e tij, njeriu është bari në shtëpinë e tij dhe është përgjegjës i saj, gruaja është bareshë në shtëpinë e burrit të saj dhe përgjigjet për tufën e saj, shërbëtori është mbikëqyerës i pasurisë së pronarit të tij dhe përgjigjet për gjërat që i janë besuar atij".**

- Mendoj - thotë Ibën Omeri - **se edhe këtë e ka thënë: "Kurse njeriu është mbikëqyrës i pasurisë së babait të tij".**

بابـ إذا وَقفَ أو أوصى لأقاربه ، ومَن الأقارب ؟

وقال ثابتٌ عن أنسٍ ، قال النبيُّ ﷺ لأبي طلحة : اجعَلْهُ لفقراء أقاربكَ ، فجعَلَها لحسَّانَ وأُبيِّ بن كعب ، وقال الأنصاري حدَّثني أبي عن ثُمامةَ عن أنس بمثلِ حديثِ ثابت ، قال اجعَلْها لفقراء قرابتك ، قال أنس : فجعَلَها لحسَّانَ وأُبيِّ بن كعبٍ وكانا أقربَ إليه مني . وكان قرابةُ حسَّانٍ وأُبيٍّ من أبي طلحة واسمُهُ زيدُ بنُ سهلِ بنِ الأسودِ بنِ حَرامِ بنِ عمرِو بنِ زيدِ مناةَ بنِ عَديِّ بنِ عمرِو بن مالكِ بنِ النَّجار ، وحسَّانُ بنُ ثابتِ ابنِ المنذرِ بنِ حرامٍ ، فيجتمعانِ إلى حرامٍ وهوَ الأبُ الثالثُ ، وحرامُ بنُ عمرِو بن زيدِ مَناةَ بنِ عَديِّ بنِ عمرِو ابنِ مالكِ بنِ النَّجار ، وهوَ يُجامِعُ حسانُ أبا طلحةَ وأُبيٌّ إلى ستةِ آباءٍ إلى عمرِو بنِ مالك ، وهوَ أُبيُّ بنُ كعبِ ابنِ قيسِ بنِ عُبَيدِ بنِ زيدِ بنِ مُعاويةَ بنِ عمرِو بنِ مالكِ بنِ النجار ، فعمرُو بنُ مالكٍ يجمعُ حسانَ وأبا طلحةَ وأُبيّاً . وقال بعضُهم : إذا أوصى لِقرابتِهِ فهوَ إلى آبائِهِ في الإسلام

Kur ndokush lën vakuf ose testament nga pasuria e tij për të afërmit e tij dhe kush konsiderohet i afërm

Thabiti duke transmetuar nga Enesi thotë se Pejgamberi s.a.v.s. Ebu Talhas i ka thënë:

- Përcaktoje (pasurinë) tënde për të afërmit e tu, që janë të varfër, e ai, ia caktoi ate Hassanit dhe Ubejj b. Ka'bit.

Ensariu thotë: Më ka treguar babai im, këtij Sumemi, këtij Enesi të njejtin hadith të cilin e transmeton Thabiti e që në të thuhet: **"Lëre vakuf (pasurinë) për të afërmit e tu të varfër!"**

Ensesi thotë: **"Ai pasurinë e tij ia la vakuf Hassanit dhe Ubejj b. Ka'bit ngase ata ishin kushërinj më të afërt me te sesa unë".**

Emri i Ebu Talhas është Zejd b. Sehl b. Esved b. Haram b. Amër b. Zejd Menat b. Adijj b. Amër b. Malik b. Nexhxhar, Hassani është djalë i Thabit b. Mundhir b. Haram, e ata takohen te Harami, e ai është stërgjysh i tyre, kurse Harami është djalë i Amër b. Zejd Menat b. Adijj b. Ammër b. Malik b. Nexhxhar e që takohen Hassani dhe Ebu Talha, kurse Ubejji sipas prejardhjes së tij shkonë gjer te brezi i gjashtë nga i ati e gjer te Amër b. Maliku, e ai është Ubejj b. Ka'b b. Kajs b. Ubejd b. Zejd b. Muavi b. Amër b. Malik b. Nexhxharë, gjersa Amër b. Maliku i bashkon Hasanin, Ebu Talhan dhe Ubejjin.

Disa (juristë) thonë: **"Kur ndokush len testament për të afërmit e tij, atëherë ai është për të gjithë të parët e tij (që nga fillimi) i Islamit".**[11]

٢٧٥٢ - حدّثنا عبدُ اللهِ بنُ يوسفَ أخبرَنا مالكٌ عن إسحاقَ بنِ عبدِ اللهِ بنِ أبي طلحةَ أنهُ سمعَ أنساً رضيَ اللهُ عنهُ قال «قال النبيُّ ﷺ لأبي طلحةَ: أرى أن تجعلَها في الأقربينَ، فقال أبو طلحةَ: أفعلُ يارسولَ اللهِ، فقسمها أبو طلحةَ في أقاربهِ وبني عمهِ». وقال ابنُ عبّاسٍ «لما نزَلَت {وأنذِرْ عَشيرتَكَ الأقربين} جعلَ النبيُّ ﷺ يُنادي: يابني فِهرٍ، يابَني عَدِيّ، لبُطونِ قُرَيشٍ». وقال أبو هريرةَ: «لما نزَلَت {وأنذِرْ عَشيرتَكَ الأقرَبين} قال النبيُّ ﷺ: يا مَعشَرَ قُرَيش».

2752. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Is-hak b. Abdullah b. Ebu Talha i cili thotë se e ka dëgjuar Enesin, duke thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. Ebu Talhas i ka thënë: **"Mendimi im është që (tokën tënde) ta lësh (vakuf) në dobi të të afërmve të tu".** Ebu Talha iu përgjegj: **"Do ta bëj ate, O Resulullah"**, andaj Ebu Talha pasurinë e tij ua ndau kushërinjve të afërm dhe xhaxhallarëve.

Ebu Abbasi ka thënë:

- Kur i është shpallur ajeti: **"...dhe paralajmëroje farefisin më të afërm!"**[12] **- Pejgamberi s.a.v.s. filloi të thërrasë: "O ju pasardhësit e Fihrit, (lozë e fisit Kurejshit)...!"**

Ebu Hurejra ka thënë:

- Kur i është shpallur ajeti: **"...dhe paralajmëroje farefisin më të afërm!"**, Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"O Kurejshitë...!"**

11 Me fjalën "ekaribun" - farefis, nënkuptojmë farefisin e vakifit, që sipas së drejtës islame ai nuk ka të drejtë të lidhë kurorë me te.

12 Ajeti 314të, sure "Esh-Shuara'".

باب هل يدخل النساء والولد في الأقارب ؟

٢٧٥٣ – حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري قال أخبرني سعيد بن المسيب وأبو سلمة بن عبد الرحمن أن أبا هريرة رضي الله عنه قال « قام رسول الله ﷺ حين أنزل الله عز وجل ﴿ وأنذر عشيرتك الأقربين ﴾ قال : يا معشر قريش - أو كلمة نحوها - اشتروا أنفسكم ، لا أغني عنكم من الله شيئا . يا بني عبد مناف لا أغني عنكم من الله شيئا . يا عباس بن عبد المطلب لا أغني عنك من الله شيئا . يا صفية عمة رسول الله لا أغني عنك من الله شيئا . ويا فاطمة بنت محمد سليني ما شئت من مالي لا أغني عنك من الله شيئا » تابعه أصبغ عن ابن وهب عن يونس عن ابن شهاب

A konsiderohen gruaja dhe fëmijët në radhën e të afërmve?

2753. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi se Zuhriu ka thënë:

- Më ka lajmëruar Seid b. Musejjebi dhe Ebu Selem b. Abdurrehmani se Ebu Hurejra ka thënë:

- Kur All-llahu i Lartmadhëruar shpalli ajetin: "**...dhe paralajmëroje farefisin më të afërm!**", atëherë Pejgamberi s.a.v.s. u ngrit dhe tha:

- **O, Kurejshitë,** - ose diçka të ngjashme me te - **çlirone vetveten! nuk do të mundem t'u ndohmoj tek All-llahu, asgjë! O, trashëgimtarë të Abdu Menafit, nuk do të mundem t'u ndihmoj asgjë tek All-llahu! O, Abbas b. Abdu-l-Muttalib nuk do të mundem të të ndihmoj asgjë tek All-llahu! O, Safijje, tezja e Resulullahut nga ana e nënës, nuk do të mundem të të ndihmoj asgjë tek All-llahu!. O Fatime, vajzë e Muhammedit a.s. kërko nga pasuria ime ç'të duash, nuk do të mundem të të ndihmoj asgjë tek All-llahu.**

(Në vargun tjetër të transmetuesve) pas Zuhriut vjen Asbegi duke transmetuar hadithin nga Ibën Vehbi, ai nga Junusi, e ky nga Ibën Shihabi.

باب هل ينتفع الواقف بوقفه؟

وقد اشترط عمر رضي الله عنه: لا جناح على من وليه أن يأكل منها. وقد يلي الواقف وغيره

وكذلك كل من جعل بدنة أو شيئا لله فله أن ينتفع بها كما ينتفع بها غيره وإن لم يشترط

٢٧٥٤ – حدثنا قتيبة بن سعيد حدثنا أبو عوانة عن قتادة عن أنس رضي الله عنه «أن النبي ﷺ رأى رجلا يسوق بدنة فقال له: اركبها، فقال: يا رسول الله إنها بدنة، قال – في الثالثة أو في الرابعة – اركبها ويلك – أو ويحك»

A ka të drejtë vakifi ta shfrytëzojë ate që e ka lënë vakuf?

Umeri e ka kushtëzuar një gjë të tillë, duke thënë:

- **Nuk është mëkat për ate që udhëheq me vakufin të ushqehet (nga të ardhurat e tij). Edhe ai e ka udhëhequr vakufin si edhe të tjerët.**

I njejti rregull vlen edhe për ata që falin devet ose diçka tjetër në emër të All-llahut, munden t'i shfrytëzojnë ashtu siç i shfrytëzojnë të tjerët, edhe po të mos e ket kushtëzuar.

2754. Na ka treguar Kutejb b. Seidi, këtij Ebu Avani, këtij Katadi, këtij Enesi r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. e ka parë një njeri duke i ndjekur devet (për t'i prerë te Kabja), dhe i tha:

- **Shaloje!**

- **O Resulullah**, - iu përgjigj ai - **kjo deve është për kurban.**

Atëherë për herë të tretë apo të katërt i tha: **"Mos të gjetë e keqja"** ose **"Mos qofsh i mjerë, shaloje".**

٢٧٥٥ – حدثنا إسماعيل حدثنا مالك عن أبي الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه «أن رسول الله ﷺ رأى رجلا يسوق بدنة فقال: اركبها، قال: يا رسول الله إنها بدنة، قال: اركبها ويلك. في الثانية أو في الثالثة»

2755. Na ka treguar Ismaili, këtij Maliku, këtij Zinadi, këtij Ebu A'rexhi, këtij Ebu Hurejra, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. e ka parë një njeri duke e ndjekur deven (për ta prerë kurban) dhe i tha:

- **Shaloje!**

- **O Resulullah, kjo deve është për kurban** - ia ktheu ai.

Pastaj për herë të dytë apo të tretë i tha: **"Mos qofsh i mjerë, shaloje".**

بابُ إذا وقفَ شيئاً قبلَ أن يدفَعَهُ إلى غيرِهِ فهو جائزٌ

لأنَّ عمرَ رضيَ اللهُ عنهُ أوقفَ فقال: لاجُناحَ على مَن وَلِيَهُ أن يأكلَ، ولم يَخُصَّ إن وَلِيَهُ عمرُ أو غيرُهُ
وقال النبيُّ ﷺ لأبي طلحةَ «أرى أن تجعَلَها في الأقربينَ، فقال: أفعَلُ، فقسَمَها في أقاربِهِ وبني عمِّهِ»

Lejohet që vakifi pasurinë të cilën e lë vakuf të mos ua dorëzojë të tjerëve

- sepse Umeri r.a. e kishte lënë vakuf (pasurinë e tij) dhe ka thënë:

- Nuk është mëkat për ate që udhëheq me te, të ushqehet (nga të ardhurat e saja), mirëpo nuk e saktëson se kush udhëheqë me te: ai, apo ndokush tjetër.

Pejgamberi s.a.v.s. Ebu Talhas i ka thënë: **"E konsideroj (të nevojshme) që (pasurinë) t'ua lësh të afërmve të tu"**

"Do ta bëj ate", tha ai, dhe ua ndau të afërmve dhe kushërinjve dhe të tij.

بابُ إذا قال: داري صدقةٌ للهِ، ولم يُبيِّنْ للفقراءِ أو غيرِهم فهو جائزٌ، ويُعطيها للأقربينَ أو
حيثُ أرادَ. قال النبيُّ ﷺ لأبي طلحةَ حينَ قال أحبُّ أموالي إليَّ بيرحاءُ وإنها صدقةٌ للهِ، فأجازَ النبيُّ ﷺ
ذلكَ. وقال بعضُهم: لايجوزُ حتى يُبيِّنَ لِمَن، والأوَّلُ أصحُّ

Nëse ndokush thotë:

"Shtëpia ime, është vakuf në emër të All-llahut", e nuk e përcakton se a është për të varfërit, apo për ndokend tjetër, i lejohet atij që më pastaj t'ua përcaktoj të afërmve të tij, apo ndokujt tjetër.

Kur Ebu Talha deklaroi se **"Pasuria më e dashur nga e tërë ajo që kam, është (toka) në Bejreh, dhe unë ate e lë vakuf në emër të All-llahut"**, atëherë Pejgamberi s.a.v.s. i lejoi atij (që ta len vakuf atë pjesë të pasurisë).

Disa nga (juristët) mendojnë se "vendimi i vakufit nuk është i plotfuqishëm gjersa të mos ceket (decidivisht) se për kë (dedikohet), por (Buhariu thotë se) mendimi i parë është i saktë.

بابُ إذا قال أرضي أو بُستاني صدقةٌ للهِ عن أمِّي فهو جائزٌ، وإن لم يُبيِّنْ لِمَن ذلكَ

٢٧٥٦ — حدثنا محمدٌ أخبرَنا مَخلَدُ بنُ يزيدَ أخبرَنا ابنُ جُرَيجٍ قال أخبرَني يعلى أنهُ سمِعَ عِكرِمةَ
يقول: أنبأنا ابنُ عبَّاسٍ رضيَ اللهُ عنهما «أنَّ سعدَ بنَ عُبادةَ رضيَ اللهُ عنهُ تُوُفِّيَتْ أمُّهُ وهو غائبٌ عنها فقال:
يارسولَ اللهِ إنَّ أمِّي تُوُفِّيَتْ وأنا غائبٌ عنها، أينفَعُها شيءٌ إنْ تصدَّقتُ بهِ عنها؟ قال: نعم. قال: فإنِّي
أُشهِدُكَ أنَّ حائطيَ المِخرافَ صدقةٌ عليها»

Kur ndokush thotë: Toka ime ose kopshti im është vakuf në emër të nënës sime...

Ai vendim është i plotfuqishem, edhe pse nuk e sqaron se për kë është dedikuar.

2756. Na ka treguar Muhammedi, këtij Mahled b. Jezidi, këtij Ibën Xhurejxhi, i cili ka thënë:

- Ja'lau më ka treguar se ai e ka dëgjuar Ikramin duke thënë:

- Ibën Abbasi na ka treguar se Sa'd b. Ubades i kishte vdekur e ëma, e ai nuk kishte qenë pranë saj, andaj kishte thënë:

- O, Resulullah, më ka vdekur nëna, e unë nuk kam qenë pranë saj, a do të ketë dobi ajo, nëse unë në emër të saj ndaj sadaka?

- **Po,** - i është përgjigjur, Resulullahu a.s.

- Të konsideroj për dëshmitar se kopshti im, Mihraf, është sadaka (vakuf) në emër të saj.

باب إذا تصدق أو وقف بعض رقيقه أو دوابه فهو جائز

٢٧٥٧ – حدثنا يحيى بن بكير حدثنا الليث عن عقيل عن ابن شهاب قال أخبرني عبد الرحمن بن عبد الله بن كعب بن مالك رضي الله عنه: قلت يا رسول الله، إن من توبتي أن أنخلع من مالي صدقة إلى الله وإلى رسوله ﷺ، قال: أمسك عليك بعض مالك فهو خير لك. قلت: أمسك سهمي الذي بخيبر »

Lejohet që të lihet vakuf, ose të jepet sadaka një pjesë e pasurisë, ose disa nga robët e tij ose një pjesë e kafshëve

2757. Na ka treguar Jahja b. Bukejri, këtij Lejthi, këtij Ukajli, këtij Ibën Shihabi, i cili thotë:

- Më ka treguar Abdu-r-Rahman b. Abdullah b. Ka'b b. Maliku r.a. se i është drejtuar Pejgamberit s.a.v.s.duke i thënë: "**O, Resulullah, në shenjë të pendimit të sinqertë, një pjesë të pasurisë sime e jap sadaka në emër të All-llahut dhe të të Dërguarit të Tij".**

- Një pjesë të pasurisë sate ruaje për vete, ngase është më mirë për ty, - i tha Resulullahu.

- **Për vete e mbaj atë pjesë që e kam në Hajber** - i thashë.

باب مَنْ تَصَدَّقَ إلى وَكِيلِهِ ثُمَّ رَدَّ الوَكِيلُ إليه

٢٧٥٨ – وقال إسماعيلُ: أخبرني عبدُ العزيزِ بنُ عبدِ اللهِ بنِ أبي سَلَمَةَ عن إسحاقَ بنِ عبدِ اللهِ بنِ أبي طلحةَ لا أعلمُهُ إلاّ عن أنسٍ رضيَ اللهُ عنه قال: لما نزلتْ ﴿لن تنالوا البرَّ حتى تُنفِقوا مما تُحِبُّون﴾ جاء أبو طلحةَ إلى رسولِ اللهِ ﷺ فقال: يا رسولَ اللهِ يقولُ اللهُ تباركَ وتعالى في كتابِهِ ﴿لن تنالوا البرَّ حتى تُنفِقوا مما تُحِبُّون﴾ وإنَّ أحبَّ أموالي إليَّ بيرحاءُ – قال وكانت حديقةً كانَ رسولُ اللهِ ﷺ يدخُلُها ويستظلُّ بها ويشربُ من مائها – فهيَ إلى اللهِ عزَّ وجلَّ وإلى رسولِهِ ﷺ أرجو بِرَّهُ وذُخرَهُ، فضعها أيْ رسولَ اللهِ حيثُ أراكَ اللهُ. فقال رسولُ اللهِ ﷺ: بَخٍ يا أبا طلحةَ، ذلكَ مالٌ رابحٌ قبلْناهُ منكَ ورددْناهُ عليك، فاجعلْهُ في الأقربين. فتصدَّقَ بهِ أبو طلحةَ على ذوي رحمِهِ. قال وكان منهم أُبَيٌّ وحسانُ. قال وباع حسانُ حصتَهُ منه من معاويةَ فقيلَ له: تبيعُ صدقةَ أبي طلحةَ؟ فقال: ألا أبيعُ صاعاً من تمرٍ بصاعٍ من دراهمَ؟ قال وكانت تلك الحديقةُ في موضعِ قصرِ بني حُدَيلةَ الذي بناهُ معاويةُ.

Ai që ia dorëzon vakufin përfaqësuesit të tij, e përfaqësuesi më vonë ia kthen atij

2758. Ismaili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Abdu-l-Aziz b. Abdullah b. Selemi, këtij Is-hak b. Abdullah b. Ebu Talha, e unë e di nepërmes Enesit (thotë Buhariu) se ai ka thënë:

- Kur është shpallur ajeti: "**Nuk do të arrini mirësinë e vërtetë, gjersa nuk e ndani (për sadaka) atë që e dëshironi më së shumit (nga pasuria e juaj)...**", atëherë te Resulullahu s.a.v.s. erdhi Ebu Talha dhe i tha:

- O, Resulullah, All-llahu i Lartmadhëruar në Librin e Tij thotë: "**Nuk do ta arrini mirësinë e vërtetë gjersa nuk e ndani (për sadaka) atë që e doni më së shumti (nga pasuria e juaj)...**", e për mua, pasuria më e dashur, është pasuria në Bejruha.

Ai ka qenë kopshti (i mbjellur me hurme) në të cilin Pejgamberi s.a.v.s. hynte në te, freskohej dhe pinte ujë.

Andaj e jap në emër të All-llahut dhe të Pejgamberit të Tij dhe shpresoj se kjo është mirësi (te All-llahu), përdore, O Resulullah ashtu siç të udhëzon All-llahu.

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. i tha: **"Të lumtë, o, Ebu Talha! Kjo është pasuri që sjell profit. E pranoj nga ti dhe ty ta kthej dhe falja farefisit tuaj".**

Më pastaj Ebu Talha atë kopsht ia ndau kusherinjve të tij, në mesin e tyre ishin Ubejji dhe Hassani. Hassani më vonë (sipas transmetuesit) pjesën e tij ia shiti Muaviut, e masa i thonin: **"E ke shitur dhuratën e Ebu Talhas!"**

Ai iu thoshte: Si të mos e shes kur për një **"sa'" hurmash marr një "sa'"** derhem. (Sa' është masë për matje).

Ai kopsht ka qenë në vend të pallatit Benu Xhedil, të cilin e ndërtoi Muaviu.[13]

باب قولِ اللهِ عزَّ وجلَّ ﴿وإذا حَضَرَ القِسمةَ أولو القُربىٰ واليَتامىٰ والمساكينُ فارزُقوهم منه﴾

٢٧٥٩ – حدثنا محمدُ بنُ الفضلِ أبو النُّعمانِ حدثنا أبو عَوانةَ عن أبي بِشرٍ عن سعيدِ بنِ جُبَيرٍ عن ابنِ عباسٍ رضيَ اللهُ عنهما قال «إنَّ ناساً يَزعُمونَ أنَّ هذهِ الآيةَ نُسِخَت، ولا واللهِ ما نُسِخَت، ولكنَّها مما تَهاوَنَ الناسُ، هما والِيانِ: والٍ يَرِثُ وذاكَ الذي يَرزُقُ، ووالٍ لا يَرِثُ فذاكَ الذي يقولُ بالمعروفِ، يقولُ لا أملِكُ لكَ أن أُعطيَكَ»

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar:

"Kur bëhet ndarja e pasurisë, e prezent janë farefisi, bonjakët dhe të varfurit, dhurohuni edhe atyre diçka..."[14]

---

13 Fundi i hadithit jep të kuptojmë se Ebu Talha palmishten e lartshënuar nuk e ka lënë vakuf, andaj edhe ka pasur të drejtë të disponojë me të si pronë e tij. Por edhe ai, i cili e ka marrë shpërblim pas vdekjes së tij, ka pasur të drejtë ta shesë ate. Ky është mendimi i shumicës së juristëve islamë. Disa nga juristët islamë janë të mendimit se vakifit i lejohet që në vakufnamen e tij të vë kusht që personit të cilit i lehet vakufi mundet që në rast nevoje ta shesë ate. Atëherë mund të ndodhë që Hasani ta ketë shfrytëzuar këtë dispozitë.

14 Përkthimi i ajetit të 8të i sures "En-Nisa'" është: "...dhe u thoni ndonjë fjalë të mirë".

2759. Na ka treguar Muhammed b. Fadl Ebu Nu'man, këtij Ebu A'vni, këtij Ebu Bishari, këti Seid b. Xhubejri, këtij Ibën Abbasi, i cili ka thënë:

- Njerëzit mendojnë se ky ajet është deroguar. Jo, për All-llahun, nuk është anuluar, por është nga ajetet të cilët njerëzit pak i kuptojnë. Që të dy palët janë trashëgimtarë: trashëgimtari i cili trashëgon, e ai është ai që e shprch, dhe trashëgimtari i cili nuk trashëgon, e ai është ai (trashëgimtar) të cilit i thuhen fjalë të mira, siç janë: **"Nuk kam çka të jap".**

باب ما يُستحبُّ لِمَن توفِّيَ فُجاءةً أن يتصدّقوا عنه، وقضاء النُّذورِ عن الميّتِ

٢٩٦٠ — حدثنا إسماعيلُ قال حدثني مالكٌ عن هشامٍ عن أبيهِ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها «أنّ رجُلاً قال للنبيّ ﷺ: إنّ أمّي افتُلِتَت نفسُها، وأُراها لو تكلّمت تصدّقت، أفأتصدّقُ عنها؟ قال: نعم، تصدّقْ عنها»

Është mirë që farefisi i atij që vdes papritmas, të japin sadaka për te dhe t'i kryejnë ato punë për të cilat ai është betuar

2760. Na ka treguar Ismaili, këtij Maliku, këtij Hishami, këtij i ati i tij, këtij Aishja r.a. se një njeri, Pejgamberit s.a.v.s. i ka thënë:

- **Nëna ime ka vdekur papritmas dhe mendoj se po të kishte mundur të flasë, do të epte sadaka dhe a mundem që unë të ndaj (sadaka) për te?**

- **Po** - iu përgjigj Resulullahu a.s. - **Ndaj sadaka për te.**

٢٧٦١ — حدثنا عبدُ اللهِ بنُ يوسُفَ أخبرَنا مالكٌ عن ابنِ شهابٍ عن عُبَيدِ اللهِ بنِ عبدِ اللهِ عن ابنِ عبّاسٍ رضيَ اللهُ عنهما «أنّ سعدَ بنَ عُبادةَ رضيَ اللهُ عنهُ استَفتى رسولَ اللهِ ﷺ فقال إنّ أمّي ماتَت وعلَيها نذْرٌ، فقال: اقضِهِ عنها»

2761. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këij Maliku, këtij Ibën Shihabi, këtij Ubejdullah b. Abdullahu, këtij Ibën Abbasi, i cili thotë se Sa'd b. Ubade shkoi te Pejgamberi s.a.v.s. për ta pyetur ate duke i thënë:

- **Më ka vdekur nëna, e nuk e ka kryer betimin (e dhënë lidhur me sadakanë).**

- **Kryeje, në emër të saj** - i tha Resulullahu a.s.

باب الإشهاد في الوقف والصدقة

٢٧٦٢ — حدثنا إبراهيم بن موسى أخبرنا هشام بن يوسف أن ابن جريج أخبرهم قال أخبرني يعلى أنه سمع عكرمة مولى ابن عباس يقول « أنبأنا ابن عباس أن سعد بن عبادة رضي الله عنه ـ أخا بني ساعدة ـ توفيت أمه وهو غائب، فأتى النبي ﷺ فقال: يا رسول الله، إن أمي توفيت وأنا غائب عنها، فهل ينفعها شيء إن تصدقت به عنها؟ قال: نعم. قال: فإني أشهدك أن حائطي المخراف صدقة عليها »

Prania e dëshmitarëve gjatë lënies së vakufit dhe dhënies së sadakasë

2762. Na ka treguar Ibraim b. Musau, këtij Hisham b. Jusufi se Ibën Xhurejxhi u ka thënë:

- Më ka treguar Ja'lau se e ka dëgjuar Ikrimin, rob i liruar i Ibën Abbasit, duke thënë:

- Na ka treguar Ibën Abbasi se Sa'd b. Ubadit -vëllau i Benu Saidit- i kishte vdekur e ëma, e ai nuk ishte pranë saj, e më vonë erdhi te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i tha:

- O, Resulullah, më ka vdekur nëna, e unë nuk kam qenë pranë saj, (në momentin kur ajo ka vdekur), a do të ketë dobi ajo nga kjo sadaka të cilën do ta ndajë unë në emër të saj?

- **Po** - iu përgjigj Resulullahu a.s.

Me atë rast ai tha:

- **Të marr për dëshmitar se kopshtin tim Mihraf e lë sadaka në emër të saj (për qëllime humanitare).**

باب قول الله تعالى [٢ـ٣ النساء]

﴿ وآتوا اليتامى أموالهم ولا تتبدلوا الخبيث بالطيب ولا تأكلوا أموالهم إلى أموالكم إنه كان حوبا كبيرا . وإن خفتم ألا تقسطوا في اليتامى فانكحوا ما طاب لكم من النساء ﴾

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar:

"Epjahuni pasurinë bonjakëve (kur të bëhen të aftë të vetvetes), mos na ndërroni të keqen (nga pasuria e juaj) me të mirën (nga pasuria e tyre). Mos e hani pasurinë e tyre (të përzier) me pasurinë tuaj, se kjo me të vërtetë është mëkat i madh.

"Nëse druani se nuk jeni të drejtë ndaj bonjakeve (në martesën me to) atëherë, martohuni me ato femra që ju pëlqejnë..."[15]

٢٧٦٣ – حدّثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري قال: كان عروة بن الزبير يحدّث أنه سأل
عائشة رضي الله عنها ﴿وإن خفتم ألا تقسطوا في اليتامى فانكحوا ما طاب لكم من النساء﴾ قالت: هي
اليتيمة في حجر وليّها، فيرغب في جمالها ومالها، ويريد أن يتزوّجها بأدنى من سنّة نسائها، فنهوا عن نكاحهن
إلا أن يقسطوا لهن في إكمال الصداق، وأمروا بنكاح من سواهن من النساء. قالت عائشة: ثم استفتى الناس
رسول الله ﷺ بعد، فأنزل الله عزّ وجلّ [١٢٧ النساء]: ﴿ويستفتونك في النساء قل الله يفتيكم فيهن﴾
قالت: فبيّن الله في هذه أن اليتيمة إذا كانت ذات جمال ومال رغبوا في نكاحها ولم يلحقوها بسنّتها بإكمال
الصداق، فإذا كانت مرغوبة عنها في قلة المال والجمال تركوها والتمسوا غيرها من النساء. قال فكما يتركونها
حين يرغبون عنها فليس لهم أن ينكحوها إذا رغبوا فيها إلا أن يقسطوا لها الأوفى من الصداق ويعطوها حقها.

2763. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi se Zuhriu ka thënë:

- Urve b. Zubjeri e kishte pyetur Aishen r.a. për kuptimin e ajetit: "**Nëse druani se nuk jeni të drejtë ndaj bonjakëve (në martesë me to) atëherë, martohuni me ato femra që ju pëlqejnë...**", Aishja r.a. i tha se ky ajet ka të bëjë me bonjaken e cila është nën mbikëqyrjen e kujdestarit të saj, që lakmon në bukurinë e saj apo në pasurinë e saj, por mundohet ta kurorëzojë nën vlerën e zakonshme të dhuratës, e cila u jepet femrave, prandaj (All-llahu xh.sh.) ua ka ndaluar t'i martojnë ato, me përjashtim nëse sillen drejt ndaj tyre gjatë përcaktimit të dhuratës së kurorëzimit, në të kundërtën u është urdhëruar atyre që të kurorëzohen me femra tjera e jo me ato.

- **Më vonë** - thotë Aishja r.a. njerëzit vinin për ta pyetur Resulullahun a.s. andaj All-llahu i Lartmadhëruar e shpalli ajetin: "**Ata prej teje (O**

15 Përkthimi i ajetit të 3të i sures "**En-Nisa**'" në tërësi është: "...me nga dy, tri dhe me nga katër, e nëse frikoheni se nuk do të jeni të drejtë (ndaj të gjithëve njësoj, atëherë mjafton (që të martoheni) me një grua, ose ja, i keni ato me të cilat dispononi. Kështu më së miri do t'i ruheni padrejtësisë".

Muhammed) kërkojnë sqarime për punë të femrave, thuaju: All-llahu ua sqaron çëshıtjen e tyre..."[16]

All-llahu thotë Aishja r.a. - në këtë ajet ua sqaron meshkujve se kur bëhet fjalë për bonjaken e bukur dhe të pasur, e dëshirojnë të martohen me te, por nuk ia kanë dhënë dhuratën e zakonshme të kurorës, ose bëhet fjalë për bonjaken e cila nuk është aq e bukur dhe e pasur, andaj le t'i lënë ato dhe le të martohen me ato femra që ju pëlqejnë.

Transmetuesi thotë se ata (as-habët e Resulullahut s.a.v.s.), janë larguar edhe nga femrat të cilat i kanë dashur, ashtu siç janë larguar nga femrat që nuk i kanë dashur, derisa ua kanë paguar dhuratën bashkëshortore dhe ua kanë dhënë ate që u ka takuar.

باب قولِ الله تعالى [٦ النساء] : { وابتلوا اليتامى حتّى إذا بلغوا النكاح فإن آنستم منهم رُشداً فادفعوا إليهم أموالهم ولا تأكلوها إسرافاً وبداراً أن يكبروا ، ومن كان غنيّاً فليستعفف ، ومن كان فقيراً فليأكل بالمعروف ، فإذا دفعتم إليهم أموالهم فأشهدوا عليهم ، وكفى بالله حسيباً . للرجال نصيبٌ مما ترك الوالدان والأقربون مما قلّ منه أو كثُر نصيباً مفروضاً } . حسيبا يعني كافيا

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar:

"Kujdesuni për bonjakët deri kur të bëhen për martesë, e nese çmoni pjekuri te ata, atëherë epjauni pasurinë e tyre. Dhe mos nxitoni në shpenzimin e pasurisë së tyre në mënyrë shkapërderdhëse, për derisa të mos rriten ata. Në qoftë se (kujdestari) është pasanik, le të frenohet në marrjen e pasurisë së tyre, e nëse është i varfër, le të hajë (nga ajo pasuri) aq sa është e domosdoshme sipas zakonit. Kur t'jua dorëzoni pasurinë e tyre, bëni këtë në praninë e dëshmitarëve. E, mjafton që para All-llahut do të jepni llogari. Meshkujve u takon pjesa nga ajo që ua kanë lënë prindërit dhe të afërmit, por, edhe femrave u takon pjesë nga ajo që ua

---

16 Përkthimi i ajetit 127[të] i sures "**En-Nisa**" në tërësi është: "...dhe për ate që ua ka shpjegnar në Libër mbi femrat bonjake të cilave nuk ua jepni ate që u është caktuar atyre, e nuk dëshironi të martoheni me to, (dhe ju këshillon) për fëmijët e mitur, dhe (ju urdhëron) që të silleni drejt ndaj bonjakëve. E, All-llahu e di mirë çdo (vepër) të mirë që e punoni".

kanë lënë prindërit dhe të afërmit qoftë ajo pak, apo shumë si pjesë e caktuar.[17]

"hasiben" do të thotë: - mjaft.

باب وما للوصي أن يعمل في مال اليتيم وما يأكل منه بقدر عمالته

٢٧٦٤ – حدثنا هارون بن الأشعث حدثنا أبو سعيد مولى بني هاشم حدثنا صخر بن جويرية عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما « أن عمر تصدق بمال له على عهد رسول الله ﷺ – وكان يقال له ثمغ، وكان نخلا – فقال عمر: يا رسول الله إني استفدت مالا وهو عندي نفيس، فأردت أن أتصدق به، فقال النبي ﷺ: تصدق بأصله، لا يباع ولا يوهب ولا يورث، ولكن ينفق ثمره. فتصدق به عمر، فصدقته تلك في سبيل الله وفي الرقاب والمساكين والضيف وابن السبيل ولذي القربى، ولا جناح على من وليه أن يأكل منه بالمعروف، أو يوكل صديقه غير متمول به »

Ç'do të bëjë kujdestari me pasurinë e bonjakut dhe sa do të merr nga ajo për punën e tij

2764. Na ka treguar Harun b. Esh'athi, këtij Ebu Seidi, rob i liruar i Benu Hashimit, këtij Sahr b. Xhuvejri, këtij Nafi'u, këtij Ibën Umeri, se Umeri në kohën e Pejgamberit s.a.v.s. pasurinë e quajtur Themg e kishte lënë vakuf dhe kishte thënë:

- O, Resulullah, kam fituar një pasuri e cila për mua është e vlefshme shumë, por dua ta lë vakuf.

Pejgamberi s.a.v.s. i tha: - **Jepe sadaka, parimisht ajo të mos shitet e as të mos falet e as të mos trashëgohet, ashtu që prodhimet e saja të ndahen për qëllime humanitare.**

Umeri atë pasuri e la vakuf dhe e dhuroi në rrugë të All-llahut, për lirimin e robërve, për varfanjakë, musafirë të rastit dhe udhëtarë si dhe për të afërmit e tij. Nuk është mëkat për ate që udhëheq me te të ushqehet nga ajo pasuri,

---

17 Ajeti 6-7të, sure **"En-Nisa'"**.
Në periudhën paraislame për trashëgimtar është konsideruar vetëm mashkulli i aftë për luftë, ndërsa femra dhe fëmija kanë qenë të përjashtuar nga trashëgimia. Andaj ajetet e lartshënuar i kanë eliminuar këto padrejtësi dhe çdo trashëgimtari u japin ate që i takon.

por në kufi të caktuar ose ta ushqejë shokun e tij, por me kusht që të mos pasurohet nga ajo pasuri.

٢٧٦٥ – حدثنا عُبَيدُ بنُ إسماعيلَ حدثنا أبو أسامةَ عن هشامٍ عن أبيه عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها ﴿ ومَن كانَ غنياً فليستعفِفْ، ومَن كانَ فقيراً فليأكلْ بالمعروف ﴾ قالت: أُنزِلَت في والي اليتيمِ أن يُصيبَ من مالهِ إذا كان محتاجاً بقدرِ مالهِ بالمعروف »

2765. Na ka treguar Ubejd b. Ismaili, këtij Ebu Usame, këtij Hishami, këtij i ati i tij, këtij Aishja r.a. se ajeti: **"Kush është i pasur - le të frenohet në marrjen e pasurisë së tyre, e në qoftë se është i varfër, le të hajë (nga ajo pasuri) aq sa është e domosdoshme sipas zakonit..."**[18] është shpallur lidhur me kujdestarët e bonjakëve, në rast se ka nevojë kujdestari të marrë nga ajo pasuri e tij, por në masë të caktuar.

باب قول الله تعالى [١٠ النساء] :

﴿ إن الذينَ يأكلونَ أموالَ اليتامى ظلماً إنما يأكلونَ في بطونِهم ناراً، وسيَصلَونَ سَعيراً ﴾

٢٧٦٦ – حدثنا عبدُ العزيز بنُ عبدِ الله قال حدثني سليمانُ بنُ بلالٍ عن ثورِ بنِ زيدٍ المدَنيّ عن أبي الغَيثِ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنهُ عنِ النبيِّ ﷺ قال: اجتنبوا السبعَ الموبقات. قالوا: يارسولَ الله وما هُنّ؟ قال: الشِّركُ بالله، والسِّحرُ، وقتلُ النفسِ التي حرَّمَ اللهُ إلاّ بالحق، وأكلُ الرِّبا، وأكلُ مالِ اليتيم، والتوَلّي يومَ الزَّحفِ، وقذفُ المُحصَناتِ المؤمناتِ الغافلات »

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar:

"Me të vërtetë, ata që e hanë mallin e bonjakëve pa të drejtë, ata mbushin barkun e tyre me zjarr dhe do të përcëllohen në zjarrin e flakëruar".[19]

---

18 Ajeti 6, sure **"En-Nisa'"**
Islami kujdes të posaçëm i ka kushtuar bonjakëve. Kujdestari i tyre duhet të përgatisë ushqim të posaçëm për ta, por për shkak të furnizimit më të lehtë, ai mundet të jetojë në bashkësi me ta me kusht që kujdestari i tyre të sillet me ta sikur ndaj vëllezërve të tij.

19 Ajeti 10, sure **"En-Nisa'"**.

2766. Na ka treguar Abdu-l-Aziz b. Abdullah dhe ka thënë:

- Më ka treguar Sulejman b. Bilali, këtij Thevr b. Zejd El-Medenijju, këtij Ebu-l-Gajthi, këtij Ebu Hurejra r.a. i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Largohuni nga shtatë gjëra të këqia (mëkate të mëdha).

- Cilat janë ato, O, resulullah? - e pyetën (të pranishmit).

- Shirk t'i bësh All-llahut, magjia, të vrasësh njeriun, nga se All-llahu e ka ndaluar vrasjen, pos në raste kur ekziston arsye e plotë, ngrënia e kamatës, ngrënia e pasurisë së bonjakëve, dezertimi nga radhët e luftës, shpifja ndaj femrave të ndershme-besimare të cilat janë të pafajshme.

باب [٢٢٠ البقرة] : ﴿ يَسأَلونَكَ عنِ اليَتامى ، قلْ إصلاحٌ لهم خَيرٌ ، وإن تُخالِطوهم فاخوانُكم ، واللهُ يَعلَمُ المُفسِدَ منَ المصلحِ ، ولو شاءَ اللهُ لأعنَتَكم ، إنّ اللهَ عَزيزٌ حَكيمٌ ﴾ . لأعنتكم : لأحرَجَكم وضَيَّقَ عليكم . وعَنَتْ : خَضَعَتْ

٢٧٦٧ — وقال لنا سُلَيمانُ بنُ حربٍ حدَّثنا حَمّادٌ عن أيوبَ عن نافعٍ قال : ما ردَّ ابنُ عمرَ على أحدٍ وَصيَّتَهُ . وكانَ ابنُ سيرينَ أحبَّ الأشياءِ إليهِ في مالِ اليتيمِ أن يَجتمعَ إليهِ نُصَحاؤهُ وأولياؤهُ فيَنظُروا الذي هوَ خيرٌ له . وكانَ طاوُسٌ إذا سُئلَ عن شيءٍ مِن أمرِ اليَتامى قرأ ﴿ واللهُ يَعلَمُ المُفسِدَ منَ المصلحِ ﴾ . وقال عَطاءٌ في يَتامى الصغيرِ والكبيرِ : يُنفِقُ الوَليُّ على كلِّ إنسانٍ بقَدْرِهِ مِن حِصَّتهِ

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë:

"...Dhe të pyesin për bonjakët, thuaju: T'u bëni mirë atyre është vepër e bukur, e nëse jetoni bashkë me ta, ata janë vëllezërit tuaj, se All-llahu din t'i dallojë keqbërisin dhe mirëbërësin. Sikur të donte All-llahu, do t'ju detyronte me punë të vështira, se All-llahu është i Plotfuqishëm dhe i Gjithëdijshëm".[20]

"El-Bekare:220".

"Le a'netekum" do të thotë - ka mundur t'u japë vështirësi dhe mundime, **"a'net"**, do të thotë: i dëgjueshëm.

---

20 Ajeti 220, sure **"El-Bekare: 220"**.

2767. Na ka treguar Sulejman b. Harbi, këtij Hammadi, këtij Ejjubi, i cili thotë se Nafiu ka thënë: Ibën Umeri askujt nuk ia ka refuzuar testamentin".

Ibën Sirini anon nga ajo se kur është në pyetje pasuria e bonjakut, të tubohen ata që sinqerisht ia duan të mirën atij, kujdestari i tij dhe dashamirët e tij dhe së bashku të shohin se ç'është më e mirë për te.

Sa herë që pyetej Tavusi për pasurinë e bonjakut, e citonte ajetin: **"All-llahu din ta dallojë keqbërsësin dhe mirëbërësin".**

A'tai lidhur me (pasurinë) e bonjakëve të mitur dhe të rritur ka thënë:

- **Kujdestari, për çdo bonjak, harxhon nga pjesa e tyre sipas nevojës".**

باب استخدام اليتيم في السفر والحضر إذا كان صلاحاً له. ونظر الأم أو زوجها لليتيم

٢٧٦٨ — **حدثنا** يعقوب بن إبراهيم بن كثير حدثنا ابن علية حدثنا عبد العزيز عن أنس رضي الله عنه قال «قدم رسول الله ﷺ المدينة ليس له خادم، فأخذ أبو طلحة بيدي فانطلق بي إلى رسول الله ﷺ فقال: يا رسول الله إن أنساً غلام كيس فليخدمك، قال فخدمته في السفر والحضر، ما قال لي لشيء صنعته لم صنعت هذا هكذا؟ ولا لشيء لم أصنعه لم لم تصنع هذا هكذا؟»

Të shfrytëzuarit e bonjakut për shërbëtor në rrugë, në shtëpi, kur ajo shkon në favor të tij

- **dhe mbikëqyrja e nënës ose e burrit të saj ndaj bonjakut.**[21]

2768. Na ka treguar J'akub b. Ibrahim b. Kethiri, këtij Ibën Ulejji, këtij Abdu-l-Azizi, i cili thotë se Enesi r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. erdhi në Medine, e nuk kishte shërbëtorë, andaj Ebu Talha më mori për dore dhe shkuam te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i tha:

- **O Resulullah, me të vërtetë, Enesi është djalë i mençur, andaj le të të shërbejë!**

21 Sipas shumicës së juristëve islamë të cilët i përkasin shkollës së Malikive, nëna e jetimit ka të drejtë përkujdesjeje ndaj fëmijës së saj dhe edukimit të tij edhe pse zyrtarisht nuk është kujdestare e tij, ndërsa për babain kjo vlen vetëm po qe se fëmija gjendet nën përkujdesjen e tij.

- I kam shërbyer - thotë Enesi - **kur shkonte në rrugë, në shtëpi dhe asnjëherë për ate që kam bërë nuk më ka thënë: - Pse ke vepruar ashtu? e as për atë që nuk e kam bërë; - Pse nuk e ke bërë ate?.**

باب إذا وقف أرضاً ولم يبين الحدود فهو جائز ، وكذلك الصدقة

٢٧٦٩ — حدثنا عبد الله بن مسلمة عن مالك عن إسحاق بن عبد الله بن أبي طلحة أنه سمع أنس بن مالك رضي الله عنه يقول : كان أبو طلحة أكثر الأنصار بالمدينة مالاً من نخل ، وكان أحب ماله إليه بيرحاء مستقبلة المسجد ، وكان النبي ﷺ يدخلها ويشرب من ماء فيها طيب ، قال أنس : فلما نزلت ﴿ لن تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون ﴾ قام أبو طلحة فقال : يارسول الله إن الله يقول ﴿ لن تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون ﴾ وإن أحب أموالي إلي بيرحاء ، وإنها صدقة لله أرجو برها وذخرها عند الله ، فضعها حيث أراك الله ، فقال : بخ ، ذلك مال رابح — أو رايح ، شك ابن مسلمة — وقد سمعت ما قلت ، وإني أرى أن تجعلها في الأقربين . قال أبو طلحة : أفعل ذلك يارسول الله . فقسمها أبو طلحة في أقاربه وبني عمه »

وقال إسماعيل وعبد الله بن يوسف ويحيى بن يحيى عن مالك « رايح »

Lejohet që toka të lehet vakuf e të mos i përcaktohen kufijtë dhe e njejta vlen edhe për sadakën

2769. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Maliku, këtij Is-hak b. Abdullah b. Ebu Talha, i cili thotë se ka dëgjuar Enes b. Malikun duke thënë:

- Ebu Talha ka qenë ensariu më i pasur me palmishte në Medine, ndërsa palmishten të cilën e donte më së tepërmi ka qenë palmishtja Bejruha, përballë xhamisë. Pejgamberi s.a.v.s. hynte në të dhe freskohej, e me zbritjen e ajetit: "**Kurrsesi nuk do të arrini mirësinë e lartë, përderisa të mos ndani një pjesë nga ajo që e doni...**"[22], atëherë Ebu Talha u ngrit dhe tha:

"O Resulullah, All-llahu thotë: "Kurrsesi nuk do të arrini mirësinë e lartë përderisa të mos ndani një pjesë nga ajo që e doni...", ndërsa unë më tepër e dua kopshtin Bejruha, andaj le të jetë sadakë në emër të All-llahut dhe shpresoj se ajo është bëmirësi e vërtetë dhe rezervë te All-llahu, dhe vepro me te ashtu siç të udhëzon All-llahu!

22 Ajeti 92, sure "**Ali Imran**".

- **Të lumtë** - i tha Resulullahu a.s. **Ajo është pasuri e cila do të shtohet"** - ose **"e cila do të kthehet"**. Ibën Selamit nuk i kujtohet (se cilën nga ato dy shprehje e ka thënë).

- Dëgjova ç'the. Mendoj që (atë pasuri) t'ia lësh (vakuf) farefisit tënd.

- **E bëj ate, O, Resulullah** - tha Ebu Talha.

Më pastaj Ebu Talha ua ndau ate të afërmve dhe kusherinjve të tij.

Ismaili, Abdullah b. Jusufi, Jahja b. Jahjau, duke e transmetuar këtë hadith kanë thënë: **"...e cila do të kthehet'.**

٢٧٧٠ – حدثني محمد بن عبد الرحيم أخبرنا روح بن عبادة حدثنا زكرياء بن إسحاق قال حدثني عمرو بن دينار عن عكرمة عن ابن عباس رضي الله عنهما «أن رجلاً قال لرسول الله ﷺ إن أمه توفيت أينفعها إن تصدقت عنها؟ قال: نعم. قال: فإن لي مخرافاً، فأنا أشهدك أني قد تصدقت به عنها»

2770. Na ka treguar Muhammed b. Abdu-r-Rahimi, këtij Revh b. Ubade, këtij Zekerijja b. Is-haku, i cili thotë:

- Më ka treguar Amër b. Dinari, këtij Ikrimi, këtij Ibën Abbasi, i cili thotë se një njeri erdhi te Pejgamberi dhe i tha se i ka vdekur e ëma, dhe, nëse ai ndan sadakë në emër të saj, a do t'i sjellë dobi (ajo sadaka) asaj?

- **Po** - tha Resulullahu a.s.

- E kam (palmishten) Mihraf dhe të marr për dëshmitar se e lë vakuf në emër të saj.

باب إذا وقف جماعة أرضاً مشاعاً فهو جائز

٢٧٧١ – حدثنا مسدد حدثنا عبد الوارث عن أبي التياح عن أنس رضي الله عنه قال «أمر النبي ﷺ ببناء المسجد فقال: يا بني النجار ثامنوني بحائطكم هذا، قالوا: لا والله لا نطلب ثمنه إلا إلى الله»

Lejohet që një grup (bashkëpronarësh) të lënë vakuf tokën e përbashkët

2771. Na ka treguar Museddedi, këtij Abdu-l-Varithi, këtij Ebu-t-Tajjahu, i cili thotë se Enesi r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. urdhëroi ngritjen e xhamisë dhe tha: "**O, djemtë e Nexhxharit, më tregoni çmimin e kopshtit tuaj?'**

- **Jo, për All-llahun** - thanë ata. - **Nuk do të kërkojmë për të kundër-vlerë, pos te All-llahu xh.sh.**

باب الوقف كيف يكتب؟

٢٧٧٢ – حدثنا مسدد حدثنا يزيد بن زريع حدثنا ابن عون عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما قال «أصاب عمر بخيبر أرضاً، فأتى النبي ﷺ فقال: أصبت أرضاً لم أصب مالاً قط أنفس منه، فكيف تأمرني به؟ قال: إن شئت حبست أصلها وتصدقت بها. فتصدق عمر أنه لا يباع أصلها ولا يوهب ولا يورث في الفقراء والقربى والرقاب وفي سبيل الله والضيف وابن السبيل، لا جناح على من وليها أن يأكل منها بالمعروف أو يطعم صديقاً غير متمول فيه»

Si regjistrohet vakufi?

2772. Na ka treguar Museddedi, këtij Jezid b. Zurej'i, këtij Ibën Avni, këtij Nafi'u, këtij Ibën Umeri, i cili ka thënë:

- Umeri e fitoi në Hajber tokën (Themg), erdhi te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i tha: "**Kam fituar tokën dhe asnjëherë nuk kam pasur (tokë) më të dashur se ajo, ç'më urdhëron lidhur me te?**

- **Po qe se don, lëre vakuf për qëllime humanitare** - tha Resulullahu a.s.

Atëherë Umeri e la vakuf për qëllime humanitare, në dobi të të varfërve, farefisnisë, lirimin e robëve, (për nevoja të përgjithshme) në rrugën e All-llahut, për musafirët, për udhëtarët (të cilët kanë mbetur pa të mira materiale), dhe nuk është mëkat për ate që udhëheq me te, ta shfrytëzojë në masë të caktuar dhe ta ushqejë shokun e tij, duke mos u pasuruar nga ajo. (Baza e saj nuk mund të shitet, as të falet, as të trashëgohet).

باب الوقف للغني والفقير والضيف

٢٧٧٣ – حدثنا أبو عاصم حدثنا ابن عون عن نافع عن ابن عمر «أن عمر رضي الله عنه وجد مالاً بخيبر، فأتى النبي ﷺ فأخبره، قال: إن شئت تصدقت بها، فتصدق بها في الفقراء والمساكين وذي القربى والضيف»

Vakufi në dobi të lë pasurit, të të varfërit dhe të musafirit

2773. Na ka treguar Ebu Asimi, këtij Ibën Avni, këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri, i cili thotë se Umeri r.a. ka pasur një pjesë të pasurisë në Hejber dhe erdhi te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i tregoi për te, e ai i tha:

- **Nëse don ta lësh vakuf, (mundesh).**

Atëherë ai atë pjesë të pasurisë së tij e la vakuf në dobi të të varfërve, të të mjerëve dhe të farefisit (qofshin të varfër, apo të pasur) dhe në dobi të musafirëve.

باب وقف الأرض للمسجد

٢٧٧٤ – حدثني إسحاق أخبرنا عبدُ الصمدِ قال سمعتُ أبي حدثنا أبو التَّيَّاحِ قال حدثني أنسُ بنُ مالكٍ
رضيَ اللهُ عنه «لما قَدِمَ رسولُ الله ﷺ المدينةَ أمرَ بالمسجدِ وقال: يابَني النجّارِ ثامِنوني حائطَكم هذا، فقالوا:
لا واللهِ لا نَطلُبُ ثمنَهُ الا إلى الله»

Toka e lënë vakuf për xhami

2774. Na ka treguar Is-haku, këtij Abdu-s-Samedi, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar babain tim duke thënë: "Na ka treguar Ebu -t-Tejjahi, këtij Enes b. Maliku r.a., i cili ka thënë: "**Pejgamberi s.a.v.s. kur erdhi në Medine urdhëroi (ngritjen) e xhamisë dhe tha:**

- **O, djemt e Nexhxharit, më tregoni çmimin e këtij kopshti?**

- **Jo, për All-llahun, thanë ata, nuk do të kërkojmë për të kundër-vlerë, pos te All-llahu xh.sh.**

باب وقف الدوابِّ والكُراعِ والعُروضِ والصامتِ

وقال الزُّهريُّ فيمن جعلَ ألفَ دينارٍ في سبيلِ اللهِ، ودَفعها إلى غُلامٍ له تاجرٍ يَتَّجِرُ بها، وجعلَ رِبحَهُ
صدقةً للمساكين والأقربينَ، هل للرجلِ أن يأكلَ من ربحِ تلكَ الألفِ شيئاً وإن لم يكنْ جعلَ رِبحَها صدقةً في
المساكين؟ قال: ليس له أن يأكلَ منها

Kafshët, kuajt, malli (shtëpiak) dhe paratë, ari dhe argjendi që lehen vakufi

Zuhriu, për personin që cakton njëmijë dukat në rrugë të All-llahut dhe ia dorëzon djaloshit të tij tregtar, që ai me ate të bëjë tregti, e fitimin (nga ai

dukat) që e cakton për sadaka në dobi të të mjerëve dhe të farefisit, a mundet të ushqehet nga fitimi i atyre njëmijë dukatëve), edhe pse profitin e tyre nuk e ka caktuar sadaka për të mjerët, thotë: **"Nuk ka të drejtë të hanë asgjë nga ata (njëmijë dukatë)"**

٢٧٧٥ — حدثنا مسدد حدثنا يحيى حدثنا عبيد الله قال حدثني نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما «أن عمر حمل على فرس له في سبيل الله أعطاها رسول الله ﷺ له فحمل عليها رجلاً، فأخبر عمر أنه قد وقفها يبيعها، فسأل رسول الله ﷺ أن يبتاعها فقال: لا تبتاعها، ولا ترجعن في صدقتك»

2775. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahjau, këtij Ubejdullahu, duke thënë:

- Më ka transmetuar Nafiu nga Ibën Umeri r.a. se Umeri i ka bartur luftëtarët (që luftonin) në rrugën e All-llahut me kalin e tij, të cilin ia kishte dhuruar Pejgamberi s.a.v.s. për ta bartur ushtrinë. Më vonë pasi që e kishte lënë vakuf ate, i erdhi lajmi se kali shitet, e pyeti Pejgamberin s.a.v.s. se a mundet ta blejë atë, atëherë Resulullahu a.s. i tha: **"Mos e blej dhe mos u kthe në sadakën tënde"**

باب نفقة القيم للوقف

٢٧٧٦ — حدثنا عبد الله بن يوسف أخبرنا مالك عن أبي الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال «لا يقتسم ورثتي ديناراً ولا درهماً، ما تركت ـ بعد نفقة نسائي ومؤنة عاملي ـ فهو صدقة»

Shpenzimet e punëtorëve të vakufit

2776. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Trashëgimtarëve të mi le të mos u ndahet asnjë dinar (nga trashëgimia ime). Ajo që mbetet pas meje, është vakuf, me përjashtim të furnizimit të grave të mia dhe paga e nënpunësve të vakufit (tim).

٢٧٧٧ — حدثنا قتيبة بن سعيد حدثنا حماد عن أيوب عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما «أن عمر اشترط في وقفه أن يأكل من وليه ويؤكل صديقه غير متمول مالاً»

2777. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Hammadi, këtij Ejjubi, këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri r.a., i cili ka thënë se Umeri në vakufin e tij ka kushtëzuar, se ai, i cili udhëheq me te, mundet të ushqehet nga ai, dhe ta ushqejë shokun e tij, me masë të caktuar.

باب إذا وقف أرضا أو بئرا أو اشترط لنفسه مثل دلاء المسلمين. ووقف أنس دارا، فكان إذا قدم نزلها. وتصدق الزبير بدوره وقال للمردودة من بناته: أن تسكن غير مضرة ولا مضر بها، فإن استغنت بزوج فليس لها حق. وجعل ابن عمر نصيبه من دار عمر سكنى لذوي الحاجات من آل عبد الله

٢٧٧٨ — وقال عبدان أخبرني أبي عن شعبة عن أبي إسحاق عن أبي عبد الرحمن «أن عثمان رضي الله عنه حيث حوصر أشرف عليهم وقال: أنشدكم الله، ولا أنشد إلا أصحاب النبي ﷺ: ألستم تعلمون أن رسول الله ﷺ قال: من حفر رومة فله الجنة، فحفرتها؟ ألستم تعلمون أنه قال: من جهز جيش العسرة فله الجنة، فجهزته؟ قال فصدقوه بما قال. وقال عمر في وقفه: لا جناح على من وليه أن يأكل، وقد يليه الواقف وغيره، فهو واسع لكل»

Kur ndokush len vakuf tokën ose pusin dhe vë kusht për vedi p.sh. kofa me të cilën do të shërbeheshin muslimanët

Enesi e kishte lënë vakuf shtëpinë e tij (në Medine), dhe sa herë që vinte, hynte në te.

Gjithashtu edhe Zubejri i kishte lënë vakuf shtëpitë e tia dhe kishte cekur se në to kanë të drejtë të banojnë vajzat e tia nëse kthehen nga burrat e tyre, por me kusht që të mos i dëmtojnë. Po qe se ndonjëra martohet dhe nuk ka nevojë për të banuar në te, e humb të drejtën (e banimit në te)

Ibën Umeri pjesën e shtëpisë së tij (të trashëguar) nga i ati i tij Umeri, ia kishte dhënë për të banuar nevojtarëve të fisit të Abdullah (b. Omerit).

2778. Abdani ka thënë:

- Më ka lajmëruar babai im, këtij Shu'bi këtij Ebu Is-haku, këtij Ebu Abdu-r-Rahmani, se Uthmanit r.a., kur ishte i rrethuar, iu afruan disa nga as-habët, e ai u tha:

- **Ju betohem dhe ate vetëm shokëve të Pejgamherit s.a.v.s.:**

- **A nuk e dini ju se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:**

"Kush e gërmon (pusin) Rume, e ta fitonë Xhennetin? - unë e hapa ate.

- A nuk e dini se ai ka thënë:

- Kush përgatit ushtrinë për në (betejën) e Tebukit, e ta fitojë Xhennetin? - Unë e kam përgatitur (furnizuar).

Ata e vërtetonin ate që e thoshte ai, (thotë Abdurrahmani).[23]

---

23 Në vitin 35 H. (656) shtëpinë e halifit Uthman e kishin rrethuar disa nga muslimanët të cilët nuk ishin të mendimit që ai të jetë halif, e në krye të tyre ishte Abdullah b. Sebei. Ata kërkonin që Uthmani të heqë dorë nga halifati në dobi të Aliut.

Sipas të dhënave të Termidhiut dhe Nesaiut, Sumame b. Hezan El Kusheriu thotë: "Gjendesha para shtëpisë kur halifi Uthman u lajmërua para kryengritësve dhe u tha:

- M'i sillni ata që kanë dëshmuar kundër meje!

Atëherë masa i solli dy vetë si dy gomarë e Uthmani u tha:

- Në All-llah dhe në Islam ju betohem kur Pejgamberi s.a.v.s. erdhi në Medine, në qytet nuk kishte ujë të pijshëm pos në pusin "Rum", me të cilin disponοnte një çifut, e me atë rast ai pyeti:

- Kush është ai që e blen pusin "Rum", që kova e ujit të bëhet kovë e muslimanëve dhe me te të fitojë mirësi të madhe në Xhennet?

Unë e kam blerë ate nga pasuria ime e ju sot nuk më lejoni që të pi ujë nga ai pus, por më duhet të pijë ujë deti.

- Po, iu përgjigjën të pranishmit.

Në All-llah dhe në Islam ju betohem - u tha Uthmani - dhe vazhdoi duke u thënë:

- A e dini se xhamia e Resulullahut a.s. nuk mjaftonte për të gjithë muslimanët, andaj Resulullahu a.s. tha:

- Kush është ai që e blen një pjesë të tokës së filanit që t'i bashkangjitet xhamisë dhe nga ajo të ketë mirësi të madhe në Xhennet?

- Unë e kam blerë atë tokë nga pasuria ime e ju sot nuk më lejoni të falem në te.

- Po - i përgjigjën të pranishmit.

- Në All-llah dhe në Islam ju betohem, e dini se unë e kam pajisur dhe kam furnizuar ushtrinë nga pasuria ime për në betejën e Tebukut?

- Po - iu përgjigjën të pranishmit.

- Në All-llah dhe në Islam ju betohem,, se Pejgamberi s.a.v.s. ka qenë me mua, me Ebu Bekrin dhe Umerin në Sebir mbi Mekke dhe atëkohë u dridh kodra, gurët fluturonin pranë nesh e unë i ndala ngase para meje qëndronte Pejgamberi s.a.v.s. dhe dy vetë të tjerë.

- Po - iu përgjigjën të pranishmit.

Atëherë Uthmani tri herë tha: "All-llahu ekber, All-llahu ekber, All-llahu ekber", ai të gjitha këto i ka dëshmuar, andaj edhe unë i dëshmoj.

Historianët thonë se Uthmani e bleu pusin e lartshënuar nga një çifut për 350.000 derhem ngase çifuti ujin ua shitte popullit si çdo mall tjetër. Për ushtrinë e dërguar për në Tebuk kundër Bizantinëve në vitin 9të (630) ka dhënë treqind deve të ngarkuara me ushqim dhe njëmijë dukate.

Umeri, sa i përket vakufit të tij, ka thënë: "**Nuk është mëkat, të ushqehet (nga ai), ai i cili udhëheq me te**", (Buhariu thotë se) me të udhëhiqnin vakifi dhe të tjerët, e aty hyjnë të gjithë (nëpunësit).

باب إذا قال الواقف لا نطلب ثمنه إلا إلى الله فهو جائز

٢٧٧٩ – حدثنا مسدد حدثنا عبد الوارث عن أبي التياح عن أنس رضي الله عنه قال «قال النبي ﷺ: يابني النجار ثامنوني بحائطكم، قالوا: لانطلب ثمنه إلا إلى الله»

I lejohet vakifit të thotë:

"Vlerën e vakufit tim e kërkoj vetëm te All-llahu".

2779. Na ka treguar Museddedi, këtij Abdu-l-Varithi, këtij Ebu-t-Tejjahu këtij Enesi r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**O, djemt e Nexhxharit, më tregoni çmimin e kopshtit tuaj..!**"

- **Vlerën e tij** - thanë ata - **e kërkojmë vetëm te All-llahu.**

باب قول الله عز وجل [المائدة ١٠٦ - ١٠٧]: ﴿ يا أيها الذين آمنوا شهادة بينكم اذا حضر أحدكم الموت حين الوصية اثنان ذوا عدل منكم أو آخران من غيركم ان أنتم ضربتم في الأرض فأصابتكم مصيبة الموت تحبسونهما من بعد الصلاة، فيقسمان بالله ان ارتبتم لا نشتري به ثمناً ولو كان ذا قربى، ولا نكتم شهادة الله انا اذاً لمن الآثمين. فان عثر على أنهما استحقا اثماً فآخران يقومان مقامهما من الذين استحق عليهم الأوليان فيقسمان بالله لشهادتنا أحق من شهادتهما وما اعتدينا، انا اذاً لمن الظالمين. ذلك أدنى أن يأتوا بالشهادة على وجهها أو يخافوا أن ترد أيمان بعد أيمانهم، واتقوا الله واسمعوا، والله لايهدي القوم الفاسقين ﴾. الأوليان واحدهما أولى، ومنه: أولى به. عثر: ظهر. أعثرنا: أظهرنا

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar:

"O besimtarë! - kur t'ju afrohet vdekja, me rastin e dhënies së testamentit, le të dëshmojnë dy të drejtë nga ju, ose dy të tjerë që nuk janë prej jush - nëse gjendeni në rrugë dhe u duken shenjat e vdekjes. E, nëse dyshoni në ta, mbani ata pas namazit dhe lë të betohen në All-llahun. Nëse nuk do ta shesin betimin me kurrfarë çmimi, dhe nëse është fjala për cilindo të afërm, dëshminë që na urdhëron All-llahu nuk do ta fshehim, sepse, atëherë, do të ishim,

me të vërtetë, mëkatarë. Nëse hetohet se ata dy dëshmitarë kanë bërë mëkat, atëherë dy të tjerë do t'i zëvensojnë ata të dy, nga ata që u është bërë padrejtësi, e këta dy do të betohen në All-llahun (duke thënë): Dëshmia jonë është gjithsesi më e drejtë se dëshmia e atyre të dyve dhe ne nuk i kemi kaluar kufijtë, sepse, atëherë, ne do të ishim zullumqarë, Kështu më së lehti mund të bëjnë dëshminë e tyre të saktë, ose të frikohen se betimet e tyre mohohen me betime tjera. Druajuni All-llahut dhe dëgjoheni! All-llahu nuk i udhëzon në rrugë të drejtë njerëzit ngatërrestarë.

(El Maide: 106-108)

Njëjësi i emrit **"el evlejani"** është **"evla"** e nga këto fjalë rrjedh fjala **"evlabihi"** - t'ia tejkalosh atij, **"uthire"** - të prezentosh, **"eatherna"** - jemi prezentuar.

٢٧٨٠ — وقال لي عليُّ بنُ عبدِ اللهِ : حدَّثَنا يحيى بنُ آدمَ حدَّثَنا ابنُ أبي زائدةَ عن محمدِ بنِ أبي القاسمِ عن عبدِ الملكِ بنِ سعيدِ بنِ جُبَيرٍ عن أبيهِ عنِ ابنِ عباسٍ رضيَ اللهُ عنهما قال « خرَجَ رجُلٌ من بني سَهمٍ مع تميمٍ الداريِّ وعَدِيِّ بنِ بَدَّاءٍ ، فماتَ السَّهميُّ بأرضٍ ليسَ بها مُسلمٌ ، فلما قَدِما بتَرِكتهِ فقَدُوا جاماً من فِضةٍ مُخَوَّصاً من ذهبٍ ، فأحلَفَهما رسولُ اللهِ ﷺ ، ثمَّ وُجِدَ الجامُ بمكةَ فقالوا : ابتَعْناهُ من تميمٍ وعَدِيٍّ ، فقامَ رجُلانِ من أولياءِ السهميِّ فحلَفا : لشهادَتُنا أحقُّ من شهادَتِهما وإنَّ الجامَ لصاحبِهم ، قال وفيهم نزَلَت هذه الآيةُ ﴿ يا أيُّها الذينَ آمَنوا شهادةُ بينِكم إذا حضَرَ أحدَكمُ الموتُ ﴾

2780. Më ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Jahja b. Ademi, këtij Ibën Ebu Zaide, këtij Muhammed b. Ebu Kasimi, këtij Abdul Melik b. Seid b. Xhubejri, këtij babai i tij, këtij Ibën Abbasi r.a., icili ka thënë:

- Një njeri, nga (fisi) Benu Sehmë u nis në rrugë me Temim Ed-Dariun dhe Adijj b. Beddain, dhe gjatë rrugës vdiq Es Sehmi në vendin ku nuk kishte asnjë musliman. Kur arritën (në vendin e tyre), nga pasuria e tij mungonte një enë argjendi e gravuar me ar, të cilën e kishin humbur (gjatë rrugës). Atëherë, Pejgamberi s.a.v.s. kërkoi nga ata të dy që të betohen. Më vonë e njëjta enë u gjet në Mekke, e pronarët e saj thanë: - E kemi blerë nga Temimi dhe Adijju.

Atëherë, u ngritën dy kushërinjtë të afërm të Sehmit dhe thanë:

- Dëshmia jonë është më e drejtë se e atyre të dyve, me të vërtetë, ena është pronë e shokut (të vdekur) të tyre.

- Dhe mu për shkak të tyre - thotë Ibën Abbasi - **u shpall ajeti:**

"O, besimtarë, kur t'ju afrohet vdekja, me rastin e dhënies së testamentit, le të dëshmojnë..."

باب قضاء الوصي ديون الميت بغير محضر من الورثة

٢٧٨١ — حدثنا محمد بن سابق ـ أو الفضل بن يعقوب عنه ـ حدثنا شيبان أبو معاوية عن فراس قال: قال الشعبي حدثني جابر بن عبد الله الأنصاري رضي الله عنهما «أن أباه استشهد يوم أحد وترك ست بنات وترك عليه ديناً، فلما حضره جذاذ النخل أتيت رسول الله ﷺ فقلت: يارسول الله قد علمت أن والدي استشهد يوم أحد وترك عليه ديناً كثيراً، وإني أحب أن يراك الغرماء. قال: اذهب فبيدر كل تمر على ناحية. ففعلت، ثم دعوته، فلما نظروا إليه أغروا بي تلك الساعة، فلما رأى ما يصنعون طاف حول أعظمها بيدراً ثلاث مرات، ثم جلس عليه ثم قال: ادع أصحابك، فما زال يكيل لهم حتى أدى الله أمانة والدي، وأنا والله راض أن يؤدي الله أمانة والدي ولا أرجع إلى أخواتي بتمرة، فسلم والله البيادر كلها حتى أني أنظر إلى البيدر الذي عليه رسول الله ﷺ كأنه لم ينقص تمرة واحدة»

قال أبو عبد الله «أغروا بي» يعني هيجوا بي. ﴿فأغرينا بينهم العداوة والبغضاء﴾

Ekzekutusi i testamentit i paguan borxhet e të vdekurit edhe pa prezencën e trashëgimtarëve

2781. Na ka treguar Muhammed b. Sabik, ose Fadël b. J'akubë, këtij ia ka transmetuar Shejban Ebu Muaviu nga Firasi, i cili thotë se - Sha'bijju ka thënë:

- Xhabir b. Abdullah-El-Ensariu r.a. ka thënë se i ati i tij është vrarë në betejën e Uhudit, pas vetes ka lënë gjasthë vajza dhe borxhe, dhe, kur është afruar vjelja e hurmave, kam shkuar te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i thashë:

- O, Resulullah, ti e din se babai im është vrarë në Uhudë. I kanë mbetur borxhe të mëdha, e unë dua që t'ju shohin borxhlinjtë.

- Shko - tha Pejgamberi - **dhe të gjitha hurmat ndaji në një anë.**

Ashtu veprova, i ftova (borxhlinjtë), e pastaj e ftova edhe Pejgamberin. Kur i panë hurmet, menjëherë ata më rrethuan. Kur e pa Resulullahu a.s. se

ç'bënë ata, atëherë, iu soll tri herë grumbullit më të madh u ul pranë tij dhe tha:

- **Thirri shokët tuaj!**

U matte atyre (hurma), gjersa, All-llahu lejoi që të kryhen borxhet e babait tim, dhe unë për All-llahun jam i kënaqur, që u lanë borxhet e babait tim.

Unë nuk do t'iu ktheja motrave të mia asnjë hurmë. Për All-llahun, të gjitha vendet ku më parë ishin hurmet kanë qenë të pastërta (nuk kishte mbetur asnjë hurëm), mirëpo, në vendin ku ishte ulur Pejgamberi s.a.v.s. asnjë hurmë nuk mungonte.

Ebu Abdullah (Buhariu) thotë: "Fjala, **"Ugrubi"** do të thotë - më shqetësonin.

Ndërsa në Kur'an thuhet: "**E, në mesin e tyre kemi futur armiqësi dhe urrejtje".**

٥٦ - كتاب الجهاد والسير

Kreu 56.

Lufta dhe udhëtimi (në rrugën e All-llahut)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Në emër të All-llahut, të Gjithmëshirshmit, Mëshirëplotit!

باب فضل الجهاد والسير

وقولِ اللهِ تعالى [١١١ التوبة] : ﴿إنَّ اللهَ اشترى من المؤمنين أنفسَهم وأموالَهم بأنَّ لهمُ الجنةَ يُقاتِلونَ
في سبيلِ اللهِ فيَقتُلونَ ويُقتَلونَ وَعْداً عليه حقّاً في التوراةِ والإنجيلِ والقرآنِ ، ومَن أوفى بعهدِه من الله ؟
فاستبشِروا ببيعكم الذي بايعتم به – إلى قوله – وبشّرِ المؤمنين﴾ قال ابنُ عباس : الحُدودُ الطاعة

Rëndësia e xhihadit dhe e udhëtimit

Fjalët e All-llahut të lartmadhëruar:

"All-llahu, me të vërtetë, ka blerë nga besimtarët e vet trupin dhe pasurinë e tyre, për t'ua dhuruar Xhennetin atyre. Ata luftojnë në rrugën e All-llahut, vrasin dhe vriten, (ky është) premtimi i Tij i vërtetë në Teurat, Inxhil dhe Kur'an. E kush është më konsekuent se All-llahu në Premtim? Andaj, gëzohuni kësaj shitjeje të juaj, që e keni kontraktuar me Te..." dhe gjer në fund të fjalëve të Tij: "Përgëzoi, pra besimtarët".[1]

Ibën Abbasi thotë: **"elhudud"** do të thotë: bindje.

1 Përkthimi i ajetit 111të dhe 112të i sures **"Et-Tevbe"**, në tërësi është: "...dhe kjo është fitore e madhe për ata që pendohen, All-llahun e adhurojnë dhe vetëm Atij i përulen, agjërojnë dhe falin namaz, urdhërojnë për vepra të mira e pengojnë në të këqiat, rregullave të All-llahut ju përmbahen, pra përgëzoi besimtarët (e atillë)".

٢٧٨٢ – حدثنا الحسن بن صبّاح حدثنا محمد بن سابق حدثنا مالك بن مِغوَل قال سمعت الوليد بن العيزار ذكر عن أبي عمرو الشيباني قال: قال عبد الله بن مسعود رضي الله عنه «سألت رسول الله ﷺ قلت: يا رسول الله أيّ العمل أفضل؟ قال: الصلاة على ميقاتها. قلت: ثم أيّ؟ قال: ثم برّ الوالدين. قلت: ثم أيّ؟ قال: الجهاد في سبيل الله. فسكتُّ عن رسول الله ﷺ، ولو استزدته لزادني»

2782. Na ka treguar Hasan b. Sabbahu, këtij Muhammed b. Sabiku, këtij Malik b. Migveli, i cili thotë:

- E kam dëgjuar Velid b. Ajzarin duke e përmendur Ebu Amër-sh-Shejbaniun, i cili ka thënë: "Abdullah b. Mes'udi ka thënë:

- **E kam pyetur Pejgamberin s.a.v.s.: O, Resulullah, cilët punë janë më të mira?**

- **Namazi (i falur) në kohën e tij** - më është përgjigjur.

- **Pastaj, cila?** - e kam pyetur.

- **Mirëbërësia ndaj prindërve** - më tha.

- **E pas saj, cila?** - e pyeta.

- **Lufta në rrugën e All-llahut** - tha (Resulullahu a.s.).

Atëherë, heshta para Pejgamberit s.a.v.s., e po të kisha vazhduar me pyetje, ai do të më përgjigjej në pyetjet e mia.

٢٧٨٣ – حدثنا علي بن عبد الله حدثنا يحيى بن سعيد حدثنا سفيان قال حدثني منصور عن مجاهد عن طاوس عن ابن عباس رضي الله عنهما قال «قال رسول الله ﷺ لا هجرة بعد الفتح، ولكن جهاد ونيّة، وإذا استُنفِرتم فانفروا»

2783. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Jahja b. Seidi, këtij Sufjani duke i thënë: Më ka transmetuar Mensuri, nga Muxhahidi, ai nga Tavusi, ky nga Ibën Abbasi r.a., i cili ka thënë se Pejgamberi s.a.v.s. me një rast ka thënë:

- **Nuk ka shpërngulje (nga Mekkja) pas çlirimit të saj, por ka luftëra (në emër të All-llahut) dhe nijet (vendime), andaj kur të ftoheni (që të luftoni) përgjigjuni ftesës.**[2]

2 Nga një vend, ku nuk rrespektohen liritë fetare, duhet shpërngulur. Muslimanët dikur

٢٧٨٤ — حدثنا مسدد حدثنا خالد حدثنا حبيب بن أبي عمرة عن عائشة بنت طلحة « عن عائشة رضي الله عنها أنها قالت : يارسول الله ، نرى الجهاد أفضل العمل ، أفلا نجاهد ؟ قال : لكن أفضل الجهاد حج مبرور »

2784. Na ka treguar Museddedi, këtij Halidi, këtij Habib b. Ebu Amri, këtij Aishja, vajza e Talhas, e cila thotë se Aishja r.a. ka thënë:

- **O, Resulullah, xhihadi konsiderohet një ndër veprat më të vlefshme, pse edhe ne të mos luftojmë?**

Ai iu përgjigj asaj: **Për ju xhihadi më i mirë, është që ta kryeni haxhin, i cili do të pranohet te All-llahu.**

٢٧٨٥ — حدثنا إسحاق أخبرنا عفان حدثنا همام حدثنا محمد بن جحادة قال أخبرني أبو حصين أن ذكوان حدثه أن أبا هريرة رضي الله عنه حدثه قال « جاء رجل إلى رسول الله ﷺ فقال : دلني على عمل يعدل الجهاد . قال : لا أجده . قال : هل تستطيع إذا خرج المجاهد أن تدخل مسجدك فتقوم ولا تفتر ، وتصوم ولا تفطر ؟ قال : ومن يستطيع ذلك ؟ قال أبو هريرة : إن فرس المجاهد ليستن في طوله ، فيكتب له حسنات »

2785. Na ka treguar Is-hak këtij Affani, këtij Hemmami, këtij Muhammed b. Xhuhadi, këtij Ebu Hasin, këtij Dhekvani se Ebu Hurejra r.a. atij i ka thënë:

- **Erdhi një njeri te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i tha:**

- **Udhëzomë në një punë e cila është e barabartë me xhihadin!**

- **Nuk ka punë të këtillë** - iu përgjigj Resulullahu s.a.v.s.

- **A mundesh ti që, kur luftëtari të niset për në luftë, të hysh në xhaminë tënde, të falesh pa ndërprerë, të agjërosh dhe të mos hash fare?** - e pyeti ate.

---

nga Mekka shpërnguleshin për në Etiopi e më vonë në Medine. Në Medine kishin fituar të drejtën e banimit edhe fiset të cilat posa e kishin pranuar Islamin.

Me fjalën **"hixhre"** nënkuptojmë largimin nga të gjithë të metat njerëzore, shmangia nga përtacia, nga injoranca. Gjithashtu me fjalën **"hixhre"** nënkuptojmë të lakomsh në punë dhe dituri.

- E kush është ai i cili mundet ta bëjë këtë? - pyeti ai.

Ebu Hurejra thotë: Luftëtarit (që lufton në rrugën e All-llahut) i shkruhen vepra të mira edhe kur kali i tij kërcen në litarin (e tij).

باب أفضلُ الناسِ مُؤمنٌ مجاهدٌ بنفسهِ ومالهِ في سبيلِ الله . وقولهُ تعالى [١٠ الصف] :

﴿ يا أيُّها الذينَ آمنوا هل أدُلُّكم على تجارةٍ تُنجيكم من عذابٍ أليم ؟ تُؤمنونَ باللهِ ورسولهِ وتُجاهِدونَ في سبيلِ اللهِ بأموالِكم وأنفُسِكم ، ذلكم خيرٌ لكم إن كنتم تعلمون . يَغفِرْ لكم ذُنوبَكم ويُدخِلْكم جَنّاتٍ تجري من تحتِها الأنهارُ ومَساكنَ طيِّبةً في جَنّاتِ عَدْنٍ ، ذلكَ الفوزُ العظيم ﴾

٢٧٨٦ – حدَّثنا أبو اليمانِ أخبرَنا شُعَيبٌ عنِ الزُّهريِّ قال حدَّثني عطاءُ بنُ يزيدَ اللَّيثيُّ أنَّ أبا سعيدٍ الخُدْريَّ رضيَ اللهُ عنه حدَّثهُ قال : قيلَ يارسولَ اللهِ أيُّ الناسِ أفضلُ ؟ فقال رسولُ اللهِ ﷺ : مُؤمنٌ يُجاهدُ في سبيلِ اللهِ بنفسهِ ومالهِ . قالوا : ثمَّ مَن ؟ قال : مُؤمنٌ في شِعبٍ منَ الشِّعابِ يَتَّقي اللهَ ويَدَعُ الناسَ من شرِّه »

Njeriu më i mirë është besimtari i cili lufton në rrugën e All-llahut

- duke (sakrifikuar) jetën dhe pasurinë e tij.

All-llahu i Lartmadhëruar thotë:

"O besimtarë, a doni t'ju orientoj në një tregti, e cila ju shpëton nga vuajtja e dhëmshme. Besoni në All-llahun dhe Pejgamberin e Tij, luftoni në rrugën e All-llahut me pasurinë dhe trupin tuaj, kjo është më mirë për ju, - nëse e dini. Ai do t'ua falë mëkatet tuaja dhe do t'u shpie në Xhennet, ku rrjedhin lumenj, dhe në zambakë të bukur, në kopshte të Adnit, ai është sukses i madh".[3]

2786. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, këtij A'ta b. Jezid El-Lejthi, këtij Ebu Seid El-Hudriu r.a., i cili thotë:

- Njëri pyeti: **"O Resulullah, cili është njeriu më i mirë?**

3 Ajeti 10-12të, sure **"Saff"**, përkthimi i ajetit të 13të është: "Edhe mirësi të tjera që ju i dëshironi, ndihmën e All-llahut dhe fitoren e afërt, andaj përgëzoi besimtarët".

- Besimtari i cili me jetën dhe pasurin e tij lufton në rrugën e All-llahut - iu përgjigj Resulullahu s.a.v.s.

- E pas tij? - e pyeti ai.

- Pastaj, besimtari i cili i frikohet All-llahut kur është në vështirësi dhe nuk i shqetëson njerëzit.

٢٧٨٧ – حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري قال أخبرني سعيد بن المسيب أن أبا هريرة قال «سمعت رسول الله ﷺ يقول «مثل المجاهد في سبيل الله – والله أعلم بمن يجاهد في سبيله – كمثل الصائم القائم. وتوكل الله للمجاهد في سبيله بأن يتوفاه أن يدخله الجنة أو يرجعه سالماً مع أجر أو غنيمة»

2787. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, i cili thotë se ia ka transmetuar Seid b. Musejjebi se Ebu Hurejra r.a. ka thënë: E kam dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë:

- Luftëtari i cili lufton në rrugën e All-llahut - e All-llahu më së miri e di se kush ësht luftëtar në rrugën e tij - është i njejt me agjëruesin i cili i lutet All-llahut pandërprerë. All-llahu ia ka garantuar luftëtarit i cili lufton në rrugën e Tij, se do ta shtijë në Xhennet, ose do ta kthejë në beteja të shëndoshë me shpërblimet e Tia, ose me mall lufte.

باب الدعاء بالجهاد والشهادة للرجال والنساء

وقال عمر: اللهم ارزقني شهادة في بلد رسولك

٢٧٨٨، ٢٧٨٩ – حدثنا عبد الله بن يوسف عن مالك عن إسحاق بن عبد الله بن أبي طلحة عن أنس بن مالك رضي الله عنه أنه سمعه يقول «كان رسول الله ﷺ يدخل على أم حرام بنت ملحان فتطعمه وكانت أم حرام تحت عبادة بن الصامت، فدخل عليها رسول الله ﷺ فأطعمته وجعلت تفلي رأسه، فنام رسول الله ﷺ، ثم استيقظ وهو يضحك، قالت فقلت: وما يضحكك يا رسول الله؟ قال: ناس من أمتي عرضوا علي غزاة في سبيل الله، يركبون ثبج هذا البحر ملوكاً على الأسرة – أو مثل الملوك على الأسرة، شك إسحاق – قالت فقلت: يا رسول الله، ادع الله أن يجعلني منهم، فدعا لها رسول الله ﷺ. ثم وضع رأسه، ثم استيقظ وهو يضحك. فقلت: وما يضحكك يا رسول الله؟ قال: ناس من أمتي عرضوا علي غزاة في سبيل الله – كما قال في الأول – قالت فقلت: يا رسول الله، ادع الله أن يجعلني منهم، قال: أنت من الأولين. فركبت البحر في زمن معاوية بن أبي سفيان فصرعت عن دابتها حين خرجت من البحر فهلكت»

Lutja e meshkujve dhe e femrave për të luftuar dhe për të rënë dëshmorë (shehid) në rrugë të All-llahut

Umeri r.a. është lutur: Më dhuro O Zot, që të vritem shehid në qytetin e Pejgamberit Tënd.

2788, 2789. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Is-hak b. Abdullah b. Ebu Talha, këtij Enes b. Maliku, i cili ka thënë:

- **Pejgamberi s.a.v.s. kishte shkuar te Ummi Haremi, vajza e Milhanit dhe ajo i ofroi ushqim. Ummi Haremi ishte e martuar me Ubade b. Samittin. Pejgamberi hyri tek ajo, i ofroi ushqim për të ngrënë dhe ia buburronte kokën e tij, në ndërkohë Pejgamberi s.a.v.s. flet, e pastaj u zgjua i buzëqeshur.**

- **O Resulullah, ç'të bën të qeshesh?** - e pyeta - thotë Ummi Haremi,

- **Disa nga ummeti im** - tha ai - **m'u paraqitën si luftëtarë, që luftonjnë në rrugën e All-llahut, duke lundruar nëpërmes detit, sikur mbretërit në pallatet e tyre"**, ose (ka thënë) nuk i kujtohet saktësisht Is-hakut: **"... që i përngjanin mbretërve në kolltuqet e tyre".**

- **O Resulullah**, - i thashë, thotë ajo. - **Lute Allahun që të më bëjë një nga ata Atëherë, Pejgamberi s.a.v.s. u lut tek Allahu për te, e lëshoi kokën dhe prapë u zgjua i buzëqeshur.**

- **O Resulullah, ç'të bën të qeshesh?** - e pyeta.

- **Disa nga ummeti im** - tha ai - **m'u paraqitën si luftëtarë, që luftojnë në rrugën e Allahut, ashtu siç tha edhe herën e parë.**

- **O Resulullah,** - i thashë, thotë Ummi Harami - **Lute All-llahun që të më radhitë në radhët e tyre!**

- **Ti je në radhët e tyre të para** - u përgjigj ai.

Gjatë kohës së Muavi b. Ebu Sufjanit, u nis të udhëtojë nëpër det dhe, duke dalur nga anija, u rrëzua nga mushka dhe vdiq (nga plagët).[4]

---

4 Këtë betejë detare kundër Bizantinëve, Muaviu e ka organizuar në vitin 28. H. gjatë kohës së halifatit të Uthmanit r.a. Në këtë betejë ka marrë pjesë edhe Ummi Haramja me bashkëshortin e saj Ubade b. Samitin. Ajo ishte e angazhuar në përgatitjen e ushqimit dhe në përkujdesjen ndaj të plagosurve.

باب درجات المجاهدين في سبيل الله. يقال هذه سبيلي، وهذا سبيلي

قال أبو عبد الله: غُزًّا واحدها غازٍ. هم درجات: لهم درجات

٢٧٩٠ — حدثنا يحيى بن صالح حدثنا فليح عن هلال بن علي عن عطاء بن يسار عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال النبي ﷺ «من آمن بالله وبرسوله وأقام الصلاة وصام رمضان كان حقاً على الله أن يدخله الجنة، جاهد في سبيل الله أو جلس في أرضه التي وُلد فيها. فقالوا: يا رسول الله، أفلا نبشر الناس؟ قال: إن في الجنة مائة درجة أعدها الله للمجاهدين في سبيل الله ما بين الدرجتين كما بين السماء والأرض فإذا سألتم الله فاسألوه الفردوس فإنه أوسط الجنة وأعلى الجنة — أراه قال: وفوقه عرش الرحمن — ومنه تفجر أنهار الجنة» قال محمد بن فليح عن أبيه «وفوقه عرش الرحمن»

Gradat e luftëtarëve që luftojnë në rrugën e All-llahut

Thuhet: "**Kjo është rruga ime**" dhe "**Ky është shtegu im**".[5]

Ebu Abdullah (Buhariu) thotë: "**guzzen**" është shumësi i "**gazin**" - luftëtar "**hum derexhatun**" - ata kanë grada

2790. Na ka treguar Jahja b. Salihu, këtij Fulejhi, këtij Hilal b. Aliu, këtij Ata' b. Jesari, i cili thotë se Ebi Hurejra ka thënë:

- Pejgamber s.a.v.s. ka thënë: "**Ai që heson në All-llahun dhe Pejgamberin e Tij, fal namaz dhe agjëron ramazanin, ka të drejtë te All-llahu të shpërblehet me Xhennet dhe është i barabartë me ate që ka luftuar në rrugën e All-llahut, edhe pse ka qëndruar në vendlindje (me arsye)**".

- **O Resulullah,** - i thanë të pranishmit - **A ta gëzojmë (me te) njerëzimin?**

As-habët të cilët morën pjesë në këtë betejë janë: Seddad b. Evsi dhe Ebu Derda. Ushtria muslimane arriti në Qipër dhe e pushtoi ate. Ummi Haramja, duke zbritur nga anija, hypur në mushkë, e humbi drejtpeshimin dhe ra në gurë ku mori lëndime të cilat për te ishin vdekjepruese. Varrimi i saj u bë në Qipër.

5 Fjala "**Sebilen**", mund t'i përket të dy gjinive.

Ai u tha: **"Në Xhennet ka njëqind grada, të cilat All-llahu i ka përgatitur për ata që luftojnë në rrugën e Tij, distanca në mes dy gradave (të Xhennetit) ësthë sa ajo e Tokës dhe e Qiellit, kur të luteni tek All-llahu, luteni Ate që t'u dhurojë Xhennetin Firdevs, ngase ai është Xhenneti më i mirë dhe Xhenneti më i lartë".**

- Mendoj se (thotë Jahja b. Salihu) edhe këtë e ka thënë: **"E mbi te është Arshu-r-Rahman".**

Muhammed b. Fulejhi thotë se i ati i tij ka thënë: **"...e mbi te është Arshu-r-Rahman dhe nga ai rrjedhin lumenjt e xhennetit".**

٢٧٩١ - حدثنا موسى حدثنا جرير حدثنا أبو رجاء عن سمرة قال « قال النبي ﷺ : رأيت الليلة رجلين أتياني فصعدا بي الشجرة وأدخلاني داراً هي أحسن وأفضل ، لم أر قط أحسن منها ، قال أما هذه الدار فدار الشهداء »

2791. Na ka treguar Musa, këtij Xheriri, këtij Ebu Rexh'ai, këtij Semuri i cili thotë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Sonte (në gjumë) i kam parë dy njerëz si erdhën dhe më ngritën në një pemë, më futën në një shtëpi aq të bukur dhe të vlefshme saqë asnjëherë nuk kisha parë shtëpi më të bukur se ajo".**

"Që të dy thanë se kjo shtëpi është shtëpi e shehidëve".

باب الغدوة والروحة في سبيل الله ، وقاب قوس أحدكم في الجنة

٢٧٩٢ - حدثنا معلى بن أسد حدثنا وهيب حدثنا حميد عن أنس بن مالك رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال « لغدوة في سبيل الله أو روحة خير من الدنيا وما فيها »

Vajtja dhe kthimi nga rruga e All-llahut

Vendi sa gjysma e harkut (të vetullës) së ndonjërit prej jush në Xhennet...

2792. Na ka treguar Mual-la b. Esedi, këtij Vuhejbi, këtij Humejdi, këtij Enes b. Maliku r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Vajtja në mëngjes në rrugën e All-llahut dhe kthimi në mbrëmje nga ajo, është më e vlefshme se e tërë bota dhe çka ka në te".

٢٧٩٣ — حدثنا إبراهيم بن المنذر حدثنا محمد بن فليح قال حدثني أبي عن هلال بن علي عن عبد الرحمن بن أبي عمرة عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال « لقاب قوس في الجنة خير مما تطلع عليه الشمس وتغرب. وقال: لغدوة أو روحة في سبيل الله خير مما تطلع عليه الشمس وتغرب »

2793. Na ka treguar Ibrahim b. Mundhiri, këtij Muhammed b. Fulejhi, i cili thotë:

- Më ka treguar babai im, këtij Hilal b. Aliu, këtij Abdu-r-Rahman b. Ebu Amri, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- **Vendi sa gjysma e harkut (të vetullës), në Xhennet është më i vlefshëm se bota në të cilën lind dhe perëndon Dielli".**

Gjithashtu ka thënë: Vajtja dhe kthimi në rrugë të All-llahut është më e vlefshme se bota prej ku lind dhe perëndon dielli.

٢٧٩٤ — حدثنا قبيصة حدثنا سفيان عن أبي حازم عن سهل بن سعد رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال « الروحة والغدوة في سبيل الله أفضل من الدنيا وما فيها »

2794. Na ka treguar Kabisi, këtij Sufjani, këtij Ebu Hazimi, këtij Sehl b. Sa'di r.a. i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Një udhëtim në mëngjes dhe në mbrëmje në rrugën e All-llahut është më i vlefshëm se e tërë bota dhe çka ka në te".

باب الحور العين وصفتهن

٢٧٩٥ — حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا معاوية بن عمرو حدثنا أبو إسحاق عن حميد قال: سمعت أنس بن مالك رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال « ما من عبد يموت له عند الله خير يسره أن يرجع إلى الدنيا وأن له الدنيا وما فيها، إلا الشهيد لما يرى من فضل الشهادة، فإنه يسره أن يرجع إلى الدنيا فيقتل مرة أخرى »

Hurijet e xhennetit

2795. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Muavi b. Amri, këtij Ebu Is-haku, këtij Humejdi, i cili thotë se e ka dëgjuar Enes b. Malikun, e ai Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë:

- Nuk ka njeri që vdes e që ka mirësinë e All-llahut, që të shpreh dëshirë të kthehet në këtë botë, edhe në qoftë e tij e tërë bota dhe çka ka në te, pos shehidit (që është vrarë në rrugën e All-llahut), kur ta sheh shpërblimin që i takon, vetëm ai do të pranojë që të kthehet në këtë botë, që të vritet përsëri (duke luftuar në rrugën e All-llahut).

٢٧٩٦ — قال : وسمعتُ أنسَ بنَ مالكٍ عن النبيِّ ﷺ أنه قال « لَرَوحةٌ في سبيلِ الله أو غَدوةٌ خيرٌ منَ الدُّنيا وما فيها ، ولَقابُ قوسِ أحدِكم منَ الجنةِ أو موضعُ قَيدٍ - يعني سَوطَهُ - خيرٌ منَ الدُّنيا وما فيها . ولو أنَّ امرأةً من أهلِ الجنةِ اطَّلعَتْ إلى أهلِ الأرضِ لأضاءتْ ما بينهما ولَملأَتْهُ ريحاً ، ولَنَصيفُها على رأسِها خيرٌ منَ الدنيا وما فيها »

2796. Gjithashtu e kam dëgjuar Enes b. Malikun (thotë Humejdi) duke transmetuar nga Pejgamberi s.a.v.s., i cili ka thënë: "**Një udhëtim në mbrëmje ose në mëngjes në emër të All-llahut, është më i vlefshëm se e tërë bota dhe çka ka në te, ose vendi sa gysma e harkut në Xhennet, ose vendi ku është i lidhur kamxhiku i tij, është më i vlefshëm se e tërë bota dhe çka ka në te. Një grua, po të dilte nga banorët e Xhennetit në këtë botë, do ta shëndrisë tërë botën dhe çka ka në te dhe do ta mbushë me aromë, kurse shalli i saj, që e mban në kokë, është më i vlefshëm se e tërë bota dhe çka ka në te.**

باب تَمَنِّي الشَّهادةِ

٢٧٩٧ — حدثنا أبو اليمانِ أخبرَنا شُعيبٌ عن الزُّهريِّ أخبرَني سعيدُ بنُ المسيَّبِ أنَّ أبا هريرةَ رضيَ اللهُ عنه قال « سمعتُ النبيَّ ﷺ يقول : والذي نفسي بيدِه ، لولا أنَّ رِجالاً منَ المؤمنينَ لا تَطيبُ أنفُسُهم أن يَتخلَّفوا عني ، ولا أجدُ ما أحمِلُهم عليه ، ما تخلَّفتُ عن سَريةٍ تغدو في سبيلِ اللهِ ، والذي نفسي بيدِه لَوَدِدْتُ أني أُقتَلُ في سبيلِ اللهِ ثم أُحيا ، ثم أُقتلُ ثم أُحيا ، ثم أُقتلُ ثم أُحيا ، ثم أُقتلُ »

Dëshira për të ra shehid (në rrugën e All-llahut xh.sh.)

2797. Na ka treguar Ebu Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, i cili thotë:

- Më ka lajmëruar Seid b. Musejjebi se Ebu Hurejra ka thënë se e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë: **- Pasha Ate, në dorë të të cilit është jeta ime, po të mos ishin disa nga besimtarët, të cilëve u vjen rëndë të mbeten pas meje, e unë të mos gjej diç për t'i bartur ata, nuk do të mungoja nga asnjë aradhë e cila lufton në rrugën e All-llahut. Pasha Ate**

në dorë të të cilit është jeta ime, dëshiroj të vritem (duke luftuar) në rrugën e All-llahut, prapë të ringjallem dhe prapë të vritem, pastaj të ringjallem përsëri dhe prapë të vritem, pastaj prapë të ringjallem dhe të vritem përsëri.

٢٧٩٨ – حدثنا يوسفُ بنُ يعقوبَ الصفَّارُ حدَّثنا إسماعيلُ بنُ عُليَّةَ عن أيوبَ عن حُميدِ بنِ هلالٍ عن أنسِ بنِ مالكٍ رضيَ اللهُ عنه قال «خطبَ النبيُّ ﷺ فقال: أخذَ الرايةَ زيدٌ فأُصيبَ، ثمَّ أخذَها جعفرٌ فأُصيبَ، ثمَّ أخذَها عبدُ اللهِ بنُ رَواحةَ فأُصيبَ، ثمَّ أخذَها خالدُ بنُ الوليدِ عن غيرِ إمْرةٍ فَفُتِحَ له. وقال: ما يَسُرُّنا أنهم عندنا» قال أيوبُ: أو قال «ما يسرُّهم أنهم عندنا، وعَيناهُ تَذرِفان»

2798. Na ka treguar Jusuf b. Ja'kub Es-Saffari, këtij Ismail b. Ulejji, këtij Ejjubi, këtij Humejd b. Hilali, i cili thotë se Enes b. Maliku ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. mbante fjalim dhe tha: "**Flamurin (në Mut-i) e bartte Zejdi dhe u vra, pastaj e mori Xha'feri, e edhe ai u vra, pas tij e mori Abdullah b. Revahi, por edhe ai u vra, pastaj flamurin e mori Halid b. Velidi, i cili nga askush nuk ishte i emërtuar për kryekomandant dhe fitoi. Sa gëzim i madh do të ishte, të ishin edhe ata me ne!** - tha Resulullahu a.s., ose tha, thotë Ejjubi: "**Sa të gëzuar do të ishin ata, po të ishin në mesin tonë", kurse sytë iu mbushën me lot.**[6]

---

6 Pas marrëveshjes me kurejshitët për ndërprerjen e luftës Resulullahu a.s. filloi të dërgojë të deleguarit e tij specialë te mbretërit e vendeve fqinje për t'i ftuar ata në Islam. Vazali bizantin në Siri, Shuhrab b. Amret Gasani, e mbyti të deleguarin e Pejgamberit s.a.v.s. andaj Muhammedi a.s. në vitin 8[të] H.(629) kundër Bizantinëve përgatiti një ushtri me tre mijë ushtarë, por, para se të nisej ushtria e tij për në betejë, ai iu drejtua me fjalët: "Për eprorë keni Zejd b. Harithin, nëse ai vritet ate e zëvendëson Xha'fer b. Ebu Talibi, e, nëse edhe ky vritet, këtë e zëvendëson Abdullah b. Ebu Revahi.
Beteja u zhvillua në Siri në fshatin e quajtur Mutte. Në këtë betejë kundër ushtrisë bizante, e cila ishte numerikisht shumëfish më e madhe se ajo muslimane, eprorët e lartpërmendur vriten e komandën e mori Halid b. Velidi, i cili i theu radhët e ushtrisë kundërshtare, e tërhoqi ushtrinë muslimane në brendësi të frontit dhe në këtë mënyrë e shpëtoi pjesën e ushtrisë së mbetur.

باب فضل من يصرع في سبيل الله فمات فهو منهم . وقول الله عز وجل [١٠٠ النساء] :
﴿ ومن يخرج من بيته مهاجراً إلى الله ورسوله ثم يدركه الموت فقد وقع أجره على الله ﴾ وقع : وجب
٢٧٩٩ ، ٢٨٠٠ — حدثنا عبد الله بن يوسف قال حدثني الليث حدثنا يحيى عن محمد بن يحيى بن حبان عن أنس بن مالك عن خالته أم حرام بنت ملحان قالت « نام النبي ﷺ يوماً قريباً مني ، ثم استيقظ يتبسم ، فقلت : ما أضحكك ؟ قال : أناس من أمتي عرضوا علي يركبون هذا البحر الأخضر كالملوك على الأسرة ، قالت فادع الله أن يجعلني منهم ، فدعا لها . ثم نام الثانية ، ففعل مثلها ، فقالت مثل قولها ، فأجابها مثلها ، فقالت : ادع الله أن يجعلني منهم ، فقال : أنت من الأولين . فخرجت مع زوجها عبادة بن الصامت غازياً أول ما ركب المسلمون البحر مع معاوية ، فلما انصرفوا من غزوتهم قافلين فنزلوا الشأم فقربت إليها دابة لتركبها فصرعتها فماتت »

Vlera e atij që virtet në rrugë të All-llahut dhe në të vdes ai është shehid

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë:

"E, ai që lëshon vendlindjen në emër të All-llahut dhe Pejgamberit të Tij, e në të e gjen vdekja, shpërblimin nga All-llahu e ka të sigurtë".

"En-Nisa': 100"

Fjala **"Veka'a"** (fjalë kur'anore) do të thotë: ka obliguar

2799, 2800. Na ka treguar Abdullah b. Jusuf, dhe thotë se atij ia ka transmetuar Lejthi, këtij Jahjau, këtij Muhammed b. Jahja b. Habbani, këtij Enes b. Maliku, nga tezja e tij Ummi Harami, vajza e Milhanit, e cila ka thënë:

- Një ditë Pejgamberi s.a.v.s. fjeti afër meje, u zgjua duke qeshur dhe e pyeta:

- Ç'të bën të qeshesh?

- Disa nga ummeti im m'u paraqitën duke lundruar nëpër këtë det të gjelbërt sikur mbretërit në pallatet e tyre - u përgjigj Pejgamberi s.a.v.s.

- Lute All-llahun - i thashë - **që të më bëjë njerin nga ata!**

Ai e luti All-llahun për te dhe fjeti. Prapë iu paraqit si më parë e Ummi Haremja i tha ashtu siç i tha edhe në herën e parë, ai prapë iu përgjigj po sikur herën e parë.

Ajo i tha: - **Lute All-llahun që të më bëjë njërin prej tyre!**

E, ai i tha - **Ti je një nga ata të parët.**

Më pastaj ajo doli luftëtare me bashkëshortin e saj Ubade b. Samitin, në një beteje ku muslimanët lundruan për herë të parë në krye me Muaviun dhe, duke u kthyer nga beteja, u ndalën në Siri, me atë rast Ummi Harmes ia ofruan (mushkën) për të hypur në te, por ajo ra nga mushka dhe vdiq.

باب مَنْ يُنْكَبُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

٢٨٠١ — **حدثنا** حفصُ بنُ عمرَ حدَّثنا همامٌ عن إسحاقَ عن أنسٍ رضيَ اللهُ عنه قال «بَعثَ النبيُّ ﷺ أقواماً مِن بني سُلَيم إلى بني عامرٍ في سَبعينَ، فلمَّا قَدِموا قال لهم خالي: أتقدَّمُكم، فإن أمَّنوني حتَّى أُبلِّغهم عن رسولِ اللهِ ﷺ وإلا كنتم مني قَريباً. فتقدَّمَ فأمَّنوهُ، فبينما يُحدِّثُهم عنِ النبيِّ ﷺ إذ أومَئوا إلى رجُلٍ منهم فطعَنَهُ فأنفذَهُ، فقال: اللهُ أكبرُ، فُزتُ وربِّ الكعبة. ثمَّ مالوا على بقيَّةِ أصحابهِ فقتلوهم إلا رجلٌ أعرجُ صَعِدَ الجبلَ، قال همامٌ: وأراهُ آخرَ معهُ، فأخبرَ جبريلُ عليهِ السلامُ النبيَّ ﷺ أنهم قد لَقُوا ربَّهم فرَضِيَ عنهم وأرضاهم، فكنَّا نقرأُ أنْ بلِّغوا قومَنا أنْ قد لَقِينا ربَّنا فرَضِيَ عنَّا وأرضانا. ثمَّ نُسِخَ بعدُ، فدَعا عليهم أربعينَ صَباحاً، على رِعلٍ وذَكوانَ وبني لِحيانَ وبني عُصَيَّةَ الذينَ عَصَوُا اللهَ ورسولَه»

Ai që përjeton ndonjë fatkeqësi ose plagoset në rugën e All-llahut

2801. Na ka treguar Havs b. Umeri, këtij Hemmami, këtij Is-haku, këtij Enesi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. te fisi Benu Amir i dërgoi shtatëdhjetë kalorës nga fisi Benu Sulejmë, dhe, me të arritur atje xhaxhai im (Halal b. Milhani), i tha: "**Do të shkoj para jush, nëse më garantojnë siguri derisa t'ua përcjell porosinë e Pejgamberit s.a.v.s., çdo gjë është në rregull, në të kundërtën ju qëndroni afër".**

Pasi që iu afrua, e ata i garantuan siguri, duke ua përcjellur porosinë e Pejgamberit s.a.v.s. i dhanë shenjë një pjesëtari të tyre, i cili e gjuajti (me shtizë) dhe e shpërtheu.

Ai arriti të thotë: **"All-llahu Ekber! Për Zotin e Ka'bes, unë jam ngadhnjimtar! "Pastaj i sulmuan shokët tjerë dhe i mbytën që të gjithë pos njërit, i cili çalonte e që arriti të fshihet pas një kodre. Hemmami thotë se me te ka qenë edhe një person tjetër.**

Xhibrili a.s. e lajmëroi Pejgamberin s.a.v.s. se ata e kanë takuar Zotin e tyre, i cili është i kënaqur me ata e, edhe ata me Te.

Pastaj kemi cituar: **"Lajmëroheni popullin tonë se jemi takuar me Zotin tonë. Ai është i kënaqur me ne, por edhe ne jemi të kënaqur me Te".**

Pastaj është deroguar ky ajet, kurse Resulullahu, katërdhjetë ditë rresht, sa herë që e falte namazin e sabahut, i mallkonte Ri'lin, Dhekvanin, Benu Lihajanin dhe Benu Usajin, të cilët nuk iu nënshtruan All-llahut dhe Pejgamberit të Tij.[7]

٢٨٠٢ — حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا أبو عوانة عن الأسود هو ابن قيس عن جندب بن سفيان «ان رسول الله ﷺ كان في بعض المشاهد قد دميت إصبعه فقال: هل أنت إلا إصبع دميت، وفي سبيل الله ما لقيت»

2802. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Ebu A'vani, këtij Esved, ai është Ibën Kajsi, këtij Xhundeb b. Sufjani, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka qenë në një beteje, në të cilën i është përgjakur gishti dhe me atë rast ka thënë: **"A ke përgjakur diç tjetër pos gishtit, - e, në rugën e All-llahut është shpërblimi të cilin do ta fitosh".**

7 Në muajin Sefer të vitit të katërt hixhrijj, Resulullahu a.s. i dërgoi shtatëdhjetë perësona të ditur në Nexhdë në misionin e tyre të mësuesit. Me Amër b. Tufejlin biseduan për sigurinë e tyre në Bi'ri Meunnet. Mirëpo, në radhët e tyre kishte të tillë të cilët nuk u pajtuan për këtë marrëveshje, andaj përgatitën sulme të papritura dhe ashtu i mbytën mual-limët të cilët i kishte dërguar Resulullahu a.s.

باب مَن يُجرَحُ في سبيلِ اللهِ عزَّ وجلَّ

٢٨٠٣ – حدثنا عبدُ اللهِ بنُ يوسفَ أخبرَنا مالكٌ عن أبي الزِّنادِ عن الأعرجِ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه أنَّ رسولَ اللهِ ﷺ قال «والذي نفسي بيدِه، لا يُكلَمُ أحدٌ في سبيلِ اللهِ – واللهُ أعلمُ بمَن يُكلَمُ في سبيلِه – إلا جاءَ يومَ القيامةِ واللونُ لونُ الدَّمِ، والرِّيحُ ريحُ المسكِ»

Ai që plagoset në rrugën e All-llahut xh.sh.

2803. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a. i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Pasha Ate, në duart të të cilit është jeta ime, kushdo që të plagoset në rrugën e All-llahut - e, All-llahu më së miri e din se kush është në rrugën e Tij - në Ditën e Gjykimit do të paraqitet me ngjyrën e gjakut të shehidit dhe me erën e miskut (parfumit).

باب قولِ اللهِ عزَّ وجلَّ [٥٢ التوبة] :

﴿ قُلْ هلْ تَرَبَّصونَ بنا إلا إحدى الحُسْنَيَيْنِ ﴾ والحربُ سِجالٌ

٢٨٠٤ – حدثنا يحيى بنُ بُكَيرٍ حدثنا الليثُ قال حدثني يونسُ عن ابنِ شهابٍ عن عُبيدِ اللهِ بنِ عبدِ اللهِ أنَّ عبدَ اللهِ بنَ عباسٍ أخبرَه أنَّ أبا سفيانَ بنَ حربٍ أخبرَه «أنَّ هِرَقْلَ قال له: سألتُكَ كيفَ كانَ قتالُكم إياهُ، فزعمتَ أنَّ الحربَ سِجالٌ ودُوَلٌ، فكذلكَ الرُّسُلُ تُبتلى ثمَّ تكونُ لهمُ العاقبةُ»

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar

"...A po pritni ju për ne diç tjetër - pos njërën prej dy të mirave?..."[8] kurse lufta është fat që ndryshon.

2804. Na ka treguar Jahja b. Bukejri, këtij Lejthi, këtij Junusi, këtij Ibën Shihabi, këtij Ubejdullah b. Abdullahu, i cili thotë se e ka lajmëruar Abdullah b. Abbasi, se Ebu Sufjan b. Harbi i ka treguar se çka i ka thënë Herakli:

- Të pyeta, çfarë ka qenë lufta me te, e ti ke thënë se lufta është e paqëndrueshme dhe fat që ndryshon.

8 Përkthimi i ajetit 52të i sure **"Et-Tevbe"** në tërësi është: "...E nëse pritni që All-llahu t'ju godet me dënim nga ana e Tij ose me duart tona pritni se edhe ne me ju do të presim".

- Ashtu sprovohen Pejgamberët, e mbarimi i saj është në dobi të tyre.

باب قول الله عز وجل [٢٣ الأحزاب] :

{ من المؤمنين رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه ، فمنهم من قضى نحبه ومنهم من ينتظر وما بدلوا تبديلا }

٢٨٠٥ — حدثنا محمد بن سعيد الخزاعي حدثنا عبد الأعلى عن حميد قال سألت أنسا ح . حدثنا عمرو بن زرارة حدثنا زياد قال حدثني حميد الطويل عن أنس رضي الله عنه قال « غاب عمي أنس بن النضر عن قتال بدر فقال : يا رسول الله ، غبت عن أول قتال قاتلت المشركين ، لئن الله أشهدني قتال المشركين ليرين الله ما أصنع . فلما كان يوم أحد وانكشف المسلمون قال : اللهم إني أعتذر إليك مما صنع هؤلاء ، يعني أصحابه ، وأبرأ إليك مما صنع هؤلاء ، يعني المشركين . ثم تقدم فاستقبله سعد بن معاذ ، فقال : يا سعد بن معاذ ، الجنة ورب النضر ، إني أجد ريحها من دون أحد . قال سعد : فما استطعت يا رسول الله ما صنع . قال أنس : فوجدنا به بضعا وثمانين ضربة بالسيف أو طعنة برمح أو رمية بسهم ، ووجدناه قد قتل وقد مثل به المشركون ، فما عرفه أحد إلا أخته ببنانه . قال أنس : كنا نرى — أو نظن — أن هذه الآية نزلت فيه وفي أشباهه { من المؤمنين رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه } إلى آخر الآية »

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar

"Ndër besimtarët ka njerëz që kanë plotësuar premtimin e dhënë All-llahut, disa prej tyre kanë vdekur, e disa nga ata e presin atë, nuk kanë ndryshuar asgjë".[9]

2805. Na ka treguar Muhammed b. Seidi-l-Huzaijju, këtij Abdu-l-A'lai, këtij Humejdi, i cili ka thënë:

- E kam pyetur Enesin, por na ka treguar edhe Amër b. Zurari, këtij Zijadi, duke i thënë se ia ka transmetuar Humejd Et-Tavili, se Enesi r.a. ka thënë:

- Xhaxhai im, Enes b. Nadri, nuk ka marrë pjesë në betejën e Bedrit dhe ka thënë: O Resulullah, kam munguar nga beteja e parë, në të cilën ke luftuar kundër mushrikëve. Po qe se All-llahu më jep rast që të luftojë

9 Ajeti i 23të, sure **"El-Ahzab"**. Përkthimi i ajetit 24të është: "All-llahu për t'i shpërblyer të sinqertit, për sinqeritetin e tyre, e për t'i dënuar hipokritët, nëse don ose t'u pranojë atyre pendimin. Me të vërtetë All-llahu është Falës dhe Mëshirues".

kundër tyre, do të shohësh se ç'do të bëj. Muslimanët në betejën e Uhudit ishin të rrezikuar nga Mushrikët dhe me atë rast ai tha:

- O Zoti im, kërkoj falje prej Jush, për këtë që bënë ata, d.m.th. shokët e tij (aludon në tërheqjen e tyre), dhe distancohem pranë Jush, për këtë që bënë ata, d.m.th. mushrikët.

Pastaj u nis përpara, u takua me Sa'd Ibën Muadhin dhe i tha:

- O Sa'd b. Muadhë, dua Xhennetin! Pasha Zotin e Nadrit, e ndiej erën e tij, në Uhud.

Sa'di më vonë ka thënë:

- O, Resulullah, nuk mundem ta përshkruaj ate çka ka bërë ai.

Më vonë kemi hasur në te, tregon Enesi, më shumë se tetëdhjetë plagë nga shpatat (e mushrikëve), dhe shtizat e tyre. E gjetëm të mbytur, e mushrikët e kishin masakruar aq shumë, saqë vetëm motra e tij e identifikoi në bazë të majave të gishtrinjve.

Mendojmë - thotë, Enesi - se ajeti: **"Ndër besimtarët ka njerëz që kanë plotësuar premtimin e dhënë All-llahut..."** ka të bëjë me te dhe shokët e tij.

٢٨٠٦ — وقال « إنّ أُختَهُ ـ وهي تُسمى الرُّبَيِّعَ ـ كَسَرَتْ ثَنيّةَ امرأةٍ فأمرَ رسولُ الله ﷺ بالقِصاص، فقال أنسٌ : يارسولَ الله ، والذي بَعَثَكَ بالحقّ لا تُكسَرُ ثَنيّتُها ، فرَضُوا بالأرش وتَرَكوا القصاصَ ، فقال رسولُ اللهِ ﷺ : إنّ مِن عِبادِ اللهِ مَن لو أقسَمَ على اللهِ لأبَرَّه »

2806. Motra e tij - thotë Enesi -, **e cila quhej Rubeijja, më vonë ia kishte thyer dhëmballën një gruaje, e Pejgamberi s.a.v.s. kishte urdhëruar qe edhe asaj t'i thehet, por Enesi i tha:**

- O, Resulullah, pasha Ate, që të ka dërguar me të Vërtetën (Kur'anin), nuk ka për t'u thyer asaj dhëmballa!

Gjykatësit mbetën të kënaqur me dëmshpërblimin dhe u tërhoqën nga vendimi i Pejgamberit s.a.v.s. që edhe ajo të denohet sipas veprës së kryer. Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha: **"Ne mesin e besimtarëve të All-llahut, ka të atillë, që, kur të betohen në All-llahun, për diçka, Ai, me siguri (betimin), ua plotëson".**

٢٨٠٧ — حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري ح . وحدثنا إسماعيل قال حدثني أخي عن سليمان أراه عن محمد بن أبي عتيق عن ابن شهاب عن خارجة بن زيد أن زيد بن ثابت رضي الله عنه قال « نسخت الصحف في المصاحف ففقدت آية من سورة الأحزاب كنت أسمع رسول الله ﷺ يقرأ بها ، فلم أجدها إلا مع خزيمة بن ثابت الأنصاري الذي جعل رسول الله ﷺ شهادته شهادة رجلين ، وهو قوله : من المؤمنين رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه »

2807. Na ka treguar Ebu-l-Jemeni, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, i cili thotë se na ka treguar Ismaili, duke thënë:

- Vëllai im më ka transmetuar nga Sulejmani, e jam i mendimit se ai (Sulejmani) nga Muhammed b. Ebu-l-Atika, ai nga Ibën Shihabi, ky nga Harixh b. Zejdi, se Zejd b. Thabiti ka thënë:

- Isha duke përshkruar fletët e Kur'anit, e më mungonte një Ajet i sures El-Ahzab, të cilin e kisha dëgjuar nga Pejgamberi s.a.v.s. duke e lexuar atë. E, atë (ajetin) e gjeta te Huzejme b. Thabit el-Ensarijj, betimin e të cilit Pejgamberi s.a.v.s. e kishte barazuar me dëshminë e dy meshkujve. (Nga kjo shihet sesa i sinqertë ka qenë Huzejme b. Thabit el-Ensarijju). E, ai ajet ka qenë: **"Ndër besimtarët ka njerëz që kanë plotësuar premtimin e dhënë All-llahut..."**

باب عمل صالح قبل القتال . وقال أبو الدرداء : إنما تقاتلون بأعمالكم

وقوله [الصف ٢-٤] : ﴿يا أيها الذين آمنوا لم تقولون ما لا تفعلون . كبر مقتاً عند الله أن تقولوا ما لا تفعلون

إن الله يحب الذين يقاتلون في سبيله صفاً كأنهم بنيان مرصوص﴾

٢٨٠٨ — حدثني محمد بن عبد الرحيم حدثنا شبابة بن سوار الفزاري حدثنا إسرائيل عن أبي إسحاق قال سمعت البراء رضي الله عنه يقول « أتى النبي ﷺ رجل مقنع بالحديد فقال : يا رسول الله ، أقاتل أو أسلم ؟ قال : أسلم ثم قاتل . فأسلم ثم قاتل فقتل . فقال رسول الله ﷺ : عمل قليلاً وأجر كثيراً »

Puna e mirë është më e vlefshme se lufta

Ebu Derda' thotë: **"Ju, me të vërtetë, duhet të luftoni vetëm për punët e juaja të mira!"**

E, fjalët e All-llahut, janë: **"O, Besimtarë, përse flisni atë që nuk e punoni? Është neveri e madhe tek All-llahu të thoni atë që nuk e punoni! Me të vërtetë, All-llahu i don ata që luftojnë në rrugën e Tij, të radhitur si një godinë e lidhur fort".**[10]

2808. Na ka treguar Muhammed b. Abdurrahimi, këtij Shebab b. Sevar el-Fezarijju, këtij Israili, i cili thotë se Ebu Is-haku ka thënë:

- E kam dëgjuar Ebu Beraun r.a. duke thënë: Te Pejgamberi s.a.v.s. erdhi një njeri i veshur (me rroba) të hekurta dhe tha: **"O Resulullah, dua që të luftoj dhe ta pranoj Islamin!**

- **Së pari pranoje Islamin e pastaj lufto!** - i tha Resulullahu a.s.

E pranoi Islamin, pastaj luftoi dhe u vra (në luftë, duke luftuar në rrugën e All-llahut), andaj Pejgamberi s.a.v.s. tha: **"Pak ka punuar, por ka fituar shumë".**[11]

باب من أتاه سهمٌ غربٌ فقتله

٢٨٠٩ – حدثنا محمدُ بنُ عبدِ الله حدثنا حُسَينُ بنُ محمدٍ أبو أحمدَ حدثنا شَيبانُ عن قَتادةَ حدثنا أنسُ بنُ مالكٍ أنَّ أمَّ الرُّبيِّعِ بنتَ البراء وهي أمُّ حارثةَ بنِ سُراقةَ أتتِ النبيَّ ﷺ فقالت: يا نبيَّ الله ألا تُحدِّثُني عن حارثةَ – وكانَ قُتِلَ يومَ بدرٍ أصابَهُ سهمٌ غربٌ – فإن كان في الجنَّةِ صبَرتُ، وإن كان غيرَ ذلكَ اجتهدتُ عليهِ في البكاء. قال: يا أمَّ حارثةَ، إنها جِنانٌ في الجنَّةِ، وإنَّ ابنَكِ أصابَ الفِردَوسَ الأعلى»

Ate që e godet shigjeta papritmas dhe nga ajo vdes

2809. Na ka treguar Muhammed b. Abdullahu, këtij Husejn b. Muhammed Ebu Ahmedi, këtij Shejbani, këtij Katadi, këtij Enes b. Maliku, se Ummi Rebi'a, vajza e Berait dhe nëna e Harith b. Surakit, erdhi te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i tha:

---

10 Ajeti i dytë dhe i katërt, sure **"Es-Saff"**.

11 Për njerëzit të cilët bëjnë pak punë, por që janë të mira, All-llahu xh.sh. i shpërblen me shpërblime të mëdha, ngase Ai e din se, pot të kishin jetuar më gjatë, ata me siguri do të bënin vepra të mira më shumë se që kanë bërë, e mëkatarët për mëkate të vogla i ndëshkon me dënime të mëdha ngase e din Ai se po të kishin jetuar më gjatë ata do të bënin më shumë mëkate.

- O, Resulullah, a do të më tregosh për Harithin, i cili është vrarë në betejën e Bedrit, nga një shigjetë e cila e goditi papritmas? Nëse është në Xhennet, do të bëjë durim, përkundrazi do ta vajtojë një kohë të gjatë.

- O, Ummi Haritha, - tha Resulullahu - **në Xhennet ka shumë kopshte, e djali yt është në kopshtin më të lartë (Firdevs el-A'la).**

باب من قاتل لتكون كلمة الله هي العليا

٢٨١٠ — حدثنا سليمان بن حرب حدثنا شعبة عن عمرو عن أبي وائل عن أبي موسى رضي الله عنه قال « جاء رجل إلى النبي ﷺ فقال: الرجل يقاتل للمغنم، والرجل يقاتل للذكر، والرجل يقاتل ليرى مكانه، فمن في سبيل الله؟ قال: من قاتل لتكون كلمة الله هي العليا فهو في سبيل الله »

Ai që lufton, që fjala e All-llahut të jetë më e larta

2810. Na ka treguar Sueljman b. Harbi, këtij Shu'be, këtij Amri, këij Ebu Vaili, i cili thotë se Ebu Musa r.a. ka thënë:

- Te Pejgamberi s.a.v.s. erdhi një njeri dhe i tha: "**Disa (nga luftëtarët) luftojnë për plaçkë lufte, disa për popullaritet, e disa për ta treguar trimërinë e tyre. Cili prej tyre është në rrugën e All-llahut?**

- **Ai, i cili lufton që fjala e All-llahut të jetë më e larta (ngadhnjimtare), ai është në rrugën e All-llahut** - tha Resulullahu a.s.

باب من اغبرت قدماه في سبيل الله، وقول الله عز وجل [١٢٠ التوبة]: ﴿ما كان لأهل المدينة ومن حولهم من الأعراب أن يتخلفوا عن رسول الله - إلى قوله - إن الله لا يضيع أجر المحسنين﴾

٢٨١١ — حدثنا إسحاق أخبرنا محمد بن المبارك حدثنا يحيى بن حمزة قال حدثني يزيد بن أبي مريم أخبرنا عباية بن رفاعة بن رافع بن خديج قال أخبرني أبو عبس هو عبد الرحمن بن جبر أن رسول الله ﷺ قال « ما اغبرتا قدما عبد في سبيل الله فتمسه النار »

Ai që i pluhuros këmbët e tia në rrugën e All-llahut

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: "**Banorët e Medinës dhe beduinët që janë rreth saj, nuk është e drejtë të mungojnë (nga ushtria)**

pas Resulullahut a.s. ..." gjer te fjala e Tij: "**...Me të vërtetë, All-llahu nuk do t'ua humbë shpërblimin besimtarëve**".[12]

2811. Na ka treguar Is-haku, këtij Muhammed b. Mubareku, këtij Jahja b. Hamza, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Jezid b. Ebu Merjem, këtij Abajë b. Rifa' b. Rafi' b. Hadixhi, i cili thotë: Më ka lajmëruar Ebu Abesi, ai është Abdurrahman b. Xhebri, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Këmbët e atij besimtari që janë pluhurosur në rrugën e All-llahut, nuk do të përfshihen me zjarrr (të Xhehennemit)".

باب مَسح الغبار عن الرأس في سبيل الله

٢٨١٢ — حدثنا إبراهيمُ بنُ موسى أخبرَنا عبدُ الوهّابِ حدَّثنا خالدٌ عن عِكرِمةَ أنَّ ابنَ عبّاسٍ قال لهُ ولعليِّ بنِ عبدِ الله: ائتيا أبا سعيد فاسمعا مِن حديثه. فأتيا وهوَ وأخوهُ في حائطٍ لهما يَسقيانه، فلمّا رآنا جاء فاحتبى وجَلسَ فقال «كنّا ننقُلُ لَبِنَ المسجدِ لَبِنةً لَبِنة، وكان عمّارٌ ينقُلُ لبِنتَين لبِنتين، فمرَّ بهِ النبيُّ ﷺ ومَسحَ عن رأسِهِ الغُبارَ وقال: وَيحَ عمارٍ تَقتُلهُ الفئةُ الباغية، عمّارٌ يَدعوهم إلى اللهِ ويَدعونهُ إلى النار»

Pastrimi i pluhurit nga koka e njerëzve (që kontribojnë) në rrugën e All-llahut xh.sh.

2812. Na ka treguar Ibrahim b. Musau, këtij Abdu-l-Vehabi, këtij Halidi, i cili thotë se më ka treguar Ikrimi, se Ibën Abbasi r.a. atij dhe Ali b. Abdullahut u ka thënë:

- **Shkoni te Ebu Seidi dhe nga ai dëgjoni hadithë!**

---

12 Përkthimi i ajetit 120-121të i sures "**Et-Tevbe**" në tërësi është: "...e as ta kursejnë jetën e tyre sa jetën e tij (Pejgamberit). Nuk do t'i godasë as etja, as lodhja, as uria, ngase ata janë në rrugën e All-llahut. As që do të shkelin në ndonjë vend, që do t'i zemrojë pabesimtarët e as që do të pësojnë çfarëdo të keqe nga ana e armikut, e ajo të mos u evidentohet si vepër e mirë. Me të vërtetë All-llahu nuk do t'ua humbë shpërblimin atyre që bëjnë vepra të mira. Çdo kontribut që japin ata, qoftë ai i madhë apo i vogël, dhe çdo luginë që kalojnë nuk do të shpëtojë pa u shënuar (nga ana e All-llahut). All-llahu le ti shpërblejë më mirë se që kanë punuar".

- Ne shkuam te ai e ai me të vëllain ujisinin kopshtin. Kur na panë neve, ai (Ebu Seidi) erdhi, u përkul (në shenjë përshëndetje), u ul e pastaj tha:

- Ishim duke bartur plitharë për xhami, të gjithë bartnim nga një plithar pos Ammarit, i cili bartte nga dy, e pranë tij kaloi Pejgamberi s.a.v.s. dhe ia shkundi pluhurin nga koka e tij duke i thënë: **"Mjerë për Ammarin! Kanë për ta mbytur një grup renegatësh; Ammari do t'i ftojë (në rrugën e All-llahut) e ata Ammarin në zjarr".**

باب الغَسْلِ بعدَ الحربِ والغُبارِ

٢٨١٣ — حدثنا محمدٌ أخبرَنا عَبدةُ عن هِشام بنِ عُروةَ عن أبيهِ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها «أنَّ رسولَ اللهِ ﷺ لما رجَعَ يومَ الخندقِ ووَضعَ السلاحَ واغتسَلَ، فأتاهُ جبريلُ وقد عَصبَ رأسَهُ الغُبارُ فقال: وَضعتَ السلاحَ؟ فوَاللهِ ماوَضعتُهُ. فقال رسولُ اللهِ ﷺ: فأينَ؟ قال: هاهنا ـ وأوْمأَ إلى بني قُريظةَ ـ قالت: فخرَجَ إليهم رسولُ اللهِ ﷺ»

Pastrimi pas luftës dhe pluhurosjes

2813. Na ka tregnar Muhammedi, Këtij Abdeti, këtij Hisham b. Urve, këtij i ati i tij, këtij Aishja r.a. e cila ka thënë se Pejgamberi s.a.v.s. kur është kthyer nga beteja e Hendekut i ka hequr armët dhe është pastruar. Atëherë i erdhi Xhibrili, kokën ia kishte mbuluar pluhuri dhe tha:

- **I ke hequr armët! Pasha All-llahun unë nuk i kam hequr.**

- **E, n'çvend?** - pyeti Pejgamberi s.a.v.s.

- **Ja, këndej!** - u përgjigj ai **dhe e drejtoi në drejtim të (fisit) Benu Kurejdhë.**

- **Atëherë** - thotë Aishja - **Pejgamberi s.a.v.s. u nis në drejtim të atyre.**

بابُ فضلِ قولِ اللهِ تعالى [آل عمران ١٧٩ - ١٨١] : ﴿ولا تحسبنَّ الذين قُتلوا في سبيلِ اللهِ أمواتاً بل أحياءٌ عندَ ربِّهم يُرزَقون . فرحينَ بما آتاهمُ اللهُ مِن فضلِه ويستبشرونَ بالذينَ لم يَلحقوا بهم مِن خَلفِهم ألَّا خوفٌ عليهم ولاهم يَحزَنونَ . يستبشرونَ بنعمةٍ من اللهِ وفضلٍ وأنَّ اللهَ لا يُضيعُ أجرَ المؤمنين﴾

٢٨١٤ — حدَّثنا إسماعيلُ بنُ عبدِ اللهِ قال حدَّثني مالكٌ عن إسحاقَ بنِ عبدِ اللهِ بنِ أبي طلحةَ عن أنسِ بنِ مالكٍ رضيَ اللهُ عنه قال « دعا رسولُ اللهِ ﷺ على الذينَ قَتلوا أصحابَ بئرِ مَعونةَ ثلاثينَ غداةً ، على رِعْلٍ وذَكْوانَ وعُصَيَّةَ عَصَتِ اللهَ ورسولَهُ . قال أنسٌ : أُنزِلَ في الذينَ قُتلوا ببئرِ مَعونةَ قُرآنٌ قرأناهُ ثمَّ نُسخَ بعدُ : بَلِّغوا قومَنا أنْ قد لَقِينا ربَّنا فرضيَ عنّا ورضِينا عنه »

Rëndësia e fjalëve të All-llahut xh.sh.

"Kurrsesi mos i konsideroni të vdekur ata, që janë vrarë në rrugën e All-llahut. Jo, ata janë të gjallë dhe të ushqyer (shpirtërisht) te Zoti, janë të gëzuar për ate që ua ka dhënë All-llahu nga dhuntitë e Tij dhe gëzohen me ata të cilët ende nuk u janë bashkuar dhe që kanë mbetur pas tyre, meqë nuk do të ketë kurrfarë frike dhe të cilët për asgjë nuk do të pikëllohen. Gëzohen ata me dhuntitë dhe begatitë e All-llahut, sepse All-llahu nuk u humb shpërblimin besimtarëve".[13]

2814. Na ka treguar Ismail b. Abdullahu, këtij Maliku, këtij Is-hak b. Abdullah b. Ebu Talha, këtij Enes b. Maliku, i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. tridhjetë ditë rresht, sa herë që falte namazin e sabahit, i ka mallkuar ata të cilët i kishin vrarë shokët e tijë në Bi'ri Meunete, e ata janë: Ri'li, Dhekvani dhe Usajji, e kanë qenë nga ata që nuk iu janë nënshtruar All-llahut dhe Pejgamberit të Tij.

Enesi thotë: Lidhur me ata të cilët kanë bërë masakër në Bi'ri Meunete, ka zbritur ajeti kur'anor, të cilin e kemi lexuar ne, më vonë është deroguar (nes-h), e ai ajet ka qenë: **"Lajmëroheni popullin tonë se ne jemi takuar me Zotin tonë! Ai është i kënaqur me ne, e edhe ne jemi të kënaqur me Te".**

13 Ajeti 169-171, sure "**Ali-Imran**".

٢٨١٥ – حدثنا عليُّ بنُ عبدِ اللهِ حدثنا سُفيانُ عن عمرو سمع جابرَ بنَ عبدِ اللهِ رضي اللهُ عنهما يقولُ «اصطَبحَ ناسٌ الخمرَ يومَ أحُدٍ، ثمَّ قُتلوا شُهداء. فقيل لسُفيانَ: مِن آخرِ ذلك اليومِ؟ قال: ليسَ هذا فيه»

2815. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, këtij Amri, i cili e ka dëgjuar Xhabir b. Abdullahun duke thënë:

- **Në ditën e (betejës) së Uhudit disa në mëngjes kanë pirë verë.**[14] Më vonë janë vrarë shehid. Për këtë Sufjanin e kanë lajmëruar në fund të asaj dite.

Kjo (fjalia e fundit) në tekst nuk është shqiptuar (sipas transmetuesve) thotë Sufjani.

باب ظلُّ الملائكةِ على الشهيدِ

٢٨١٦ – حدثنا صدَقةُ بنُ الفضلِ قال أخبرنا ابنُ عُيَينةَ قال سمعتُ محمدَ بنَ المنكدِرِ أنهُ سمعَ جابراً يقول «جيءَ بأبي إلى النبيِّ ﷺ وقد مُثِّلَ بهِ ووُضِعَ بينَ يدَيه، فذهبتُ أكشفُ عن وَجهِه، فنهاني قومي، فسمعَ صوتَ نائحةٍ، فقيل: ابنةُ عمرو – أو أختُ عمرو – فقال: لِمَ تبكي، أو لا تبكي، ما زالتِ الملائكةُ تُظلُّهُ بأجنحتِها. قلتُ لصدَقةَ: أفيهِ حتى رُفِعَ؟ قال ربما قاله»

Hija e engjëjve mbi shehidin

2816. Na ka treguar Sadekat b. Fadli, këtij Ibën Ujejni, i cili thotë:

- E kam dëgjuar Muhammed b. Munkedirin duke thënë se Xhabiri ka thënë:

- **Babain tim, që ishte i masakruar e sollën te Pejgamberi s.a.v.s. dhe e vendosën para tij. Atëherë, desha t'ia zbuloj fytyrën, por shokët më ndaluan.**

Pastaj u dëgjua një klithje, për të cilën thanë: **"(Ajo është) vajza e Amrit, ose motra e Amrit"**.

Më pastaj Resulullahu s.a.v.s. pyeti: **"Pse qan?"**, gjegjsisht: "**Mos qaj! Atij engjëjt me krahët e tyre i bëjnë hije pandërprerë"**.

E kam pyetur (thotë Buhariu) Sadekatin: A përmenden në tekst të hadithit edhe fjalët: **"...gjersa ta marrin"**.

---

14 Kjo ka ndodhur para se të ndalohet pirja e alkoolit rreptësisht.

Sadekati tha: **"Shumë herë (Xhabiri) e ka thënë ate".**

باب تمني المجاهد أن يرجع إلى الدنيا

٢٨١٧ – حدثنا محمد بن بشار حدثنا غندر حدثنا شعبة قال سمعت قتادة قال سمعت أنس بن مالك رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال « ما أحد يدخل الجنة يحب أن يرجع إلى الدنيا وله ما على الأرض من شيء، إلا الشهيد يتمنى أن يرجع إلى الدنيا فيقتل عشر مرات، لما يرى من الكرامة »

Dëshira e lufëtarit (që ka luftuar në rrugën e All-llahut) që të kthehet prapë në këtë botë

2817. Na ka treguar Muhammed b. Beshari, këtij Gunderi, këtij Shu'be, i cili thotë: E kam dëgjuar Kataden duke thënë se Enes b. Maliku r.a. ka transmetuar nga Pejgamberi s.a.v.s. i cili ka thënë:

- Nuk ka njeri që hyn në Xhennet, që të shprehë dëshirë të kthehet në këtë botë, edhe sikur t'i falej e tërë Toka dhe çka ka në te, pos shehidit, i cili dëshiron të kthehet prapë në këtë botë dhe në te të vritet edhe dhjetë herë, për hirë të nderit që i takon atij".

باب الجنة تحت بارقة السيوف

وقال المغيرة بن شعبة : أخبرنا نبينا ﷺ عن رسالة ربنا : من قتل منا صار إلى الجنة

وقال عمر للنبي ﷺ : أليس قتلانا في الجنة وقتلاهم في النار ؟ قال : بلى

٢٨١٨ – حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا معاوية بن عمرو حدثنا أبو إسحاق عن موسى بن عقبة عن سالم أبي النضر مولى عمر بن عبيد الله – وكان كاتبه – قال : كتب إليه عبد الله بن أبي أوفى رضي الله عنهما إن رسول الله ﷺ قال « واعلموا أن الجنة تحت ظلال السيوف »

تابعه الأويسي عن ابن أبي الزناد عن موسى بن عقبة

Xhenneti është nën shkëlqimin e shpatave

Mugire b. Shu'be thotë:

- Pejgamberi s.a.v.s. na ka lajmëruar për shpalljen e Zotit tonë: **"Ai që vritet nga mesi i juaj, do të arrijë në Xhennet".** Umeri r.a. i tha Pejgamberit

s.a.v.s.: **"A, nuk janë dëshmorët tanë në Xhennet, kurse të vrarët e tyre (mushrikëve) në Xhehennem?"**

- **Gjithsesi** - tha Resulullahu a.s.

2818. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Muavi b. Amri, këtij Ebu Is-haku, këtij Musa b. Ukbe, këtij Salim Ebu Nadri, rob i liruar i Umer b. Ubejdullahut, e Salimi ka qenë sekretar i (Abdullah b. Ebu Evfit), dhe thotë: Abdullah b. Ebu Evfi i ka shkruar atij (Umer b. Ubejdullahut) se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- **Dijeni se Xhenneti është nën hijen e shpatave!**

Në vargun tjetër të transmetuesve pas Muaviut radhitet El Uvejsi, duke e transmetuar (hadithin) nga Ibën Ebu-z-Zinadi, e ai nga Musa b. Ukbe.

باب مَن طَلَبَ الوَلَدَ للجِهادِ

٢٨١٩ – وقال الليثُ حدثني جعفرُ بنُ ربيعةَ عن عبدِ الرحمنِ بنِ هُرمُزَ قال سمعتُ أبا هريرةَ رضيَ اللهُ عنهُ عن رسولِ اللهِ ﷺ قال « قال سليمانُ بنُ داودَ عليهما السلام: لأطوفنَّ الليلةَ على مائةِ امرأةٍ ـ أو تسعٍ وتسعين ـ كلُّهنَّ يأتي بفارسٍ يُجاهدُ في سبيلِ اللهِ. فقال له صاحبُه: قل إن شاء الله، فلم يقل إن شاء الله، فلم تحمل منهنَّ إلا امرأةٌ واحدةٌ جاءت بشِقِّ رَجُل. والذي نفسُ محمدٍ بيدِه لو قال إن شاء الله لجاهَدوا في سبيلِ اللهِ فُرساناً أجمعون »

Ai që dëshiron të ketë fëmijë, për të luftuar në rrugën e All-llahut

2819. Lejthi thotë se më ka treguar Xha'fer b. Rebia', ketij Abdurrahman b. Hurmuzi, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Ebu Hurejrën r.a. i eili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Sulejmani, djali i Davudit a.s. ka thënë: **"Një natë i kam vizituar njëqind gra"**, ose ka thënë: **"Nëntëdhjetë e nëntë, dhe të gjitha ato (do të lindin) nga një kalorës, të cilët do të luftojnë në rrugën e All-llahut".**

Mirëpo, shoku i tij (meleku) i tha: Thuaj: **"Dhashtë Zoti"**, por ai nuk tha: **"Dhashtë Zoti"**, dhe nga të gjitha ato femra shtatzëne mbeti vetëm një, e që edhe ajo lindi gjysëm njeri.

- Pasha Ate, në duart e të cilit është jeta ime, po të kishte thënë: **"Dhashtë Zoti"** me siguri të gjith ata (si kalorës) do të kishin luftuar në rrugën e All-llahut.

باب الشجاعة في الحرب والجبن

٢٨٢٠ – حدثنا أحمد بن عبد الملك بن واقد حدثنا حماد بن زيد عن ثابت عن أنس رضي الله عنه قال «كان النبي ﷺ أحسن الناس وأشجع الناس وأجود الناس. ولقد فزع أهل المدينة، فكان النبي ﷺ سبقهم على فرس، وقال: وجدناه بحراً»

Trimëria dhe frika në luftë

2820. Na ka treguar Ahmed b. Abdu-l-Melik b. Vakidi, këtij Hammad b. Zejdi, këtij Thabiti, këtij Enesi r.a. i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka qenë njeriu më i mirë, më trim dhe më fisniku nga të gjithë njerëzit tjerë. Një natë banorët e Medinës ishin shqetësuar, andaj Pejgamberi s.a.v.s. e shaloi kalin (për të vëzhguar) dhe (kur u kthye) tha: **"E kam ndjer veten si në det".**

٢٨٢١ – حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري قال: أخبرني عمر بن محمد بن جبير بن مطعم أن محمد بن جبير قال «أخبرني جبير بن مطعم أنه بينما هو يسير مع رسول الله ﷺ ومعه الناس مقفله من حنين، فعلقت الناس يسألونه حتى اضطروه إلى سمرة فخطفت رداءه فوقف النبي ﷺ فقال: أعطوني ردائي، لو كان لي عدد هذه العضاه نعماً لقسمته بينكم، ثم لا تجدوني بخيلا ولا كذوباً ولا جباناً»

2821. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, i cili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Umer b. Muhammed b. Xhubejr b. Mut'imi se Muhammed b. Xhubejri ka thënë:

- Më ka treguar Xhubejr b. Mut'imi, se duke udhëtuar me Pejgamberin s.a.v.s. gjatë kthimit nga Hunejni, e me te ishin njerëzit që e pyetnin (për çështje fetare), ai u ndal në një ferrëkuqe, e cila ia hoqi petkun. Atëherë, Pejgamberi s.a.v.s. u ndal dhe tha:

- Ma jepni petkun! Po të kisha aq deve, sa therra që ka kjo ferrëkuqe, ato do t'ua ndaja juve dhe do të bindeshit se nuk jam as koprrac, as rrenacak e as frikacak.

باب ما يُتَعَوَّذُ من الجُبنِ .

٢٨٢٢ – حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا أبو عوانة حدثنا عبدُ الملك بن عُمَير سمعتُ عمرو بن ميمون الأودي قال «كان سعدٌ يُعلِّم بنيه هؤلاء الكلمات كما يُعلِّم المعلمُ الغلمانَ الكتابة ويقول: إنَّ رسول الله ﷺ كان يتعوَّذُ منهنَّ دُبُرَ الصلاة: اللهمَّ إني أعوذُ بكَ من الجُبنِ، وأعوذ بكَ أن أرَدَّ إلى أرذَلِ العُمر، وأعوذ بكَ من فتنةِ الدُّنيا، وأعوذ بكَ من عذابِ القبر. فحدَّثتُ به مُصعَباً فصدَّقه»

Nga kush duhet kërkuar strehim nga frika

2822. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Ebu Avani, këtij Abdu-l-Melik b. Umejri, i cili ka thënë se e ka dëgjuar Amër b. Mejmun el Evdiun, duke thënë:

- Sa'di e mësonte të birin e tij, ashtu siç i mëson mësuesi femijët të shkruajnë dhe i thoshte: Pejgamberi s.a.v.s. pas çdo namazi, kërkonte strehim me këto fjalë: **"O, Zoti im, te Ju kërkoj strehim nga frika, te Ju kërkoj strehim që të mos kthehem në jetën e drobitur, te Ju kërkoj strehim nga tundimi i kësaj bote dhe te Ju kërkoj strehim nga dënimi i varrit".**

Më vonë këtë ia ka rrëfyer thotë Abdu-l-Meliku - Mus'abit, e ai ma vërtetoi (rrëfimin tim).

٢٨٢٣ – حدثنا مسدَّدٌ حدثنا مُعتمِرٌ قال سمعتُ أبي قال سمعتُ أنسَ بنَ مالكٍ رضيَ الله عنه قال «كان النبيُّ ﷺ يقول: اللهمَّ إني أعوذُ بكَ من العجزِ والكسَلِ، والجُبنِ والهرَم. وأعوذُ بكَ من فتنةِ المَحيا والمَمات. وأعوذُ بكَ من عذابِ القبر»

2823. Na ka treguar Museddedi, këtij Mu'temiri, i cili thotë se e kam dëgjuar babain tim duke thënë:

- E kam dëgjuar Enes b. Malikun r.a. i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"O, Zoti ynë, te Ju kërkoj strehim nga rraskapitja, përtacia, frika**

dhe pleqëria! Dhe te Ju kërkoj strehim nga tundimi i jetës dhe i vdekjes, dhe te Ju kërkoj strehim nga dënimi i varrit.[15]

باب مَن حدَّثَ بمَشاهِدِه في الحرب . قالَهُ أبو عثمانَ عن سعدٍ

٢٨٢٤ — **حدثنا** قُتيبةُ بنُ سعيدٍ حدَّثنا حاتمٌ عن محمدِ بنِ يوسفَ عنِ السائبِ بنِ يزيدَ قال « صَحِبتُ طلحةَ بنَ عُبيدِ اللهِ وسَعداً والمِقدادَ بنَ الأسودِ وعبدَ الرحمنِ بنَ عَوفٍ رضيَ اللهُ عنهم ، فما سمعتُ أحداً منهم يُحدِّثُ عن رسولِ اللهِ ﷺ ، إلاّ أني سمعتُ طلحةَ يُحدِّثُ عن يومِ أُحُدٍ »

---

15 Jeta në Ahiret nuk mund të vlerësohet në bazë të rregullave të kësaj bote. Njeriu si qenie e gjallë nuk përbëhet vetëm prej materies, por edhe prej shpirtit, i cili është i lidhur me te gjatë tërë jetës së tij, në shumë mënyra dhe në etapa të ndryshme.

Lidhjet e para në mes materies dhe shpirtit vërehen qysh në barkun e nënës dhe vazhdon edhe pas lindjes. Kur njeriu është në gjumë, shpirti sa është në te, aq është edhe jashtë tij. Në jetën e varrit (Alemi-Berzah) trupi e ndërron formën e mëparshme dhe shndërrohet në dhe, dhe njëherit merr formë tjetër. Në këtë fazë shpirti nuk është në te, por nuk do të thotë se nuk ka lidhje me te në momente të caktuara për të ndikuar në te. Ribashkimi definitiv i shpirtit me trupin e njeriut bëhet në Ditën e Gjykimit me krijimin e kushteve të domosdoshme. Me ribashkimin e tyre krijohet lidhja e pandashme, që nuk e ndan as gjumi, as sëmundja e as vdekja. Me kushtet e reja të cilat i dhuron All-llahu xh.sh., fillon jetë e re dhe përgjegjësia për veprat e kryera në këtë botë.

Gjatë dimrit mbretëron letargji, ndërsa në kohën e prandverës nga toka gufon flora dhe fauna. Kjo dukuri është realitet i çdo pranvere, por disa dijetarë islamë mendojnë se një dukuri e tillë nuk ngjet edhe me njerëzit në Ditën e Gjykimit.

Jeta e njeriut rrjedh në tri etapa:

Jeta në këtë botë, në varr dhe pas ringalljes dhe, në çdo etapë që kalon njeriu, duhet t'i përmbahet rregullave të caktuara.

Jeta në këtë botë rrjedhë sipas rregullave të përcaktuara të natyrës materiale, Në varr - në botën jomateriale, jeta rrjedhë sipas kushteve që përputhen me jetën shpirtërore dhe shpirti aq sa të ketë lidhje më të fortë me materien e ndërruar, po aq më shumë ai në të bart ndjenja kënaqësie ose hidhërimi nga ndëshkimet.

Për të kuptuar më për së afërmi këtë dukur deri në një masë mund të merret si shembull ëndrra e njeriut. Njeriu gjatë ëndrrës së tij mund të përjetojë kënaqësi shpritërore ose të kundërtën, hidhërime të tmerrshme duke i përjetuar ato edhe shpirtërisht edhe fizikisht, por në të njejtën kohë ata që janë afër tij prezent e të zgjuar nuk i vërejnë përjetimet e tia, përderisa ky nuk u tregon. Kjo është një dukuri në këtë botë, ndërsa rregullat për jetën në varr janë edhe më të ndërlikuara dhe më të çuditshme.

Ai që ka treguar për pjesëmarrjen e tij në luftë

- Ebu Uthmani, duke transmetuar nga Sa'di thotë:

2824. Na ka treguar Kutejb b. Seidi, këtij Hatimi, këtij Muhammed b. Jusufi, këtij Saib b. Jezidi, i cili thotë:

- Jam shoqëruar me Talha b. Ubejdullahun, Sa'din, Mikdad b. Esvedin, dhe Abdurrahman b. Avfin, dhe sa herë që transmetonin diçka nga Pejgamberi s.a.v.s., Talha rrëfente për betejën e Uhudit.

باب وُجوبِ النَّفيرِ، وما يَجِبُ مِنَ الجهادِ والنِّيةِ، وقولِ اللهِ عزَّ وجلَّ [٤١ التوبة] : ﴿ انفِروا خِفافاً وثِقالاً وجاهِدوا بأموالِكم وأنفُسِكم في سبيلِ اللهِ، ذلِكم خيرٌ لكم إن كنتم تعلمون. لو كانَ عَرَضاً قريباً وسَفَراً قاصِداً لاتَّبعوكَ، ولكن بَعُدَتْ عليهمُ الشُّقَّةُ، وسيَحلِفونَ باللهِ ﴾ الآية. وقولِهِ [٣٨ التوبة] : ﴿ يا أيُّها الذينَ آمَنوا ما لَكم إذا قِيلَ لكمُ انفِروا في سبيلِ اللهِ اثّاقَلْتم إلى الأرضِ؟ أرَضِيتُم بالحياةِ الدُّنيا منَ الآخرةِ - إلى قوله - على كلِّ شيءٍ قدير ﴾

يُذكَرُ عن ابنِ عبَّاسٍ «انفِروا ثُباتٍ : سرايا مُتفرِّقين». ويُقال: واحدُ الثُّباتِ ثُبَةٌ

Obligimi i shkuarjes në luftë

Obligimi dhe nijeti për te, fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë:

"Dilni në luftë, qofshit të lehtë apo të rëndë[16], dhe luftoni në rrugën e All-llahut me pasurinë tuaj dhe trupin tuaj! Kjo është më mirë për ju, nëse e dini! Sikur ajo (fitorja) të ishte një gjë e afërt dhe udhëtimi mesatar, ata do të vinin pas. Por atyre iu duk rruga e largët. Dhe ata do të betohen në All-llahun...[17]

Dhe fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: **"O besimtarë, ç'është me ju që ngurroni, - thuajse jeni ngjitur për tokë - kur ju thuhet: Dilni në**

16 Me fjalët "të dobëtit" dhe "të fortit" aludohet në të armatosur dhe në të paarmatosur.

17 Përktimi i ajetit 42të i sures "Et-Tevbe" në tërësi është: "...po të kishin mundur, me siguri do të dilnin së bashku me ju dhe kështu ata e shkatërrojnë vetveten, e All-llahu e din se ata janë gënjeshtarë".

luftë, në rrugën e All-llahut! A, më e kënaqur ju duket jeta e kësaj bote se (jeta) në Ahiret?... dhe gjer te fjalët e Tia: **"...Ai gjithçka mundet".**[18]

Ibën Abbasi thotë: **"..Në luftë dilni të shpërndarë nëpër aradha!"**

Njëjësi i **"thubatun"** është **"thubetun".**

٢٨٢٥ — حدثنا عمرو بن علي حدثنا يحيى حدثنا سفيان قال حدثني منصور عن مجاهد عن طاوس عن ابن عباس رضي الله عنهما «أن النبي ﷺ قال يوم الفتح، لا هجرة بعد الفتح، ولكن جهاد ونية، وإذا استنفرتم فانفروا»

2825. Na ka treguar Amër b. Aliu, këtij Jahjau, këtij Sufjani, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Mensuri, këtij Muxhahidi, këtij Tavusi, këtij Ibën Abbasi r.a. i cili ka thënë se Pejgamberi s.a.v.s. në ditën e çlirimit të Mekkes ka thënë: **"Nuk ka shpërngulje pas çlirimit (të Mekkes), por (na presin) luftëra dhe nijete (për to), andaj kur të ftoheni, përgjigjuni ftesës".**

باب الكافر يقتل المسلم، ثم يسلم فيسدد بعد ويقتل

٢٨٢٦ — حدثنا عبد الله بن يوسف أخبرنا مالك عن أبي الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال «يضحك الله إلى رجلين يقتل أحدهما الآخر يدخلان الجنة، يقاتل هذا في سبيل الله فيقتل، ثم يتوب الله على القاتل فيستشهد»

Kur qafiri e mbyt muslimanin e pastaj e pranon Islamin, përmirësohet dhe vdes (duke luftuar në rrugën e All-llahut)

2826. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Ebu-z-Zinadi këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a. i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

---

18 Përkthimi i ajetit 38-39 i sures **"Et-Tevbe"** në tërësi është: "...e kënaqësia e kësaj bote në krahasim me atë të Ahiretit është asgjë. Nëse nuk shkoni në luftë. Ai do t'u ndëshkojë me dënime të dhimbshme dhe do t'ju zëvendësojë me ndonjë popull tjetër. Atij ju nuk mundeni t'i bëni asnjë dëm, ngase All-llahu është i Plotfuqishëm mbi çdo gjë".

- All-llahu është i kënaqur me të dy që e mbysin njëri tjetrin dhe të dy ata do të hynë në Xhennet. Njëri prej tyre ka ra shehid duke luftuar në rrugën e All-llahut. Pastaj All-llahu do t'ia falë që të dyve, andaj edhe ai (mbytësi) do të bjerë shehid (duke luftuar në rrugën e All-llahut).

٢٨٢٧ — حدثنا الحميدي حدثنا سفيان حدثنا الزهري قال أخبرني عنبسة بن سعيد عن أبي هريرة رضي الله عنه قال «أتيت رسول الله ﷺ وهو بخيبر بعد ما افتتحوها فقلت: يا رسول الله أسهم لي، فقال بعض بني سعيد بن العاص: لا تسهم له يا رسول الله، فقال أبو هريرة: هذا قاتل ابن قوقل، فقال ابن سعيد بن العاص: واعجبا لوبر تدلى علينا من قدوم ضأن ينعى علي قتل رجل مسلم أكرمه الله على يدي ولم يهني على يديه. قال: فلا أدري أسهم له أم لم يسهم له»

قال سفيان: وحدثنيه السعيدي عن جده عن أبي هريرة

قال أبو عبد الله: السعيدي هو عمرو بن يحيى بن سعيد بن عمرو بن سعيد بن العاص

2827. Na ka treguar Humejdi, këtij Sufjani, këtij Zuhrijju, i cili thotë:

- Më ka treguar Anbes b. Seidi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili ka thënë:

- Pas çlirimit të Hajberit kam shkuar te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i kam thënë: **"O, Resulullah, më jep pjesën time (për Eb'an b. Seidin)",** disa nga pjesëtarët e Seid b. Asit thanë: **"O, Resulullah, mos i jep atij"**. Ai ësthë mbytësi i Kavkalit, tha Ebu Hurejra. E, Ibën Seid b. As ka thënë: **"Habitem, se si për një kafshë të vogël e cila na u është lëshuar nga Kadumu Da'ni, më akuzon për vrasjen e një muslimani, të cilin All-llahu e ka shpërblyer (e ka bërë shehid) me ndërmjetësimin tim e edhe mua para tyre nuk më ka poshtëruar".**

- **Nuk e di** - thotë Ibën Ujejni - se **a ia ka dhënë pjesën e tij apo jo (Resulullahu a.s.)**

Sufjani ka thënë: **"Mua (hadithin e lartshënuar) ma ka transmetuar Es-Seidi nga gjyshi i tij, e ai nga Ebu Hurejra".**

-Ebu Abdullah (Buhariu) thotë: **"Es-Seid - është Amër b. Jahja b. Seid b. Amër b. Seid b. As".**

باب مَن اختارَ الغَزْوَ على الصومِ

٢٨٢٨ — حدَّثنا آدَمُ حدَّثنا شُعبةُ حدَّثنا ثابتٌ البُنانيُّ قال سمعتُ أنسَ بنَ مالكٍ رضيَ اللهُ عنه قال «كان أبو طَلحةَ لا يَصومُ على عهدِ النبيِّ ﷺ من أجلِ الغزوِ، فلما قُبِضَ النبيُّ ﷺ لم أرَهُ مُفطِراً إلاّ يومَ فِطرٍ أو أضحى»

Ai që i jep përparësi luftës ndaj agjërimit

2828. Na ka treguar Ademi, këtij Shu'be, këtij Thabit El-Bunani, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Enes b. Malikun r.a. duke thënë: "**Ebu Talha, gjatë kohës së Pejgamberit s.a.v.s. nuk ka agjëruar (nafile), për shkak të (përforcimit) për luftë, kurse pas vdekjes së Pejgamberit s.a.v.s. nuk e kam parë duke ngrënë pos gjatë ditëve të bajram ramazanit, gjetjësisht Kurban bajramit**".

باب الشهادةُ سبعٌ سِوَى القتلِ

٢٨٢٩ — حدَّثنا عبدُ اللهِ بنُ يوسُفَ أخبرَنا مالكٌ عن سُمَيٍّ عن أبي صالحٍ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه أنَّ رسولَ اللهِ ﷺ قال «الشُّهداءُ خمسةٌ: المطعونُ، والمبطونُ، والغَرِقُ، وصاحبُ الهَدْمِ، والشهيدُ في سبيلِ اللهِ»

Shtatë llojet e shehidëve (pos atyre që vriten duke luftuar në rrugën e All-llahut)

2829. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Sumejji, këtij Ebu Salihu, këtij Ebu Hurejra, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- **Shehidët janë pesë lloje: i theruri, i vdekuri nga dizenteria, i mbyturi në ujë, i vdekuri nga gërmadhat dhe shehidi (i cili lufton në rrugën e All-llahut.**[19]

19 Të lartshënuarit kanë gradën e shehidit, por megjithatë shehid të vërtetë janë vetëm ata që vriten në luftë për në rrugën e All-llahut xh.sh. Në mesin e tyre radhiten ata që vriten kundër armiqve, dezertorëve, hajdutëve dhe ata që vriten, e janë të pafajshëm. Këtyre shehidëve u falet xhenazja pa u pasturar dhe varrosen me rrobat e tyre të cilat i kanë pasur veshur në momentin e vdekjes. Nga trupi i tyre hiqen rrobat të cilat nuk i kanë hije

٢٨٣٠ – حدثنا بشر بن محمد أخبرنا عبد الله أخبرنا عاصم عن حفصة بنت سيرين عن أنس بن مالك رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال «الطاعون شهادة لكل مسلم»

2830. Na ka treguar Beshir b. Muhammedi, këtij Abdullahu, këtij Asimi, këtij Hafsia, vajza e Sirimit, kësaj Enes b. Maliku r.a., i cili tholë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**Mortaja ëshë vdekje në rrugën e All-llahut për çdo musliman (i cili vdes nga pasojat e saja)**".

باب قول الله عز وجل [٩٥ النساء] : ﴿ لا يستوي القاعدون من المؤمنين غير أولي الضرر والمجاهدون في سبيل الله بأموالهم وأنفسهم ، فضل الله المجاهدين بأموالهم وأنفسهم على القاعدين درجة ، وكلا وعد الله الحسنى ، وفضل الله المجاهدين على القاعدين – إلى قوله – غفوراً رحيما ﴾

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar:

"**Besimtarët që rrinë në shtëpitë e tyre, pos të paaftëve, nuk janë të barabartë me ata (besimtarë) që luftojnë në rrugën e All-llahut me pasurinë dhe jetën e tyre. All-llahu i ka graduar ata që kanë luftuar me pasurinë dhe jetën e tyre për një gradë më të lartë ndaj atyre që kanë ndejtur në shtëpitë e tyre, dhe Ai të gjithëve u ka premtuar mirësi. E, All-llahu i ka dekoruar me shëprblim të madh ata që luftojnë përmbi ata që rrinë (në shtëpitë e veta e s'kanë shkuar në luftë)...**" gjer te fjalët e Tia: "**Se, është Falës dhe Mëshirues**".[20]

shehidit. Nga trupi i shehidit hiqen palltoja e dimrit, këpucët dhe armët e tia.
Personi i cili vritet në qytet, e nuk dihet se a është vrarë me apo pa qëllim, pastrohet para se t'i falet xhenazja. Njëlloj veprohet edhe me luftëtarët të cilët nuk vdesin menjëherë nga plagët në betejë. Ai luftëtar, i cili pas plagosjes han diq ose pin, shërohet, bartet në shator për t'i dhënë ndihmë, që të jetojë një kohë pas plagëve, nëse në ndërkohë vdes, ate duhet pastruar para se t'i falet xhenazja.

20 Përkthimi i ajetit 95-96të i sures "**En-Nisa'**" në tërësi është: "...shpërblime të mëdha. Shpërblime të larta prej Tij dhe falje e mëshirë, All-llahu është i Mëshirshëm dhe Falës".

٢٨٣١ – حدثنا أبو الوليد حدثنا شعبة عن أبي إسحاق قال: سمعت البراء رضي الله عنه يقول «لما نزلت {لا يستوي القاعدون من المؤمنين} دعا رسول الله ﷺ زيداً فجاءه بكتف فكتبها. وشكا ابن أم مكتوم ضرارته فنزلت {لا يستوي القاعدون من المؤمنين غير أولي الضرر}»

2831. Na ka treguar Ebu-l-Velidi, këtij Shu'be, këtij Ebu Is-haku, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Beraun duke thënë: "Kur është shpallur ajeti: "**Besimtarët që rrinë në shtëpitë e tyre - ...**", Pejgamberi s.a.v.s. e ftoi Zejdin e ai e shkroi atë në ashtin që e solli me vete. Me atë rast Ibën Ummi Mektumi u ankua në verbësinë e tij dhe u shpall ajeti: "**Besimtarët që rrinë në shtëpitë e tyre, pos atyre që janë të paaftë - nuk janë të barabartë...**".

٢٨٣٢ – حدثنا عبد العزيز بن عبد الله حدثنا إبراهيم بن سعد الزهري قال حدثني صالح بن كيسان عن ابن شهاب عن سهل بن سعد الساعدي أنه قال «رأيت مروان بن الحكم جالساً في المسجد فأقبلت حتى جلست إلى جنبه، فأخبرنا أن زيد بن ثابت أخبره أن رسول الله ﷺ أملى علي {لا يستوي القاعدون من المؤمنين والمجاهدون في سبيل الله} قال فجاءه ابن أم مكتوم وهو يملها علي فقال: يا رسول الله لو أستطيع الجهاد لجاهدت – وكان رجلا أعمى – فأنزل الله تبارك وتعالى على رسوله ﷺ وفخذه على فخذي، فثقلت علي حتى خفت أن ترض فخذي، ثم سري عنه، فأنزل الله عز وجل {غير أولي الضرر}»

2832. Na ka treguar Abndu-l-Aziz b. Abdullahu, këtij Ibrahim b. Sa'd Ez-Zuhriu, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Salih b. Kejsani, këtij Ibën Shihabi, këtij Sehl b. Sa'd es-Saidiju, i cili ka thënë: - E kam parë Mervan b. Hakemin ulur në xhami, u ula pranë tij dhe na tregoi se atij i ka treguar Sa'd b. Thabiti se Pejgamberi s.a.v.s. ia ka diktuar (ajetin, e ai e ka shkruar) e në te thuhej: "**Besimtarët që rrinë në shtëpitë e tyre nuk janë të barabartë me (besimtarët) që luftojnë në rrugën e All-llahut "...**", dhe erdhi Ibën Ummi Mektumi - thotë Zejdi - gjersa ai më diktonte (ajetin) dhe tha:

- **O, Resulullah, po të isha i aftë për luftë, do të luftoja.**

Ibën Ummi Mektumi ka qenë i verbër. Atëherë, All-llahu i Lartmadhëruar ia shpalli Pejgamberit të Tij, kurse gjuri i tij ishte mbi gjurin tim dhe

më shtrëngoi aq tepër saqë u frikova që të mos më dërmojë gjurin, mirëpo iu lirua dhe All-llahu i Gjithëfuqishëm dhe i Lartmadhëruar ia shpalli (ajetin): **"Pos të paaftëve..."**

باب الصبر عند القتال

٢٨٣٣ — حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا معاوية بن عمرو حدثنا أبو إسحاق عن موسى بن عقبة عن سالم أبي النضر أن عبد الله بن أبي أوفى كتب فقرأته إن رسول الله ﷺ قال « إذا لقيتموهم فاصبروا »

Durueshmëria në luftë

2833. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Muavi b. Amri, këtij Ebu Is-haku, këtij Musa b. Ukhe, këtij Salim Ebu Nadri, i cili thotë se Abdullah b. Avfi e ka shkruar e unë e kam lexuar ate se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Kur të përlesheni (me armikun) bëhuni të durueshëm!

باب التحريض على القتال ، وقول الله عز وجل [٦٥ الأنفال] : { حرض المؤمنين على القتال }

٢٨٣٤ — حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا معاوية بن عمرو حدثنا أبو إسحاق عن حميد قال : سمعت أنساً رضي الله عنه يقول « خرج رسول الله ﷺ إلى الخندق فإذا المهاجرون والأنصار يحفرون في غداة باردة ، فلم يكن لهم عبيد يعملون ذلك لهم ، فلما رأى ما بهم من النصب والجوع قال : اللهم إن العيش عيش الآخره ، فاغفر اللهم للأنصار والمهاجره . فقالوا مجيبين له :

نحن الذين بايعوا محمدا على الجهاد ما بقينا أبدا

Inkurajimi në luftë

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: **"Inkurajoi besimtarët për luftë..."**.[21]

---

21 Përkthimi i ajetit 65 i sures **"El-Enfalë"** në tërësi ësthë: "O Pejgamber, inkurajoi besimtarët në luftë, nëse në mesin tuaj gjenden njëzet të qëndrueshëm, do t'i mundin dyqind, e nëse në mesin e juaj janë njëqind të qëndrueshëm (me ndihmën e All-llahut) do t'i mundin njëmijë mohues, sepse ata janë njerëz që nuk kuptojnë".

Ajeti i lartshënuar ka të bëjë me betejën e Bedrit ku muslimanët kanë luftuar kundër

2834. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Muavi b. Amri, këtij Ebu Is-haku, këtij Humejdi, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Enesin r.a. duke thënë: Gjatë një mëngjesi të ftohtë, Pejgamberi s.a.v.s. doli në Hendek dhe i pa Muhaxhirët dhe Ensaritë duke hapur hendeqet, ngase nuk kishin rob për t'ua punuar ato punë. Duke parë mundin dhe urinë e tyre, Muhammedi a.s. tha:

- O, Zoti ynë, jetë e vërtetë është jeta në Ahiret, andaj fali Ensaritë dhe Muhaxhirët!

Ata, duke iu përgjigjur, thanë:

- Ne jemi ata që i jemi betuar ndaj Muhammedit a.s. se do të luftojmë në rrugën e All-llahut gjer në Amshim.

باب حَفرِ الخَندَقِ

٢٨٣٥ — حدثنا أبو مَعْمَر حدثنا عبدُ الوارثِ حدثنا عبدُ العزيزِ عن أنسٍ رضيَ اللهُ عنه قال « جعلَ المهاجرونَ والأنصارُ يحفِرونَ الخندقَ حولَ المدينةِ وينقُلونَ الترابَ على مُتونِهم ويقولون :

نحنُ الذينَ بايعوا محمّدا على الجهادِ ما بَقينا أبدا

والنبيُّ ﷺ يُجيبُهم ويقول : اللهمَّ إنهُ لا خيرَ إلا خيرُ الآخرهْ ، فبارِكْ في الأنصارِ والمهاجرهْ »

Rrëmihja e hendekëve

2835. Na ka treguar Ebu Ma'meri, këtij Abdu-l-Varithi, këtij Abdu-l-Azizi, këtij Enesi r.a., i cili ka thënë:

- Muhaxhirët dhe Ensaritë rrëmihnin hendeqe përreth Medines, kurse dheun e bartnin në shpinë dhe thonin:

- Ne jemi ata që i jemi betuar Muhammedit a.s. në Islam gjer në Amshim.

Muhammedi a.s. duke iu përgjigjur atyre thoshte:

- O, Zoti im, nuk ka të mira pos në Ahiret, andaj fali Ensaritë dhe Muhaxhirët!

---

mushrikëve kurejshë të cilët ishin më të armatosur dhe në numër më të madhë se ata.

٢٨٣٦ — حدثنا أبو الوليد حدثنا شعبة عن أبي إسحاق سمعت البراء رضي الله عنه يقول «كان النبي ﷺ ينقل ويقول: لولا أنت ما اهتدينا»

2836. Na ka treguar Ebu Velidi, këtij Shu'bi, se Ebu Is-haku ka thënë:

- E kam dëgjuar Beraun r.a. duke thënë: Pejgamberi s.a.v.s. bartte dheun (që e rrëmihnin Ensaritë dhe Muhaxhirët) dhe thoshte: **"Po të mos ishit Ju (O Zot), ne nuk do të ishim në rrugën e drejtë".**

٢٨٣٧ — حدثنا حفص بن عمر حدثنا شعبة عن أبي إسحاق عن البراء رضي الله عنه قال «رأيت رسول الله ﷺ يوم الأحزاب ينقل التراب – وقد وارى التراب بياض بطنه – وهو يقول: لولا أنت ما اهتدينا، ولا تصدقنا ولا صلينا، فأنزل السكينة علينا، وثبت الأقدام إن لاقينا، إن الألى قد بغوا علينا، إذا أرادوا فتنة أبينا»

2837. Na ka treguar Hafs b. Umeri, këtij Shu'be, këtij Ebu Is-haku, i cili thotë se Berau r.a. ka thënë:

- Në ditën e sulmit të aleatëve e kam parë Pejgamberin s.a.v.s. duke bartur dhe, që ia kishte mbuluar të bardhtë e barkut, dhe thoshte:

- Po të mos ishit Ju (O Zot), ne nuk do të ishim në rrugën e drejtë, nuk do të besonim Ty dhe nuk do të luteshim Ty, andaj dhurona qetësi dhe përforcona këmbët kur të na sulmojnë. Ngase ata të parët bënë terror ndaj nesh, sa herë që deshën të na bëjnë intriga, ne i penguam.

باب من حبسه العذر عن الغزو

٢٨٣٨ — حدثنا أحمد بن يونس حدثنا زهير حدثنا حميد أن أنسا حدثهم قال «رجعنا من غزوة تبوك مع النبي ﷺ»

Të mënguarit nga lufta për ndonjë arsye

2838. Na ka treguar Ahmed b. Junusi, këtij Zuhejri, këtij Humejdi, i cili thotë se Enesi u ka treguar:

- Jemi kthyer nga beteja e Tebukut me Pejgamberin s.a.v.s.

٢٨٣٩ — حدثنا سليمانُ بنُ حربٍ حدثنا حمادٌ هوَ ابنُ زيدٍ عن حُميدٍ عن أنسٍ رضيَ اللهُ عنه «أن النبيَّ ﷺ كان في غزاةٍ فقال: إنَّ أقواماً بالمدينةِ خلفَنا ما سلكنا شِعباً ولا وادياً إلا وهم معنا فيه، حبَسَهمُ العذرُ» وقال موسى: حدثنا حمادٌ عن حُميدٍ عن موسى بنِ أنسٍ عن أبيهِ قال النبيُّ ﷺ. قال أبو عبدِ اللهِ: الأوَّلُ أصحُّ.

2839. Na ka treguar Sulejman b. Harbi, këtij Hammadi, ai është Ibën Zejdi, këtij Humejdi, këtij Enesi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka qenë në një betejë dhe ka thënë:

- Me të vërtetë, në Medine ka njerëz që kanë mbetur pas nesh, e që herave tjera me ne kanë qenë në çdo grykë e në çdo luginë, kurse këtaj here i ka penguar ndonjë arsye.

Musai ka thënë se atij ia ka transmetuar Hammadi nga Humejdi, ky nga Musa b. Enesi e ai nga i ati i tij se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "...**Kurse Abdullahu (Buhariu) thotë: "Vargu i parë i transmetuesve është më i saktë".**

باب فضلِ الصومِ في سبيلِ الله

٢٨٤٠ — حدثنا إسحاقُ بنُ نصرٍ حدثنا عبدُ الرزاقِ أخبرَنا ابنُ جُرَيجٍ قال أخبرَني يحيى بنُ سعيدٍ وسُهَيلُ بنُ أبي صالحٍ أنهما سمِعا النعمانَ بنَ أبي عيَّاشٍ عن أبي سعيدٍ الخدريِّ رضيَ اللهُ عنه قال: سمعتُ النبيَّ ﷺ يقول «مَن صامَ يوماً في سبيلِ اللهِ بعَّدَ اللهُ وجهَهُ عنِ النارِ سبعينَ خريفاً»

Rëndësia e agjërimit (kur njeriu është) në rrugën e All-llahut

2840. Na ka treguar Is-hak b. Nasri, këtij Abdu-r-Rezaku, këtij Ibën Xhurejxhi, i cili thotë:

- Më ka treguar Jahja b. Seidi dhe Suhejl b. Ebu Salihu, se ata e kanë dëgjuar Nu'man b. Ebu Ajjashin, e ky Ebu Seid El Hudriun r.a. duke thënë:

- E kam dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s., i cili ka thënë:

"Ai që agjëron një ditë (kur është) në rrugën e All-llahut, All-llahu atij do t'ia largojë fytyrën nga zjarri (i Xhehennemit) shtatëdhjetë ditë (ecje)".

باب فضل النفقة في سبيل الله

٢٨٤١ — حدثني سعد بن حفص حدثنا شيبان عن يحيى عن أبي سلمة أنه سمع أبا هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال « من أنفق زوجين في سبيل الله دعاه خزنة الجنة ـ كل خزنة باب ـ : أي فل، هلم. قال أبو بكر : يارسول الله، ذاك الذي لا توى عليه، فقال النبي ﷺ : إني لأرجو أن تكون منهم »

Rëndësia e harxhimit në rrugën e All-llahut

2841. Na ka treguar Sa'd b. Hafsi, këtij Shejbani, këtij Jahjau, këtij Ebu Selemi se e ka dëgjuar Ebu Hurejren r.a. duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Ai që në rrugën e All-llahut harxhon ca të mira, do ta ftojnë mbikëqyrësit e Xhennetit, e ata janë mbikëqyrësit e të gjithë dyerve dhe do t'i thonë: **"Eja këtu"**

Atëherë, Ebu Bekri tha:

- **O, Resulullah, ai është, nga ata të cilët nuk i asgjëson asgjë?**

- **Shpresoj, se me të vërtetë, je njëri nga ata** - i tha Resulullahu a.s.

٢٨٤٢ — حدثنا محمد بن سنان حدثنا فليح حدثنا هلال عن عطاء بن يسار عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه « أن رسول الله ﷺ قام على المنبر فقال : إنما أخشى عليكم من بعدي ما يفتح عليكم من بركات الأرض. ثم ذكر زهرة الدنيا فبدأ بإحداهما وثنى بالأخرى. فقام رجل فقال : يارسول الله، أو يأتي الخير بالشر؟ فسكت عنه النبي ﷺ، قلنا يوحى إليه، وسكت الناس كأن على رؤوسهم الطير. ثم إنه مسح عن وجهه الرحضاء فقال : أين السائل آنفاً؟ أو خير هو ـ ثلاثاً ـ إن الخير لا يأتي إلا بالخير. وإنه كل ما ينبت الربيع ما يقتل حبطاً أو يلم، إلا آكلة الخضر أكلت حتى إذا امتدت خاصرتاها استقبلت الشمس فثلطت وبالت ثم رتعت. وإن هذا المال خضرة حلوة، ونعم صاحب المسلم لمن أخذه بحقه فجعله في سبيل الله واليتامى والمساكين، ومن لم يأخذها بحقه فهو كالآكل الذي لا يشبع، ويكون عليه شهيداً يوم القيامة »

2842. Na ka treguar Muhammed b. Sinani, këtij Fulejhi, këtij Hilali, këtij Ata' b. Jesari, këtij Ebu Seid el Hudriu r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. është ngritur në Minber dhe ka thënë:

- Frikohem për ju pas vdekjes sime ngase do t'u jepet rasti të pushtoni toka pjellore. Pastaj i përmendi bukuritë e kësaj bote për disa ia tërhoqi vërejtjen e disa i lavdëroi.

Atëherë, u ngrit një njeri dhe tha:

- O, Resulullah, a edhe e mira sjell të keqen?

Pejgamberi a.s. heshti e ne thamë: Shpallja (vahji) është duke i zbritur. Dhe të gjithë i kaploi heshtja, sikur të kishin pëllumba mbi kokë, pastaj ai i fshiu djersët dhe tri herë tha:

- Ku ësht ai që pak më parë tha: **"A edhe e mira...?"**

E mira sjell vetëm të mirën, mirëpo kur në pranverë mugullon gjelbërimi, ajo i mbyt kafshët duke i fryrë ato, ose iu shkakton dhimbje, të gjitha kafshët që hanë gjelbërimin, e hanë ate gjer sa ta mbushin barkun, e pastaj kthehen ka dielli, kakërdhinë dhe pshurren dhe prap hanë. Me të vërtetë, kjo pasuri është e gjelbërt (tërheqëse) dhe e ëmbël, prandaj lum për atë musliman që e ka marrë me të drejtë dhe e drejton në rrugën e All-llahut. U jep jetimave dhe të varfërve. Ai (musliman) që nuk e ka marrë me të drejtë është i njëjtë me ate që han e nuk ngopet dhe në Ditën e gjykimit pasuria i bëhet atij dëshmitarë.

باب فضل من جهز غازيا أو خلفه بخير

٢٨٤٣ — حدثنا أبو معمر حدثنا عبد الوارث حدثنا الحسين قال حدثني أبو سلمة قال حدثني بسر بن سعيد قال حدثني زيد بن خالد رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال « من جهز غازيا في سبيل الله فقد غزا ، ومن خلف غازيا في سبيل الله بخير فقد غزا »

Rëndësia e atij që e përgatit luftëtarin (për në rrugë ë All-llahut) ose e zëvendëson me ndonjë të mirë

2843. Na ka treguar Ebu Ma'meri, këtij Abdu-l-Varithi, këtij Husejni, i cili thotë:

- Më ka treguar Selemi, këtij Bushr b. Seidi, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Zejd b. Halidi r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kush e përgatit luftëtarin (që lufton) në rrugën e All-llahut, është i barabartë me ate që merr pjesë në luftë, por edhe ai që e zëvendëson

luftëtarin (i cili lufton) në rrugën e All-llahut (në përkujdesjen, në familjen e tij) është i barabartë me te".

٢٨٤٤ – حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا همام عن إسحاق بن عبد الله عن أنس رضي الله عنه «أن النبي ﷺ لم يكن يدخل بيتا بالمدينة غير بيت أم سليم، إلا على أزواجه، فقيل له، فقال: إني أرحمها، قتل أخوها معي»

2844. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Hemmami, këtij Is-hak b. Abdullahu, këtij Enesi r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. nuk ka hy në asnjë shtëpi të Medines, pos në shtëpinë e Ummi Sulejmes dhe të grave të tij, andaj edhe ia kanë përmendur ate e ai është përgjigjur:

- **Me të vërtetë, ndaj saj jam mëshirues, vëllai i saj është vrarë në (aradhën) time (në Bi'ri Meunetu).**

باب التحنط عند القتال

٢٨٤٥ – حدثنا عبد الله بن عبد الوهاب حدثنا خالد بن الحارث حدثنا ابن عون عن موسى بن أنس قال وذكر يوم اليمامة قال «أتى أنس بن مالك ثابت بن قيس وقد حسر عن فخذيه وهو يتحنط، فقال: يا عم ما يحبسك أن لا تجيء؟ قال: الآن يا ابن أخي، وجعل يتحنط – يعني من الحنوط – ثم جاء فجلس، فذكر في الحديث انكشافا من الناس فقال: هكذا عن وجوهنا حتى نضارب القوم، ما هكذا كنا نفعل مع رسول الله ﷺ، بئس ما عودتم أقرانكم» رواه حماد عن ثابت عن أنس

Parfumosja para fillimit të luftës

2845. Na ka treguar Abdullah b. Abdu-l-Vehhabi, këtij Halid b. Harithi, këtij Ibën Avni, këtij Musa b. Enesi, i cili duke përkujtuar ditën e Jemamit thotë:

- Enesi erdhi te Thabit b. Kajsi e ai ishte duke u parfumosur. Atëherë Enesi i tha: O xhaxha, ç'të ndali që nuk erdhe gjer më tani?

- **Ja tani, o niposh** - iu përgjigj dhe vazhdoi të parfumosej - thotë Enesi.

Pastaj erdhi dhe hyri (në rreshtin e parë të këmbësorisë), dhe në fjalimin e tij, i tërhequr nga njerëzit, tha: Ja, kështu kanë qenë të parët tanë, gjersa nuk e sulmonim armikun. Kështu, nuk kemi vepruar me Pejgamberin s.a.v.s.

Shëmtim është kjo që i keni mësuar moshatarët e juaj, (duke aluduar në mospërgatitjen e tyre).

Hammadi këtë e transmeton nga Thabiti e ai nga Enesi.[22]

باب فضل الطليعة

٢٨٤٦ — حدثنا أبو نعيم حدثنا سفيان عن محمد بن المنكدر عن جابر رضي الله عنه قال « قال النبي ﷺ: من يأتيني بخبر القوم يوم الأحزاب؟ فقال الزبير: أنا. ثم قال: من يأتيني بخبر القوم؟ قال الزبير: أنا. فقال النبي ﷺ: إن لكل نبي حواريا وحواري الزبير »

Rëndësia e vëzhgimit

2846. Na ka treguar Ebu Nuajmi, këtij Sufjani, këtij Muhammed b. Munkediri, i cili thotë se Xhabiri r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. në ditën e betejës së aleatëve ka thënë:

- **Kush më sjell lajmin për popullin (Benu Kurejdhë)?**

- **Unë,** - tha Zubejri.

Prapë pyeti: "**Kush më sjell lajmin për atë popull?**

- **Unë,** - prapë ia ktheu Zejdi.

Atëherë, Pejgamberi s.a.v.s. tha: "**Çdo pejgamber ka pasur ndihmës të vetin e ndihmës imi është Zubejri**".

22 Rregullat e gatishmërisë luftarake kanë qenë: I veshur bukur, i parfumosur dhe secili luftëtar të jetë i furniznar me pajisjet luftarake. Mjetet luftarake kanë qenë: shpata, shtiza, harku, helmeta etj. Me këto mjete lufarake kanë qenë të pajisur kalorësit si dhe këmbësoria. Ushtria radhitej në rreshta para ushtrisë kundërshtare. Rreshti i dytë i dilte në ndihmë rreshtit të parë dhe çdo luftëtar i vrarë nga rreshti i parë zëvendësohej nga ushtarët e rreshtit të dytë. Sesa moral të lartë kanë pasur ushtarët muslimanë për të mbrojtur Islamin, flet fakti se ata bënin gara se cili prej tyre do të radhitej në rreshtin e parë.

باب هل يُبعثُ الطليعةُ وحدَه

٢٨٤٧ — حدثنا صدقةُ أخبرنا ابنُ عُيينةَ حدثنا ابنُ المنكدرِ أنه سمعَ جابرَ بنَ عبدِ الله رضيَ اللهُ عنهما قال « ندَبَ النبيُّ ﷺ الناسَ - قال صدقةُ أظنُّه يومَ الخندق - فانتدَبَ الزُّبيرُ، ثم ندب الناسَ فانتدَبَ الزُّبيرُ، ثم ندب الناس فانتدب الزبير، فقال النبيُّ ﷺ: إن لكلِّ نبيٍّ حواريّاً، وحواريَّ الزُّبيرُ بنُ العوّام »

A dërgohet individi vetë në vëzhgim?

2847. Na ka treguar Sadekati, këtij Ibën Ujejni, këtij Ibnu-l-Munkediri, i cili thotë se e ka dëgjuar Xhabir b. Abdullahun duke thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. në ditgën e Hendekut i ftoi të pranishmit - mendoj, thot Sadeki - u lajmërua Zubejri, pastaj prapë i ftoi, dhe prapë u lajmërua Zubejri. Më pastaj prapë i ftoi të pranishmit dhe përsëri u lajmërua Zubejri, atëherë, Pejgamberi s.a.v.s. tha: **"Çdo pejgamber ka pasur ndihmësin e tij, e ndihmës imi është Zubejri".**

باب سفرِ الاثنين

٢٨٤٨ — حدثنا أحمدُ بنُ يونسَ حدثنا أبو شهابٍ عن خالدٍ الحذّاءِ عن أبي قِلابةَ عن مالكِ بنِ الحُوَيرِثِ قال « انصرفتُ من عندِ النبيِّ ﷺ فقال لنا - أنا وصاحبٍ لي - : أذِّنا وأقيما وليؤمَّكما أكبرُكما »

Udhëtimi i dy vetëve

2848. Na ka treguar Ahmed b. Junus, këtij Ebu Shihabi, këtij Halid El Hadha'i, këtij ebu Kilabi, këtij Malik b. Huvejrithi, i cili ka thënë:

- Kthehesha nga Pejgamberi s.a.v.s. ndërsa mua dhe shokut tim na tha:

"Thirrni ezan dhe bëni ikamet, kurse imam le të bëhet ai që është më i vjetër nga ju të dy".

باب الخيلُ معقودٌ في نواصيها الخيرُ إلى يوم القيامة

٢٨٤٩ — حدثنا عبدُ اللهِ بنُ مسلمةَ حدثنا مالكٌ عن نافعٍ عن عبدِ اللهِ بنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما قال: قال رسولُ اللهِ ﷺ « الخيلُ في نواصيها الخيرُ إلى يومِ القيامة »

Kuajt e lidhur (për litari) në jelet e tyre kanë mirësi, gjer në Ditën e Gjykimit

2849. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Maliku, këtij Nafiu, i cili thotë se Abdullah b. Omeri r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**Kuajt në jelet e tyre kanë mirësi gjer në Ditën e Gjykimit**".

٢٨٥٠ — حدثنا حفص بن عمر حدثنا شعبة عن حصين وابن أبي السفر عن الشعبي عن عروة بن الجعد عن النبي ﷺ قال « الخيل معقود في نواصيها الخير إلى يوم القيامة » . قال سليمان عن شعبة « عن عروة بن أبي الجعد » . تابعه مسدد عن هشيم عن حصين عن الشعبي « عن عروة بن أبي الجعد »

2850. Na ka treguar Hafs b. Umeri, këtij Shu'be, këtij Husejni dhe Ibën Ebu-s-Seferi, këtyre Sha'biu, këtij Urve b. Xha'di, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- **Kuajt e lidhur (për luftë në rrugën e All-llahut) për pronarin e tyre kanë mirësi gjer në Ditën e Gjykimit.**

(Të njëjtin hadith e transmeton edhe) Sulejmani nga Shu'bi, ky nga Urve b. Ebu Xha'di e që pas tij gjatë transmetimit radhitet Museddedi, i cili (hadithin) e transmeton nga Hushejmi, ai nga Husejni, e ky nga Sha'biu, kurse nga Urve b. Ebu Xha'di.

٢٨٥١ — حدثنا مسدد حدثنا يحيى عن شعبة عن أبي التياح عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ « البركة في نواصي الخيل »

2851. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahja, këtij Shu'be, këtij Ebu Tejjahi, këtij Enes b. Maliku, i cili ka thënë:

- **Bereqeti është në jelet e kalit".**

باب الجهاد ماض مع البر والفاجر

لقول النبي ﷺ « الخيل معقود في نواصيها الخير إلى يوم القيامة »

٢٨٥٢ — حدثنا أبو نعيم حدثنا زكرياء عن عامر حدثنا عروة البارقي أن النبي ﷺ قال « الخيل معقود في نواصيها الخير إلى يوم القيامة : الأجر والمغنم »

Lufta është (obligim) permanent (i muslimanit) me eprorë të drejtë apo të padrejtë

- duke u mbështetur në fjalët e Pejgamberit s.a.v.s.: **"Kuajt e lidhur (për luftë në rrugën e All-llahut për pronarin e tyre) kanë mirësi gjer në Ditën e Gjykimit".**

2852. Na ka treguar Ebu Nua'jmi, këtij Zekirjau, këtij Amiri, këtij Urve El Bakiri, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Kuajt në jelet e tyre kanë mirësi gjer në Ditën e Gjykimit.

Fjala **"El exhru"** do të thotë: shpërblimi në Ahiret dhe mall lufte në këtë botë.

باب من احتبس فرساً في سبيل الله، لقوله تعالى [٦٠ الأنفال]: ﴿ ومن رباط الخيل ﴾

٢٨٥٣ — حدثنا علي بن حفص حدثنا ابن المبارك أخبرنا طلحة بن أبي سعيد قال سمعت سعيداً المقبري يحدث أنه سمع أبا هريرة رضي الله عنه يقول: قال النبي ﷺ «من احتبس فرساً في سبيل الله، إيماناً بالله وتصديقاً بوعده، فإن شبعه وريه وروثه وبوله في ميزانه يوم القيامة»

Ai që e mban (ruan) kalin për (të kontribuar) në rrugën e All-llahut

dhe fjalët e Allahut të Lartmadhëruar: **"...dhe kali për luftë".**[23]

2853. Na ka treguar Ali b. Hafsi, këtij Ibën Mubareku, këtij Talha b. Ebu Seidi, i cili thotë:

- E kam dëgjuar Seid el Mukberiun duke treguar se ai e ka dëgjuar Ebu Hrejren r.a. kur ka thënë:

---

23 Përkthimi i ajetit 60-61të i sures **"El-Enfal"** në tërësi është: "...dhe kundër tyre përgatituni aq sa të mundni me foca të mëdha dhe kuaj për luftë që t'i frikoni armiqtë e All-llahut dhe tuajt dhe të tjerët pos tyre - ju nuk i njihni ata, ndërsa All-llahu i njeh ata. Çkado që të shpenzoni në rrugën e All-llahut, ajo do t'ju kompenzohet dhe nuk do t'ju bëhet padrejtësi. Nëse ata janë të gatshëm për paqë, trego edhe ti gatishmëri për te dhe mbështetu në All-llahun! Ai më të vërtetë i dëgjon të gjitha dhe din çdo gjë".

- Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**Ai që e ruan kalin për (të kontribuar) në rrugën e All-llahut dhe duke besuar në All-llahun dhe premtimet e Tija, me të vërtetë, ushqimi, uji, bajga dhe shurra (e kalit të ij) në Ditën e Gjykimit do t'i vehen në peshojë".**

باب اسمِ الفرَسِ والحِمار

٢٨٥٤ - حدثنا محمدُ بن أبي بكر حدَّثنا فُضَيلُ بنُ سليمانَ عن أبي حازمٍ عن عبدِ الله بنِ أبي قَتادةَ عن أبيه «أنهُ خرجَ معَ رسولِ الله ﷺ فتخلَّفَ أبو قتادةَ مع بعضِ أصحابهِ وهم مُحرِمونَ وهو غيرُ مُحرِم، فرأَوا حمارَ وحشٍ قبلَ أن يَراهُ، فلمّا رأوهُ تَركوهُ حتّى رآهُ أبو قَتادةَ، فركبَ فرَساً لهُ يقالُ لها الجَرادة، فسألَهم أن يُناوِلوهُ سَوطَهُ فأبَوا، فتناولَهُ، فحملَ فعقَرَهُ، ثمَّ أكلَ فأكلوا، فنَدِموا، فلمّا أدركوهُ قال: هل معَكم منهُ شيء؟ قال: معَنا رِجلُهُ، فأخذَها النبيُّ ﷺ فأكلها»

Emri i kalit dhe i gomarit

2854. Na ka treguar Muhammed b. Ebu Bekri, këtij Fudajl b. Sulejmani, këtij Ebu Hazimi, këtij Abdullah b. Ebu Katade, këtij i ati i tij, se ai ka udhëtuar me Pejgamberin s.a.v.s., kurse Ebu Katade kishte mbetur pas shokëve të tij. Ata ishin në Ihram, ndërsa ai nuk ishte në Ihram. E kishin pa një gomar të egër para se ta sheh Ebu Katadi, edhe pse e panë, e lanë të qetë. Mirëpo kur e pa Ebu Katadi, i hypur në kalin e tij, i cili quhej Xherad, kërkoi nga ata që t'ia sjellin kamxhikun e tij, por ata rrefuzuan, pastaj ai vetë e mori dhe e sulmoi (dhe pasi që e zuri) e rrëzoi. Pastaj e hëngri (mishin e tij), por hëngrën edhe të tjerët, dhe u nisën për rrugë. Pasi që i arritën ata, Pejgamberi s.a.v.s. i pyeti:

- **A keni diçka nga (mishi) i tij?**

- **kemi kofshën e tij,** - u përgjigj Ebu Katadi.

- E mori Pejgamberi s.a.v.s. dhe e hëngri ate.

٢٨٥٥ - حدثنا عليُّ بنُ عبدِ الله بنِ جعفرٍ حدَّثنا مَعنُ بنُ عيسى حدَّثني أُبَيُّ بنُ عبّاسِ بنِ سهلٍ عن أبيهِ عن جدِّهِ قال «كانَ للنبيِّ ﷺ في حائطِنا فرَسٌ يقالُ له اللُّحَيف» قال أبو عبد الله: وقال بعضُهم «اللُّخَيف»

2855. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Xha'feri, këtij Ma'n b. Isa, këtij Ubejj b. Abbas b. Sehli, këtij i ati i tij, këtij gjyshi i tij, i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. në kopshtin tonë e ka psur kalin i cili quhej Luhajf. Ebu Abdullahu thotë: Disa nga (transmetuesit) thonë "Luhajf".

٢٨٥٦ — حدثنا إسحاقُ بنُ إبراهيمَ سمعَ يحيى بنَ آدمَ حدَّثنا أبو الأحوصِ عن أبي إسحاقَ عن عمرو ابنِ ميمونٍ عن مُعاذٍ رضيَ اللهُ عنه قال « كنتُ رِدفَ النبيِّ ﷺ على حمارٍ يقال له عُفَير، فقال: يامُعاذُ، هل تدري حقَّ اللهِ على عبادهِ وما حقُّ العبادِ على اللهِ؟ قلتُ: اللهُ ورسولهُ أعلمُ. قال: فإنَّ حقَّ اللهِ على العبادِ أن يَعبُدوهُ ولا يُشرِكوا بهِ شيئاً، وحقُّ العبادِ على اللهِ أن لا يُعذِّبَ من لا يُشركُ بهِ شيئاً، فقلتُ: يارسولَ اللهِ أفلا أُبشِّرُ بهِ الناسَ؟ قال: لا تُبشِّرْهم فيتَّكِلوا »

2856. Na ka treguar Is-hak b. Ibrahimi se e ka dëgjuar Jahja b. Ademin duke thënë:

- Më ka treguar Ebu-l-Ahvesi, këtij Ebu Is-haku, këtij Amër b. Mejmuni, këtij Muadhi r.a. i, cili thotë:

- Shkoja pas Pejgamberit s.a.v.s. i hypur në gomarin, të cilin e quanin Ufejrë e ai më tha: **"O, Muadh, a e din cila është e drejta e All-llahut ndaj robëve të Tij dhe cilat janë të drejtat e tyre ndaj All-llahut?**

- **Më së miri ate e din All-llahu dhe Pejgamberi i Tij** - i thashë.

- **E drejta e All-llahut ndaj njerëzve është** - tha ai - **që t'i bëjnë ibadet Atij duke mos i bërë shirk, kurse e dretjta e njerëzve ndaj All-llahut është që të mos e dënojë ate që nuk i ka bërë shirk.**

- **O, Pejgamber,** - i thashë - **a mundem me të t'i gëzoj njerëzit?**

- **Mos u thuaj ashtu, që të mos mbështeten vetëm në te** - tha Resulullahu a.s.

٢٨٥٧ — حدثنا محمدُ بنُ بَشارٍ حدَّثنا غُندَرٌ حدَّثنا شُعبةُ سمعتُ قتادةَ عن أنسِ بنِ مالكٍ رضيَ اللهُ عنه قال « كان فزَعٌ بالمدينة، فاستعارَ النبيُّ ﷺ فرَساً لنا يقال له مَندوبٌ فقال: ما رأينا من فزَعٍ، وإنْ وَجَدْناهُ لَبَحْراً »

2857. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari, këtij Gunderi, këtij Shu'be, i cili thotë se e ka dëgjuar Kataden e ai Enes b. Malikun, i cili ka

thënë: **"Në Medine mbretëronte frikë, andaj Pejgamberi s.a.v.s. huazoi nga ne një kalë, të cilin e quanin Mendubë, dhe (në ndërkohë u kthye dhe) tha: "nuk kemi vërejtur asnjë rrezik dhe jemi bindur (se kali është i ngadalshëm) sikur deti".**

باب ما يُذكَرُ مِن شُؤْمِ الفَرَسِ

٢٨٥٨ — حدثنا أبو اليمانِ أخبرَنا شُعَيبٌ عن الزُّهريِّ قال أخبرَني سالمُ بنُ عبدِ اللهِ أنَّ عبدَ اللهِ ابنَ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما قال: سمعتُ النبيَّ ﷺ يقول «إنَّما الشُّؤْمُ في ثلاثةٍ: في الفرَسِ، والمرأةِ، والدار»

Ç'përmendet për fatkeqësinë e kalit

2858. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shua'jbi, këtij Zuhriu, i cili thotë:

- Më ka treguar Salim b. Abdullahu se Abdullah b. Umeri ka thënë:

- Pejgamberin s.a.v.s. e kam dëgjuar duke thënë: **"Fatkeqësia është vetëm në tri gjëra: në kalë, në grua dhe në shtëpi".**

٢٨٥٩ — حدثنا عبدُ اللهِ بنُ مَسلَمةَ عن مالكٍ عن أبي حازمِ بنِ دينارٍ عن سَهلِ بنِ سعدٍ الساعديِّ رضيَ اللهُ عنه أنَّ رسولَ اللهِ ﷺ قال «إن كانَ في شيءٍ ففي المرأةِ والفرَسِ والمَسكَنِ»

2859. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Maliku, këtij Ebu Hazim b. Dinari, këtij Sehl b. Sa'd Es-Sadijju r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Nëse në diçka ka fatkeqësi, atëherë, ajo është: në grua, në kali dhe në banesë!".**[24]

---

24 Arabët para Islamit kanë qenë popull me besim të kotë, por Islami grdualisht ua çrrënjosi ate. Me një rast Resulullahu a.s. ka thënë: "Çdo sëmundje nuk është kalimtare, nuk është reale të konstatosh në bazë të fluturimit të zogut e as të gjëmuarit të hutit, por edhe në mesin e njerëzve nuk ka gjarpërinj rrëshqitës".

Me një rast tjetër Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "Fatkeqësia më e madhe për njeriun është gjuha".

Në këtë botë mbretërojnë ligjet që All-llahu xh.sh. i ka dhënë dhe vetëm Ai mundet t'i ndryshojë. Në Kur'an thuhet "Thuaj (O, Muhammed) neve mund të na ndodhë vetëm ajo që All-llahu na ka caktuar. Ai është Zoti ynë".

باب الخيل لثلاثة، وقول الله عز وجل [٨ النحل] :
﴿ والخيل والبغال والحمير لتركبوها وزينة، ويخلق ما لا تعلمون ﴾

٢٨٦٠ – حدثنا عبد الله بن مسلمة عن مالك عن زيد بن أسلم عن أبي صالح السمان عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال « الخيل لثلاثة: لرجل أجر، ولرجل ستر، وعلى رجل وزر. فأما الذي له أجر فرجل ربطها في سبيل الله فأطال في مرج أو روضة، فما أصابت في طيلها ذلك من المرج أو الروضة كانت له حسنات، ولو أنها قطعت طيلها فاستنت شرفا أو شرفين كانت أرواثها وآثارها حسنات له، ولو أنها مرت بنهر فشربت منه ولم يرد أن يسقيها كان ذلك حسنات له. فاما الرجل الذي هي عليه وزر فهو رجل ربطها فخرا ورئاء ونواء لأهل الإسلام فهي وزر على ذلك. وسئل رسول الله ﷺ عن الحمر فقال: ما أنزل علي فيها إلا هذه الآية الجامعة الفاذة: فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره، ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره »

Kuajt (mbahen) për tri qëllime kryesore

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: "**...edhe kuajt, edhe mushkat, edhe gomartë për t'i shaluar ju, dhe për zbukurim dhe krijon çka nuk e dini ju**"[25]

2860. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Maliku, këtij Zejd b. Eslemi, këtij Ebu Sali Es-Semmami, këtij Ebu Hurejra r.a. i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Kuajt janë për tri grupe njerëzish: për disa janë shpërblim, për disa janë mbrojte e për disa janë mëkat. Dhuratë janë për atë që i mbajnë (për të kontribuar) në rrugën e All-llahut dhe i kullosin ata në livadhet dhe kopshtet e tyre dhe çka do që të hanë në ato livadhe apo kopshte, (pronarit të tyre) do t'i shkruhen të mira e nëse ai ia ndërron vendin atyre, duke bërë një hap, apo dy hapa edhe gjurmët që i len pas do t'i llogariten atij mirësira. Nëse pronari kalon me ta pranë lumit e ata pinë

25 Ajeti i 8të, i sures "**En-Nahl**".

ujë nga ai, edhe pse ai nuk ka menduar që t'u jep ujë atyre, megjithatë pronarit i llogaritet punë e mirë.

E kanë pyetur Pejgamberin s.a.v.s. në lidhje me gomarin e ai është përgjigjur:

- Lidhur me te asgjë nuk është shpallur (nga All-llahu), pos këtij ajeti të përgjithshëm dhe unik: **"...ai që ka punuar ndonjë të mirë, qoftë ajo e vogël sa thërrmia, do ta shohën ate, kurse ai që ka punuar ndonjë të keqe, qoftë madje sa thërrmia, do ta shohën atë".**[26]

باب مَن ضَرَبَ دابةَ غيرِهِ في الغَزْوِ

٢٨٦١ — حدثنا مُسلمٌ حدثنا أبو عَقيلٍ حدثنا أبو المتوكلِ الناجيُّ قال « أتيتُ جابرَ بنَ عبدِ الله الأنصاريَّ فقلتُ له : حدِّثني بما سمعتَ من رسولِ الله ﷺ . قال : سافرتُ معهُ في بعضِ أسفارِه ـ قال أبو عَقيل : لا أدري غزوةً أم عُمرةً ـ فلما أن أقبلنا قال النبيُّ ﷺ : مَن أحبَّ أن يتعجلَ إلى أهلِهِ فليُعجِّلْ . قال جابر فأقبلنا وأنا على جملٍ لي أرمكَ ليس فيها شِيَةٌ والناسُ خلفي ، فبينا أنا كذلك إذ قام عليَّ فقال لي النبيُّ ﷺ : يا جابرُ استمسِكْ ، فضربهُ بسوطِهِ ضربةً ، فوثبَ البعيرُ مكانَهُ ، فقال : أتبيعُ الجملَ ؟ قلتُ نعم ، فلما قدِمنا المدينةَ ودخلَ النبيُّ ﷺ المسجدَ في طوائفِ أصحابِهِ ، فدخلتُ عليهِ وعقلتُ الجملَ في ناحيةِ البَلاطِ فقلتُ له : هذا جملُكَ . فخرجَ فجعلَ يُطيفُ بالجملِ ويقول : الجملُ جملُنا . فبعثَ النبيُّ ﷺ أواقٍ من ذهبٍ فقال : أعطوها جابرًا . ثم قال : استوفيتَ الثمنَ ؟ قلتُ نعم . قال : الثمنُ والجملُ لك »

Ai që e ka rrah të shaluarën e tjetërkujt gjatë betejës

2861. Na ka treguar Muslimi, këtij Ebu Akili, këtij Ebu-l-Mutevekkil En Naxhijju, i cili thotë:

- **Kam shkuar te Xhabir b. Abdullah El Ensariu dhe i kam thënë:**

- **Më trego se ç'ke dëgjuar nga Pejgamberi s.a.v.s.!**

---

26 Ajeti 7-8të i sures "**Ez-Zilzal**".

- Kam udhëtuar - tha ai - **me Resulullahun a.s. në një udhëtim, nuk më kujtohet** - thotë Ebu Akili - **se a ka qenë ai udhëtim për ndonjë betejë, apo për në Umre e në të kthyer Pejgamberi s.a.v.s. tha:**

- Kush dëshiron që të shpejtojë (për të arritur sa më parë) te familja e tij, le të shpejtojë!

- Atëherë, u nisëm - thotë Xhabiri - **unë isha në deve ngjyrë hini, e cila nuk kishte shenjë tjetër, kurse të tjerët vinin pas meje, dhe ashtu duke ngarendur devja u ndal (nga lodhja) e Pejgamberi s.a.v.s. më tha:**

- Mbahu Xhabir!

- I ra asaj një herë me kamxhikun e tij dhe devja filloi prapë të vrapojë, atëherë, Pejgamberi s.a.v.s. më tha:

- A e shet deven?

- **Po,** - i thashë.

Me të arritur në Medine, Pejgamberi s.a.v.s. me shokët e tij hynë në xhami, ndërsa unë si e lidha deven në një anë të xhamisë, hyra në te dhe i thash:

- Kjo është devja e juaj!

Ai doli dhe, duke u sjellur përreth deves, tha:

- Devja është e jona!

Më pastaj Pejgamberi s.a.v.s. i dërgoi disa okë ari dhe tha:

- Dorëzojani Xhabirit!

Pastaj më pyeti: **"A je i kënaqur me çmimin?"**

- **Po,** - i thashë.

- **Paratë dhe devja janë tuat,** - më tha Resulullahu a.s.

باب الركوبِ على الدابّةِ الصّعبةِ والفحولةِ منَ الخيل

وقال راشدُ بنُ سعد: كان السلفُ يستحبُّونَ الفُحولةَ لأنها أجْرَى وأجْسَر

٢٨٦٢ ـ حدّثنا أحمدُ بنُ محمدٍ أخبرَنا عبدُ اللهِ أخبرَنا شعبةُ عن قَتادةَ قال سمعتُ أنسَ بنَ مالكٍ رضيَ الله عنه قال «كان بالمدينة فزَعٌ، فاستعارَ النبيُّ ﷺ فرَساً لأبي طلحةَ يقال له مَنْدوب، فركبَهُ وقال: ما رأينا من فزَعٍ، وإنْ وجَدْناه لبَحرا»

Të shaluarit e të shaluarës kokëfortë dhe kalit hamshor

Rashid b. Sa'di thotë: "**Gjenerata e parë e muslimanëve i simpatizonin kuajt hamshorë ngase ishin më të guximshëm dhe më të vendosur.**

2862. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi, Këtij Abdullahu, këtij Shu'be, këtij Katadi, i cili thotë:

- E kam dëgjuar Enes b. Malikun r.a. duke thënë: "**Në Medine mbretëronte shqetësim, andaj Pejgamberi s.a.v.s. nga Ebu Talha hauzoi kalin të cilin e quanin Mendubë, e shaloi atë e, në të kthyer nga terreni, tha: "Nuk kemi vërejtur kurrfarë rreziku, por jam bindur (se kali i Ebu Talhas është i ngadalshëm) sikur deti".**

باب سِهامِ الفَرَسِ

٢٨٦٣ — حدثنا عُبَيدُ بنُ إسماعيلَ عن أبي أسامةَ عن عُبَيدِ اللهِ عن نافعٍ عن ابنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما «أن رسولَ اللهِ ﷺ جعلَ للفرَسِ سَهمَينِ ولصاحبهِ سَهماً». وقال مالكٌ: يُسهِم للخيلِ والبراذِينِ منها لقولهِ [٨ النحل]: ﴿والخيلَ والبِغالَ والحَميرَ لتركَبوها﴾ ولا يُسهَمُ لأكثرَ من فرَسٍ

Pjesa që merret në emër të kalit nga plaçka e luftës

2863. Na ka treguar Ubejd b. Ismaili, këtij Ebu Usame, këtij Ubejdullahu, këtij Nafi'u, këtij Ibën Umeri r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. për kuajt ka përcaktuar dy pjesë (nga plaçka e luftës), kurse pronarit të tij një pjesë.

Maliku thotë: "**Kalit të rasës arabe dhe gjysëm arabe i takon një pjesë nga plaçka e luftës**", ngase All-llahu i Lartmadhëruar thotë:

> ***"(Krijoj për ju) edhe kuajt, edhe mushkat, edhe gomarët, për t'i shaluar ju..."***
>
> ***En-Nahl: 8.***

dhe nuk i takon plaçka e luftës pos kalit".

باب مَن قادَ دابّةَ غيرِهِ في الحرب

٢٨٦٤ — حدثنا قتيبةُ حدثنا سهلُ بن يوسفَ عن شعبةَ عن أبي إسحاقَ «قال رجلٌ للبراء بن عازبٍ رضيَ اللهُ عنه: أفررتم عن رسولِ اللهِ ﷺ يومَ حُنَينٍ؟ قال: لكنّ رسولَ اللهِ ﷺ لم يفرّ، إنّ هوازنَ كانوا قوماً رُماةً، وإنّا لما لقيناهم حملنا عليهم فانهزموا، فأقبلَ المسلمونَ على الغنائم، فاستقبلونا بالسهام، فأما رسولُ اللهِ ﷺ فلم يفرّ، فلقد رأيتهُ وإنهُ لعلى بغلتهِ البيضاء، وإنّ أبا سفيانَ آخذٌ بلجامها والنبيُّ ﷺ يقول: أنا النبيُّ لا كذبْ، أنا ابنُ عبدِ المطلبْ»

Ai që gjatë betejës e udhëheq të shaluarën e tjetërkujt

2864. Na ka treguar Kutejbi, këtij Sehl b. Jusufi, këtij Shu'bi, këtij Ebu Is-haku, i cili thotë se një njeri Bera' b. Azibit i ka thënë:

- **A keni ikur nga Pejgamberi s.a.v.s. në betejën e Hunejnit?**

- **Po, por Pejgamberi s.a.v.s. nuk ka ikur,** - u përgjigj Bera'u. **Me të vërtetë, pjesëtarët e fisit Havazin kanë qenë shenjtarë të mirë dhe, kur jemi përleshur me ta, i kemi sulmuar dhe fituam, por disa nga muslimanët lakmuan në plaçkën e luftës e ata na sulmuan përsëri dhe na gjuanin me shigjeta. Vetëm Pejgamberi s.a.v.s. nuk ka ikur e unë e shihja hypur në mushkën e tij Bejda', të ciliën Ebu Sufjani e mbante për freri, kurse Pejgamberi s.a.v.s. thoshte:**

"Unë jam Pejgamber. Nuk ka rrrenë! Unë jam nipi i Abdu-l-Mutalibit".

باب الرِّكابِ، والغَرْزِ للدابّة

٢٨٦٥ — حدثنا عُبيدُ بن إسماعيلَ عن أبي أسامةَ عن عُبيدِ اللهِ عن نافعٍ عن ابنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما «عن النبيِّ ﷺ أنه كان إذا أدخلَ رجلَهُ في الغَرْزِ واستوتْ به ناقتهُ قائمةً أهلَّ مِن عندِ مسجدِ ذي الحُلَيفة»

Të shaluarit e të shaluarës dhe zingjitë e saja

2865. Na ka treguar Ubejdullah b. Ismaili, këtij Ebu Usami, këtij Ubejdullahu, këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri r.a. i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. pasi që e vuri këmbën e tij në zingjinë e shalës, devja u ngrit dhe ai, i hypur

në te, e shqiptoi telbinë për ata që ishin të pranishëm në xhaminë Dhu-l-Hulejfë.

باب ركوب الفرس العري

٢٨٦٦ – حدثنا عمرو بن عون حدثنا حماد عن ثابت عن أنس رضي الله عنه « استقبلهم النبي ﷺ على فرس عري ما عليه سرج في عنقه سيف »

Të shaluarit e kalit pa shalë

2866. Na ka treguar Amër b. Avni, këtij Hammadi, këtij Thabiti, këtij Enesi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. i pritte ata i hypur në kalë të pashaluar, e në qafë kishte shpatën.

باب الفرس القطوف

٢٨٦٧ – حدثنا عبد الأعلى بن حماد حدثنا يزيد بن زريع حدثنا سعيد عن قتادة عن أنس بن مالك رضي الله عنه « ان أهل المدينة فزعوا مرة فركب النبي ﷺ فرساً لابي طلحة كان يقطف – أو كان فيه قطاف – فلما رجع قال : وجدنا فرسكم هذا بحراً ، فكان بعد ذلك لا يجارى »

Kali i gërvishur

2867. Na ka treguar Abdu-l-'Ala b. Hammadi, këtij Jezid b. Zureji, këtij Seidi, këtij Katadi, këtij Enes b. Maliku r.a., i cili thotë se banorët e Medinës i kishte kapluar frika, andaj Pejgamberi e shaloi Kalin e Ebu Talhas, i cili ishte i gërvishur (dhe ecte ngadalë) dhe, kur u kthye, tha:

- Jam i bindur se kali i juaj është (i ngadalshëm) sikur deti", e më pastaj me te nuk ka mundur të vrapoj (asnjë kalë).

باب السبق بين الخيل

٢٨٦٨ – حدثنا قبيصة حدثنا سفيان عن عبيد الله عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما قال « أجرى النبي ﷺ ما ضمر من الخيل من الحفياء إلى ثنية الوداع ، وأجرى ما لم يضمر من الثنية إلى مسجد بني زريق . قال ابن عمر : وكنت فيمن أجرى » . قال عبد الله حدثنا سفيان قال حدثني عبيد الله قال سفيان : بين الحفياء إلى ثنية الوداع خمسة أميال أو ستة ، وبين ثنية إلى مسجد بني زريق ميل

Vrapimi i kuajve

2868. Na ka treguar Kabiseti, këtij Sufjani, këtij Ubejdullahu, këtij Nafi'u, këtij Ibën Umeri r.a. i cili ka thënë:

Pejgamberi me kuajt e ushtruar ka vrapuar nga Hafjai gjer në Thenijetu-l-Veda'ë, kurse kuajt e paushtruar i vraponte nga Thenujetu-l-Veda'ë gjer te xhamia e Benu Zurejkëve.

Ibën Umeri thotë: **"Edhe unë kam qenë nga ata që kanë vrapuar"**.

Abdullah (b. Velidi) thotë: Më ka treguar Sufjani, këtij Ubejdullahu se Sufjani ka thënë: **"Largësia në mes të Hafjaut dhe Thenijetu-l-Vedasë është pesë, apo gjasthë mila, kurse në mes të Thenijetu-l-Veda'së dhe xhamis së Benu Zurejkëve, është një milë"**.

باب إضمار الخيل للسبق

٢٨٦٩ — حدثنا أحمد بن يونس حدثنا الليث عن نافع عن عبد الله رضي الله عنه « ان رسول الله ﷺ سابق بين الخيل التي لم تضمر، وكان أمدها من الثنية إلى مسجد بني زريق، وأن عبد الله بن عمر كان سابق بها » . قال أبو عبد الله: أمداً غاية . ﴿فطال عليهم الأمد﴾ [١٩ الحديد]

Ushtrimi i kuajve për vrapim

2869. Na ka treguar Ahmed b. Junus, këtij Lejthi, këtij Nafi'u, këtij Abdullahu r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. ka vrapuar në kuajt që nuk kanë qenë të ushtruar, kurse shtegu ka qenë prej Thenijetu-l-Veda'së gjer te xhamia Benu Zurejkëve, po në atë vrapim ka marrë pjesë edhe Abdullah b. Umeri.

Ebu Abdullah (Buhariu) thotë: **"Shtegu është qëllimi, prandaj thuhet: I është zgjatur shtegu"**.

باب غاية السباق للخيل المضمرة

٢٨٧٠ — حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا معاوية حدثنا أبو إسحاق عن موسى بن عقبة عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما قال « سابق رسول الله ﷺ بين الخيل التي قد ضمرت، فأرسلها من الحفياء، وكان أمدها ثنية الوداع . فقلت لموسى: فكم كان بين ذلك؟ قال: ستة أميال أو سبعة . وسابق بين الخيل التي لم تضمر، فأرسلها من ثنية الوداع، وكان أمدها مسجد بني زريق . قلت: فكم بين ذلك؟ قال: ميل أو نحوه . وكان ابن عمر ممن سابق فيها »

Caku i vrapimeve të kuajve të ushtruar

2870. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Muaviu, këtij Ebu Is-haku, këtij Musa b. Ukbe, këtij Nafi'u, këtij Ibën Umeri r.a., i cili ka thënë:

- **Pejgamberi s.a.v.s. ka vrapuar në kuaj të ushtruar, shtegu i vrapimit ka qenë prej Hafjait gjer në Thenijetu-l-Veda'ë.**

Pastaj e kam pyetur Musain - thotë Is-haku. - **Sa ka qenë shtegu?**

- **Gjashtë ose shtatë mila** - më tha.

- **Gjithashtu ka vrapuar edhe me kuaj të paushtruar, shtegu i të cilëve ka qenë prej Thenijetu-l-Veda'së gjer te xhamia e Benu Zurejkëve.**

- **E, ky shteg sa ka qenë?** - e pyeta.

- **Një milë, përafërsisht** - u përgjigj ai, kurse Ibën Umeri ka qenë ai i cili fitoi në ato vrapime.

باب ناقة النبي ﷺ

قال ابن عمر: أردف النبي ﷺ أسامة على القصواء. وقال المسور. قال النبي ﷺ: ما خلأت القصواء

٢٨٧١ — حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا معاوية حدثنا أبو إسحاق عن حميد قال سمعت أنسا رضي الله عنه يقول «كانت ناقة النبي ﷺ يقال لها العضباء»

Deveja e Pejgamberit s.a.v.s.

Ibën Umeri thotë: "**Pejgamberi s.a.v.s. Usamen në Kasva e ka lënë pas vetes**", kurse Misveri ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**Kasva nuk është gjunjëzuar...**".

2871. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Muaviu, këtij Ebu Is-haku, këtij Humejdi, i cili thotë:

- E kam dëgjuar Enesin r.a. duke thënë: "**Pejgamberi s.a.v.s. ka pasur deven e cila është quajtur Adbaë**".

٢٨٧٢ — حدّثنا مالكُ بن إسماعيلَ حدّثنا زُهَيرٌ عن حُمَيدٍ عن أنسٍ رضي الله عنه قال: كان النبيّ ﷺ ناقةٌ تُسمّى العَضْباءَ لا تُسبَقُ - قال حُميد: أو لا تكادُ تُسبقُ - فجاءَ أعرابيٌّ على قَعودٍ فسبَقَها، فشقَّ ذلك على المسلمين حتى عرَفَهُ فقال: حقٌّ على اللهِ أن لا يرتفعَ شيءٌ من الدُّنيا إلا وضَعَه »

طوَّلهُ موسى عن حمّادٍ عن ثابتٍ عن أنسٍ عن النبيّ ﷺ

2872. Na ka treguar Malik b. Ismaili, këtij Zuhejri, këtij Humejdi, i cili thotë se Enesi r.a. ka thënë:

Pejgamberi s.a.v.s. ka pasur deven, emri i së cilës ka qenë Adbaë, e ka qenë e paarritshme, gjersa Humejdi ka thënë: **...gjegjësisht, ka qenë e paarritshme, andaj erdhi një beduin me një deve të vogël dhe ia tejkaloi asaj.** Kjo u erdhi rëndë muslimanëve e Resulullahu a.s. e vërejti këtë shqetësim te muslimanët dhe tha: **"Është e drejtë e All-llahut që në këtë bot të mos ngrihet asgjë, përveç ashtu siç vendos Ai".**

Musai këtë hadith e transmeton në version më të gjatë nga Hammadi, ky nga Thabiti, ai nga Enesi r.a. e ky më në fund nga Pejgamberi s.a.v.s.

باب بغلةِ النبيّ ﷺ البيضاءِ، قالهُ أنسٌ

وقال أبو حُمَيد: أهدى ملكُ أيلةَ للنبيّ ﷺ بغلةً بيضاءَ

٢٨٧٣ — حدّثنا عمرُو بن عليٍّ حدّثنا يحيى حدّثنا سفيانُ قال حدّثني أبو إسحاقَ قال سمعتُ عمرَو بنَ الحارثِ قال « ما تركَ النبيُّ ﷺ إلاّ بغلتَهُ البيضاءَ وسلاحَه، وأرضاً تركَها صدقةً »

Deveja e Pejgamberit s.a.v.s. (e quajtur) El-Bejda'ë

- sipas versionit të Enesit, kurse Humejdi thotë: **"Mbreti Ejl ia kishte dhuruar Pejgamberit s.a.v.s. një mushkë të bardhë".**

2873. Na ka treguar Amër b. Aliu, këtij Jahja, këtij Sufjani, i cili thotë:

- Më ka transmetuar Ebu Is-haku, ate që e ka dëgjuar nga Amër b. Harithi i cili ka thënë: **"Pejgamberi s.a.v.s. pas vetes ka lënë mushkën e tij Bejda'ë, armët e tia dhe tokën të cilën e kishte lënë vakuf".**

٢٨٧٤ – حدثنا محمدُ بن المثنى حدثنا يحيى بن سعيد عن سفيانَ قال حدثني أبو إسحاقَ عن البَراء رضيَ اللهُ عنه «قال له رجلٌ: يا أبا عُمارةَ وَلَّيتُم يومَ حُنين، قال: لا وَاللهِ ما وَلَّى النبيُّ ﷺ، ولكنْ ولَّى سَرَعانُ الناس، فلَقِيَهم هَوازنُ بالنَّبلِ والنبيُّ ﷺ على بغلتِهِ البيضاء، وأبو سفيانَ بنُ الحارثِ آخذٌ بلجامِها والنبيُّ ﷺ يقول: أنا النبيُّ لا كَذِبْ، أنا ابنُ عبدِ المُطَّلب»

2874. Na ka treguar Muhammed b. Muthennan, këtij Jahja b. Seidi, këtij Sufjani, këtij Ebu Is-haku, këtij Berrau r.a. i cili thotë se një njeri i ka thënë:

- **O Ebu Umar (ofiq i Berraut), keni ikur në betejën e Hunejnit!**

- **Jo, Për Zotin** - tha ai - **Pejgamberi s.a.v.s. nuk ka ikur, por kanë ikur (rreshtat) e parë, andaj i pritën me shigjeta fisi Hevazin kurse Pejgamberi s.a.v.s. kishte hipur në mushkën e tij Bejda'ë, të cilën Ebu Sufjan b. Harihti e mbante për frerë dhe me atë rast Pejgamberi s.a.v.s. tha: "Unë jam Pejgamber! Nuk ka rrenë! Unë jam nipi i Abdu-l-Mutalibit!".**

باب جهادِ النساء

٢٨٧٥ – حدثنا محمدُ بن كثير أخبرَنا سفيانُ عن معاويةَ بنِ إسحاقَ عن عائشةَ بنتِ طلحةَ عن عائشةَ أمِّ المؤمنين رضيَ اللهُ عنها قالت «استأذنتُ النبيَّ ﷺ في الجهادِ فقال: جهادُكُنَّ الحجُّ»

وقال عبدُ اللهِ بنُ الوليد: حدثنا سفيانُ عن مُعاويةَ بهذا

Xhihadi i femrave

2875. Na ka treguar Muhammed b. Kethiri, këtij Sufjani, këtij Muavi b. Is-haku, këtij Aishja, bija e Talhas, kësaj Aishja, nëna e besimtarëve, e cila ka thënë:

- Kam kërkuar nga Pejgamberi s.a.v.s. që të marr pjesë në xhihad e ai më tha: **"Xhihadi juaj është haxhxhi".**

Abdullah b. Velidi ka thënë: **"Këtë na ka transmetuar Sufjani nga Muaviu".**

٢٨٧٦ – حدثنا قَبيصةُ حدثنا سفيانُ عن مُعاويةَ بهذا. وعن حَبيبِ بنِ أبي عَمرةَ عن عائشةَ بنتِ طلحةَ عن عائشةَ أمِّ المؤمنين «عنِ النبيِّ ﷺ سأله نِساؤهُ عنِ الجهادِ فقال: نِعمَ الجهادُ الحجُّ»

2876. Na ka treguar Kabiseti, i cili thotë se atij i ka treguar Sufjani, këtij Muaviu, këtij Habib b. Ebu Amrete, këtij Aishja, vajza e Talhas, kësaj Aishja, nëna e besimtarëve, e cila thotë se i kam dëgjuar gratë e Pejgamberi s.a.v.s. duke e pyetur ate për xhihadin e ai iu përgjigj:

"Lufta më e mirë e në rrugën e All-llahut (për femrat), është Haxhxhi".

باب غزو المرأة في البحر

٢٨٧٧ ، ٢٨٧٨ — حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا معاوية بن عمرو حدثنا أبو إسحاق هو الفزاري عن عبد الله بن عبد الرحمن الأنصاري قال : سمعت أنسا رضي الله عنه يقول « دخل رسول الله ﷺ على ابنة ملحان فاتكأ عندها ، ثم ضحك ، فقالت : لم تضحك يا رسول الله ؟ فقال : ناس من أمتي يركبون البحر الأخضر في سبيل الله ، مثلهم مثل الملوك على الأسرة . فقالت : يا رسول الله ، ادع الله أن يجعلني منهم ، فقال : اللهم اجعلها منهم . ثم عاد فضحك ، فقالت له مثل - أو مم - ذلك ، فقال لها مثل ذلك ، فقالت : ادع الله أن يجعلني منهم ، قال : أنت من الأولين ولست من الآخرين . قال : قال أنس فتزوجت عبادة بن الصامت فركبت البحر مع بنت قرظة ، فلما قفلت ركبت دابتها ، فوقصت بها ، فسقطت عنها فماتت »

Lufta e femrave në det

2877, 2878. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Muavi b. Amri, këtij Ebu Is-haku, ai është El Fezarijju këtij Abdullah b. Abdurrahman El-Ensariu i cili thotë:

- E kam dëgjuar Enesin r.a. duke thënë: **"Pejgamberi s.a.v.s. hyri te vajza e Milhanes dhe u mbështet te ajo, pastaj buzëqeshi e ajo e pyeti:**

- **O Resulullah, ç'të bën të qeshësh?**

- **Disa nga ummeti im** - tha ai - **lundorojnë nëpër det të gjelbërt (për të luftuar) në rrugën e All-llahut). Ata janë të njejtë me mbretërit në pallatet e tyre.**

- **O Resulullah,** - tha ajo - **lute All-llahun që të më bëjë nga ata!**

- **O Zoti im, bëne nga ata!**

Pastaj përsëri flet dhe buzëqeshi, ndërsa ajo prapë e pyete ai ia ktheu të njejtën përgjigje, kurse ajo i tha: **"Lute All-llahun që të më bëjë nga ata!"**

- **Ti je nga të parët e jo nga të tjerët**, - iu përgjigj ai.

Enesi ka thënë - thotë Abdurrahmani - : **"Pastaj me te u martua Ubade b. Samiti dhe ajo lundroi nëpër det me vajzën e Karadhates dhe kur është kthyer (nga beteja), e shaloi mushkën, nga e cila është rrëzuar, dhe vdiq".**

باب حَمْلِ الرَّجُلِ امرأتَهُ في الغَزْوِ دُونَ بعضِ نسائه

٢٨٧٩ — حدثنا حجّاجُ بنُ مِنهالٍ حدثنا عبدُ اللهِ بنُ عمرَ النُّميريُّ حدثنا يونُسُ قال سمعتُ الزُّهريَّ قال سمعتُ عُروةَ بنَ الزُّبيرِ وسعيدَ بنَ المسيَّبِ وعَلْقمةَ بنَ وَقّاصٍ وعُبيدَ اللهِ بنَ عبدِ اللهِ عن حديثِ عائشةَ، كلٌّ حدَّثني طائفةً منَ الحديثِ قالت «كانَ النبيُّ ﷺ إذا أرادَ أن يخرُجَ أقرَعَ بينَ نسائِهِ، فأيَّتُهنَّ يخرُجُ سَهمُها خرَجَ بها النبيُّ ﷺ. فأقرَعَ بينَنا في غَزوةٍ غزاها، فخرَجَ فيها سَهمي، فخرجتُ معَ النبيِّ ﷺ قبلَ أن يَنزِلَ الحِجابُ»

Ai, që në luftë merr vetëm një grua nga gratë e tij

2879. Na ka treguar Haxhxhaxh b. Minhali, këtij Abdullah b. Umer En-Numejrijj, këtij Junusi, i cili thotë:

- E kam dëgjuar Zuhriun duke thënë se e ka dëgjuar Urve b. Zubejrin, Seid b. Musejjebin, Alkam b. Vekasin dhe Ubejdullah b. Abdullahun duke transmetuar hadithin nga Aishja r.a. e çdo njëri prej tyre më ka transmetuar nga një pjesë të atij hadithi, në të cilin thuhet:

"Kur donte të dilte Pejgamberi s.a.v.s. (në udhëtim), hidhte short në mesin e grave të tijë cila prej tyre e tërhiqte shigjetën ajo shkonte me Pejgamberin s.a.v.s.. Ashtu ka hudhur short në një betejë të cilën e udhëheqte ai dhe, nga shigjetat e tubuara, e tërhoqi shigjetën time, kështu që unë shkova me Pejgamberin s.a.v.s. e kjo ka ndodhur para shpalljes së ajetit që ka të bëjë me hixhabin".

باب غَزْوِ النساءِ وقتالِهِنَّ معَ الرجالِ

٢٨٨٠ — حدثنا أبو مَعمرٍ حدثنا عبدُ الوارثِ حدثنا عبدُ العزيزِ عن أنسٍ رضيَ اللهُ عنه قال «لمّا كانَ يومُ أُحُدٍ انهزَمَ الناسُ عنِ النبيِّ ﷺ. قال: ولقد رأيتُ عائشةَ بنتَ أبي بكرٍ وأمَّ سُلَيمٍ وإنهما لَمُشمِّرَتانِ أرَى خَدَمَ سُوقِهِنَّ تَنقُزانِ القِرَبَ ـ وقال غيرُهُ: تَنقُلانِ القِرَبَ ـ على مُتونِهِما ثمَّ تُفرِغانِهِ في أفواهِ القومِ، ثمَّ ترجِعانِ فتملآنِها ثمَّ تَجيئانِ فتُفرِغانِهِ في أفواهِ القومِ»

Të luftuarit e femrave së bashku me meshkujt

2880. Na ka treguar Ebu Ma'meri, këtij Abdu-l-Varithi, këtij Abdulazizi, këtij Enesi r.a., i cili ka thënë:

- **Në betejën e Uhudit, njerëzit iknin nga Pejgamberi s.a.v.s. dhe i kam parë** - thotë Enesi - **Aishen, vajzën e Ebu Bekrit, dhe Ummi Sulejmen me skutaqe të përvjelura, në këmbët e tyre shihej ari, dhe vraponin me shtamba në dorë"**, kurse transmetuesit tjerë thonë: "**...i kanë bartur shtambat në shpinë, i derdhnin në gojët e luftarëve dhe prapë ktheheshin dhe i mbushnin për t'i zbrazur në gojët e luftëtarëve".**

باب حمل النساء القرب إلى الناس في الغزو

٢٨٨١ — حدثنا عبدان أخبرنا يونس عن ابن شهاب قال ثعلبة بن أبي مالك « إن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قسم مروطاً بين نساء من نساء المدينة ، فبقي مرط جيد ، فقال له بعض من عنده : يا أمير المؤمنين أعط هذا ابنة رسول الله ﷺ التي عندك - يريدون أم كلثوم بنت علي - فقال عمر : أم سليط أحق . وأم سليط من نساء الانصار ممن بايع رسول الله ﷺ ، قال عمر : فإنها كانت تزفر لنا القرب يوم أحد » قال أبو عبد الله : تزفر تخيط

Gratë që bartin ujë me shtamba për meshkujt në luftë

2881. Na ka treguar Abdani, këtij Junusi, këtij Ibën Shihabi, i cili thotë se Tha'leb b. Ebu Maliku ka thënë:

- Umer b. Hattabi u ndante këmisha të mëndafshta grave të Medinës, i mbeti një këmishë mëndafshi e bukur dhe, disa nga të pranishmit, i thanë:

- **O, Emire-l-Mu'minin, jepja këtë këmishë mbesës së Pejgamberit s.a.v.s., e cila është te ju (duke aluduar në Ummi Kulthumin, vajzën e Aliut)!** Umeri u përgjigj:"**Ummi Selites I takon, ngase Ummi Selitja është nga femrat e ensarive të cilat që në kohen e Pejgamberit s.a.v.s. e pranuan Islamin. Ajo** - thotë Umeri - **në betejën e Uhudit na ka sjellur ujë me shtamba.**

Ebu Abdullahu thotë: "**Tezfiru**" do të thotë: të qepësh

باب مُداواة النساء الجرحى في الغزو

٢٨٨٢ – حدثنا عليُّ بنُ عبدِ الله حدثنا بشرُ بنُ المفضّلِ حدثنا خالدُ بنُ ذكوانَ عن الرُّبيِّعِ بنتِ مُعوِّذٍ قالت «كنّا معَ النبيِّ ﷺ نَسقي، ونُداوي الجرحى، ونَرُدُّ القتلى إلى المدينة»

Femrat që i shërojnë të plagosurit në luftë

2882. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Beshir b. Mufaddali, këtij Halid b. Dhekvani, këtij Rubejja, vajza e Muavidhit, e cila ka thënë:

- Kemi qenë me Pejgamberin s.a.v.s. (në betejën e Uhudit), u bartnim ujë (luftëtarëve), i shëronim të plagosurit, kurse të vrarët i kthenim në Medine.

باب رَدِّ النساء الجرحى والقتلى

٢٨٨٣ – حدثنا مسدّدٌ حدثنا بشرُ بنُ المفضّلِ عن خالدِ بنِ ذكوان عن الرُّبيِّعِ بنتِ مُعوِّذٍ قالت «كنّا نغزو معَ النبيِّ ﷺ فنَسقي القومَ ونَخدُمُهم، ونَرُدُّ الجرحى والقتلى إلى المدينة»

U lejohet femrave që t'i bartin të plagosurit dhe të vrarët

2883. Na ka treguar Museddedi, këtij Bishër b. Mufaddali, këtij Halid b. Dhekvani, këtij Rubejja, vajza e Muavidhit, e cila ka thënë:

- Kemi luftuar së bashku me Pejgamberin s.a.v.s., u bartnim ujë luftëtarëve, u kemi shërbyer atyre, kurse të plagosurit dhe të vrarët i kthenin në Medine.

باب نَزعِ السهمِ من البدَنِ

٢٨٨٤ – حدثنا محمدُ بنُ العَلاءِ حدثنا أبو أسامةَ عن بُريدِ بنِ عبدِ اللهِ عن أبي بُردةَ عن أبي موسى رضيَ اللهُ عنه قال «رُميَ أبو عامرٍ في رُكبتِهِ فانتهيتُ إليه، فقال: انزِعْ هذا السهمَ، فنزَعتُهُ، فنزا منهُ الماء، فدخلتُ على النبيِّ ﷺ فأخبرتُهُ فقال: اللهمَّ اغفِر لعُبيدٍ أبي عامرٍ»

Nxjerrja e shigjetës nga trupi

2884. Na ka treguar Muhammed b. A'lai, këtij Ebu Usami, këtij Burejd b. Abdullahu, këtij Ebu Burda, këtij Ebu Musa r.a., i cili ka thënë:

- Ebu Amri ishte goditur në gju (me shigjetë) e unë iu afrova, kurse ai më tha: **"Ma nxjerr këtë shigjetë".**

Ia nxora atë, kurse nga plaga i rridhte ujë, pastaj kam shkuar te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i treguva për atë e ai më tha:

- O, Zoti im, falja (mëkatet) Ubejd Ebu Amrit!

باب الحراسة في الغزو في سبيل الله

٢٨٨٥ - **حدثنا** إسماعيلُ بنُ خليلٍ أخبرَنا عليُّ بنُ مُسهِرٍ أخبرَنا يحيى بنُ سعيدٍ أخبرَنا عبدُ اللهِ بنُ عامرِ بنِ ربيعةَ قال: سمعتُ عائشةَ رضيَ اللهُ عنها تقول «كان النبيُّ ﷺ سَهِرَ، فلمّا قَدِمَ المدينةَ قال: ليتَ رجُلاً من أصحابي صالحاً يَحرُسني الليلةَ، إذْ سمِعنا صوتَ سلاحٍ، فقال: من هذا؟ فقال: أنا سعدُ بنُ أبي وقّاصٍ جئتُ لأحرُسَك. فنامَ النبيُّ ﷺ»

Roja gjatë luftës në rrugën e All-llahut

2885. Na ka treguar Ismail b. Halili, këtij Ali b. Mushiri, këtij Jahja b. Seidi, këtij Abdullah b. Amir b. Rebia', i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Aishen r.a. duke thënë: **"Pejgamberi s.a.v.s. rregullisht vigjëllonte dhe kur u transferua në Medine tha: Dua një njeri të mirë nga shokët e mi, i cili do të më ruaj natën. Ndërkohë dëgjuam krismat e armëve e ai pyeti:**

- Kush është ky?

- Unë, Sead b. Ebi Vekasi. Kam ardhur që të ruaj.

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. ra në gjumë.

٢٨٨٦ - **حدثنا** يحيى بنُ يوسُفَ أخبرَنا أبو بكرٍ عن أبي حَصينٍ عن أبي صالحٍ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه عنِ النبيِّ ﷺ قال «تَعِسَ عبدُ الدِّينارِ والدِّرهمِ والقَطيفةِ والخَميصةِ، إنْ أُعطِيَ رضيَ وإنْ لم يُعطَ لم يَرْضَ» لم يرفعْهُ إسرائيلُ ومحمدُ بن جُحادةَ عن أبي حَصين

2886. Na ka treguar Jahja b. Jusufi, këtij Ebu Bekri, këtij Ebu Hasini, këtij Ebu Salihu, këtij Ebu Hurejra r.a. i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- I pafat është ai që bëhet rob i dinarit, i derhemit, i kadifes dhe i petkut, ndërsa kur i dhurohet diçka kënaqet e, kur nuk i dhurohet, hidhërohet.

Israili dhe Muhammed b. Xhuhade, këtë hadith nuk e ndërlidhin me Ebu Hasinin.

٢٨٨٧ ـــ وزادَنا عمرٌو قال: أخبرَنا عبدُ الرحمنِ بنُ عبدِ اللهِ بنِ دينارٍ عن أبيهِ عن أبي صالحٍ عن أبي هريرةَ عنِ النبيِّ ﷺ قال «تَعِسَ عبدُ الدِّينارِ وعبدُ الدِّرهمِ وعبدُ الخميصةِ: إن أُعطِيَ رضيَ وإن لم يُعطَ سَخِطَ، تَعِسَ وانتَكَسَ، وإذا شِيكَ فلا انتقَشَ. طُوبى لعبدٍ آخذٍ بعِنانِ فرَسِهِ في سبيلِ اللهِ، أشعثَ رأسُهُ مُغبرَّةٍ قدماهُ، إن كان في الحراسةِ كان في الحراسةِ، وإن كان في الساقةِ كان في الساقةِ. إنِ استأذنَ لم يُؤذَنْ لهُ، وإن شَفَعَ لم يُشَفَّعْ».

قال أبو عبدِ اللهِ: لم يَرفعْهُ إسرائيلُ ومحمدُ بنُ جُحادةَ عن أبي حَصينٍ. وقال «تَعْساً»، فكأنَّهُ يقول: فأتعسَهُمُ اللهُ. «طُوبى»: فُعْلى من كلِّ شيءٍ طَيِّبٍ، وهي ياءٌ حُوِّلَت إلى الواوِ، وهي من يَطِيبُ.

2887. Gjersa Amri shton duke thënë:

- Na ka lajmëruar Abdurrahman b. Abdullahu b. Dinari, Ky nga i ati i tij e ai na Ebu Salihu, ky nga Ebu Hurejra r.a. i eili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

I pafat është ai që bëhet rob i dinarit, i derhemit dhe i petkut, ndërsa kur i dhurohet diçka kënaqet e, kur nuk i dhurohet, hidhërohet, poshtërohet dhe përdhoset e, kur kërkohet (diçka nga ai), nuk del asgjë. Lum për robin, i cili e mban kalin për freri në emër të All-llahut, e ngrit kokën lart dhe i pluhëros këmbët (në rrugën e All-llahut); nëse është në roje, e e mban me nder, e nëse është në prapavijë, e siguron mirë e nëse ndokush kërkon leje nga ai, nuk i lejon, po edhe nëse i lutet, nuk i aprovohet". Ebu Abdullahu thotë se Israili dhe Muhammed b. Xhuhadi këtë hadith nuk e ndërlidhin me Ebu Hasanin

Buhariu thotë se fjala **"ta'sen"** është identike sikur Resulullahi a.s. të kishte thënë: "All-llahu i ka mallkuar", kurse fjala **"tuba"**, vjen nga paradigma **"fu'la"**, që ka të bëjë me çdo gjë që është e mirë dhe e bukur, kurse shkronja "j" është shndërruar në "V" që ka prejardhjen nga folja **"jetibu"**, që don të thotë: i mirë.

باب فضل الخدمة في الغزو

٢٨٨٨ – حدثنا محمد بن عرعرة حدثنا شعبة عن يونس بن عبيد عن ثابت البناني عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال « صحبت جرير بن عبد الله فكان يخدمني وهو أكبر من أنس . قال جرير : إني رأيت الأنصار يصنعون شيئا لا أجد أحداً منهم إلا أكرمته »

Rëndësia e shërbimit në luftë

2888. Na ka treguar Muhammed b. Ar'ari, këtij Shu'be, këtij Junus b. Ubejdi, këtij Thabit El Bunanijju, këtij Enes b. Maliku r.a. i cili ka thënë:

- **Jam shoqëruar me Xherir b. Abdullahun e ai më shërbente.**

Xheriri ka qenë më i vjetër se Enesi - thotë Thabiti.

Xheriri ka thënë: **"I kam parë ensaritë duke i ndihmuar Resulullahut a.s. andaj edhe unë cilindo ta gjej prej tyre do t'i ndihmoj".**

٢٨٨٩ – حدثنا عبد العزيز بن عبد الله حدثني محمد بن جعفر عن عمرو بن أبي عمرو مولى المطلب بن حنطب أنه سمع أنس بن مالك رضي الله عنه يقول « خرجت مع رسول الله ﷺ إلى خيبر أخدمه ، فلما قدم النبي ﷺ راجعاً وبدا له أحد قال : هذا جبل يحبنا ونحبه . ثم أشار بيده إلى المدينة قال : اللهم إني أحرم ما بين لابتيها كتحريم إبراهيم مكة ، اللهم بارك لنا في صاعنا ومدنا »

2889. Na ka treguar Abdu-l-Aziz b. Abdullahu, këtij Muhammed b. Xha'feri, këtij Amër b. Ebu Amri, rob i liruar i Muttalib b. Hantabit, i cili thotë se e ka dëgjuar Enes b. Malikun duke thënë:

- Kam shkuar me Pejgamberin s.a.v.s. në Hajberë dhe i kam shërbyer. Duke u kthyer, arritëm (në Medine), iu kujtua Uhudi dhe tha:

"Kjo është ajo kodër, e cila na don, por edhe ne e duam atë". Pastaj e drejtoi dorën në drejtim të Medinës dhe tha: **"Zoti im, e bëj të shenjtë vendin në mes dy shkëmbinjve të saj, ashtu siç e ka bërë të shenjtë Ibrahimi Mekken! Zoti im, na jep bereqet në sa'un dhe muddun tonë (në ato që masim)".**

٢٨٩٠ – حدثنا سليمانُ بنُ داودَ أبو الربيعِ عن إسماعيلَ بنِ زكرياء حدثنا عاصمٌ عن مُوَرِّقٍ العِجْليّ عن أنسٍ رضيَ اللهُ عنه قال «كُنّا معَ النبيِّ ﷺ أكثرُنا ظِلاً الذي يستظِلُّ بكِسائِه، وأما الذين صاموا فلم يَعملوا شيئاً، وأما الذين أفطَروا فبعثوا الرِّكابَ. وامتَهنوا وعالجوا، فقال النبيُّ ﷺ: ذهبَ المفطرونَ اليومَ بالأجرِ»

2890. Na ka treguar Sulejman b. Davud Ebu-r-Rebia, këtij Ismail b. Zekerijau, këtij Asimi, këtij Muverrika El-Ixhlijju, këtij Enesi r.a. i cili ka thënë:

- Shumica nga ne kemi qenë me Pejgamberin s.a.v.s. nën hijen e palltos së tij, Ata, të cilit agjëronin, nuk punonin asgjë, kurse ata të cilët hanin i dërgonin devet (për të pirë ujë), i shërbenin njëri tjetrit, furnizonin (me gjëra të nevojshme) dhe shëronin njëri tjetrin, andaj Pejgamberi s.a.v.s. tha: "**Ata, të cilët sot nuk kanë agjëruar, kanë shpërblim të madh**".[27]

باب فضلِ مَن حملَ متاعَ صاحبِه في السفر

٢٨٩١ – حدثنا إسحاقُ بنُ نصرٍ حدثنا عبدُ الرزاق عن مَعمرٍ عن همّامٍ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه عنِ النبيِّ ﷺ قال «كلُّ سُلامَى عليهِ صدقةٌ كلَّ يومٍ: يُعينُ الرجلَ في دابّتِه يُحامِلُه عليها أو يرفعُ عليها متاعَه صدقة، والكلمةُ الطيبةُ، وكلُّ خطوةٍ يمشيها إلى الصلاةِ صدقة، ودَلُّ الطريقِ صدقة»

27 Të mbrosh atdheun është detyrë e shenjtë e çdo muslimani. Ai që nuk është i aftë të marrë pjesë aktive në luftë duhet të sherbejë në prapavijë, që me kontributin e tij të përforcohet ushtria dhe në të njejtën kohë të rritet morali për luftë në radhët e luftëtarëve.
Muslimi në Sahihun e tij cek: "...në një beteje u ulëm nën hijen e një peme. Mbretëronte vapë e madhe dhe shumica e ushtarëve ishin strehuar nën hijen e palltos së Pejgamberit s.a.v.s. ngase nuk kishin shatorrë, për t'u mbrojtur nga vapa, e të tjerët, që mbetën jasbtë hijes së palltos së Pejgamberit s.a.v.s., mbroheshin nga vapa me duart e tyre, kurse ata që agjëronin nuk mund të bënin as këtë".
Devotshmëria është vlerë individuale për të cilën duhet të angazhohet çdo musliman, por nga ajo ka dobi vetëm ai personalisht, ndërsa puna e përbashkët është në dobi të mbarë shoqërisë. Ata të cilët nuk kishin agjëruar atë ditë, gjatë betejës i kanë sjellur dobi edhe atyre që kanë agjëruar dhe me te kanë merituar falënderimin e Resulullahut a.s. dhe shpërblim të madh nga All-llahu.

Shpërblim atij që i ndihmon shokut të tij në rrugë për t'i ngarkuar gjërat e tij

2891. Na ka treguar Is-hak b. Nasri, këtij Abdu-r-Rezaku, këtij Ma'meri, këtij Hammami, këtij Ebu Hurejra r.a. i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Në çdo moment dhe çdo ditë duhet dhënë sadakë, t'i ndihmosh ndokujt për të hypë në kalë, ose t'i ngarkojë gjërat e tij, edhe ajo është sadakë, edhe fjala e mirë është sadakë, edhe çdo hap që e bën gjer sa të shkosh në namaz është sadakë, edhe rrugën t'ia tregosh ndokujt është sadakë.

باب فضل رباط يوم في سبيل الله . وقول الله عز وجل [٢٠ آل عمران] : ﴿ يا أيها الذين آمنوا اصبروا وصابروا ورابطوا ، واتقوا الله لعلكم تفلحون ﴾

٢٨٩٢ — حدثنا عبد الله بن منير سمع أبا النضر حدثنا عبد الرحمن بن عبد الله بن دينار عن أبي حازم عن سهل بن سعد الساعدي رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال « رباط يوم في سبيل الله خير من الدنيا وما عليها . وموضع سوط أحدكم من الجنة خير من الدنيا وما عليها ، والروحة يروحها العبد في سبيل الله أو الغدوة خير من الدنيا وما عليها »

Gatishmëria e përditshme për të luftuar në rrugën e All-llahut

All-llahu i Lartmadhëruar thotë: **"O besimtarë, bëhuni të durueshëm dhe të qëndrueshëm, bëhuni të vendosur dhe kini frikën e All-llahut, për të arritur shpëtimin e dëshiruar".**[28]

2892. Na ka treguar Abdullah b. Muniri, këtij Ebu Nadri, këtij Abdur-rahman b. Abdullahu b. Dinari, këtij Ebu Hazimi, këtij Sehl b. Sa'd Es Saidijju r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- T'i përgatitësh (kuajt) për luftë në rrugën e All-llahut është më mirë se e tërë bota dhe çka ka në te, kurse vendi i kamxhikut të ndonjërit nga

---

28 Përkthimi i ajetit 200të i sures **"Ali-Imran"** në tërësi është: "...bëhuni të vendosur (në kufi të armikut), dhe kini frikë All-llahut, për të arritur ate që dëshironi".

ju në Xhennet është më i vlefshëm se e tërë bota dhe çka ka në te, gjithashtu një udhtim në mbrëmje ose në mëngjes për në rrugën e All-llahut është më i vlefshëm se e tërë bota dhe çka ka në te.

باب من غزا بصبي للخدمة

٢٨٩٣ – حدثنا قتيبة حدثنا يعقوب عن عمرو عن أنس بن مالك رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال لأبي طلحة: التمس لي غلاما من غلمانكم يخدمني حتى أخرج إلى خيبر، فخرج بي أبو طلحة مردفي وأنا غلام راهقت الحلم، فكنت أخدم رسول الله ﷺ إذا نزل، فكنت أسمعه كثيرا يقول: اللهم إني أعوذ بك من الهم والحزن، والعجز والكسل، والبخل والجبن، وضلع الدين، وغلبة الرجال. ثم قدمنا خيبر، فلما فتح الله عليه الحصن ذكر له جمال صفية بنت حيي بن أخطب - وقد قتل زوجها، وكانت عروسا - فاصطفاها رسول الله ﷺ لنفسه، فخرج بها حتى بلغنا سد الصهباء حلت، فبنى بها، ثم صنع حيسا في نطع صغير، ثم قال رسول الله ﷺ: آذن من حولك. فكانت تلك وليمة رسول الله ﷺ على صفية. ثم خرجنا إلى المدينة قال: فرأيت رسول الله ﷺ يحوي لها وراءه بعباءة، ثم يجلس عند بعيره فيضع ركبته، فتضع صفية رجلها على ركبته حتى تركب، فسرنا حتى إذا أشرفنا على المدينة نظر إلى أحد فقال: هذا جبل يحبنا ونحبه. ثم نظر إلى المدينة فقال: اللهم إني أحرم ما بين لابتيها بمثل ما حرم إبراهيم مكة. اللهم بارك لهم في مدهم وصاعهم »

Ai që në luftë merr me vedi fëmijë për t'i shërbyer

2893. Na ka treguar Kutejbe, këtij Ja'kubi, këtij Amri, këtij Enes b. Maliku r.a. i cili ka thënë se Pejgamberi s.a.v.s. Ebu Talhas i ka thënë:

- Kërko një fëmijë nga fëmijët tuaj që të më shërbejë gjerësa të shkojë në Hajber.

Atëherë Ebu Talha më mori me vete e unë ende nuk isha i moshës madhore, i shërbeja Pejgamberit s.a.v.s. kur ulej në të shumtën e rasteve e dëgjoja duke thënë:

"O Zoti im, te Ti kërkoj strehim nga brengat, hidhërimi, rraskaptija, përtacia, koprracia, frika, barra e borxhit, superioriteti ndaj njerëzve (mendjemadhësia). - Arritëm në Hajber dhe deshi All-llahu që ta marrë ai (Resulullahu a.s.) këtë keshtjellë, më pastaj ia përmendën atij bukurinë e Safijes, vajza e Hujejj b. Ahtabit, burri i së cilës ishte vrarë në luftë

e ajo ishte ende e re, andaj Pejgamberi s.a.v.s. e zgjodhi për vete dhe e mori ate. Dhe kur arritëm në Sedde-s-Sahbaë, u ndal dhe u takua me te, më pastaj përgatiti ushqim nga hurmet (me rastin e dasmës) në një enë prej lëkure dhe më tha:

- Lajmëroi ata që janë përreth teje!

Ajo ishte dasma e Pejgamberit s.a.v.s. me Safijen.

Pastaj u nisëm - thotë Enesi - **për në Medine dhe e kam parë Pejgamberin s.a.v.s. hypur në deve së bashku me Safien dhe, me të arritur afër Medines, Resulullahu a.s. shkoi në drejtim të Uhudit dhe tha: "Kjo është ajo kodër, e cila na don, por edhe ne e duam atë", e më pastaj u kthye në drejtim të Medines dhe tha:**

"O Zot im, e bëj të shenjtë vendin në mes dy shkëmbinjve të saj, ashtu siç e ka bërë të shenjtë Ibrahimi Mekken! Zoti im, dhuroi bereqet në sa'un dhe muddun e tyre (në ato që masin).

باب رُكوبِ البَحر

٢٨٩٤، ٢٨٩٥ — حدثنا أبو النعمان حدثنا حماد بن زيد عن يحيى عن محمد بن يحيى بن حبان عن أنس ابن مالك رضي الله عنه قال « حدثتني أم حرام أن النبي ﷺ قال يوماً في بيتها، فاستيقظ وهو يضحك، قلت: يارسول الله مايضحكك؟ قال عجبت من قوم من أمتي يركبون البحر كالملوك على الأسرة. فقلت: يارسول الله ادع الله أن يجعلني منهم، فقال: أنت منهم. ثم نام فاستيقظ وهو يضحك. فقال مثل ذلك مرتين أو ثلاثاً. قلت: يارسول الله ادع الله أن يجعلني منهم، فيقول: أنت من الأولين. فتزوج بها عبادة ابن الصامت فخرج بها إلى الغزو، فلما رجعت قربت دابة لتركبها، فوقعت فاندقت عنقها »

Lundrimi nëpër det

2894, 2895. Na ka treguar Ebu-n-Nu'mani, këtij Hammad b. Zejdi, këtij Jahjau, këtij Muhammed b. Jahja b. Habbani, këtij Enes b. Maliku r.a., i cili ka thënë:

- Më ka treguar Ummi Haramja se Pejgamberi një ditë kishte fjetur te shtëpia e saj dhe, pasi që ishte zgjuar duke qeshur, ajo e kishte pyetur:

- Ç'të bën të qeshesh, o Resulullah?

- Ua kam lakminë - tha ai - **besimtarëve të mi se lundrojnë nëpër det sikur mbretërit në pallatet e tyre.**

- **O Resulullah,** - i thashë - **lute All-llahun që të më bëjë njërin nga ata!**

- **Ti je me ta** - tha ai.

Pastaj prapë fjeti, përsëri u zgjua dhe qeshi duke e përsëritur të njejtën dy tri herë.

- **O Resulullah** - i thashë - **lute All-llahun që të më bëjë njërin nga ata!**

- **Ti je ndër të parët** - më tha.

Më pastaj me te u martua Ubade b. Samiti dhe së bashku shkuan në beteje (në Qipër) dhe në të kthyer i ofruan një deve për ta shaluar, mirëpo u rrëzua nga ajo dhe e theu qafën.

باب مَنِ اسْتَعَانَ بِالضُّعَفَاءِ وَالصَّالِحِينَ فِي الْحَرْبِ . وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ قَالَ « قَالَ لِي قَيْصَرُ : سَأَلْتُكَ أَشْرَافُ النَّاسِ اتَّبَعُوهُ أَمْ ضُعَفَاؤُهُمْ ؟ فَزَعَمْتَ ضُعَفَاؤُهُمْ ، وَهُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ »

٢٨٩٦ - **حَدَّثَنَا** سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ عَنْ طَلْحَةَ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ « رَأَى سَعْدٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ لَهُ فَضْلاً عَلَى مَنْ دُونَهُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ : هَلْ تُنْصَرُونَ إِلاَّ بِضُعَفَائِكُمْ »

Kush ka kërkuar ndihmë gjatë luftës nga njerëzit e dobët dhe të mirë

Ibën Abbasi ka thënë: - Më ka lajmëruar Ebu Sufjani se:

- Mbreti i bizantinëve më ka thënë: **"Të pyeta: A, paria i shkojnë pas, apo të dobit e tyre?** - E ti ke thënë se **"Të dobtit në mesin e tyre".**

- **Ata janë besimtarët e Pejgamberit s.a.v.s.**

2896. Na ka treguar Sulejman b. Harbi, këtij Muhammed b. Talha, këtij Talha, këtij Mus'ab b. Sa'di, i cili ka thënë:

- Sa'di r.a. e ka konsideruar vetveten superior ndaj të tjerëve, andaj Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"A ndihmoheni dhe furnizoheni në mes vetes për shkak të të dobtëve, apo për diç tjetër?"**

٢٨٩٧ ـ حدثنا عبدُ اللهِ بنُ محمدٍ حدثنا سُفيانُ عن عمرٍو سمعَ جابراً عن أبي سعيدٍ الخُدريِّ رضيَ اللهُ عنهم عنِ النبيِّ ﷺ قال «يأتي زمانٌ يغزو فِئامٌ منَ الناسِ، فيقال: فيكم من صَحِبَ النبيَّ ﷺ؟ فيُقال نعم، فيُفتَحُ عليه. ثم يأتي زمانٌ فيُقال: فيكم من صَحِبَ أصحابَ النبيِّ ﷺ؟ فيقال نعم، فيُفتَح. ثم يأتي زمانٌ فيقال: فيكم مَن صَحِبَ صاحِبَ أصحابِ النبيِّ ﷺ؟ فيقال نعم، فيُفتَح»

2897. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Sufjani, këtij Amri, i cili e ka dëgjuar nga Xhabiri, ai nga Ebu Seidi El Hudriu e ky nga Pejgamberi s.a.v.s. i cili ka thënë:

- Do të vijë një kohë, kur grupe njerëzish do të luftojnë dhe do t'u thuhet: A gjendet ndonjë njeri në mesin tuaj që është shoqëruar me Pejgamberin s.a.v.s.?

- Po, do të thuhet. Dhe beteja do të fitohet.

Pastaj do të vijë një kohë kur do të pyeteni: **A gjendet ndonjë njeri në mesin tuaj që është shoqëruar me shokët e Pejgamberit s.a.v.s.? Po, do të thuhet. Dhe beteja do të fitohet. Prapë do të vijë një kohë kur do të pyeteni: a ka në mesin tuaj ndonjë njeri që është shoqëruar me ata as-habë që janë shoqëruar me as-habët e Pejgamberit s.a.v.s.?**

- Po, do të thuhet. Përsëri beteja do të fitohet.

باب لا يقول فلانٌ شهيد

قال أبو هُرَيرةَ عن النبيِّ ﷺ «اللهُ أعلمُ بمَن يجاهدُ في سبيله، واللهُ أعلمُ بمَن يُكلَمُ في سبيلهِ»

٢٨٩٨ ـ حدثنا قُتيبةُ حدثنا يَعقوبُ بنُ عبدِ الرحمنِ عن أبي حازمٍ عن سهلِ بنِ سعدٍ الساعديِّ رضيَ اللهُ عنه «انَّ رسولَ اللهِ ﷺ التقى هو والمشركونَ فاقتَتلوا، فلمّا مالَ رسولُ اللهِ ﷺ إلى عسكرهِ ومالَ الآخرون إلى عسكرِهم، وفي أصحابِ رسولِ اللهِ ﷺ رجلٌ لا يَدَعُ لهم شاذّةً ولا فاذّةً إلا اتَّبَعَها يَضرِبُها بسيفهِ، فقالوا: ما أجزَأَ منّا اليومَ أحدٌ كما أجزأَ فلانٌ، فقال رسولُ اللهِ ﷺ: أما إنهُ من أهلِ النارِ، فقال رجلٌ منَ القومِ: أنا صاحبهُ، قال فخرجَ معهُ كلَّما وقَفَ وقَفَ معهُ، وإذا أسرَعَ أسرَعَ معهُ، قال فجُرِحَ الرجُلُ جرحاً شديداً، فاستعجَلَ الموتَ، فوَضعَ نَصلَ سيفهِ بالأرضِ وذُبابَهُ بينَ ثَديَيهِ، ثمَّ تحامَلَ على

سيفِهِ فقتلَ نفسَه، فخرجَ الرجلُ إلى رسولِ الله ﷺ فقال: أشهدُ أنكَ رسولُ الله، قال: وما ذاكَ؟ قال:
الرجلُ الذي ذكرتَ آنفًا أنه من أهلِ النار، فأعظمَ الناسُ ذلك، فقلتُ: أنا لكم به، فخرجتُ في طلبِه، ثم
جُرِحَ جُرحًا شديدًا، فاستعجلَ الموتَ فوضعَ نصلَ سيفِه في الأرض وذُبابَهُ بين ثدييهِ ثم تحاملَ عليهِ فقتلَ
نفسَهُ. فقال رسولُ الله ﷺ عند ذلك: إنّ الرجلَ ليعملُ عملَ أهلِ الجنّةِ فيما يبدو للناسِ وهو من أهلِ النار،
وإنّ الرجلَ ليعملُ عملَ أهلِ النارِ فيما يبدو للناسِ وهو من أهلِ الجنة »

Nuk thuhet se filani ësht shehid

Ebu Hurejra thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- **Vetëm All-llahu e din se kush lufton në rrugën e Tij dhe kush plagoset në rrugën e Tij**

2898. Na ka treguar Kutejbe, këtij Ja'kub b. Abdurrahman, këtij Ebu Hazimi, këtij Sehl b. Sa'di Es-Saidijju r.a., i cili thotë:

- **Në betejën e Uhudit Pejgamberi s.a.v.s. u takua me mushrikët dhe u zhvillua luftë e ashpër. Dhe kur Pejgamberi s.a.v.s. u drejtua në drejtim të ushtrisë së tij e edhe (mushrikët në drejtim) të ushtrisë së vet, në mesin e shokëve të Pejgamberit s.a.v.s. ishte një njeri, i cili nuk ka lënë të vogël e të madh nga mushrikët e të mos ndjekë dhe të mos i bjen me shpatë.**

Më pastaj njëri nga ata tha:

- **Asnjëri nga ne nuk ka merituar shpërblim sa filani.**

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha: **"Pa dyshim ai është nga banorët e xhehennemit".**

Më vonë njëri nga ata tha: **"Unë jam shoku i tij".**

Pastaj - thotë transmetuesi - **doli me te dhe, sa herë që ndalej ai, ndalej edhe ai me te e, kur ai shpejtonte, shpejtonte edhe ai me te. Ndërkohë u plagos rëndë dhe e mbytl vetveten duke e futur majën e shpatës së tij në dhe, kurse tehun në gjoksin e tij, u rrokullis me shpatën e tij dhe e mbyti vetveten.**

Shoku i tij shkoi te Pejgamberi s.a.v.s. dhe tha: **"Dëshmoj se me të vërtetë ti je i Dërguar i All-llahut".**

- **E, ç'u bë me tjetrin?** - pyeti Resulullahu a.s.

- **Kur më parë thatë se ai njeri është nga banorët e Xhehennemit, njerëzit e konsideronin ate madhëshotre.**

- Unë për ate do t'u lajmëroj - i thashë - **dhe dola për ta kërkuar. U plagos rëndë dhe duke dashur t'ia shpejtojë vdekjen vetvetes, e nguli majen e shpatës në tokë, gjersa tehun e saj e vuri në gjoks dhe ashtu e mbyti vetveten.**

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha:

- Me të vërtetë, njeriu para masës nganjëherë punon punë që i punojnë banorët e Xhennetit e, në realitet ai është në radhët e banorëve të Xhehennemit, e ndonjëherë, me të vërtetë, punon punë që i punojnë banorët e Xhehennemit e, në realitet është nga radhët e banorëve të Xhennetit.[29]

باب التحريض على الرمي ، وقول الله عز وجل [٦٠ الأنفال] :
﴿ وأعدوا لهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخيل ترهبون به عدو الله وعدوكم ﴾

٢٨٩٩ ـ حدثنا عبد الله بن مسلمة حدثنا حاتم بن إسماعيل عن يزيد بن أبي عبيد قال سمعت سلمة ابن الأكوع رضي الله عنه قال « مر النبي ﷺ على نفر من أسلم ينتضلون ، فقال النبي ﷺ : ارموا بني إسماعيل ، فإن أباكم كان راميا ، ارموا وأنا مع بني فلان . قال فأمسك أحد الفريقين بأيديهم ، فقال رسول الله ﷺ : ما لكم لا ترمون ؟ قالوا : كيف نرمي وأنت معهم ؟ فقال النبي ﷺ : ارموا فأنا معكم كلكم »

Inkurajimi për gjuajtje

All-llahu i Lartmadhëruar thotë:

"Kundër tyre (armiqve) përgatitni forca dhe kuaj aq sa të mundeni, për ta frikuar armikun e All-llahut dhe tuajin".

(El-Enfal - 60)

---

29 Sipas mendimit të Ibën Xhevzit në luftën e Uhudit ku kishte marrë pjesë Kizmani, femrat e Medines i thonin se ti nuk je mashkull, por je femër. Duke e ndjerë veten të fyer, ai shkoi në betejë, i hodhi ca shigjeta në drejtim të idhujtarëve, e theu mbajtësen e shpatës së tij dhe iu drejtua masës duke u thënë: "O pjesëtarë të fisit Evsë, ju po luftoni kundër kushërinjve tuaj" Duke u nisur në drejtim të armikut, kaloi pranë Katade b. Nu'manit e ai i tha: "Me fat të qoftë vdekja e shehidit", kurse ai ia ktheu: "Nuk kam ardhur të luftoj për të mbrojtur interesat e Islamit, por për të mbrojtur nderin tim".
Hadithi i lartshënuar na jep të kuptojmë se çdo punë duhet të bëhet në emër të All-llahut xh.sh.

2899. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Hatim b. Ismaili, duke e transmetuar nga Jezid b. Ebu Ubejdi, i cili ka thënë: E kam dëgjuar Selamete b. Akvin duke thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka kaluar pranë një grupi të pjesëtarëve (të fisit) Eslem, të cilët bënin gara në gjuajtje me shtizë e Pejgamberi s.a.v.s. u tha:

"Gjuani o bijt e Ismailit! Me të vërtetë, baballarët tuaj kanë qenë shenjtarë të mirë! Gjuani! Unë jam me bijt e filanit!"

Atëherë njëra nga ato dy grupe pushoi së gjuajturi - thotë transmetuesi, **andaj Pejgamberi s.a.v.s. tha: ç'u bë me ju që nuk gjuani?**

- **Si të guajmë** - thanë ata - **kur ti je me ta?**

- **Gjuani** - tha Pejgamberi s.a.v.s. - **unë jam me të gjithë ju.**

٢٩٠٠ — حدثنا أبو نُعيم حدثنا عبدُ الرحمن بنُ الغسيل عن حمزةَ بن أبي أُسَيد عن أبيه قال: قال النبيُّ ﷺ يوم بدر حين صففنا لقريش وصفُّوا لنا: إذا أكثبوكم فعليكم بالنَّبل»

2900. Na ka treguar Ebu Nuajmi, këtij Abdurrahman b. Gasili, këtij Hamza b. Ebu Usejdi, këtij i ati i tij, i cili ka thënë:

- Në betejën e Bedrit, kur ishim radhitur në rreshtat e luftës kundër Kurejshitëve, Pejgamberi s.a.v.s. na tha: **"Qëndroni në rreshta e kur t'u afrohen (armiqtë) përdorni shigjetat".**

باب اللهو بالحراب ونحوها

٢٩٠١ — حدثنا إبراهيمُ بنُ موسى أخبرنا هشامٌ عن معمرٍ عن الزُّهريِّ عن ابنِ المسيَّب عن أبي هريرةَ رضي اللهُ عنه قال «بينا الحبشةُ يلعبون عند النبيِّ ﷺ بحرابهم، دخل عمرُ فأهوى إلى الحصى فحصبهم بها، فقال: دعهم يا عمرُ». زاد عليٌّ: حدثنا عبدُ الرزاق أخبرنا معمرٌ «في المسجد»

Arkëtimi me shtiza dhe (me armë) të ngjashme me ato

2901. Na ka treguar Ibrahim b. Musa dhe ka thënë se i ka treguar Hishami, këtij Ma'meri, këtij Zuhriu, këtij Ibën Musejjebi e këtij Ebu hurejra r.a., i cili ka thënë:

- Gjersa etiopiasit luanin me shtiza, te Pejgamberi s.a.v.s. hyri Umeri, mori ca dhe dhe i gjuante me te, andaj Resulullahu a.s. tha:

- Leji, Umer! Kurse Aliu ka shtuar duke thënë: **"Na ka treguar Abdurrezaku se i ka treguar Ma'meri: "...në xhami (kanë luajtur)..."**

باب المِجَنّ ومَن يَتَّرِسُ بتُرْسِ صاحبِهِ

٢٩٠٢ — حدثنا أحمدُ بنُ محمدٍ أخبرَنا عبدُ اللهِ أخبرَنا الأوزاعيُّ عن إسحاقَ بنِ عبدِ اللهِ بنِ أبي طلحةَ عن أنسِ بنِ مالكٍ رضيَ اللهُ عنه قال «كان أبو طلحةَ يَتَتَرَّسُ معَ النبيِّ ﷺ بتُرْسٍ واحدٍ، وكان أبو طلحةَ حسَنَ الرَّمْيِ، فكان إذا رَمى يُشرِفُ النبيُّ ﷺ فينظُرُ إلى موضعِ نَبلِهِ»

Mburoja dhe ai që me te mbron shokun e tij

2902. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi, këtij Abdullahu, këtij Evzaijju këtij Is-hak b. Abdullah b. Ebu Talha, këtij Enes b. Maliku r.a., i cili ka thënë:

- Ebu Talha dhe Pejgamberi s.a.v.s. janë mbrojtur me një mburojë. Ebu Talha ka qenë i shkathët në gjuajtje me shtizë, kur ai gjuante, Pejgamberi s.a.v.s. e shikonte nga lart (vendin) ku binte shtiza e tij.[30]

30 Ushtrimet në gjuajtje, të ushtruarit me shpatë, vrapimi me kuaj dhe shkathtësitë tjera luftarake dhe sportive janë të rregulluara me ligjet e sheriatit islam. Ato janë të dobishem edhe për vetë individin, por njëherit janë të dobishme edhe për gatishmërinë ushtarake për luftë kundër armikut. Disa nga juristët islamë aktivitetet e lartshënuara i radhisin në detyrat e quajtura "sunnet", ndërsa disa të tjerë në veprat e preferueshme. Shteti në çdo moment duhet të jetë i përgatitur për luftë ofanzive, ndërsa forcat ushtarake duhet ushtruar sa më shpeshë.

Për fituesin në garat sportive apo të ndonjë natyre tjetër, mund të caktohet shpërblim, por kurrsesi nuk lejohet kushtëzimi ose ndonjë shantaxh tjetër, siç janë deponimi i të hollave, apo diç të ngjashme me te. Lejohet që ndonjëri nga garuesit ose nga publiku t'i thotë tjetrit: "Nëse më kalon me kalin tënd, do të ap kaq të holla, e nëse unë të kalojë , nuk më paguan asgjë", ose dy garues të bashkohen kundër të tretit dhe t'i thonë: "Nëse ti na tejkalon të japim kaq të holla, po qe se ti na tejkalon nuk na paguan asgjë". Preferohen vrapimi, garat në not dhe të gjitha aktivitetet tjera të cilat ndikojnë në zhvillimin e njeriut.

٢٩٠٣ – حدثنا سعيدُ بن عُفَير حدَّثنا يعقوبُ بنُ عبدِ الرحمن عن أبي حازم عن سهل قال «لمَّا كُسِرَتْ بيضةُ النبيِّ ﷺ على رأسِهِ وأُدْمِيَ وجهُهُ وكُسِرَتْ رَباعيتُهُ، وكان عليٌّ يختلفُ بالماءِ في المِجَنِّ وكانت فاطمةُ تغسلُهُ، فلمَّا رأتِ الدَّمَ يَزيدُ على الماءِ كثرةً عَمَدَتْ إلى حصيرٍ فأحرَقَتْها وألصَقَتْها على جُرحِهِ فرَقَأَ الدَّمُ»

2903. Na ka treguar Seid b. Ufejri, këtij Ja'kub b. Abdurrahmani, këtij Ebu Hazimi, këtij Sehli, i cili ka thënë:

- Kur Pejgamberit s.a.v.s. iu thye helmeta në kokën e tij (në betejën e Uhudit), fytyra iu përgjak, kurse dhëmballa iu thye, Aliu në mbrojtje i ndërronte (ujin), kurse Fatimja ia shpërlante gjakun e, kur e pa se u bë më shumë gjak se ujë, u nis në drejtim të një shavari, e dogj (kurse hirin) ia vuri në plagën e tij dhe gjaku iu ndal.

٢٩٠٤ – حدثنا عليُّ بن عبدِ اللهِ حدَّثنا سفيانُ عن عمرٍو عنِ الزُّهريِّ عن مالكِ بنِ أوسِ بنِ الحدَثانِ عن عمرَ رضيَ اللهُ عنه قال «كانت أموالُ بني النَّضيرِ ممَّا أفاءَ اللهُ على رسولِهِ ﷺ ممَّا لم يُوجِفِ المسلمونَ عليهِ بخيلٍ ولا رِكابٍ، فكانت لرسولِ اللهِ ﷺ خاصةً، وكان يُنفِقُ على أهلِهِ نفقةَ سنتِهِ، ثم يجعلُ ما بقيَ في السلاحِ والكُراعِ عُدَّةً في سبيلِ الله»

2904. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, këtij Amri, këtij Zuhriu, këtij Malik b. Evsi b. El Hadethani e këtij Umeri r.a., i cili ka thënë:

- Pasuria e (fisit) Benu Nadir është pasuri e mirë e All-llahu ia ka dhuruar Pejgamberit s.a.v.s., kurse muslimanët nuk kanë ngurruar as në kuaj e as në deve. Ajo pasuri i ka takuar vetëm Pejgamberit s.a.v.s. e, ai ate e ka harxhuar brenda atyre viteve me antarët e familjes së tij, kurse ajo pasuri që i ka mbetur e ka dhënë në armatim dhe në kuaj në fond të arsenalit ushtarak në luftë për në rrugën e All-llahut.[31]

31 Fisi çifut Benu Nadir ka jetuar në Medine por në mënyrë të fshehtë ka bashkëpunuar me armiqtë e muslimanëve dhe në alenacë me ta i ka sulmuar muslimanët në betejën e Uhudit. Andaj, gjashtë muaj pas betejës së Uhudit, Muhammedi a.s. i ka dëbuar ata nga Medinja. Lidhur me këtë dëbim flet edhe një pjesë e sures **"El-Hashr"**, në veçanti ajetet prej 2-9të, me sa vijon:

"Ai është që i ka dëbuar për herë të parë prej shtëpive të tyre ithtarët e Librit të cilët kishin

٢٩٠٥ – حدثنا مسدد حدثنا يحيى عن سفيان قال حدثني سعد بن إبراهيم عن عبد الله بن شداد
عن علي . حدثنا قبيصة حدثنا سفيان عن سعد بن إبراهيم قال حدثني عبد الله بن شداد قال سمعت عليا
رضي الله عنه يقول « ما رأيت النبي ﷺ يفدي رجلا بعد سعد ، سمعته يقول : ارم فداك أبي وأمي »

2905. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahjau, këtij Sufjani, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Sa'd b. Ibrahimi, këtij Abdullah b. Sheddadi, këtij Aliu, këtij Kabiseti, këtij ia ka transmetuar Sufjani nga Sa'd b. Ibrahimi, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Abdullah b. Sheddadi, i cili thotë se e ka dëgjuar Aliun r.a. duke thënë:

---

mohuar All-llahun, ju nuk menduat se ata do të shkojnë, ndërsa ata kanë menduar se kështjellat e tyre do t'i mbrojnë nga dënimet e All-llahut, por dënimi i All-llahut u erdhi nga nuk e kishin pritur. Ai në zemrat e tyre ka mbjellur frikë, e ata, me duart e tyre dhe me duart e besimtarëve, i kanë shkatërruar shtëpitë e tyre. Pra, mësoni nga kjo, o ju mundqarë. Sikur të mos kishte cekur All-llahu dëbimin e tyre, Ai do t'i kishte dënuar në këtë jetë. Ata në Ahiret i pret denimi me zjarr, ngase ata e kanë kundëreshtuar All-llahun dhe Pejgamberin e Tij, e ai që kundërshton, All-llahun (ate) do ta dënojë ashpër. Palmishtet, që i keni prerë ju ose i keni lënë të qëndrojnë drejtë, i keni bërë me lejen e All-llahut që Ai t'i poshtërojë ngatërrestarët. Ate që All-llahu i ka dhuruar Pejgamberit të Tij, e që ju nuk e keni marrë si plaçk me sulmin as të kuajve e as të deveve, pasi All-llahu u jep pushtet Pejgamberëve të Vet mbi ate që Ai dëshiron. All-llahu është i pushtetshëm (mbi) çdo gjë. Pasuria e fshatarëve të cilën All-llahu ia dhuron Pejgamberit të Tij, i takon All-llahut, Pejgamberit të Tij, të afërmëve të tij (Pejgamberit), bonjakëve, të varfërve dhe udhëtarëve të rastit në mënyrë që ajo (pasuri) të mos bie në dorë të pasanikëve tuaj. Ate që ua jep Pejgamberi s.a.v.s. merreni, e ate që ua ndalon mos e merrni dhe frikësohuni All-llahut, (mos e kundërshtoni), sepse All-llahu me të vërtetë, dënon ashpër. (Ajo pasuri u takon) edhe muhaxhirëve të varfur të cilët janë dëbuar nga vendlindja e tyre dhe pasuria e tyre, e dëshirojnë mirësinë dhe kënaqësinë e All-llahut dhe ta ndihmojnë All-llahun dhe Pejgamberin e Tij. Ata, me të vërtetë janë besimtarë të sinqertë. Pasuria u takon atyre që e kanë bërë Medinen vendstrehim (shtëpi) të besimit qysh më parë (para emigrimit), i duan ata që vijnë në Medine dhe në zemrat e tyre nuk ndjejnë kurrfarë rëndimi për ate që u është dhënë atyre (ardhacakëve), por më tepër duan t'u bëjnë atyre sesa vetvetes edhe pse madje vetë janë nevojtarë. E, ata që ruhen nga lakmia e madhe me siguri, do të jenë fitues".

- Nuk e kam parë Pejgamberin s.a.v.s. të flijohet për ndonjërin ashtu siç flijohej për Sa'din. E kam dëgjuar duke thënë: **"Gjuaje shtizën, do të flijoja për ty jetën babaln dhe nënën time".**

باب الدَّرَق

٢٩٠٦ – حدثنا إسماعيلُ قال حدَّثني ابنُ وَهب قال عمرٌو حدَّثني أبو الأسودِ عن عُروةَ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها «دخلَ عليَّ رسولُ الله ﷺ وعندي جاريتانِ تغنِّيانِ بغِناء بُعاثٍ، فاضطَجعَ على الفِراشِ وحوَّلَ وجهَهُ، فدخَلَ أبو بكرٍ فانتَهرَني وقال: مِزمارةُ الشيطانِ عندَ رسولِ الله ﷺ. فأقبلَ عليهِ رسولُ الله ﷺ فقال: دَعْهما. فلما غفَلَ غمزْتُهما فخرَجَتا»

Mburoja e lëkurës

2906. Na ka treguar Ismaili, këtij Ibën Vehbi, këtij Amri, këtij ia ka transmetuar Ibnu-l-Esvedi nga Urveja e ai nga Aishja r.a. e cila ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. hyri tek unë, kur, aty gjendeshin dy xharie duke kënduar këngë kreshnike për Buathin, ai u mbështet për shtrati dhe e ktheu fytyrën. Pastaj hyri edhe Ebu Bekri, më largoi mua dhe tha: **"Fyelli i shejtanit te Pejgamberi s.a.v.s.?"**

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. iu kthye atij dhe i tha:

- **Lëri.**

Pasi që u qetësua, u dhashë shenjë me sy atyre dhe ato dolën jashtë.

٢٩٠٧ – قالت: وكان يومَ عيدٍ يَلعبُ السُّودانُ بالدَّرَقِ والحِرابِ، فإمّا سألتُ رسولَ الله ﷺ وإمّا قال: تَشتَهينَ تَنظُرين؟ فقلتُ: نعم، فأقامني وراءهُ خدِّي على خدِّهِ ويقول: دونَكم بني أرفِدَة. حتى إذا مَلِلْتُ قال: حسبُكِ؟ قلتُ: نعم. قال: فاذهَبي». قال أبو عبدِ الله: قال أحمدُ عن ابنِ وَهبٍ «فلما غفَل»

2907. Kjo ka ndodhur - thotë Aishja r.a. - gjatë Bajramit, kur sudanasit loznin lojëra me mburoja dhe shigjeta, (dhe nuk më kujtohet) se a e kam pyetur unë Pejgamberin s.a.v.s. apo ai vetë ka thënë: **"Dëshiron t'i shikosh edhe më?"**

- **Po** - i thashë.

Atëherë më la pas vetes, vazhduam duke i dëgjuar dhe tha:

"Vazhdoni, o bijt e Erfidit!"

E kur u mërzita, tha: **"A u bë mjaft?"**

- **Po** - i thashë.

- **Andaj shko!** - tha ai.

Ahmedi (thotë Buhariu) e ka transmetuar nga Ibën Vehbi: **"...Kur Ebu Bekri u thellua (në mendime)..."**

باب الحمائل وتعليق السيف بالعنق

٢٩٠٨ — حدثنا سليمان بن حرب حدثنا حماد بن زيد عن ثابت عن أنس رضي الله عنه قال «كان النبي ﷺ أحسن الناس، وأشجع الناس. ولقد فزع أهل المدينة ليلة فخرجوا نحو الصوت فاستقبلهم النبي ﷺ وقد استبرأ الخبر وهو على فرس لأبي طلحة عُري وفي عنقه السيف وهو يقول: لم تراعوا، لم تراعوا. ثم قال: وجدناه بحراً. أو قال: إنه لبحر»

Rripi i shtizave dhe varja e shtizës në qafë

2908. Na ka treguar Sulejman b. Harbi, këtij Hammad b. Zejdi, këtij Enesi r.a., i cili ka thënë:

- **Pejgamberi s.a.v.s. ka qenë më i mirë dhe më trimi ndër njerëzit. Një natë banorët e Medinës u frikuan nga (armiku) e në alarmin e rrezikut ata dolën jashtë (shtëpive), kurse Pejgamberi s.a.v.s. me të dëgjuar të lajmit të tillë, doli për të vëzhguar dhe (më pastaj) u takua me ta (banorët e Medinës).**

E kishte shaluar kalin e Ebu Talhas, kurse në qafë kishte të varur shigjetën dhe thoshte: **"Mos u frikoni! Mos u frikoni!"**

Dhe më pastaj tha: **"Jam bindur se është sikur deti"**, ose ka thënë: **"Me të vërtetë ai (kali) është det"**.

باب ما جاء في حلية السيوف

٢٩٠٩ — حدثنا أحمد بن محمد أخبرنا عبد الله أخبرنا الأوزاعي قال سمعت سليمان بن حبيب قال سمعت أبا أمامة يقول «لقد فتح الفتوح قوم ما كانت حلية سيوفهم الذهب ولا الفضة، إنما كانت حليتهم العلابي والآنك والحديد»

Zbukurimi i shpatave

2909. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi, këtij i ka treguar Abdullahu, këtij Evzai, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Sulejman b. Habibin duke thënë: "Ebu Umami ka thënë:

- Me të vërtetë, njerëzit kanë fituar beteja të shumta, ndërsa shigjetat e tyre nuk kanë qenë të zbukuruara as me ar e as me argjend. Për zbukurim kanë patur: hallkat në pjesën e poshtme dhe të epërme në millet (e shpatave), plumbin dhe hekurin.

باب مَن علّقَ سيفَهُ بالشّجرِ في السفرِ عند القائلة

٢٩١٠ — حدثنا أبو اليمانِ أخبرنا شُعيبٌ عن الزُّهريّ قال حدّثني سِنانُ بن أبي سنانٍ الدُّؤَليُّ وأبو سَلَمةَ بنُ عبدِ الرحمٰنِ أنّ جابرَ بنَ عبدِ اللهِ رضيَ اللهُ عنهما أخبرهُ أنهُ غزا معَ رسولِ اللهِ ﷺ قِبَلَ نَجدٍ، فلما قَفَلَ رسولُ اللهِ ﷺ قَفَلَ معهُ، فأدرَكَتهمُ القائلةُ في وادٍ كثيرِ العِضاهِ، فنزَلَ رسولُ اللهِ ﷺ، وتفرّقَ الناسُ يَستَظِلّونَ بالشجرِ، فنزَلَ رسولُ اللهِ ﷺ تحتَ سَمُرةٍ وعلّقَ بها سيفَه، ونِمنا نومةً، فإذا رسولُ اللهِ ﷺ يدعونا، وإذا عندَهُ أعرابيٌّ فقال: إنّ هذا اخترَطَ عليَّ سيفي وأنا نائمٌ، فاستيقظتُ وهو في يدهِ صَلتاً، فقال: من يمنعُكَ مني؟ فقلتُ: الله (ثلاثاً). ولم يُعاقبه، وجلس»

Varja e shpatës në dru në kohën e pushimit gjatë udhëtimit

2910. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, këtij Sinan b. Ebu-s-Sinan Ed-Dueliu dhe Selem b. Abdurramani se Xhabir b. Abdullahu r.a. ka treguar se ai me Pejgamberin s.a.v.s. kanë luftuar në drejtim të Nexhdit. Kur Pejgamberi s.a.v.s. u kthye nga beteja, me te u kthye edhe ai, kurse pushimin e pasdites e kaluan në një luginë me therra të shumta. Aty u ndal Pejgamberi s.a.v.s., kurse luftëtarët u shëprndanë duke kërkuar hije nëpër drunj. Pejgamberi s.a.v.s. u ul nën një murrizë dhe në te e vuri shpatën e tij. Fjetëm një kohë dhe na ftoi Pejgamberi s.a.v.s., dhe pranë tij pamë një bediun. Resulullahu a.s. tha: **"Gjersa kam fjetur, ky (beduini) e kishte marrë shpatën time dhe, kur u zgjova, e mbante në dorë dhe thoshte: "Kush të mbron nga unë?"**

- All-llahu - tri herë i thashë"

Resulullahu a.s. nuk e dënoi dhe beduini u ul aty.

باب لبس البيضة

٢٩١١ — حدثنا عبد الله بن مسلمة حدثنا عبد العزيز بن أبي حازم عن أبيه عن سهل رضي الله عنه «أنه سئل عن جرح النبي ﷺ يوم أحد فقال: جرح وجه النبي ﷺ وكسرت رباعيته وهشمت البيضة على رأسه، فكانت فاطمة عليها السلام تغسل الدم وعلي يمسك. فلما رأت أن الدم لا يزيد إلا كثرة أخذت حصيرا فأحرقته حتى صار رمادا، ثم ألزقته، فاستمسك الدم»

Veshja e helmetës

2911. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Abdulaziz b. Ebu Hazimi këtij i ati i tij, këtij Sehli r.a., të cilin e kanë pyetur për plagën e Pejgamberit s.a.v.s. në betejën e Uhudit, e, ai ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. u plagos në fytyrë dhe iu thye dhëmballa, kurse helmeta iu thye në kokë. Fatimja r.a. ia lante gjakun, kurse Aliu r.a. ia mbante (enën me ujë), dhe kur e pa ajo se ashtu ia shtonte gjakun edhe më shumë, e mori një shavar, e dogji ate gjersa u shndërrua në hi, atë ia vuri në plagë dhe iu ndërpre gjaku.

باب من لم ير كسر السلاح عند الموت

٢٩١٢ — حدثنا عمرو بن عباس حدثنا عبد الرحمن عن سفيان عن أبي إسحاق عن عمرو بن الحارث قال «ما ترك النبي ﷺ إلا سلاحه وبغلة بيضاء وأرضا بخيبر جعلها صدقة»

Ai që nuk e arsyeton thyerjen e armëve pas vdekjes (së pronarit)

1912. Na ka treguar Amër b. Abbasi, këtij Abdurrahmani, këtij Sufjani, këtij Ebu Is-haku, këtij Amër b. Harithi, i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. pas vetes nuk ka lënë asgjë pos armëve të tij, mushkën Bejda' dhe tokën në Habejrë, të cilën e kishte lënë vakuf.

باب تفرق الناس عن الإمام عند القائلة والاستظلال بالشجر

٢٩١٣ — **حدثنا** أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري حدثني سنان بن أبي سنان وأبو سلمة أن جابرا أخبره. **حدثنا** موسى بن إسماعيل حدثنا إبراهيم بن سعد أخبرنا ابن شهاب عن سنان بن أبي سنان الدؤلي أن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما أخبره «أنه غزا مع النبي ﷺ فأدركتهم القائلة في واد كثير العضاه، فتفرق الناس في العضاه يستظلون بالشجر، فنزل النبي ﷺ تحت شجرة فعلق بها سيفه ثم نام، فاستيقظ وعنده رجل وهو لا يشعر به، فقال النبي ﷺ: إن هذا اخترط سيفي فقال: من يمنعك؟ قلت: الله. فشام السيف، فها هو ذا جالس. ثم لم يعاقبه»

Shpërndarja e luftëtarëve nga eprori gjatë kohës së pushtimit dhe të kërkuarit e hijes nën drunj

2913. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, këtij Sinan b. Ebi Sinani dhe Ebu Selemi se për këtë i ka lajmëruar Xhabiri

Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Ibrahim b. Sa'di, këtij Ibën Shihabi, këtij Sinan b. Ebi Sinan Ed-Dueliu se Xhabir b. Abdullahu r.a. i ka treguar se ai së bashku me Pejgamberin s.a.v.s. kanë luftuar, kurse pushimi i pasdites i zuri në një luginë me therra të shumta. Ushtria u shpërnda nëpër ato therra duke kërkuar hije nëpër drunj. Nën një dru u ndal edhe Pejgamberi s.a.v.s. dhe në te e vari shpatën e tij dhe fjeti. Kur u zgjua, pranë tij ishte një njeri, të cilin nuk e njihte. Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha:

- **Ky e ka nxjerrë shpatën time nga milla dhe më ka thënë:**

- **Kush të mbron ty?**

- **All-llahu** - i thashë **dhe e ktheu shpatën në millë. Ja, ai që është ulur atje, është ai njeri! Resulullahu a.s. nuk e dënoi ate.**

باب ما قيل في الرماح . ويذكر عن ابن عمر عن النبي ﷺ :

« جُعِلَ رِزقي تحتَ ظِلِّ رُمحي ، وجُعِلَ الذِّلةُ والصَّغارُ على مَن خالفَ أمري »

٢٩١٤ – حدثنا عبدُ الله بن يوسفَ أخبرَنا مالكٌ عن أبي النَّضرِ مولى عمرَ بنِ عُبيدِ الله عن نافعٍ مولى أبي قَتادةَ الأنصاريِّ عن أبي قتادةَ رضيَ اللهُ عنه أنهُ كان معَ رسولِ اللهِ ﷺ ، حتى إذا كان ببعضِ طريقِ مكةَ تخلَّفَ معَ أصحابٍ لهُ مُحرِمينَ وهوَ غيرُ مُحرِمٍ ، فرأى حِماراً وَحشِيّاً ، فاستوَى على فرَسهِ ، فسألَ أصحابَهُ أن يُناوِلوهُ سَوطَهُ فأبَوا ، فسألَهم رُمحَهُ فأبَوا ، فأخذَهُ ثم شدَّ على الحمارِ فقتلَه ، فأكلَ منهُ بعضُ أصحابِ النبيِّ ﷺ وأبى بعضٌ ، فلما أدرَكوا رسولَ اللهِ ﷺ سألوهُ عن ذلكَ قال : « إنما هيَ طُعمةٌ أطعمَكُموها اللهُ » .

وعن زيدِ بنِ أسلمَ عن عطاءِ بنِ يسارٍ عن أبي قتادةَ في الحمارِ الوحشيِّ مثلُ حديثِ أبي النَّضرِ قال « هل معكم مِن لحمهِ شيءٌ ؟ »

Ç'është thënë për shtizat

Nga Ibën Umeri transmetohet se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Rrisku im është nën hijen e shtizës sime, kurse poshtërsia dhe nënçmimi janë për ata që vinë në kundërshtim me porosinë time".**

1914. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Ebu-n-Nadri, rob i liruar i Umer b. Ubejdullahut, këtij Nafiu, rob i liruar i Ebu Katade El Ensariut, këtij Ebu Katade r.a., i cili thotë se ai ka qenë me Pejgamberin s.a.v.s. dhe, kur kanë arritur në një pjesë të rrugës për në Mekke, ngeci pas shokëve të tij, të cilët ishin në Ihram e ai nuk ishte në Ihram. Kur e pa një gomar të egër, atëherë e shaloi kalin e tij dhe nga shokët kërkoi që t'ia japin kamxhikun e tij, por ata rrefuzuan. Pastaj kërkoi që t'ia japin shtizën e tij e ata prapë refuzuan. Atëherë ai e mori vetë atë, e gjuajti gomarin dhe e mbyti. Disa nga shokët e Pejgamberit s.a.v.s. kanë ngrënë nga mishi i atij gomari e disa jo dhe, kur arritën te Pejgamberi s.a.v.s., e pyetën për atë mish e ai u tha:

- **Ai është ushqim me të cilin All-llahu ju ka ushqyer.**

Nga Zejd b. Eslemi, ai nga A'ta b. Jasari, ky nga Ebu Katade është transmetuar për gomarin e egër i njëjti rrëfim me të Ebu-n-Ndrit dhe se Pejgamberi s.a.v.s. ka pyetur: **"A keni diçka nga mishi i tij?"**

باب ما قيل في دِرعِ النبيِّ ﷺ والقميصِ في الحربِ

وقال النبيُّ ﷺ : أما خالدٌ فقد احتبَسَ أدراعَهُ في سَبيلِ اللهِ

٢٩١٥ — حدثنا محمدُ بنُ المثنّى حدثنا عبدُ الوهابِ حدثنا خالدٌ عن عِكرمةَ عن ابنِ عبّاسٍ رضيَ اللهُ عنهما قال «قال النبيُّ ﷺ وهوَ في قُبَّةٍ: اللهمَّ إني أنشُدُكَ عهدَكَ ووَعدَكَ. اللهمَّ إن شِئتَ لم تُعبَدْ بعدَ اليوم. فأخذَ أبو بكرٍ بيدِهِ فقال: حَسْبُكَ يا رسولَ اللهِ، فقد ألححتَ على ربِّكَ. وهوَ في الدِّرعِ، فخرجَ وهوَ يقول: ﴿سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ . بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَىٰ وَأَمَرُّ﴾

وقال وُهَيبٌ: حدثنا خالدٌ «يومَ بَدرٍ»

Ç'është thënë për petkun dhe këmishën e Pejgamberit s.a.v.s. në luftë

Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Sa i përket Halidit, ai rrobat e tia (të luftës) i ka lënë testament për në rrugën e All-llahut.**

2915. Na ka treguar Muhammed b. Muthenni, këtij Abdulvehhabi, këtij Halidi, këtij Ikrimi, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. me një rast ishte në shator dhe tha: **"O Zoti im, të përbetohem Ty për obligimet dhe premtimet Tua. O zoti im, nëse Ti dëshiron nuk do të bëhet Ty ibadet pas kësaj dite"**. Me atë rast Ebu Bekri e kapi për dore dhe tha: **"O Resulullah, All-llahu e ka pranuar lutjen tënde"**.

Resulullahu a.s. e kishte veshur zhyben dhe doli jashtë duke kënduar ajetin: **"Grupi së shpejti do të jetë i mundur dhe ata do të ikin. Ndërkaq afati i tyre është Dita e Kijametit, por Dita e Kijametit është e rëndë dhe e hidhur".**[32]

Vuhejbi thotë se këtë na ka treguar Halidi në ditën e Bedrit.

٢٩١٦ — حدثنا محمدُ بنُ كثيرٍ أخبرنا سفيانُ عن الأعمشِ عن إبراهيمَ عن الأسودِ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها قالت «تُوُفِّيَ رسولُ اللهِ ﷺ ودِرعُهُ مَرهونةٌ عندَ يهوديٍّ بثلاثينَ صاعاً من شعيرٍ». وقال يَعلَى: حدثنا الأعمشُ «دِرعٌ من حديدٍ». وقال مُعلّى: حدثنا عبدُ الواحدِ عن الأعمشِ وقال «رَهَنَهُ دِرعاً من حديدٍ»

32 Ajeti i 45-46të, i sures "El-Kamer".

2916. Na ka treguar Muhammed b. Kethiri, këtij Sufjani, këtij A'meshi, këtij Ibrahimi, këtij Esvedi, këtij Aishja r.a., e cila ka thënë:

- Kur vdiq Pejgamberi s.a.v.s. xhybja e tij ishte peng te një çifut për tridhjetë sa'a elb.

Ja'lau thotë:

A'meshi na ka treguar: "**...Këmisha e hekurt...**", - kurse Mua'l-la ka thënë:

- Na ka treguar Abdulvahidi, këtij A'meshi, i cili ka thënë: "**E ka lënë peng petkun e tij të hekurt...**"

٢٩١٧ – حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا وهيب حدثنا ابن طاوس عن أبيه عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال « مثل البخيل والمتصدق مثل رجلين عليهما جبتان من حديد قد اضطرت أيديهما إلى تراقيهما ، فكلما هم المتصدق بصدقته اتسعت عليه حتى تعفي أثره ، وكلما هم البخيل بالصدقة انقبضت كل حلقة إلى صاحبتها وتقلصت عليه وانضمت يداه إلى تراقيه . فسمع النبي ﷺ يقول : فيجتهد أن يوسعها فلا تتسع »

2917. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Vuhejbi, këtij Ibën Tavusi, këtij i ati i tij, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili ka thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka deklaruar:

-Koprraci dhe dorëdhënësi i përngjasin dy njerëzve të veshur me xhybe të hekurta e duart u zgjaten gjer te dorëza, dhe sa herë të vendosë dorëdhënësi të japë sadaka, petku i tij zgjatet aq sa ia mbulon gjurmët e tia, ndërsa kur koprraci vendos të japë sadaka, hallkat (e petkut të tij) shtrëngohen në mes vetes dhe ia shtrëngojnë dorën e tij për dorëz të petkut.

Atëherë Ebu Hurejra e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë: "**...Dhe ai mundohet t'i zgjatë, por ato (hallkat) nuk zgjaten**"

باب الجُبَّة في السفر والحرب

٢٩١٨ — حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا عبد الواحد حدثنا الأعمش عن أبي الضحى مسلم هو ابن صُبيح عن مسروق قال: حدثني المغيرة بن شعبة قال «انطلق رسول الله ﷺ لحاجته، ثم أقبل، فتلقيته بماء — وعليه جُبة شامية — فمضمض واستنشق، وغسل وجهه، فذهب يُخرج يديه من كُمّيه وكانا ضيقين، فأخرجهما من تحت، فغسلهما، ومسح برأسه وعلى خُفّيه»

Xhybja në rrugë dhe në luftë

2918. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Abdu-l-Vahidi, këtij A'meshi, këtij Ebu Duha Muslimi, e ai është Ibën Subejhi, këtij Mesruki, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Mugire b. Shu'be, i cili ka thënë: "**Pejgamberi s.a.v.s. shkoi për nevoja të tia, e pastaj u kthye, i dhashë ujë, veshur kishte xhyben siriane, e lau gojën, hundën dhe fytyrën. Pastaj filloi t'ia përvjelë mëngët e duarve, por, pasi që ato ishin të ngushta, i përvoli nga poshtë, i lau duart, pastaj i ra mes-h kokës dhe mesteve.**

باب الحرير في الحرب

٢٩١٩ — حدثنا أحمد بن المقدام حدثنا خالد بن الحارث حدثنا سعيد عن قتادة أن أنساً حدثهم «أن النبي ﷺ رخّص لعبد الرحمن بن عوف والزبير في قميص من حرير من حِكّة كانت بهما»

Veshja e pëlhurës në luftë

2919. Na ka treguar Ahmed b. Mikdami, këtij Halid b. Harithi, këtij ia ka transmetuar Seidi nga Katadi, se Enesi u ka treguar kur Pejgamberi s.a.v.s. u lejoi Abdurrahman b. Avfit dhe Zubejrit që të vishen me këmisha të pëlhurës nga se ishin të sëmurë nga zgjebja.

٢٩٢٠ — حدثنا أبو الوليد حدثنا همام عن قتادة عن أنس

حدثنا محمد بن سنان حدثنا همام عن قتادة عن أنس رضي الله عنه «أن عبد الرحمن بن عوف والزبير شكوا إلى النبي ﷺ — يعني القمل — فأرخص لهما في الحرير، فرأيته عليهما في غزاة»

2920. Na ka treguar Ebu-l-Velidi, këtij Hemmami, këtij Katade, këtij Enesi, kurse (sipas transmetuesve tjerë), na ka treguar Muhammed b. Sinani këtij Hemmami, këtij Katadi, këtij Enesi r.a., i cili thotë se Abdurrahman b. Avfi dhe Zubejri janë ankuar te Pejgamberi s.a.v.s. (Enesi mendon se ata janë

ankuar) në morra, ai i lejoi që të vishen (në këmisha) të pëlhurës dhe në ato (këmisha) i kam parë në luftë.

٢٩٢١ - حدثنا مسدد حدثنا يحيى عن شعبة أخبرني قتادة أن أنسا حدثهم قال «رخص النبي ﷺ لعبد الرحمن بن عوف والزبير بن العوام في حرير»

2921. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahjau, këtij Shu'be, i cili ka thënë:

- Katadi më ka treguar se Enesi ka thënë: **"Pejgamberi s.a.v.s. i lejoi Abdurrahman b. Avfin dhe Zubjer b. Avvamin që të vishen me pëlhurë".**

٢٩٢٢ - حدثني محمد بن بشار حدثنا غندر حدثنا شعبة سمعت قتادة عن أنس «رخص - أو رخص - لهما لحكة بهما»

2922. Më ka treguar Muhammed b. Beshari, këtij Gunderi, këtij Shu'be, i cili thotë:

- E kam dëgjuar Kataden e ai Enesin duke thënë: **"...Resulullahu a.s. u lejoi..."**, ose (ka thënë): **"...u është lejuar atyre të dyve për shkak të zgjebes..."**

باب ما يذكر في السكين

٢٩٢٣ - حدثنا عبد العزيز بن عبد الله قال حدثني إبراهيم بن سعد عن ابن شهاب عن جعفر بن عمرو بن أمية الضمري عن أبيه قال «رأيت النبي ﷺ يأكل من كتف يحتز منها، ثم دعي إلى الصلاة فصلى ولم يتوضأ». حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري وزاد «فألقى السكين»

Ç'është thënë për briskun

2923. Na ka treguar Abdu-l-Aziz b. Abdullahu, këtij Ibrahim b. Sa'di, këtij Shihabi, këtij Xha'fer b. Amri b. Umejji, këtij i ati i tij, i cili ka thënë:

- E kam parë Pejgamberin s.a.v.s. duke ngrënë mish që e coptonte (me brisk). Ndërkohë u ftua për në namaz (në xhami), u fal e nuk e përsëriti abdesin.

Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, duke thënë: "...e **gjuajti briskun...**"

باب ما قيل في قتال الروم

٢٩٢٤ — حدثني إسحاق بن يزيد الدمشقي حدثنا يحيى بن حمزة قال حدثني ثور بن يزيد عن خالد بن معدان أن عمير بن الأسود العنسي حدثه أنه أتى عبادة بن الصامت وهو نازل في ساحة حمص وهو في بناء له ومعه أم حرام، قال عمير: فحدثتنا أم حرام أنها سمعت النبي ﷺ يقول «أول جيش من أمتي يغزون البحر قد أوجبوا. قالت أم حرام: قلت يا رسول الله أنا فيهم؟ قال: أنت فيهم. ثم قال النبي ﷺ: أول جيش من أمتي يغزون مدينة قيصر مغفور لهم. فقلت: أنا فيهم يا رسول الله؟ قال: لا»

Ç'është thënë rreth luftës me bizantinët

2924. Më ka treguar Is-hak b. Jezid Ed-Dimishkiu, këtij Jahja b. Hamza duke thënë se ia ka transmetuar Thevër b. Jezidi, këtij Halid b. Ma'dani, këtij Umer b. Esved El-Ansiu, i cili thotë se i erdhi Ubade b. Samiti, gjersa ai ishte ulur në sheshin Himsë, në një shator së bashku me Ummi Haramen. Atëherë - thotë Umeri - Ummi Haramja na ka treguar se ajo e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë:

- **Ushtria e parë e ummetit tim, e cila do të luftojë në det, do të shpërblehet me xhennet.**

- **O Resulullah, i thash** - thotë Ummi Haramja - **a jam unë në mesin e tyre?**

- **Ti je në mesin e tyre** - u përgjigj ai.

Më pastaj Pejgamberi s.a.v.s. tha:

- **Ushtrisë së parë nga ummeti im e cila do të luftojë në qytetin e mbretit bizantin, (Konstantinopojë) do t'i falen mëkatet.**

- **A jam unë në mesin e tyre - O Resulullah?** - e pyeta.

- **Jo** - tha ai.[33]

---

33 Me aksionin e parë ushtarak, siç është thënë edhe më herët aludohet në pushtimin e Qipros, kurse me aksionin e dytë, në rrethimnin e pasuksesshëm të Konstatinopojës në

باب قتال اليهود

٢٩٢٥ – حدثنا إسحاق بن محمد الفروي حدثنا مالك عن نافع عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما
أن رسول الله ﷺ قال «تقاتلون اليهود حتى يختبي أحدهم وراء الحجر فيقول: يا عبد الله، هذا يهودي
ورائي فاقتله»

Lufta me hebrenjtë

2925. Na ka treguar Is-hak b. Muhammed El-Fervi, këtij Maliku, këtij Nafiu, këtij Abdullah b. Umeri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Me hebrenjtë do të luftoni aq shumë, sa që disa nga ata do të fshihen pas gurëve e (ata, gurët) do të thonë: **"O rob i Zotit, ja ku është hebreu pas meje, mbyte".**

٢٩٢٦ – حدثنا إسحاق بن إبراهيم أخبرنا جرير عن عمارة بن القعقاع عن أبي زرعة عن أبي هريرة
رضي الله عنه عن رسول الله ﷺ قال «لا تقوم الساعة حتى تقاتلوا اليهود، حتى يقول الحجر وراءه
اليهودي: يا مسلم، هذا يهودي ورائي فاقتله»

2926. Na ka treguar Is-hak b. Ibrahim, këtij Xheriri, këtij Umaret b. Ka'kai, këtij Ebu Zur'e, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Dita e Kijametit nuk do të ndodhë derisa të mos luftoni me hebrenjtë aq shumë sa që edhe gurët të flasin se pas tij është fshehë hebreu dhe të thonë: "O rob i Zotit, ja ku është hebreu pas meje, mbyte".

---

vitin 52 H. nën udhëheqjen e Jezid b. Muaviut. Në këtë sulm nga as-habët kanë marrë pjesë Ibën Umeri, Ibën Zubejri dhe Ebu Ejjub El-Ensariu, i cili vdiq gjatë rrethimit të qytetit e është varrosur nën muret e tij. Ka mendime se rrethimi i Konstatinopojës është bërë nën komandën e Sufjanit.

بابُ قتالِ التركِ

٢٩٢٧ - حدّثنا أبو النُّعمانِ حدَّثنا جريرُ بنُ حازمٍ قال سمعتُ الحسنَ يقولُ حدَّثنا عمرُو بنُ تَغلِبَ قال: قال النبيُّ ﷺ «إنَّ من أشراطِ الساعةِ أن تُقاتِلوا قوماً ينتَعِلونَ نِعالَ الشعرِ، وإنَّ من أشراطِ الساعةِ أن تُقاتِلوا قوماً عِراضَ الوُجوهِ كأنَّ وُجوهَهُم المَجانُّ المُطرَقةُ»

Lufta me turqit

2927. Na ka treguar Ebu-n-Nu'mani, këtij Xherir b. Hazimi, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Hasan (Basriun) duke thënë se ia ka transmetuar Amër b. Teglibi me sa vijon:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**Një ndër shenjat e Ditës së Kijametit është kur të luftoni me popullin, i cili mbath këpucë prej qimeve, gjithashtu shenjë e Ditës së Kijametit është kur të luftoni me popullin me fytyra të gjera, e, fytyrat e tyre janë sikur të mbuluara me maska**".

٢٩٢٨ - حدّثني سعيدُ بنُ محمدٍ حدَّثنا يعقوبُ حدَّثنا أبي عن صالحٍ عنِ الأعرجِ قال: قال أبو هريرةَ رضيَ اللهُ عنه قال رسولُ اللهِ ﷺ «لا تقومُ الساعةُ حتَّى تُقاتِلوا التُّركَ، صِغارَ الأعيُنِ حُمرَ الوُجوهِ، ذُلْفَ الأنوفِ، كأنَّ وجوهَهُمُ المَجانُّ المُطرَقةُ. ولا تقومُ الساعةُ حتَّى تُقاتِلوا قوماً نِعالُهُمُ الشَّعَرُ»

2928. Më ka treguar Seid b. Muhammedi, këtij Ja'kubi, këtij i ati i tij, këtij Salihu, këtij A'rexhi, i cili ka thënë:

- Ebu Hurejra r.a. thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**Dita e Kijametit nuk do të ndodhë gjersa të mos luftoni me turqit, (popull) me sy të vegjël, fytyrëkuq, hundvogël me maje të rrafshë e fytyrat e tyre janë sikur të mbuluara me maska. Gjithashtu Dita e Kijametit nuk do të ndodhë gjersa të mos luftoni me popullin, këpucët e të cilit janë prej qimeve**".[34]

---

34 Me fjalën "Turk" aludohet në turqit e sotëm.
Hattabi mendon se ata janë lozë e pasardhësve të Ibrahimit a.s. Ibën Abdu-l-Berri mendon se ata janë pasardhësit e Jafethit, djalit të Nuhit, e banonin në viset malore të kontinentit të Azisë, të cilët më së tepërmi merreshin me gjueti dhe blegtori dhe se

باب قتال الذين ينتعلون الشعر

٢٩٢٩ - حدثنا علي بن عبد الله حدثنا سفيان قال الزهري عن سعيد بن المسيب عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال «لا تقوم الساعة حتى تقاتلوا قوما نعالهم الشعر، ولا تقوم الساعة حتى تقاتلوا قوما كأن وجوههم المجان المطرقة». قال سفيان: وزاد فيه أبو الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رواية «صغار الأعين، ذلف الأنوف، كأن وجوههم المجان المطرقة»

Lufta me ata të cilët mbathin këpucë prej qimeve

2929. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, këtij Zuhriu, këtij Seid b. Musejjebi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Dita e Kijametit nuk do të ndodhë gjersa të mos luftoni me popullin i cili mbathë këpucë prej qimeve. Dita e Kijametit nuk do të ndodh gjersa të mos luftoni me popullin, fytyrat e të cilit i përngjasin fytyrave të mbuluara me maska.

Sufjani duke transmetuar nga Ebu-z-Zinadi, ky nga A'rexhi, ky nga Ebu Hurejra, thotë: **"...me sy të vegjël, hundëvegjël, fytyrat e të cilëve u përngjasin fytyrave të mbuluara me maska".**

---

shumica e tyre ishin idhujtarë të zjarrit.
Ibën Munebbihi mendon se ata janë ca fise të popullit Kinez.
Mund të ndodhë që me fjalën e lartshënuar të aludohet në pasardhësit e popullit Tubbe'.
Shumica e historianëve mendojnë se ata janë popull i cili banonte në mes të Horasanit, Kinës Perëndimore dhe vendeve veriore të Indisë, gjegjësisht Mongolët të cilët në shekullin XVI kanë bërë kërdi nëpër Azi e posaqërisht në Siri, Irak dhe në pjesët e Turqisë së sotme.
Me fjalën "Kijamet" nënkuptojmë shkatërrimin e të mirave materiale dhe të jetës njerëzore.

بابُ من صَفَّ أصحابَهُ عندَ الهزيمةِ ونَزَلَ عن دابَّتهِ فاستَنْصَر

٢٩٣٠ - حدّثنا عمرُو بنُ خالدٍ الحرّانيُّ حدَّثنا زُهَيرٌ حدَّثنا أبو إسحاقَ قال سمعتُ البَراءَ - وسألهُ رجلٌ: أكنتُم فَرَرْتم يا أبا عُمارةَ يومَ حُنَين - قال: لا واللهِ، ما وَلَّى رسولُ اللهِ ﷺ ولكنَّهُ خرَجَ شُبّانُ أصحابهِ وخِفافُهم حُسَّراً ليس بِسلاحٍ، فأتَوا قوماً رُماةً جَمْعَ هَوازِنَ وبني نَصْرٍ، ما يَكادُ يَسقُطُ لهم سهمٌ، فرَشَقوهم رَشْقاً ما يَكادونَ يُخطِئون، فأقبَلوا هنالكَ إلى النبيِّ ﷺ وهو على بَغلتهِ البيضاءِ وابنُ عمِّهِ أبو سفيانَ ابنُ الحارثِ بنِ عبدِ المطّلبِ يَقودُ بهِ، فنَزَلَ واستَنْصَرَ ثم قال: أنا النبيُّ لا كَذِب، أنا ابنُ عبدِ المطّلب. ثمّ صفَّ أصحابَهُ»

Kush i ka rreshtuar shokët e tij pas disfatës, ka zbritur nga e shaluara e tij dhe ka kërkuar ndihmën e All-llahut

2930. Na ka treguar Amër b. Halid El-Harrani, këtij Zuhejri, këtij Ebu Is-haku, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Beraun duke treguar se një njeri e ka pyetur: **O, Ebu Umar, (ofiq i Beraut) a keni ikur në ditën (e betejës) së Hunejnit? - Jo për Zotin** - iu përgjigj ai. Pejgamberi s.a.v.s. nuk ia ka kthyer shpinën (luftës), por me te kanë dalur shokët e tij të rinj e disa nga ata kanë qenë të paarmatosur, pa pajisje ushtarake dhe pa kurrfarë arme, janë përleshur me shigjetat e (fisit) Havazin dhe Benu Nasër, të cilat i gjunanin pa ndërpre dhe ishin të saktë në gjuajtje. Pastaj u drejtuan në drejtim të Pejgamberit s.a.v.s. e ai ishte në mushkën e tij Bejda' të cilën e drejtonte djali i xhaxhait të tij Ebu Sufjan b. Harithi b. Abdu-l-Mutalibi. Atëherë Resulullahu a.s. zbriti (nga mushka), iu lut All-llahut për ndihmë dhe tha: **"Unë jam i Dërguar i All-llahut! Nuk ka rrenë! Unë jam nip i Abdulmutalibit"**, dhe më pastaj i rreshtoi shokët e tij.

بابُ الدُّعاءِ على المشركينَ بالهزيمةِ والزَّلزلة

٢٩٣١ - حدّثنا إبراهيمُ بنُ موسى أخبرَنا عيسى حدَّثنا هشامٌ عن محمدٍ عن عَبيدةَ عن عليٍّ رضيَ اللهُ عنه قال «لمّا كان يومُ الأحزابِ قال رسولُ اللهِ ﷺ: ملأَ اللهُ بُيوتَهم وقُبورَهم ناراً، شَغَلونا عن صلاةِ الوُسطى حينَ غابَتِ الشمسُ»

Mallkimi ndaj idhujtarëve për disfatë dhe dridhje (tërmet)

2931. Na ka treguar Ibrahim b. Musai, këtij Isau, këtij Hishami, këtij Muhammedi, këtij Abidi, këtij Aliu r.a., i cili ka thënë:

Pejgamberi s.a.v.s. në ditën e betejës kundër aleatëve ka thënë.

"All-llahu (idhujtarëve) ua ka mbuluar shtëpitë dhe varret e tyre me zjarr, ngase na larguan nga namazi i iqindisë, gati gjer në perendim të diellit".

٢٩٣٢ - حدثنا قَبِيصةُ حدَّثنا سفيانُ عن ابنِ ذَكوانَ عنِ الأعرَجِ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه قال «كان النبيُّ ﷺ يَدْعو في القُنوتِ: اللهمَّ أنْجِ سَلَمةَ بنَ هِشامٍ، اللهمَّ أنجِ الوَليدَ بنَ الوَليدِ، اللهمَّ أنجِ عَيّاشَ ابنَ أبي ربيعةَ، اللهمَّ أنجِ المستَضعَفينَ منَ المؤمنين. اللهمَّ اشدُدْ وَطْأتَكَ على مُضَرَ، اللهمَّ سِنينَ كَسِني يوسُفَ»

2932. Na ka treguar Kabiseti, këtij Sufjani, këtij Ibën Dhekvani, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra, i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. në duanë e kunutit i lutej All-llahut duke thënë:

"O Zoti im, shpëtoje Ajjash b. Ebu Rebian! O Zot, shpëtoi shëndetligët nga radhët e muslimanëve! O Zoti im, shtoja mundimin Mudarit! O Zoti im, jepju atyre (idhujtarëve) vite të (thata) sikur ato të Jusufit!"

٢٩٣٣ - حدثنا أحمدُ بنُ محمدٍ أخبرَنا عبدُ اللهِ أخبرَنا إسماعيلُ بنُ أبي خالدٍ أنهُ سمعَ عبدَ اللهِ بنَ أبي أوفى رضيَ اللهُ عنه يقول «دَعا رسولُ اللهِ ﷺ يومَ الاحزابِ على المشركينَ فقال: اللهمَّ مُنزِلَ الكتابِ، سَريعَ الحسابِ، اللهمَّ اهزِمِ الاحزابَ، اللهمَّ اهزِمْهم وزَلزِلْهم»

2933. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi, këtij Abdullahu, këtij Ismail b. Ebu Halidi, i cili thotë se e ka dëgjuar Abdullah b. Ebu Avfin duke thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. në ditën e betejës kundër idhujtarëve i mallkonte ata me fjalët: **"O Zoti im, Zbritës i Librit (Kur'anit), shpejtoja atyre (idhujtarëve) llogarinë! O Zoti im, caktoju kundërshtarëve humbje! O Zoti im, gjykoi ata me humbje dhe dridhje!"**

٢٩٣٤ ــ حدّثنا عبدُ اللهِ بنُ أبي شَيبةَ حدَّثنا جعفرُ بنُ عَونٍ حدَّثنا سفيانُ عن أبي إسحاقَ عن عمرِو ابنِ مَيمونٍ عن عبدِ اللهِ رضيَ اللهُ عنه قال «كانَ النبيُّ ﷺ يُصلِّي في ظلِّ الكعبةِ، فقالَ أبو جهلٍ وناسٌ من قُريشٍ، ونُحِرَت جَزورٌ بناحيةِ مكةَ فأرسَلوا فجاؤوا من سَلاها وطرحوه عليه، فجاءت فاطمةُ فألقتهُ عنهُ، فقال اللهمَّ عليكَ بقُريشٍ، اللهمَّ عليكَ بقريشٍ، اللهمَّ عليكَ بقريش، لأبي جَهلِ بنِ هِشامٍ وعُتبةَ بنِ رَبيعةَ وشَيبةَ ابنِ ربيعةَ والوليدِ بنِ عُتبةَ وأُبيِّ بنِ خَلَفٍ وعُقبةَ بنِ أبي مُعَيطٍ. قال عبدُ اللهِ: فلقد رأيتُهم في قَليبِ بدرٍ قتلى» قال أبو إسحاقَ: ونَسيتُ السابعَ. وقال يوسفُ بنُ أبي إسحاقَ عن أبي إسحاقَ «أميةُ بنُ خلَفٍ»، وقال شعبةُ «أميةُ أو أُبيٌّ»، والصحيحُ أميةُ

2934. Na ka treguar Abdullah b. Ebu Shejbi, këtij Xha’fer b. Avni, këtij Sufjani, këtij Ebu Is-haku, këtij Amër b. Mejmuni, këtij Abdullahu r.a. i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. falej nën hijen e Qabes, kurse në afërsi të tij Ebu Xhehli me disa të tjerë nga kurejshitët thonin se në një skaj të Mekkës ësthë therur një kafshë, e dërguan (një njeri), i solli rropullitë e saj dhe i gjuajtën në te (gjersa ai ishte në sexhde). Kur erdhi Fatimja dhe ia largoi ato, atëherë ai tha:

- **O Zoti im, mbaji Kurejshitët**

- **O Zoti im, mbaji Kurejshitët**

- **O Zoti im, mbaji Kurejshitët: Ebu Xhehël b. Hishamin, Utbe b. Rebian, Shuajb b. Rebian, Velid b. Utben, Ubejj b. Halefin dhe Ukbe b. Ebi Muajatin!**

Abdullah b. Mes’udi thotë: "**Pastaj i kam parë të mbytur në pusin Bedra**", Ebu Is-haku thotë: "**e kam harruar (emrin) e të shtatit...**"

Jusuf b. Is-haku nga Ebu Is-haku transmeton: "**...Umejje b. Halefin**", kurse Shuajbi ka thënë "**...Umejje ose Ubejje...**", mirëpo (Buhariu thotë) versioni i drejtë është: "**Ummeje...**"

٢٩٣٥ ــ حدّثنا سليمانُ بنُ حربٍ حدثنا حمّادٌ عن أيوبَ عن ابنِ أبي مُليكةَ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها «أن اليهودَ دخلوا على النبيِّ ﷺ فقالوا: السامُ عليكَ، ولَعنتُهم. فقال: مالكِ؟ قالت: أوَلَم تَسمعْ ما قالوا؟ قال فلم تسمعي ما قلتُ: وعليكم»

2935. Na ka treguar Sulejman b. Harbi, këtij Hammadi, këtij Ejjubi, këtij Ibën Ebu Mulejki, këtij Aishja r.a., e cila thotë se hebrenjtë kanë hyrë te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i kanë thënë: **"Vdekje për ty!"**

- Unë i mallkova, kurse Resulullahu a.s. më tha: **"Ç'u bë me ty?", a nuk dëgjove se ç'të thanë?** - pyeti ajo.

- **Ti nuk ke dëgjuar** - tha Resulullahu a.s. - **se edhe unë i thashë: "Edhe për ju".**

باب هل يُرشِدُ المسلمُ أهلَ الكتابِ أو يُعلِّمهم الكتابَ ؟

٢٩٣٦ - حدثنا إسحاقُ أخبرَنا يعقوبُ بنُ إبراهيمَ حدثنا ابن أخي ابنِ شهابٍ عن عمِّهِ قال : أخبرَني عُبيدُ اللهِ بنُ عبدِ اللهِ بنِ عُتبةَ بنِ مسعودٍ أنَّ عبدَ اللهِ بنَ عبّاسٍ رضيَ اللهُ عنهما أخبرَهُ « أنَّ رسولَ اللهِ ﷺ كتبَ إلى قيصرَ وقال : فإنْ تولَّيتَ فإنَّ عليكَ إثمَ الأريسيِّين »

A i udhëzon muslimani simpalizuesit e librave të tjera të shenjta, apo ua mëson atyre Kur'anin?

2936. Na ka treguar Is-haku, këtij Ja'kub b. Ibrahimi, këtij nipi i tij Ibën Shihabi duke transmetuar nga xhaxhai i tij, i cili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'udi, se Abdullah b. Abbasi r.a. i ka treguar atij se Pejgamberi s.a.v.s. mbretit bizantin i ka shkruar: **"... nëse rrefuzon ate që të ofrojmë (Islamin), atëherë mëkatet e shtetasve (të shtetit tënd) janë tuajat..."**

باب الدُّعاءِ للمشركينَ بالهُدى ليتألَّفَهم

٢٩٣٧ - حدثنا أبو اليمانِ أخبرَنا شُعيبٌ حدثنا أبو الزِّنادِ أنَّ عبدَ الرحمنِ قال : قال أبو هريرةَ رضيَ اللهُ عنهُ « قدِمَ طُفَيلُ بنُ عمرٍو الدَّوسيُّ وأصحابُهُ على النبيِّ ﷺ فقالوا : يارسولَ اللهِ إنَّ دَوساً عصَتْ وأبَتْ ، فادْعُ اللهَ عليها ، فقيل : هلَكَتْ دَوسٌ . قال : اللَّهمَّ اهدِ دَوساً وائتِ بهم »

Duaja për t'i udhëzuar idhujtarët që ta pranojnë (Isamin)

2937. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Ebu-z-Zinadi, i cili thotë se Abdurrahmani ka thënë:

- Ebu Hurejra r.a. ka deklaruar: Tufejl b. Amër Ed-Devsi dhe shokët e tij kanë ardhur te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i kanë thënë: **"O, Resulullah, (pjestarët e fisit) Devsë kundërshtojnë ta pranojnë Islamin! Mallkoi!"** Njëri nga të pranishmit tha: **"U shkatërrua Devsi"**, kurse Resulullahu a.s. tha: **"O Zoti im, udhëzoje (fisin) Devsë në rrugën e drejtë dhe bëni muslimanë".**

باب دعوة اليهود والنصارى، وعلى ما يقاتلون عليه؟

وما كتب النبي ﷺ إلى كسرى وقيصر، والدعوة قبل القتال

٢٩٣٨ — حدثنا علي بن الجعد أخبرنا شعبة عن قتادة قال: سمعت أنسا رضي الله عنه يقول «لما أراد النبي ﷺ أن يكتب إلى الروم قيل له: إنهم لا يقرءون كتابا إلا أن يكون مختوما، فاتخذ خاتما من فضة، فكأني أنظر إلى بياضه في يده، ونقش فيه: محمد رسول الله»

Të ftuarit (në Islam) hebrenjtë, të krishterët dhe ata me të cilët lufton

- dhe ç'i ka shkruar Pejgamberi s.a.v.s. mbretit persian dhe atij bizantin dhe ftesa e tij që ta pranojnë Islamin para se t'ia fillojnë luftës.

2938. Na ka treguar Ali b. Xha'di , këtij Shu'be, këtij Katadi, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Enesin r.a. duke thënë: **"Kur Pejgamberi s.a.v.s. deshi t'i shkruaj letër (mbretit) të bizantinëve, atij i thanë: Ai nuk i lexon letrat të cilat nuk janë të vulosura. E mori unazën e argjendtë dhe më duket se sot e shoh pjesën e bardhë në dorën e tij, kur ai e dha unazën e tij që në të të gdhenden (fjalët): "Muhammedi, I Dërguar i All-llahut".**

٢٩٣٩ — حدثنا عبد الله بن يوسف حدثنا الليث قال حدثني عقيل عن ابن شهاب قال أخبرني عبيد الله بن عبد الله بن عتبة أن عبد الله بن عباس أخبره «أن رسول الله ﷺ بعث بكتابه إلى كسرى، فأمره أن يدفعه إلى عظيم البحرين يدفعه عظيم البحرين إلى كسرى. فلما قرأه كسرى خرقه، فحسبت أن سعيد بن المسيب قال: فدعا عليهم النبي ﷺ أن يمزقوا كل ممزق»

2939. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Lejthi, i cili thotë:

- Më ka treguar Ukajli, këtij Ibën Shihabi, këtij Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, se Abdullah b. Abbasi, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. i ka dërguar letër mbretit persian, duke e urdhëruar që letra t'i dorëzohet kryekomandantit të Bahrejnit, që kryekomandanti i Bahrejnit t'ia përcjellë mbretit persian. Pasiqë e lexoi mbreti persian (letrën e Pejgamberit s.a.v.s.), e grisi ate.

Më duket (thotë Ibën Abbasi) se Seid b. Musejjebi ka thënë:

- **Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. i mallkoi që të shkatërrohen në tërësi.**[35]

باب دُعاء النبيّ ﷺ الناسَ إلى الإسلام والنّبوّةِ ، وأن لا يَتخذَ بعضُهم بعضاً أرباباً من دُونِ الله . وقولهِ تعالى [٧٩ آل عِمران] : ﴿ ما كانَ لبَشَرٍ أن يُؤتِيَهُ اللهُ الكتابَ ﴾ إلى آخرِ الآية

٢٩٤٠ — **حدثنا** إبراهيمُ بنُ حمزةَ حدَّثنا إبراهيمُ بنُ سعدٍ عن صالحِ بنِ كَيسانَ عن ابنِ شهابٍ عن عُبيدِ اللهِ بنِ عبدِ اللهِ بنِ عُتبةَ عن عبدِ اللهِ بنِ عبّاسٍ رضيَ اللهُ عنهما أنهُ أخبرَهُ « انَّ رسولَ اللهِ ﷺ كتبَ إلى قيصرَ يَدعوهُ إلى الإسلام ، وبعثَ بكتابهِ إليه معَ دِحيةَ الكلبيِّ ، وأمرَهُ رسولُ اللهِ ﷺ أن يَدفعَهُ إلى عظيمِ بُصرَى ليَدفعَهُ إلى قيصرَ ، وكان قيصرُ لما كشفَ اللهُ عنهُ جُنودَ فارسَ مَشى من حِمصَ إلى إيلياءَ شُكراً لما أبلاهُ الله ، فلمّا جاءَ قيصرَ كتابُ رسولِ اللهِ ﷺ قالَ حِينَ قرأهُ : التمِسوا لي هاهُنا أحداً مِن قومهِ لأسألَهم عن رسولِ اللهِ ﷺ »

---

35 Në kaptinën e mëparme Tufejli i propozon Pejgamberit s.a.v.s. që ai t'i mallkojë pjesëtarët e fisit Deva' për shkak të qëndrimit të tyre antiislam, të jetës amorale dhe eksploatimin mes vetes përmes kamatave, ndërsa Resulullahu a.s. i lutej All-llahut që ata ta pranojnë Islamin, ngase me veprimet e tyre ata dëmtonin vetëm vetveten. Kjo ishte traditë e Pejgamberit s.a.v.s. e cila përputhej me mësimet e Kur'anit dhe se ai ishte mëshirues ndaj të gjithëve.

Mallkimi i Muhammedit a.s., të cilin ai ua drejtoi ca personave nga paria e Kurejshitëve dhe mbretit persian, u bë pas konstatimit të masakrës dhe aksionit që kishin ndërmarrë ata kundër muslimanëve e që kishin për qëllim shkatërrimin gradual të muslimanëve.

Ftesa e Pejgamberit s.a.v.s. në Islam

- dhe pranimi i pejgamberisë, që njëri tjetrin të mos i konsiderojnë për zotra, pos All-llahut.

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: **"Nuk i ka hije njeriut, të cilit All-llahu i jep..."** gjer në fund të ajetit.[36]

2940. Na ka treguar Ibrahim b. Hamza, këtij Ibrahim b. Sa'di, këtij Salih b. Kejsani, këtij Ibën Shihabi, këtij Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, këtij Abdullah b. Abbasi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. i ka shkruar (letër) mbretit bizantin dhe e ka ftuar (që të pranojë) Islamin. Letrën ai e ka dërguar nëpërmes Dihje El-Kelbiut, të cilin e urdhëroi që letrën t'ia dorëzojë kryekomandantit të Busras e ai t'ia dorëzoj mbretit bizanitn (Heraklit).

Me ndihmën e All-llahut muslimanël ngadhnjyen ndaj ushtrisë persiane, mbreti bizantin nga Himsi kaloi në Jerusalem, duke iu falënderuar All-llahut që e liroi nga ajo sprovë e madhe.

Kur i arriti mbretit persian letra e Pejgamberit s.a.v.s., e lexoi ate dhe tha:

- Kërkoni ndonjë njeri nga njerëzit e tij dhe ta pyes për Pejgamberin s.a.v.s.

---

36 Përkthimi i ajetit 79të, i sures **"Ali Imran"** në tërësi është: "...nuk mund të mendohet, që njeriu, të cilit All-llahu ia ka dhënë Librin, urtësinë dhe pejgamberllëkun që ai t'u thotë njerëzve: bëhuni adhuruesit e mi, e jo të All-llahut. Por ai u thotë: bëhuni të All-llahut meqë keni mësuar Librin dhe po e mësoni".
Ky ajet na jep të kuptojmë se asnjë pejgamber nuk e ka konsideruar vetveten madhështor dhe as që ka lejuar që atij t'i përkulet ndokush.
Në ajetin e tridhjetë të sures "Et-Tevbe" thuhet: Hebrenjtë thonë: Uzejri është i biri i All-llahut, ndërsa të krishterët thonë: Isau është i biri i All-llahut. Këto janë fjalët e tyre, nga gojët e tyre i imitojnë fjalët e mohuesve të mëherëshëm. I vraftë All-llahu! Si po shmangen (nga e vërteta)".

٢٩٤١ — قال ابنُ عبّاسٍ : فأخبرني أبو سفيانَ بنُ حَربٍ أنه كان بالشامِ في رجالٍ من قريشٍ قدِموا تِجاراً في المدّةِ التي كانت بينَ رسولِ اللهِ ﷺ وبينَ كفّارِ قريشٍ . قال أبو سفيانَ : فوجدَنا رسولُ قيصرَ ببعضِ الشام ، فانطُلِقَ بي وبأصحابي حتّى قدِمنا إيلياء ، فأُدخِلْنا عليه ، فاذا هو جالسٌ في مجلسِ مُلكِهِ وعليه التّاجُ ، وإذا حولَهُ عُظَماءُ الرُّوم . فقال لترجُمانِه : سَلْهم أيُّهم أقربُ نَسَباً إلى هذا الرجُلِ الذي يَزعُمُ أنهُ نبيٌّ ؟ قال أبو سفيانَ : فقلتُ أنا أقرَبُهم إليه نَسَباً . قال : ما قَرابةُ ما بَينَكَ وبينَهُ ؟ فقلتُ هو ابنُ عمّ . وليس في الرَّكبِ يومئذٍ أحدٌ من بني عبدِ مَنافٍ غيري . فقال قيصَرُ : أدْنوه . وأمرَ بأصحابي فجُعِلوا خلفَ ظَهري عندَ كَتِفي . ثمّ قال لترجمانِه : قُلْ لاصحابِه إني سائلٌ هـذا الرّجُلَ عن الذي يَزعُمُ أنّهُ نبيٌّ ، فان كذَبَ فكذّبوه . قال أبو سفيانَ : واللهِ لولا الحياءُ يومَئذٍ من أن يَأثُرَ أصحابي عنّي الكذبَ لكذَبتُهُ حينَ سألني عنه ، ولكنّي استحيَيْتُ أن يأثُروا الكذبَ عني فصدقتُهُ . ثمّ قال لترجُمانِه : قُل لهُ كيفَ نَسَبُ هذا الرجُلِ فيكم ؟ قلتُ : هوَ فينا ذو نَسَب . قال : فهل قال هذا القولَ أحدٌ منكم قبلَه ؟ قلت : لا . فقال : كنتم تتّهمونهُ على الكذبِ قبلَ أن يقولَ ما قال ؟ قلت : لا . قال : فهل كانَ مِن آبائهِ مِن مَلِكٍ ؟ قلت : لا . قال : فأشرافُ الناسِ يتّبعونَهُ أم ضُعَفاؤهم ؟ قلتُ : بل ضُعفاؤهم . قال : فيَزيدونَ أم يَنقُصون ؟ قلتُ : بل يَزيدون . قال : فهل يَرتدُّ أحدٌ سَخطةً لدينه بعدَ أن يَدخُلَ فيه ؟ قلت : لا . قال : فهل يَغدِرُ ؟ قلتُ : لا ، ونحنُ الآنَ منه في مدّةٍ نحنُ نخافُ أن يَغدِرَ . قال أبو سفيان : ولم يُمكِنّي كلمةٌ أُدخِلُ فيها شيئاً أنتقِصُهُ به — لا أخافُ أنْ تؤثَرَ عني — غيرُها . قال : فهل قاتلتُموهُ أو قاتلَكم ؟ قلتُ : نعم . قال : فكيفَ كانت حربُهُ وحربُكم ؟ قلت : دُوَلاً وسِجالاً : يُدالُ علينا المرّةَ ونُدالُ عليه الأخرى . قال : فماذا يأمُركم به ؟ قال : يأمُرنا أن نَعبُدَ اللهَ وحدَهُ لا نُشرِكُ بهِ شيئاً ، وينهانا عما كان يَعبُدُ آباؤنا ، ويأمُرنا بالصلاةِ ، والصدقةِ ، والعَفافِ ، والوَفاءِ بالعهدِ ، وأداءِ الامانةِ . فقال لترجمانِه حينَ قلتُ ذلكَ لهُ : قل له إني سألتُكَ عن نَسَبِه فيكم ، فزعمتَ أنه ذو نَسَب ، وكذلك الرُّسُلُ تُبعَثُ في نَسَبِ قومِها . وسألتُك هل قال أحدٌ منكم هذا القولَ قبلَه ؟ فزعمتَ أن لا ، فقلتُ لو كانَ أحدٌ منكم قال هذا القولَ قبلهُ قلتُ رجلٌ يأتمُّ بقولٍ قد قيلَ قبلَه . وسألتُكَ هل كنتم تتّهمونهُ بالكذبِ قبلَ أن يقولَ ما قال ؟ فزعمتَ أن لا ، فعرَفتُ أنهُ لم يكُنْ ليَدعَ الكذبَ على الناس ويكذبَ على اللهِ . وسألتُك هل كان مِن آبائه مِن مَلِكٍ ؟ فزعمتَ أن لا ، فقلتُ لو كان من آبائِه ملكٌ قلتُ يَطلُبُ مُلكَ آبائه . وسألتُكَ أشرافُ الناس يَتّبعونهُ أم ضُعفاؤهم ؟ فزعمتَ أنّ ضعفاءهم اتّبعوه ، وهم أتباعُ الرُّسُل . وسألتُكَ هل يَزيدونَ أو يَنقصون ؟ فزعمتَ أنهم يزيدون ، وكذلكَ الإيمانُ

حتى يتم . وسألتك هل يرتد أحد سخطة لدينه بعد أن يدخل فيه ؟ فزعمت أن لا ، فكذلك الإيمان حين تخالط بشاشته القلوب لا يسخطه أحد . وسألتك هل يغدر ؟ فزعمت أن لا ، وكذلك الرسل لا يغدرون . وسألتك هل قاتلتموه وقاتلكم ؟ فزعمت أن قد فعل ، وأن حربكم وحربه تكون دولاً ، ويدال عليكم المرة ويدالون عليه الاخرى ، وكذلك الرسل تبتلى وتكون لها العاقبة . وسألتك بماذا يأمركم ؟ فزعمت أنه يأمركم أن تعبدوا الله ولا تشركوا به شيئا ، وينهاكم عما كان يعبد آباؤكم ، ويأمركم بالصلاة ، والصدق والعفاف ، والوفاء بالعهد ، وأداء الأمانة . قال : وهذه صفة نبي قد كنت أعلم أنه خارج ، ولكن لم أعلم أنه منكم ، وإن يك ما قلت حقا فيوشك أن يملك موضع قدمي هاتين ، ولو أرجو أن أخلص إليه لتجشمت لقاءه ، ولو كنت عنده لغسلت قدميه . قال أبو سفيان : ثم دعا بكتاب رسول الله ﷺ فقرئ ، فإذا فيه : بسم الله الرحمن الرحيم . من محمد عبد الله ورسوله ، إلى هرقل عظيم الروم . سلام على من اتبع الهدى . أما بعد فإني أدعوك بدعاية الإسلام ، أسلم تسلم ، وأسلم يؤتك الله أجرك مرتين ، فإن توليت فعليك إثم

الأريسيين ﴿ ويا أهل الكتاب تعالوا إلى كلمة سواء بيننا وبينكم أن لا نعبد إلا الله ولا نشرك به شيئاً ، ولا يتخذ بعضنا بعضاً أرباباً من دون الله . فإن تولوا فقولوا اشهدوا بأنا مسلمون ﴾ [٦٤ آل عمران] . قال أبو سفيان : فلما أن قضى مقالته علت أصوات الذين حوله من عظماء الروم وكثر لغطهم ، فلا أدري ماذا قالوا . وأمر بنا فأخرجنا . فلما أن خرجت مع أصحابي وخلوت بهم قلت لهم : لقد أمر أمر ابن أبي كبشة ، هذا ملك بني الأصفر يخافه . قال أبو سفيان : والله ما زلت ذليلاً مستيقناً بأن أمره سيظهر ، حتى أدخل الله قلبي الإسلام وأنا كاره »

2941. Ibën Abbasi ka thënë

- Më ka lajmëruar Ebu Sufjan b. Harbi, se në atë kohë ai ishte në Siri me disa nga Kurejshitët, të cilët kishin ardhur për të bërë tregti gjatë kohës së paqës në mes të Pejgamberit s.a.v.s. dhe Kurejshitëve idhujtarë. I dërguari i mbretit bizantin na gjeti neve - thotë Ebu Sufjani - në një skaj të Sirisë (në Gazi). U nis me mua dhe me shokët e mi (pas një kohe) arritëm në Jerusalem. Me të arritur na pranoi mbreti, i cili ishte ulur në këshillin e mbretërisë së tij, në kokë kishte kurorën mbretërore, kurse rreth tij ishin eprorët bizantin, posa hymë, përkthyesit të tij i tha:

- Pyeti, cili prej tyre është më i afërm me atë njeri, I cili pohon se është pejgamber!

- Unë jam më i afërm me te, i thashë - thotë Ebu Sufjani.

- Çfarë farefisnie ke ti me te dhe ai me ty? - më pyeti ai.

- Ai ësthë djali i xhaxhait tim - i thashë, dhe në atë karvan nuk ishte asnjë nga pasardhësit e Abdu Menafit pos meje.

- Ma afroni! - tha mbreti bizantin e shokët e mi i urdhëroi që të rrinë anash, ndërsa përkthysit të tij i tha:

- Thuaju shokëve të tij se këtë njeri do ta pyes për njeriun, i cili pohon se është pejgamber e po që se ky nuk e thotë të vërtetën, le ta demantojnë.

- Për Zotin, po të mos turpërohesha - thotë Sufjani - **që në praninë e shokëve të mi të rrej, do ta rreja ate kur më pyeste për Resulullahun a.s. dhe mu për ate e fola të vërtetën.**

Pastaj mbreti i tha përkthysit të tij:

- Pyete, çfarë prejardhje ka ai njeri?

- Ai rrjedh nga një fis me famë në mesin tonë - i thashë.

- A është paraqitur ndokush me të njejtat fjalë para atij - pyeti.

- Jo - i thashë.

- A ka qenë sundimtar ndonjëri nga të parët e tij? - pyeti.

- Jo - i thashë.

- Kush shkon pas tij, paria apo të varfërit? - pyeti.

- Kryesisht të varfërit - i thashë.

- A rritet apo pakësohet numri i tyre? - pyeti.

- Rritet - thashë.

- A konverton ndokush nga mesi i tyre - pyeti Herakli.

- Jo - i thashë.

- A e then fjalën e dhënë? - pyeti.

- Jo, i thashë, por tash jemi në perludhën (dhjetvjeçare) të paqës dhe frikohem se mos e then atë.

Në asnjë pyetje nuk kishte nevojë - thotë Ebu Sufjani - **që në përgjigjet e mia të shtoj diç, pos këtyre fjalëve, e të mos ia ulja autoritetin Resulullahut a.s., ndërsa në anën tjetër të mos zbulohem.**

- **A keni luftuar ju kundër tij dhe ai kundër jush?** - pyeti.

- **Po** - i thashë.

- **Po si ka qenë rrjedha e luftës?** - pyeti.

- **E duarduarshme,** - i thashë. **Nganjëherë ai fitonte, nganjëher ne e mundnim ate.**

- **Ç'ju urdhëron?** - pyeti.

- **Na urdhëron që vetëm All-llahut t'i bëjmë ibadet, duke mos i bërë shirk Atij, ndërsa na ndalon ate që e adhurojnë baballarët tonë, na urdhëron që të falim namaz, të japim sadakë, të jemi të sinqertë, të moralshëm, t'e mbajmë fjalën e dhënë, gjithashtu na urdhëron që ta kryejmë me nder obligimin e marrë.**

Kur ia thashë të gjitha këto, atëherë i tha përkthyesit të tij:

- **Thuaj, të kam pyetur për prejardhjen e tij e ti ke thënë se rrjedh prej familjes autoritative, të tillë janë të gjithë pejgamberët; ata çdo herë paraqiten nga familjet e njohura në mesin e popullit të tyre.**

- **Të kam pyetur, a është paraqitur ndokush me të njejtat fjalë para tij e ti ke thënë, jo. Po ta kishte thënë ndokush ate që e thotë ai, do të thoja se ai është njeri, i cili i përsërit fjalët e thëna para tij.**

- **Të kam pyetur, a e keni akuzuar ndonjëherë për rrenacak para se të fillojë ta predikoj fenë e tij. Ke thënë jo, andaj jam bindur se, pasi që nuk i rren njerëzit, si do të rrejë Zotin.**

- **Të kam pyetur, a ka qenë ndonjëri nga stërgjyshërit e tij sundimtar ke thënë, jo. Po të kishte qenë ndonjëri nga stërgjyshërit e tij sundimtarë do të thoja se kërkon pushtetin e të parëve të tij.**

- **Të kam pyetur, se paria apo të dobtit në mesin e tyre i shkojnë pas, ke thënë "Të dobtit i shkojnë pas", në të shumtën e rasteve ata kanë qenë simpatizuesit e pejgamberëve.**

- **Të kam pyetur, a shtohet apo pakësohet numri i atyre që i shkojnë pas, ke thënë se shtohet.**

- Të kam pyetur, a konverton ndokush nga mesi i tyre, duke e urrejtur fenë e tij edhe pse e ka pranuar ate e ti ke thënë, jo.

I tillë është besimi kur bukuria e tij ngadhnjen në zemrat (e besimtarëve), askush nuk e urren ate.

- Gjithashtu të kam pyetur se a e then fjalën e dhënë, e ti ke thënë jo. Të tillë janë pejgamberët, ata nuk tradhtojnë.

- Të kam pyetur se a keni luftuar kundër tij e ai kundër jush, e ti ke thënë se ka pasur edhe raste të tilla, dhe se lufta në mes tij dhe juve ka qenë me rrjedhë të ndryshme, njëherë ju keni fituar e herën tjetër ai ka fituar. Kështu pejgamberët e sprovojnë vetveten, por fundi është në dobi të tyre.

- Të kam pyetur se çka ju urdhëron, ke thënë se ju urdhëron që vetëm All-llahut t'i bëni ibadet dhe të mos i bëni Atij shirk, ju ndalon ate që e adhurojnë baballarët e juaj, ju urdhëron që të falni namaz, të jepni sadaka, të jeni të sinqertë, të moralshëm, ta mbani fjalën e dhënë dhe obligimet e marra t'i kryeni me nder, e këto janë - tha Herakli - **veti të pejgamberëve. E kam ditur se ai do të lajmërohet, por nuk ma ka marrë mendja se ai do të jetë nga mesi i juaj. Po të jetë e vërtetë, e gjithë ajo që e the, ekziston mundësia që ai të sundojë edhe me vendin që është nën këmbët e mia. Po ta dija se do të pranohesha nga ai në mënyrë të sinqertë dhe prapë ta mbaj pushtetin që e kam, do të orvatesha të takohem me te, e po të isha afër tij, dhe këmbët do t'ia laja.**

Më pastaj Ebu Sufjani thotë se Herakli e kërkoi letrën e Pejgamberit s.a.v.s. dhe ia lexuan atij, e në te shkr**uante:**

"Bismil-Lahi-r-Rahmani-r-Rahim", nga Muhammedi, rob i All-llahut dhe i Dërguar i Tij, mbretit të Bizantit. Shpëtimi qoftë mbi ate që e ndjek rrugën e drejtë e tani të ftojë që ta pranosh Islamin. pranoje Islamin, do të jesh i shpëtuar, i lumtur dhe i qetë. Pranoje Islamin, All-llahu do të shpërblejë me dhurata të dyfishta, po që se e rrefuzon (këtë thirrje), atëherë do të përgjigjesh për mëkatet (tua) dh të qytetarëve të tu.

- O adhures të Librave, afrohuni dhe shkoni pas fjalës, e cila është si për ju, ashtu edhe për ne, ibadet, mos t'i bëjmë askujt pos All-llahut; dhe mos t'i bëjmë shok Atij (All-llahut); të mos e konsiderojmë njëri

tjetrin për zotra pos All-llahut; e nëse ata e refuzojnë këtë, thuajuni (atyre): Dëshmoni se ne jemi muslimanë".

Ebu Sufjani vazhdon duke thënë se pasi që u lexua letra, eprorët bizantinë ngritën zërat e tyre, u bë tollovi e madhe dhe nuk më kujtohet se çka ka thënë. Na urdhëruan që të dalim jasht, pasi që dolëm jasht, u skajova me ata (shokët) dhe u thashë: Fama e Ibën Ebi Kebshit (Muhammedit a.s.) me të vërtetë, është e madhe, ja edhe mbreti i bizantinëve i frikohet atij.

Për Zotin - thotë Ebu Sufjani - **që nga ajo ditë jam bindur edhe më shumë se misioni i tij do të ketë sukses dhe All-llahu në zemrën time e futi Islamin, të cilin më herët e përbuzja.**

٢٩٤٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ «سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَوْمَ خَيْبَرَ: لَأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ رَجُلًا يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ، فَقَامُوا يَرْجُونَ لِذَلِكَ أَيُّهُمْ يُعْطَى، فَغَدَوْا وَكُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَى، فَقَالَ: أَيْنَ عَلِيٌّ؟ فَقِيلَ: يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ، فَأَمَرَ فَدُعِيَ لَهُ فَبَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ فَبَرَأَ مَكَانَهُ حَتَّى كَأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ بِهِ شَيْءٌ، فَقَالَ: نُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا. فَقَالَ: عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ، ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ، وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ، فَوَاللَّهِ لَأَنْ يُهْدَى بِكَ رَجُلٌ وَاحِدٌ خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ»

2942. Na ka treguar Abdullah b. Mesleme El Ka'nebijju, këtij Abdu-l-Aziz b. Ebu Hazimi, këtij i ati i tij, këtij Sehël b. Sa'di r.a., i cili thotë se e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. në betejën e Hajberit duke thënë;

- Flamurin do t'ia jap njeriut, të cilit All-llahu do t'ia mundësojë që me dorën e tij të çlirohet Hajberi, dhe mu për ate që të gjithë shpresonin se do t'i jepej flamuri, të nesërmen u zgjuan herët në mëngjes duke pritur t'u dorëzohet flamuri, ndërsa Pejgamberi s.a.v.s. pyeti:

- Ku është Aliu?

- Ankohet nga sytë - tha njëri nga të pranishmit.

Më pastaj urdhëroi (që të vijë Aliu), e këndoi një dua për te, i fryu në sy dhe vendet e sëmura iu shëruan sikur të mos kishte asgjë.

Atëherë Aliu, tha:

- Do të luftojmë kundër tyre gjersa edhe ata të bëhen si ne (muslimanë).

- Vetëm ngadalë! - tha Pejgamberi s.a.v.s. **gjersa të zbresësh në oborret e tyre, e pastaj ftoi në Islam dhe lajmëroi me boligimet e tyre!**

- Për Zotin, ta udhëzojë Allabu ndonjërin prej tyre në rrugë të drejtë, e ti të bëhesh shkaktar për te, për ty është më mirë sesa të kesh një kope deve të kuqe.[37]

٢٩٤٣ - حدثنا عبدُ اللهِ بنُ محمد حدَّثَنا معاويةُ بنُ عمرو حدَّثَنا أبو إسحاقَ عن حُميدٍ قال سمعتُ أنساً رضيَ اللهُ عنه يقول «كان رسولُ اللهِ ﷺ إذا غزا قوماً لم يُغِرْ حتى يُصبحَ، فإن سمعَ أذاناً أمسكَ، وإن لم يَسمعْ أذاناً أغارَ بعدَ ما يُصبح. فنزلْنا خيبرَ ليلاً»

2943. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Muavi b. Amri, këtij Ebu Is-haku, këtij Humejdi, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Enesin r.a. duke thënë: "**Kur Pejgamberi s.a.v.s. nisej të luftonte me ndonjë popull, nuk i sulmonte para se të gdhijë agimi, nëse dëgjohej ezani (I namazit të sabahit), atëherë tërhiqej e nëse nuk e dëgjonte ezanin, pritte gjer në agim. Në hajber kemi zbritur natën.**

٢٩٤٤ - حدثنا قُتيبةُ حدَّثَنا إسماعيلُ بنُ جعفرٍ عن حُميدٍ عن أنسٍ رضيَ اللهُ عنه «أنَّ النبيَّ ﷺ كانَ إذا غزا بنا...»

2944. Na ka treguar Kutejbe, këtij Ismail b. Xha'feri, këtij Humejdi këtij Enesi r.a., i cili ka thënë:

- Kur Pejgamberi s.a.v.s. na merrte në luftë..."[38]

---

37 Në fillim të vitit të shtatë hixhrij, gjegjësisht pas kthimit të Muhammedit a.s. nga Hudejbijja, ai u nis për në Hajber. Sipas të dhënave të Ibën Is-hakut ai e dërgoi Ebu Bekrin që t'i çlirojë disa fortifikata në Hajber, mirëpo Ebu Bekri pas ca betejave të pasuksesshme u tërhoq, të nesërmen e dërgoi Umerin, por edhe ai dështoi, atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha:

" Nesër do t'ia jap flamurin njeriut të cilin e don All-llahu dhe Pejgamberi i Tij dhe i cili e don All-llahun dhe Pejgamberin e tij haptaz e që All-llahu do t'i mundësojë çlirimin e qytetit pa u tërhequr".

Resulullahu a.s. në mënyrë solemne ia dorëzoi flamurin Aliut r.a. dhe e bekoi ate, e ai, në mënyrë të suksesshme, e kreu misionin e tij.

38 Përkthimi i hadithit të cituar më lart në tërësi është: "Nuk lejonte që ndonjë fis të sulmobet

٢٩٤٥ – حدثنا عبدُ اللهِ بنُ مَسلمةَ عن مالكٍ عن حُميدٍ عن أنسٍ رضيَ اللهُ عنه «أن النبيَّ ﷺ خرجَ الى خَيبرَ فجاءها ليلاً – وكان إذا جاء قوماً بليلٍ لا يُغيرُ عليهم حتى يُصبحَ – فلما أصبحَ خرجَتْ يهودُ بمساحيهم ومكاتلِهم، فلما رأوهُ قالوا: محمدٌ والخميسُ. فقال النبيُّ ﷺ: اللهُ أكبرُ، خرِبتْ خَيبرُ، إنّا إذا نزَلْنا بساحةِ قومٍ فساءَ صَباحُ المنذَرين»

2945. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Maliku, këtij Humejdi, këtij Enesi r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. u nis për në Hajber, atje arriti natën dhe, kur arrinte te ndonjë fis natën, nuk i sulmonte ata gjersa gdhinte mëngjesi. Kur agoi mëngjesi, çifutët kishin dalur me kacitë dhe çantat e tyre, e panë ate dhe thanë:

- **Muhammedi! dhe ushtria e tij!**

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s., tha: "**All-llahu është më i madhi! U shkatërrua Hajberi! Me të vërtetë, posa zbritëm në sheshin e popullit, e keqja që në mëngjes i kishte aguar atyre të cilëve u ishte tërhequr vërejtja që më herët**".

٢٩٤٦ – حدثنا أبو اليمانِ أخبرَنا شُعيبٌ عن الزُّهريِّ حدثني سعيدُ بنُ المسيَّبِ أنَّ أبا هريرةَ رضيَ اللهُ عنه قال: قال رسولُ اللهِ ﷺ «أُمِرتُ أن أُقاتلَ الناسَ حتى يقولوا لا إلهَ إلا اللهُ، فمن قال لا إلهَ إلا اللهُ عَصَمَ مني نفسَهُ ومالَه إلا بحقِّه، وحسابُه على اللهِ» رواهُ عمرُ وابنُ عمرَ عن النبيِّ ﷺ

2946. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, këtij Seid b. Musejjebi, i cili thotë se Ebu Hurejra ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**Më është urdhëruar që të luftoj kundër njerëzve gjersa të thonë: Nuk ka Zot pos All-llahut, dhe kush thotë: Nuk ka Zot pos All-llahut, e ka ruajtur nga unë vetveten dhe pasurinë e tijë vetëm në bazë të të vërtetës (së thënë), kurse llogaria (përfundimtare) i takon All-llahut**".

---

natën para agimit, pritte një kohë, po që se e dëgjonte ezanin e namazit të sabahut, tërhiqej, e nëse nuk e dëgjonte i sulmonte".

Gjithashtu këtë deklaratë nga Pejgamberi s.a.v.s. e transmetojnë edhe Umeri së bashku me Ibën Umerin.

باب من أراد غزوة فورّى بغيرها، ومن أحبّ الخروج يوم الخميس

٢٩٤٧ — حدثنا يحيى بن بكير حدثني الليث عن عقيل عن ابن شهاب قال أخبرني عبد الرحمن بن عبد الله بن كعب رضي الله عنه — وكان قائد كعب من بنيه — قال «سمعت كعب بن مالك حين تخلّف عن رسول الله ﷺ، ولم يكن رسول الله ﷺ يريد غزوة إلا ورّى بغيرها»

Ai që dëshiron të shkojë në luftë, por ate e fsheh me diç tjetër dhe ai që ka dashur të dalë ditëve të enjta

2947. Na ka treguar Jahja b. Bukejri, këtij Lejthi, këtij Ukajli, këtij Ibën Shihabi, i cili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Abdurrahman b. Abdullah b. Ka'bi se Abdullah b. Ka'bi, i cili ka qenë përcjellës i Ka'bit (të verbët), njërit të djemve të tij i ka thënë:

- E kam dëgjuar Ka'b b. Malikun, kur ka mbetur pas Pejgamberit s.a.v.s. (në betejën e Tebukit, duke thënë): **"Resulullahu a.s. nuk i përgatitte betejat (haptas), por ato (përgatitjet) i fshehte (maskonte) me diç tjetër".**

٢٩٤٨ — حدثنا أحمد بن محمد أخبرنا عبد الله أخبرنا يونس عن الزهري قال: أخبرني عبد الرحمن بن عبد الله بن كعب بن مالك قال: سمعت كعب بن مالك رضي الله عنه يقول «كان رسول الله ﷺ قلما يريد غزوة يغزوها إلا ورّى بغيرها، حتى كانت غزوة تبوك فغزاها رسول الله ﷺ في حرّ شديد، واستقبل سفراً بعيداً ومفازاً واستقبل غزو عدوّ كثير، فجلّى للمسلمين أمرهم ليتأهبوا أهبة عدوّهم، وأخبرهم بوجهه الذي يريد»

2948. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi, këtij Abdullahu, këtij Junusi, këtij Zuhriu, i cili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Abdurrahman b. Abdullah b. Ka'b b. Maliku duke thënë: **"E kam dëgjuar Ka'b b. Malikun kur thoshte:**

- **Pejgamberi s.a.v.s. rrallëherë betejat i përgatiste (haptas), por ato i fshehte me diç tjetër. Ashtu ka vepruar edhe me betejën e Tebukit.**

Pejgamberi s.a.v.s. për në atë betejë është nisur kur bënte më së shumti nxehtësi, është nisur në rrugë të gjatë dhe të rrezikshme. Ësthë nisur për në luftë kundër armikut (me ushtri në numër shumë më të madh se e tia) andaj edhe u ka treguar muslimanëve që t'i përgatitin gjërat e domosdoshme për luftë kundër armikut të tyre ashtu siç dëshironte ai.

٢٩٤٩ – وعن يونس عن الزهري قال أخبرني عبد الرحمن بن كعب بن مالك أن كعب بن مالك رضي الله عنه كان يقول « لقلما كان رسول الله ﷺ يخرج إذا خرج في سفر إلا يوم الخميس »

2949. Është transmetuar nga Enesi, (e ai) nga Zuhriu, i cili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Abdurrahman b. Ka'b b. Maliku r.a. se Ka'b b. Maliku thoshte: **"Pejgamberi s.a.v.s. sa herë që nisej për në luftë, nisej në ditën e enjte, e rralleherë nisej ditëve tjera".**

٢٩٥٠ – حدثني عبد الله بن محمد حدثنا هشام أخبرنا معمر عن الزهري عن عبد الرحمن بن كعب بن مالك عن أبيه رضي الله عنه أن النبي ﷺ خرج يوم الخميس في غزوة تبوك ، وكان يحب أن يخرج يوم الخميس »

2950. Më ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Hishami, këtij Ma'meri, këtij Zuhriu, këtij Abdurrahman b. Ka'b b. Maliku, këtij i ati i tij, se Pejgamberi s.a.v.s. për në betejën e Tebukit është nisur të enjtën, dhe se dëshironte që të enjteve të nisej për në rrugë.

باب الخروج بعد الظهر

٢٩٥١ – حدثنا سليمان بن حرب حدثنا حماد بن زيد عن أيوب عن أبي قلابة عن أنس رضي الله عنه أن النبي ﷺ صلى بالمدينة الظهر أربعاً ، والعصر بذي الحليفة ركعتين ، وسمعتهم يصرخون بهما جميعاً »

Të nisurit (për rrugë) pas mesditës

2951. Na ka treguar Sulejman b. Harbi, këtij Hammadi b. Zejdi, këtij Ejjbui, këtij Ebu Kilabi, këtij Enesi r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. katër reqat të drekës i ka falur në Medine, kurse dy reqat të iqindisë në Dhu-l-Hulejfë, gjithashtu i kam dëgjuar duke kënduar telbijen për të dyja së bashku (për Haxhin dhe Umren).

باب الْخُرُوجِ آخِرَ الشَّهْرِ

وقال كُرَيْبٌ عن ابنِ عبَّاسٍ رضي اللهُ عنهما « انطَلَقَ النبيُّ ﷺ من المدينةِ لخمسٍ بَقِينَ من ذي القَعدةِ وقَدِمَ مكةَ لأربعِ ليالٍ خَلَوْنَ من ذي الحِجَّةِ »

٢٩٥٢ — حدَّثنا عبدُ اللهِ بنُ مَسلمةَ عن مالكٍ عن يحيى بنِ سعيدٍ عن عَمرةَ بنتِ عبدِ الرحمنِ أنها سمعتْ عائشةَ رضي اللهُ عنها تقول « خرجنا مع رسولِ اللهِ ﷺ لخمسِ ليالٍ بقِينَ من ذي القَعدةِ ولا نُرَى إلا الحجَّ ، فلما دَنَوْنا من مكةَ أمرَ رسولُ اللهِ ﷺ مَن لم يكن معهُ هَدْيٌ إذا طافَ بالبيتِ وسَعى بين الصفا والمَروةِ أن يَحِلَّ . قالت عائشةُ : فدُخِلَ علينا يومَ النحرِ بلحمِ بقَرٍ ، فقلتُ : ما هذا ؟ فقال : نَحرَ رسولُ اللهِ ﷺ عن أزواجِه » . قال يحيى : فذكرتُ هذا الحديثَ القاسمِ بنِ محمدٍ فقال : أتَتْكَ واللهِ بالحديثِ على وَجهِه

Të nisurit (për në rrugë) në fund të muajit

Kurejbi duke transmetuar nga Ibën Abbasi r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. për në Medine është nisur kur kishin mbetur edhe pesë ditë të muajit Dhu-l-ka'de, kurse në Mekke ka arritur pasi që kishin kaluar katër net të muajit Dhu-l-hixhxhe.

2952. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Maliku, këtij Jahja b. Seidi, këtij Amretja, e bija e Abdurrahmanit, e cila thotë se e ka dëgjuar Aishen r.a. duke thënë:

- Me Pejgamberin s.a.v.s. (nga Medinja) kemi dalur kur kishin mbetur edhe pesë net të muajit Dhu-l-ka'de që kishim planifikuar të bënim vetëm haxhxhin dhe, kur iu afruam Mekkes, Pejgamberi s.a.v.s. urdhëroi: **"Ai që nuk ka me vedi kurban, posa ta kryejë tavvafin rreth Ka'bes dhe sa'jin në mes Saffasë dhe Merves, le të lirohet nga ihrami".**

Më pastaj - thotë Aishja - **në ditën e therjes së kurbanëve, (në shator) na sollën mish të lopëve.**

- **Ç'është ky mish?** - pyeta.

- **Pejgamberi s.a.v.s. ka prerë kurban për gratë e veta** - tha (personi i cili e solli mishin).

Jahjau ka thënë:

- **Këtë rast ia kam përmendur Kasim b. Muhammedit e ai më tha:**

- **Për Ztoin, atë rast ta ka përcjellur drejt dhe detajisht.**

باب الخروج في رمضان

٢٩٥٣ — حدثنا علي بن عبد الله حدثنا سفيان قال حدثني الزهري عن عبيد الله عن ابن عباس رضي الله عنهما قال «خرج النبي ﷺ في رمضان فصام حتى بلغ الكديد أفطر»
قال سفيان: قال الزهري أخبرني عبيد الله عن ابن عباس.. وساق الحديث

Të nisurit (për në rrugë) në muajin e Ramazanit

2953. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Zuhriu, këtij Ubejdullahu, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili ka thënë: **"Pejgamberi s.a.v.s. (nga Medinja) ka dalë në muajin Ramazan dhe agjëronte, kurse kur arriti në Kedidë, ka ngrënë".**

Sufjani thotë se Zuhriu ka thënë:

- **Më ka lajmëruar Ubejdullahu nga Ibën Abbasi dhe e ka cituar hadithin (e lartshënuar).**

باب التوديع

٢٩٥٤ — وقال ابن وهب أخبرني عمرو عن بكير عن سليمان بن يسار عن أبي هريرة رضي الله عنه أنه قال «بعثنا رسول الله ﷺ في بعث فقال لنا: إن لقيتم فلانا وفلانا - لرجلين من قريش سماهما - فحرقوهما بالنار. قال: ثم أتيناه نودعه حين أردنا الخروج فقال: إني كنت أمرتكم أن تحرقوا فلانا وفلانا بالنار، وإن النار لا يعذب بها إلا الله، فإن أخذتموهما فاقتلوهما»

Të përcjellurit (për në rrugë)

2954. Ibën Vehebi ka thënë:

- Më ka lajmëruar Amri, këtij Bukejri, atij Sulejman b. Jesari, atij Ebu Hurejra r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. na dërgoi për të vëzhguar dhe na urdhëroi: **Kur t'i takoni filanin dhe filanin nga kurejshitët, digjni me zjarr.**

Mirëpo kur shkuam të përshëndetemi me te - thotë Ebu Hurejra - **ngase niseshim për në rrugë, ai na tha:** Me të vërtetë, **më parë ju urdhërova që filanin dhe filanin t'i digjni me zjarr, mirëpo me zjarr dënon vetëm All-llahu andaj nëse i zini, mbytni!"**[39]

باب السمع والطاعة للإمام

٢٩٥٥ – حدثنا مسدد حدثنا يحيى عن عبيد الله قال حدثني نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما عن النبي ﷺ. و حدثني محمد بن صباح حدثنا إسماعيل بن زكرياء عن عبيد الله عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما عن النبي ﷺ قال «السمع والطاعة حق، ما لم يؤمر بمعصية، فإذا أمر بمعصية فلا سمع ولا طاعة»

Dëgjueshmëria dhe respekti ndaj eprorit

2955. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahjau, këtij Ubejdullahu, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Nafiu, këtij Ibën Umeri r.a. e, këtij Pejgamberi s.a.v.s., gjithashtu (për të njejtin hadith) na ka treguar edhe Muhammed b. Sabbahi, këtij Ismail b. Zekirja'u, këtij Ubejdullahu, këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"(Eprorin duhet) dëgjuar dhe respektuar gjersa të urdhërojë drejt, e, nëse ai urdhëron në gabueshmëri, atëherë nuk duhet dëgjuar dhe respektuar ate".

---

39 Në betejën e Bedrit në mesin e të zënëve rob ka qenë edhe Ebu-l-As b. Rebi', burri i Zejnebes, vajzës së Muhammedit a.s. që u lirua me kushtë që ai ta përgatisë Zjneben për në Medine. Ebu-l-Asi e bëri ate dhe e përgatiti, ate për në Medine e përcolli Habbar b. Esvedi dhe Ibën Sekkeni. Gajtë rrugës huliganët e rrëznan deven, Zejnebja u rrëzua dhe mori plagë. Pejgamberi s.a.v.s. me të dëgjuar për këtë e dërgoi një grup as-habësh nën komandën e Hamz b. Amër El-Eslemiut, mirëpo huliganët që me kohë kishin ikur. Pas çlirimit të Mekkës, Habbari e pranoi Islamin dhe u bë musliman i mirë, por muslimanët atë vepër të ndyër shpesh ia përmendnin. Ai u ankua te Pejgamberi s.a.v.s. e ai ua ndaloi as-habëve që t'ia përmendnin ate.

E kaluara negative e njerëzve nuk duhet përmendur nëse ajo shkakton dobësimin e radhëve të muslimanëve.

باب يُقاتَلُ مِن وراءِ الإمامِ، ويُتَّقى بهِ

٢٩٥٦ — حدثنا أبو اليمانِ أخبرَنا شُعَيبٌ حدَّثنا أبو الزِّنادِ أنَّ الأعرجَ حدَّثهُ أنهُ سمعَ أبا هريرةَ رضي الله عنه أنهُ سمعَ رسولَ اللهِ ﷺ يقول «نحنُ الآخِرونَ السابقون»

Të luftuarit pas eprorit dhe të mbrojturit pas tij

2956. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, i cili thotë:

- Më ka treguar Ebu-z-Zinadi se A'rexhi e ka dëgjuar Ebu Hurejren, i cili thotë se e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë: "**Ne jemi të fundit (që kemi ardhur në këtë botë), ndërsa të parët do të jemi (në dhënjen e llogarisë në botën tjetër)**".

٢٩٥٧ — وبهذا الإسنادِ «مَن أطاعَني فقد أطاعَ اللهَ، ومَن عصاني فقد عَصى اللهَ. ومَن يُطِعِ الأميرَ فقد أطاعَني، ومَن يَعصِ الأميرَ فقد عصاني. وإنما الإمامُ جُنَّةٌ يُقاتَلُ مِن وَرائه، ويُتَّقى به. فإن أمرَ بتقوى اللهِ وعدَلَ فإنَّ لهُ بذلكَ أجراً، وإن قال بغيرِهِ فإنَّ عليهِ منه»

2957. Sips këtyre transmetuesve, hadithi vazhdon edhe më:

- Ai që më dëgjon mua, e dëgjon edhe All-llahun, ndërsa ai që nuk më dëgjon mua, nuk e dëgjon edhe All-llahun. Kush e dëgjon eprorin e tij, ai më dëgjon edhe mua, ndërsa kush nuk e dëgjon eprorin e tij, nuk më dëgjon as mua.

Eprori është mburojë pas të cilit duhet luftuar dhe të mbroheni me te. Nëse ai urdhëron në devotshmëri ndaj All-llahut dhe gjykon drejtë, për atë do të shpërblehet e nëse urdhëron diçka tjetër, do të përgjigjet.

باب البَيعةِ في الحربِ أن لا يَفِرُّوا، وقال بعضُهم: على الموت

لقولِ اللهِ عزَّ وجلَّ [١٨ الفتح]: ﴿لقد رَضِيَ اللهُ عنِ المؤمنينَ إذ يُبايِعونَكَ تحتَ الشجرةِ﴾

٢٩٥٨ — حدثنا موسى بنُ إسماعيلَ حدَّثنا جُوَيريةُ عن نافعٍ قال: قال ابنُ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما «رجَعْنا منَ العامِ المقبلِ، فما اجتمعَ منَّا اثنانِ على الشجرةِ التي بايَعْنا تحتَها، كانت رحمةً منَ الله. فسألنا نافعاً: على أيِّ شيءٍ بايعَهم، على الموت؟ قال: لا، بل بايعَهم على الصبر»

Betimi në luftë

Të betuarit në luftë se nuk do të dezertojë, kurse disa nga transmetuesit thonë: **"(Të betuarit) në vdekje", duke u bazuar në fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar: "All-llahu është i kënaqur me ata besimtarë kur t'u betuan ty nën hijen e drurit..."**[40]

2958. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Xhuvejri, këtij nafiu, i cili ka thënë:

- Ibën Umeri r.a. ka thënë: **"(Në bazë të marrëveshjes së Hudejbisë) te druri, të cilin All-llahu e kishte bekuar, nuk tuboheshin më tepër se dy veta gjatë betimit (për në luftë).**

- **Nafiun e pyetëm** - thotë Xhuvejri - **në çka betoheshit? Në vdekje?**

- **Jo** - tha Nafiu. - **Betimi i tyre ishte në qëndrueshmëri (ndaj armikut).**

٢٩٥٩ – حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا وهيب حدثنا عمرو بن يحيى عن عباد بن تميم عن عبد الله بن زيد رضي الله عنه قال « لما كان زمن الحرة أتاه آت فقال له: إن ابن حنظلة يبايع الناس على الموت. فقال: لا أبايع على هذا أحداً بعد رسول الله ﷺ »

2959. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Vuhejbi, këtij Amër b. Jahjau, këtij Abbad b. Temimi, këtij Abdullah b. Zejdi r.a., i cili ka thënë:

- Në kohën kur bënte më së tepërmi nxehtë (ngase atëherë ushtria pushtonte), i erdhi lajmëtari dhe i tha: **"Ibën Hantali u betohet njerëzve në vdekje".**

- **Jo** - tha ai - **(në vdekje) nuk i betohem askujt pas Pejgamberit s.a.v.s..**[41]

---

40 Përkthimi i ajetit 18-19të, i sure **"El-Fet-h"** në tërësi është: "...Ai (All-llahu) e ka ditur se ç'ka në zemrat e tyre, e u ka dhënë atyre qetësi dhe së shpejti do t'i shpërblejë me fitore dhe me plaçkë të cilën do ta marrin. All-llahu është i Plotfuqishëm dhe i Gjithëdijshëm".

41 Gjakëderdhja e lartshënuar në Medine ka ndodhur në vitin 63 H, gjatë kohës së sundimit të Jezid b. Muaviut. Atë kohë Abdullah b. Hanzali me disa njerëz nga paria e Midines shkuan te Jezidi në Kuffe që ta pajtojnë ate me Abdullah b. Zubejrin, i cili në mënyrë sovrane sundonte në Medine dhe në disa qytete tjera. Pas ea bisedave të pasuksesshme,

٢٩٦٠ – حدثنا المكيُّ بنُ إبراهيمَ حدثنا يزيدُ بنُ أبي عُبيدٍ عن سَلَمةَ رضيَ اللهُ عنه قال « بايعتُ النبيَّ ﷺ ثمَّ عَدَلْتُ إلى ظِلِّ شجرةٍ، فلما خفَّ الناسُ قال: يا ابنَ الأكوعِ ألا تُبايعُ؟ قال قلت: قد بايعتُ يا رسولَ اللهِ، قال: وأيضاً. فبايعتُه الثانية. فقلتُ له: يا أبا مُسلمٍ، على أيِّ شيءٍ كنتم تُبايعون يومئذٍ؟ قال: على الموت »

2960. Na ka treguar El Mekijj b. Ibrahimi, këtij Jezid b. Ebu Ubejdi, ky nga Selemeti r.a., i cili ka thënë:

- U betova në besnikëri ndaj Pejgamberit s.a.v.s., e, pastaj u nisa në drejtim të pemës (në hijen e së cilës betoheshim) dhe njerëzit filluan që të shpërndahen, Resulullahu a.s. më pyeti:

- **E ti, a je betuar, O Ibën Ekve?**

- **Po, i thashë** - thotë Ibën Ekve.

- **Prapë betohu!** - tha Resulullahu a.s.

Atëherë jam betuar për herë të dytë.

Pastaj Jezid b. Ebu Ubejdin e pyeta:

- **O Ebu Muslim (ofiq i Ibën Ekves) në çka betoheshit?**

- **Në vdekje** - më tha.

٢٩٦١ – حدثنا حفصُ بنُ عمرَ حدثنا شُعبةُ عن حُميدٍ قال سمعتُ أنساً رضيَ اللهُ عنه يقول: كانت الأنصارُ يومَ الخندقِ تقولُ:

نحنُ الذينَ بايعوا محمدا   على الجهادِ ما حَيِينا أبدا

فأجابهم النبيُّ ﷺ فقال: اللهمَّ لا عيشَ إلا عيشُ الآخرهْ، فأكرِمِ الأنصارَ والمُهاجرهْ »

---

delegacioni u kthye në Medine dhe u betuan para Abdullah b. Zubejrit për lojalitet ndaj tij. Mirëpo, Jezidi menjëherë pas bisedave dërgoi ushtirnë e vet dhe, duke e përdorur forcën, e mori Medinen dhe qytetet tjera dhe i vuri nën kontrollën e tij. Gjatë këtij rrethimi, u vranë 10 000 banorë në mesin e të cilëve 1700 nga radhët e qytetarëve autoritativë.

2961. Na ka treguar Hafs b. Umeri, këtij Shu'be, këtij Humejdi duke thënë:

- E kam dëgjuar Enesin r.a. kur thoshte: "Ensaritë në ditën e betejës së Hendekut thonin:

"Ne jemi ata që iu kemi betuar Pejgamberit s.a.v.s. se do të luftojmë gjersa të jemi gjallë".

Atëherë ai iu përgjigj duke thënë:

"O Zoti im, nuk ka jetë të vërtetë, pos jetës së ahiretit, andaj shpërblej me te ensaritë dhe muhaxhirët".

٢٩٦٢ ، ٢٩٦٣ — حدَّثنا إسحاقُ بنُ إبراهيمَ سمعَ محمدَ بنَ فُضَيلٍ عن عاصمٍ عن أبي عثمانَ عن مُجاشعٍ رضيَ اللهُ عنه قال «أتيتُ النبيَّ ﷺ أنا وأخي فقلتُ: بايِعْنا على الهجرةِ، فقال: مَضَتِ الهجرةُ لأهلِها. فقلت: علامَ تُبايِعُنا؟ قال: على الإسلامِ والجهادِ»

2962, 2963. Na ka treguar Is-hak b. Ibrahimi, këtij Muhammed b. Fudajli, këtij Asimi, këtij Ebu Uthmani, këtij Muxhashiu r.a., i cili thotë:

- **Kemi shkuar unë dhe vëllai im te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i thamë:**

- **Pranoje betimin tonë se ne shpërngulemi (nga Mekkja)".**

- **Nuk ka më shpërngulje për banorët e saj (Mekkes)** - tha ai.

- **E, në çka të betohemi ne?** - e pyeta.

- **Në Islam dhe në luftë (për në rrugën e All-llahut)** - tha ai.

باب عزمِ الإمامِ على الناسِ فيما يُطيقون

٢٩٦٤ — حدَّثنا عثمانُ بنُ أبي شيبةَ حدَّثنا جريرٌ عن منصورٍ عن أبي وائلٍ قال: قال عبدُ اللهِ رضيَ اللهُ عنه «لقد أتاني اليومَ رجلٌ فسألني عن أمرٍ ما دَرَيتُ ما أرُدُّ عليه فقال: أرأيتَ رجلاً مُؤدِياً نشيطاً يخرجُ مع أمرائنا في المغازي، فيعزمُ علينا في أشياءَ لا نُحصيها. فقلتُ له: واللهِ لا أدري ما أقولُ لك، إلا أنَّا كنا مع النبيِّ ﷺ فعسَى أن لا يعزمَ علينا في أمرٍ إلا مرَّةً حتى نفعلَهُ، وإنَّ أحدَكم لن يزالَ بخيرٍ ما اتَّقى اللهَ. وإذا شكَّ في نفسهِ شيءٌ سألَ رجلاً فشفاهُ منه، وأوشكَ أن لا تجدوه. والذي لا إلهَ إلا هوَ، ما أذكرُ ما غبرَ من الدُّنيا إلا كالثَّغبِ شُرِبَ صفْوُه، وبَقيَ كدَرُه»

Eprori i urdhëron njerëzit atë që kanë mundësi ta kryejnë ata

2964. Na ka treguar Uthman b. Ebu Shejbe, këtij Xheriri, këtij Mensuri, këtij Ebu Vaili, i cili ka thënë:

- Abdullahu r.a. ka thënë: **"Sot më erdhi një njeri dhe më pyeti për një çështje për të cilën nuk dija ç' t'i them".**

- **Çka mendon për njeriun** - më pyeti ai -, **i cili është i shkathtë dhe i armatosur dhe del me ndonjërin nga eprorët tanë në betejë, e na urdhëron diçka që ne nuk jemi në gjendje ta kryejmë ate?**

- **Për Zotin, nuk di** - i thashë - **por të them se ne kemi qenë me Pejgamberin s.a.v.s., por ai nuk na ka urdhëruar asnjëherë që të kryejmë punë të cilat nuk kemi mundur t'i kryejmë. Me të vërtetë, çdo njëri nga ju është në (rrugë) të drejtë, gjersa t'i frikohet All-llahut e, kur ai dyshon në diçka, i pyet të tjerët dhe e shërojnë, por mund të ndodhë të mos e shërojnë.**

Për Zotin që është Një, e nuk ka tjetër pos Atij, të them se ajo që ka mbetur nga kjo botë i përngjanë liqenit, ujin e të cilit e kanë pi dhe ka mbetur vetëm balta e tij.

باب كان النبي ﷺ إذا لم يقاتل أول النهار أخر القتال حتى تزول الشمس

٢٩٦٥ – حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا معاوية بن عمرو حدثنا أبو إسحاق هو الفزاري عن موسى ابن عقبة عن سالم أبي النضر مولى عمر بن عبيد الله وكان كاتباً له قال: كتب إليه عبد الله بن أبي أوفى رضي الله عنهما فقرأته «ان رسول الله ﷺ في بعض أيامه التي لقي فيها انتظر حتى مالت الشمس»

Pejgamberi s.a.v.s. nuk e fillonte luftën në mëngjes, por e shtyente gjersa dielli e kalonte zenitin

2965. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Muavi b. Amri, këtij Ebu Is-haku, këtij El Fezari, këtij Musa b. Ukbe, këtij Salim Ebu-n-Nadri, rob i liruar i Umer b. Ubejdullahut, i cili ka qenë sekretar i tij, që ka thënë:

- Umer b. Ubejdullahu i ka shkruar letër Abdullah b. Ebu Evfit e unë ia kam lexuar ate, (në të cilën ndër të tjera thuhej):

"Pejgamberi s.a.v.s. sa herë që takohej (me armiqtë e tij) pritte (që luftën ta fillojë) pas mesit të ditës.

٢٩٦٦ — « ثم قام في الناس خطيباً قال: أيها الناس، لا تتمنوا لقاء العدو، وسلوا الله العافية، فإذا لقيتموهم فاصبروا، واعلموا أن الجنة تحت ظلال السيوف. ثم قال: اللهم منزل الكتاب، ومجري السحاب، وهازم الأحزاب، اهزمهم وانصرنا عليهم »

2966. Dhe, (para se t'ia fillonte luftës), ngrihej në mesin e njerëzve dhe thoshte: **O njerëz, mos iu gëzoni përleshjes me armikun! Luteni All-llahun për shëndet, por kur të përlesheni me armikun, bëhuni të qëndrueshëm dhe (çdo njëri prej jush) le ta ketë të qartë se Xhenneti është nën hijen e shpatave!"**

Më pastaj tha: **"O Zoti im, Ti që je Zbritës i Librit (Kur'anit) dhe që i shtyn retë në lëvizje, si dhe Ngadhnjimtar ndaj armiqve, detyroi ata (armiqtë) që të ikin dhe na ndihmo kundër tyre!".**[42]

باب استئذان الرجل الإمام لقوله [٦٢ النور]: ﴿ إنما المؤمنون الذين آمنوا بالله ورسوله وإذا كانوا معه على أمر جامع لم يذهبوا حتى يستأذنوه، إن الذين يستأذنونك ﴾ إلى آخر الآية

٢٩٦٧ — **حدثنا** إسحاق بن إبراهيم أخبرنا جرير عن المغيرة عن الشعبي عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما قال « غزوت مع رسول الله ﷺ، قال فتلاحق بي النبي ﷺ وأنا على ناضح لنا قد أعيا فلا يكاد يسير، فقال لي: ما لبعيرك؟ قال قلت: أعيا. قال فتخلف رسول الله ﷺ فزجره ودعا له، فما زال بين يدي الإبل قدامها يسير، فقال لي: كيف ترى بعيرك؟ قال قلت: بخير، قد أصابته بركتك. قال: أفتبيعنيه؟ قال فاستحييت، ولم يكن لنا ناضح غيره، قال فقلت: نعم. قال: فبعنيه، فبعته إياه على أن لي فقار ظهره حتى أبلغ المدينة. قال فقلت: يا رسول الله، إني عروس، فاستأذنته فأذن لي، فتقدمت الناس إلى المدينة،

42 Rezultatet e punës dhe aktivitetet tjera të njeriut varen nga shumë faktorë objektivë dhe subjektivë, ndaj të cilëve njeriu duhet të ketë kujdes. Puna fizike dhe lufta, me siguri, janë më të suksesshme gjatë kohës kur temperatura është e ulët, e zakonisht një temperaturë e tillë është në mbrëmje ose në orët e mëngjesit dhe nu për këtë Muhammedi a.s. i ndërprente aksionet luftarake gjatë vapës së madhe në mes të ditës, i tërhiqte njësit ushtarake në prapavijë për të pushuar dhe për t'u përgatitur në rast nevoje.

فلقيني خالي فسألني عن البعير فأخبرته بما صنعت به فلامني . قال وقد كان رسول الله ﷺ قال لي حين
استأذنته : هل تزوجت بكراً أم ثيباً ؟ فقلت : تزوجت ثيباً . قال فهلا تزوجت بكراً تلاعبها وتلاعبك ؟
قلت يارسول الله ، توفي والدي - أو استشهد - ولي أخوات صغار ، فكرهت أن أتزوج مثلهن فلا
تؤدبهن ولا تقوم عليهن ، فتزوجت ثيباً لتقوم عليهن وتؤدبهن . قال فلما قدم رسول الله ﷺ المدينة غدوت
عليه بالبعير ، فأعطاني ثمنه ورده علي ، قال المغيرة : هذا في قضائنا حسن لا نرى به بأسا

Të kërkuarit leje nga eprori

Allahu i Lartmadhëruar thotë: "**Më të vërtetë, besimtarë janë ata, të cilët besojnë në All-llahun dhe Pejgamberin e Tij dhe të cilët kur janë me atë për ndonjë çështje të përbashkët, nuk largohen pa marrë pëlqimin e tij...**" gjer në fund të ajetit.[43]

2967. Na ka treguar Is-hak b. Ibrahimi, këtij Xheriri, këtij Mugire, këtij Sha'biu, këtij Xhabir b. Abdullahu r.a., i cili ka thënë:

- Kam marrë pjesë në betejat të cilat i udhëheqte Pejgamberi s.a.v.s. dhe një herë e kisha shaluar një deve, e cila ishte e molisur, mezi ecte nga lodhja, m'u afrua Pejgamberi s.a.v.s. dhe më tha:

- **Ç'u bë me deven tënde?**

- **Ësthë lodhur** - i thashë.

Atëherë Resulullahu a.s. pas neve - thotë Xheriri - **e ndoqi dhe e bekoi atë dhe që nga ai moment çdo herë ka qenë e para ndër devet dhe shkonte para tyre.**

Çka mendon tash për deven tënde? - më pyeti Resulullahu a.s.

- **Mirë, i thashë, e ka gjetur hekimin tuaj.**

- **A ma shisni atë?** - më pyeti.

- **U turpërova** - thotë Xheriri - (**ngase, po t'ia shisja mbeteshim pa deve) nuk kishim deve tjetër për ujitje.**

43 Përkthimi i ajetit 62të, i sures "**En-Nur**" në tërësi është: "Ata të cilët nga ti kërkojnë leje, pa dyshim besojnë në All-llahuhn dhe Pejgamberin e Tij, e kur të kërkojnë leje prej teje për ndonjë punë të tyre, jepju leje kujt të duash përj tyre dhe kërko për ta falje nga -All-llahu. Me të vërtetë, All-llahu është Falës dhe Mëshirues".

- **Po** - i thashë - **thotë Xheriri.**

- **Andaj shitma mua!** - tha Resulullahu a.s.

Ia shita, por me kusht që të kem të drejtë ta shalojë derisa të arrijë në Medine.

- **Atëherë** - thotë Xheriri - **i thashë:**

- **O Resulullah, unë jam rishtas i martuar.**

Pastaj kërkova leje nga ai, e ai më liroi që të shkoj para njerëzve në Medine, ashtu kam udhëtuar para masës derisa kam arritur në Medine. Rrugës kam takuar dajën, i cili më pyeti për deven, e unë i tregova se e kam shitur atë, e ai, (për shitjen e deves) më qortoi.

Xhabiri thotë se kur unë kërkova leje nga Resulullahu a.s., ai më pyeti:

- **Me vajzë apo me grua të vejë je martuar?**

- **Me grua të vejë** - i thashë.

- **Po t'ishe martuar me vajzë** - tha ai - **do ta argëtosh ti ate dhe ajo juve.**

- **O Resulullah,** - i thashë - **babai ka vdekur, gjegjësisht ka ra shehid, unë kam motra të vogla, andaj nuk kam dashur që të martohem me vajzë, e cila është në moshën e tyre dhe ajo nuk mundet të përkujdeset dhe t'i edukojë ato dhe mu për ate jam martuar me grua të vejë që ajo të përkujdeset ndaj tyre dhe t'i edukojë ato.**

Kur Pejgamberi s.a.v.s. arriti në Medine, në mëngjes, ia dërgova deven - thotë Xheriri - **e ai m'i dha paratë e deves, por edhe (deven) ma ktheu.**

Mugire ka thënë: "**Ky kushtëzim (gjatë shitblerjes) është metodë e mirë dhe nuk shohë gjë të keqe në te".**

باب مُبادَرَةِ الإمام عندَ الفَزَع

٢٩٦٨ — حدثنا مسدَّدٌ حدَّثنا يحيى عن شُعبةَ حدَّثني قتادةُ عن أنسِ بنِ مالكٍ رضيَ اللهُ عنه قال «كان بالمدينةِ فزَع، فركبَ رسولُ اللهِ ﷺ فرَساً لأبي طلحةَ فقال: ما رأينا من شيء، وإنْ وجَدناهُ لبَحْراً»

Nxitimi i eprorit gjatë (paraqitjes) së frikës

2968. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahjau, këtij Shu'be, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Katade se Enes b. Maliku r.a. ka thënë:

- Në Medine mbretëronte frikë (nga armiku), andaj Pejgamberi s.a.v.s. e shaloi kalin e Ebu Talhas dhe (kur u kthye) tha:

"Askënd nuk e kemi parë dhe jemi bindur (se kali ishte) si det (i ngadalshëm).

باب السرعة والركض في الفزع

٢٩٦٩ - حدثنا الفضل بن سهل حدثنا حسين بن محمد حدثنا جرير بن حازم عن محمد عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال « فزع الناس فركب رسول الله ﷺ فرسا لأبي طلحة بطيئا، ثم خرج يركض وحده، فركب الناس يركضون خلفه فقال: لم تراعوا، إنه لبحر. فما سبق بعد ذلك اليوم »

Të nxituarit dhe të vrapuarit gjatë rrezikut

2969. Na ka treguar Fadël b. Sehli, këtij Husejn b. Muhammedi, këtij Xherir b. Hazimi, këtij Muhammedi, i cili thotë se Enes b. Maliku ka thnë:

- Banorët (e Medinës) i kaploi frika, andaj Pejgamberi s.a.v.s. e shaloi kalin e Ebu Talhas, doli duke vrapuar me kalë, edhe njerëzit i shaluan kuajt e tyre dhe vrapuan pas tij. (Kur u kthye) tha: **"Mos u frikësoni! Me të vërtetë, kali është sikur deti (i përshtshëm për ta shaluar)"**

Dhe, pas asaj dite, asnjë kalë nuk ka mundur ta tejkalojë atë.

باب الجعائل والحملان في السبيل

وقال مجاهد: قلت لابن عمر: الغزو. قال: إني أحب أن أعينك بطائفة من مالي. قلت: أوسع الله علي. قال: إن غناك لك، وإني أحب أن يكون من مالي في هذا الوجه. وقال عمر: إن ناسا يأخذون من هذا المال ليجاهدوا، ثم لا يجاهدون، فمن فعله فنحن أحق بماله حتى نأخذ منه ما أخذ. وقال طاوس ومجاهد: إذا دفع إليك شيء تخرج به في سبيل الله فاصنع به ما شئت وضعه عند أهلك

Pagat e mercenarëve

- dhe të ndihmuarit e luftës për në rrugën e All-llahut duke dhuruar kafshët për shalim dhe bartje.

Muxhahidi ka thënë:

- Ibën Umerit i kam thënë: "**Dua të shkoj në luftë!**"

- **Kurse unë** - tha ai - **me një pjesë të pasurisë simë dua ta ndihmoj luftën në rrugën e All-llahut.**

- **All-llahu të gjitha sendet m'i ka dhurar me shumicë** - i thashë.

- **Me të vërtetë, ke pasuri të mjaftueshme** - më tha Ibën Umeri - **dhe vazhdoi duke thënë se edhe unë dëshiroj që një pjesë e pasurisë sime të derdhet në atë fond.**

Umeri tha:

- **Disa individë marrin nga pasuria shtetërore që të luftojnë në rrugën e All-llahut (por edhe pse e marrin) prapë nuk shkojnë në luftë, andaj e drejtë e jona është që t'ua marrim pasurinë të cilën e kanë marrë nga pasuria shtetërore.**

Tavusi dhe Muxhahidi thonë: "**Po qe se ju dhurohet diç që me te të luftoni na rrugën e All-llahut, atëherë me të bën ç'të duash dhe lini familjes suaj**".

٢٩٧٠ — حدثنا الحُمَيديُّ حدَّثنا سُفيانُ قال سمعتُ مالكَ بنَ أنسٍ سألَ زيدَ بنَ أسلمَ، فقالَ زيدٌ: سمعتُ أبي يقول «قال عمرُ رضيَ اللهُ عنه: حَملتُ على فرسٍ في سَبيلِ اللهِ، فرأيتُهُ يُباع، فسألتُ النبيَّ ﷺ أشتريه؟ فقال: لاتَشترِهِ ولا تَعُدْ في صدَقتك»

2970. Na ka treguar Humejdi, këtij Sufjani, i cili thotë se e ka dëgjuar Malik b. Enesin duke e pyetur Zejd b. Eslin e ai i tha:

- Babain tim e kam dëgjuar duke thënë: "**Umer b. Hattabi r.a. thoshte: Ia pata dhënë njërit një kalë për të luftuar në rrugën e All-llahut, por më pastaj (të njejtin kalë e pashë duke u shitur, e pyeta Pejgamberin s.a.v.s.: A ta blej atë?**

Mos e blej - më tha Ai - **dhe mos u kthe në sadakanë tuaj.**

٢٩٧١ — حدثنا إسماعيلُ قال حدَّثني مالكٌ عن نافعٍ عن عبدِ اللهِ بنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما «أنَّ عمرَ بنَ الخطابِ حَملَ على فرَسٍ في سبيلِ اللهِ فوجَدَهُ يُباعُ، فأرادَ أن يَبتاعَهُ فسألَ رسولَ اللهِ ﷺ فقال: لا تَبتَعْهُ ولا تَعُدْ في صدَقتك»

2971. Na ka treguar Ismaili, këtij Maliku, këtij Nafiu, këtij Abdullah b. Umeri r.a. se Umer b. Hattabi e kishte dhuruar një kalë për sadaka në rrugën e All-llahut, por më vonë e pa duke u shitur dhe deshi ta blejë atë, andaj e pyeti Pejgamberin s.a.v.s., e ai i tha:

- **Mos e blej dhe mos u kthe në sadakanë tuaj.**

٢٩٧٢ ـ حدّثنا مسدَّدٌ حدَّثنا يحيى بن سعيد عن يحيى بن سعيد الأنصاريّ قال حدَّثني أبو صالح قال سمعتُ أبا هريرةَ رضيَ اللهُ عنه قال: قال رسولُ اللهِ ﷺ «لولا أنْ أشُقَّ على أمّتي ما تخلَّفتُ عن سَرِيّةٍ، ولكن لا أجِدُ حَمولةً، ولا أجدُ ما أحمِلُهم عليه، ويَشُقُّ عليَّ أن يتخلَّفوا عني، ولَوَدِدتُ أنّي قاتلتُ في سبيلِ اللهِ فقُتِلتُ ثم أُحيِيتُ، ثمَّ قُتلتُ ثمَّ أُحيِيتُ»

2972. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahja b. Seidi, këtij Jahja b. Seid El-Ensariu, i cili ka thënë:

- Ebu Salihu më ka treguar se e ka dëgjuar Ebu Hurejrën r.a. duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Po të mos i vinte rëndë ummetit tim, nuk do të mungoja nga asnjë betejë, por nga njëherë nuk kam çka të shalojë as shokët nuk kam me çka t'i bart, andaj më vjen keq që të mbeten pas meje. Unë me të vërtetë, dëshiroj të luftoj në rrugën e All-llahut dhe të vritem, pastaj të ringjallem dhe prapë të vritem, e pastaj prapë të ringjallem".

باب الأجير. وقال الحسنُ وابنُ سيرين: يُقسَمُ للأجيرِ من المَغنَم

وأخذَ عطيةُ بنُ قيسٍ فرساً على النِّصفِ فبلغَ سهمُ الفَرسِ أربعمائةِ دينارٍ، فأخذَ مائتين وأعطى صاحبَه مائتين

٢٩٧٣ ـ حدّثنا عبدُ اللهِ بنُ محمدٍ حدثنا سفيانُ حدَّثنا ابنُ جُرَيجٍ عن عطاءٍ عن صفوانَ بنِ يَعلَى عن أبيه رضيَ اللهُ عنه قال «غزوتُ مع رسولِ اللهِ ﷺ غزوةَ تبوكَ فحملتُ على بَكرٍ، فهو أوثقُ أعمالي في نفسي، فاستأجرتُ أجيراً فقاتلَ رجلاً فعضَّ أحدُهما الآخرَ، فانتزعَ يدَهُ من فيهِ ونزعَ ثَنِيَّتَهُ، فأتى النبيَّ ﷺ فأهدرَها فقال: أيدفعُ يدَهُ إليكَ فتقضَمُها كما يَقضَمُ الفحلُ.»؟

Mercenari

Hasan (Basriu) dhe Ibën Sirini kanë thënë: **"Edhe mercenarit i takon pjesë nga plaçka e zënë në luftë".**

Atijje b. Kajsi ka marrë gjysmën (e vlerës) së kalit, ngase pjesa nga plaçka e zënë në luftë në emër të kalit ishte katërqind dinarë e ai dyqind dinarë i mori për vete, kurse dyqind ia dha bashkëpronarit të kalit.

2973. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Sufjani, këtij Ibën Xhurejxhi, këtij A'tau, këtij Safvan b. Ja'lau, këtij ai ati i tij r.a., i cili ka thënë:

- Në betejën e Tebukut luftoja së bashku me Pejgamberin s.a.v.s., e cila ishte (beteja) më e vështirë për mua, andaj huazova një mercenar, i cili luftoi me një njeri që e kafshoi atë dhe ai duke e nxjerrë dorën nga goja e tij, ia nxorri dhëmballën. Ai më vonë erdhi te Pejgamberi s.a.v.s. (për t'iu ankuar) por ai nuk e dënoi ate duke i thënë: **"Vallë, mos deshe që të të lejojë t'e kafshosh si hamshor".**

باب ماقيلَ فى لِواء النبىِّ ﷺ

٢٩٧٤ — حدثنا سعيدُ بنُ أبى مريمٍ قال حدَّثنا الليثُ قال أخبرَنى عُقيلٌ عنِ ابنِ شهابٍ قال أخبرنى ثعلبةُ بنُ أبى مالكٍ القُرَظىُّ « انَّ قيسَ بنَ سعدٍ الأنصارىَّ رضىَ اللهُ عنه ـ وكان صاحبَ لواءِ رسولِ اللهِ ﷺ ـ أرادَ الحجَّ فرَجَّلَ »

Ç'është thënë për flamurin e Pejgamberit s.a.v.s.

2974. Na ka treguar Seid b. Ebu Merjemi se Lejthi ka thënë:

- Më ka transmetuar Ukajli, këtij Ibën Shihabi, këtij Tha'leb b. Ebu Malik El Kuredhiu, se Kajs b. Seid El Ensariu r.a., i cili ka qenë mbikëqyrës i flamurit të Pejgamberit s.a.v.s. dhe deshi që të bëjë haxhxhin, (por para se të vishet në Ihram) u kreh.

٢٩٧٥ — حدثنا قُتيبةُ بنُ سعيدٍ حدَّثنا حاتِمُ بنُ إسماعيلَ عن يَزيدَ بنِ أبى عُبَيدٍ عن سَلَمةَ بنِ الأكوعِ رضىَ اللهُ عنه قال « كان علىٌّ رضىَ اللهُ عنه تخلَّفَ عنِ النبىِّ ﷺ فى خيبرَ ، وكانَ بهِ رَمَدٌ ، فقال : أنا أتخلَّفُ عن رسولِ اللهِ ﷺ . فخرَجَ علىٌّ فلَحِقَ بالنبىِّ ﷺ . فلما كان مساءُ الليلةِ التى فتحها فى صباحِها قال رسولُ اللهِ ﷺ : لأُعطِينَّ الرايةَ ـ أو قال : ليأخذَنَّ ـ غداً رجلٌ يُحِبُّه اللهُ ورسولُهُ ، أو قال : يُحبُّ اللهَ ورسوله ، يَفتحُ اللهُ عليه . فاذا نحنُ بعلىٍّ وما نَرجوهُ . فقالوا : هذا علىٌّ ، فأعطاهُ رسولُ اللهِ ﷺ ففتحَ اللهُ عليه »

2975. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Hatib b. Ismaili, këtij Jezid b. Ebu Ubejdi, këtij Selem b. Ekvau r.a., i cili ka thënë:

- Në betejën e Hajberit Aliu r.a. mbeti prapa Pejgamberit s.a.v.s. ngase i dhimbnin sytë dhe tha: Do të mbetem prapa Pejgamberit s.a.v.s.

Më pastaj Aliu r.a. doli dhe iu bashkua Pejgamberit s.a.v.s.

Natën në prak të çlirimit të Hajberit, Pejgamberi s.a.v.s. tha:

"Flamurin do t'ia jap..." ose ka thënë: **"Flamurin do ta merr njeriu të cilin e don All-llahu dhe Pejgamberi i Tij"**, ose ka thënë: **"...i cili e don All-llahun dhe Pejgamberin e Tij dhe All-llahu do t'i ndohmojë ta çliroj (Hajberin)"**. Kur shikuam, Aliu ishte aty, edhe pse nuk shpresonim në te, atëherë as-habët thanë: **"Ai është Aliu"**.

Pastaj Pejgamberi s.a.v.s. ia dorëzoi flamurin dhe me ndihmën e All-llahut (Aliu) e çliroi (Hajberin).

٢٩٧٦ ـــ حدّثنا محمدُ بن العَلاءِ حدّثنا أبو أسامةَ عن هِشامِ بنِ عُروةَ عن أبيهِ عن نافعِ بن جُبَيرٍ قال
« سمعتُ العباسَ يقولُ للزُّبيرِ رضيَ اللهُ عنهما : هاهُنا أمرَكَ النبيُّ ﷺ أن تَركُزَ الرايةَ »

2976. Na ka treguar Muhammed b. A'tai, këtij Ebu Husame, këtij Hisham b. Urveja, këtij i ati i tij, këtij Nafi b. Xhubejri, i cili ka thënë:

E kam dëgjuar Abbasin duke i thënë Zubejrit r.a. se: **"Pejgamberi s.a.v.s. të ka urdhëruar që këtu ta vesh flamurin"**.

باب قولِ النبيِّ ﷺ « نُصرتُ بالرُّعبِ مَسيرةَ شَهر » . وقولِ اللهِ عزَّ وجلَّ [١٥١ آل عمران] : ﴿ سَنُلقي في قلوبِ الذينَ كفَروا الرُّعبَ بما أشرَكوا باللهِ ﴾ قالهُ جابرٌ عنِ النبيِّ ﷺ

٢٩٧٧ ـــ حدّثنا يحيى بن بُكَيرٍ حدّثنا الليثُ عن عُقيلٍ عن ابنِ شهابٍ عن سعيدِ بنِ المسيَّبِ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه أن رسولَ اللهِ ﷺ قال « بُعثتُ بجوامعِ الكَلِم ، ونُصرتُ بالرُّعب . فبَينا أنا نائمٌ أُوتيتُ مَفاتيحَ خَزائنِ الأرضِ فوُضِعت في يدي . قال أبو هريرةَ : وقد ذَهبَ رسولُ اللهِ ﷺ وأنتم تَنتَثِلونَها

Fjalët e Pejgamberit s.a.v.s.

"Isha i ndihmuar ngase (armiku) më frikësohej në distancë sa ecja për një muaj".

Dhe fjalët e All-llahut të Lrtmadhëruar: **"Ne do të fusim tmerr në zemrat e atyre që nuk besojnë..."**[44]

Xhabiri transmeton nga Pejgamberi s.a.v.s....

2977. Na ka treguar Jahja b. Bukejri, këtij Lejthi, këtij Ukajli, këtij Ibën Shihabi, këtij Seid b. Musejjebi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- **Jam dërguar (nga All-llahu) me fjalë të thukta (me Kur'an) dhe i ndihmuar nga Ai që të më frikësohet (armiku). Dhe, kur flija, m'u dhanë çelësat e depove të tokës dhe u vendosën në duart e mia.**

Ebu Hurejra ka thënë: **"Pejgamberi s.a.v.s. ka shkuar (në botën tjetër), kurse ju do t'i zbrazni ato (depot)".**

٢٩٧٨ – حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري قال أخبرني عبيد الله بن عبد الله أن ابن عباس رضي الله عنهما أخبره أن أبا سفيان أخبره «أن هرقل أرسل إليه – وهم بإيلياء – ثم دعا بكتاب رسول الله ﷺ، فلما فرغ من قراءة الكتاب كثر عنده الصخب وارتفعت الأصوات وأخرجنا، فقلت لأصحابي حين أخرجنا: لقد أمِرَ أمرُ ابن أبي كبشة، إنه يخافه ملك بني الأصفر»

2978. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, i cili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Ubejdullah b. Abdullah se Ibën Abbasi i ka treguar se Ebu Sufjani i ka thënë: **"Herakli e dërgoi (një njeri) për ta ftuar ate (Ebu Sufjanin) gjersa ai gjendej në Jerusalem, dhe nga ai e kërkoi letrën e Pejgamberit s.a.v.s. Kur mbaroi së lexuari letrën, në praninë e tij u bë tollovi e madhe dhe u ngritën zërat (e eprorëve të Bizantit), kurse neve na nxorën jashta, atëherë shokëve të mi u thashë: "Me të vërtetë, autoriteti i Ebi Kebshit (Muhammedit a.s.) është i madh dhe mbreti i Bizantit i frikësohet".**

---

44 Përkthimi i ajetit të 151[të] i sures **"Ali Imran"** në tërësi është: "...ngase ata, të tjerët i barazojnë me All-llahun, për të cilët Zoti nuk ka shpallur asgjë. Vendbanimi i tyre do të jetë Xhehennemi. O sa i shëmtuar do të jetë vendbanimi i mohuesve".

باب حَمْلِ الزادِ في الغَزْوِ

وقولِ اللهِ عزَّ وجلَّ [١٩٧ البقرة] : { وتَزَوَّدوا فإنَّ خيرَ الزادِ التَّقْوى }

٢٩٧٩ — حدثنا عُبَيدُ بنُ إسماعيلَ حدَّثَنا أبو أسامةَ عن هِشامٍ قال أخبرَني أبي — وحدَّثَتني أيضاً فاطمةُ —
عن أسماءَ رضيَ اللهُ عنها قالت « صَنَعتُ سُفرَةَ رسولِ اللهِ ﷺ في بيتِ أبي بكرٍ حينَ أرادَ أن يُهاجِرَ إلى
المدينةِ . قالت : فلم نجِدْ لِسُفرَتهِ ولا لِسِقائهِ ما نَربِطُهما بهِ ، فقلتُ لأبي بكرٍ : واللهِ ما أجِدُ شيئاً أربِطُ بهِ إلاّ
نِطاقي . قال : فشُقِّيهِ باثنين فاربِطيهِ : بواحدٍ السِّقاءَ ، وبالآخرِ السُّفرةَ ، ففعلتُ ، فلِذلكَ سُمِّيَتْ ذاتَ النِّطاقَينِ »

Furnizimi me ushqim për në luftë

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: "**...dhe Furnizohuni me gjërat e nevojshme për rrugë, por furnizimi më i mirë është devotshmëria...**"[45]

2979. Na ka treguar Ubejd b. Ismaili, këtij Ebu Usami, këtij Hishami i cili thotë:

- Më ka treguar babai im, por gjithashtu edhe Fatimja e asaj Esma r.a., e cila ka thënë:

- Kur Pejgamberi s.a.v.s. deshi të shpërngulet për në Medine, në shtëpinë e Ebu Bekrit ia përgatita një çantë, por nuk kishim me çka ta lidhim atë, atëherë Ebu Bekrit i thashë: "**Për Zotin nuk kam me çka ta lidhi atë, pos brezit tim**".

- **Coptoje në dy pjesë** - tha ai - **me njërën pjesë lidhe enën e ujit, kurse me tjetrën lidhe çantën!**"

Ashtu veprova dhe mu për ate më kanë quajtur: "**Gruaja me dy breza**".

---

45 Përkthimi i ajetit 197[të], i sures "**El-Bekare**" në tërësi ësthë: "Haxhxhi bëhet në muaj të caktuar, ai që ia bën vetvetes obligim që ta kryejë Haxhxhin, gjatë atyre (muajve) nuk duhet të ketë marrëdhënje (seksuale) me gruan e tij dhe as nuk bën të grindet e as të shajë. Ndërkaq çdo vepër të mirë që e bëni, All-llahu ate e din. Furnizohuni me gjërat që u nevojiten për rrugë, e furnizimi më i mirë është që të largoheni nga të lypurit (gjatë kohës së Haxhxhit). Dhe druani prej meje, o mendarë".

٢٩٨٠ — حدثنا علي بن عبد الله أخبرنا سفيان عن عمرو قال عمرو أخبرني عطاء سمع جابر بن عبد الله رضي الله عنهما قال: «كنا نتزود لحوم الأضاحي على عهد النبي ﷺ إلى المدينة»

2980. Më ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, këtij Amri, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Atau se Xhabir b. Abdullahu r.a. e ka dëgjuar duke thënë: **"Gjatë kohës së Pejgamberit s.a.v.s. deri në Medine jemi furnizuar nga mishi i kurbanëve (të bajramit)".**[46]

٢٩٨١ — حدثنا محمد بن المثنى حدثنا عبد الوهاب قال سمعت يحيى قال: أخبرني بشير بن يسار أن سويد بن النعمان رضي الله عنه أخبره «أنه خرج مع النبي ﷺ عام خيبر، حتى إذا كانوا بالصهباء - وهي أدنى خيبر - فصلوا العصر، فدعا النبي ﷺ بالأطعمة، ولم يؤت النبي ﷺ إلا بسويق، فلكنا فأكلنا وشربنا، ثم قام النبي ﷺ فمضمض ومضمضنا وصلينا»

2981. Na ka treguar Muhammed b. El Muthenni, këtij Abdu-l-Vehabi, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Jahjanë duke thënë: **"Bushejr b. Jesari më ka treguar se Suvejd b. Nu'mani në vitin e (betejës) së Hajberit ka dalë me Pejgamberin s.a.v.s., dhe derisa kanë qëndruar në Sahba', lagje e Hajberit, e ashtuquajtura Hajberi i ulët, e kanë falur namazin e iqindisë. Pastaj Pejgamberi s.a.v.s. kërkoi ushqim, por nuk patën çka t'i ofrojnë pos miellit të fërguar, e hëngrëm atë dhe pimë ujë. Pastaj Pejgamberi s.a.v.s. u ngrit në këmbë, e pastroi gojën e, edhe ne e pastruam dhe u falëm".**

46 Nga ky hadith mund të përfundojmë me sa vijon:
- Njeriu, kur të përgatitet për rrugë, duhet të furnizohet mirë duke mos llogaritur në fat dhe rastësi.
- Udhëtari mund të furnizohet me mishin e Kurbanit të tij, qoftë edhe pasanik.
- As-habët, kur ktheheshin nga Haxhxhi, furnizoheshin me mishin e Kurbanëve aq sa u nevojitej për ushqim derisa arrinin në shtëpitë e tyre në Medine.

٢٩٨٢ – حدثنا بشر بن مرحوم حدثنا حاتم بن إسماعيل عن يزيد بن أبي عبيد عن سلمة رضي الله عنه قال « خفت أزواد الناس وأملقوا، فأتوا النبي ﷺ في نحر إبلهم، فأذن لهم، فلقيهم عمر فأخبروه، فقال ما بقاؤكم بعد إبلكم؟ فدخل عمر على النبي ﷺ فقال: يا رسول الله، ما بقاؤهم بعد إبلهم؟ فقال رسول الله ﷺ: ناد في الناس يأتون بفضل أزوادهم، فدعا وبرك عليهم، ثم دعاهم بأوعيتهم فاحتثى الناس حتى فرغوا، ثم قال رسول الله ﷺ: أشهد أن لا إله إلا الله وأني رسول الله »

2982. Na ka treguar Bishër b. Merhumi, këtij Hatim b. Ismaili, këtij Jezid b. Ebu Ubejdi, i cili thotë se Selami ka thënë:

- Ushqimi pakësohej dhe njerëzit mbetën pa ushqim, andaj erdhën te Pejgamberi s.a.v.s. për të kërkuar leje që t'i therin devet e tyre e ai u lejoi, por, duke u kthyer, e takuan Uemrin dhe e lajmëruan (se Resulullahu a.s. i lejoi që t'i therin devet e tyre) atëherë ai u tha:

- E si do të ekzistoni pa deve?

Pastaj shkoi te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i tha:

- O Resulullah, e si do të ekzistojnë ata pa deve?

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha:

- **Thirri njerëzit që ta sjellin ushqimin.**

Pastaj e falënderoi All-llahun dhe e bekoi atë ushqim, i thirri që të vinë me enët e tyre, e njerëzit morën gjersa e harxhuan atë.

Më pastaj Pejgamberi s.a.v.s. tha: **"Dëshmoj se nuk ka Zot pos All-llahut dhe se unë jam i dërguar i Tij".**

باب حمل الزاد على الرقاب

٢٩٨٣ – حدثنا صدقة بن الفضل أخبرنا عبدة عن هشام عن وهب بن كيسان عن جابر بن عبد الله رضي الله عنه قال « خرجنا ونحن ثلاثمائة نحمل زادنا على رقابنا، ففني زادنا، حتى كان الرجل منا يأكل في كل يوم تمرة. قال رجل: يا أبا عبد الله، وأين كانت التمرة تقع من الرجل؟ قال: لقد وجدنا فقدها حين فقدناها، حتى أتينا البحر، فإذا حوت قد قذفه البحر، فأكلنا منه ثمانية عشر يوماً ما أحببنا »

Barija e ushqimit në qafë

2983. Na ka treguar Sadek b. Fadli, këtij Abdeti, këtij Hishami, këtij Vehb b. Kejsani, këtij Xhabir b. Abdillahu r.a., i cili thotë:

- U nisëm për në rrugë, e gjithsejt ishim treqind veta, kurse ushqimin e bartnim në qafë, por në ndërkohë ushqimi filloi të na pakësohet dhe detyroheshim të hamë vetëm nga një hurmë në ditë. Në ndërkohë njëri nga udhëtarët pyeti:

- **O, Ebu Abdullah, ku është hurma e cila mbeti nga ai njeri?**

- **Ndihej mungese e madhe për ushqim** - thotë Ebu Abdullahu - **deri sa arritëm buzë detit,** e (aty gjetëm) **një balenë, të cilën e kishin skajuar valët e detit dhe nga ajo hëngrëm sa deshëm tetëmbëdhjetë ditë me radhë.**

باب إرداف المرأة خلف أخيها

٢٩٨٤ — **حدثنا** عمرو بن علي حدثنا أبو عاصم حدثنا عثمان بن الأسود حدثنا ابن أبي مليكة عن عائشة رضي الله عنها « انها قالت : يا رسول الله يرجع أصحابك بأجر حج وعمرة ، ولم أزد على الحج ؟ فقال لها : اذهبي ، وليردفك عبد الرحمن . فأمر عبد الرحمن أن يعمرها من التنعيم . فانتظرها رسول الله ﷺ بأعلى مكة حتى جاءت »

Të udhëtuarit e femrës në të njejtën deve me vëllain e saj

2984. Na ka treguar Amër b. Aliu, këtij Ebu Asimi, këtij Uthman b. Esvedi, këtij Ibën Ebu Mulejki, këtij Aishja r.a., e cila ka thënë:

- **O, Resulullah, shokët e juaj kthehen me shpërblime të haxhit dhe umres, kurse unë, pos haxhit, s'arrita të bëj asnjë send tjetër?**

- **Shko,** - i tha asaj - **dhe Abdurrahmani le të të merr pas vete në deve.**

Pastaj e urdhëroi Abdurrahmanin që ta bëjë Umren me Aishen nga Ten'imi, kurse Pejgamberi s.a.v.s. e priti Aishen gjersa u kthye në dalje të Mekkës.

٢٩٨٥ – حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا ابن عيينة عن عمرو بن دينار عن عمرو بن أوس عن عبد الرحمن بن أبي بكر الصديق رضي الله عنهما قال « أمرني النبي ﷺ أن أردف عائشة وأعمرها من التنعيم »

2985. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këij Ibën Ujejni, këtij Amër b. Dinari, këtij Amër b. Evsi, këtij Abdurrahman b. Ebu Bekër Es-Saddiku r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. më urdhëroi që me vete në deve ta marr Aishen dhe së bashku me të ta bëjmë Umren nga Ten'imi.

باب الارتداف في الغزو والحج

٢٩٨٦ – حدثنا قتيبة بن سعيد حدثنا عبد الوهاب حدثنا أيوب عن أبي قلابة عن أنس رضي الله عنه قال « كنت رديف أبي طلحة، وإنهم ليصرخون بهما جميعاً: الحج، والعمرة »

Ta marrësh ndokënd me vete në deve gjatë rrugës për në luftë ose për në haxh

2986. Na ka treguar Kutejb b. Seidi, këtij Abdu-l-Vehabi, këtij Ejjubi, këtij Ebu Kilabi, këtij Enesi r.a., i cili ka thënë:

- Më kishte marrë me vete në deven e tij Ebu Talha, e ata (haxhilerët) telbijen e shqiptonin me zë të lartë, për të dyjat, për haxhin dhe umren.

باب الردف على الحمار

٢٩٨٧ – حدثنا قتيبة حدثنا أبو صفوان عن يونس بن يزيد عن ابن شهاب عن عروة عن أسامة ابن زيد رضي الله عنهما « أن رسول الله ﷺ ركب على حمار على إكاف عليه قطيفة، وأردف أسامة وراءه »

Të marrësh ndokënd me vete në gomar

2987. Na ka treguar Kutejbe, këtij Ebu Safvani, këtij Junus b. Zejdi, këtij Ibën Shihabi, këtij Urveja, këtij Usam b. Zejdi r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. e kishte shaluar një gomar, samari i të cilit ishte i mbuluar me mbulesë prej kadife, ndërsa me vete kishte marrë edhe Usamen.

٢٩٨٨ — حدثنا يحيى بن بكير حدثنا الليث قال يونس أخبرني نافع عن عبد الله رضي الله عنه « أن رسول الله ﷺ أقبل يوم الفتح من أعلى مكة على راحلته مردفا أسامة بن زيد ومعه بلال ومعه عثمان بن طلحة من الحجبة حتى أناخ في المسجد، فأمره أن يأتي بمفتاح البيت، ففتح ودخل رسول الله ﷺ ومعه أسامة وبلال وعثمان، فمكث فيها نهاراً طويلاً، ثم خرج فاستبق الناس، فكان عبد الله بن عمر أول من دخل، فوجد بلالاً وراء الباب قائماً. فسأله: أين صلى رسول الله ﷺ؟ فأشار له إلى المكان الذي صلى فيه. قال عبد الله: فنسيت أن أسأله: كم صلى من سجدة »

2988. Na ka treguar Jahja b. bukejri, këtij Lejthi, këtij Junusi, këtij Nafiu, këtij Abdullahu r.a. i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. në ditën e çlirimit të Mekkës është nisur nga ana e saj e epërme e pas vetes në deve e kishte Usame b. Zejdin. Ate e shoqëronin Bilali dhe Uthman b. Talha, i cili ishte njëri nga ata që kujdeseshin për Ka'ben. Me të arritur pranë Ka'bes urdhëroi që t'ia sjellin çelsat e Ka'bes. Pastaj (kujdestari) e hapi derën, hyri Pejgamberi s.a.v.s. dhe me te hyn Usami, Bilali dhe Uthmani. Pejgamberi s.a.v.s. u vonua gjatë kohë brenda e pastaj doli. Me të dalur të tij, njerëzit filluan të vrapojnë (që të hynë brenda), por i pari nga ata hyri Abdullah b. Umeri, e gjeti Bilalin duke qëndruar pas derës dhe e pyeti:

- **Ku është falur Pejgamberi s.a.v.s.?**

- **Atëherë më tregoi vendin ku është falur Pejgamberi s.a.v.s., por kam harruar** - thotë Abdullahu - **ta pyes sesa reqat i ka falur.**

باب من أخذ بالركاب ونحوه

٢٩٨٩ — حدثنا إسحاق أخبرنا عبد الرزاق أخبرنا معمر عن همام عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ « كل سلامى من الناس عليه صدقة كل يوم تطلع فيه الشمس: يعدل بين الاثنين صدقة، ويعين الرجل على دابته فيحمل عليها — أو يرفع عليها متاعه — صدقة، والكلمة الطيبة صدقة، وكل خطوة يخطوها إلى الصلاة صدقة، ويميط الأذى عن الطريق صدقة »

Të shpërblyerit e atij që blen deve (për dhuratë) dhe të ngjashme me te

2989. Na ka treguar Is-haku, këtij Abdu-r-Rezaku, këtij Ma'meri, këtij Hemmami, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka deklaruar:

"Për çdo nyje (që ka njeriu në trupin e tij) duhet dhënë sadaka dhe çdo ditë që lind dielli; të gjykosh drejt mes dy njerëzve, është sadaka; sadaka është t'i ndihmosh ndokujt ta ngarkojë të shaluarën e tij, gjegjësisht që në te t'i vendosë sendet e tia; sadaka është fjala e mirë; sadaka është çdo hap që e bën njeriu (gjersa të arrijë në xhami) për t'u falur; sadaka është që të largosh nga rruga atë (e, i, cili) është i dëmshëm (për kalimtarët)".[47]

باب كراهية السفر بالمصاحف إلى أرض العدو

وكذلك يُروى عن محمد بن بشر عن عُبيد الله عن نافع عن ابن عمر عن النبي ﷺ

وتابعه ابن إسحاق عن نافع عن ابن عمر عن النبي ﷺ

وقد سافر النبي ﷺ وأصحابه في أرض العدو وهم يعلمون القرآن

٢٩٩٠ — حدثنا عبد الله بن مسلمة عن مالك عن نافع عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما «أن رسول الله ﷺ نهى أن يسافر بالقرآن إلى أرض العدو»

Të udhëtuarit me Kur'an në tokën e armikut është kerahet

Kështu transmetohet nga Muhammed b. Bishari. (ky) nga Ubejdullahu, (ai) nga Nafiu, Nafiu nga Ibën Umeri, e ky nga Pejgamberi s.a.v.s.

Kurse në versionin tjetër pas Muhammed b. Bisharit përmendet Ibën Is-haku duke transmetuar nga Nafiu, (ai) nga Ibën Umeri, e (ky) nga Pejgamberi s.a.v.s.

Pejgamberi s.a.v.s. dhe shokët e tij kanë udhëtuar në tokën e armikut dhe e kanë ditur Kur'anin.

---

47 Njeriu më i mirë është ai që u sjell dobi të tjerëve.
Me një rast Ibën Abbasi e kishte marrë një deve dhe ia kishte dhënë Zejd Ibën Thabitit e Ibën Abbasi e qortoi ate për ate që kishte bërë ai. Mirëpo, ai i ishte përgjigjur se Muhammedi a.s. na ka urdhëruar që njerëzve të ditur t'u ndihmojmë me ate që kemi mundësi. Me atë rast Zejdi e kapi për dore Ibën Abbasin dhe ia puthi dorën, ndërsa ai ia ktheu: "Mos vepro asthu" Zejdi ia ktheu duke i thënë se kështu na ka urdhëruar Muhammedi a.s. që në këtë mënyrë të sillemi ndaj të afërmëve të tij.

2990. Na ka treguar Abdullah b. Mesemi, këtij Maliku, këtij Nafiu, këtij Abdullah b. Umeri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. e ka ndaluar të udhëtuarit me Kur'an në tokën e armikut.[48]

باب التكبير عند الحرب

٢٩٩١ – حدثنا عبدُ اللهِ بنُ محمدٍ حدثنا سفيانُ عن أيوبَ عن محمدٍ عن أنسٍ رضيَ اللهُ عنه قال «صَبَّحَ النبيُّ ﷺ خيبرَ وقد خرجوا بالمَساحي على أعناقِهم، فلما رأوهُ قالوا: محمدٌ والخميسُ، محمدٌ والخميس. فلجؤوا إلى الحصن، فرفعَ النبيُّ ﷺ يدَيهِ وقال: اللهُ أكبرُ، خَرِبَتْ خيبرُ، إنّا إذا نزلنا بساحةِ قومٍ فساءَ صباحُ المنذَرين. وأصَبْنا حُمُراً فطبَخناها، فنادى مُنادي النبيِّ ﷺ: إنّ اللهَ ورسولَهُ يَنهَيانِكم عن لُحومِ الحُمُر. فأُكفِئَتِ القُدورُ بما فيها». تابعَهُ عليٌّ عن سفيانَ «رَفعَ النبيُّ ﷺ يدَيه»

Tekbiri në luftë

2991. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Sufjani, këtij Ejjubi, këtij Muhammedi, këtij Enesi r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. në Hajber arriti në mëngjes, kurse (banorët) kishin dalur me kacitë e tyre në krah dhe, kur e panë atë, thanë:

- Ky është Muhammedi dhe ushtria! Muhammedi dhe ushtria! U larguan nga kështjella, ndërsa Pejgamberi s.a.v.s. i ngriti duart dhe tha: **"All-llahu është i madh! Hajberi ësthë shkatërruar!"** Posa zbritëm në sheshin e njerëzve e keqja që në mëngjes u kishte aguar atyre të cilëve u ishte tërhequr vërejtja që më herët. Atëherë i therëm gomarët dhe e zimë (mishin e tyre), ndërsa lajmëtari i Pejgamberit s.a.v.s. na tha:

---

48 Muslimi dhe Ibën Maxhxhe në koleksionet e tyre të haditheve rastin e lartshënuar e transmetojnë në këtë version: "Resulullahu muslimanëve ua ka ndaluar që të udhëtojnë me Kur'an të shkruar në vendet e armiqve të Islamit duke u frikuar që armiku të mos e merrë dhe ta konfiskojë".
Kjo dispozitë për ditët e sotme është tejkaluar ngase besimi i ndrsjellë në mes njerëzve, bashkëjetesa e popujve me përkatësi fetare dhe kombtare të ndryshme, depërtimi i shkencës dhe i traditave të ndryshme janë lidhje të zhvillimit të njeriut të sotëm.
Ky është qëndrimi i Ebu Hanifes.
E vërteta nuk mund të pengohet nga armiku e as të nënçmohet kudo të jetë.

"All-llahu dhe i dërguari i Tij u ndalojnë (që të hani) mishin e gomarit". Pastaj, menjëherë u përmbysën kazanët dhe (ushqimin) i cili ishte në të.

Në versionin tjetër pas Abdullah b. Muhammedit përmendet Aliu, (duke transmetuar) nga Sufjani: **"...pastaj Pejgamberi s.a.v.s. i ngriti duart e tija..."**

باب ما يُكرَهُ مِن رفعِ الصوتِ في التكبير

٢٩٩٢ – حدثنا محمدُ بنُ يوسفَ حدثنا سفيانُ عن عاصمٍ عن أبي عثمانَ عن أبي موسى الأشعريِّ رضي اللهُ عنه قال «كنّا معَ رسولِ اللهِ ﷺ، فكنّا إذا أشرَفْنا على وادٍ هلّلْنا وكبّرنا، ارتفعَت أصواتُنا. فقال النبيُّ ﷺ: يا أيُّها الناسُ، اربَعوا على أنفُسِكم، فإنكم لا تَدعُونَ أصمَّ ولا غائباً، إنهُ معكم، إنهُ سميعٌ قريب، تبارَكَ اسمُهُ، وتَعالى جَدُّه»

Në cilët raste, nuk preferohet që tekbiri të këndohet me zë të lartë

2992. Na ka treguar Muhammed b. Jusufi, këtij Asimi, këtij Ebu Uthmani, këtij Ebu Musa El-Esh'ariu, i cili ka thënë:

- Kemi qenë me Pejgamberin s.a.v.s. dhe sa herë që afroheshim afër ndonjë lugine, telbijen dhe tekbirin e këndonim me zë të lartë, ndërsa Pejgamberi s.a.v.s. na thoshte:

- **O, ju njerëz më ngadalë! Ju nuk i luteni të shurdhëtit dhe as atij që nuk është prezent. Ai është me ju. Ai që dëgjon mirë është afër jush. I bekuar dhe i Lartëmadhëruar qoft emri i Tij.**

باب التَّسبيحِ إذا هَبَطَ وادياً

٢٩٩٣ – حدثنا محمدُ بنُ يوسفَ حدثنا سفيانُ عن حُصَينِ بنِ عبدِ الرحمنِ عن سالمِ بنِ أبي الجعدِ عن جابرِ بنِ عبدِ اللهِ رضيَ اللهُ عنهما قال «كنّا إذا صَعِدْنا كبّرنا، وإذا نزَلنا سبَّحنا»

Të falënderuarit e All-llahut gjatë zbritjes në luginë

2993. Na ka treguar Muhammed b. Jusufi, këtij Sufjani, këtij Husejn b. Abdurrahmani, këtij Salim b. Ebu Xha'di, këtij Xhabir b. Abdullahu r.a. i cili ka thënë:

- Sa herë që ngjiteshim shpateve këndonim tekbirë, ndërsa kur zbritnim (në lugina) e falënderonim All-llahun me fjalët: **"Subhanallah!"**

باب التكبير إذا علا شرفا

٢٩٩٤ - حدثنا محمد بن بشار حدثنا ابن أبي عدي عن شعبة عن حصين عن سالم عن جابر رضي الله عنه قال «كنا إذا صعدنا كبرنا، وإذا تصوبنا سبحنا»

Të kënduarit e tekbirit duke u ngritur bregut

2994. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari, këtij Ibën Ebu Adijju, këtij Shu'be, këtij Husejni, këtij Salimi, këtij Xhabiri r.a., i cili ka thënë:

- Sa herë që ngjiteshim bregut, këndonim tekbirë, ndërsa sa herë që zbritnim (në luginë) e falënderonim All-llahun me fjalët: **"Subhanallah!"**

٢٩٩٥ - حدثنا عبد الله قال حدثني عبد العزيز بن أبي سلمة عن صالح بن كيسان عن سالم بن عبد الله عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما قال «كان النبي ﷺ إذا قفل من الحج أو العمرة - ولا أعلمه إلا قال: الغزو - يقول كلما أوفى على ثنية أو فدفد كبر ثلاثا ثم قال: لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد، وهو على كل شيء قدير. آيبون، تائبون، عابدون، ساجدون لربنا حامدون. صدق الله وعده، ونصر عبده، وهزم الأحزاب وحده. قال صالح: فقلت له أم يقل عبد الله: إن شاء الله؟ قال: لا»

2995. Na ka treguar Abdullahu duke thënë:

- Më ka treguar Abdu-l-Aziz b. Ebu Selemi, këtij Salih b. Kejsani, këtij Salim b. Abdullahu, këtij Abdullah b. Umeri r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. sa herë që kthehej nga Umreja ose haxhxhi unë e di se ka thënë: **"...nga lufta"**, kur arrinte në maje të kodrës ose të shkretëtirës, tri herë këndonte tekbirë e pastaj thoshte: **"Nuk ka Zot pos All-llahut që është një! Ai nuk ka shokë! Atij i takon i tërë sundimi dhe vetëm Atij i takon falënderimi. Ai është i Plotfuqishëm. Atij i kthehemi dhe nga Ai kërkojmë falje. Vetëm Atij i bëjmë ibadet. Zotit tonë i përkulemi dhe Atij i falënderohemi. Allahu e ka plotësuar premtimin e Tij dhe robit të Tij i ka ndihmuar, ndërsa armiqtë i ka mundur"**.

- **E kam pyetur Salim b. Abdullahun** - thotë Salihu:

- A nuk ka thënë Abdullah (b. Umeri) edhe: **"Nëse don All-llahu?"**

- **Jo** - tha ai.

باب يُكتَبُ للمسافرِ مثلُ ما كان يَعملُ في الإقامة

٢٩٩٦ – **حدثنا** مطرُ بنُ الفضلِ حدَّثنا يزيدُ بنُ هارونَ حدثنا العوّامُ حدَّثنا إبراهيمُ أبو إسماعيلَ السَّكسكيُّ قال سمعتُ أبا بُردةَ واصطحبَ هو ويزيدُ بنُ أبي كَبشةَ في سفرٍ فكان يزيدُ يصومُ في السفرِ، فقال لهُ أبو بُردةَ: سمعتُ أبا موسى مِراراً يقول «قال رسولُ اللهِ ﷺ: إذا مرضَ العبدُ أو سافرَ كُتبَ لهُ مثلُ ما كان يَعملُ مقيماً صحيحاً»

Udhëtarit i shkruhet ajo që e punon në shtëpi

2996. Na ka treguar Metar b. Fadli, këtij Jezid b. Haruni, këtij Avvami, këtij Ibrahim Ebu Ismail Es-Seksekijju, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Ebu Burdën, i cili ka qenë bashkudhëtar i Jezid b. Ebu Kebshit, e Jezidi kur udhëtonte, atëherë Ebu Burda i tha:

- Disa herë e kam dëgjuar Ebu Musan duke thënë:

- **Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: Edhe kur njeriu është i sëmurë ose është në udhëtim, atij i shkruhen ato që i ka bërë në shtëpi dhe kur ka qenë i shëndoshë".**

باب السيرِ وحدَه

٢٩٩٧ – **حدثنا** الحُميديُّ حدَّثنا سفيانُ حدَّثنا محمدُ بنُ المُنكدرِ قال سمعتُ جابرَ بنَ عبدِ اللهِ رضيَ الله عنهما يقول «ندَبَ النبيُّ ﷺ الناسَ يومَ الخندقِ، فانتدَبَ الزُّبيرُ، ثمَّ ندَبهم فانتدَبَ الزُّبيرُ، ثمَّ ندَبهم فانتدَبَ الزُّبيرُ. قال النبيُّ ﷺ: إنَّ لكلِّ نبيٍّ حَوارِيّاً وحَوارِيَّ الزُّبيرُ». قال سفيان: الحَواريُّ الناصر

Të udhëtuarit vetë

2997. Na ka treguar Humejdi, këtij Sufjani këtij Muhammed b. Munkediri, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Xhabir b. Abdullahun duke thënë:

- Në ditën e betejës së Hendekut, Pejgamberi s.a.v.s. i ftonte njerëzit, e, (ftesës së tij i pari) iu përgjigj Zubejri, përsëri i ftoi dhe prapë Zubjeri u lajmërua (i pari), atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha:

"Çdo Pejgamber ka pasur ndihmësin e tij, ndërsa ndihmës imi është Zubjeri".

Sufjani thotë: - Fjala **"el havarijj"** do të thotë: nidhmës.

٢٩٩٨ – حدثنا أبو الوليد حدثنا عاصم بن محمد قال حدثني أبي عن ابن عمر رضي الله عنهما عن النبي ﷺ . ح حدثنا أبو نعيم حدثنا عاصم بن محمد بن زيد بن عبد الله بن عمر عن أبيه عن ابن عمر عن النبي ﷺ قال « لو يعلم الناس ما في الوحدة ما أعلم ما سار راكب بليل وحده »

2998. Na ka treguar Ebu-l-Velidi, këtij Asim b. Muhammedi, i cili ka thënë:

- Më ka treguar babai im, këtij Ibën Umeri r.a., e, ketij Pejgamberi s.a.v.s. (ose përmes një grupi të transmetuesve tjerë).

Na ka treguar Ebu Nuajmi, këtij Asim b. Muhammed b. Zejd b. Abdullah b. Umeri r.a., këtij i ati i tij, këtij Ibën Umeri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Sikur ta dinin njerëzit atë që e di unë (se çka mund t'u ndodhë), asnjëherë nuk do të udhëtonin vetë".

باب السرعة في السير

وقال أبو حميد : قال النبي ﷺ « إني متعجل إلى المدينة ، فمن أراد أن يتعجل معي فليتعجل »

٢٩٩٩ – حدثنا محمد بن المثنى حدثنا يحيى عن هشام قال أخبرني أبي قال سئل أسامة بن زيد رضي الله عنهما – كان يحيى يقول : وأنا أسمع ، فسقط عني – عن مسير النبي ﷺ في حجة الوداع فقال : فكان يسير العنق . فإذا وجد فجوة نص . والنص فوق العنق »

Të nxituarit gjatë udhëtimit

Ebu Humejdi thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Unë jam duke nxituar për në Medine dhe kush dëshiron prej jush të shpejtojë, le të nxitojë!"**

2999. Na ka treguar Muhammed b. Muthenni, këtij Jahjau, këtij Hishami, i cili ka thënë:

- Babai im më ka treguar se Usame b. Zejdin e kanë pyetur, (se si ka udhëtuar Resulullahu a.s.), e, atë edhe Jahjau e thoshte, të cilin edhe vetë e kam dëgjuar e më vonë m'u kujtua se si udhëtonte Pejgamberi s.a.v.s. në haxhxhin Lamtumirës duke thënë:

- Resulullahu a.s. udhëtonte ngadalë, e kur nisej për në rrugë të gjatë nxitonte.

Fjala "**en -nessu**" - do të thotë - të ecësh më shpejt se zakonisht.

٣٠٠٠ - حدثنا سعيدُ بنُ أبي مريمَ أخبرَنا محمدُ بنُ جعفرٍ قال أخبرَني زيدٌ - هوَ ابن أسلمَ - عن أبيهِ قال «كنتُ مع عبدِ اللهِ بنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما بطريقِ مكةَ، فبلَغَهُ عن صَفيَّةَ بنتِ أبي عُبيدٍ شدةُ وَجَعٍ، فأسرعَ السيرَ، حتى إذا كان بعدَ غُروبِ الشَّفَقِ ثمَّ نَزَلَ فصلى المغربَ والعَتَمةَ جمعَ بينَهما وقال: إني رأيتُ النبيَّ ﷺ إذا جَدَّ بهِ السيرُ أخَّرَ المغربَ وجَمعَ بينَهما»

3000. Na ka treguar Seid b. Ebu Mrjemi, këtij Muhammed b. Xha'feri, i cili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Zejdi, e ky është djali i Eslemit, nga i ati i tij, i cili ka thënë:

- Kam qenë me Abdullah b. Umerin r.a. në rrugë për në Mekke atë e lajmëruan se Safijja, vajza e Ebu Ubejdit, është e sëmurë rëndë, atëherë ai nxitoi në të ecur gjersa dielli filloi të perëndojë. Pastaj zbriti (nga kali) dhe e fali namazin e akshamit dhe të jacisë njërin pas tjetrit dhe tha: **"Me të vërtetë, e kam parë Pejgamberin se kur nxitonte për në udhëtim, e vononte faljen e namazit të akshamit, (ashtu që namazin e akshamit dhe të jacisë) i falte njërin pas tjetrit".**

٣٠٠١ - حدثنا عبدُ اللهِ بنُ يوسُفَ أخبرَنا مالكٌ عن سُمَيٍّ مَولى أبي بكرٍ عن أبي صالحٍ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه أنَّ رسولَ اللهِ ﷺ قال «السَّفَرُ قطعةٌ منَ العَذابِ، يَمنعُ أحدَكم نَومَهُ وطعامَهُ وشرابَهُ، فإذا قضى أحدُكم نَهمتَهُ فليُعجِّلْ إلى أهلِهِ»

3001. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Sumejji, (rob i liruar i Ebu Bekrit), këtij Ebu Salihu, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Udhëtimi është pjesë e ndëshkimit (të Xhehennemit). Ai ju pengon në gjumë, në ushqim dhe në të pirë, andaj posa t'i kryeni nevojat (familjare) sa më shpejt kthehuni në familjet e juaja".

بَاب إِذَا حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فَرَآهَا تُبَاعُ

٣٠٠٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا « أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، فَوَجَدَهُ يُبَاعُ ، فَأَرَادَ أَنْ يَبْتَاعَهُ ، فَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ، قَالَ : لَا تَبْتَعْهُ ، وَلَا تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ »

Kur ndokush e fal për sadaka kalin e tij e pastaj (po të njëjtin kalë) e sheh në shitje

3002. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Nafiu, këtij Abdullah b. Umeri r.a. se Umer b. Hattabi e kishte falur kalin e tij për në rrugë të Allahut, pastaj e pa duke u shitur, andaj deshi ta blej atë dhe (shkoi) te Pejgamberi s.a.v.s. që ta pyesë, e ai i tha:

- **Mos e blej dhe mos u kthe në sadakën tuaj.**

٣٠٠٣ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ : سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ « حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، فَابْتَاعَهُ - أَوْ فَأَضَاعَهُ - الَّذِي كَانَ عِنْدَهُ ، فَأَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِيَهُ وَظَنَنْتُ أَنَّهُ بَائِعُهُ بِرُخْصٍ ، فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ : لَا تَشْتَرِهِ وَإِنْ بِدِرْهَمٍ ، فَإِنَّ الْعَائِدَ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ »

3003. Na ka treguar Ismaili, këtij Maliku, këtij Zejd b. Eslemi, i cili thotë se i ati i tij ka thënë:

- E kam dëgjnar Umer b. Hattabin duke thënë: "**E kam dhënë kalin tim në emër të All-llahut, e, (ai që e mori atë) e kishte nxjerrë në shitje, kurse gjatë kohës sa e kishte mbajtur atë, e kishte shkatërruar. Desha që ta blej duke menduar se ai ka të drejtë që ta shesë atë.** Pastaj e pyeta Pejgamberin s.a.v.s. ai më tha: "**Mos e blej, po të jetë edhe një derhem sepse ai që kthehet në sadakën e tij është posi qeni që i kthehet të vjellës së tij**".

باب الجهادِ بإذنِ الأبوَين

٣٠٠٤ – حدثنا آدمُ حدثنا شعبةُ حدثنا حبيبُ بن أبي ثابتٍ قال سمعتُ أبا العبّاسِ الشاعرَ – وكان لا يُتّهمُ في حديثِه – قال : سمعتُ عبدَ اللهِ بنَ عمرٍو رضيَ اللهُ عنهما يقول « جاء رجلٌ إلى النبيِّ ﷺ فاستأذنَهُ في الجهادِ فقال : أحيٌّ والداكَ ؟ قال : نعم . قال : ففيهما فجاهِد »

Pjesëmarrja në luftë me lejen e prindërve

3004. Na ka treguar Ademi, këtij Shu'bi, këtij Habib b. Ebu Thabiti, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Ebu-l-Abbas Esh-Shairijjun, e në fjalët e tij nuk dyshohej, duke thënë: "E kam dëgjuar Abdullah b. Amrin kur thoshte:

- **Te Pejgamberi s.a.v.s. erdhi një njeri që të kërkojë leje për të marrë pjesë në luftë, e ai e pyeti:**

- **A i ke gjallë prindët?**

- **Po** - iu përgjigj ai.

- **Pyeti ata** - i tha Resulullahu a.s. - **e pastj lufto.**[49]

باب ما قيلَ في الجرسِ ونحوِه في أعناقِ الإبلِ

٣٠٠٥ – حدثنا عبدُ اللهِ بنُ يوسفَ أخبرَنا مالكٌ عن عبدِ اللهِ بنِ أبي بكرٍ عن عبّادِ بنِ تميمٍ أن أبا بَشيرٍ الأنصاريَّ رضيَ اللهُ عنه أخبرَهُ أنه كان مع رسولِ اللهِ ﷺ في بعضِ أسفارِه ، قال عبدُ اللهِ حسِبتُ أنه قال : والناسُ في مَبيتِهم ، فأرسلَ رسولُ اللهِ ﷺ رسولاً : « لا تبقَيَنَّ في رقبةِ بعيرٍ قلادةٌ من وَترٍ أو قلادةٌ إلاّ قُطِعَت »

Ç'është thënë për këmborët në qafat e deveve

3005. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Abdullah b. Ebu Bekri, këtij Abbad b. Temmimi se Ebu Beshir el-Ensariu r.a. e ka lajmëruar atë se ai ka qenë me Pejgamberin s.a.v.s. në disa udhëtime me të.

49 T'i shërbesh dhe t'i furnizosh prindërit është më mirë se sa të marrësh pjes aktive në luftë, për të cilën dihet që më parë se fitorja është në anën e muslimanëve, përndryshe të marrësh pjesë në mbrojtjen e atdheut është obligim prioritar për çdo musliman.

- Mendoj - thotë Abdullahu - se Maliku ka thënë: **"...kurse njerëzit ishin në bujtinat e tyre".**

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. e dërgoi një përfaqësues (dhe e prorositi atë) që në qafë të asnjë deveje të mos vënë gushore prej jelave ose çfardo gushore tjetër të cilat nuk janë të ndërprera.

باب مَن اكتتب في جيش فخرجت امرأته حاجّة أو كان له عذر هل يؤذن له؟

٣٠٠٦ – **حدثنا** قتيبة بن سعيد حدثنا سفيان عن عمرو عن أبي معبد عن ابن عباس رضي الله عنهما أنه سمع النبي ﷺ يقول «لا يخلونّ رجل بامرأة، ولا تسافرنّ امرأة إلا ومعها محرم. فقام رجل فقال: يارسول الله، اكتتبت في غزوة كذا وكذا، وخرجت امرأتي حاجّة. قال: اذهب فاحجج مع امرأتك»

A i lejohet atij që është shkruar në ushtri (që të mungojë në luftë) kur t'i shkojë gruaja në haxhxh ose për ndonjë arsye tjetër

3006. Na ka treguar Kutejb b. Seid, këtij Sufjani, këtij Amri, këtij Ebu Ma'bedi, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili thoshte se e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë:

"Burri të mos rrinë vet me gruan, ndërkaq gruaja le të udhtojë vetëm me të afërmit e sajë (me ata që i ndalohet të lidhë kurorë)".

Atëherë u ngrit një njeri dhe e pyeti:

O Resulullah, jam shkruar që të marr pjesë në këtë luftë, ndërsa gruaja ime dëshiron që të shkojë në haxhxh?

- Shko kryeje haxhxhin me gruan tënde - i tha Resulullahu s.a.v.s.

باب الجاسوس

وقول الله عزّ وجل [١ الممتحنة]: ﴿لا تتّخذوا عدوّي وعدوّكم أولياء﴾. التجسّس: التبحّث

٣٠٠٧ – **حدثنا** عليّ بن عبد الله حدثنا سفيان حدثنا عمرو بن دينار سمعته منه مرّتين قال: أخبرني حسن بن محمد قال أخبرني عبيد الله بن أبي رافع قال: سمعت عليّاً رضي الله عنه يقول «بعثني رسول الله ﷺ أنا والزبير والمقداد بن الأسود وقال: انطلقوا حتى تأتوا روضة خاخ، فإنّ بها ظعينة ومعها كتاب فخذوه منها. فانطلقنا تعادى بنا خيلنا، حتى انتهينا إلى الروضة، فإذا نحن بالظعينة، فقلنا: أخرجي الكتاب. فقالت: ما معي من كتاب. فقلنا: لتخرجنّ الكتاب، أو لنلقينّ الثياب. فأخرجته من عقاصها، فأتينا به

رسولَ اللهِ ﷺ، فإذا فيه: مِن حاطبِ بنِ أبي بَلتعةَ إلى أُناسٍ من أهلِ مكةَ يُخبِرُهم ببعضِ أمرِ رسولِ اللهِ ﷺ. فقال رسولُ اللهِ ﷺ: يا حاطبُ ما هذا؟ قال: يا رسولَ اللهِ لا تَعجَلْ عليَّ، إني كنتُ امرأً مُلصَقاً في قُرَيشٍ، ولم أكن من أنفُسِها، وكان مَن معكَ منَ المهاجرينَ لهم قَراباتٌ بمكةَ يَحمونَ بها أهليهم وأموالَهم فأحبَبتُ إذ فاتني ذلكَ منَ النَّسَبِ فيهم أن أتَّخذَ عندَهم يَداً يَحمونَ بها قَرابتي، وما فعلتُ كُفراً ولا ارتداداً ولا رِضاً بالكُفرِ بعدَ الإسلامِ. فقال رسولُ اللهِ ﷺ: قد صدَقَكم. فقال عمرُ: يا رسولَ اللهِ، دَعني أضرِبْ عُنُقَ هذا المنافقِ. قال: إنهُ قد شَهِدَ بدراً، وما يُدريكَ لعلَّ اللهَ أن يكونَ قدِ اطَّلعَ على أهلِ بدرٍ فقال: اعمَلوا ما شِئتُم فقد غَفَرتُ لكم». قال سُفيانُ: وأيُّ إسنادٍ هذا

Spiunët

"Et-texhessusu" - do të thotë - spiunim.

All-llahu i Lartmadhëruar thotë:

"...mos merrni për mik armikun Tim dhe armikun tuaj..."
(El-Mumtehin - 1)

3007. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, i cili ka thënë:

Më ka lajmëruar Hasan b. Muhammedi, këte Ubejdullah b. Ebu Fafiu duke thënë

- Më ka treguar Amër b. Dinari, të cilin dy herë e kam dëgjuar duke thënë: **"E kam dëgjuar Aliun r.a. duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. na dërgoi mua, Zubejrin dhe Mikdad b. Esvedin dhe na urdhëroi që të shkojmë në Revdatu Hahi, atje është një grua me një letër dhe ju merrjani atë letër".**

I shaluam kuajt dhe u nisëm për në Revdatë, e gjetëm atë grua dhe i thamë: **"Nxirre letrën!"**

- **Nuk kam kurrfarë letre** - na tha ajo.

- **Ju kërcnuam duke i thënë: do të nxjerrësh letrën, përndryshe do t'i hjeqim rrobat?**

Atëherë e nxorri letrën nga gërshetat e saja dhe atë letër ia dërguam Pejgamberin s.a.v.s. Me atë letër Hatib b. Ebu Beltai i lajmëronte disa nga idhujtarët, banorë të Mekkës, për disa punë të Pejgamberit s.a.v.s.

- **Ç'është kjo, Hatib?** - e pyeti Resulullahu a.s.

- O Resulullah, i tha ai - **mos u ngut ndaj meje! Unë jam njeri i lidhur me Kurejshitët, por nuk jam i tyre! Nga radhët e tyre në mesin tuaj ka muhaxhirë të cilët kanë farefisin e tyre në Mekke, e ata e mbrojnë familjen dhe pasurinë e tyre. Andaj (nëpërmes kësaj letre) kam dashur ta shfrytëzoj afërsinë që e kam me ata, të kërkoj nga ata që të kujdesen për farefisin tim. Nuk kam bërë tradhti, e as nuk jam larguar nga Islami, e as që më kënaq kufri pas pranimit të Islamit.**

Atëherë Resulullahu a.s. tha: **"Të vërtetën ua tha".**

- O Resulullah, - tha Umeri r.a. - **më lejo që t'i bie (me shpatë) këtij (hiporkiti) munafiku.**

- Ai është pjesëmarrës në luftën e Bedrit - tha Resulullahu a.s. **Ti nuk e din se All-llahu i ka njohur pjesëmarrësit e (asaj beteje), andaj edhe ka thënë: "Vepроni si të doni, (që më herët) ua kam falur".**[50]

---

50 Përkthimmi i ajetit të parë i sures **"El-Muntehan"** në tërësi është: "O besimtarë, në qoftë se jeni nisur për të luftuar në rrugën Time dhe të arrini kënaqësinë Time, mos e konsideroni armikun Tim dhe tuajin për dashamir dhe mos u jepni dashurinë - ata e mohojnë të Vërtetën që u ka ardhur juve, e dëbuan Pejgamberin dhe juve, vetëm se besonit në All-llahun, Zotin e juaj. Ju fshehurazi u ofroni atyre dashuri, por unë e di ate që e punoni fshehurazi dhe haptas, Ai prej jush që e bënë armikun dashamirë, ai ka devijuar rrugën e drejtë".

Me rekomandimin e Muhammedit a.s. trashëgimtarët e Abdu-l-Mutalibit Sares i dhanë rroba, kalë për hypje dhe gjëra tjera të nevojshme për rrugë e ajo u nis për në Mekke. por gjatë rrugës, ajo u kthye te Hatibi, e ai i shkroi një letër, përmes së cilës i lajmëronte mushrikët për përgatitjet ushtarake që i kishte bërë Muhammedi a.s. për çlirimin e Mekkës. Sarja, për këtë shërbim që i bëri Hatibit, ia dhuroj asaj dhjetë monedha të arta dhe një pallto të shtrenjtë.

Resulullahut i zbriti vahji dhe me këtë u njoftua për spiunazhin e Hatibit. Për të zënë Saren, Resulullahu a.s. dërgoi një grup kalorësish në mesin e të cilëve kanë qenë: Umeri, Talha, dhe Ebu Mirsadi.

Sarja është angazhuar haptas kundër Islamit saqë edhe recitonte vargje nëpër tubime që organizoheshin për ta fyer Islamin dhe Pejgamberin s.a.v.s. Por, megjithatë, u amnesuta pas çlirimit të Mekkës.

باب الكِسْوَةِ لِلأُسَارَى

٣٠٠٨ — حدثنا عبدُ اللهِ بنُ محمدٍ حدثنا ابنُ عُيَينةَ عن عمرٍو سمعَ جابرَ بنَ عبدِ اللهِ رضيَ اللهُ عنهما
قال «لما كان يومُ بدرٍ أُتِيَ بالعباسِ ولم يكنْ عليهِ ثوبٌ ، فنظرَ النبيُّ ﷺ لهُ قميصاً ، فوجدوا قميصَ عبدِ
اللهِ بنِ أُبَيٍّ يُقدَرُ عليهِ ، فكساهُ النبيُّ ﷺ إيَّاهُ ، فلذلكَ نزعَ النبيُّ ﷺ قميصَهُ الذي ألبسَهُ »
قال ابنُ عُيَينةَ : كانت لهُ عندَ النبيِّ ﷺ يدٌ ، فأحبَّ أن يُكافِئَهُ

Rrobat e robërve të luftës

3008. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Ibën Ujeni, këtij Amri, i cili thotë se e ka dëgjuar Xhabir b. Abdullahun r.a. duke thënë:

- Në ditën e betejës së Bedrit i sollën robërit, (në mesin e tyre) ishte edhe Abbasi, i cili ishte i xhveshur, andaj Pejgamberi s.a.v.s. kërkonte këmishë për te. Es-habët e morën këmishën e Abdullah b.Ubejjit, e cila i përgjigjej atij dhe ia veshi Pejgamberi s.a.v.s. Më vonë Pejgamberi s.a.v.s. e hoqi këmishën e vet dhe ia veshi Abdullahut.

Ibën Ujejni ka thënë: Abdullahu ka patur respekt të konsiderueshëm te Pejgamberi s.a.v.s. dhe mu për atë ka dashur ta shpërblejë me atë këmishë.

باب فضلِ مَن أسلمَ على يدَيهِ رجلٌ

٣٠٠٩ — حدثنا قُتيبةُ بنُ سعيدٍ حدثنا يعقوبُ بنُ عبدِ الرحمنِ بنِ محمدِ بنِ عبدِ اللهِ بنِ عبدٍ القاريُّ عن
أبي حازمٍ قال : أخبرَني سهلٌ رضيَ اللهُ عنه ـ يعني ابنَ سعدٍ ـ قال : قال النبيُّ ﷺ يومَ خيبرَ : لأُعطِيَنَّ الرايةَ
غداً رجلاً يَفتحُ اللهُ على يدَيهِ ، يُحِبُّ اللهَ ورسولَهُ ويُحبُّهُ اللهُ ورسولُهُ . فباتَ الناسُ ليلتَهم أيُّهم يُعطَى ، فغدَوا
كلُّهم يَرجوهُ ، فقال : أينَ عليٌّ ؟ فقيلَ : يَشتكي عينَيهِ ، فبصقَ في عينَيهِ ودعا لهُ فبرَأَ كأنْ لم يكنْ بهِ وجعٌ ،
فأعطاهُ ، فقال : أُقاتلُهم حتَّى يكونوا مِثلَنا ، فقال : انفُذْ على رِسْلِكَ حتَّى تنزلَ بساحتِهم ، ثمَّ ادعُهم إلى
الإسلامِ ، وأخبِرْهم بما يجبُ عليهم ، فواللهِ لأنْ يَهديَ اللهُ بكَ رجلاً خيرٌ لكَ من أن يكونَ لكَ
حُمْرُ النَّعَمِ »

Shpërblimi për njeriun pranë të cilit ndokush e pranon Islamin

3009. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Ja'kub b. Abdurrahman b. Muhammed b. Abdullah b. Abd El-Karijju, këtij Ebu Hazimi, i cili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Sehli r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. në ditën e betejës së Hajberit ka thënë: **"Nesër që në mëngjes do t'ia dorzoj flamurin njeriut nëpërmes duarve të të cilit All-llahu do të mundësojë çlirimin (e qytetit). Ai njeri e don All-llahun dhe të Dërguarin e Tij, (por) edhe All-llahu dhe i Dërguari i Tij e duan atë".**

E tërë masa e kaluan natën duke pritur se kush do ta ketë nderin për ta bartur flamurin, andaj u zgjuan herët duke shpresuar.

Pejgamberi s.a.v.s. pyeti:

- **Ku është Aliu?**

- **Ankohet prej syve** - i thanë.

Pastaj e pështyu në sytë e tij, e bekoi dhe ai u shërua tërësisht. Atëherë Resulullahu a.s. ia dha flamurin, e (Aliu) tha:

- **Do të luftoj gjersa edhe ata të bëhen si ne (ta pranojnë Islamin).**

- **Shko, ngadalë** - i tha Resulullahu a.s. - **gjersa të zbresësh në sheshin e tyre. Posa të arrishë atje, ftoi në Islam dhe lajmëroi ata për obligimet e tyre. Pasha All-llahun, po sikur vetëm një njeri All-llahu ta drejtojë në rrugë të mbarë me ndërmjetësimin tuaj, ajo për ty është më e vlefshme se një tufë devesh të kuqe.**

باب الأسارى في السلاسل

٣٠١٠ — حدثنا محمد بن بشار حدثنا غندر حدثنا شعبة عن محمد بن زياد عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال « عجب الله من قوم يدخلون الجنة في السلاسل »

Robërit në pranga

3010. Na ka treguar Muhammed b. Beshari, këtij Gunderi, këtij Shu'be, këtij Muhammed b. Zijadi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"All-llahu është i kënaqur me njerëzit, të cilët në Xhennet hyjnë me pranga". (Vriten me pranga në duar).[51]

51 Në këtë hadith aludohet në luftëtarët musliman të cilët zihen rob nga ana e armikut dhe vdesin me prangat e tyre.

باب فضل من أسلم من أهل الكتابين

٣٠١١ – حدثنا عليُّ بنُ عبدِ اللهِ حدثنا سفيانُ بنُ عُيينةَ حدثنا صالحُ بنُ حَيٍّ أبو حسنٍ قال: سمعتُ الشعبيَّ يقول: حدثني أبو بُردةَ أنه سمعَ أباهُ عنِ النبيِّ ﷺ قال «ثلاثةٌ يُؤتَونَ أجرَهم مرَّتين: الرجلُ تكونُ له الأمةُ فيُعلِّمها فيُحسِنُ تعليمَها، ويُؤدِّبُها فيُحسنُ تأديبَها، فيتزوَّجها، فلهُ أجرانِ. ومؤمنُ أهلِ الكتابِ الذي كان مؤمناً ثمَّ آمنَ بالنبيِّ ﷺ، فله أجرانِ. والعبدُ الذي يؤدِّي حقَّ اللهِ وينصحُ لسيِّدِه» ثمَّ قال الشعبيُّ: وأعطيتُكَها بغيرِ شيءٍ، وقد كان الرجلُ يَرحَلُ في أهونَ منها إلى المدينة».

Vlera e atij (që me ndërmjetësimin e tij) ndokush nga "Ehlu-l-Kitabi" e pranon Islamin

3011. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjan b. Ujejni, këtij Salih b. Hajj Ebu Hasani, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Sha'bijun duke thënë: Më ka treguar Ebu Burda se i ati i tij e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë: **"Janë tri grupe njerëzish që (nga All-llahu) shpërblehen dyfish, e ata janë: Njeriu, i cili ka robëreshë, që e mëson dhe e edukon atë mirë, pastaj ia fal lirinë dhe martohet me atë, ai i ka dy shpërblime; Besimtari i njërit nga librat e shenjta, i cili u ka besuar atyre, (e me zbritjen e Kur'anit) i ka besuar Pejgamberit s.a.v.s., edhe ai shpërblehet dyfish; si dhe robi, i cili i kryen obligimet ndaj All-llahut dhe është i sinqertë ndaj zotëriut të tij, edhe ai shpërblehet dyfish".**

Pastaj Shuajbi Salihut i tha:

- Të kam treguar hadithin pa asnjë send, nganjëherë njeriu për një pyetje me vlerë më të vogël se ky hadith shkon edhe gjer në Medine.

باب أهلِ الدارِ يُبيَّتون، فيُصابُ الوِلدانُ والذَّراريُّ

﴿بياتاً﴾ [الأعراف ٤ و٩٧ ويونس ٥٠]: ليلاً. ﴿لنُبَيِّتنَّه﴾ [٤٩ النمل]: ليلاً

﴿بيَّتَ﴾ [٨١ النساء]: ليلاً

٣٠١٢ – حدثنا عليُّ بنُ عبدِ اللهِ حدثنا سفيانُ حدثنا الزهريُّ عن عُبيدِ اللهِ عنِ ابنِ عبَّاسٍ عنِ الصعبِ ابنِ جَثَّامةَ رضيَ اللهُ عنهم قال «مرَّ بي النبيُّ ﷺ بالأبواءِ – أو بوَدَّانَ – فسُئلَ عن أهلِ الدارِ يُبيَّتونَ منَ المشركينَ فيُصابُ من نسائِهم وذَراريِّهم، قال: هم منهم. وسمعتُه يقولُ: لا حِمى إلا للهِ ولرسولِه ﷺ»

A lejohet që natën të sulmohen banorët e një vendi jomusliman e gjatë sulmit, të goditen fëmijët dhe pasardhësit e tyre

"bejaten" - do të thotë: natën dhe rrjedh nga fjalët: **"Me të vërtetë, natën do të sulmohet dhe do të mbytet".**

3012. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, këtij Zuhriu, këtij Ubejdullahu, këtij Ibën Abbasi, këtij Sa'b b. Xheththami r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. kalonte pranë Ebvasë, gjegjësisht Veddanit dhe është pyetur për idhujtarët, banorë të vendit joislam, dhe në rast se sulmohen natën do të goditen gratë e tyre ose pasardhësit e tyre, e ai u përgjigj:

- **Ata janë të tyre.**

Gjithashtu e kam dëgjuar duke thënë: **"Mbrojtja i takon vetëm All-llahut dhe të Dërguarit të Tij".**

٣٠١٣ — وعنِ الزُّهريِّ أنهُ سمعَ عبيدَ اللهِ عنِ ابنِ عبّاسٍ «حدَّثنا الصَّعبُ في الذَّراري». كانَ عمرٌو يُحدِّثنا عن ابنِ شهابٍ عنِ النبيِّ ﷺ، فسمعناهُ منَ الزُّهريِّ قال: أخبرني عُبيدُ اللهِ عنِ ابنِ عبّاسٍ «عنِ الصَّعبِ قال: هم منهم، ولم يقل كما قال عمرو: هم من آبائهم»

3013. Transmetohet nga Zuhriu se ai e ka dëgjuar nga Ubejdullahu, e ky nga Ibën Abbasi r.a., i cili ka thënë:

- Më ka treguar Sa'bi: **"...për pasardhësit..."**.

Na ka treguar Amri nga Ibën Shihabi, e ky nga Pejgamberi s.a.v.s., gjithashtu (të njejtën) e kemi dëgjuar nga Zuhriu, i cili thoshte: "Më ka transmetuar Ubejdullahu nga Ibën Abbasi r.a., e ky nga Sa'bi se Resulullahu a.s. ka thënë: **"...ata janë të tyre..."**, e nuk ka thënë ashtu siç ka thënë Amri: **"...ata janë nga baballarët e tyre"**.[52]

---

52 Kuptimin e hadithit të lartshënuar e plotëson hadithi të cilin Buhariu e citon më poshtë, kurse Muslimi në "Sahihun" e tij thotë: "Muhammedi a.s. ka urdhëruar: "Luftoni, por fëmijët e armikut mos i mbytni, as mos i torturoni".

Ebu Davudi dhe Nesaiu thonë se Kryekomandanti Halid b. Velidi ka marrë urdhër të prerë nga Muhammedi a.s. që kurrsesi të mos mbyten femrat dhe robërit e luftës, kurse Imam Ahmedi thotë se Muhammedi a.s. na ka tërhequr vërejtjen luftëtarëve që të kenë kujdes që të mos mbyten pasardhësit e armiqve.

باب قتل الصبيان فى الحرب

٣٠١٤ – حدثنا أحمدُ بنُ يونسَ أخبرَنا الليثُ عن نافعٍ أن عبدَ اللهِ رضيَ اللهُ عنه أخبرَهُ «أنَّ امرأةً وُجِدَتْ فى بعضِ مَغازى النبيِّ ﷺ مقتولةً، فأنكرَ رسولُ اللهِ ﷺ قتلَ النساءِ والصبيان»

Mbytja e fëmijëve në luftë

3014. Na ka treguar Ahmed b. Junusi, këtij Lejthi, këtij Nafiu se Abdullahu r.a. në njërën nga betejat e Pejgamberit s.a.v.s. ka gjetur një grua të mbytur, andaj Resulullahu a.s. e ka gjykuar mbytjen e femrave dhe të fëmijëve.

باب قتل النساء فى الحرب

٣٠١٥ – حدثنا إسحاقُ بنُ إبراهيمَ قال قلتُ لأبي أسامةَ: حدثكم عُبيدُ اللهِ عن نافعٍ عن ابنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما قال «وُجِدَتِ امرأةٌ مقتولةٌ فى بعضِ مَغازى رسولِ اللهِ ﷺ، فنهى رسولُ اللهِ ﷺ عن قتلِ النساءِ والصبيان»

Mbytja e femrave në luftë

1015. Na ka treguar Is-hak b. Ibrahimi, i cili ka thënë:

- I kam thënë Ebu Usames: "**Ju ka treguar Ubejdullahu, duke transmetuar nga Nafiu, e ky nga Ibën Umeri, i cili ka thënë: Në njërat nga**

Ibën Ahmedi në "Musnedin" e tij në një hadith të transmetuar nga Ibën Abbasi thotë: "Pejgamberi s.a.v.s. e ka ndaluar mbytjen e femrave dhe të fëmijëve (gjatë luftës kundër armikut)."

Ebu Davudi nga Enesi r.a. transmeton hadithin në të cilin thuhet "...mos i mbytni pleqët, fëmijët e moshës jomadhore dhe femrat".

Ahmedi në Musnedin e tij cek se Thevbani (rob i liruar) i Muhammedit a.s. e ka dëgjuar ate (Muhammedin a.s.) duke thënë: "Ai që mbyt fëmijë dhe pleq, djeg dhe pret pemë me fryte ose i therrë delet e armikut për ta ushqyer familjen e tij, Ai (nga lufta) kthehet pa asnjë mirësi (të fituar)". Në luftë gjuhet vetëm në ushtrinë e armikut, ndërsa fëmijët dhe femrat duhet ruajtur. Ndalohet që të gjuhet në armikun, i cili në radhët e para i vënë fëmijët dhe femrat për t'u mbrojtur. Përjashtim bën vetëm nëse rrezikohet jeta e ushtrisë muslimane.

betejat e Pejgamberit s.a.v.s. është gjetur një grua e mbytur, andaj Resulullahu a.s. e ka ndaluar mbytjen e femrave dhe të fëmijëve".

باب لا يُعذَّبُ بعذابِ اللهِ

٣٠١٦ – حدثنا قُتيبةُ بنُ سعيدٍ حدَّثنا الليثُ عن بُكيرٍ عن سليمانَ بنِ يسارٍ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه أنهُ قال « بعثَنا رسولُ اللهِ ﷺ في بعثٍ فقال: إن وجدتم فلاناً وفلاناً فأحرِقوهما بالنار. ثمَّ قال رسولُ اللهِ ﷺ حينَ أردْنا الخروجَ: إني أمرتُكم أن تُحرِقوا فلاناً وفلاناً، وإنَّ النارَ لا يُعذِّبُ بها إلا اللهُ، فإن وجدتُموهما فاقتُلوهما »

Nuk lejohet që njeriu të dënojë me dënimet e All-llahut

1016. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Lejthi nga Bukejri, këtij Sulejman b. Jesari, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili ka thënë:

- Resulullahu s.a.v.s. na dërgoi për të vëzhguar dhe na tha: **"Nëse e gjeni filanin dhe filanin, ndizni me zjarr!"**, e kur deshëm të niseshim, Resulullahu a.s. na tha: **"Me të vërtetë, me parë ju urdhërova që filanin dhe filanin t'i ndizni me zjarr, por me zjarr ndëshkon vetëm All-llahu, prandaj nëse i gjeni, mbytni!"**

٣٠١٧ – حدثنا عليُّ بنُ عبدِ اللهِ حدَّثنا سفيانُ عن أيوبَ عن عكرمةَ « أنَّ علياً رضيَ اللهُ عنه حرَّقَ قوماً، فبلغَ ابنَ عباسٍ فقال: لو كنتُ أنا لم أحرِّقهم، لأنَّ النبيَّ ﷺ قال: لا تُعذِّبوا بعذابِ اللهِ، ولقتلتُهم كما قال النبيُّ ﷺ: من بدَّلَ دينَهُ فاقتلوه »

3017. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, këtij Ejjubi, këtij Ikremi r.a., i cili ka thënë se Aliu r.a. i kishte ndezur disa njerëz që e kishin ndërruar fenë. E kur e lajmëruan Ibën Abbasin r.a. për këtë, ai tha:

- Po të kisha qenë unë aty, nuk do të lejoja që të ndizen, ngase Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Mos i ndëshkoni njerëzit me ndëshkimet e All-llahut", por unë do t'i kisha mbytur ashtu siç ka thënë Pejgamberi s.a.v.s.: "Atë që e ndërron fenë e vet (Islamin), mbyteni!"**[53]

53 Shumica e jurstëve islamë mendojnë se nga ata që e ndrrojnë fenë e tyre duhet kërkuar që të pendohen, e, nëse kthehen prapë në Islam, atëherë nuk lejohet që ata të denohen. I

باب { فإما مَنًّا بعدُ وإما فداء } [٤ سورة محمد] . فيه حديث ثمامة . وقوله عزّ وجل : [٦٧ الأنفال] : { ما كان لنبيٍ أن يكونَ له أسرى حتى يُثخِنَ في الأرض - حتى يَغلِبَ في الأرض - تُريدون عَرَضَ الدُّنيا } الآية

"E mandej: ose liroheni (me zemërgjerësi) ose kërkoni dëmshpërblim[54]

Lidhur me këtë janë edhe fjalët e Thumamit:

- Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: **"Asnjë pejgamberi nuk i është lejuar të mbajë robër..."**, ajeti vazhdon: **"...ju dëshironi pasuri të kalueshme të kësaj bote..."**[55]

باب هل للأسير أن يَقتلَ أو يَخدعَ الذين أسروه حتى يَنجُوَ من الكفرة ؟
فيه المِسوَرُ عن النبيِّ ﷺ

---

të njejtit mendim është edhe Shafiu, kurse Ebu Hanife nuk e lejon dënimin me vdekje, por burgim gjer në pendim definitiv të konvertitit.

54 Përkthimi i ajetit të katërt, i sures **"Muhammed"** në tërësi është: "...e kur të takoheni në luftë me mohuesit, bini në qafë derisa t' i rraskapitni e t' i shkatërroni ata, e pastaj lidhni, e mandej ose i lironi me zemërgjerësi ose me kompenzim derisa të mos bëhet armëpushimi. Kështu veproni! E, sikur All-llahu të dojë, Ai do t'i shkatërronte, por Ai dëshiron t'u provojë juve njëri me tjetrin. Ai nuk ua humb veprat (e bëra) atyre që vdesin në rrugën e All-llahut".

Me një rast Muhammedi a.s. dërgoi një grup kalorësish për të vëzhguar në drejtim të Nexhdit, e në të kthyer ata sollën me vete një rob, i quajtur Sumam b. Usal, e e kishin lidhur për një shtylle të xhamis së Muhammedit a.s. Më vonë erdhi Muhammedi a.s. dhe e liroi ate, e ai me atë rast e pranoi Islamin. Sumami këtë gjest të Muhammedit a.s. e tregonte sa herë që i jepje rasti për ta treguar. Ky është ai rast për të cilin aludon buhariu. Islami kërkon që ndaj robërve të luftës duhet sjellur në mënyrë humane.

55 Përkthimi i ajetit 67të, i sures **"El-enfal"** në tërësi është" Asnjë pejgamber s'ka të drejtë të ketë robër për vete derisa të mos arrijë fitore të plotë në tokë. Ju lakmoni ndaj pasurisë kalimtare të kësaj bote e, kurse All-llahu e don botën tjetër (Ahiretin). All-llahu është i Plotfuqishëm dhe i Gjithëdijshëm".

A i lejohet robit (musliman) që ta mbys ose ta tradhtojë atë që e ka zënë rob që të shpëtojë nga kufri (mosbesimi)

Lidhur me kët edhe Misveri transmeton nga Pejgamberi s.a.v.s.[56]

باب إذا حرق المشرك المسلم هل يحرق ؟

٣٠١٨ — حدثنا معلى بن أسد حدثنا وهيب عن أيوب عن أبي قلابة عن أنس بن مالك رضي الله عنه «أن رهطا من عكل ثمانية قدموا على النبي ﷺ فاجتووا المدينة، فقالوا: يا رسول الله أبغنا رسلا، قال: ما أجد لكم إلا أن تلحقوا بالذود. فانطلقوا فشربوا من أبوالها وألبانها حتى صحوا وسمنوا. وقتلوا الراعي واستاقوا الذود، وكفروا بعد إسلامهم. فأتى الصريخ النبي ﷺ، فبعث الطلب، فما ترجل النهار حتى أتي بهم فقطع أيديهم وأرجلهم ثم أمر بمسامير فأحميت فكحلهم بها وطرحهم بالحرة يستسقون فما يسقون حتى ماتوا» قال أبو قلابة: قتلوا وسرقوا وحاربوا الله ورسوله ﷺ وسعوا في الارض فسادا

Kur idhujtari e djeg muslimanin, a duhet dënuar edhe atë me zjarr.

3018. Na ka treguar Mual-la b. Esedi, këtij Vuhejbi, këtij Ejjubi, këtij Ebu Kilabi, këtij Ebu Enesi r.a. se një grup prej tetë vetësh nga (fisi) Ukël

---

56 Lidhur me materien e lartshënuar, mendimet e juristëve islam ndryshojnë.
Ibën Maliku me ca jurist të tjerë mendojnë se robit nuk i lejohet të ikë nëse atij i garantohen jeta dhe lirit fetare.
Esh-hebi mendon të kundërtën nga këta dhe njëherit mendon se robi ka të drejtë ta mbys ate që i kërkon dëmshpërblim për lirimin e tij.
Ebu Hanife mendon se marrëveshja që lidhet për kundërvlerë për lirimin e robit ësbtë e kundërligjshme.
Shafiu i jep të drejt robit që të ikë përkundër fjalës së dhënë pronarit për besueshmëri, por me kusht që me vete t'mos merr asgjë nga pasuria e tij.
Shumica e juristëve mendojnë se, nëse robi nuk është betuar pranë pronarit të tij për besueshëmri, i lejohet atij të ikë duke e djegur ndërtesën e burgut të tij, grabitjen e pasuris së pronarit dhe mbytjen e tij.
Disa juristë të tjerë mendojnë se robit i lejohet të ikë përkundër fjalës së dhënë ndaj pronarit të tij për besueshmëri duke marrë parasysh se ai ate e bën nën presion, e kjo është e kundërligjshme.

erdhën te Pejgamberi s.a.v.s. ngase me vështirësi e përballonin klimën e Medinës dhe i thanë:

- **O Resulullah, na ndihmo!**

- **Nuk kam çka t'ju jap** - tha Resulullahu a.s. - **pos t'u bashkoheni tufës së deveve.**

Atëherë shkuan dhe pinë tëmbël dhe shurrë të deveve, gjersa u shëruan dhe u përmirësuan. Me të shëruar, i masakruan çobanët, ua morën devet dhe u kthyen në kufër, edhe pse më parë e kishin pranuar Islamin.

(Njëri nga çobanët) erdhi te Pejgamberi s.a.v.s. që të kërkojë ndihmë, e ai e dha fletarrestimin dhe, ende pa aguar mëngjesi, u zunë. Ia prenë duart dhe këmbët. Pastaj urdhëroi që të torturohen me gozhda të nxehta dhe i hodhën në Harret, Ata kërkonin ujë, mirëpo askush nuk u ofroi gjersa ata vdiqën.

Ebu Kilabe ka thënë: "**Ata i masakruan (çobanët), ua vodhën devet, luftuan kundër All-llahut dhe Pejgamberit të Tij dhe shkaktuan trazira në tokë".**[57]

باب * ٣٠١٩ — حدثنا يحيى بن بكير حدثنا الليث عن يونس عن ابن شهاب عن سعيد بن المسيب وأبي سلمة أن أبا هريرة رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول «قرصت نملة نبيا من الأنبياء، فأمر بقرية النمل فأحرقت، فأوحى الله إليه أن قرصتك نملة أحرقت أمة من الأمم تسبح الله»

3019. Na ka treguar Jahja b. Bukejri, këtij Lejthi, këtij Junusi, këtij Ibën Shihabi, këtij Seid b. Musejjebi dhe Ebu Selemi, se Ebu Hurejra r.a. ka thënë:

- E kam dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë: **"Njërin nga Pejgamberët e kishte kafshuar një thnegël, andaj ai urdhëroi që të digjet i tërë grumbulli i thneglave. Pastaj All-llahu i shpalli: Vallë, për atë se të kafshoi një thnegël ti e dogje një grumbull të tërë thneglash që e adhuronin All-llahun".**

57 "Hurret" është vend ranor në Medine.

باب حرق الدور والنخيل

٣٠٢٠ - حدثنا مسدد حدثنا يحيى عن إسماعيل قال حدثني قيس بن أبي حازم قال « قال لي جرير
قال لي رسول الله ﷺ : ألا تريحني من ذي الخلصة - وكان بيتا في خثعم يسمى كعبة اليمانية - قال فانطلقت
في خمسين ومائة فارس من أحمس وكانوا أصحاب خيل ، قال : وكنت لا أثبت على الخيل ، فضرب في صدري
وقال : اللهم ثبته واجعله هاديا مهديا . فانطلق إليها فكسرها وحرقها ، ثم بعث إلى رسول الله ﷺ يخبره
فقال رسول جرير : والذي بعثك بالحق ما جئتك حتى تركتها كأنها جمل أجوف أو أجرب . قال فبارك
في أحمس ورجالها خمس مرات »

Ndezja e shtëpive dhe palmave

3020. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahjau, këtij Ismaili, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Kajs b. Ebu Hazimi duke më thënë: - Xheriri më ka treguar se Pejgamberi s.a.v.s. atij i ka thënë: **"A do të më zgjedhësh problemin e Dhu-l-Halesit"**, e ajo është shtëpi në Hath'amë, e cla quhet Qabja Jemenase.

Pastaj - thotë Xheriri - jam nisur me njëqindepesëdhjetë kalorës nga (fisi) Ahmes, e ata ishin kalorës të shkëlqyeshëm, kurse unë - thotë Xheriri - nuk isha i rregullt në kuaj. Me atë rast Resulullahu a.s. më ra në gjoks, aq sa më mbetën gjurmët e gishtërinjve të tij në gjoks dhe tha:

- **O Zoti im, konsolidoje dhe bëre udhëheqës të mirë, i cili (në të ardhmen) do të udhëheqë në rrugë të drejtë!**

Pastaj u nis për në Dhu-l-Halesë, arriti atje, e rrënoi, e ndezi atë dhe e dërgoi (një njeri) që ta lajmërojë Pejgamberin s.a.v.s. (duke i rrëfyer Pejgamberit s.a.v.s. për rrjedhën e luftës) i dërguari i Xheririt i tha:

- Pasha Atë, i cili të ka dërguar me të Vërtetën (Kur'anin), s'të kam ardhur gjersa nuk e kam lënë atë (Dhu-l-Halesin) sikur deven me barkë të zbrazët ose të zgjebosur (të shkatërruar).

Me atë rast Pejgamberi s.a.v.s. pesë herë i bekoi kuajt (e fisit) Ahmes dhe njerëzit e tyre.[58]

58 Ky aksion ushtarak është ndërmarrë dy muaj para vdekjes së Muhammedit a.s. Në lagjen

٣٠٢١ — حدثنا محمد بن كثير أخبرنا سفيان عن موسى بن عقبة عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما قال « حرّق النبي ﷺ نخل بني النضير »

3021. Na ka treguar Muhammed b. Kethiri, këtij Sufjani, këtij Musa b. Ukbe, këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri, i cili ka thënë:

"Muhammedi s.a.v.s. ua ka djegur (fisit) Benu Nadir palmat e tyre".[59]

باب قتل النائم المشرك

٣٠٢٢ — حدثنا علي بن مسلم حدثنا يحيى بن زكرياء بن أبي زائدة قال حدثني أبي عن أبي إسحاق عن البراء بن عازب رضي الله عنهما قال « بعث رسول الله ﷺ رهطاً من الأنصار إلى أبي رافع ليقتلوه، فانطلق رجل منهم فدخل حصنهم، قال فدخلت في مربط دواب لهم، قال وأغلقوا باب الحصن، ثم إنهم فقدوا حماراً لهم فخرجوا يطلبونه، فخرجت فيمن خرج أريهم أنني أطلبه معهم، فوجدوا الحمار، فدخلوا ودخلت، وأغلقوا باب الحصن ليلاً، فوضعوا المفاتيح في كوة حيث أراها، فلما ناموا أخذت المفاتيح ففتحت باب الحصن، ثم دخلت عليه فقلت: يا أبا رافع، فأجابني، فتعمدت الصوت فضربته، فصاح، فخرجت، ثم جئت ثم رجعت كأني مغيث فقلت يا أبا رافع — وغيرت صوتي — فقال: ما لك لأمك الويل، قلت: ما شأنك؟ قال: لا أدري من دخل علي فضربني، قال فوضعت سيفي في بطنه، ثم تحاملت عليه حتى قرع العظم، ثم خرجت وأنا دهش، فأتيت سلماً لهم لأنزل منه فوقعت، فوثئت رجلي، فخرجت إلى أصحابي فقلت: ما أنا ببارح حتى أسمع الناعية، فما برحت حتى سمعت نعايا أبي رافع تاجر أهل الحجاز. قال فقمت وما بي قلبة، حتى أتينا النبي ﷺ فأخبرناه »

Dhu-l-Hales ka qenë një shtatore e fisit Devs, të cilën e adhuronin ata së bashku me ca fise tjera të Mekkës, e e kishin zbukuruar me stoli të arta.

59 Veprimi i lartshënauar lejohet vetëm atëherë kur nuk ka mënyrë tjetër për t'i pushtuar fortifikatat e armikut të përbetuar kundër Islamit.

Mbytja e idhujtarëve në gjumë

3022. Na ka treguar Ali b. Muslimi, këtij Jahja b. Zekirjja' b. Ebu Zaidi, i cili ka thënë:

- Më ka treguar babai im, këtij Ebu Is-haku se Bera' b. Azibi r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. për ta mbytur Ebu Rafiun, kishte dërguar një grup ensariësh. Njëri nga ata hyri (brenda në keshtjellë).

- Kam hyrë - thotë ai - **në shtallën e kuajve të tyre, e ata** - **shton ai i kishin mbyllur dyert e kështjellës. Mirëpo (atë natë) u kishte humbur një gomar dhe dolën që ta kërkojnë. Në mesin e tyre që dolën, isha edhe unë, duke u paraqitur gjoja se edhe unë e kërkoja (gomarin e tyre). Më në fund e gjetën gomarin dhe hynë brenda në keshtjellë.**

Dyert e kështjellës natën i mbyllnin, ndërsa çelësat e kështjellës i lenin në një vrimë të murit, të cilën edhe ai e vërejti.

- Posa i zu gjumi, i mora çelësat - thotë ai - **i hapa dyert e kështjellës, hyra në kështjellë dhe thirra; "O Ebu Rrafia", ai m'u përgjigj. Unë u nisa në drejtim të zërit të tij, e godita e ai klithi. Dola jashtë kështjellës, por përsëri u ktheva gjoja se po i ndihmoj dhe prapë e thirra: "O Ebu Rrafia"**, e ai tha;

- Ç'ke, mjerë për nënën tënde!

- Ç'don, e pyeta?

- Nuk di- tha ai - **dikush ka hyrë dhe më ka ra fort.**

- Atëherë - thotë ensariu - **shpatën ia vura në bark dhe e sulmova, duke i shtypur çdo asht veç e veç. Ashtu i lumtur dola dhe arrita tek shkallët e kështjellës që të dal nga ajo por, duke zbritur, e përdordha këmbën dhe ashtu shkova tek shokët e mi dhe u thashë: "Nuk do të largohem nga këtu gjersa ta dëgjoj vajin e tyre".**

Dhe me të vërtetë nuk u largova gjersa e dëgjova vajtimin për Ebu Rrafiun, tregtarin me banorët e Hixhazit. Pastaj - thotë ai - **u ngrita dhe nuk e dëgjova lodhjen, shkuam te Pejgamberi s.a.v.s. dhe e lajmëruam për (mbytjen e Rrafiut).**

٣٠٢٣ – حدّثني عبدُ اللهِ بنُ محمدٍ حدّثني يحيى بنُ آدمَ حدّثنا يحيى بنُ أبي زائدةَ عن أبيهِ عن أبي إسحاقَ عن البَراءِ بنِ عازبٍ رضيَ اللهُ عنهما قال « بَعثَ رسولُ اللهِ ﷺ رَهطاً منَ الأنصارِ إلى أبي رافعٍ ، فدخلَ عليهِ عبدُ اللهِ بنُ عَتيكٍ بيتَهُ ليلاً فقتلَهُ وهو نائمٌ »

3023. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Jahja b. Ademi, këtij Jahja b. Ebu Zaide, këtij i ati i tij, këtij Ebu Is-haku, këtij Ebu Bera' b. Azibi r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. e ka dërguar një grup ensarësh te Ebu Rrafiu, andaj Abdullah Ibën Atika i hyri brenda natën dhe e mbyti në gjumë.[60]

باب لا تَمَنَّوا لِقاءَ العَدُوِّ

٣٠٢٤ – حدّثنا يوسفُ بنُ موسى حدّثنا عاصمُ بنُ يوسفَ اليَربوعيُّ حدّثنا أبو إسحاقَ الفَزاريُّ عن موسى بنِ عُقبةَ قال « حدّثني سالمٌ أبو النَّضرِ مَولى عمرَ بنِ عُبيدِ اللهِ، كنتُ كاتباً له قال : كتبَ إليهِ عبدُ اللهِ ابنُ أبي أوفى حينَ خرجَ إلى الحَرُوريةِ فقرأتُهُ فإذا فيهِ : إنّ رسولَ اللهِ ﷺ في بعضِ أيامهِ التي لَقيَ فيها العدوَّ انتظرَ حتى مالتِ الشمسُ »

Mos kërkoni përleshje me armikun

3024. Na ka treguar Jusuf b. Musau, këtij Asim b. Jusufi El Jerbuijju, këtij Ebu Is-hak El Fezarijju, këtij Musa b. Ukbe, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Salim Ebu Nadri, rob i liruar i Umer b. Ubejdullahut duke thënë: Kam qenë sekretar i tij dhe një herë atij i shkruante letër Abdullah b. Ebu Avfi. Unë e lexoja, e në letër shkruante se Pejgamberi s.a.v.s., gjatë një beteje kundër armikut, priste që dielli ta kalojë zenitin.

60 Sulmi i lartshënuar është ndërmarrë në muajin Ramazan të vitit të gjashtë Hixhri, në vendin e ashtuquajtur Hajber. Abdullah b. Atikun e kanë shoqëruar edhe: Abdullah b. Utejb, Abdullah b. Unejs, Esved b. El-Huza', Mes'ud b. Sinan dhe Abdullah b. Ukbe. Rafiu ka qenë organizator i shumë aksioneve dhe sulmeve të shpeshta kundër vendbanimeve të muslimanëve.

٣٠٢٥ – «ثم قام في الناس فقال: لا تمنّوا لقاء العدوّ وسلوا الله العافية، فإذا لقيتموهم فاصبروا. واعلموا أنّ الجنّة تحت ظلال السيوف. ثم قال: اللهمّ مُنزِلَ الكتابِ، ومُجرِيَ السّحابِ، وهازمَ الأحزابِ، اهزمهم وانصرنا عليهم». وقال موسى بن عُقبة «حدّثني سالم أبو النضر: كنتُ كاتباً لعمرَ بن عُبيدِ الله، فأتاه كتاب عبدِ اللهِ بن أبي أوفى رضيَ الله عنهما أن رسولَ اللهِ ﷺ قال: لا تمنّوا لقاء العدوّ»

3025. Pastaj është ngritur dhe iu është drejtuar njerëzve duke u thënë:

"O njerëz, mos kërkoni përleshje me armikun dhe luteni All-llahun për falje, por kur të përlesheni me atë (armikun) bëhuni të vendosur dhe të dini se Xhenneti është nën hijen e shpatave, dhe vazhdoi duke thënë: O Zot, zbritës i Librit (Kur'anit), shtysë i reve dhe mundës i armiqve na ndihmo kundër tyre".

Musa b. Ukbe thotë se i ka treguar Salih b. Ebu-n-Nadiri: **"Kam qenë sekretar i Umer b. Ubejdullahut dhe atij i erdhi letra e Abdullah b. Ebu Avfit** - thotë Salihu - **në të cilën thuhej se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "Mos kërkoni përleshje me armikun".**

٣٠٢٦ – وقال أبو عامر حدثنا مُغيرةُ بنُ عبدِ الرّحمن عن أبي الزّناد عن الأعرج عن أبي هريرةَ رضيَ الله عنه عن النبيّ ﷺ قال «لا تمنّوا لقاء العدوّ، فإذا لقيتموهم فاصبروا»

3026. Kurse Ebu Amri thotë:

- Më ka treguar Mugire b. Abdurrahmani, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Mos kërkoni përleshje me armikun, por nëse përlesheni me ata, bëhuni të qëndrueshëm!"**

باب الحربُ خدعة

٣٠٢٧ – **حدثنا** عبدُ اللهِ بنُ محمد حدّثنا عبدُ الرّزّاق أخبرَنا معمرٌ عن همّام عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه عن النبيّ ﷺ قال «هَلَكَ كِسرى، ثم لا يكونُ كِسرى بعدَه. وقيصرُ ليَهلِكنّ، ثم لا يكونُ قيصر بعدَه. ولتُقسَمنّ كنوزها في سبيلِ اللهِ»

Lufta është mashtrim

3027. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Abdu-r-Rezaku, këtij Ma'meri, ëktij Hemmami, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- **Mbreti persian vdiq, e nuk do të vonojë që pas vdekjes së mbretit persian, të vdesë edhe mbreti bizantin, e s'do të zgjasë shumë, pas vdekjes së mbretit bizantin, pasuria e tyre gjithsesi do të ndahet për në rrugë të All-llahut".**

٣٠٢٨ – «وسمّى الحربَ خدعة»

3028. Njëherit luftën e quajti mashtrim.

٣٠٢٩ – حدثنا أبو بكر بنُ أصرمَ – اسمهُ بورُ – أخبرَنا عبدُ اللهِ أخبرَنا مَعمرٌ عن همّام بنِ منبّه عن أبي هريرةَ رضيَ الله عنه قال «سمّى النبيُّ ﷺ الحربَ خدعة»

3029. Na ka treguar Ebu Bekër b. Esremi emri i tij është Bûr, këtij Abdullahu, këtij Ma'meri, këtij Hemmam b. Munebbihu, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë: Pejgamberi s.a.v.s.: **"Luftën e ka quajtur mashtrim".**

٣٠٣٠ – حدثنا صدقةُ بنُ الفضلِ أخبرَنا ابنُ عيينةَ عن عمرو سمعَ جابرَ بنَ عبدِ الله رضيَ الله عنهما قال: قال النبيُّ ﷺ «الحربُ خدعة»

3030. Na ka treguar Sadekat b. Fadli, këtij Ibën Ujejni, këtij Amri, i cili ka dëgjuar se Xhabir b. Abdullahu r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Lufta është mashtrim".**

باب الكذب في الحرب

٣٠٣١ – حدثنا قتيبة بن سعيد حدثنا سفيان عن عمرو بن دينار عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما أن النبي ﷺ قال « من لكعب بن الأشرف، فإنه قد آذى الله ورسوله ؟ قال محمد بن مسلمة : أتحب أن أقتله يا رسول الله ؟ قال : نعم. قال فأتاه فقال : إن هذا – يعني النبي ﷺ – قد عنَّانا وسألنا الصدقة. قال : وأيضاً والله لتملُّنَّه. قال : فإنا اتبعناه فنكره أن ندعه حتى ننظر إلى ما يصير أمره. قال فلم يزل يكلمه حتى استمكن منه فقتله »

Rrena në luftë

3031. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Sufjani, këtij Amër b. Dinari, këtij Xhabir b. Abdullahu, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- **Kush është për (mbytjen) e Ka'b b. Eshrefit, ngase ai ofendon All-llahun dhe të dërguarin e Tij?**

Atëherë Muhammed b. Meslemi iu drejtua Pejgamberit s.a.v.s. duke i thënë: A dëshiron që ta mbys atë?

- **Po,** - iu përgjigj.

Me atë rast shkoi te ai - thotë Muhammed b. Meslemi - **dhe i tha:**

- **Më të vërtetë, ai** - duke aluduar në Pejgamberin s.a.v.s. - **na ka ngarkuar me (obligime) e tash kërkon edhe zeqat, por për Zotin - i thotë ai na është mërzitur! Ne do t'i shkojmë pas atij, s'do të ndahem nga ai, gjersa të shohim se ç'do të ndodhë me atë.**

Dhe këtë ia përsëritte gjersa nuk e kapi, e kur e kapi, e mbyti.

باب الفتك بأهل الحرب

٣٠٣٢ – حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا سفيان عن عمرو عن جابر عن النبي ﷺ قال « من لكعب بن الأشرف ؟ فقال محمد بن مسلمة : أتحب أن أقتله ؟ قال : نعم. قال : فأذن لي فأقول. قال : قد فعلت »

Të mbyturit e armikut në luftë befasisht

3032. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Sufjani, këtij Amri, këtij Xhabiri, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- **Kush është që të mbytet Ka'b b. Eshrefi?**

- **A dëshiron ti** - e pyeti Muhammed b. Meslemi - **që ta mbys atë?**

- **Po** - iu përgjigj ai.

- **Atëherë më lejo që ta mbys!** - i tha Muhammed b. Meslemi.

- **Të lejoj**- i tha Resulullahu a.s.

باب ما يجوز من الاحتيال، والحذر مع من يخشى معرته

٣٠٣٣ - قال الليث حدثني عقيل عن ابن شهاب عن سالم بن عبد الله عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أنه قال « انطلق رسول الله ﷺ ومعه أبي بن كعب قبل ابن صياد - فحدث به في نخل - فلما دخل عليه رسول الله ﷺ النخل، طفق يتقي بجذوع النخل وابن صياد في قطيفة له فيها رمرمة، فرأت أم صياد رسول الله ﷺ فقالت: يا صاف هذا محمد، فوثب ابن صياد، فقال رسول الله ﷺ: لو تركته بين »

Ç'lejohet nga dinakria

- dhe kujdesja ndaj atij, të cilit tradhtisë së tij i frikohen

3033. Lejthi ka thënë:

- Më ka treguar Ukajli, këtij Ibën Shihabi, këtij Salim b. Abdullahu këtij Abdullah b. Umeri r.a., i cili ka thënë:

"Pejgamberi s.a.v.s. shkoi te Ibën Sejjadi, me të shkoi edhe Ubej b. Ka'bi, e flitej se ai gjendej në palmishte. Kur Pejgamberi s.a.v.s. hyri në palmishte, ai filloi të fshehet pas trupave të palmave, ndërsa Ibën Sejjadi ishte ulur në cergën e tij duke përshpëritur. Kur nëna e Ibën Sejjadit e pa Resulullahun a.s., bërtiti:

"O Sejjad, ky është Muhammedi!

Atëherë, Pejgamberi s.a.v.s., kur e pa se Ibën Sejjadi u ngrit në këmbë, tha: **Po ta linte të qetë, do t'ia sqaroja.**

باب الرجز في الحرب، ورفع الصوت في حفر الخندق

فيه سهل وأنس عن النبي ﷺ، وفيه يزيد عن سلمة

٣٠٣٤ - **حدثنا** مسدد حدثنا أبو الأحوص حدثنا أبو إسحاق عن البراء رضي الله عنه قال « رأيت رسول الله ﷺ يوم الخندق وهو ينقل التراب حتى وارى التراب شعر صدره - وكان رجلاً كثير الشعر -

وهو يرتجز برجز عبد الله:

اللهم لولا أنت ما اهتدينا ولا تصدقنا ولا صلينا
فأنزلن سكينة علينا وثبت الأقدام إن لاقينا
إن الأعدا قد بغوا علينا إذا أرادوا فتنة أبينا

يرفع بها صوته»

Rexhezi në luftë

- dhe ngritja e zërit gjatë mihjes së kanalit, e këtë nga Pejgamberi s.a.v.s. e transmetojnë Sehli dhe Enesi, por të njëjtën e transmeton edhe Jezidi nga Selemi.

3034. Na ka treguar Museddedi, këtij Abdu-l-Ahvesi, këtij Ebu Is-haku, këtij Berau r.a., i cili ka thënë:

- E kam parë Pejgamberin s.a.v.s. në ditën e mihjes së hendekut përrreth Medines duke bartur dhe saqë dheu ia kishte mbuluar qimet e gjoksit. Ai ishtë njëri leshatak dhe e këndonte rexhezin e Abdullah b. Revhasë:

"O Zoti im, po të mos ishe Ti, ne nuk do të ishim në rrugë të drejtë, nuk do të besonim e as nuk do të falnim namaz.

Zbritna paqë mbi ne dhe përforcona këmbët kur të përleshemi me (armikun).

Se me të vërtetë, armiqtë mbi ne kanë bërë dhunë

dhe kur të duan farë trazire, do t'u përgjigjemi".

Këtë (rexhezë) e këndonte me zë të lartë.

باب من لا يثبت على الخيل

٣٠٣٥ - حدثنا محمد بن عبد الله بن نمير حدثنا ابن إدريس عن إسماعيل عن قيس عن جرير رضي الله عنه قال «ما حجبني النبي ﷺ منذ أسلمت، ولا رآني إلا تبسم في وجهه»

Ai që nuk është stabil në kalë

3035. Na ka treguar Muhammed b. Abdullah b. Numejri, këtij Ibën Idrisi këtij Ismaili, këtij Kajsi, këtij Xheriri r.a., i cili ka thënë:

"Qysh kur e kam pranuar Islamin, Pejgamberi s.a.v.s. asgjë nuk ka mshehur nga unë dhe, saherë që më shihte, buzëqeshej.

٣٠٣٦ ـ « ولقد شكوتُ إليه أني لا أثبتُ على الخيل ، فضربَ بيدهِ في صدري وقال : اللهمَّ ثبِّتهُ واجعلْهُ هادياً مَهديًّا »

3036. Një herë iu ankova se nuk jam stabil në kuaj, ai më ra gjoksit dhe tha: **"O Zoti im, përforcoje dhe bëre udhërrëfyes, i cili do të udhëzojë në rrugë të drejtë".**

باب دواء الجرح بإحراق الحصير

وغسل المرأةِ عن أبيها الدَّمَ عن وجههِ ، وحمل الماء في التُّرس

٣٠٣٧ ـ حدّثنا عليُّ بنُ عبدِ اللهِ حدَّثنا سفيانُ حدَّثنا أبو حازمٍ قال « سألوا سهلَ بنَ سعدٍ الساعديَّ رضيَ اللهُ عنه : بأيِّ شيءٍ دُوويَ جُرحُ رسولِ اللهِ ﷺ ؟ فقال : ما بقيَ أحدٌ منَ الناسِ أعلمَ بهِ مني ، كان عليٌّ يجيءُ بالماءِ في تُرسهِ ، وكانت ـ يعني فاطمةَ ـ تغسِلُ الدمَ عن وجههِ ، وأُخِذَ حصيرٌ فأُحرِقَ ، ثمَّ حُشيَ بهِ جُرحُ رسولِ اللهِ ﷺ »

Shërimi i plagës duke djegur shavar

- dhe kur e bija ia pastron gjakun babait të saj nga fytyra, si dhe bartja e ujit me mburojë (helmetë).

3037. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, këtij Ebu Hazimi, i cili thotë se e kanë pyetur Sehël b. Sa'd Es- Saidijun, se me çka ia kanë shëruar plagën Pejgamberit s.a.v.s.?

- Nuk ka mbetur asnjë njeri që e din më mirë se unë këtë - u përgjegj Sehli, duke thënë se Aliu sillte ujë me mburojën e tij, ndërsa ajo (duke aluduar në Fatimen) ia shpërlante gjakun nga fytyra e tij. Pastaj e morën një shavar, e dogjën, dhe me hirin e tij ia mbushën plagën Pejgamberit s.a.v.s.

باب ما يُكرَهُ منَ التنازُعِ والاختلافِ في الحربِ، وعقوبةِ مَن عَصى إمامَه

وقال اللهُ عزَّ وجلَّ [٤٦ الأنفال] : ﴿ ولا تَنازَعوا فتَفشَلوا وتَذهَبَ ريحُكُم ﴾

يعني الحربَ. قال قَتادةُ: الرِّيحُ الحربُ

٣٠٣٨ — حدَّثنا يحيى حدَّثَنا وَكيعٌ عن شُعبةَ عن سعيدِ بنِ أبي بُردةَ عن أبيهِ عن جدِّهِ « أنَّ النبيَّ ﷺ بعثَ مُعاذاً وأبا موسى إلى اليَمنِ قال: يَسِّرا ولا تُعسِّرا، وبَشِّرا ولا تُنفِّرا، وتَطاوَعا ولا تَختَلِفا »

Qortohen ata që grinden në mes veti dhe ata që përçajnë gjatë luftës

- dhe do të denohen ata që nuk i nënshtrohen urdhërave të eprorit të tij

All-llahu i Lartmadhëruar thotë: "**...dhe mos u grindni njëri me tjetrin ngase demoralizoheni dhe do t'u lëshojë fuqia...**"[61]

Katade mendon se fjala "**er-rihu**" e ka kuptimin e fjalës: "luftë"

3038. Na ka treguar Jahjau, këtij Vekiu, këtij Shu'be, këtij Seid b. Ebu Burda, këtij i ati i tij, kurse këtij gjyshi se Pejgamberi s.a.v.s. e ka dërguar Muadhin dhe Ebu Musanë në Jemen dhe u ka thënë:

"Lehtësoni e mos vështirësoni, gëzohuni e mos përçani, pajtohuni e mos e tradhtoni njëri tjetrin".

61 Përkthimi i ajetit 45-46të, i sures "**El-Enfal**" në tërësi është:
"O besimtarë, kur të ndesheni me ndonjë aradhë (të armikut), bëhuni të qëndrueshëm dhe përmendni shpesh All-llahun, për të qenë të shpëtuar, përuluni All-llahut dhe Pejgamberit të Tij dhe mos u grindni në mes vetes, se do të demoralizoheni dhe do t'u lë fuqia, bëhuni të durueshëm, se All-llahu, me të vërtetë, është me të durueshmit".
Në çdo punë, por në veçanti në luftë duhet dhënë maksimumin e pastaj të shpresojmë në ndihmën e All-llahut xh.sh. pos kësaj në ushtri duhet të mbretërojë uniteti dhe dëgjueshmëri udaj eprorit, në të kundërtën gjasat për fitore janë minimale.

٣٠٣٩ - حدثنا عمرو بن خالد حدثنا زهير حدثنا أبو إسحاق قال سمعت البراء بن عازب رضي الله عنهما يحدث قال «جعل النبي ﷺ على الرجالة يوم أحد - وكانوا خمسين رجلاً - عبد الله بن جبير فقال: إن رأيتمونا تخطفنا الطير فلا تبرحوا مكانكم هذا حتى أرسل إليكم، وإن رأيتمونا هزمنا القوم وأوطأناهم فلا تبرحوا حتى أرسل إليكم. فهزموهم. قال: فأنا والله رأيت النساء يشتددن، قد بدت خلاخلهن وأسوقهن، رافعات ثيابهن. فقال أصحاب ابن جبير: الغنيمة أي قوم الغنيمة، ظهر أصحابكم فما تنتظرون؟ فقال عبد الله بن جبير: أنسيتم ما قال لكم رسول الله ﷺ؟ قالوا: والله لنأتين الناس فلنصيبن من الغنيمة. فلما أتوهم صرفت وجوههم، فأقبلوا منهزمين، فذاك إذ يدعوهم الرسول في أخراهم، فلم يبق مع النبي ﷺ غير اثني عشر رجلاً، فأصابوا منا سبعين، وكان النبي ﷺ وأصحابه أصاب من المشركين يوم بدر أربعين ومائة وسبعين أسيراً وسبعين قتيلاً، فقال أبو سفيان: أفي القوم محمد؟ ثلاث مرات. فنهاهم النبي ﷺ أن يجيبوه. ثم قال: أفي القوم ابن أبي قحافة؟ ثلاث مرات. ثم قال: أفي القوم ابن الخطاب؟ ثلاث مرات. ثم رجع إلى أصحابه فقال: أما هؤلاء فقد قتلوا. فما ملك عمر نفسه فقال: كذبت والله يا عدو الله، إن الذين عددت لأحياء كلهم، وقد بقي لك ما يسوءك. قال: يوم بيوم بدر، والحرب سجال. إنكم ستجدون في القوم مثلة لم آمر بها ولم تسؤني. ثم أخذ يرتجز: أعل هبل، أعل هبل. قال النبي ﷺ: ألا تجيبونه؟ قالوا: يا رسول الله ما نقول؟ قال قولوا: الله أعلى وأجل. قال: إن لنا العزى ولا عزى لكم. فقال النبي ﷺ: ألا تجيبونه؟ قال قالوا يا رسول الله ما نقول؟ قال قولوا: الله مولانا ولا مولى لكم»

3039. Na ka treguar Amër b. Halidi, këtij Zuhejri, këtij Ebu Is-haku, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Bera' b. Azibin r.a. duke thënë:

Pejgamberi s.a.v.s. në ditën e betejës së Uhudit, ushtrisë së vet, e, ata ishin pesëdhjetë veta, në mesin e tyre ishte edhe Abdullah b. Zubejr, u tha: **"Edhe nëse na shihni duke na grabitur zogjtë, ju mos i lëshoni pozicionet e juaja derisa të dërgojmë ndokënd te ju, e nëse e shihni se i kemi mundur armiqt dhe i kemi shkelur, prapë mos i lëshoni pozicionet e juaja derisa të mos e dërgojmë ndokënd tek ju".**

- **Për Zotin** - thotë Berau - **unë vetë i kam parë gratë duke e sulmuar (armikun), edhe hallkat iu dukeshin ngase fustanet iu ishin ngritur mbi gjunjë.**

Pastaj shokët e Ibën Xhubejrit bërtitën: **"plaçka", "O popull plaçka!" fituan shokët e juaj, ç'pritni!**

Me atë rast Abdullah b. Zubejri u tha:

- A harruat ç'ju tha Pejgamberi s.a.v.s.?

- Për Zotin do të shkojmë tek ai grup - thanë - **dhe do të marrim një pjesë të plaçkës. Pasi që mbërrinë tek ata, u tkhyen me fytyrë nga ata dhe u larguan, kurse Pejgamberi s.a.v.s. i ftonte që të kthehen.**[62]

Me Pejgamberin s.a.v.s. mbetën vetëm dymbëdhjetë vetë, kurse shtatë-dhjetë tjerë u goditën (disa u vranë, kurse të tjerët u zunë rob).

Pejgamberi s.a.v.s. në ditën e betejës së Bedrit i goditi njëqindekatërë-dhjetë idhujtarë (mushrikë), e prej tyre shtatëdhjetë rob dhe shtatëdhjetë i vranë.

Atëherë Ebu Sufjani tri herë bërtiti:

- A është në mesin e tyre edhe Muhammedi?

Por Muhammedi a.s. ua ndaloi shokëve që t'i ëprgjigjen.

Përsëri bërtiti tri herë, duke pyetur

- A është në mesin e tyre Ibën Ebi Kuhafe?

Ndërsa herën e tretë tri herë pyeti se: **"A është në mesin e të goditurve edhe Ibnu-l-Hatabi?**

Më pastaj iu kthye shokëve të tij dhe u tha: **"Sai përkët këtyre, këta janë të vrarë".**

---

62 Përkthimi i ajetit 152-153të, i sures **"Ali Imran"** në tërësi është: "Më të vërtetë, All-llahu e realizoi premtimin e Vet, kur ju me vullnetin e Tij thyet armikun. Por, kur ju lidhur me detyrat që u janë caktuar u demoralizuat, u grindët në mes vetes dhe kundërshtuat, e Ai madje ua tregoi ate që e dëshironit, disa nga ju deshët kët botë, kurse disa të tjerë botën tjetër, pastaj Ai, për t'ju sprovuar juve, bëri që të zmbrapseni para (armikut), dhe me të vërtetë, All-llahu ua fali juve (atë gabim), se All-llahu është Mëshirues ndaj besimtarëve. Kur tërhiqeshit dhe nuk vinit vesh për askënd, ndërsa Pejgamberi ju ftonte juve prapa, All-llahu ju dënoi juve me humbje, ugaqë ju e zemëruat Ate, që të mos pikëlloheni për ate që ju doli dorësh (fitorja), e as për ate që u goditi juve (humbja). All-llahu i di të gjitha ç'punoni ju".

Me të dëgjuar këtë Umeri r.a. nuk arriti të përmbahet, andaj bërtiti:

- **Për Zotin, je duke gënjyer o armik i Zotit, ata që i numërove të gjithë janë të gjallë, ndërsa ty të pret e keqja, e cila do të gjejë.**

- **Kjo është ditë hakmarrjeje ndaj ditës së betejës së Bedrit, iu përgjigj Ebu Sufjani, kurse fitorja në luftë është relative. Me siguri në radhët e juaja do të gjeni njerëz të masakruar, e unë nuk kam urdhëruar (për masakra të tilla), por megjithëkëtë mua nuk do të më gjejë e keqja dhe filloi të bërtasë në zë:**

"I lartmadhëruar, qofsh, Hubel! I lartmadhëruar qofsh, Hubel!"

- **A nuk do t'i përgjigjeni atij?** - pyeti Pejgamberi s.a.v.s.

- **Ç't'i themi, O Resulullah?** - pyetën.

- **thuani** - u përgjigj - : **"All-llahu është i Madh dhe i Lartmadhëruar".**

- **Ne e kemi Uzanë** - tha Sufjani - **e ju nuk keni Uzanë e juaj.**

Përsëri Pejgamberi s.a.v.s. u tha:

- **A nuk do t'i përgjigjeni?**

- **Ç't'i themi, o Resulullah?** - pyetën.

- Thuani: **"All-llahu është Mbrojtës yni, e ju nuk keni mbrojtës".**[63]

باب إذا فزعوا بالليل

٣٠٤٠ ـ حدثنا قتيبةُ بن سعيدٍ حدثنا حمادٌ عن ثابتٍ عن أنسٍ رضيَ اللهُ عنه قال «كان رسولُ الله ﷺ أحسنَ الناس، وأجودَ الناس، وأشجعَ الناس. قال وقد فزِعَ أهلُ المدينة ليلاً، سمعوا صوتاً. قال فتلقاهُم النبيُّ ﷺ على فرسٍ لأبي طلحةَ عُرْيٍ وهوَ مُتقلِّدٌ سيفَهُ فقال: لم تُراعوا لم تُراعوا. ثم قال رسولُ اللهِ ﷺ: وجدْتهُ بحراً. يعني الفرسَ»

63 Hubejl është quajtur shtatorja të cilën arabët e adhuronin para Islamit, që ishte e vendosur në Ka'be, ndërsa Uza' ka qenë shtatorja të cilën e adhruonin vetëm fisi Kurejshit.
Me emrin Uzza' është quajtur edhe një pemë e fisit Gatafanë, e pjesëtarët e këtij fisi e adhuronin ate, dhe mu për këtë Muhammedi a.s. e dërgoi Halid Ibën Velidin që ta pret atë pemë.

Të trikuarit natën

3040. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Hammadi, këtij Thabiti, i cili thotë se Enesi r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka qenë më i bukuri, më bujari dhe më trimi nga njerëzit. Një natë banorët e Medinës i kaploi panika kur dëgjuan një zë, andaj - thotë Enesi - Pejgamberi s.a.v.s. doli para masës, e mori kalin e Ebu Talhas, që ishte pa shalë, kurse nga armët kishte shpatën e tij, (dhe kur u kthye) u tha: **"Mos u frikoni"**, **"Mos u frikoni"**, kurse për kalin tha: **"Jam bindur se është sikur det", (i ngadalshëm).**

باب من رأى العدوَّ فنادى بأعلى صوته : يا صباحاه . حتى يُسمِعَ الناس

٣٠٤١ - حدثنا المكيُّ بنُ إبراهيمَ أخبرَنا يزيدُ بنُ أبي عُبيدٍ عن سلمةَ أنهُ أخبرَهُ قال « خرجتُ منَ المدينةِ ذاهباً نحوَ الغابةِ . حتى إذا كنتُ بثَنيةِ الغابةِ لَقِيَني غلامٌ لعبدِ الرحمنِ بنِ عَوفٍ . قلتُ : ويحَكَ ، ما بِكَ ؟ قال : أُخِذَت لِقاحُ النبيِّ ﷺ . قلت : مَن أخذَها ؟ قال : غَطَفانُ وفَزارةُ . فصرَختُ ثلاثَ صرَخاتٍ أسمعتُ ما بينَ لابَتَيها : يا صَباحاه ، يا صباحاه . ثمَّ اندفَعتُ حتَّى ألقاهم وقد أخذوها ، فجعلتُ أرميهم وأقول : أنا ابنُ الأكوَع ، واليومُ يومُ الرُّضَّع . فاستنقَذْتُها منهم قبلَ أن يَشرَبوا ، فأقبَلتُ ، فلَقِيَني النبيُّ ﷺ فقلتُ : يارسولَ الله ، إنَّ القومَ عِطاش ، وإني أعجلتُهم أن يَشربوا سِقيَهم ، فابعثْ في إثرِهم . فقال : يا ابنَ الأكوَع مَلَكتَ فأسْجِحْ ، إن القومَ يُقْرَوْن في قومِهم »

Ai që e sheh armikun dhe me tërë zërin bërtet: - Ja, armiku na sulmon! (dhe vazhdon) gjersa të dëgjojnë njerëzit

3041. Na ka treguar El-Mekkijj b. Ibrahimi, këtij Jezid b. Ebu Ubejdi, këtij Selemi, i cili thotë:

- **Kam dalur nga Medina dhe shkoja në drejtim të Gabetit.**[64] Posa arrita në grykë të Gabetit, më takoi robi i Abdurrahman b. Avfit të cilit i thashë:

- **Mjerë për ty!**

64 Gabe, - është vendbanim dymbëdhjetë mila në veri të Medines në rrugë për në Siri.

- **Ç'është me ty?** - më tha.

- **I kan vjedhur devet mjelëse të Pejgamberit s.a.v.s.** - i thashë dhe e pyeta se kush i ka vjedhur.

- Pjestarët e fisit Gatafan dhe Fezaret. Atëherë bërtita tri herë: **"Ja armiku na sulmon"**, që të më dëgjojnë edhe ata në mes dy shkëmbinjve të Medinës.

Pastaj vrapova dhe arrita, por ata i kishin grabitur. Atëherë fillova t'i gjuaj me shigjeta dhe u thoja; **"Unë jam Ibën Ekva', kurse kjo ditë është dita e shkatërrimit tuaj"**. I lirova devet para se t'ju japin ujë për të pirë. duke u kthyer rrugës, u takuam me Pejgamberin s.a.v.s. dhe i thashë:

- **O Resulullah, njerëzit janë të etur dhe mu për atë nxitojnë me devet që t'u sjellë atyre tëmbël, ndërsa ju dërgoni (njerëz) për t'i zënë.**

- **O Ibën Ekva'** - tha ai - **mjaft ke fituar, andaj bënu i mëshirshëm! Ata njerëz do të mirëpriten në mesin e popullit të vet.**

باب من قال: خُذها وأنا ابنُ فُلان. وقال سَلمةُ: خُذها وأنا ابنُ الأكوَع

٣٠٤٢ — **حدثنا** عبيدُ اللهِ عن إسرائيلَ عن أبي إسحاقَ قال: سألَ رجُلٌ البَراءَ رضيَ اللهُ عنه فقال: يا أبا عُمارةَ، أوَلَّيتُم يومَ حُنينٍ؟ قال البراءُ وأنا أسمعُ: أمّا رسولُ اللهِ ﷺ لم يُوَلِّ يومَئذٍ، كان أبو سُفيانَ بنُ الحارثِ آخِذاً بعِنانِ بَغلتِهِ، فلما غَشِيَهُ المشركون نَزَلَ فجعلَ يقول: أنا النبيُّ ﷺ لا كَذِب، أنا ابنُ عبدِ المطَّلِب. قال: فما رُئِيَ منَ الناسِ يومَئذٍ أشدُّ منه

Ai që ka thënë: "Merre atë" dhe "Unë jam i biri i filanit" Sel-lami ka thënë: "Merre ate, kurse unë jam Ibën Ekva'"!

3042. Na ka treguar Ubejdullahu, këtij Israili, këtij Ibën Is-haku, i cili ka thënë:

- Një njeri e pyeti Beraun r.a.: **"O Ebu Umare,**[65] **a keni ikur në ditën e betejës së Hunejnit?**

- **Sa i përket Pejgamberit** s.a.v.s. - tha Berau - **e unë e dëgjoja- ai nuk ka ikur Ebu Sufjan b. Harithi ia mbante mushkën për frenjësh dhe, kur**

65 Ebu Umare, - është ofiq i Beraut.

idhujtarët e rrethuan, zbriti nga mushka e tij dhe tha: "Unë jam pejgamber dhe nuk ka rrenë! Unë jam pasardhës i Abdu-l-Mutalibit!"

- **Dhe nuk ka patur atë ditë** - thotë ai - **njeri më trim se ai në mesin e njerëzve.**

باب إذا نزل العدو على حكم رجل

٣٠٤٣ – حدثنا سليمان بن حرب حدثنا شعبة عن سعد بن ابراهيم عن أبي أمامة هو ابن سهل بن حنيف عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال « لما نزلت بنو قريظة على حكم سعد هو ابن معاذ بعث رسول الله ﷺ – وكان قريباً منه – فجاء على حمار، فلما دنا قال رسول الله ﷺ: قوموا إلى سيدكم، فجاء فجلس إلى رسول الله ﷺ، فقال له: إن هؤلاء نزلوا على حكمك. قال: فإني أحكم أن تقتل المقاتلة، وأن تسبى الذرية. قال: لقد حكمت فيهم بحكم الملك »

Kur armiku i nënshtrohet vendimit të një njeriu (nga radhët e muslimanëve)

3043. Na ka treguar Sulejman b. Harbi, këtij Shu'be, këtij Sa'd b. Ibrahimi, këtij Ebu Umame, e ai është Ibën Sehël b. Hunejfi, këtij Seid b. Hudriu r.a., i cili ka thënë:

- Kur (pjesëtarët e fisit) Benu Kurejdhë, pranuan që t'i gjykojë Sa'di, ai është Ibën Muadh, atëherë Pejgamberi s.a.v.s. e dërgoi (një njeri për ta ftuar atë), ai ishte afër. Erdhi hypur në gomar dhe, kur u ofrua, Pejgamberi s.a.v.s. u tha: **"Ngrihuni pranë zotëriut tuaj!"**

Atëherë erdhi dhe u ul pranë Pejgamberit s.a.v.s., kurse ai i tha: **"Këta kanë pranuar që t'i gjykosh".**

- **Unë gjykoj** - tha ai - **që ata të cilët kanë luftuar (kundër Pejgamberit s.a.v.s.) të mbyten, kurse pasardhësit të robërohen.**

Me të vërtetë, ke gjykuar me gjykimin e All-llahut - i tha Resulullahu a.s.[66]

66 Kurejshitët, pas disfatës që pësuan në Bedër, lidhën aleancë me mushrikët dhe hebrenjtë e rrethinës së Medines, në të njejtën kohë fisi hebrej, Benu Kurejdhë lidhi marrëveshje me muslimanët për armëpushim, por nuk iu përmbajt asaj marrëveshje duke i ndihmuar mushrikëve.

باب قتل الأسير، وقتل الصبر

٣٠٤٤ - حدثنا إسماعيل قال حدثني مالك عن ابن شهاب عن أنس بن مالك رضي الله عنه «أن رسول الله ﷺ دخل عام الفتح وعلى رأسه المغفر، فلما نزعه جاء رجل فقال: إن ابن خطل متعلق بأستار الكعبة، فقال: اقتلوه».

Pushkatimi i robit

3044. Na ka treguar Ismaili dhe ka thënë:

- Më ka treguar Maliku, këtij Ibën Shihabi, këtij Enes b. Maliku r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. hyri në Mekke në ditën e çlirimit të saj, e në kokë kishte helmetën. Kur e hoqi atë (helmetën), erdhi një njeri dhe i tha: **"Ibën Hatali mbahet varur me mbulesë të Ka'bes".**

- **Mbyteni** - tha ai.[67]

باب هل يستأسر الرجل؟ ومن لم يستأسر، ومن ركع ركعتين عند القتل

٣٠٤٥ - حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري قال: أخبرني عمرو بن أبي سفيان بن أسيد ابن جارية الثقفي - وهو حليف لبني زهرة، وكان من أصحاب أبي هريرة - أن أبا هريرة رضي الله عنه قال «بعث رسول الله ﷺ عشرة رهط سرية عينا، وأمر عليهم عاصم بن ثابت الأنصاري - جد عاصم ابن عمر بن الخطاب - فانطلقوا، حتى إذا كانوا بالهدأة - وهو بين عسفان ومكة - ذكروا لحي من هذيل

Në muajin Shevval, të vitit të pestë sipas Hixhrit, kurejshitët me aleatët e tyre sulmuan me qëllim që t'i shkatërrojnë muslimanët njëherë e përgjithmonë. Në këtë betejë, e cila është quajtur "beteja e aleatëve", ka marrë pjesë edhe fisi Benu Kurejdh. Pasi që muslimanët ngadhënjyen në atë betejë, Muhammedi a.s. organizoi një sulm kundër këtij fisi çifut, i cili e theu marrëveshjen e lidhur me muslimanët. Në atë sulm, muslimanët ua rrënuan kështjellat e tyre, e ata u dërguan në gjyq që të gjithë. Me trupin gjykues udhëheqte Sa'd b. Muadhi, të cilin vetë e kishin zgjedhur për gjykatës.

67 Abdullah b. Hateli është mbytur me duar lidhur. Me pranimin e Islamit, e kishte mbytur një musliman, i cili e kishte punësuar dhe e paguante me rrogë mesatare, megjithatë ai prap iu kthye besimit të mëparshëm. Në Mekke i gjeti dy këngëtare të cilat para publikut këndonin dhe recitonin këngë kundër Islamit dhe Muhammedit a.s.

يقال لهم بنو لَحيانَ ، فنفروا لهم قريباً من مائتي رجلٍ كلُّهم رامٍ ، فاقتصُّوا آثارَهم حتَّى وجدوا مأكلَهم تمراً تزوَّدوهُ من المدينة ، فقالوا : هذا تمرُ يثربَ ، فاقتصُّوا آثارَهم ، فلما رآهم عاصمٌ وأصحابهُ لجئوا إلى فَدْفَدٍ ، وأحاطَ بهمُ القومُ ، فقالوا لهم : انزلوا وأعطونا بأيديكم ، ولكمُ العهدُ والميثاقُ ولا نقتلُ منكم أحداً . فقال عاصمُ ابن ثابتٍ أميرُ السَّريةِ : أمَّا أنا فواللهِ لا أنزلُ اليومَ في ذمةِ كافرٍ ، اللهمَّ أخبرْ عنَّا نبيَّك ، فرَموهم بالنَّبْلِ ، فقتلوا عاصماً في سبعةٍ . فنزلَ اليهم ثلاثةُ رهطٍ بالعهدِ والميثاقِ ، منهم خُبيبٌ الأنصاريُّ وابنُ دَثِنةَ ورجلٌ آخر ، فلما استمكنوا منهم أطلَقوا أوتارَ قِسيِّهم فأوثقوهم ، فقال الرجلُ الثالثُ : هذا أوَّلُ الغدرِ ، واللهِ لا أصحبُكم ، إنَّ لي في هؤلاءِ لأسوةً - يريدُ القتلى - فجرَّروهُ وعالجوهُ على أن يصحبَهم فأبى ، فقتلوهُ ، فانطلَقوا بخُبيبٍ وابنِ دَثِنةَ حتَّى باعوهما بمكةَ بعدَ وَقيعةِ بدرٍ ، فابتاعَ خُبيباً بنو الحارثِ بنِ عامرِ بنِ نوفلِ بنِ عبدِ منافٍ ، وكانَ خُبيبٌ هو قتلَ الحارثَ بنَ عامرٍ يومَ بدرٍ ، فلَبثَ خُبيبٌ عندَهم أسيراً فأخبرَني عُبيدُ اللهِ بنُ عِياضٍ أنَّ بنتَ الحارثِ أخبرَتهُ أنهم حينَ اجتمعوا استعارَ منها موسى يستحدُّ بهِ فأعارَتهُ ، فأخذَ ابناً لي وأنا غافلةٌ حتى أتاهُ ، قالت : فوجدْتُه مُجلِسَهُ على فخذِهِ والموسى بيدِهِ ، ففزِعتُ فزعةً عرَفَها خُبيبٌ في وجهي ، فقال : تخشَينَ أن أقتُلَهُ ؟ ما كنتُ لأفعلَ ذلك . واللهِ ما رأيتُ أسيراً قطُّ خيراً من خُبيبٍ ، واللهِ لقد وجدْتُه يوماً يأكلُ من قِطفِ عِنبٍ في يدِهِ وإنه لموثَقٌ في الحديدِ وما بمكةَ من ثمرٍ . وكانت تقولُ إنه لَرِزقٌ منَ اللهِ رَزَقَهُ خُبيباً . فلما خرَجوا منَ الحرَمِ ليقتُلوهُ في الحِلِّ قال لهم خُبيبٌ : ذَروني أركَعْ ركعتَين . ثمَّ قال : لولا أن تظُنُّوا أن ما بي جزَعٌ لطوَّلتُها ، اللهمَّ أحصِهم عدَداً

ولستُ أبالي حينَ أُقتَلُ مُسلِماً   على أيِّ شِقٍّ كانَ للهِ مَصرَعي

وذلكَ في ذاتِ الإلهِ ، وإن يَشأْ   يُبارِكْ على أوصالِ شِلوٍ مُمزَّعِ

فقَتَلَهُ ابنُ الحارث ، فكانَ خُبيبٌ هوَ سَنَّ الرَّكعتَينِ لكلِّ امرئٍ مُسلمٍ قُتِلَ صَبراً . فاستجابَ اللهُ لعاصمِ بنِ ثابتٍ يومَ أُصيبَ ، فأخبرَ النبيُّ ﷺ أصحابَهُ خبرَهم وما أُصيبوا ، وبعثَ ناسٌ من كفارِ قُريشٍ إلى عاصمٍ حينَ حُدِّثوا أنه قُتِلَ ليُؤتَوا بشيءٍ منهُ يُعرَفُ ، وكانَ قد قتلَ رجُلاً من عُظمائِهم يومَ بدرٍ ، فبُعِثَ على عاصمٍ مثلُ الظُّلَّةِ منَ الدَّبرِ ، فحمَتْهُ من رسولِهم ، فلم يقدِروا على أن يقطَعوا من لحمِهِ شيئاً »

A duhet pranuar muslimani robërinë

- dhe ai që nuk ka pranuar që të mbetet rob si dhe ai që i ka falur dy rekatë para pushkatimit.

3045. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Amër b. Ebu Sufjan b. Esid b. Xharijji Eth-Thekafijju, e ai ishte nën mbikëqyrjen e fisit Benu Zuhre, gjithashtu ishte njëri nga shokët e Ebu Hurejrës r.a. dhe thotë se Ebu Hurejra ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. e dërgoi çetën prej dhjetë vetësh për të vëzhguar, kurse për epror e caktoi Asim b. Thabitin El Ensariun, gjyshin e Asim b. Umer b. Hattabit. Ata udhëtuan gjersa arritën në Hed'et, i cili gjendet në mes Usfanit dhe Mekkes. (Banorët e këtij qyteti) ishin fisi Hudhejlë, e quheshin Beni Lehjanë. Në luftë dolën gati dyqind veta dhe çdonjëri prej tyre ishte i shkathtë në gjuajtje me shtizë. Vëzhguesit, duke shkuar pas gjurmëve të tyre, arritën në një vend ku ata kishin drekuar. Aty gjetën një hurme të cilën e kishin marrë në Medine dhe thanë: **"Kjo është hurmë nga Medina"** dhe vazhduan të ecin pas gjurmëve të tyre.

Kur Asimi me shokët e tij i panë ata (armiqtë), u detyruan që të fshihen në një skutë, por megjithatë armiqtë i vërejtën dhe i rrethuan. Kërkonin që të zbresin dhe të dorëzohen duke u premtuar garancë se nuk do t'i mbysin asnjërin nga ata.

Atëherë Asimi, epror i çetës, u tha:

"Sa më përket mua, për Zotin, nuk dorëzohem sot, që të jem nën mbikqyrjen e quffarëve, (dhe vazhdoi duke iu lutur All-llahut): "O Zoti im, lajmëroje Pejgamberin Tuaj, për ne".

(Me të dëgjuar fjalët e Asimit filluan) të gjuajnë me shigjeta, e mbytën Asimin dhe gjashtë të tjerë, kurse tre tjerët u dorëzuan sipas premtimit dhe garancës që ua kishin ofruar. Në mesin e tyre kanë qenë Hubejb El Ensariu, Ibën Dethini dhe i treti (Abdullah b. Tariku). Dhe posa u dorëzuan i lidhën me litarët e harqeve të tyre.

Atëherë i treti (Abdullah b. Tariku) tha: **"Kjo është tradhtia e parë, për Zotin unë nuk do t'ju bëhem shok! Me të vërtetë edhe në këtë ka mësim"**, duke aluduar në mbytje.

E tërhoqën dhe e shëruan duke dashur që t'u bashkohet atyre, por megjithatë ai nuk pranoi, e mbytën dhe vazhduan rrugën me Hubejbin dhe

Ibën Dethinin, dhe, pas asaj që ndodhi në betejën e Bedrit, i shitën në Mekke. Hubejbin e blenë djemtë e Harith b. Amir b. Nevfal b. Abdi Menafit.

Hubejbi qysh në betejën e Bedrit e kishte mbytur Harith b. Amrin, andaj edhe mbeti rob i tyre.

Më vonë Ubejdullah b. Ijadi më ka treguar se Hubejbi me një rast kur janë tubuar, nga vajza e Harithit ka kërkuar që ajo t'ia huazojë briskun për t'u rruajtë, e ajo ia huazoi.

Pastaj e mori djalin tim, e unë - tregon ajo - **fare nuk e kam parë kur djali iu afrua atij. Hubejbi me një dorë e mbante djalin, kurse me dorën tjetër briskun. U shtangova kur e pashë, sa që edhe Hubejbi më vërejti në bazë të fytyrës sime dhe më tha:**

- Frikohesh se do ta mbys? Jo nuk e bëj atë.

"Për Zotin, nuk kam parë rob më të mirë se Hubejbi. Për Zotin e kam parë një ditë duke ngrën rrush nga një kalavesh, të cilin e mbante në dorë edhe pse ishte në pranga. E, në Mekke atëherë nuk kishte asnjë pemë dhe tha: **"Ky, më të vërtetë, është rriskë nga All-llahu që Ai ia ka dhuruar Hubejbit".**

Pasi që e nxorën nga Haremi dhe e dërguan në Hil-lë për ta mbytur, Hubejbi u tha:

"Më lejoni që t'i fali dy reqat namaz (nafile)!"

E lejuan ata, i fali dy reqat namaz dhe u tha:

- **Po të mos mendonit se frikohem nga vdekja, unë këtë namaz do ta zgjatja edhe më shumë. O zoti im, numëroi një nga një (shkatërroi një nga një).**

Nuk mëriztem, kur vritem si musliman - në cilëndo anë qoftë vendi i pushkatimit tim për në rrugën e All-llahut, - ngase, All-llahu kudo që të jenë gjymtyrët e kufomës sime, nëse Ai don, i bekon.

Hubejbi, para se të vritet nga Ibën Hrithi, i fali dy reqat namaz për tërë muslimanët që janë vrarë në pranga, pa ushqim.

All-llahu ia pranoi lutjen Asim b. Thabitit, të cilën e bëri ditën kur është vrarë, andaj Pejgamberi s.a.v.s. i lajmëroi shokët e tij për atë se ç'i kishte ndodhur atij (Asimit dhe shokëve të tij).

Disa nga mushrikët kurejshë lajmëruan për vrasjen e Asimit edhe pse që më parë dihej për vrasjen e tij dhe kërkuan që t'u sillet atyre diçka nga ai (Asimi) për ta identifikuar, edhe pse ai qysh në betejën e Bedrit ua kishte mbytur njërin nga paria e tyre (d.m.th. e njihnin Asimin).

Mbi kufomën e Asimit u paraqit një tubë karkalecash për ta mbrojtur nga xhelati i tyre (idhujtarëve kurejshë), dhe nuk ia arritën që ta presin asnjë gjymtyrë nga kufoma e tij.[68]

باب فكاك الأسير . فيه عن أبي موسى عن النبي ﷺ

٣٠٤٦ — حدثنا قتيبة بن سعيد حدثنا جرير عن منصور عن أبي وائل عن أبي موسى رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ « فكوا العاني ـ يعني الأسير ـ وأطعموا الجائع ، وعودوا المريض »

Lirimi i robit

- këtë nga Pejgamberi s.a.v.s. e transmeton Ebu Musa.

3046. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Xheriri, këtij Mensuri, këtij Ebu Vaili, e këtij Ebu Musa r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**Secili që i është nënshtruar torturave, duke aluduar në robër, lironi, ushqeni të uriturin dhe vizitoni të sëmurin**".

68 Vëzhgimi i lartshënuar është ndërmarrë në muajin Sefer të vitit të katërt Hixhri, kurse beteja është zhvilluar në një vendbanim, i cili gjendet 7-8të mila në largësi të Usfanit.
Harem quhet Mekka me rrethinën. Nga ana e Medines gjer në vendin Et-Ten'im, 3-4mila nga ana e Jemenit 6-7 mila nga Mekka, nga rruga që vjen nga El-Xhirani nëntë mila, pastaj nga rruga e Taifit në drejtim të Arafatit 7-8të mila dhe në rrugën e Xhiddes dhjetë mila.
Disa dijetarë islam mendojnë se Mekka me rrethinë përfshin 16të mila në të katër anët e saj. Hil-lun ose Hal-lun është rrethina e cila gjendet jasht Haremit gjer në Mikat.
Nga përleshja e lartshënuar mund të përfundojmë se:
- Për të shpëtuar jetën lejohet t'i dorëzohesh armikut, qoftë edhe me statusin e robit.
- Gjatë ekzekutimit të dënimit, muslimani duhet më parë të pastrohet, të vishet solemnisht dhe më në fund të qëndrojë burrërisht.
- robi fjalën e dhënë duhet ta mbajë ndaj pronarit të tij dhe të jetë i mëshirshëm ndaj fëmijëve të tij (pronarit).

٣٠٤٧ — حدثنا أحمدُ بنُ يونسَ حدثنا زُهَيرٌ حدثنا مُطرِّفٌ أنَّ عامراً حدَّثهم عن أبي جُحَيفةَ رضيَ اللهُ عنه قال «قلتُ لِعليٍّ رضيَ اللهُ عنه: هل عندَكم شيءٌ منَ الوَحيِ إلا ما في كتابِ الله؟ قال: لا والذي فَلَقَ الحَبَّةَ وبَرَأَ النَّسَمةَ، ما أعلَمُهُ إلا فَهماً يُعطيهِ اللهُ رجلاً في القرآن، وما في هذهِ الصَّحيفةِ. قلت: وما في الصحيفة؟ قال: العَقلُ، وفَكاكُ الأسيرِ، وأن لا يُقتَلُ مسلمٌ بكافر»

3047. Na ka treguar Ahmed b. Junusi, këtij Zuhejri, këtij Mutarrifi, këtij Amiri se Ebu Xhuhejfi r.a. ka thënë:

- E kam pyetur Aliun r.a.: **"A keni diçka nga vahji pos asaj që është në Librin e All-llahut?"**

- **Jo**, - tha ai - dhe vazhdoi duke thënë: - **Pasha All-llahun, i cili bën që të shumohet fara (në tokë) dhe i cili ka krijuar çdo gjallesë, unë atë nuk e di, por e di mirë ate që All-llahu ua ka dhuruar njerëzve në Kur'an dhe në këtë fletë.**

- **E çka ka në atë faqe?** - e pyeta.

- **Dëmshpërblimi për vrasje, lirimi i robit dhe të mos vritet muslimani për jomuslimanin,** - më tha.

باب فِداءِ المشركينَ

٣٠٤٨ — حدثنا إسماعيلُ بنُ أبي أُوَيسٍ حدثنا إسماعيلُ بنُ إبراهيمَ بنِ عُقبةَ عن موسى بنِ عقبةَ عن ابنِ شِهابٍ قال حدثني أنسُ بنُ مالكٍ رضيَ اللهُ عنه «أنَّ رجالاً منَ الأنصارِ استأذَنوا رسولَ اللهِ ﷺ فقالوا: يا رسولَ اللهِ ائذَنْ فلْنَترُكْ لابنِ أختِنا عبَّاسٍ فِداءَه. فقال: لا تدَعونَ منها دِرهماً»

Lirimi i idhujtarëve

3048. Na ka treguar Ismail b. Uvejsi, këtij Ismail b. Ibrahim b. Ukbe, këtij Musa b. Ukbe, këtij Ibën Shihabi, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Enes b. Maliku se disa nga njerëzit në mesin e ensarëve erdhën që të kërkojnë leje nga Pejgamberi s.a.v.s. duke i thënë:

- **O Resulullah, na lejoni që të paguajmë dëmshpërblimin e djalit të motrës tonë, Abbasit!**

- **Mos leni asnjë derhem!** - u tha Resulullahu a.s.

٣٠٤٩ - وقال ابراهيم بن طهمان عن عبد العزيز بن صهيب عن أنس قال « ان النبي ﷺ أتي بمال من البحرين، فجاءه العباس فقال: يارسول الله أعطني، فاني فاديت نفسي وفاديت عقيلا. فقال: خذ. فأعطاه في ثوبه »

3049. Ibrahim b. Tahman nga Abdu-l-Aziz b. Suhejbi transmeton se Enesi r.a. ka thënë:

- Kur i sollën Pejgamberit s.a.v.s. (zeqatin) e pasurisë nga Bahrejini, tek ai erdhi Abbasi dhe i tha:

- **O Resulullah, më jep (diçka nga kjo pasuri) ngase unë me (paratë) e mia e kam liruar vetveten dhe Akilin.**

- **Merr!** - i tha Resulullahu a.s., **dhe atë që e mori e futi në petkun e tij.**

٣٠٥٠ - حدثني محمود حدثنا عبد الرزاق أخبرنا معمر عن الزهري عن محمد بن جبير عن أبيه - وكان جاء في أسارى بدر - قال: سمعت النبي ﷺ يقرأ في المغرب بالطور »

3050. Na ka treguar Mahmudi, këtij Abdu-r-Rezaku, këtij Ma'meri, këtij Zuhriu, këtij Muhammed b. Xhubejri, këtij i ati i tij, e ai ishte njëri nga robërit e betejës së Bedrit, i cili ka thënë:

- **E kam dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke kënduar suren Et-Turë në namazin e akshamit".**[69]

69 I ati i Zubejrit Ibën Mut'imi ishte zënë rob nga ana e muslimanëve në betejën e Bedrit, por nëpër Medine shëtitte i lirë. Një ditë, para se të falet namazi i akshamit, erdhi para xhamisë së Pejgamberit s.a.v.s. dhe iu lut atij që atë dhe shokët e tij t'i lirojë nga robëria pa dëmshpërblim.
- Po të jetë gjallë babai yt dhe të vinte për të kërkuar që t'i lirojë, do të pranoja lutjen e tij - iu përgjigj Muhammedi a.s.
Me atë rast Ibën Mut'imi qëndroi para xhamisë dhe dëgjonte Muhammedin a.s. duke lexuar në namaz suren "Et-Tur". Më vonë e fitoi lirinë dhe u kthye në Mekke, e, pas çlirimit të Mekkes, e pranoi Islamin.

باب الحربيّ إذا دخل دارَ الإسلامِ بغيرِ أمانٍ

٣٠٥١ - حدثنا أبو نُعيمٍ حدثنا أبو العُمَيسِ عن إياسِ بنِ سلمةَ بنِ الأكوعِ عن أبيهِ قال « أتى النبيَّ ﷺ عينٌ منَ المشركينَ - وهو في سفرٍ - فجلسَ عندَ أصحابهِ يتحدَّثُ، ثم انفتلَ، فقال النبيُّ ﷺ: اطلُبوهُ واقتُلوه، فقتلتُهُ. فنفَّلهُ سَلَبَهُ »

Kur luftëtari (i shtetit) jomusliman hyn në tokën muslimane pa marrëveshje për sigurinë e tij

3051. Na ka treguar Ebu Nuajmi, këtij Ebu Umejsi, këtij Ijas b. Selem b. Ekvai, këtij i ati i tij, i cili ka thënë:

- Kur Pejgamberi s.a.v.s. ishte duke udhëtur për në një beteje, tek ai erdhi një spiun nga radhët i idhujtarëve, u ul tek shokët e tij, bisedoi me ata dhe vazhdoi rrugën.

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha:

"Kërkoheni atë dhe mbyteni!"

Pastaj atë e mbyti Selemi dhe Pejgamberi s.a.v.s. pajisjen e tij ia dha Selemit.[70]

باب يُقاتَلُ عن أهلِ الذمةِ ولا يُسترَقُّون

٣٠٥٢ - حدثنا موسى بنُ إسماعيلَ حدثنا أبو عَوانةَ عن حُصَينٍ عن عمرِو بنِ ميمونٍ عن عمرَ رضيَ اللهُ عنه قال « وأُوصيهِ بذمةِ اللهِ وذمةِ رسولهِ ﷺ أن يُوفَى لهم بعهدِهم، وأن يُقاتَلَ مِن ورائهم، ولا يُكلَّفوا إلا طاقتَهم »

70 Rasti i lartshënuar ka të bëjë me betejën që është ndërmarrë kundër fisit Hevadhin në Hunejnë. Kur, Muhammedi a.s. pushonte afër Hunejnit, në afërsi të tij u afrua një detektiv i mushrikëve dhe bisedoi me ushtrinë e tyre gati një gjysmë dite dhe papritmas u zhduk. Muhammedi a.s. e vërejti se ai ishte detektiv nga mesi i ushtrisë kundërshtare dhe e lejoi Selamin që ta ndjekë ate. Ky menjëherë e shaloi deven dhe iu vu atij pas. E arriti ate dhe e mbyti, ndërsa rrobat dhe armët e tij i kishte ugarkuar në deve dhe u kthye në mesin e shokëve.

Duhet luftuar (për ta mbrojtur) jomuslimanin që është shtetas i një shteti musliman, por nuk e ka trajtimin e robit

3052. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Ebu Avani, këtij Husejni, këtij Amër b. Mejmuni, këtij Umeri r.a., i cili ka thënë:

- Edhe Resulullahu a.s. ka preferuar që atyre, që janë nën mbrojtjen e All-llahut dhe nën mbikëqyrjen e Pejgamberit të Tij, t'u plotësohen (kushtet e parapara) sipas marrëveshjes së nënshkruar me ata. Për mbrojtjen e tyre duhet luftuar, dhe nga ata të mos kërkohet pos asaj që munden ta kryejnë.

باب جَوائز الوَفد

هل يُستَشفَعُ إلى أهل الذمة ؟ ومعاملتهم

٣٠٥٣ ـ حدثنا قبيصةُ حدثنا ابنُ عُيينةَ عن سليمانَ الأحوَلِ عن سعيدِ بنِ جُبَيرٍ عن ابنِ عبّاسٍ رضي اللهُ عنهما أنه قال «يومُ الخميسِ وما يومُ الخميس. ثم بكى حتى خَضَبَ دَمعُهُ الحَصْباء، فقال: اشتدَّ برسولِ اللهِ ﷺ وجعُهُ يومَ الخميس فقال: ائتوني بكتابٍ أكتُبْ لكم كتاباً لن تَضِلُّوا بعدَهُ أبداً. فتنازَعوا، ولا يَنبغي عندَ نبيٍّ تَنازُع. فقالوا: هَجَرَ رسولُ اللهِ ﷺ. قال: دَعوني، فالذي أنا فيهِ خيرٌ مما تَدْعوني إليه. وأوصى عندَ موتهِ بثلاث: أخرِجوا المشركينَ من جزيرةِ العرب، وأجيزوا الوَفدَ بنحوِ ما كنتُ أُجيزُهم، ونسيتُ الثالثةَ». وقال يعقوبُ بنُ محمد: سألتُ المغيرةَ بنَ عبدِ الرحمنِ عن جزيرةِ العربِ فقال: مكةُ والمدينةُ واليمامةُ واليمن. وقال يعقوبُ: والعَرْجُ أولُ تِهامة

Dhuratat e delegacionit

- dhe a duhet të ndërhyhet për shtetasin jomusliman të shtetit islam dhe sjelljet e tij.

3053. Na ka treguar Kabisi, këtij Ibën Ujejni, këtij Sulejman El Ahveli, këtij Seid b. Xhubejri, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili ka thënë: **"...ah e enjtja, pse ç'ndodhi të enjtën?"**

Pastaj qau, saqë edhe rëra u ul nga lotët e tij dhe tha:

- Të enjtën Pejgamberit s.a.v.s. iu shtua sëmurja dhe tha: **"Më sillni një letër që t'ua shkruaj një porosi, e pas asajë kurrë nuk do ta humbisni rrugën!"**

Në atë rast es-habët u grindën njëri me tjetrin, **"Grindje nuk duhet të ketë te Pejgamberi"**, - tha ai.

Atëherë es-habët pyetën: Mos është duke folur në kllapi Pejgamberi?

- **Më leni të qetë**, - tha Resulullahu a.s., dhe vazhdoi duke thënë:

- **Gjendja në të cilën jam unë është më e mirë se ajo në të cilën më ftoni ju.**

Para se të vdesë, i la tri porosi:

- **T'i largoni idhujtarët nga Gadushulli Arabik;**

- **ta shpërbleni çdo delegacion ashtu siç i kam shpërblyer unë.**

Kurse të tretën e kam harruar (thotë transmetuesi i hadithit).

Ja'kub b. Muhammedi ka thënë:

- **E kam pyetur Mugire b. Abdurrahmanin për Gadishullin Arabik, e ai tha: "(Ai përfshin) Mekken, Medinen, Jemamin dhe Jemenin".**

Kurse Ja'kubi ka thënë: **"Arxhi është fillimi i Tihametit"**.[71]

باب التَّجَمُّلِ لِلْوُفُودِ

٣٠٥٤ – حدثنا يحيى بن بكير حدثنا الليث عن عُقَيل عن ابن شهاب عن سالم بن عبد الله أنَّ ابنَ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما قال « وَجدَ عمرُ حُلَّةَ إستَبْرَقٍ تُباعُ في السوق ، فأتى بها رسولَ الله ﷺ فقال : يارسولَ الله ابتعْ هذهِ الحلةَ فتجمَّلْ بها للعيدِ والوَفدِ . فقال رسولُ الله ﷺ : إنما هذهِ لباسُ مَن لاخلاقَ له - أو إنما يَلبَسُ هذهِ من لاخَلاقَ له - فلَبِثَ ماشاءَ الله . ثم أرسلَ إليهِ النبيُّ ﷺ بجُبَّةِ دِيباجٍ ، فأقبلَ بها عمرُ حتى أتى بها رسولَ الله ﷺ فقال : يارسولَ الله ، قلتَ إنما هذهِ لباسُ مَن لاخَلاقَ له ، أو إنما يَلبَسُ هذه مَن لاخَلاقَ له ، ثم أرسلتَ إليَّ بهذه . فقال : تَبيعُها ، أو تُصيبُ بها بعضَ حاجتِك »

Të stolisurit (me rastin e pritjeve) të delegacioneve

3054. Na ka treguar Jahja b. Bukejri, këtij Lejthi,këtij Ukajli, këtij Ibën Shihabi, këtij Salim b. Abdullahu, se Ibën Umeri r.a. ka thënë:

71 Tihama është krahinë në Hixhazin verior.

- Umeri e gjeti një petk mëndafshi, që shitej në treg, ia solli Pejgamberit s.a.v.s. dhe i tha:

- O Resulullah, bleje këtë petk dhe vishu me të për festë dhe për (pritjen) e delegacioneve.

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. iu përgjegj: **"Ky petk është vetëm për ata që janë të përbuzur (në botën e amshueshme)"**, ose: **"Këtë e veshin vetëm ata që janë të përbuzur (në botën e amshueshme)".**

Pas pak kohe Pejgamberi s.a.v.s. Umerit ia dërgoi një xhybe mëndafshi të stolisur me ar dhe me argjend. Umeri e mori atë, shkoi te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i tha:

- O Resulullah, ti ke thënë se: **"Ky petk është vetëm për ata që janë të përbuzur (në botën e amshueshme)"**, gjegjësisht: **"Këtë e veshin vetëm ata që janë të përbuzur (në botën e amshueshme)"**, kurse ma ke dërguar mua!

Ta kam dërguar që ta shesësh ose të mbulosh ndonjë nevojë tënden, - i tha Resulullahu a.s.

باب كيف يُعرَضُ الإسلام على الصَّبيّ؟

٣٠٥٥ — **حدثنا** عبدُ الله بنُ محمدٍ حدَّثنا هِشامٌ أخبرَنا مَعْمَرٌ عنِ الزُّهريِّ أخبرَني سالمُ بنُ عبدِ اللهِ عن ابنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما أنه أخبرَه «أن عمرَ انطلَقَ في رَهطٍ من أصحابِ النبيِّ ﷺ معَ النبيِّ ﷺ قِبَلَ ابنِ صيَّادٍ حتى وجدَهُ يَلعبُ معَ الغِلمانِ عندَ أُطُمِ بني مَغالةَ وقد قاربَ يومئذٍ ابنُ صيادٍ يحتلمُ، فلم يَشعُرْ بشيءٍ حتى ضَربَ النبيُّ ﷺ ظهرَهُ بيدِه، ثمَّ قال النبيُّ ﷺ: أتشهدُ أني رسولُ الله؟ فنظرَ إليه ابنُ صيادٍ فقال: أشهدُ أنكَ رسولُ الأميين. فقال ابنُ صيادٍ للنبيِّ ﷺ: أتشهدُ أني رسولُ اللهِ؟ قال لهُ النبيُّ ﷺ: آمنتُ باللهِ ورُسُلِه. قال النبيُّ ﷺ: ماذا ترى؟ قال ابنُ صيادٍ: يأتيني صادقٌ وكاذبٌ. قال النبيُّ ﷺ: خُلِطَ عليكَ الأمرُ. قال النبيُّ ﷺ: إني قد خَبَأتُ لكَ خَبيئاً. قال ابنُ صيادٍ: هو الدُّخُّ. قال النبيُّ ﷺ: اخسأْ، فلن تَعدُوَ قَدْرَك. قال عمرُ: يا رسولَ اللهِ ائذَنْ لي فيه أضرِبْ عُنقَه. قال النبيُّ ﷺ: إن يَكُنْهُ فلن تُسَلَّطَ عليه، وإن لم يكنْ هوَ فلا خيرَ لكَ في قتلِه»

Si duhet t'i prezentohet Islami fëmijës

3055. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Hishami, këtij Ma'meri, këtij Zuhriu, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Salim B. Abdullahu, këtij Ibën Umeri r.a., këtij Abdullahu se Umeri së bashku me një grup as-habësh të Pejgamberit s.a.v.s. e në mesin e tyre ishte edbe Resulullahu a.s., shkuan te Ibën Sajjadi. Ibën Sajjadin e gjetën te fortifikatat e fisit Benu Megale, duke lozur me fëmijë. Ai atë kohë ishte afër moshës madhore dhe asgjë nuk vërejti gjersa Pejgamberi s.a.v.s. me dorën e tij i ra krahëve dhe e peytei:

- **A dëshmon ti se unë jam i Dërguari i All-llahut?**

Ibën Sejjadi e shikoi dhe i tha:

- **Dëshmoj se ti je i dërguar i analfabetëve dhe e pyeti Pejgamberin s.a.v.s.:?**

- **A dëshmon ti se unë jam i dërguar i All-llahut?"**

Pejgamberi s.a.v.s. iu përgjegj:

- **Unë besoj në All-llahun dhe në të dërguarët e Tij.**

- **Por çka mendon ti?** - e pyeti Pejgamberi s.a.v.s.

- **Më duket se disa prej tyre kanë qenë të vërtetë e disa të rrejshëm** - tha Ibën Sajjadi

- **Gjërat të janë përzirë**, - i tha Resulullahu s.a.v.s. dhe vazhdoi duke i thënë:

- **Të kam fshehur një fshehtësi.**

- **Ai është tymi**, - tha Ibën Sajjedi.

- **Shporru**, - i tha Resulullahu se nuk do të arrish vlerën tënde.

Atëherë Umeri i tha:

- **O Resulullah, më lejo që t'i bij me shpatë qafës?**

- **Nëse ai është Dexhall, nuk do të arrish të sundosh me atë, e nëse nuk është (Dexhall) nuk ke kurrfarë dobie nëse e mbyt atë,** - i tha Resulullahu a.s.

٣٠٥٦ — قال ابنُ عمرَ : انطَلَقَ النبيُّ ﷺ وأُبيُّ بنُ كعبٍ يأتيانِ النخلَ الذي فيه ابنُ صَيّادٍ ، حتّى إذا دخلَ النخلَ طفِقَ النبيُّ ﷺ يَتّقي بجُذوعِ النخلِ وهوَ يَختِلُ أن يَسمعَ مِن ابنِ صيادٍ شيئاً قبلَ أن يَراهُ ، وابنُ صَيّاد مُضْطَجعٌ على فراشِهِ في قَطيفةٍ لهُ فيها رَمزةٌ ، فرأت أمُّ صيّاد النبيَّ ﷺ وهوَ يتّقي بجُذوعِ النخل ، فقالت لابنِ صياد : أيْ صافِ ـ وهو اسمُه ـ فثارَ ابنُ صيادٍ ، فقال النبيُّ ﷺ : لو تَرَكَتْهُ بَيَّنَ »

3056. Ibën Umeri ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. dhe Ubejj b. Ka'bi jan nisur për në palmishte, në të cilën ishte Ibën Sajjadi. Kur Pejgamberi s.a.v.s. hyri në palmishte, filloi që të fshihet pas trupave të palmeve për ta dëgjuar Ibën Sajjadin se ç'fliste. Ibën Sejjadi, i shtrirë në shtratin e tij, përshpëriste diçka. Gjersa Pejgamberi s.a.v.s. fshihej pas drunjve, nëna e Ibën Sejjadit e pa atë dhe tha: **"O Safë"**, ashtu e quanin Ibën Sejjadin, (dhe me të dëgjuar Zërin e nënës së tij) kërceu.

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha:

- **Po ta linte, do të na sqaronte.**

٣٠٥٧ – وقال سالمٌ : قال ابنُ عمرَ « ثم قامَ النبيُّ ﷺ في الناسِ فأثنى على اللهِ بما هو أهله ، ثمَّ ذكرَ الدجَّالَ فقال : إني أُنذِرُكموه ، وما من نبيٍّ إلا قد أنذرَهُ قومَه : لقد أنذرَهُ نوحٌ قومَه ، ولكن سأقولُ لكم فيه قولاً لم يَقُلْهُ نبيٌّ لقومِه : تَعلمونَ أنهُ أعور ، وأنَّ اللهَ ليسَ بأعور »

3057. Salimi thotë se Ibën Umeri ka thënë: "Pastaj Pejgamberi s.a.v.s. u ngrit para masës, e falënderoi All-llahun, ashtu siç e falënderonte çdo herë, dhe e përmendi Dexhallin duke thënë: **"Të keni kujdes ndaj atij, se nuk ka patur pejgamber, që nuk ia ka tërhequr vërejtjen popullit të tij për (te). Edhe Nuhi ua tërhoqi vërejtjen popullit të vet, që të ruhen prej tij. Por unë do t'ju them atë që asnjë pejgamber nuk ia ka thënë popullit të tij për të. Ta dini se ai është qorr, kurse All-llahu nuk është qorr".**

باب قولِ النبيِّ ﷺ لليهود : أسلِموا تَسْلَموا . قاله المَقبُريُّ عن أبي هريرة

Fjalët që ua tha Pejgamberi s.a.v.s. hebrenjve

"Pranoni Islamin, do të jeni të shpëtuar". Këtë e transmeton Mukbiri nga Ebu Hurejra.[72]

72 Personi, i cili e pranon Islamin është i barabartë me muslimanët tjerë, nuk paguan taksa ushtarake dhe tatimet tjera me të cilat ka qenë i ngarkuar para se ta pranojë Islamin. Njëherit konsiderohet vëlla për nga feja, që në Ditën e Gjykimit do të jetë i shpëtuar nga azapet e All-llahut xh.sh.

باب إذا أسلم قوم في دار الحرب ولهم مال وأرضون فهي لهم

٣٠٥٨ — حدثنا محمود أخبرنا عبد الله أخبرنا معمر عن الزهري عن علي بن حسين عن عمرو بن عثمان بن عفان عن أسامة بن زيد قال « قلت يا رسول الله أين تنزل غداً - في حجته - قال : وهل ترك لنا عقيل منزلا ؟ ثم قال : نحن نازلون غداً بخيف بني كنانة المحصب حيث قاسمت قريش على الكفر . وذلك أن بني كنانة حالفت قريشا على بني هاشم أن لا يبايعوهم ولا يؤووهم » قال الزهري : والخيف الوادي

Kur njerëzit e pranojnë Islamin në shtetin jomusliman

- pasuria dhe toka mbetet pronë e tyre.

3058. Na ka treguar Muhammedi, këtij Abdullahu, këtij Ma'meri, këtij Zuhriu, këtij Ali b. Husejni, këtij Amër b. Uthman b. Affani, këtij Usame b. Zejdi, i cili ka thënë:

- E pyeta Resulullahun se ku do të qëndrosh nesër gjatë haxhxhit?

Ai u përgjigj: "**A s'na ka lënë Akili banesën?**[73] Dhe vazhdoi duke thënë: **Nesër do të vendosemi në Muhassebë, luginë e fisit Benu Kinan, aty kurejshitët u betuan se do t'i mbeten besnik idhujve të tyre, e kjo është kur fisi Benu Kinan iu betua kurejshitëve se nuk do të bëjnë tregti me fisin Benu Hashim dhe nuk do t'i pranojnë (për aleatë).**

Zuhriu thotë se fjala "**El hajfu**" do të thotë: - lugin.

73 Akili është djalë i Ebu Talibit, që Islamin e pranoi në Mekke para çlirimit të saj dhe, pas pak kohe, vdiq.

٣٠٥٩ — حدثنا إسماعيلُ قال حدثني مالكٌ عن زيدِ بنِ أسلمَ عن أبيهِ «أنّ عمرَ بنَ الخطابِ رضيَ اللهُ عنه استعملَ مَولًى لهُ يُدعى هُنَيّاً على الحِمى فقال: يا هُنَيُّ اضمُمْ جَناحَكَ عنِ المسلمينَ، واتّقِ دَعوةَ المسلمين فانّ دعوةَ المظلومِ مُستجابة. وأدخِلْ ربَّ الصُّرَيمةِ وربَّ الغُنَيمةِ، وإيايَ ونَعَمَ ابنِ عَوفٍ ونَعَمَ ابنِ عفّانَ، فانهما إن تَهلِكْ ما شيتُهما يَرجِعا إلى نَخلٍ وزرعٍ، وانّ ربَّ الصُّرَيمةِ وربَّ الغُنَيمةِ إن تَهلِكْ ماشيتُهما يأتِني ببَنيهِ فيقول: يا أميرَ المؤمنين. أفتارِكُهم أنا لا أبالَكَ؟ فالماءُ والكَلأُ أيسَرُ عليَّ منَ الذّهبِ والوَرِقِ، وايمُ اللهِ إنهم ليَرَونَ أني قد ظلمتُهم، إنها لَبِلادُهم، فقاتَلوا عليها في الجاهليةِ وأسلَموا عليها في الإسلام. والذي نفسي بيدهِ لولا المالُ الذي أحمِلُ عليهِ في سبيلِ اللهِ ما حَمَيتُ عليهم من بلادِهم شِبراً»

3059. Na ka treguar Ismaili dhe ka thënë:

- Më ka treguar Maliku, këtij Zejd b. Eslemi, këtij i ati i tij, se Umer b. Hattabi robin e tij të liruar, i cili quhej Hunejjë, e emroi për nëpunës në tokën shtetërore dhe e këshilloi duke i thënë:

- O Hunejj, solidarizohu me muslimanët, frikohu nga mallkimet e tyre që janë të diskriminuar, ngase mallkimi i tyre pranohet te All-llahu: lejo që blektorët me tufa të vogla dhe me pak bagëti (t'i ushqejnë bagëtinë në kullosat shtetërore) e ruaji ato nga bagëtit e fisit Ibën Avf dhe Ibën Affanit sepse, nëse bagëtitë u çfarosen atyre, ata u kthehen palmave dhe bujqësisë, por nëse bagëtitë u çfarosen blegtorëve të vegjël, ata fëmijët e tyre do t'i sjellin tek unë dhe do të më thonë:

"O sundimtar i besimtarëve! O sundimtar i besimtarëve"

Pa baba mbetësh! A në mjerim t'i lë unë ata? Uji dhe bari (i bagëtisë) është (shpenzimi) më i lehtë për mua se ari dhe argjendi (që do ta kërkojnë ata nga unë). Në All-llah të betohem, se nëse unë i dëmtoj ata, do ta vrejnë atë dhe me të vërtetë ajo tokë u takon qyteteve të tyre.

Për ato qytete ata kanë luftuar që nga epoka paraislame dhe atje e kanë pranuar Islamin. Pasha Atë, në duart e të cilit është jeta ime, po të mos kisha nevojë (që në ato kullosa t'i ushqej kafshët, me të cilat) i barti luftëtarët (që luftojnë) në rrugën e All-llahut, asnjë pëllëmbë nga ajo tokë nuk do t'ia ndaloja.[74]

---

74 Kullosat shtetërore kanë ekzistuar edhe gjatë kohës së Muhammedit a.s. e një traditë e

باب كتابةِ الإمامِ الناسَ

٣٠٦٠ – حدّثنا محمدُ بن يوسفَ حدثَنا سفيانُ عن الأعمش عن أبي وائلٍ عن حُذيفةَ رضيَ اللهُ عنه قال «قال النبيُّ ﷺ: اكتُبوا لي مَن تَلفَّظَ بالإسلام منَ الناس. فكتبنا له ألفاً وخمسمائةِ رجل، فقلنا: نخافُ ونحنُ ألفٌ وخمسُمائة؟ فلقد رأيتُنا ابتُلينا حتى إنّ الرجلَ ليُصلّي وحدَه وهو خائف». حدّثنا عَبدانُ عن أبي حمزةَ عن الأعمش «فوجَدْناهم خمسَمائة». قال أبو مُعاويةَ «ما بينَ ستمائةٍ إلى سبعمائة».

Imami dhe e drejta e tij që t'i regjistrojë banorët

3060. Na ka treguar Muhammed b. Jusufi, këtij Sufjani, këtij A'meshi, këtij Ebu Vaili, këtij Hudhejfe r.a., i cili ka thënë:

- **Pejgamberi s.a.v.s. ka urdhëruar:**

"Të m'i regjistroni ata që deklarohen për Islam".

Ia regjistruam një mijë e peseqind njerëz dhe thamë: **Tash frikohemi, kaherë kemi qenë një mijë e pesëqind dhe tash jemi në një sprovë, ngase njeriu vetëvetiu falet duke u frikuar.**

---

tillë vazhdoi edhe gjatë kohës së halifëve.

Gjatë halifatit të Umerit r.a. pronë shtetërore kanë qenë 40 000 deve dhe kuaj që kullotnin në kullosat shtetërore. Ato i huazonin luftëtarët e varfër për të marrë pjesë në betejë.

Statusin e tokës së pushtuar nga ana e muslimanëve, Buhariu e sqaron më për së afërmi në titullin e lartshënuar duke e argumentuar me hadithë. Por, disa juristë islamë, mendojnë ndryshe. Shafiu, Esh-hebi dhe Suhnuni mendojnë se pasuria e personit, i cili e pranon Islamin, që është shtetas i ndonjë shteti joislam, e në ndërkohë shpërngulet në shtetitn islam, por pasuria dhe familja i mbeten atij dhe si pjesëtar i barabartë i ushtrisë muslimane merrë pjesë në çlirimin e shtetit të mëparshëm, atëherë ai ka të drejtë që ta mbrojë pasurinë dhe familjen e tij, njëherit ajo pasuri i takon atij, ndërsa Ibën Maliku dhe Lejthi mendojnë se pasuria e tij konsiderohet plaçkë lufte.

Imam Ebu Hanife mendon se ai, i cili e pranon Islamin në vendlindje e më vonë shpërngulet në shtetin islam dhe në ndërkohë muslimanët e pushtojnë vendlindjen e tij, atëherë fëmijët e tij të moshës jomadhore trajtohen qytetarë të lirë në shtetin Islam. Sa i përkët pasurisë së tij, të cilën e ka lënë në përkujdesje të shtetasit të shtetit islam, qoftë ai musliman apo jomusliman, atëherë ajo pasuri konsiderohet pasuri e tij. Pasurinë të cilën ia ka besuar shtetasit jomusliman e që nuk ka marrëveshje për te, konsiderohet plaçkë lufte.

Nëse jomuslimani shpërngulet në shtetin islam, e më vonë muslimanët e pushtojnë shtetin e tij, atëherë pasuria e tij në atë shtet e merr statusin e plaçkës së luftës.

Na ka treguar Abdani, këtij Ebu Hamza, këtij A'meshi, i cili ka thënë: **"...dhe i gjetëm pesëqind"**, kurse Ebu Muaviu ka thënë: **"...rreth gjashtëqind deri në shtatëqind".**

٣٠٦١ – حدثنا أبو نُعيم حدثنا سُفيانُ عن ابن جُرَيج عن عمرو بن دينار عن أبي مَعْبَد عن ابن عبّاس رضيَ اللهُ عنهما قال «جاء رجلٌ إلى النبيِّ ﷺ فقال: يارسولَ الله إني كُتِبتُ في غزوة كذا وكذا، وامرأتي حاجّة، قال: ارجِعْ فحُجَّ معَ امرأتِك»

3061. Na ka treguar Ebu Nuajami, këtij Sufjani, këtij Ibën Xhurejxhi, këtij Amër b. Dinari, këtij Ebu Ma'bedi, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili ka thënë:

- Te Pejgamberi s.a.v.s. erdhi një njeri dhe i tha:

- **O Resulullah, jam shkruar për në këtë luftë, kurse gruaja ime shkon në haxhxh?**

- **Ktheu** - i tha Resulullahu - **dhe bëne haxhxhin me gruan tënde.**[75]

باب إنّ اللهَ يُؤيِّدُ الدِّينَ بالرَّجلِ الفاجر

٣٠٦٢ – حدثنا أبو اليمان أخبرَنا شُعيبٌ عن الزُّهريّ. ح. وحدثني محمودُ بنُ غَيلانَ حدثنا عبد الرزّاق أخبرَنا مَعمرٌ عن الزُّهريّ عن ابن المسيَّب عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه قال «شهِدْنا معَ رسولِ الله ﷺ، فقال لرجلٍ ممّن يدّعي الإسلامَ: هٰذا من أهلِ النار. فلما حضرَ القتالُ قاتلَ الرجلُ قتالاً شديداً فأصابَتْهُ جِراحةٌ. فقيل: يارسولَ الله، الذي قلتَ إنه من أهل النار فإنه قاتلَ اليومَ قتالاً شديداً وقد مات، فقال النبيُّ ﷺ: إلى النار. قال فكاد بعضُ الناسِ أن يرتابَ، فبينما هم على ذٰلك إذ قيلَ إنّه لم يَمُتْ، ولٰكنّ به جِراحاً شديداً. فلما كان من الليلِ لم يَصبِرْ على الجِراح فقتلَ نفسَه، فأُخبِرَ النبيُّ ﷺ بذٰلكَ فقال: اللهُ أكبرُ، أشهدُ أني عبدُ اللهِ ورسولُه. ثمّ أمرَ بلالاً فنادى في الناس: إنّهُ لايدخلُ الجنّةَ إلاّ نفسٌ مُسلمة، وإنّ اللهَ ليُؤيِّدُ هٰذا الدينَ بالرجُلِ الفاجر»

---

75 Regjistrimi i lartshënuar është bërë në vitin e tretë Hixhrijj, gjatë përgatitjes së luftëtarëve për në betejën e Uhudit, kurse regjistrimi tjetër është bërë në vitin e katërt para luftës së Hendekut.

All-llahu edhe me njerëz që gabojnë e përforcon fenë

3062. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, kurse sipas transmetuesve tjerë është:

Më ka treguar Muhammed b. Gajlani, këtij Abdu-r-Rezaku, këtij Ma'meri, këtij Zuhriu, këtij Ibën Musejjebi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili ka thënë:

- Me Pejgamberin s.a.v.s. kemi marrë pjesë në betejën e Uhdit, e ai për një njeri, që me të madhe agjitonte për Islamin, thoshte: **"Ai është nga radhët e xhehenemlinjve".**

Dhe posa filloi lufta, ai njeri luftoi aq shumë sa edhe u plagos rëndë.

- O Resulullah, i thanë, për atë që the se është nga radhët e xhehenemlinjve, sot ka luftuar aq shumë sa edhe u vra.

- Megjithatë, ai është xhehenemli, - u tha Resulullahu.

Disa njerëz filluar të dyshojnë në fjalët e tia, por papritmas erdhi një njeri duke thënë: **"Ai nuk ishte vrarë, por kishte marrë plagë të rënda".**

Kaloi gjysma e natës (i plagosuri) nuk mundi t'u përballojë plagëve dhe e mbyti vetveten. E lajmëruan Pejgamberin s.a.v.s. (për vetvrasjen e tij), e ai tha:

"All-llahu është i madh! Dëshmoj se unë jam rob i All-llahut dhe i Dërguar i Tij".

Pastaj e urdhëroi Bilalin, e ai i lajmëroi njerëzit se:

"Në Xhennet do të hyjë vetëm muslimani i sinqertë, e All-llahu edhe me njerëz që gabojnë e përforcon fenë".

باب مَن تأمَّرَ في الحربِ من غيرِ إمرةٍ إذا خافَ العدوَّ

٣٠٦٣ – **حدثنا** يعقوبُ بنُ إبراهيمَ حدثنا ابنُ عُلَيَّةَ عن أيُّوبَ عن حُميدِ بنِ هِلالٍ عن أنسِ بنِ مالكٍ رضيَ اللهُ عنه قال « خَطَبَ رسولُ اللهِ ﷺ فقال : أخذَ الرايةَ زيدٌ فأُصيبَ ، ثمَّ أخذَها جعفرٌ فأُصيبَ ، ثمَّ أخذَها عبدُ اللهِ بنُ رَواحةَ فأُصيبَ ، ثم أخذَها خالدُ بنُ الوليدِ عن غيرِ إمرةٍ ففُتِحَ اللهُ عليه ، وما يَسُرُّني – أو قال : مايسرُّهم – أنهم عندنا . وقال : وإنَّ عينيه لتَذْرِفانِ »

Marrja e komandës në luftë pa rekomandim

- kur kanoset rreziku nga armiku.

3063. Na ka treguar Ja'kub b. Ibrahimi, këtij Ibën Ulejji, këtij Ejjubi, këtij Humejd b. Hilali, këtij Enes b. Maliku r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka mbajtur fjalim dhe ka thënë:

"Zejdi e mori flamurin dhe u vra, pas tij e mori Xha'feri, edhe ai u vra, pastaj e mori Abdullah b. Revahi, edhe ky u vra, më pastaj e mori Halid b. Velidi, por pa rekoimandimin e askujt dhe e solli fitoren, e ajo më gëzon mua", ose ka thënë: **"e, ajo që i gëzon ata është më tepër se sa të ishin në mesin tonë"**, kurse sytë - thotë Enesi - **iu mbushën me lotë.**[76]

باب العون بالمدد

٣٠٦٤ - حدثنا محمد بن بشار حدثنا ابن أبي عدي وسهل بن يوسف عن سعيد عن قتادة عن
أنس رضي الله عنه « أن النبي ﷺ أتاه رعل وذكوان وعصية وبنو لحيان فزعموا أنهم أسلموا ، واستمدوه
على قومهم ، فأمدهم النبي ﷺ بسبعين من الأنصار ، قال أنس : كنا نسميهم القراء ، يحطبون بالنهار
ويصلون بالليل . فانطلقوا بهم حتى بلغوا بئر معونة غدروا بهم وقتلوهم . فقنت شهراً يدعو على رعل
وذكوان وبني لحيان . قال قتادة : وحدثنا أنس أنهم قرءوا بهم قرآناً : ألا بلغوا عنا قومنا ، بأنا قد لقينا
ربنا ، فرضي عنا وأرضانا . ثم رفع ذلك بعد »

76 Ky hadith ka të bëj me përleshjen e muslimanëve me bizantinët në Mutti, në muajin Xhumadel-Ula, të vitit të tetë Hixhrij. Në këtë betejë janë vrarë katër komandantë, që Muhammedi a.së. i kishte emërtuar para se të niseshin për në betejë, më në fund flamurin me vetinisiativë e kishte marrë Halid b. Velidi, duke u frikuar që armiku do ta zë rob tërë ushtrinë, e tërhoqi ate në brendësi të shkretëtirës dhe në këtë mënyrë e shpëtoi ushtrinë e mbetur.

Xha'feri, djali i Ebu Talibit, në fillim të betejës e mbante flamurin me dorën e djathtë, kurse në të majtën e kishte shpatën për t'u mbrojtur nga armiku. Kur armiqtë ia prenë dorën e djathtë, atëherë flamurin e mbante me të majtën, por kur ia prenë edhe të majtën, atëherë flmaurin e mbante me cepat e krahëve, derisa armiqtë e mbytën duke e gjuajtur me shtiza. Kështu ai ra shehid në këtë betejë në moshën tridhjetë e tri vjeçare.

Të kërkuarit e ndihmës ushtarake

3064. Na ka treguar Muhammed b. Beshari, këtij Ibën Ebi Adijji, dhe Sehl b. Jusufi, këtyre Katadi, këtij Enesi r.a., i cili thotë se te Pejgamberi s.a.v.s. erdhën Ri'li, Dhekvani, Usajjeti dhe Benu Lihjani dhe dëshmuan se e kanë pranuar Islamin, kërkuan ndihmë në njerëz kundër popullit të tyre. Pejgamberi s.a.v.s. i ndihmoi ata me shtatëdhjetë ensarinj. Ne ata (ensaritë) i quanim - thotë Enesi - lexues të Kur'anit, (dhe aq ishin të devotshëm) saqë ditën prenin dru, kurse natën i luteshin All-llahut.

Shkuan me ata dhe, me të arritur në Bi'ri Meunetë, i tradhtuan dhe i mbytën. Dhe mu për atë Resulullahu a.s. një muaj rresht gjatë faljes së namazit të sabahit i ka mallkuar Ri'lin, Dhekvanin dhe Benu Lihjanin.

Katade ka thënë:

Na ka treguar Enesi se ata (lidhur me këtë rast) kanë kënduar ajetin e Kur'anit: "**Tregoni popullit tonë se ne jemi takuar me Zotin tonë. Ai është i kënaqur me ne, por edhe ne jemi të kënaqqur me Atë**", e që më vonë ky ajet është deroguar (zëvendësuar) me ajet tjetër (nes-h).[77]

باب من غَلَبَ العَدُوَّ، فأقامَ على عَرْصَتِهِم ثلاثاً

٣٠٦٥ - حدّثنا محمدُ بن عبدِ الرَّحيم حدَّثَنا رَوحُ بنُ عُبادةَ حدَّثَنا سعيدٌ عن قتادةَ قال « ذَكَرَ لنا أنسُ بن مالكٍ عن أبي طلحةَ رضيَ اللهُ عنهما عنِ النبيِّ ﷺ أنه كانَ إذا ظَهرَ على قومٍ أقامَ بالعَرْصةِ ثلاثَ ليالٍ » . تابعَهُ مُعاذٌ وعبدُ الأعلى « حدَّثَنا سعيدٌ عن قتادةَ عن أنسٍ عن أبي طلحةَ عنِ النبيِّ ﷺ »

Ai që e ka mundur armikun dhe tri ditë ka qëndruar në sheshin e armikut

3065. Na ka treguar Muhammed b. Abdu-r-Rahmani, këtij Revh b. Ubade, këtij Seidi, këtij Katadi, i cili ka thënë:

---

77 Bi'ri Meunnet është vend në mes të Usfanit dhe Mekkes. Vrasja e këtij grupi as-habësh ka ndodhur në muajijn Sefer të vitit të katërt Hixhrij, gjegjësisht në fillim të muajit të katërt pas betejës së Uhudit.

- Na ka treguar Enes b. Maliku, këtij Ebu Talha r.a., këtij Pejgamberi s.a.v.s., se ai (Resulullahu a.s.) kur fitonte në luftë kundër ndonjë populli, në sheshin e tyre qëndronte tri netë.

(Në radhitjen tjetër të transmetuesve) pas Revhas radhiten Muadhi dhe Abdu-l-A'la, këtyre ua ka transmetuar Seidi, nga Katadi, ky nga Enesi, e Enesi nga Ebu Talha, e ky nga Pejgamberi s.a.v.s.

باب مَن قَسمَ الغَنيمةَ في غزوهِ وسَفَرِه

وقال رافع: كنّا مع النبيّ ﷺ بذي الحُلَيفةِ فأصبنا غنماً وإبلا، فعَدَلَ عشرةً مِنَ الغنمِ ببعير

٣٠٦٦ - حدثنا هُدبةُ بنُ خالدٍ حدثنا همامٌ عن قتادةَ أنّ أنساً أخبرَهُ قال «اعتمرَ النبيُّ ﷺ مِنَ الجِعِرّانةِ حيثُ قَسمَ غنائمَ حُنَين»

Ai që plaçkën e luftës e ka ndarë gjatë betejës dhe udhëtimit të tij

Rafiu ka thënë:

- Kemi qenë me Pejgamberin s.a.v.s. në Dhu-l- Hulejfë, aty kemi fituar bagëti dhe deve.

3066. Na ka treguar Hutbe b. Halidi, këtij Hemmami, këtij Katadi, këtij Enesi duke i thënë:

- **Pejgamberi s.a.v.s. në të kthyer nga Xhi'rani e bëri umren, ku edhe e kishte ndarë pasurinë e zënë në Hunejnë.**[78]

---

78 Muhammedi a.s. mallin e zënë në luftë, që përmendet në këtë hadith, e ndau në Dhul-Hulejfë dhe në Xhi'ranë. Këto vende që në atë kohë ishin në juridiksionin islam.

Duke u bazuar në këtë rast, juristët të cilët i përkasin shkollës së Kuffes, mendojnë se malli i zënë në luftë nuk mund të ndahet jasht territorit të shtetit islam dhe ndarjen e tij duhet bërë pasi që ai të bartet në brendësi të shtetit islam.

Këtë mendim e mbron edhe Ebu Hanife, kurse Maliku, Evzaiu, Shafiu dhe Ebi Severi kanë mendim të kundërt, duke thënë se ndarja e plaçkës së luftës mund të bëhet edhe jasht shtetit islam.

Muhel-ledi çështjen e caktimit të vendit dhe kohës e lenë në kompetencat e kryekomandantit ushtarak.

باب إذا غنم المشركون مال المسلم ثم وجده المسلم

٣٠٦٧ - وقال ابن نمير: حدثنا عبيد الله عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما قال «ذهب فرس له فأخذه العدو، فظهر عليه المسلمون فرُدّ عليه في زمن رسول الله ﷺ. وأبق عبد له فلحق بالروم، فظهر عليهم المسلمون فردّه عليه خالد بن الوليد بعد النبي ﷺ»

Kur idhujtarët e zënë mallin e muslimanit

- e që atë më vonë e gjen muslimani.

3067. Ibën Numejri ka thënë:

- Na ka treguar Ubejdullahu, këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri, i cili tregon se i kishte ikur kali atij dhe ia kishin zënë armiqtë. Që në epokën e Pejgamberit s.a.v.s. ia kthyen Ibën Umerit kalin pasi që kishin fituar muslimanët. (Gjatë betejës me bizantinët) atij i kishte ikur një rob i cili iu kishte bashkangjitur bizantinëve, e, kur muslimanët i mundën bizantinët, Halid b. Velidi ia ktheu robin atij pas vdekjes së Pejgamberit s.a.v.s.

٣٠٦٨ - حدثنا محمد بن بشار حدثنا يحيى عن عبيد الله قال أخبرني نافع أن عبداً لابن عمر أبق فلحق بالروم، فظهر عليه خالد بن الوليد فردّه على عبد الله. وأن فرساً لابن عمر عار فلحق بالروم، فظهر عليه فردّوه على عبد الله»

قال أبو عبد الله: عار مشتق من العَير، وهو حمار وحش، أي هرب

3068. Na ka treguar Muhammed b. Beshari, këtij Jahjau, këtij Ubejdullahu, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Nafiu se Umerit i kishte ikur një rob dhe kishte kaluar në anën e bizantinëve, e, kur Halid b. Velidi fitoi kundër tyre, ia ktheu robin Abdullahut. Gjithashtu edhe Ibën Umerit i kishte ikur një kalë në anën e bizantinëve dhe kur ai fitoi ndaj tyre, ata i kthyen Abdullahut (b. Umerit).

Ebu Abdullah (Buhariu) thotë: folja **"Are"**, është e nxjerrur nga "Ajrun", e do të thotë: gomar i egër, d.m.th. - ka ikur.

٣٠٦٩ - حدثنا أحمد بن يونس حدثنا زهير عن موسى بن عقبة عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما «أنه كان على فرس يوم لقي المسلمون، وأمير المسلمين يومئذ خالد بن الوليد بعثه أبو بكر، فأخذه العدو، فلما هُزم العدو ردّ خالد فرسه»

3069. Na ka treguar Ahmed b. Junisi, këtij Zuhejri, këtij Musa b. Ukbe këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri, se ky, në ditën kur muslimanët u perleshën me bizantinët, e kishte shaluar një kalë, të cilin, gjatë luftës, ia mori armiku. Atë betejë e udhëheqte Halid b. Velidi, të cilin Ebu Bekri e kishte dërguar. Kur muslimanët e mundën armikun, Halidi ia ktheu kalin atij.

باب مَن تكلَّمَ بالفارسيةِ والرَّطانةِ

وقولِ اللهِ عزَّ وجلَّ [٢٢ الروم] : ﴿ واختلافُ ألسنَتِكم وألوانِكم ﴾

وقال [٤ إبراهيم] : ﴿ وما أرسلنا مِن رسول إلا بلسانِ قومِهِ ﴾

٣٠٧٠ - حدَّثنا عمرُو بنُ عليٍّ حدثنا أبو عاصمٍ أخبرَنا حنظلةُ بنُ أبي سفيانَ أخبرَنا سعيدُ بن ميناء قال سمعتُ جابرَ بنَ عبدِ اللهِ رضيَ اللهُ عنهما قال « قلتُ يا رسولَ اللهِ ذَبحْنا بهيمةً لنا وطَحنتُ صاعاً من شَعير فتعالَ أنتَ ونَفر . فصاحَ النبيُّ ﷺ فقال : يا أهلَ الخندقِ ، إن جابراً قد صنعَ سُوْراً ، فحيَّ هَلا بكم »

Ai që flet persisht dhe gjuhë tjera

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: "**...llojllojshmëria e gjuhëve tuaja edhe e ngjyrave tuaja...**"[79]

"**Na nuk kemi dërguar asnjë pejgamber, përpos në gjuhën e popullit të tij...**"[80]

3070. Na ka treguar Amër b. Aliu, këtij Ebu Asimi, këtij Handhal b. Ebu Sufjan, i cili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Seid b. Minau, duke më thënë:

- E kam dëgjuar Xhabir b. Abdullahun r.a. kur thoshte:

- Resulullahut s.a.v.s. i kam thënë:

79 Përkthimi i ajetit 42të, i sures "**Er-Rum**" në tërësi është: "...dhe njëri prej argumenteve të Tij është krijimi i qiejve dhe i Tokës, llojllojshmëria e gjuhëve dhe ngjyrave tuaja. Me të vërtetë, në këtë ka argumente për të diturit".

80 Përkthimi i ajetit të katërtë të sures "**Ibrahim**" në tërësi është: "Ne nuk kemi dërguar asnjë pejgamber pos në gjuhën e popullit të tij, për t'u shpjeguar atyre. All-llahu e shpie në humbje kë të dojë dhe udhëzon në rrugë të drejtë kë të dojë, Ai është i Plotfuqishëm dhe i Gjithëdijshëm".

"O Resulullah, e kemi prerë një qengj të vogël dhe kemi bluar elb andaj urdhëroni me ca shokë!

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. bërtiti duke thënë:

"O mihës të hendekut, ejani, se Xhabiri ka përgatitur ushqim".[81]

٣٠٧١ - حدثنا حبان بن موسى أخبرنا عبد الله عن خالد بن سعيد عن أبيه عن أم خالد بنت خالد بن سعيد قالت «أتيت رسول الله ﷺ مع أبي وعلي قميص أصفر، قال رسول الله ﷺ: سنه سنه. قال عبد الله: وهي بالحبشية: حسنة. قالت: فذهبت ألعب بخاتم النبوة، فزبرني أبي. قال رسول الله ﷺ: دعها. ثم قال رسول الله ﷺ: أبلي وأخلقي، ثم أبلي وأخلقي، ثم أبلي وأخلقي. قال عبد الله: فبقيت حتى ذكر»

3071. Na ka treguar Hibban b. Musa, këtij Abdullahu, këtij Halid b. Seidi, këtij i ati i tij, nga nëna e Halidit, vajza e Halid b. Seidit, e eila ka thënë:

- Kam shkuar te Pejgamberi s.a.v.s. me atin tim, e unë kisha veshur një këmishë me ngjyrë të verdhë. Pejgamberi s.a.v.s. tha; **"Seneh, seneh"**, kurse Abdullahu tha; (Këto fjalë janë në gjuhën) etiopishte, që do të thotë: - **e bukur.**

Pastaj fillova të luaj me vulën e Pejgamberi s.a.v.s., e babai deshi të më largojë, por Resulullahu s.a.v.s. i tha:

"Lëre".

Abdullah b. Mubareku më vonë ka thënë: **"Ajo këmishë i ka qëndruar aq gjatë saqë u nxi nga vjetërsia".**

٣٠٧٢ - حدثنا محمد بن بشار حدثنا غندر حدثنا شعبة عن محمد بن زياد عن أبي هريرة رضي الله عنه «أن الحسن بن علي أخذ تمرة من تمر الصدقة فجعلها في فيه، فقال له النبي ﷺ بالفارسية: كخ، كخ، أما تعرف أنا لا نأكل الصدقة؟»

3072. Na ka treguar Muhammed b. Beshari, këtij Gunderi, këtij Shu'be, këtij Muhammed b. Zijadi, këtij Ebu Hurejra r.a. se Hasani, djali i Aliut, e

81 Shprehja **"suren"**, që përmendet në këtë hadith është me prejardhje persiane e do të thotë ushqim.

mori një hurmë nga zeqati dhe e vuri në gojë. Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. në gjuhën persishte i tha: **"Keh, keh! (që do të thotë: pështyje), a nuk e dinë se ne nuk e hamë sadakën".**

باب الغلول، وقول الله عزّ وجلّ [١٦١ آل عمران] وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ

٣٠٧٣ - **حدثنا** مسدَّد حدَّثنا يحيى عن أبي حَيان قال حدثني أبو زُرعة قال حدثني أبو هريرة رضيَ الله عنه قال «قامَ فينا النبيُّ ﷺ فذكرَ الغلولَ فعظَّمهُ وعظَّمَ أمرَه. قال: لا أُلفِينَّ أحدَكم يومَ القيامةِ على رقبتِهِ فرَسٌ له حَمحَمة، يقول: يارسولَ الله أغثني، فأقولُ: لا أملِكُ لكَ شيئاً، قد أبلغْتُك. وعلى رقبتِهِ بعيرٌ لهُ رُغاء يقول: يارسولَ الله أغثني، فأقول: لا أملِكُ لكَ شيئاً، قد أبلغتك. وعلى رقبتِهِ صامِت فيقول: يارسولَ الله أغثني، فأقولُ: لا أملكُ لكَ شيئا، قد أبلغتك. أو على رقبتِهِ رِقاع تخفِقُ، فيقول: يارسولَ الله أغثني، فأقول: لا أملِكُ لكَ شيئاً قد أبلغتك». وقال أيُّوبُ عن أبي حَيانَ «فرسٌ لهُ حَمحَمة»

Tradhtia

Fjalët e Allahut të Lartmadhëruar janë: **"...e kush tradhton në Ditën e Kijametit tradhtinë do ta sjellë..."**[82]

3073. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahjau, këtij Ebu Hajjani, këtij Ebu Zur'a, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. u ngrit në këmbë, ceku tradhtinë foli gjatë për atë, e quajti mëkat të madh, duke thënë:

- Në Ditën e Kijametit, nuk do të takohem me asnjërin nga ju, në qafë të të cilit janë delet (e huaja) duke blegëruar, ose kuajt (e huaj) duke hingëlluar, e ata do të më thonë:

- O Resulullah, na ndihmo, kurse unë do t'i them:

---

82 Përkthimi i ajetit 161të, i sures **"Ali Imran"** në tërësi është: "Është e pa mundur që pejgamberi të fshehë diç (nga plaçka e luftës), e ai që përvetëson diç, në Ditën e Gjykimit do të vijë me te, e pastaj çdokujt do t'i jepet ajo që e ka fituar, askujt nuk do të i bëhet e padrejtë".
Në betejën e Bedrit mungonte një pallto nga plaçka e luftës. Hipokritët thonin se ndoshta Muhammedi a.s. e ka fshehë për vete, andaj ajeti i lartshënuar këto thashetheme i hedh të pabaza, duke sqaruar se pejgamberët e All-llahut janë zemërpastër, të pagabueshëm dhe plaçkën e luftës e ndajnë në mënyrë të drejtë.

- Nuk mundem të të ndihmoj, të kam treguar (më herët).

- (Nuk do të takohem) as me atë në qafë të të cilit është devja duke uluruar, e ai do të më thotë:

- O Resulullah, më ndihmo, kurse un do t'i them:

- Nuk mundem të të ndihmoj, të kam treguar (më herët).

- (Nuk do të takohem) as me atë që në qafë të të cilit është ari dhe argjendi, e ai do të më thotë:

- O Resulullah, më ndihmo, kurse unë do t'i them:

- Nuk mundem të të ndihmoj, të kam treguar (më herët).

- (Nuk do të takohem) as me atë në qafë të të cillit është ndonjë copë (petku e huaj) e cila lëvizë, e ai do të më thotë:

- O Resulullah, më ndihmo, kurse unë do t'i them:

- Nuk mundem të të ndihmoj, të kam treguar (më herët).

Nga Ebu Hajjani Ejjubi transmeton: "**...e kali i tij hingëllonte...**"[83]

بابُ القليلِ مِنَ الغُلولِ

ولم يَذْكُرْ عبدُ اللهِ بنُ عمرٍو عنِ النبيِّ ﷺ أنَّهُ حرَّقَ مَتاعَه ، وهٰذا أصحُّ

٣٠٧٤ — حدَّثنا عليُّ بنُ عبدِ اللهِ حدَّثنا سفيانُ عن عمرٍو عن سالمِ بنِ أبي الجَعدِ عن عبدِ اللهِ بنِ عمرٍو قال « كان على ثَقَلِ النبيِّ ﷺ رجلٌ يقالُ له كِرْكِرة ، فمات ، فقال رسولُ اللهِ ﷺ : هوَ في النار ، فذهَبوا يَنظُرونَ إليه فوَجَدوا عَباءةً قد غَلَّها »

قال أبو عبدِ اللهِ قال ابنُ سلام : كَرْكَرة . يعني بفتحِ الكاف . وهو مضبوطٌ كذا

Tradhtia në imtësira

Abdullah b. Amri nuk cek se Pejgamberi s.a.v.s. rrobat e Kirkirit i ka djegur. Ky version është i vërtetë.

---

83 Drejtësia është kusht elementar për prosperitetin e një shoqërie, e kjo vlen edhe për vetë individin. Ky parim duhet të mbretërojë në mbarë njerëzimin dhe çdo individ duhet t'i gëzojë të drejtat e tia njerëzore, kudo që ai jeton. Pasuria e fituar me tradhti, kurdoherë do të zbulohet dhe pronari i saj do të marrë dënimin e merituar nga ana e All-llahut xh.sh.

3074. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, këtij Amri, këtij Salim b. Ebu Xha'di, këtij Abdullah b. Amri, i cili ka thënë:

- Pejgamberit s.a.v.s. i shërbente një njeri, i cili quhej Kirkir, dhe kur vidq, Pejgamberi s.a.v.s. tha: **"Ai është xhehenemli".**

As-habët shkuan ta shikojnë atë dhe tek ai gjetën një gunë leshi që e kishte fshehë.

Ebu Abdullah Buhariu thotë:

- Ibën Selami ka thënë: "**...(ate e quanin) Kerker**", d.m.th. "**kafin**" duhet lexuar me "**fetha**", dhe kështu duhet të jetë.

باب ما يُكرَهُ من ذبحِ الإبلِ والغنمِ في المغانمِ

٣٠٧٥ – حدثنا موسى بنُ إسماعيلَ حدثنا أبو عَوانةَ عن سعيدِ بنِ مَسروقٍ عن عَبايةَ بنِ رِفاعةَ عن جَدِّهِ رافعٍ قال «كنّا معَ النبيِّ ﷺ بذي الحُلَيفةِ فأصابَ الناسَ جُوعٌ، وأصبنا إبلاً وغنماً ـ وكان النبيُّ ﷺ في أُخرَياتِ الناسِ ـ فعجِلوا فنصَبوا القُدورَ، فأمرَ بالقُدورِ فأُكفِئَتْ ثمّ قسَمَ، فعدَلَ عشَرةً من الغنمِ ببعيرٍ، فندَّ منها بعيرٌ، وفي القومِ خيلٌ يسيرةٌ، فطلبوهُ فأعياهم، فأهوَى إليه رجلٌ بسهمٍ فحبَسَهُ اللهُ، فقال: هذهِ البهائمُ لها أوابدُ كأوابدِ الوَحشِ، فما ندَّ عليكم فاصنَعوا بهِ هكذا. فقال جَدّي: إنّا نَرجو ـ أو نخافُ ـ أن نَلقى العدوَّ غداً، وليس معَنا مُدًى، أفنذبحُ بالقصَبِ؟ فقال: ما أنهرَ الدمَ، وذُكِرَ اسمُ اللهِ عليهِ فكُلْ، ليسَ السنَّ والظُّفُرَ. وسأحدِّثُكم عن ذلك: أمّا السنُّ فعظمٌ، وأمّا الظُّفُرُ فمُدَى الحبَشةِ»

Çka nuk preferohet të therret nga devet dhe bagëtitë të fituara në luftë

3075. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Ebu Avane, këtij Seid b. Mesruki, këtij Abaje b. Rifa'i, këtij gjyshi i tij Rafiu, i cili ka thënë:

- Kemi qenë me Pejgamberin s.a.v.s. në Dhu-l-Hulejfë, Popullin e kaploi uria, e atje kishim fituar ca deve dhe ca bagëti. Pejgamberi s.a.v.s. atëherë gjendej në mesin e njerëzve tjerë, kurse as-habët shpejtuan t'i përgadisin kazanët. Por Resulullahu a.s. urdhëroi që të përmbysen. Pejgamberi s.a.v.s. e ndau mallin e luftës duke e barazuar një deve me dhjetë dele. Një deve u nda nga tufa dhe iku, kalorësit iu vunë pas dhe njëri nga ata e gjuajti me shtizë. Devja u ndal, e kalorësi tha: Këto janë

kafshë të çuditshme. Edhe kjo është si çdo kafshë tjetër e egër. Pasi që nuk iu ka ikur, kështu veproni me atë!"

Pastaj gjushi im (Nafiu) tha:

- Ne frikoheshim nga ajo se kur të përleshemi me armikun, nuk do të kemi thika të mprehta, (dhe mu për atë e pyetëm Resulullahun a.s.):

- A ta therrim me kallam?

Resulullahu a.s. na tha: "**Therrni (me çkado qoftë, por me kusht) që gjatë therjes së saj të rrjedhë gjaku dhe të përmendet emri i All-llahut, dhe nga ajo hani, pos dhëmbëve dhe thonjve. Sai përket dhëmbëve dhe thonjve ju them se dhëmbët janë llojë ashti, kurse nga thonjët (e kafshëve) etiopiasit i bëjnë thikat e tyre".**

باب البِشارةِ في الفتوح

٣٠٧٦ — حدثنا محمدُ بنُ المثنى حدثنا يحيى حدثنا إسماعيلُ قال حدثني قيسٌ قال قال لي جريرُ بنُ عبدِ اللهِ رضيَ اللهُ عنه «قال لي رسولُ اللهِ ﷺ: ألا تُريحُني مِن ذي الخلَصة؟ وكان بيتاً فيه خثعمُ يُسمّى كعبةَ اليمانيةَ. فانطلقتُ في خمسينَ ومائةٍ مِن أحمسَ - وكانوا أصحابَ خيلٍ - فأخبرتُ النبيَّ ﷺ أني لا أثبتُ على الخيلِ، فضرب في صدري حتى رأيتُ أثرَ أصابعِه في صدري، فقال: اللهم ثبِّته، واجعلهُ هادياً مَهدياً. فانطلقَ إليها فكسرَها وحرَّقها، فأرسلَ إلى النبيِّ ﷺ يُبشِّرُه، فقال رسولُ جريرٍ لرسولِ اللهِ: يارسولَ اللهِ، والذي بعثَكَ بالحقِّ، ماجئتُكَ حتى تركتُها كأنها جملٌ أجرَب. فبارَكَ على خيلِ أحمسَ ورجالها مرّاتٍ». قال مسدَّدٌ «بيتٌ في خثعمَ»

Lajmi i gëzuar për çlirimet

3076. Na ka treguar Muhammed b. Muthennai, këtij Jahjau, këtij Ismaili, këtij Kajsi, duke thënë:

- Më ka treguar Xherir b. Abdullahu r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. i ka thënë atij:

- A do të ma zgjidhësh problemin e Dhu-l-Halesit?, e ajo është shtëpi në Hath'amë, e cila quhet Qabja Jemenase.

Pastaj - thotë Xheriri - **jam nisur me njëqindepesëdhjetë kalorës nga fisi Ahmes, ata ishin kalorës të shkëlqyeshëm kurse unë** - thotë Xheriri - **e lajmërova Pejgamberin s.a.v.s. se nuk e ndiej në kuaj veten të sigurtë. Me atë rast Pejgamberi s.a.v.s. me ra gjoksit aq fort sa i pashë gjurmët**

e gishtërinjve të tij në gjoksin tim dhe tha: "O Zoti ynë, konsolidoje dhe bëre udhëheqës të mirë, i cili (në të ardhmen) do të udhëheqë në rrugë të drejtë!"

Pastaj u nis për në Dhu-l-Hilasë, arriti atje, e rrënoi dhe e ndezi. Më pastaj e dërgoi një njeri që ta lajmëroj Pejgamberin s.a.v.s. (Duke i rrëfyer Pejgamberit s.a.v.s. për rrjedhën e luftës) i dërguari i Xheririt i tha:

- Pasha Atë, i cili të ka dërguar me të Vërtetën (Kur'anin) s'të kam ardhur gjersa nuk e kam lënë atë (Dhu-l-Halesin) sikur deven e zgjebosur (d.m.th. gjersa nuk e kanë shkatërruar).

Me atë rast Pejgamberi s.a.v.s. disa herë i bekoi kuajt dhe kalorësit e fisit Ahmes.

Museddedi ka thënë: "**...një shtëpi në Hath'amë**".[84]

بَابُ مَا يُعطَى البَشِيرُ . وأعطَى كعبُ بنُ مالكٍ ثَوبَينِ حِينَ بُشِّرَ بالتوبة

Ç'i dhurohet atij që sjell lajme të gëzuara

Ka'b b. Maliku i ka dhënë dy palë rroba kur i lajmëruan se i është pranuar pendimi.[85]

بَابُ لا هِجرةَ بعدَ الفتح

٣٠٧٧ – حدَّثنا آدمُ بنُ أبي إياسٍ حدَّثنا شَيبانُ عن منصورٍ عن مُجاهدٍ عن طاوُسٍ عنِ ابنِ عبّاسٍ رضيَ اللهُ عنهما قال « قال النبيُّ ﷺ يوم فتحِ مكةَ : لاهجرةَ ، ولكن جِهادٌ ونيّة . وإذا استُنفِرتُم فانفِروا »

---

84 Më gjerësisht shih në shenimin e hadithit 3020.

85 Ka'b b. Maliku nuk kishte marrë pjesë në betejën e Tebukut, andaj edhe mu për këtë nga shokët e tij është quajtur hipokrit, edhe pse ai në realitet nuk ishte i tillë. Ai u takonte besimtarëve të sinqertë dhe mu për këtë All-llahu xh.sh. ia pranoi pendimin e tij. Ai është njëri nga tre as-habët me të cilët ka të bëjë ajeti i 118të i sures **"Et-Tevbe"**, në të cilin thuhet "Edhe atyre të treve që patën munguar, dhe kjo prej atëherë kur toka u bë e ngushtë dhe kur iu ngushtua frymëmarrja, u erdhi shpirti në fyt dhe e panë se nuk kanë shpëtim prej All-llahut. Ai pastaj ua pranoi pendimin atyre, sepse All-llahu xh.sh., njëmend pranon pendimin dhe është Mëshirëplotë".

As-habi i cili e lajmëroi Ka'bin për pranimin e pendimit të tij te All-llahu xh.sh., ka qenë Selem b. Akve' dhe, për lajmin të cilin ia solli Ka'bit, mori shpërblim dy palë rroba.

Nuk ka hixhret pas çlriimit (të Mekkës)

3077. Na ka treguar Adem b. Ebu Ijasi, këtij Shejbani, këtij Mensuri, këtij Muxhahidi, këtij Tavusi, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. në ditën e çlirimit të Mekkes ka thënë:

"Hixhret më nuk ka, por mbetet lufta dhe nijeti për të, andaj kur të ftoheni për luftë, Lajmërohuni".

٣٠٧٨، ٣٠٧٩ — حدّثنا إبراهيمُ بنُ موسى أخبرَنا يزيدُ بن زُرَيعٍ عن خالدٍ عن أبي عثمانَ النَّهديّ عن مُجاشِعِ بنِ مسعودٍ قال «جاء مُجاشعٌ بأخيهِ مُجالِدِ بنِ مسعودٍ إلى النبيِّ ﷺ فقال: هذا مُجالدٌ يُبايِعُكَ على الهجرةِ. فقال: لا هِجرةَ بعدَ فتحِ مكةَ، ولٰكنْ أُبايعهُ على الإسلام»

3078, 3079. Na ka treguar Ibrahim b. Musai, këtij Jezid b. Zurej'i, këtij Ebu Uthman En-Nehdijju, këtij Muxhash b. Mes'udi, i cili ka thënë:

- Muxhashi me të vëllain e tij Muxhalid b. Mes'udin erdhi te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i tha:

- Ja, ky është Muxhalidi, pranë teje betohet se do të shpërngulet (prej Mekkës në Medine).

- Nuk ka më hixhret pas çlirimit të Mekkës - i tha Pejgamberi s.a.v.s., **por le të betohet se pranon Islamin.**

٣٠٨٠ — حدّثنا عليُّ بنُ عبدِ اللهِ حدّثنا سفيانُ قال عمرٌو وابنُ جُرَيجٍ سمعتُ عطاءً يقول «ذهبتُ معَ عُبَيدِ بنِ عُميرٍ إلى عائشةَ رضيَ اللهُ عنها وهي مُجاورةٌ بثَبِيرٍ، فقالت لنا: انقطَعتِ الهجرةُ مذ فتحَ اللهُ على نبيِّهِ ﷺ مكةَ»

3080. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, i cili thotë se Amri dhe Ibën Xhurejxhi kanë treguar se e kanë dëgjuar A'tanë duke thënë:

- Me Ubejd b. Umerin kam shkuar tek Aishja r.a. kur ajo qëndronte në Thebir (kodër në Muzdelife) duke e bërë i'tikafin, dhe na tha:

"Hixhreti është ndërprerë që nga ajo ditë që All-llahu ia mundësoi Pejgamberit s.a.v.s. ta çlirojë Mekken".[86]

---

86 Me çlirimin e Mekkes, u ndërpre shpërngulja për në Medine. Kjo shpërngulje bëhej nga

باب إذا اضطر الرجل إلى النظر في شعور أهل الذمة
والمؤمنات إذا عصين الله، وتجريدهن

٣٠٨١ – حدثني محمد بن عبد الله بن حوشب الطائفي حدثنا هشيم أخبرنا حصين عن سعد بن عبيدة عن أبي عبد الرحمن وكان عثمانيا، فقال لابن عطية وكان علويا: إني لأعلم ما الذي جرأ صاحبك على الدماء، سمعته يقول: بعثني النبي ﷺ والزبير فقال: ائتوا روضة كذا، وتجدون بها امرأة أعطاها حاطب كتاباً. فقلنا: الكتاب. قالت: لم يعطني. فقلنا: لتخرجن أو لأجردنك. فأخرجت من حجزتها. فأرسل إلى حاطب. فقال: لا تعجل، والله ما كفرت ولا ازددت للإسلام إلا حبا، ولم يكن أحد من أصحابك إلا وله بمكة من يدفع الله به عن أهله وماله، ولم يكن لي أحد، فأحببت أن أتخذ عندهم يداً. فصدقه النبي ﷺ. فقال عمر: دعني أضرب عنقه، فإنه قد نافق. فقال: وما يدريك لعل الله اطلع على أهل بدر فقال: اعملوا ما شئتم. فهذا الذي جرأه»

Kur njeriu detyrohet t'ia kontrollojë flokët femrës jomuslimane, që është shtetase e shtetit islam, dhe femrave muslimane kur ato gabojnë ndaj All-llahut dhe t'i xhveshë ato

3081. Na ka treguar Muhammed b. Abdullah b. Hevsheb Et-Taifijju, këtij Hushejmi, këtij Husejni, këtij Seid b. Ubejdi, këtij Ebu Abdurrahmani (i cili Uthmanit i jepte përparësi ndaj Aliut) se Ibën Atijjes (i cili Aliut i jepte përparësi ndaj Uthmanit) i ka thënë:

- Me të vërtetë, e di se ç'e shtyri zotëriun tënd (Aliun) që të derdh gjak. E kam dëgjuar duke thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. mua dhe Zubejrin na dërgoi në Revde dhe tha:

- **Shkoni në Revde dhe aty do ta gjeni gruan të cilës Hatabi ia ka dhënë një letër.**

Shkuam në Revde (e gjetëm atë) dhe i thamë:

---

muslimanët, duke u frikuar që të mos sprovohen nga mushrikët, shpërnguleshin te Muhammedi a.s. në Medine. Me çlirimin e Mekkes, All-llahu xh.sh. e përforcoi Islamin dhe u krijuan kushte për muslimanët që kudo që të jenë të kenë mundësi të adhurojnë Ate.

- **Na jep letrën!**

- **Nuk më ka dhënë asgjë** - tha ajo, e pastaj ne i bërtitëm:

- **Ose do ta nxjerrësh letrën ose përndryshe do të xhveshim?**

Atëherë ajo (letrën) e nxorri nga brezi i saj.

(U kthyem në Medine, e Resulullahu a.s.) e dërgoi një njeri për ta ftuar Hatabin dhe kur ai e pyeti për letrën, Hatabi tha:

- **Mos u ngut, për Zotin, nuk jam kthyer në kufër, përkundrazi më është shtuar dashuria ndaj Islamit. Çdo njëri nga as-habët tuaj në Mekke ka ndonjë të afërm të tij që me ndihmën e All-llahut la mbron familjen dhe pasurinë e tij, kurse unë nuk kam askënd (nga të afërmit) andaj desha që tek ata të gjej mbështetje!**

Pejgamberi s.a.v.s. pranoi këtë (ia fali), por Umeri tha:

- **Më lejo që t'i sjell me shpatë qafës, ngase ai është munafik.**

Atëherë Resulullahu s.a.v.s. tha:

- **Ti nuk e di se All-llahu i ka njohur pjesëmarrësit në betejën e Bderit dhe mu për ate ka thënë: "Bëni ç'të doni".**

Ja, kjo është ajo që e lejoi.[87]

باب استقبال الغزاة

٣٠٨٢ – حدثنا عبدُ اللهِ بنُ أبي الأسودِ حدَّثنا يَزيدُ بن زُرَيع وحميدُ بنُ الأسود عن حبيبِ بنِ الشهيدِ عن ابنِ أبي مُليكة «قال ابنُ الزُّبير لابنِ جعفر رضيَ اللهُ عنهم: أتذكُرُ إذ تلقَّينا رسولَ اللهِ ﷺ أنا وأنتَ وابنُ عباس؟ قال: نعم، فحملنا وتركَكَ».

Pritja e luftëtarit

3082. Na ka treguar Abdullah b. Ebu-l-Esvedi, këtij Jezid b. Zurej'i, dhe Humejd b. El Esvedi, këtyre Habib b. Esh-Shehidi, këtij Ibën Ebu Mulejki, i cili thotë se Ibën Zubejri Ibën Xha'ferin r.a. e ka pyetë:

87 Muhammedi a.s. ia lejoi Hatabit që t'i dërgojë letër mushrikëve, ngase ai ishte njëri ndër pjesëtarët e betejës së Bedrit, duke marrë parasysh se All-llahu xh.sh. ua ka falë mëkatet e mëparshme pjesëtarëve të asaj beteje.

- **A të kujtohet kur e takuam Pejgamberin s.a.v.s. unë, ti dhe Ibën Abbasi?**

- **Po,** iu përgjegj dhe tha:

- **Neve na mori me vete e ty të la.**

٣٠٨٣ – حدثنا مالك بن إسماعيل حدثنا ابن عيينة عن الزهري قال « قال السائب بن يزيد رضي الله عنه : ذهبنا نتلقى رسول الله ﷺ مع الصبيان إلى ثنية الوداع »

3083. Na ka treguar Malik b. Ismaili, këtij Ibën Ujejni, këtij Zuhrijju duke thënë:

- Saib b. Jezidi tregonte se: "**shkuam në Thenijetu-l-Veda'**[88] **për ta takuar Pejgamberin s.a.v.s. me Sibjanin**".

باب مايقول إذا رجع من الغزو

٣٠٨٤ – حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا جويرية عن نافع عن عبد الله رضي الله عنه « أن النبي ﷺ كان إذا قفل كبر ثلاثا قال : آيبون إن شاء الله ، تائبون ، عابدون ، حامدون ، لربنا ساجدون . صدق الله وعده ، ونصر عبده ، وهزم الأحزاب وحده »

Ç'duhet thënë luftëtari kur të kthehet nga beteja

3084. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Xhuvejri, këtij Nafiu, këtij Abdullahu r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. kur kthehej (nga haxhi apo nga lufta) tri herë këndonte tekbir dhe thoshte:

"Dhashtë Zoti, ne po i kthehemi All-llahut! Nga ai kërkojmë falje dhe Atij i bëjmë ibadet! Zotit tonë i falënderohemi dhe vetëm Atij sexhde i bëjmë! All-llahu i ka plotësuar premtimet e Tia, i ka ndihmuar robit të Vet, kurse armikun e ka munduar!"

88 "Thenijetu-l-Veda'" është rrafshnaltë mbi Mekke në drejtim të Medines.

٣٠٨٥ – حدثنا أبو مَعْمَر حدثنا عبدُ الوارثِ قال حدثني يحيى بنُ أبي إسحاقَ عن أنس بنِ مالكٍ رضيَ اللهُ عنه قال « كُنّا مع النبيِّ ﷺ مَقْفَلَهُ من عُسفانَ ورسولُ اللهِ ﷺ على راحلتِه، وقد أردفَ صفيَّةَ بنتَ حُيَيّ، فعثَرَتْ ناقتُه فصُرِعا جميعاً، فاقتحمَ أبو طلحةَ فقال: يارسولَ اللهِ جعلَني اللهُ فِداءَك. قال: عليكَ المرأةَ. فقلَبَ ثوباً على وجهِه وأتاها فألقاهُ عليها، وأصلحَ لهما مَركَبَهما فرَكِبا، واكتَنَفْنا رسولَ اللهِ ﷺ. فلما أشرَفْنا على المدينةِ قال: آيبونَ، تائبونَ، عابِدونَ، لربِّنا حامِدون. فلم يَزَلْ يقولُ ذلكَ حتّى دخَلَ المدينةَ »

3085. Na ka treguar Ebu Ma'meri, këtij Abdu-l-Varithi, këtij Jahja b. Ebu Is-haku, këtij Enes b. Maliku r.a., i cili ka thënë:

- Kemi qenë me Pejgamberin s.a.v.s. rrugës duke u kthyer nga Usfani, e ai e kishte shaluar një deve në të cilën me vete e kishte edhe Safije b. Hujjejen (grua e tij), por papritmas devja u rrëzua dhe që të dy ata ranë në tokë. Atëherë Ebu Talha vrapoi dhe i tha:

- **O Resulullah, jam në shërbim tuaj!**

- **Gruas ndihmoi** - tha Resulullahu s.a.v.s.

Ebu Talha e hoqi pallton e tij, e ktheu prap dhe e mbuloi me te Safien, pastaj e rregulloi shalën dhe prapë që të dy e shaluan deven. U nisëm në përcjellje të Pejgamberit s.a.v.s. dhe, kur iu afruam Medines, (filloi t'i lutet All-llahut) duke thënë:

"I kthehemi All-llahut, nga Ai kërkojmë falje, Atij ibadet i bëjmë, dhe vetëm Atij i falënderohemi", - kështu vazhdoi gjersa hyri në Medine.

٣٠٨٦ – حدثنا عليٌّ حدثنا بِشرُ بنُ المفضلِ حدثنا يحيى بنُ أبي إسحاقَ « عن أنسِ بنِ مالكٍ رضيَ اللهُ عنه أنهُ أقبلَ هوَ وأبو طلحةَ معَ النبيِّ ﷺ، ومعَ النبيِّ ﷺ صَفيَّةُ يُرْدِفُها على راحلتِه. فلما كان ببعضِ الطريقِ عَثَرَتِ الدابةُ فصُرِعَ النبيُّ ﷺ والمرأةُ، وإنَّ أبا طلحةَ قال أحسِبُ قال: اقتحمَ عن بعيرِه فأتى رسولَ اللهِ ﷺ فقال: يانبيَّ اللهِ، جعلَني اللهُ فِداءَك، هل أصابَكَ من شيءٍ؟ قال: لا، ولكنْ عليكَ المرأةَ. فألقى أبوطلحةَ ثوبَهُ على وجهِهِ فقصَدَ قصدَها، فألقى ثوبَهُ عليها، فقامَتِ المرأةُ، فشدَّ لهما على راحلتِهما فركِبا، فساروا، حتّى إذا كانوا بظَهْرِ المدينةِ – أو قال: أشرَفوا على المدينةِ – قال النبيُّ ﷺ: آيبونَ، تائبونَ، عابدونَ لربِّنا حامِدون. فلم يَزَلْ يقولُها حتّى دخَلَ المدينةَ »

3086. Na ka treguar Aliu, këtij Bishër b. El Mufaddali, këtij Jahja b. Ebu Is-haku, këtij Enes b. Maliku r.a., i cili thotë se unë, Ebu Talha dhe Pejgamberi s.a.v.s. (ishim në ballë të karvanit), kurse Pejgamberi s.a.v.s. me vete në deve kishte edhe Safien. Me të kaluar një pjesë të rrugës, devja e tyre u rrëzua kështu që Pejgamberi s.a.v.s. me gruan ranë në tokë. Më duket se Ebu Talha, i zbriti deves, iu afrua Pejgamberit s.a.v.s. dhe i tha:

- **O Resulullah, jam në shërbim tuaj, a mos jeni lënduar?**

- **Jo,** - tha ai, - **por gruas ndihmoi!**

Ebu Talha e hoqi pallton e tij, e ktheu prapë, iu afrua asaj, e mbuloi me te dhe ajo u ngrit në këmbë. Pastaj ua përgatiti deven, e ata e shaluan.

Vazhduan rrugën dhe, me të arritur në periferi të Medines, ose - ka thënë - kur iu afruan Medines, Pejgamberi s.a.v.s. (filloi t'i lutet All-llahut) duke thënë:

"I kthehemi All-llahut, nga Ai kërkojmë falje, Atij Ibadet i bëjmë dhe vetëm Atij i falënderohemi", kështu vazhdoi gjersa hyri në Medine.[89]

باب الصلاة إذا قدم من سفر

٣٠٨٧ — حدثنا سليمان بن حرب حدثنا شعبة عن محارب بن دثار قال سمعت جابر بن عبد الله رضي الله عنهما قال «كنت مع النبي ﷺ في سفر فلما قدمنا المدينة قال لي: ادخل فصل ركعتين»

Falja e namazit gjatë të kthyerit nga rruga

3087. Na ka treguar Sulejman b. Harbi, këtij Shu'be, këtij Muharib b. Dithari, i cili thotë:

- E kam dëgjuar Xhabir b. Abdullahun r.a. duke thënë:

- Kam qenë me Pejgamberin s.a.v.s. në një udhëtim dhe, me të arritur në Medine, më tha:

"Hyn në xhami dhe fali dy reqat namaz".

---

89 Nga ky hadith mund të prfundojmë se udhëtari kur të kthehet nga rruga, duhet ta falënderojë All-llahun xh.sh. dhe të kërkojë nga Ai që t'ia falë mëkatet.
Preferohet që t'i shërbesh imamit dhe dijetarëve, po ashtu siç ka vepruar Ebu Talha në rastin konkret ndaj Muhammedit a.s.

٣٠٨٨ - حدثنا أبو عاصم عن ابن جريج عن ابن شهاب عن عبد الرحمن بن عبد الله بن كعب
عن أبيه وعمه عبيد الله بن كعب عن كعب رضي الله عنه «أن النبي ﷺ كان إذا قدم من سفر ضحى دخل
المسجد فصلى ركعتين قبل أن يجلس»

3088. Na ka treguar Ebu Asimi, këtij Ibën Xhurejxhi, këtij Ibën Shihabi, këtij Abdu-r-Rahman b. Abdullah b. Ka'be, këtij i ati dhe xhaxhai i tij Ubejdullah b. Ka'bi, këtyre Ka'bi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. sa herë që kthehej nga rruga, para se të ulej hynte në xhami dhe i falte dy reqat namaz.[90]

باب الطعام عند القدوم، وكان ابن عمر يفطر لمن يغشاه

٣٠٨٩ - حدثنا محمد أخبرنا وكيع عن شعبة عن محارب بن دثار عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما
«أن رسول الله ﷺ لما قدم المدينة نحر جزورا أو بقرة. زاد معاذ عن شعبة عن محارب سمع جابر بن
عبد الله: اشترى مني النبي ﷺ بعيرا بأوقيتين ودرهم أو درهمين. فلما قدم صرارا أمر ببقرة فذبحت
فأكلوا منها، فلما قدم المدينة أمرني أن آتي المسجد فأصلي ركعتين، ووزن لي ثمن البعير»

Përgatitja e ushqimit me të kthyer nga rruga

Ibën Umeri i gostiste ata që e vizitonin (kur ai kthehej nga rruga jasht Ramazanit).[91]

---

90 Nga ky hadith mund të përfundojmë se t'i falësh dy reqat namaz pas kthimit nga rruga, është "synnet" që paraqet akt falënderimi ndaj All-llahut xh.sh. për rrjedhë të mirë të udhëtimit dhe fillim të mbarë të punës së mëtutjeshme dhe se namazi është çelës i çdo të mire.
Preferohet që pas kthimit nga rruga së pari të kthehesh në xhami për t'u takuar dhe për t'u përshëndetur me njerëz e pastaj të shkosh në shtëpi.

91 Ibën Umeri nuk agjëronte gjatë udhëtimit, qoftë edhe gjatë muajit të ramazanit, por kur qëndronte në shtëpi agjëronte shpesh jashta muajit të ramazanit, për t'i kompenzuar ditët e kaluar në rrugë dhe agjërim Nafile. Me të kthyer nga rruga, ditët e para i kalonte duke i pritur dhe gostitur shokët të cilët vinin për t'u përshëndetur dhe për t'i dëshiruar mirëseardhje, e pas ca ditësh fillonte të agjërojë.

3089. Më ka treguar Muhammedi, këtij Vekiu, këtij Shu'be, këtij Muharib b. Dithari, këtij Xhabir b. Abdullahu r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. kur kthehej nga rruga, e therte një deve ose një lopë.

Muadhit më gjerësisht ia ka transmetuar Shu'be nga Muharibi, i cili thotë se e ka dëgjuar Xhabir b. Abdullahun duke thënë:

- **Pejgamberi s.a.v.s. e bleu nga unë një deve për dy okë e një derhem ose dy derhem dhe, me të arritur në Sirarë, urdhëroi që të theret një lopë të cilën edhe e hëngrën. E kur arriti në Medine, më urdhëroi që të shkoj në xhami dhe t'i fali dy reqat namaz, pastaj më pagoi deven.**

٣٠٩٠ – حدثنا أبو الوليد حدثنا شعبة عن محارب بن دثار عن جابر قال «قدمت من سفر، فقال النبي ﷺ صلّ ركعتين». صرار: موضع ناحية بالمدينة

3090. Na ka treguar Ebu-l-Velidi, këtij Shu'be, këtij Muharib b. Dithari, këtij Xhabiri, i cili ka thënë:

- Arrita nga rruga, e Pejgamberi s.a.v.s. më tha:

"Fali dy reqat namaz".

Sirari - është vend afër Medines.[92]

92 Ky është sqarim të cilin Buhariu e jep për fjalën **"sirar"**, përndryshe ai është vend i cili gjendet tri mila në lindje të Mekkës, në drejtim të Irakut.

٥٧ - كتاب فرض الخمس

Kreu 57.
Përcaktimi i një të pestës

بسم الله الرحمن الرحيم

Në emër të All-llahut, të Gjithmëshirshmit, Mëshirëplotit!

باب فرض الخمس

٣٠٩١ - حدثنا عبدان أخبرنا عبد الله أخبرنا يونس عن الزهري قال أخبرني علي بن الحسين أن
حسين بن علي عليهما السلام أخبره أن عليا قال «كانت لي شارف من نصيبي من المغنم يوم بدر، وكان النبي
ﷺ أعطاني شارفا من الخمس، فلما أردت أن ابتني بفاطمة بنت رسول الله ﷺ واعدت رجلا صواغا من بني
قينقاع أن يرتحل معي فنأتي بإذخر أردت أن أبيعه الصواغين وأستعين به في وليمة عرسي. فبينا أنا أجمع
لشارفي متاعا من الأقتاب والغرائر والحبال، وشارفاي مناختان إلى جنب حجرة رجل من الأنصار،
فرجعت حين جمعت ما جمعت، فإذا شارفاي قد اجتب أسنمتهما، وبقرت خواصرهما، وأخذ من أكبادهما،
ولم أملك عيني حين رأيت ذلك المنظر منهما، فقلت: من فعل هذا؟ فقالوا: فعل حمزة بن عبد المطلب،
وهو في هذا البيت في شرب من الأنصار، فانطلقت حتى أدخل على النبي ﷺ - وعنده زيد بن حارثة -
فعرف النبي ﷺ في وجهي الذي لقيت، فقال النبي ﷺ: مالك؟ فقلت: يا رسول الله، ما رأيت كاليوم
قط، عدا حمزة على ناقتي فجب أسنمتهما، وبقر خواصرهما وها هو ذا في بيت معه شرب. فدعا النبي ﷺ
بردائه فارتدى، ثم انطلق يمشي، واتبعته أنا وزيد بن حارثة، حتى جاء البيت الذي فيه حمزة فاستأذن،
فأذنوا لهم، فإذا هم شرب، فطفق رسول الله ﷺ يلوم حمزة فيما فعل، فإذا حمزة قد ثمل محمرة عيناه، فنظر
حمزة إلى رسول الله ﷺ، ثم صعد النظر، فنظر إلى ركبتيه، ثم صعد النظر فنظر إلى سرته، ثم صعد
النظر فنظر إلى وجهه. ثم قال حمزة: هل أنتم إلا عبيد لأبي؟ فعرف رسول الله ﷺ أنه قد ثمل، فنكص
رسول الله ﷺ على عقبيه القهقرى، وخرجنا معه»

Përcaktimi i një të pestës

3091. Na ka treguar Abdani, këtij Abdullahu, këtij Junusi, këtij Zuhriu, i cili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Ali b. Husejni duke thënë se Husejn b. Aliu i ka treguar se Aliu r.a. ka thënë:

- Kam pasur një deve të vjetër, të cilën në ditën e betejës së Bedrit e kisha marrë nga plaçka e luftës, kurse një deve tjetër më kishte dhënë Pejgamberi s.a.v.s. nga një e pesta (e plaçkës së luftës)

Kur desha të martohem me Fatimen, vajzën e Pejgamberit s.a.v.s. i premtova një farkatari nga fisi Benu Kajnuka' që së bashku të sjellim gjineshtra për t'ua shitur farkatarëve që me te ta ndihmoj përgatitjen e dasmës.

Gjersa unë përgatitja samarët, thasët dhe litarët, devet ishin të shtrira prapa një shtëpie të një ensariu. Meqë tubova aq sa tubova (nga pajisjet e deveve), u ktheva, kur pashë devet me gunga të prera, me ije të thyera dhe mushkërtitë të nxjerrura jashtë Duke parë një skenë të tillë, nuk arrita t'i mbaj lotët dhe pyeta:

- Kush e ka bërë këtë?

- Hamza b. Abdu-l-Mutalibi - më thanë - dhe ja në këtë shtëpi është me një grup ensarish të dehur. (Kjo ka ndodhur para se të ndalohet alkooli).

Atëherë vrapova te Pejgamberi s.a.v.s. dhe hyra te ai, e aty gjendej Zejd b. Harithi. Pejgamberi s.a.v.s. e vërejti se unë isha i shqetësuar nga ajo që më kishte ndodhur dhe më pyeti:

- Ç'ke?

- O Resulullah, - i thashë - **kurrë nuk kam parë atë që kam parë sot! Hamza është vërsulur në devet e mia, ua ka prerë gungat dhe ua ka thyer ijët atyre. Ja ai tash është në një shtëpi i dehur me një grup ensarish.**

Pejgamberi s.a.v.s. urdhëroi që t'ia sjellin zhyben, e veshi atë dhe doli, ndërsa unë dhe Zejdi i shkonim pas. Me të arritur tek shtëpia, në të cilën ishte Hamza, kërkoi leje që të hyjë brenda, e ata e lejuan, megjithëse ishin të dehur.

Pejgamberi s.a.v.s. filloi ta qortojë Hamzën për atë që kishte bërë. Hamza ishte i dehur (aq shumë) saqë edhe sytë iu kishin skuqur. E shikoi Pejgamberin s.a.v.s. e pastaj e ngriti kokën. E uli shikimin duke e shikuar ate në gjunjët e tij dhe prapë e zbriti shikimin duke e shikuar në brez dhe fytyrë dhe i tha:

- **Po ju jeni vetëm robër të babait tim!**

Duke e parë Pejgamberi s.a.v.s. se ai është i dehur, u kthye prapa po edhe ne dolëm së bashku me atë.[1]

٣٠٩٢ – حدثنا عبدُ العزيز بنُ عبدِ الله حدثنا ابراهيمُ بنُ سعدٍ عن صالحٍ عن ابنِ شهابٍ قال أخبرني عُروةُ بنُ الزُّبيرِ أنَّ عائشةَ أمَّ المؤمنينَ رضيَ اللهُ عنها أخبرَتهُ أنَّ فاطمةَ عليها السلامُ ابنةَ رسولِ اللهِ ﷺ سألتْ أبا بكرٍ الصدِّيقَ بعدَ وفاةِ رسولِ اللهِ ﷺ أن يَقسِمَ لها ميراثَها مما ترَكَ رسولُ اللهِ ﷺ مما أفاءَ اللهُ عليه

3092. Na ka treguar Abdu-l-Aziz b. Abdullahu, këtij Ibrahim b. Sa'di, këtij Salihu, këtij Ibën Shihabi, i cili ka thënë:

- Më ka lajmëruar Urve b. Zubejri se Aishja (nëna e besimtarëve) i ka treguar se Fatimja (Shpëtimi qoftë mbi te), vajza e Resulullahut a.s. pas vdekjes së Pejgamberit s.a.v.s., ka kërkuar nga Ebu Bekër Es-Siddiku që t'ia ndajë pasurinë e trashëguar, të cilën Pejgamberi s.a.v.s. e kishte lënë pas vetës nga ajo që All-llahu ia kishte dhuruar atij.

---

1 Me fjalët: "E ju jeni vetëm rob të babait tim" Hamza ka dashur të lavdërohet se ai është më i afërt se ata dy me Abdu-l-Mutalibin, ngase ai ishte djali i tij, e ata ishin nipa të tij. Përndryshe ky hadith në versionin më të shkurtër përmendet edhe me herët në kaptina tjera. Shkak për cekjen e këtij hadithi në kaptinën "Përcaktimi i një të pestës", janë fjalët e Aliut r.a. në fillim të hadithit se Muhammedi a.s. nga një e pesta e plaçkës së luftës atij ia dha një deve plakë, e që do të thotë se një e pesta ka qenë e përcaktuar që në kohën kur Aliu është martuar me Fatimen r.a.

٣٠٩٣ — «فقال لها أبو بكر: إنّ رسولَ الله ﷺ قال: لا نُورَثُ، ما تركنا صدقةٌ. فغضبت فاطمةُ
بنتُ رسولِ الله ﷺ، فهجرت أبا بكرٍ، فلم تزلْ مُهاجِرتَهُ حتى تُوُفِّيت، وعاشت بعدَ رسولِ الله ﷺ
ستةَ أشهرٍ. قالت: وكانت فاطمةُ تسألُ أبا بكرٍ نصيبها مما تركَ رسولُ الله ﷺ من خيبرَ وفَدَك، وصدقتَهُ
بالمدينةِ، فأبى أبو بكرٍ عليها ذلك وقال: لستُ تاركًا شيئًا كان رسولُ الله ﷺ يعملُ به إلا عملتُ به، فإني
أخشى إن تركتُ شيئًا من أمرِهِ أن أزيغَ، فأما صدقتُهُ بالمدينةِ فدفعها عمرُ إلى عليٍّ وعباسٍ، وأما خيبرُ وفدكُ
فأمسكها عمرُ وقال: هما صدقةُ رسولِ الله ﷺ، كانتا لحقوقِهِ التي تعروهُ ونوائبِهِ، وأمرُهما إلى وليِّ الأمرِ،
قال: فهما على ذلك إلى اليومِ»

قال أبو عبد الله: اعتراكَ: افتعلتَ، من عَرَوتُهُ فأصبتُهُ، ومنه: يَعروهُ، واعتراني

3093. Atëherë Ebu Bekri i tha:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Ne (pejgamberët) nuk lëmë pasuri për trashëgimtarët, atë që e lëmë (pas vdekjes) është sadaka".**[2]

Andaj Fatimja, vajza e Pejgamberit s.a.v.s. u hidhëru dhe u largua nga Ebu Bekri. I është shmangur takimeve me te gjer në vdekje, e ka jetuar edhe gjashtë muaj pas vdekjes së Pejgamberit s.a.v.s..[3]

Aishja r.a. thotë: **"Fatimja ka kërkuar nga Ebu Bekri pjesën e saj nga ajo (pasuri) që Pejgamberi s.a.v.s. nga pasuria e Hajberit dhe Fedekut**

---

2 Disa nga jurustët islamë mendojnë se pejgamberët nuk kanë trashëguar asgjë nga pasuria, e për argument marrin ate se ata i kanë ikur trashëgimisë, do të thotë nuk kanë lënë pasuri për pasardhësit e tyre, për të mos dyshuar masa se ata duke i ftuar njerëzit në fe janë pasuruar.
Disa juristë tjerë mendojnë se pejgamberët për besimtarët janë posi prindi ndaj fëmijëve të vet, që do të thotë se pasuria e fëmijëve të tyre njëherit është edhe pasuri e vet pejgamberëve, andaj pasuria e muslimanëve njëherit është edhe pasuria e Pejgamberit s.a.v.s.
Ky hadith drjejtpërsëdrejti nuk ka të bëjë me titullin e kaptinës në të cilin edhe është cituar, por në disa pjesë të tij, të cilat i citon Buhariu njëherit ceket edhe "një e pesta". Me fjalë të tjera në te thuhet se Fatimja ka kërkuar edhe atë pasuri që ka mbetur nga një e pesta nga plaçka e betejës së Hajberit. Kjo na jep të kuptojmë se Imam Buhariu mu aty e gjen shkakun për ta radhitur këtë hadith në kaptinën "përcaktimi i një të pestës".

3 Me këtë nuk do të thotë se Fatimja nuk ka biseduar me Ebu Bekrin dhe e ka kthyer kokën prej tij, përkundrazi, ajo është tërhequr në shtëpinë e saj dhe nuk ka dalur më fare jashtë shtëpisë së vet.

dhe sadakën e tij në Medine që e ka lënë pas vetes, por Ebu Bekri rrefuzoi një gjë të tillë duke thënë:

- Nuk do të shmangem nga asnjë vepër të cilën e ka bërë Pejgamberi s.a.v.s., ngase frikohem se po qe se u shmangem urdhërave të tij, do të mashtrohem.

Sa i përket sadakës në Medine, Umeri atë ua ka dorëzuar Aliut dhe Abbasit, ndërsa sadakën e Hajberit dhe Fedekit e ka ndalur për vete, duke thënë:

- Këto dy (pasuri) janë sadaka e Pejgamberit s.a.v.s., e kanë qenë të dedikuar për obligimet e tia të rastit dhe për harxhimet të cilat kanë qenë jo të rregullta, andaj përkujdesja ndaj tyre (pas vdekjes së tij) i takon atij që e merr pushtetin.

(Zuhriu) thotë: "**Ato (Hajberi dhe Fedeki) deri në ditët e sotme kanë të njejtin trajtim.**

Ebu Abdullah (Buhariu) thotë: **I'terake** - është në paradigmën **iftealet,** nga sintagma **arevtuhu** (që do të thotë - e kam qëlluar). Nga ato fjalë janë edhe: **ja'ruhu** (e që do të thotë - e qëllon), dhe **i'terani,** - më ka qëlluar.

٣٠٩٤ — حدثنا إسحاق بن محمد الفروي حدثنا مالك بن أنس عن ابن شهاب عن مالك بن أوس
ابن الحدثان - وكان محمد بن جبير ذكر لي ذكرا من حديثه ذلك، فانطلقت حتى أدخل على مالك بن
أوس فسألته عن ذلك الحديث فقال مالك - : بينا أنا جالس في أهلي حين متع النهار، إذا رسول عمر بن
الخطاب يأتيني فقال: أجب أمير المؤمنين، فانطلقت معه حتى أدخل على عمر، فإذا هو جالس على رمال
سرير ليس بينه وبينه فراش، متكئ على وسادة من أدم. فسلمت عليه ثم جلست، فقال: يا مال، إنه قدم
علينا من قومك أهل أبيات، وقد أمرت فيهم برضخ، فاقبضه، فاقسمه بينهم. فقلت: يا أمير المؤمنين، لو
أمرت له غيري. قال: فاقبضه أيها المرء. فبينا أنا جالس عنده أتاه حاجبه يرفا فقال: هل لك في عثمان
وعبد الرحمن بن عوف والزبير وسعد بن أبي وقاص يستأذنون. قال: نعم، فأذن لهم، فدخلوا، فسلموا
وجلسوا. ثم جلس يرفا يسيرا، ثم قال: هل لك في علي وعباس؟ قال: نعم، فأذن لهما، فدخلا، فسلما فجلسا
فقال عباس: يا أمير المؤمنين، اقض بيني وبين هذا - وهما يختصمان فيما أفاء الله على رسوله من مال بني النضير -
فقال الرهط - عثمان وأصحابه - يا أمير المؤمنين اقض بينهما وأرح أحدهما من الآخر. فقال عمر: تيدكم،
أنشدكم بالله الذي بإذنه تقوم السماء والأرض، هل تعلمون أن رسول الله ﷺ قال: لا نورث، ما تركنا
صدقة؟ يريد رسول الله ﷺ نفسه. قال الرهط: قد قال ذلك. فأقبل عمر على علي وعباس فقال: أنشدكما الله

أتعلمان أن رسول الله ﷺ قد قال ذلك؟ قالا: قد قال ذلك. قال عمر: فإني أحدثكم عن هذا الأمر:
إن الله قد خص رسوله ﷺ في هذا الفيء بشيء لم يعطه أحداً غيره، ثم قرأ ﴿وما أفاء الله على رسوله منهم
- إلى قوله - قدير﴾ فكانت هذه خالصة لرسول الله ﷺ، ووالله ما احتازها دونكم، ولا استأثر بها عليكم،
قد أعطاكموه وبثها فيكم حتى بقي منها هذا المال، فكان رسول الله ﷺ ينفق على أهله نفقة سنتهم من
هذا المال، ثم يأخذ ما بقي فيجعله مجعل مال الله. فعمل رسول الله ﷺ بذلك حياته. أنشدكم بالله، هل
تعلمون ذلك؟ قالوا: نعم. ثم قال لعلي وعباس: أنشدكما الله هل تعلمان ذلك؟ قال عمر: ثم توفى الله
نبيه ﷺ فقال أبو بكر: أنا ولي رسول الله ﷺ، فقبضها أبو بكر فعمل فيها بما عمل رسول الله ﷺ، والله
يعلم إنه فيها لصادق بار راشد تابع للحق. ثم توفى الله أبا بكر، فكنت أنا ولي أبي بكر، فقبضتها سنتين
من إمارتي أعمل فيها بما عمل رسول الله ﷺ وما عمل فيها أبو بكر، والله يعلم إني فيها لصادق بار راشد
تابع للحق. ثم جئتماني تكلماني وكلمتكما واحدة وأمركما واحد، جئتني يا عباس تسألني نصيبك من ابن
أخيك، وجاءني هذا - يريد علياً - يريد نصيب امرأته من أبيها. فقلت لكما: إن رسول الله ﷺ قال:
لا نورث، ما تركنا صدقة. فلما بدا لي أن أدفعه إليكما قلت: إن شئتما دفعتها إليكما على أن عليكما عهد الله
وميثاقه لتعملان فيها بما عمل فيها رسول الله ﷺ وبما عمل فيها أبو بكر وبما عملت فيها منذ وليتها. فقلتما:
ادفعها إلينا، فبذلك دفعتها إليكما. فأنشدكم بالله، هل دفعتها إليهما بذلك؟ قال الرهط: نعم. ثم أقبل على
علي وعباس فقال: أنشدكما بالله هل دفعتها إليكما بذلك؟ قالا: نعم. قال: فتلتمسان مني قضاء غير ذلك؟
فوالله الذي بإذنه تقوم السماء والأرض، لا أقضي فيها قضاء غير ذلك، فإن عجزتما عنها فادفعاها إلي،
فإني أكفيكماها».

3094. Na ka treguar Is-hak b. Muhammed El-Fervijju, këtij Malik b. Enesi këtij Ibën Shihabi, këtij Malik b. Evsi b. El-Hadethani.

(Ibën Shihabi) thotë: - Muhammed b. Xhubejri më ka treguar diç nga hadithi i tij, andaj shkova te Malik b. Evsi dhe e pyeta për atë hadith, e ai më tha:

- Në mbërëmje isha ulur me familjen time, më erdhi i dërguari i Umer b. El-Hattabit dhe më tha:

- **Lajmërohu te udhëheqësi i besimtarëve (Umeri r.a.)!**

- U nisëm së bashku me te, arritëm te Umeri r.a., ai ishte ulur në një shtrat hasre pa mbulesë i mbështetur në jastëk lëkure, e përshëndetëm, u ulëm e ai më tha:

- **O Mali, më kanë ardhur një grup njerëzish nga populli yt me familjet e tyre, e unë ua kam caktuar një dhuratë modeste, merre atë dhe ndaju atyre.**

- **O udhëheqës i besimtarëve,** - i thashë - **më mirë ka qenë që për këtë të kesh caktuar ndokënd tjetër!**

- **merre atë,** - më tha.

Derisa unë isha ulur, te ai erdhi portieri i tij Jerfa' dhe tha:

- **Uthmani, Abdurrahman b. Avfi, Zubejri dhe Sa'd b. Ebi Vekasi kanë ardhur dhe duan që t'i pranosh. Do t'i pranoshë ata?**

- **Po** - tha ai, - **lejoi që të hyjnë.**

Ata hynë, u përshëndetën dhe u ulën.

Me të ulur, Jerfa' pyeti:

- **A don t'i pranosh Aliun dhe Abbasin?**

- **Po** - iu përgjigj - **dhe i lejoi që të ulen.**

Ata hynë, e përshëndetën dhe u ulën, më pastaj Abbasi tha:

- **O udhëheqës i besimtarëve, gjyko mes mua dhe këtij!**

Aliu dhe Abbasi ishin ngatërruar rreth (pasurisë) të cilën All-llahu ia kishte dhuruar të Dërguarit të Tij nga (pasuria) e fisit Benu Nadir.

- **O udhëheqës i besimtarëve,** - tha grupi i njerëzve që ishin prezent, në mesin e të cilëve ishte edhe Uthamni, - **gjyko mes këtyre të dyve!**

- **Më ngadal** - tha Uemri dhe vazhdoi - në **All-llah ju betohem, me lejen e të cilit toka dhe qielli ekzistojnë, a e dini se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "Ne (pejgamberët) nuk u lëmë pasuri trashëgimtarëve. Atë që e lëmë pas, mbetet sadakë?"** Me këtë Pejgamberi s.a.v.s. ka menduar edhe në vetveten.

- **Po, kështu ka thënë** - tha grupi i njerëzve prezent, ndërsa Umeri iu drejtua Aliut dhe Abbasit duke u thënë:

- **Në All-llah ju betohem, a e dini edhe ju se Pejgamberi s.a.v.s. kështu ka thënë?**

- **Po** - pohuan që të dy.

- Megjithëkëtë, do t'ua përkujtoj atë rast - tha Umeri (dhe vazhdoi duke thënë):

"All-llahu veçanërisht, vetëm të Dërguarit të Tij i ka dhuruar një pjesë nga ajo pasuri (nga pasuria e fisit Benu Nadir)"

Më pastaj Umeri e citoi ajetin: **"Atë që All-llahu (nga pasuria e tyre) ia ka dhurar Pejgamberit të Tij ...**", deri te fjalët "**...i Plotfuqishëm".**[4]

Kjo pasuri i ka takuar vetëm Pejgamberit s.a.v.s. - tha Umeri, dhe vazhdoi duke thënë:

- Pasha All-llahun, ai këtë (pasuri) nuk e ka marrë pa prezencën e juaj vetëm për vetveten, e as që e ka rrëmbyer, ai atë juve ua ka dhënë dhe e ka ndarë në mes jush derisa nga ajo pasuri ka mbetur vetëm kjo pjesë. Nga kjo psuri Pejgamberi s.a.v.s. ka ndarë për familjen e tij, harxhimet vjetore, kurse ajo që mbetej e linte atje ku gjendej pasuria, e cila (ishte e dedikuar) për në emër të All-llahut. Ja kështu ka vepruar Pejgamberi s.a.v.s. gjatë tërë jetës së tij, - tha Umeri dhe vazhdoi duke thënë:

- **Në All-llah ju betohem, a e dini ju këtë?**

- **Po** - iu përgjigjën të pranishmit, atëherë iu drejtua Aliut dhe Abbasit duke u thënë:

- **Në All-llah ju betohem, a e dini edhe ju këtë?**[5]

Umeri pastaj tha:

- All-llahu e mori pranë vetes shpirtin e Pejgamberit s.a.v.s., ndërsa Ebu Bekri tha: "**Unë jam trashëgimtar i Pejgamberit s.a.v.s.**", dhe e mori atë pasuri. Me te veproi ashtu siç kishte vepruar edhe Pejgamberi s.a.v.s.

4 Përkthimi i ajetit të gjashtë i sures "**El Hashër**" në tërësi është: "Atë që All-llahu (nga pasuria) e tyre ia ka dhuruar Pejgamberit të Vet, e ju nëuk e keni marrë si plaçkë me sulmim as të kuajve e as të deveve, por që All-llahu u jep pushtet pejgamberëve të Vet mbi ata që Ai dëshiron. All-llahu është i Gjithëfuqishëm".

5 Këtu nuk përmendet përgjigja e Aliut dhe Abbasit, por në disa pjes të hadithit thuhet se edhe ata janë përgjigjur pozitivisht.

All-llahu e din se ai ka qenë i sinqertë, i ndershëm, i urtë dhe e ka përcjellur të vërtetën. Pastaj All-llahu e mori pranë vetes (shpirtin) e Ebu Bekrit, e unë u bëra trashëgimtar i tij. E mora atë pasuri dhe me te kam udhëhequr dy vjet gjatë sundimit tim, duke vepruar ashtu siç ka vepruar Pejgamberi s.a.v.s. dhe Ebu Bekri. All-llahu e din se unë kam qenë i sinqertë, i ndershëm dhe e kam përcjellë të vërtetën.

Pastaj - thotë Umeri - **ju të dy (Aliu dhe Abbasi) erdhët tek unë dhe kërkuat që të bisedoni me mua për atë pasuri. Fjalët i kishit njësoj për të njëjtin rast. Ti, Abbas kishe ardhur për të kërkuar pjesën e nipit tënd, kurse ky (Aliu) për të kërkuar pjesën e gruas së tij nga pasuria e të atit të saj, kurse unë u përkujtova atë që e pat thënë Pejgamberi s.a.v.s. se: "Ne (pejgamberët) nuk u lëmë pasuri trashëgimtarëve, atë që e lëmë pas është sadaka".**

Pasi që vendosa t'ua dorëzoj juve atë pasuri, ju pata thënë:

- Nëse doni, do t'ua dorëzoj, me kusht që t'i premtoni All-llahut dhe të obligoheni ndaj Tij se me atë pasuri do të vepronit ashtu siç ka vepruar Pejgamberi s.a.v.s., Ebu Bekri dhe siç kam vepruar unë qysh se e kam marrë atë.

- **Na jep,** - më thatë, e unë ua dhashë. **Para All-lahut ju beohem a ua kam dorëzuar në këtë mënyrë?**

- **Po** - u përgjigjën të pranishmit, më pastaj iu drejtua edhe Abbasit duke u thënë:

- **Në All-llah ju betohem a ua kam dorëzuar kështu?**

- **Po** - u përgjigjën ata.

- **(Tash) kërkoni nga unë** - tha Umeri, **gjykim tjetër. Pasha All-llahun, me lejen e të cilit ekziston qielli dhe toka, nuk do të gjykoj ndryshe pos asaj që kam gjykuar atëherë, e, nëse nuk mundeni të përkujdeseni për atë (pasuri), ma dorëzoni mua, unë do të përkujdesem në vend tuaj.**[6]

6 Ky hadith përmendet në kaptinën "përcaktimi i një të pestës" ngase në këtë kaptinë përmendet pasuria të cilën All-llahu xh.sh. ia ka dhuruar enkas Pejgamberit të Vet, e që Aliu dhe Abbasi e kanë ditur se ajo pasuri është trajtuar sadakë dhe nuk ka qenë diskutabile se kjut i takon ajo pasuri, por kontestuese ka qenë se kush duhet të udhëheqë

باب . أداء الخمس من الدين

٣٠٩٥ - حدثنا أبو النعمان حدثنا حماد عن أبي جمرة الضبعي قال : سمعت ابن عباس رضي الله عنهما
يقول « قدم وفد عبد القيس فقالوا : يارسول الله ، إنا هذا الحي من ربيعة ، بيننا وبينك كفار مضر ، فلسنا
نصل إليك إلا في الشهر الحرام ، فمرنا بأمر نأخذ به وندعو إليه من وراءنا . قال : آمركم بأربع ، وأنهاكم
عن أربع : الإيمان بالله شهادة أن لا إله إلا الله - وعقد بيده - وإقام الصلاة ، وإيتاء الزكاة ، وصيام رمضان ،
وأن تؤدوا لله خمس ما غنمتم . وأنهاكم عن الدباء ، والنقير والحنتم ، والمزفت »

Dhënia e një të pestës (nga plaçka e luftës) është pjesë e fesë

3095. Na ka treguar Ebu Nu'mani, këtij Hammadi, këtij Ebu Xhemër Ed-Dubeijju, i cili ka thënë:

- E kam dëgjuar Ibën Abbasin duke thënë:

Te Pejgamberi s.a.v.s. erdhi delegacioni i fisit Abdu-l-Kajs dhe i thanë:

- **O Resulullah, ne jemi degë e fisit Rebia', neve nga ju na ndajnë kuffarët, andaj nuk mundemi të vimë tek ju pos në muajin e shenjtë. Na jep urdhërat të cilat ne do t'i pranojmë, por edhe ata që janë pas nesh do t'i thërrasim t'i pranojnë ata urdhëra!**

- **Katër gjëra ju urdhëroj** - u tha Resulullahu a.s., **dhe katër tjera ua ndaloj.**

- **Ju urdhëroj që All-llahut t'i besoni, të dëshmoni se nuk ka zot tjetër pos All-llahut, të falni namaz, të jepni zeqatë, të agjëroni muajin e ramazanit dhe një të pestën nga plaçka e luftës ta jepni, kurse ua ndaloj lëngun, qoftë ai në hinkë, në kënaçe ose në gavotë prej rrëshire.**[7]

---

me te.
Në fund të këtij hadithi nuk përmendet se si ka reaguar Aliu dhe Abbasi lidhur me qëndrimin e Umerit, por duke u bazauar në pjesët tjera të hadithit shihet se Aliu dhe Abbasi janë pajtuar me mendimin e Umerit dhe janë tërhequr nga proceduara e mëtutjeshme rreth kësaj pasurie.

7 Delegacioni i fisit Abdu-l-Kajs e ka pyetur Muhammedin a.s. për lëngun e hurmes dhe

باب نفقة نساء النبي ﷺ بعد وفاته

٣٠٩٦ — حدثنا عبد الله بن يوسف أخبرنا مالك عن أبي الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال «لا يقتسم ورثتي دينارا، ما تركت بعد نفقة نسائي، ومئونة عاملي، فهو صدقة»

Përkujdesja ndaj grave të Pejgamberit s.a.v.s. pas vdekjes së tij

3096. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Le të mos ndajnë trashëgimtarët e mi asnjë derhem (dinar). Ajo që mbetet (pas vdekjes sime) është vakuf, pos pasurisë nga e cila furnizohen gratë e mia dhe të ardhurat e nëpunësve (të vakufit).[8]

---

të rrushit të cilin e mbanin nëpër enë të llojllojshëme. Ai ua ndaloi që ata të pinë lëngun nga enët në të cilat lëngu i hurmes dhe i rrushit mund të shndërrohet në pije dehëse.

Sipas Medh-hebit Hanefi përmbajtja e këtij ahdithi ka qenë në fuqi vetëm në ditët e para të Islamit, e më vonë është zëvendësuar me hadithin: "Tharrtoni rrushin dhe hurmat në çdo enë dhe pini lëngun e tyre, por kurrsesi mos e pini ate nëse ai është shndërruar në pije dehëse".

Ky hadith është sqaruar në librin e parë.

8 Muhammedi a.s. e ka lënë vakuf pasurinë e tij, por nga ajo ka ndarë aq sa për t'i furnizuar gratë e tia. Gjithashtu ato kanë qenë të lidhura ngushtë me atë pasuri dhe njëherit kanë pasur të drejtë në arkën e përbashkët shtetërore, si nëna të besimtarëve.

Ibën Bettali thotë se me shprehjen "nëpunës" nënkuptojmë kujdestarin e palmishtes, që All-llahu ia dhuroi Pejgamberit të Vet nga plaçpka e luftës kundër fisit Fedek dhe Benu Nadir në Hajber, e cila është marrë pa kurrfarë rezistence nga ana e këtyre fiseve. Nga ajo plaçkë e luftës Muhammedi a.s. ndau për nevojat e familjes së tij, kurse pjesën tjetër e ka lënë në arkën shtetërore.

Nga ajo pasuri pas vdekjes së tij, janë furnizuar gratë e tia si dhe mbikëqyrësit e palmishtes gjer në kohën e halifit Umer.

Umeri r.a. nga gratë e Pejgamberit s.a.v.s. kërkoi që ato të deklarohen lidhur me ate se ato a dëshirojnë të furnizohen nga kjo pasuri, ose t'u ndajë një pjesë të kësaj pasurie, e cila njëherit do të ishte pronë e tyre e përhershme. Aishja dhe Hafsja e zgjodhën këtë të dytën, e ai ua ndau nga një pjesë mal dhe ua ndërpreu të ardhurat nga palmishtja.

Pjesën e malit të cilën ato e morën, e trashëguan pasardhësit e tyre.

٣٠٩٧ – حدثنا عبدُ اللهِ بنُ أبي شيبةَ حدثنا أبو أسامةَ حدثنا هِشامٌ عن أبيهِ عن عائشةَ قالت «تُوُفِّيَ رسولُ اللهِ ﷺ وما في بَيتي من شيءٍ يأكلُهُ ذو كَبِدٍ، إلا شَطرُ شَعيرٍ في رَفٍّ لي، فأكلتُ منه حتى طالَ عليَّ، فكِلتُهُ، ففَنِيَ»

3097. Na ka treguar Abdullah b. Ebu Shejbi, këtij Ebu Usame, këtij Hishami, këtij i ati i tij, i cili thotë sc Aishja r.a. ka thënë:

- Pas vdekjes së Pejgamberit s.a.v.s. në shtëpinë time nuk mbeti asgjë nga suhqimi pos një sasi e vogël elbi, që gjendej në dollapin tim. E mata atë dhe një kohë të gjatë jam ushqyer nga ai.[9]

٣٠٩٨ – حدثنا مسدَّدٌ حدثنا يحيى عن سُفيانَ قال حدثني أبو إسحاقَ قال سمعتُ عمرَو بنَ الحارثِ قال «ما تركَ النبيُّ ﷺ إلا سِلاحَهُ وبغلتَه البيضاءَ، وأرضاً تركَها صدقةً»

3098. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahjau, këtij Sufjani, ketij Ebu Is-haku, i cili thotë se e ka dëgjuar Amër b. El-Harithin duke thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. (pas vdekjes së tij) nuk ka lënë asgjë nga pasuria e tij, pos armëve, mushkën e tij Bejda' dhe tokën të cilën që më parë e kishte lënë vakuf.[10]

باب ما جاءَ في بيوتِ أزواجِ النبيِّ ﷺ، وما نُسِبَ منَ البيوتِ إليهنَّ، وقولِ اللهِ عز وجل [٣٣ الأحزاب]: ﴿وقَرْنَ في بيوتِكُنَّ﴾، و [٥٣ الأحزاب]: ﴿لا تدخلوا بيوتَ النبيِّ إلا أن يُؤذَنَ لكم﴾

٣٠٩٩ – حدثنا حِبّانُ بنُ موسى ومحمدٌ قالا: أخبرَنا عبدُ اللهِ أخبرَنا مَعمَرٌ ويونسُ عنِ الزهريِّ قال أخبرَني عُبيدُ اللهِ بنُ عبدِ اللهِ بنِ عُتبةَ بنِ مسعودٍ أن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها زوجَ النبيِّ ﷺ قالت «لما ثَقُلَ رسولُ اللهِ ﷺ استأذنَ أزواجَهُ أن يُمرَّضَ في بيتي، فأذِنَّ له»

---

9 Ky hadith është përmendur në kaptinën "përkujdesja ndaj grave të Pejgamberit s.a.v.s.", ngase elbi, i cili përmendet nuk ka qenë nga mali i trashëguar e as nga arka shtetërore, por ai ka qenë pjesë e pasurisë së Aishees r.a. Adnaj, ky hadith flet vetëm për njërën nga gratë e Pejgamberit s.a.v.s. dhe furnizimin e saj.

10 Më gjerësisht për këtë shih në kaptinën e Testamentit.

Shtëpitë e grave të Pejgamberit s.a.v.s. dhe shtëpitë të cilat u janë lënë atyre në disponim

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: **"Dhe qëndroni në shtëpitë tuaja..."**[11] dhe ajeti tjetër: **"...mos hyni në shtëpitë e Pejgamberit, vetëm nëse u lejohet..."**[12]

3099. Na ka treguar Hibban b. Musa dhe Muhammedi duke thënë se i ka lajmëruar Abdullahu, këtij Ma'meri dhe Junusi nga Zuhriu, i cili thotë se e ka lajmëruar Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'udi se Aishja r.a. gruaja e Pejgamberit s.a.v.s. ka thënë:

- Kur Pejgamberi s.a.v.s. është sëmurë rëndë, kërkoi leje nga gratë e tij të tjera që unë të përkujdesem për te në shtëpinë time dhe e lejuan.

٣١٠٠ – حدثنا ابنُ أبي مريمَ حدَّثنا نافعٌ سمعتُ ابنَ أبي مُلَيكة قال : قالت عائشةُ رضي اللهُ عنها ، تُوُفِّيَ النبيُّ ﷺ في بيتي ، وفي نَوبتي ، وبينَ سَحْري ونَحرِي ، وجمعَ اللهُ بينَ رِيقي وريقِهِ . قالت : دَخلَ عبدُ الرحمنِ بِسِواكٍ فضَعُفَ النبيُّ ﷺ عنه فأخذْتُه فمَضَغْتُه ثمَّ سَنَنْتُه بهِ .

3100. Na ka treguar Ibën Ebu Merjemi, këtij Nafiu, i cili thotë se e ka dëgjuar Ibën Ebu Mulejkun duke thënë se Aishja r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. ka vdekur i shtrirë në gjoksin tim, atëherë kur unë përkujdesesha për te.

11 Përkthimi i ajetit të 33të, i sures **"El-Ahzab"** në tërësi është: "Dhe qëndroni në shtëpitë tuaja dhe mos e ekspozoni bukurinë tuaj si dikur në kohën e injorancës, falni namazin dhe jepni zeqatin dhe ndaj All-llahut dhe Pejgamberit të Tij bëhuni të devotshëm. All-llahu don që t'i shmangë prej jush mëkatet, o familje e Pejgamberit, dhe t'ju pastrojë plotësisht".

12 Përkthimi i ajetit 53të, i sures **"El-Ahzab"** në tërësi është: "O besimtarë, mos hyni në shtëpitë e Pejgamberit, pos nëse u lejohet juve për të ngrënë, por jo edhe të pritni gjersa të përgatitet ai (ushqim). Vetëm kur t'ju thërrasin, atëherë hyni dhe, pasi të hani, shpërndahuni pa biseduar me njëri tjetrin. Kjo e shqetëson Pejgamberin, e ai turpërohet t'jua thotë këtë, kurse All-llahu nuk turpërohet (t'jua thotë) të vërtetën. E, kur të kërkoni prej tyre diçka, kërkoni prapa perdes. Kjo është më e pastër për zemrat tuaja dhe të atyreve. Nuk lejohet që të shqetësoni Pejgamberin e as të kurorëzoni gratë e tij - kurrë pas tij. Kjo, me të vërtetë, te All-llahu është mëkat i madh".

Më pastaj ajo thotë: **Abdurrahmani (vëllai i saj) hyri me misvak (në dorë), ndërsa Pejgamberi s.a.v.s. ishte ligështuar për ta mbajtur në dorë misvakun, andaj unë e mora atë (nga Abdurrahmani), e shkeva me dhëmbë dhe ia pastrova Pejgamberit s.a.v.s. dhëmbët me atë misvak.**[13]

٣١٠١ – حدثنا سعيدُ بن عُفَير قال حدثني الليثُ قال حدثني عبدُ الرحمن بنُ خالدٍ عن ابنِ شهابٍ عن عليّ بن حسينٍ أن صَفيةَ زوجَ النبيّ ﷺ أخبرَته أنها جاءت رسولَ الله ﷺ تزورهُ وهوَ مُعتكفٌ في المسجدِ في العَشرِ الأواخرِ من رمضانَ، ثمَّ قامت تنقَلِبُ فقامَ معها رسولُ الله ﷺ، حتى إذا بَلغَ قَريباً من بابِ المسجدِ عندَ بابِ أمِّ سَلمةَ زوجِ النبيِّ ﷺ مَرَّ بهما رجلانِ منَ الأنصارِ فسلَّما على رسولِ الله ﷺ ثم نَفَذا، فقال لهما رسولُ الله ﷺ: على رِسْلِكُما. قالا: سُبحانَ الله يارسولَ الله، وكَبُرَ عليهما ذلك، فقال رسولُ الله ﷺ: إنَّ الشيطانَ يَبلُغُ منَ الإنسانِ مَبلَغَ الدَّم، وإني خَشِيتُ أن يَقذِفَ في قُلوبِكما شيئاً »

3101. Na ka treguar Seid b. Ufejri, këtij Lejthi, këtij Abdurrahman b. Halidi, këtij Ibën Shihabi, këtij Ali b. Husejni, i cili thotë se Safia, gruaja e Pejgamberit s.a.v.s. i ka treguar se një mbrëmje ka shkuar për ta vizituar Pejgamberin s.a.v.s. kur ai gjendej në I'tikafë në xhami dhjetë ditët e fundit të Ramazanit, (bisedoi me te) pastaj u ngrit për të shkuar, me atë doli edhe Pejgamberi s.a.v.s. (për ta përcjellë). Me të arritur afër derës së xhamisë, te dera e Ummi Selemes, gruas së Pejgamberit s.a.v.s. (shtëpia e së cilës gjendej afër xhamisë), pranë tyre kaluan dy ensarinj, e përshëndetën Pejgamberin s.a.v.s. dhe vazhduan rrugën. Pejgamberi s.a.v.s. u tha: Ndaluni!

Ata u habitën dhe thanë:

- **Subhanallah, O Resulullah!**

- **Shejtani depërton në trupin e njeriut atje ku depërton gjaku i tij** - u tha Resulullahu s.a.v.s.., **andaj u frikova që të mos fus ai (shejtani) diç (të keqe) në zemrat tuaja.**

---

13 Në këtë hadith si dhe në hadithet tjera Aishja r.a. këtë dhomë e konsideron të veten, e kjo na jep të kuptojmë se gjatë asaj kohe ajo i ka takuar vetëm asaj, ashtu siç kanë pasur edhe gratë tjera të Pejgamberit s.a.v.s. dhomat e veta. Gratë e Pejgamberit s.a.v.s. i kanë pasur shtëpitë dhe furnizimin me ushqim nga malli, të cilin All-llahu ia ka dhuruar Pejgamberit të Vet.

٣١٠٢ – حدثنا إبراهيم بن المنذر حدثنا أنس بن عياض عن عبيد الله عن محمد بن يحيى بن حبان عن واسع بن حبان عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما قال « ارتقيت فوق بيت حفصة فرأيت النبي ﷺ يقضي حاجته مستدبر القبلة مستقبل الشأم »

3102. Na ka treguar Ibrahim b. Mundhiri, këij Enes b. Ijadi, këtij Ubejdullahu, këtij Muhammed b. Jahja b. Habbani, këtij Vasi' b. Habbani, këtij Abdullah b. Umeri r.a., i cili thotë:

- Pata hypur në shtëpi të Hafsenes dhe e pashë Pejgamberin s.a.v.s. duke e kryer nevojën i kthyer me shpinë kah Qabja, kurse me fytyrë kah Siria.

٣١٠٣ – حدثنا إبراهيم بن المنذر حدثنا أنس بن عياض عن هشام عن أبيه أن عائشة رضي الله عنها قالت « كان رسول الله ﷺ يصلي العصر والشمس لم تخرج من حجرتها »

3103. Na ka treguar Ibrahim b. Mundhiri, këtij Enes b. Ijadi, ktij Hishami, këtij i ati i tij, i cili thotë se Aishja r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. namazin e iqindisë e ka falur ende pa dalur dielli nga dhoma e saj.

٣١٠٤ – حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا جويرية عن نافع عن عبد الله رضي الله عنه قال « قام النبي ﷺ خطيبا فأشار نحو مسكن عائشة فقال : ها هنا الفتنة – ثلاثا – من حيث يطلع قرن الشيطان »

3104. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Xhuvejri, këtij Nafiu i cili thotë se Abdullahu r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. është ngritur për të mbajtur fjalim dhe me dorë bënte në drejtim të banesës së Aishes r.a. dhe tha:

- Ja, atje (do të paraqitet) përçarja! Tri herë e përsëriti, dhe (vazhdoi duke thënë) atje do të paraqitet briri i shejtanit!

٣١٠٥ – حدثنا عبدُ الله بنُ يوسُفَ أخبرَنا مالكٌ عن عبدِ الله بنِ أبي بكرٍ عن عَمرةَ بنتِ عبدِ الرحمنِ «أنَّ عائشةَ زوجَ النبيِّ ﷺ أخبرَتْها أنَّ رسولَ الله ﷺ كان عندَها، وأنها سمعَتْ صوتَ إنسانٍ يستأذِنُ في بيتِ حفصةَ، فقلتُ: يا رسولَ الله هذا رجلٌ يستأذِنُ في بيتِكَ، فقال رسولُ الله ﷺ: أُراهُ فلاناً – لعمِّ حفصةَ من الرَّضاعةِ – الرضاعةُ تُحرِّمُ ما تُحرِّمُ الوِلادةُ».

3105. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Abdullah b. Ebu Bekri, këtij Amre, vajza e Abdurrahmanit, e cila thotë se Aishaj r.a., gruaja e Pejgamberit s.a.v.s. ia ka treguar se Pejgamberi s.a.v.s. ka qenë tek ajo, e ajo e dëgjoi zërin e një njeriu duke kërkuar leje për të hyrë në shtëpinë e Hafsines, andaj i thashë (thotë Aishja):

- O Resulullah, ai njeri kërkon leje që të hyjë në shtëpinë tënde.

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha: **"Mendoj se ai është filani, xhaxhai i Hafsines, sipas qumështit edhe atyre u ndalohet e tërë ajo që u ndalohet atyre (që i ke të afërm) sipas gjakut".**[14]

باب ما ذُكِرَ من دِرعِ النبيِّ ﷺ وعَصاهُ وسَيفِهِ وقَدَحِهِ وخاتَمِهِ
وما استعمَلَ الخُلفاءُ بعدَهُ من ذلكَ مما لم يُذكَرْ قِسمتُهُ
ومن شَعرِهِ ونعلِهِ وآنيتِهِ مما تبرَّكَ أصحابُهُ وغيرُهم بعدَ وفاتِهِ

٣١٠٦ – حدثنا محمدُ بنُ عبدِ الله الأنصاريُّ قال حدَّثني أبي عن ثُمامةَ حدثنا أنسٌ «أنَّ أبا بكرٍ رضيَ الله عنه لما استُخلِفَ بعثَهُ إلى البحرَينِ، وكتبَ لهُ هذا الكتابَ وختَمَهُ بخاتَمِ النبيِّ ﷺ، وكان نقشُ الخاتَمِ ثلاثةَ أسطرٍ: محمدٌ سطرٌ، ورسولُ سطرٌ، والله سطرٌ».

---

14 Edhe në këtë hadith përmenden shtëpitë e disave nga gratë e Pejgamberit s.a.v.s., por jo të gjitha. Taberiu mendon se këto shtëpi nuk kanë qenë pronë e tyre permanente, por pas vdekjes së Pejgamberit s.a.v.s. askush nuk ka kërkuar që ato të largohen nga ato shtëpi, ngase ato janë llogaritur pasuri e Pejgamberit s.a.v.s. që ai e posedonte gjatë jetës së tij, e edhe ai vet thotë: "...ate që e kam lënë pas, është furnizim për gratë e mia...". Kjo na jep të kuptojmë se pasardhësit e grave të tij nuk i kanë trashëguar shtëpitë e nënave të tyre. Po të kishin qenë shtëpitë e tyre pasuri e tyre permanente, atëherë ato kanë pasur të drejtë t'ia lënë trashëgim pasardhësve të vet. Mirëpo, kjo nuk ka ndodhur me shtëpitë e tyre, e më vonë në trojet e shtëpive të tyre është zgjeruar xhamia e Pejgamberit s.a.v.s.

Helmeta, shkopi, shpata, shtamba dhe vula e Pejgamberit s.a.v.s. Çka kanë përdorur halifët prej tyre pas vdekjes së tij dhe ajo që nuk përmendet se u është ndarë trashëgimtarëve të tij. Rrobat, flokët dhe enët e tia me të cilat kanë kërkuar uratën me to as-habët dhe të tjerët pas vdekjes së tij.

3106. Na ka treguar Muhammed b. Abdullah El-Esnariu, këtij i ati i tij, këtij Thumame, këtij Enesi, i cili thotë se Ebu Bekri r.a, pasi që u emrua për halif, e dërgoi ate në Bahrejnë dhe i shkroi një letër duke e filluar me vulën e Pejgamberit s.a.v.s., në të cilën ishin të gravuara tre rreshta. Në rreshtin e parë (ishte gravuar fjala) "**Muhammed**", në të dytin "**Pejgamber**", kurse në të tretin "**I All-llahut**".

٣١٠٧ – **حدثنا** عبدُ اللهِ بنُ محمدٍ حدَّثنا محمدُ بنُ عبدِ اللهِ الأسَديُّ حدَّثنا عيسى بنُ طَهمانَ قال: أخرجَ إلينا أنسٌ نَعلينِ جَرْداوَينِ لهما قِبالانِ، فحدَّثني ثابتٌ البُنانيُّ بعدُ عن أنسٍ أنَّهما نَعلا النبيِّ ﷺ »

3107. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Muhammed b. Abdullah El-Esedi, këtij Isa b. Tahmani, i cili thotë:

- Enesi i nxori pranë nesh dy nallane me nga dy rrypa, e më vonë Thabiti El Bunanijju nga Enesi na ka treguar se ato nallane kanë qenë të Pejgamberit s.a.v.s.

٣١٠٨ — **حدثني** محمدُ بنُ بشارٍ حدَّثنا عبدُ الوهَّابِ حدَّثنا أيوبُ حدثنا حُمَيدُ بنُ هِلالٍ عن أبي بُردةَ قال « أخرَجَتْ إلينا عائشةُ رضيَ اللهُ عنها كِساءً مُلبَّداً وقالت: في هذا نُزِعَ روحُ النبيِّ ﷺ. وزادَ سليمانُ عن حُمَيدٍ عن أبي بُردةَ قال: أخرجَتْ إلينا عائشةُ إزاراً غَليظاً مما يُصنَعُ باليمنِ، وكِساءً من هذهِ التي تَدعونها المُلبَّدة »

3108. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari, këtij Abdu-l-Vehabi, këtij Ejjubi, këtij Humejd b. Hilali, i cili thotë se Ebu Burda ka thënë:

- Aishja r.a. i nxori një palë rroba të arrnuara (për të na treguar) dhe tha: **"Në këto rroba Pejgamberi s.a.v.s. u nda me shpirtin e tij"**.

Sulejmani duke transmetuar nëpërmes Humejdit e plotëson (këtë hadith) duke thënë se Ebu Burdi ka thënë:

- Aishja e ka nxjerrë një gunë të trashë (për të na treguar), nga ato guna që qepeshin në Jemen dhe një palë rroba, të cilat quhen "**Mulebbed**".

٣١٠٩ – حدثنا عبدان عن أبي حمزة عن عاصم عن ابن سيرين عن أنس بن مالك رضي الله عنه «أن قدح النبي ﷺ انكسر فاتخذ مكان الشعب سلسلة من فضة. قال عاصم: رأيت القدح وشربت فيه»

3109. Na ka treguar Abadni, këtij Ebu Hamza, këtij Asimi, këtij Ibën Sirini, i cili thotë se Enes b. Maliku r.a. ka thënë:

- U thye shtamba e Pejgamberit s.a.v.s., e ai në vend të plasave vendosi zinxhirë të argjendë.

Aismi thotë: "**E kam parë atë shtambë dhe kam pirë (ujë) në te**".

٣١١٠ – حدثنا سعيد بن محمد الجرمي حدثنا يعقوب بن إبراهيم حدثنا أبي أن الوليد بن كثير حدثه عن محمد بن عمرو بن حلحلة الدؤلي حدثه أن ابن شهاب حدثه أن علي بن حسين حدثه «أنهم حين قدموا المدينة من عند يزيد بن معاوية مقتل حسين بن علي رحمة الله عليه لقيه المسور بن مخرمة فقال له: هل لك إلي من حاجة تأمرني بها؟ فقلت له: لا. فقال: فهل أنت معطي سيف رسول الله ﷺ فإني أخاف أن يغلبك القوم عليه، وايم الله لئن أعطيتنيه لا يخلص إليهم أبدا حتى تبلغ نفسي. إن علي بن أبي طالب خطب ابنة أبي جهل على فاطمة عليها السلام، فسمعت رسول الله ﷺ يخطب الناس في ذلك على منبره هذا – وأنا يومئذ محتلم – فقال: إن فاطمة مني، وأنا أتخوف أن تفتن في دينها. ثم ذكر صهرا له من بني عبد شمس فأثنى عليه في مصاهرته إياه قال: حدثني فصدقني، ووعدني فوفى لي، وإني لست أحرم حلالا ولا أحل حراما، ولكن والله لا تجتمع بنت رسول الله (ﷺ) وبنت عدو الله أبدا»

3110. Na ka treguar Seid b. Muhammed El-Xheremiu, këtij Ja'kubi b. Ibrahimi, këtij i ati i tij, këtij Velid b. Kethiri, këtij Muhammed b. Amër b. Halhale' Ed-Duelijju, këtij Ibën Shihabi, këtij Ali b. Husejni, i cili i ka treguar atij se, kur janë kthyer në Medine nga Jezid b. Muaviu, pas vrasjes së Husejn b. Aliut (mëshira e Zotit qoftë mbi atë), e kanë takuar Misver b. Mehremin, i cili u ka thënë:

- **A keni diç të më urdhëroni?**

- **Jo** - i thashë, e ai më pytei:

- A donë të më dhuroshë shpatën e Pejgamberit s.a.v.s., ngase frikohem që të mos e rrëmbej atë shpatë ndokush nga populli. Pasha All-llahun nëse më jep mua atë shpatë, ajo asnjëher nuk do t'u takojë atyre (mushrikve) derisa të jem gjallë.

Ali b. Ebu Talibi e kërkoi për grua vajzën e Ebu Xhehlit, krahas Fatimes (paqa qoft me te) dhe me atë rast e kam dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke u mbajtur këshilla njerëzve ulur në minberin e tij. Unë atëkohë ende nuk isha në moshën madhore, e ai u thoshte:

- Fatimja është pjesë e imja, dhe frikohem se ajo do të sprovohet sa i përket fesë së saj. Pastaj e zu në gojë dhëndrin e tij dhe tha:

- Sa her që ai (dhëndri) ka biseduar me mua, ma ka thënë të vërtetën, kur më ka premtuar, e ka mbajtur fjalën e dhënë. Unë asnjëherë nuk e ndaloj atë që është e lejuar, por as nuk e lejoj atë që është e ndaluar. Pasha All-llahun, kurrë nuk do të lejojë që vajza e Pejgamberit të All-llahut të takohet me vajzën e armikut të All-llahut.[15]

٣١١١ - حدثنا قتيبة بن سعيد حدثنا سفيان عن محمد بن سوقة عن منذر عن ابن الحنفية قال « لو كان علي رضي الله عنه ذاكرا عثمان رضي الله عنه ذكره يوم جاءه ناس فشكوا سعاة عثمان ، فقال لي علي : اذهب الى عثمان فأخبره أنها صدقة رسول الله ﷺ ، فمر سعاتك يعملوا بها . فأتيته بها فقال : أغنها عنا . فأتيت بها عليا فأخبرته فقال : ضعها حيث أخذتها »

3111. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Sufjani, këtij Muhammed b. Sukai, këtij Mundhiri, i cili thotë se Ibën Hanefiu ka thënë:

---

15 Shkak për citimin e këtij hadithi në këtë kaptinë është shpata të cilën e kërkonte Misver b. Mahremi nga Ali b. Husejni (nip i Aliut) për ta ruajtur ate nga ata që nuk e dinin vlerën e saj. Këtë shpatë ai e kërkonte nga Ali b. Husejni ngase frikohej se ndokush të mos e grabitë atë shpatë nga Ali b. Husejni. Me sa duket këtu kemi të bëjmë me shpatën e njohur me emrin "Dhu-l-fikar", të cilën Pejgamberi s.a.v.s. e mori nga plaçka e luftës së Bedrit. duke kërkuar Misveri shpatën nga Ali b. Husejni e përmendi rastin kur Aliu r.a. deshi të martohet me vajzën e Ebu Xhehlit (armik i përbetuar i Islamit) përkundër asaj se ai ishte i martuar me Fatimen, vajzën e Pejgamberit s.a.v.s., e Pejgamberi s.a.v.s. nuk e lejoi një gjë të tillë. Duke e cekur këtë rast Misveri deshi t'i përkujtojë Ali b. Husejnit se ashtu siç ka dashur Pejgamberi s.a.v.s. që Fatimja të jetë e qetë, edhe unë dua që ti të jesh i qetë, sepse ti je nip i tij, andaj më jep atë shpatë që unë ta ruaj.

- Po ta kishte përmendur Aliu r.a. ndonjëherë Uthmanin r.a. (për të keq) atëherë do ta përmendte atë ditë kur erdhën njerëzit dhe u ankuan në tagrambledhësit e Uthmanit.

Aliu atë ditë më tha:

- Shko tek Uthmani (me këtë letër) dhe tregoi se ky është rregulli i Pejgamberit s.a.v.s. sa i përket zeqatit, dhe le t'i urdhëroj tagrambledhësit që të punojnë sipas këtij rregulli!

Ia solla atë Uthmanit, por ai më tha:

- Largohu me atë (letër)!

U ktheva tek Aliu dhe e lajmërova (se ç'më tha Uthmani), kurse ai tha:

- Lëre atje ku e more!

٣١١٢ ــ وقال الحُميدي: حدثنا سفيان، حدثنا محمد بن سُوقة قال سمعت مُنذراً الثوري عن ابن الحنفية قال: أرسلني أبي، خذ هذا الكتاب فاذهب به إلى عثمان، فإن فيه أمر النبي ﷺ بالصدقة.

3112. Humejdijju ka thënë:

- Na ka treguar Sufjani, këtij Muhammed b. Sukai, duke thënë:

- E kam dëgjuar Mundhir Eth-Thevriun duke treguar se Ibën Hanefiu ka thënë:

Im atë më dërgoi (tek Uthmani) dhe më tha:

- Merre këtë letër dhe dërgoja Uthmanit. Në të është urdhëresa e Pejgamberit s.a.v.s. për zeqatin.[16]

---

16 Këtë hadith, Buhariu e ka rradhitur në kaptinën "Përcaktimi i një të pestës", e në të bëhet fjalë për pasurinë e Pejgamberit s.a.v.s. pas vdekjes së tij, për të dëshmuar se askush nuk e ka trashëguar Pejgamberin s.a.v.s. dhe as që është shitur ajo pasuri pas vdekjes së tij, por ajo ka mbetur tek ai që i ka takuar.

Përndryshe gjërat të cilat përmenden në këtë hadith janë vetëm disa nga sendet e Pejgamberit s.a.v.s., siç janë: vula, nallanet, shtamba, shpata, kurse sendet tjera të cilat i përmend Buhariu në titullin e kaptinës siç janë: panciri, shkopi dhe flokët, përmenden në hadithet tjera që i ka përmbledhur Buhariu dhe muhadithinët tjerë.

Sa i përket enëve të Pejgamberit s.a.v.s., në këtë hadith përmendet vetëm shtamba, kurse muhadithinët tjerë përmendin enë të shumta të cilat kanë mbetur pas vdekjes së

باب الدليل على أن الخمس لنوائب رسول الله ﷺ والمساكين
وإيثار النبي ﷺ أهل الصفة والأرامل

حين سألته فاطمة وشكت إليه الطحن والرحى أن يخدمها من السبي، فوكلها إلى الله

٣١١٣ - حدثنا بدل بن المحبر أخبرنا شعبة أخبرني الحكم قال سمعت ابن أبي ليلى أخبرنا علي أن فاطمة عليها السلام اشتكت ما تلقى من الرحى مما تطحن، فبلغها أن رسول الله ﷺ أتي بسبي، فأتته تسأله خادما فلم توافقه، فذكرت لعائشة، فجاء النبي ﷺ فذكرت ذلك عائشة له، فأتانا وقد أخذنا مضاجعنا فذهبنا لنقوم فقال: على مكانكما، حتى وجدت برد قدميه على صدري، فقال ألا أدلكما على خير مما سألتماني؟ إذا أخذتما مضاجعكما فكبرا الله أربعا وثلاثين، واحمدا ثلاثا وثلاثين، وسبحا ثلاثا وثلاثين، فإن ذلك خير لكما مما سألتماه»

Argumentet, të cilat vërtetojnë se një e pesta (e mallit të luftës) është për harxhimet e jashtëzakonshme të Pejgamberit s.a.v.s., për të varfërit. Kur Pejgamberi s.a.v.s. u epte përparësi atyre që nuk kishin shtëpi (ehlu-s-Suffa) dhe grave të veja; kur Fatimja iu ankua atij për punët e mullirit dhe i është lutur që t'i ofrojë ndokënd nga shërbëtorët e tij që t'i shërbejnë asaj, e ai këtë ia la All-llahut.

3113. Na ka treguar Bedel b. El-Muhabberi, këtij Shu'be, këtij Hakemi duke thënë:

- Nga Ibën Ebu Lejla kam dëgjuar se Aliu tregonte se Fatimja (paqa qoftë me te) i është ankuar (Pejgamberit s.a.v.s.) për atë që përjetonte gjatë të bluarit në mulli. Dhe me të dëgjuar se Pejgamberi s.a.v.s. kishte marrë robër lufte, shkoi tek ai për të kërkuar shërbëtorë, por nuk e gjeti ate në shtëpi. Për këtë i rrëfeu Aishes dhe, kur Pejgamberi s.a.v.s. u kthye (në shtëpi), Aishja ia

---

Pejgamberit s.a.v.s., siç janë: Vekshi prej guri, korita në të cilën ka marrë abdest dhe enët tjera në të cilët e ka mbajtur kanën, pastaj legeni prej bronxi, xhezvja e ashtuquajtur "sadira", legeni prej bakri, gota e qelqtë, ena e madhe e ashtuquajtur "Garra" dhe enët tjera.

përcolli atij porosinë e Fatimes. Ai erdhi tek ne, e ne ishim të shtrirë në shtrat, deshëm të ngrihemi, por ai na tha:

- **Rrini aty ku jeni!**

U ul pranë nesh dhe tha:

- A dëshironi që t'u udhëzoj diç më të mirë nga ajo që keni kërkuar - dhe vazhdoi duke thënë: Kur të shtriheni në shtrat, thunai **"All-llahu Ekber"** tridhjetë e katër herë; pastaj thuani **"Elhamdu lil-lahi"** tridhjetë e tri herë dhe **"Subhanellah"** tridhjetë e tri herë. Kjo është më e dobishem se ajo që keni kërkuar.[17]

باب قولِ اللهِ تعالى [٤١ الأنفال] : ﴿ فأنَّ للهِ خُمُسَهُ وللرسول ﴾ يعني للرسول قسم ذلك

وقال رسولُ اللهِ ﷺ « إنما أنا قاسِم وخازن ، والله يُعطي »

٣١١٤ - حدّثنا أبو الوليدِ حدَّثنا شعبةُ عن سليمانَ ومنصورٍ وقتادةَ أنهم سمعوا سالمَ بنَ أبي الجعدِ عن جابرِ بنِ عبدِ الله رضيَ اللهُ عنهما أنه قال « وُلِدَ لرجلٍ منّا منَ الأنصار غلامٌ ، فأرادَ أن يُسميهُ محمداً ـ قال شعبةُ في حديث منصورٍ : إنَّ الأنصاريَّ قال : حملتُه على عُنُقي ، فأتيتُ بهِ النبيَّ ﷺ . وفي حديث سليمان : وُلِدَ له غلامٌ فأراد أن يُسمّيهُ محمداً ـ قال : سَمُّوا باسمي ولا تَكنَّوا بكنيتي ، فإني إنما جُعلتُ قاسماً أقسِمُ بينكم . وقال حُصَينٌ : بُعثتُ قاسِماً أقسمُ بينكم . وقال عمرٌو : أخبرَنا شعبةُ عن قتادةَ قال : سمعتُ سالماً عن جابرٍ : أراد أن يُسمّيَه القاسمَ فقال النبيُّ ﷺ : تَسمَّوا باسمي ، ولا تَكتَنوا بكنيتي »

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar:

"...Një e pesta është e All-llahut dhe e Pejgamberit..."[18] që do të thotë se Pejgamberit s.a.v.s. i takon ta ndajë atë.

---

17 Në këtë hadith nuk përmenden të pastrehët "Ehlu-s-Suffe", as-habët e varfër që kanë banuar në oborrin e xhamisë së Pejgamberit s.a.v.s., që përmenden në titullin e kaptinës. Për ta flitet në një hadith tjetër të cilin e transmeton Imam Ahmedi, e ndër të tjera thuhet: "Për Zotin, nuk do t'u japë juve e t'i lë të pastrehët, zorrët e të cilëve përdredhen nga uria, ndërsa unë nuk kam çka t'u jap, mirëpo do t'i shes ato (gjëra), e vlerën e tyre do të ia japë të pastrehëve".

18 Fjalët e cituara më lart janë pjesë e ajetit të katërdhjetë e një, të sures **"El-Enfal"**, ndërsa përkthimi i këtij ajeti në tërësi është: "Diheni ju, se çkado që të fitoni në luftë, një e pesta

Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Unë jam vetëm ndarës dhe mbikëqyrës, ndërsa All-llahu e jep atë".**

3114. Na ka treguar Ebu-l-Velidi, këtij Shu'be, këtij Sulejmani, Mensuri dhe Katadi, të cilët thonë se e kanë dëgjuar Salim b. Ebu-l-Xha'din duke treguar se Xhabir b. Abdullahu ka thënë:

- **Njërit prej nesh nga mesi i ensarëve i lindi një djalë dhe deshi t'ia vëjë emrin Muhammed.**

Në versionin e hadithit të cilin e transmeton Mensuri, Shu'bi thotë:

- Ai ensari ka thënë:

- **Fëmijën e bartja në qafë dhe me te shkova tek Pejgamberi s.a.v.s.**

Në versionin të cilin e transmeton Sulejmani thuhet se atij ensariu i lindi një djalë dhe deshi ta pagëzojë me emrin Muhammed, kurse Resulullahu i tha:

---

i takon All-llahut, Pejgamberit dhe farefisit të tij, bonjakëve, udhëtarit, nëse besoni në All-llahun dhe ate që i kemi shpallur robit ton në ditën e fitores, në ditën kur u ndeshën dy taboret. All-llahu, me të vërtetë, është i Plotfuqishëm për çdo gjë".

Sipas këtij ajeti malli i zënë në luftë ndahet në pesë pjesë. Shumica e ulemave islam mendojën se katër pjesët e plaçkës së luftës u ndahen luftëtarëve që kanë marrë pjesë në atë luftë, ndërsa pjesa e pestë i takon atyre që përmenden në ajetin e lartshënuar.

Ebu Hanife mendon se pjesa e pestë duhet ndarë në tri pjesë:

- Pjesa e parë i takon jetimave.
- Pjesa e dytë të varfërve dhe

Pjesa e tretë udhëtarëve.

Sa i përket pjesës e cila i ka takuar Pejgamberit s.a.v.s. dhe familjes, me vdekjen e tij, ajo më nuk vlen. Gjithashtu, ky mendon se para se të ndahet një e pesta e plaçkës së luftës në tri pjesë, nga ajo plaçkë duhet ndarë një pjesë për ura, për xhami dhe për harxhime tjera.

Shafiu mendon se kjo pjesë duhet ndarë në pesë pjesë. Një pjesë i takon All-llahut dhe Pejgamberit të Tij, që shfrytëzohet për nevoja të përgjithshme të muslimanëve, ndërsa katër pjesët tjerë i takojnë familjes së Pejgamberit s.a.v.s., të varfërve dhe udhëtarëve.

Sai përket pjesës e cila i ka takuar Pejgamberit s.a.v.s., mendimet e ulemave islamë ndryshojnë, duke u nisur nga ajo se ajo pasuri ka qenë pronë e tij, apo vetvetiu i ka takuar atij. Buhariu përkrah mendimin e fundit duke thënë: "Pejgamberit s.a.v.s. i takon ndarja e asaj pasurie", dhe në këtë kaptinë cek hadithin i cili dëshmon ate se Pejgamberi s.a.v.s. ka qenë vetëm ndarës i saj.

- Vëri emrin tim, por kurrsesi mos u vini (fëmijëve) ofiqet e mia. Unë jam i caktuar (nga All-llahu) që të jem Kasim (ndarës) dhe të ndaj në mes jush.

Husejni thotë (se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë):

- Jam i dërguar (nga All-llahu) si ndarës, që të ndaj në mes jush.

Kurse Amri thotë se i ka treguar Shu'bi nga Katadi se ai (Katadi) e ka dëgjuar Salimin duke thënë se Xhabiri thosthe:

- Kur Enesi ka dashur t'ia vëjë emrin Kasim, atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha:

- Vëreni emrin tim, por kurrsesi mos i emërtoni (fëmijët) me ofiqet e mia.

٣١١٥ – حدثنا محمد بن يوسف حدثنا سفيان عن الأعمش عن سالم بن أبي الجعد عن جابر بن عبد الله الأنصاري قال «وُلِدَ لرجلٍ منا غلامٌ فسماه القاسمَ، فقالت الأنصارُ: لا نَكنيكَ أبا القاسم ولا نُنعِمُكَ عيناً. فأتى النبيَّ ﷺ فقال: يارسول الله وُلِدَ لي غلامٌ فسمَّيتُهُ القاسمَ، فقالت الأنصارُ: لا نكنيكَ أبا القاسم ولا نُنعِمُكَ عَيناً. فقال النبيُّ ﷺ: أحسنَتِ الأنصارُ، سمُّوا باسمي ولا تكنَّوا بكُنيتي، فإنما أنا قاسم»

3115. Na ka treguar Muhammed b. Jusufi, këtij Sufjani, këtij A'mesh, këtij Salim b. Ebu-l-Xha'di, i cili thotë se Xhabir b. Abdullah El-Ensariu ka thënë:

- Njërit nga ne i lindi një fëmijë, e ai ia vuri emrin atij Kasim, por ensarit i thanë:

- Ne nuk do ta thërasim Ebu-l-Kasim e as që do ta nderojmë!

Atëherë ai shkoi te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i tha:

O Resululllah, më ka lindur një fëmijë, e unë ia kam vënë ermin Kasim, por ensarit më thonë:

- Nuk do të quajmë ty Ebu-l-Kasim, e as që do të respektojmë!

- Mirë të kanë thënë, - i tha Pejgamberi s.a.v.s. dhe vazhdoi duke thënë: **"Emërtoni (fëmijët) me emrin tim, por kurrësesi mos i emërtoni me ofiqet e mia".**[19]

---

19 Si në këtë hadith, edhe në hadithin e mëherëshëm, Pejgamberi s.a.v.s. ua ka ndaluar

٣١١٦ – حدثنا حِبّانُ بن موسى أخبرنا عبدُ الله عن يونسَ عن الزُّهريّ عن حُميدِ بن عبدِ الرحمن أنهُ سمعَ مُعاويةَ يقول: قال رسولُ الله ﷺ «مَن يُردِ اللهُ به خيراً يُفقِّههُ في الدِّين، واللهُ المعطي وأنا القاسمُ، ولا تزالُ هذهِ الأمّةُ ظاهرينَ على مَن خالفَهم حتى يأتيَ أمرُ اللهِ وهم ظاهرون»

3116. Na ka treguar Hibban b. Musa, këtij Abdullahu, këtij Junusi, këtij Zuhriu, këtij Humejd b. Abdu-r-Rahmani, i cili thotë se e ka dëgjuar Muaviun duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Atij që All-llahu ia dëshrion të mirën e udhëzon që t'i kuptojë rregullat e fesë. All-llahu është Ai që jep, ndërsa unë jam vetëm ndarës. Ky popull do të jetë në epërsi ndaj atyre që i kundërvehen (All-llahut) derisa të arrij urdhëri i Tij.

٣١١٧ – حدثنا محمدُ بن سِنانٍ حدّثنا فُلَيحٌ حدّثنا هِلالٌ عن عبدِ الرحمنِ بن أبي عَمرةَ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنهُ أنّ رسولَ اللهِ ﷺ قال «ما أُعطيكم ولا أمنعُكم، إنما أنا قاسمٌ أضعُ حيثُ أُمِرتُ»

3117. Na ka treguar Muhammed b. Sinani, këtij Fulejhi, këtij Hilali, këtij Abdu-r-Rahman b. Ebu Amri, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Unë nuk ju jap juve e as që ju ndaloj asgjë, (ngase vetëm All-llahu jep dhe ndalon), por unë jam vetëm ndarës, vendosi aty ku më është urdhëruar.

---

muslimanëve që pasardhësit e tyre t'i emërtojnë me ofiqin e tij "El-Kasim". Mirëpo, Kurtabiu thotë se shumica e dijetarëve islam mendojnë se nuk është e ndaluar që fëmijëve t'u vënë emrin dhe ofiqat e tij, ndërsa sa i përket rastit konkret në këtë hadith, ata thonë se është deroguar ose ka të bëjë vetëm me as-habin në fjalë. Ata këtë e dëshmojnë duke u bazuar në hadithin të cilin e transmeton Aliu r.a. kur ai vetë e pyet Pejgamberin s.a.v.s.: O Pejgamber i All-llahut, a mundem t'ia vë fëmijës emrin ose ofiqin tënd? - Po, iu përgjigj ai.

Këtë hadith e transmeton Tirmidhiu duke thënë se është burimor (sahih).

٣١١٨ — حدثنا عبدُ اللهِ بنُ يزيدَ حدَّثنا سعيدُ بن أبي أيوبَ قال حدَّثني أبو الأسودِ عن ابنِ أبي عَيَّاشٍ - واسمُه نعمانُ - عن خَولةَ الأنصاريةِ رضيَ اللهُ عنها قالت «سمعتُ النبيَّ ﷺ يقول: إنَّ رجالاً يَتخوَّضونَ في مالِ اللهِ بغيرِ حقٍّ، فلهمُ النارُ يومَ القيامة»

3118. Na ka treguar Abdullah b. Jezidi, këtij Seid b. Ebu Ejjubi, këtij Ebu-l-Esvedi, këtij Ibën Ebu Ajjashi, (i cili quhet Nu'man), këtij Havle Ensarijje, e cila ka thënë:

- E kam dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë: **"Disa njerëz pa të drejtë futen në pasurinë e All-llahut. Ata në Ditën e Gjykimit do të ndëshkohen me zjarr".**[20]

باب قولِ النبيِّ ﷺ «أُحِلَّتْ لكمُ الغنائمُ». وقال اللهُ عزَّ وجلَّ [٢٠ الفتح]:
﴿وعدَكمُ اللهُ مغانمَ كثيرةً تأخذونها﴾ الآية. وهي للعامَّةِ حتى يُبيِّنَه الرسولُ ﷺ

٣١١٩ — حدثنا مسدَّدٌ حدَّثنا خالدٌ حدَّثنا حُصَينٌ عن عامرٍ عن عُروةَ البارقيِّ رضيَ اللهُ عنه عنِ النبيِّ ﷺ قال «الخيلُ معقودٌ في نواصيها الخيرُ والأجرُ والمغنمُ إلى يوم القيامة»

Fjalët e Pejgamberit s.a.v.s. janë: "U është lejuar plaçka e luftës" All-llahu i Lartmadhëruar ka thënë: All-llahu u ka premtuar plaçkë të pasur, të cilën do ta merrni dhe ua shpejtoi këtë juve..."[21]

Ajo (plaçkë) u takon të gjithëve derisa Pejgamberi s.a.v.s. të mos e sqarojë.

3119. Na ka treguar Museddedi, këtij Halidi, këtij Husejni, këtij Amiri, këtij Urve El-Barikijju r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Kuajt**

20 Ky hadith nuk ka të bëjë me ndarjen e plaçkës së luftës, por flet për përvetësimin e pasurisë së All-llahut xh.sh. në përgjithësi, e në te përfshihet edhe plaçka e luftës. Andaj Buhariu duke e radhitur në kaptinën e cila ka të bëjë me ndarjen e plaçkës së luftës, ka dashur që t'ua tërheqë vërejtjen besimtarëve në dënime të ashpra, ndaj atyre që sillen jashtë rregullave që i përcakton Kur'ani dhe Hadithi.

21 Përkthimi i ajetit 20, i sures **"El-Fet'h"** në tërësi është: "All-llahu u ka premtuar juve plaçkë të pasur që do ta fitoni, u shpejtoi këtë juve dhe i peugoi duart e njerëzve, për të qenë ky argument për besimtarët dhe për t'ju udhëzuar juve në rrugën e drejtë".

e lidhur (të cilët janë të dedikaur për luftë), në jelet e tyre kanë mirësi, shpërblime dhe plaçkë lufte deri në Ditën e Gjykimit".

٣١٢٠ – حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب حدثنا أبو الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال «إذا هلك كسرى فلا كسرى بعده، وإذا هلك قيصر فلا قيصر بعده. والذي نفسي بيده لتنفقن كنوزهما في سبيل الله»

3120. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kur të shkatërrohet Kisra (mbreti persian), pas tij nuk do të ketë Kisër (tjetër në Iran), gjithashtu kur të shkatërrohet Kajseri (mbreti bizantin), pas tij nuk do të ketë Kajser (tjetër në Siri). Pasha Atë, në dorë të të cilit është shpirti im, pasuria e tyre gjithsesi do të ndahet për në rrugën e All-llahut".

٣١٢١ – حدثنا إسحاق سمع جريراً عن عبد الملك عن جابر بن سمرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ «إذا هلك كسرى فلا كسرى بعده، وإذا هلك قيصر فلا قيصر بعده. والذي نفسي بيده لتنفقن كنوزهما في سبيل الله»

3121. Na ka treguar Is-haku, këtij Xheriri, këtij Abdu-l-Meliku, këtij Xhabir b. Semuri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kur të shkatërrohet Kisra, nuk do të ketë më Kisër pas tij, gjithashtu kur të shkatërrohet Kajseri, nuk do të ketë Kajser pas tij. Pasha Atë, në dorë të të cilit është shpriti im, pasurinë e tyre gjithsesi do ta ndani për në rrugë të All-lahut".[22]

٣١٢٢ – حدثنا محمد بن سنان حدثنا هشيم أخبرنا سيار حدثنا يزيد الفقير حدثنا جابر بن عبد الله رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ «أحلت لي الغنائم»

22 Pas vdekjes së Pejgamberi s.a.v.s., u pushtua Persia, Siria dhe më von Konstatinopoja dhe me këtë u realizua premtimi i tij.

3122. Na ka treguar Muhammed b. Sinani, këtij Hushejmi, këtij Sejjari, këtij Jezid El-Fekiri, këtij Xhabir b. Abdullahu r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Mua më është lejuar plaçka e luftës".

٣١٢٣ — حدثنا إسماعيل قال حدثني مالك عن أبي الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه
أن رسول الله ﷺ قال « تكفل الله لمن جاهد في سبيله لا يخرجه إلا الجهاد في سبيله، وتصديق كلماته،
بأن يدخله الجنة، أو يرجعه إلى مسكنه الذي خرج منه مع ما نال من أجر أو غنيمة »

3123. Na ka treguar Ismaili, këtij Maliku, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"All-llahu i ka siguruar atij që lufton në rrugën e Tij, - e del për të vetmin qëllim për të luftuar në rrugën e tij dhe për t'u vërtetuar fjalët e Tia, - se do ta shpërblejë me Xhennet ose do ta kthejë atë në shtëpi nga e cila ka dalur (për të luftuar) me shpërblime dhe me plaçkë lufte".

٣١٢٤ — حدثنا محمد بن العلاء حدثنا ابن المبارك عن معمر عن همام بن منبه عن أبي هريرة رضي الله
عنه قال: قال النبي ﷺ « غزا نبي من الأنبياء فقال لقومه: لا يتبعني رجل ملك بضع امرأة وهو يريد أن
يبني بها ولما يبن بها، ولا أحد بنى بيوتا ولم يرفع سقوفها، ولا آخر اشترى غنما أو خلفات وهو ينتظر
ولادها. فغزا. فدنا من القرية صلاة العصر أو قريبا من ذلك، فقال للشمس: إنك مأمورة وأنا مأمور، اللهم
احبسها علينا، فحبست حتى فتح الله عليهم، فجمع الغنائم، فجاءت — يعني النار — لتأكلها فلم تطعمها، فقال: إن
فيكم غلولا، فليبايعني من كل قبيلة رجل، فلزقت يد رجل بيده، فقال: فيكم الغلول، فليبايعني قبيلتك،
فلزقت يد رجلين أو ثلاثة بيده، فقال: فيكم الغلول، فجاءوا برأس بقرة من الذهب فوضعوها، فجاءت
النار فأكلتها. ثم أحل الله لنا الغنائم، رأى ضعفنا وعجزنا فأحلها لنا »

3124. Na ka treguar Muhammed El-Alai, këtij Ibnu-l-Mubareku, këtij Ma'meri, këtij Hemmam b. Munebbihu, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Njëri na pejgamberët (para se të niset) për në betejë i tha popullit të tij:

- Të mos më bashkangjitet ai që është martuar, e që ende nuk ka fjetur me gruan e tij, e as ai që ka ndërtuar shtëpi, e që ende nuk e ka mbuluar atë, si dhe ai që ka blerë (ndonjë) dele ose deve barrsë, e që pret të pjellë.

U nis për në betejë, në vendin (Eriha) arriti aty nga koha e iqindisë dhe i tha diellit:

- Ty të është urdhëruar (që të perëndosh), por edhe mua më është urdhëruar (që të luftoj), (dhe vazhdoi t'i lutet All-llahut): O Zoti ynë, mbaje atë për ne!

(Dielli) nuk perëndoi derisa All-llahu ia mundësoi fitoren, pastaj e tuboi plaçkën e luftës, (ndërkohë) arriti zjarri për ta gëlltitë (plaçkën e luftës), por nuk e gëlltiti, atëherë ai tha:

- Në mesin e juaj ka malverzues, andaj le të më betohet paria e çdo fisi.

(Gjat betimit) dora e njërit prej tyre u ngjit për dorën e tij.

- Në mesin e fisit tënd është mashtruesi - tha ai - **andaj le të më betohet fisi yt.**

Duart e dy-tre vetëve u ngjitën për dorën e tij (gjatë betimit) dhe u tha: **Në mesin tuaj është mashtruesi.**

Ata e sollën një kokë lope prej ari, dhe ia dorëzuan atij.

Më pastaj erdhi zjarri dhe e gëlltiti plaçkën e luftës.

Pas këtij rasti, All-llahu na lejoi plaçkën e luftës. I pa dobësitë dhe paaftësitë tona dhe mu për këtë na lejoi plaçkën e luftës.[23]

---

23 Sipas të dhënave që i jep Hakimi, ai i transmeton nga Ka'b El-Ahbariu, pejgamberi për të cilin bëhet fjalë në këtë hadith, ai është Josh b. Nun, gjithashtu sipas të njejtit burim vendi në të cilin është zhvilluar beteja është quajtur "Eriha".
Sipas Ibën Is-hakut ky pejgamber i është dërguar Israelitëve katërdhjetë vjet pas vdekjes së Musaut a.s.
Pejgamberët e mëherëshëm e tubonin plaçkën e luftë në një vend të caktuar, e nga qielli zbritte një zjarr dhe e kapërdinte ate, njësoj vepronin edhe me kurbanët e tyre. Zjarri këpërdinte vetëm kurbanin i cili pranohej te All-llahu, ndërsa ai që nuk pranohej nuk digjej, andaj edhe plaçka në të cilën ka pasur padrejtësi nuk digjej.

باب . الغنيمة لمن شهد الوقعة

٣١٢٥ - حدثنا صدقة أخبرنا عبد الرحمن عن مالك عن زيد بن أسلم عن أبيه قال عمر رضي الله عنه «ولولا آخر المسلمين ما فتحت قرية إلا قسمتها بين أهلها كما قسم النبي ﷺ خيبر»

Plaçka e luftës i takon atij që ka marrë pjesë në luftë

3125. Na ka treguar Sadaki, këtij Abdu-r-Rahmani, këtij Maliku, këtij Zejd b. Eslemi, këtij i ati i tij, i cili thotë se Umeri r.a. ka thënë:

"Po të mos ishin muslimanët tjerë, të gjitha vendet e pushtuara do t'ia ndaja atyre që u takojnë ato, ashtu siç e ndau Pejgamberi s.a.v.s. Hajberin".

باب من قاتل للمغنم هل ينقص من أجره؟

٣١٢٦ - حدثنا محمد بن بشار حدثنا غندر حدثنا شعبة عن عمرو قال: سمعت أبا وائل قال حدثنا أبو موسى الأشعري رضي الله عنه قال «قال أعرابي للنبي ﷺ: الرجل يقاتل للمغنم، والرجل يقاتل ليذكر، ويقاتل ليرى مكانه، من في سبيل الله؟ فقال: من قاتل لتكون كلمة الله هي العليا فهو في سبيل الله»

A i pakësohet shpërblimi atij që lufton vetëm për plaçkë lufte?

3126. Na ka treguar Muhammed b. Beshari, këtij Gunderi, këtij Shu'be, këtij Amri, i cili thotë se e ka dëgjuar Ebu Vailin duke thënë:

- Më ka treguar Ebu Musa El-Esh'arijju r.a. se një beduin i ka thënë Pejgamberit s.a.v.s.:

- Njëri lufton për plaçkë lufte, tjetri për t'u popullarizuar, e i treti për të treguar trimërinë e tij, andaj cili përj tyre është në rrugën e All-llahut?

- Në rrugën e All-llahut - i tha Resulullahu a.s. - **është vetëm ai, i cili lufton që fjala e All-llahut të jetë më e larta.**

All-llahu ua lejoi Ummetit të Muhammedit a.s. që ta shfrytëzojnë plaçkën e luftës, që njëherit është karakteristikë e këtij Ummeti.

باب قسمة الإمام ما يقدم عليه، ويخبأ لمن لم يحضره أو غاب عنه

٣١٢٧ — **حدثنا** عبد الله بن عبد الوهاب حدثنا حماد بن زيد عن أيوب عن عبد الله بن أبي مليكة «أن النبي ﷺ أهديت له أقبية من ديباج مزررة بالذهب، فقسمها في ناس من أصحابه، وعزل منها واحداً لمخرمة بن نوفل، فجاء ومعه ابنه المسور بن مخرمة، فقام على الباب، فقال: ادعه لي، فسمع النبي ﷺ صوته فأخذ قباء فتلقاه به واستقبله بأزراره فقال: يا أبا المسور خبأت هذا لك، يا أبا المسور خبأت هذا لك، وكان في خلقه شيء». ورواه ابن علية عن أيوب قال حاتم بن وردان حدثنا أيوب عن ابن أبي مليكة عن المسور ابن مخرمة «قدمت على النبي ﷺ أقبية». تابعه الليث عن ابن أبي مليكة

Kur imami ndan atë që i ofrohet (nga plaçka e luftës) dhe kur skajon për ata që nuk janë prezent ose janë larg tij

3127. Na ka treguar Abdullah b. Abdu-l-Vehabi, këtij Hammad b. Zejdi, këtij Ejjubi, këtij Abdullah b. Ebu Mulejki, i cili thotë se Pejgamberit s.a.v.s. i janë dhurar disa guna pëlhure, të qepura me pulla prej ari. Ai, ato ua ndau shokëve të tij, kurse njërën e skajoi për Mehrem b. Nevfelin. Ndërkohë ai erdhi me të birin e tij El-Misver b. Mahremin, u ndal në derë dhe tha: **"Thirrmani atë!"**

Pejgamberi s.a.v.s. e dëgjoi zërin e tij, e mori gunën dhe i doli përpara duke e bartur atë me pulla të kthyera në drejtim të tij dhe i tha:

"Ebu-l-Misver këtë e kam ndarë për ty" Ebu-l-Misver këtë e kam ndarë për ty!"

Mahremi u shpreh ashpër.

Këtë hadith e transmeton edhe Ibën Ulejji nga Ejjubi.

Hatim b. Verdani thotë: "Na ka treguar Ejjubi, këtij Ibën Ebu Mulejki, këtij Misveri r.a., i cili ka thënë:

"Pejgamberit s.a.v.s. i sollën disa guna".

باب كيف قسم النبي ﷺ قريظة والنضير، وما أعطى من ذلك من نوائبه

٣١٢٨ — **حدثنا** عبد الله بن أبي الأسود حدثنا معتمر عن أبيه قال سمعت أنس بن مالك رضي الله عنه يقول «كان الرجل يجعل للنبي ﷺ النخلات حتى افتتح قريظة والنضير، فكان بعد ذلك يرد عليهم»

Si ua ka ndarë Pejgamberi s.a.v.s. pasurinë fisit Kurejdh dhe Nadir dhe ç'ka dhënë nga ajo pasuri për nevoja të jashtëzakonshme

3128. Na ka treguar Abdullah b. Ebu-l-Esvedi, këtij Mu'temiri,këtij i ati i tij, i cili thotë se e ka dëgjuar Enes b. Malikun r.a. duke thënë:

"Një ensari ia dha Pejgamberit s.a.v.s. palmat e tia (për muhaxhirët) derisa u pushtua fisi Kurejdh dhe Nadir, pastaj Resulullahu a.s. ia ktheu atij (palmat).[24]

باب بركة الغازي في ماله حيا وميتا، مع النبي ﷺ وولاة الأمر

٣١٢٩ - حدثني إسحاق بن إبراهيم قال قلت لأبي أسامة: أحدثكم هشام بن عروة عن أبيه عن عبد
الله بن الزبير قال «لما وقف الزبير يوم الجمل دعاني فقمت إلى جنبه فقال: يا بني لا يقتل اليوم إلا ظالم أو
مظلوم، وإني لا أراني إلا سأقتل اليوم مظلوما، وإن من أكبر همي لديني، أفترى يبقي ديننا من مالنا شيئا؟
فقال: يا بني، بع مالنا، فاقض ديني. وأوصى بالثلث، وثلثه لبنيه - يعني بني عبد الله بن الزبير، يقول:
ثلث الثلث - فإن فضل من مالنا فضل بعد قضاء الدين فثلثه لولدك. قال هشام: وكان بعض ولد عبد الله قد
وازى بعض بني الزبير - خبيب وعباد - وله يومئذ تسعة بنين وتسع بنات. قال عبد الله فجعل يوصيني
بدينه ويقول: يا بني إن عجزت عن شيء منه فاستعن عليه مولاي. قال: فوالله ما دريت ما أراد حتى
قلت: يا أبة من مولاك؟ قال: الله. قال: فوالله ما وقعت في كربة من دينه إلا قلت: يا مولى الزبير اقض
عنه دينه، فيقضيه. فقتل الزبير رضي الله عنه ولم يدع دينارا ولا درهما، إلا أرضين منها الغابة، وإحدى
عشرة دارا بالمدينة، ودارين بالبصرة، ودارا بالكوفة، ودارا بمصر. قال: وإنما كان دينه الذي عليه أن
الرجل كان يأتيه بالمال فيستودعه إياه، فيقول الزبير: لا، ولكنه سلف، فإني أخشى عليه الضيعة. وما ولي

24 Pasuria e fisit Benu Nadir llogaritet pjesë e pasurisë të cilën All-llahu xh.sh. i a dhuroi Pejgamberit të Vet, andaj edhe i takon atij. Ai këtë pasuri ia dha muhaxhirëve me pëlqimin e ensarive duke i urdhëruar muhaxhirët që t'ua kthejnë pasurinë që e kishin marrë nga ensaritë me rastin e arritjes në Medine. Ndërkohë u pushtua edhe fisi Kurejdh, kurse mallin e tyre Pejgamberi s.a.v.s. ua ndau as-habëve, e pjesën e cila i takonte atij e caktoi për harxhime të jashtëzakonshme dhe për nevoja të përgjithshme të muslimanëve.

إمارة قط ولا جباية خراج ولا شيئا إلا أن يكون في غزوة مع النبي ﷺ أو مع أبي بكر وعمر وعثمان رضي الله عنهم. قال عبد الله بن الزبير فحسبت ما عليه من الدين فوجدته ألفي ألف ومائتي ألف قال: فلقي حكيم بن حزام عبد الله بن الزبير فقال: يا ابن أخي: كم على أخي من الدين؟ فكتمه فقال مائة ألف. فقال حكيم: والله ما أرى أموالكم تسع لهذه. فقال له عبد الله: أرأيتك إن كانت ألفي ألف ومائتي ألف؟ قال: ما أراكم تطيقون هذا، فإن عجزتم عن شيء منه فاستعينوا بي: قال: وكان الزبير اشترى الغابة بسبعين ومائة ألف. فباعها عبد الله بألف ألف وستمائة ألف: ثم قام فقال: من كان له على الزبير حق فليوافنا بالغابة. فأتاه عبد الله بن جعفر ـ وكان له على الزبير أربعمائة ألف ـ فقال لعبد الله: إن شئتم تركتها لكم. قال عبد الله: لا. قال: فإن شئتم جعلتموها فيما تؤخرون إن أخرتم. فقال عبد الله: لا. قال قال: فاقطعوا لي قطعة. قال عبد الله: لك من ها هنا إلى ها هنا. قال فباع منها فقضى دينه فأوفاه، وبقي منها أربعة أسهم ونصف، فقدم على معاوية ـ وعنده عمرو بن عثمان والمنذر بن الزبير، وابن زمعة ـ فقال له معاوية: كم قومت الغابة؟ قال: كل سهم مائة ألف. قال: كم بقي؟ قال: أربعة أسهم ونصف. فقال المنذر بن الزبير: قد أخذت سهما بمائة ألف. وقال عمرو بن عثمان: قد أخذت سهما بمائة ألف. وقال ابن زمعة: قد أخذت سهما بمائة ألف. فقال معاوية كم بقي؟ فقال: سهم ونصف. قال: أخذته بخمسين ومائة ألف. قال: وباع عبد الله بن جعفر نصيبه من معاوية بستمائة ألف. فلما فرغ ابن الزبير من قضاء دينه قال بنو الزبير: اقسم بيننا ميراثنا. قال: لا والله لا أقسم بينكم حتى أنادي بالموسم أربع سنين: ألا من كان له على الزبير دين فليأتنا فلنقضه: قال: فجعل كل سنة ينادي بالموسم. فلما مضى أربع سنين قسم بينهم. قال: وكان للزبير أربع نسوة، ورفع الثلث فأصاب كل امرأة ألف ألف ومائتا ألف»

Bereqeti i pasurisë së luftëtarit, i cili ka luftuar me Pejgamberin s.a.v.s. dhe me personalitetet tjera të shquara

3129. Më ka treguar Is-hak b. Ibrahimi se e ka pyetur Ebu Usamen:

- A ju ka treguar juve Hisham b. Urve nga i ati i tij, e ky nga Abdullah b. Zubejri r.a., i cili ka thënë:

- Pasi që Zubejri hyri në luftën **"te devet"**, më thirri, e unë qëndroja pranë tij, kur ai më tha:

, - **Vogëlush, sot askush nuk vritet pa e prdorur forcën ndaj ndokujt, ose ndokush pa e përdorur forcën ndaj tij. Unë shoh se sot do të vritem sikur ai që ndokush e përdorë forcën ndaj tij. Hallin më të madh e kam borxhin tim. Çka mendon, a do t'i mbulojë pasuria e jonë borxhet?**

Pastaj më tha: - **Vogëlush, shite pasurinë tonë dhe laji borxhet!**

Një të tretën e la testament (për të varfërit), kurse një të tretën për djemt e tij, d.m.th. djemve të Abdullah b. Zubejrit, duke thënë:

- **Një të tretën e asaj një të trete, nëse mbetet pasi që t'i lash borxhet, epja fëmijëve tuaj.**

Hishami thotë:

- disa fëmijë të Abdullahut, si Hubejbi dhe Abbadi ishin moshatarë me ca fëmijë të Zubejrit. Atëkohë Zubejri kishte nëntë djem e nëntë vajza.

Abdullahu më pastaj thotë:

- Në testament ma la borxhin dhe më tha:

- **Vogëlush, nëse të mbetet diç pa kthyer (nga borxhi), kërko ndihmë nga Mbrojtësi im.**

- **Pasha All-llahun** - thotë Abdullah - **nuk e kuptoja derisa e pyeta:**

- **Baba, kush është mbrojtësi yt?**

- **All-llahu**, - m'u përgjigj.

- **Pasha All-llahun** - thotë Abdullahu - **sa herë që kam ra në hall me borxhet e tia, thosha:**

- **O Mbrojtës i Zubejrit, ktheje borxhin e tij! Ai i kthente ato.**

Zubejri u vra, e pas vetes nuk la asnjë dinar e asnjë derhem, pos disa arave, në mesin e të cilave ishte edhe (ara) El Gabe, (toka në fshatrat e Medines), njëmbëdhjetë shtëpi në Medine, dy në Basra, një në Kuffe dhe një në Egjypt.

Abdullahu thotë se borxhi me të cilin ka qenë i ngarkuar ai (nuk ka qenë borxh i zakonshëm), por kur ndokush vinte dhe kërkonte që ai t'ia ruajë pasurinë, Zubejri i thoshte:

- **Jo (në ruajtje), por ajo do të mbetet borxh imi, ngase frikohem të mos dështojë.**

Asnjëherë nuk ka qenë në vende udhëheqës e as që ka tubuar tatime, apo diç tjetër, pos që ka shkuar në luftë me Pejgamberin s.a.v.s., me Ebu Bekrin, Umerin dhe Uthmanin r.a.

Abdullah b. Zubejri thotë se ia kam llogaritur sesa borxhe ka, dhe doli se ai i kishte dy milion e dyqind mijë (dinarë) borxh.

Urve thotë - Hakimi b. Hizami e takoi Abdullah b. Zubejrin dhe i tha:

- **Sa borxh ka vëllai im?**

Ai e fshehu (pjesën më të madhe) duke i thënë:

- **Njëqind mijë (dinar).**

- **Pasha All-llahun** - thotë Hakemi - **mendoj se pasuria e juaj nuk mundet t'i mbulojë!**

- **E çka mendon** - i tha Abdullahu - nëse **(borxhi) është dy milion** e **dyqind mijë?**

- **Mendoj** - tha ai, - se **ju kurrsesi nuk do të mundeni t'i ktheni,** nëse **nuk mundesh t'i kthesh, kërko ndihmë nga unë.**

Urve thotë: - **Zubejri e bleu (arën) El-Gabë për njëqind e shtatëdhejtmijë, kurse Abdullahu atë e shiti për një milion e gjashtëqind mijë, pastaj u ngrit dhe tha:**

Atij që i ka borxh Zubejri, le të vijë në El-Gabë!

Abdullah b. Xha'feri shkoi, ngase Zubejri i kishte mbetur borxh katërqind mijë dhe i tha:

- **Nëse dëshiron do t'ia fali.**

- **Jo** - Tha Abdullahu.

- **Mundesh t'i lësh për më vonë nëse len diç për më vonë, i tha Abdullah b. Xha'feri.**

- **Jo** - tha Abdullahu.

Abdullahu thotë se Abdullah b. Xha'feri i tha:

Atëherë ma ndaj një pjesë të saj.

- **Ty do të takojë** - i tha Abdullahu - **prej këtu e deri këtu.**

Urve thotë: "**Ai (Abdullahu) e shiti një pjesë (të El-Gabes) dhe shtëpitë në Medine) dhe i ktheu borxhet e tij. Ajo pjesë ia mbuloi borxhet dhe prapë i mbetën katër sehm e gjysmë**".[25]

---

25 "Sehm" është masë për matje të sipërfaqes, që është e barabartë me 7 293 m^2.

Më pastaj shkoi te Muaviu (në Damask) ku atje takoi Amër b. Uthmanin, Mundhir b. Zubejrin dhe (Abdullah) b. Zem'anë.

- **Sa është vlerësuar (toka) El-Gabë?** - pyeti Muaviu.

- **Një sehm është vlerësuar njëqind mijë,** - ia ktheu ai

- **Edhe sa kanë mbetur (pa u shitur)?** - pyeti Muaviu.

- **Edhe katër sehm e gjysmë,** - iu përgjigj ai.

- **Unë blej një** sehmë **- tha Mundhir b. Zubejri** - për njëqind mijë.

- **Edhe unë e blej një sehmë për njëqind mijë,** - tha Amër b. Uthmani.

- **Edhe unë e blej një sehmë për njëqind mijë** - tha Abdullah b. Zem'a.

- **Sa kanë mbetur (pa u shitur),** - peyti Muaviu.

- **Një sehmë e gjysmë,** - iu përgjigj ai.

Atëherë Muaviu i tha:

- **E blej atë për njëqind e pesëdhjetë mijë.**

Urve thotë se Abdullah b. Xha'feri pjesën e tij ia shiti Muaviut për gjashtëqind mijë.

Kur Ibën Zubejri i ktheu borxhet, fëmijët e Zubejrit i thanë:

- **Na ndaj pjesën që e kemi trashëguar!**

- **Jo, pasha All-llahun** - tha ai - **nuk do t'ua ndaj atë derisa të mos e kumtojë gjatë kohës së haxhit brenda katër viteve të ardhshme se: "Kujt i ka mbetur borxh Zubejri le të lajmërohet që t'ia kthej!"**

Urve më pastaj thotë se për çdo vit gjatë kohës së haxhit është publikuar rregullisht, e pas katër viteve ua ndau atyre.

Gjithashtu Urve thotë se Zubejri i ka patur katër gra. Abdullahu e ndau një të tretën (e pasurisë së tij për testament) dhe prapë për secilën nga ato mbetën nga një milion e dyqind mijë.[26]

---

26 Rrëfimi për Zubejr Ibën Avvamin dhe vrasja e tij pas betejës së asthuquajtur "Te devja", që është zhvilluar në vitin 36 H. në prgjithësi është e njohur, ndërsa rastin të cilin e përmend këtu Buhariu është vetëm një bisedë rsti e një as-habi (Abdullah b. Zubejr).

Nga e tërë kjo të cilën Buhariu e cek në këtë kaptinë, në rangun e hadithin konsiderohet vetëm pjesa ku thuhet:

"Ai asnjëherë nuk ka qenë në vende udhëheqëse, e as tagrambledhës pos që e ka shoqëruar Pejgamberin s.a.v.s. në beteja në të cilat ai ka marrë pjesë", Piëkrisht me këtë

باب إذا بعث الإمام رسولاً في حاجة، أو أمره بالمقام، هل يسهم له؟

٣١٣٠ - حدثنا موسى حدثنا أبو عوانة حدثنا عثمان بن موهب عن ابن عمر رضي الله عنهما قال «إنما تغيب عثمان عن بدر فإنه كان تحته بنت رسول الله ﷺ، وكانت مريضة، فقال له النبي ﷺ: إن لك أجر رجل ممن شهد بدراً وسهمه»

Kur eprori e dërgon kuririn e tij (për të kryer) ndonjë obligim, ose e urdhëron që të mbetet aty ku është (në shtëpi), a i takon edhe atij diç nga plaçka e luftës

3130. Na ka treguar Musai, këtij Ebu Avani, këtij Uthman b. Mevhebi, i cili thotë se Ibën Umeri r.a. ka thënë:

- Uthmani nuk mori pjesë në luftën e Bedrit, ngase ishte martuar me vajzën e Pejgamberit s.a.v.s. e ajo atëkohë ishte e sëmurë, andaj Pejgamberi s.a.v.s. i tha atij:

"Edhe ti je i shpërblyer njësoj si ata që kanë marrë pjesë (në luftë), gjithashtu të takon pjesë nga plaçka e luftës".

---

pjesë ndërlidhet edhe titulli i kaptinës, ngase bereqeti i pasurisë së Zubejrit ka qenë mu në atë se ai pasurinë e tij e ka fituar duke luftuar me Pejgamberin s.a.v.s., me Ebu Bekrin, Umerin dhe Uthmanin.

Vlera e pasurisë së Zubejrit nuk përputhet me shumën që e kanë marrë gratë e tij, nëse ajo llogaritet në bazë të rregullave të trashëgimisë, e që sipas rregullave të së drejtës islame për trshëgimin, pasuria e tij vlen 9600000 më tepër sesa që ceket aty.

Ibën Haxheri duke e llogaritur pasurinë e Zubejrit, ai konstaton se pasuria e Zubejrit ka vlejtur 50.200.000, ajo është shtuar për 9, 600.000 brenda katër viteve, aq sa edhe e zvarriti Abdullahu ndarjen e pasurisë të cilën e trashëgoi nga i ati i tij.

Nga rasti i Zubejrit mund të përfundojmë se:

- Preferohet që para se të nisesh në luftë të lëshë testament.
- Trashëgimtarit i lejohet që ta zvarritë ndarjen e pasurisë së trashëguar derisa të mos lahen borxhet dhe të mos ndahet pjesa e pasurisë të cilën testatori e cekë në testament.
- Lejohet që një pjesë e pasurisë t'u ndahet nipave, po qe se ndokush e konteston pjesën që ata e trashëgojnë sipas së drejtës islame.
- Lejohet që trashëgimtari ta blejë një pjesë të pasurisë së trashëguar, ashtu siç veproi Mundhiri duke blerë një pjesë të pasurisë së trshëtguar nga i ati i tij.
- Mallkohet ai që i jep borxh atij që nuk është në gjendje ta kthejë ate si dhe ai që borxhin e marrë nuk e shfrytëzon në gjëra të dobishme.

باب : ومن الدليل على أن الخمس لنوائب المسلمين ما سأل هوازن النبي ﷺ - برضاعه فيهم - فتحلل من المسلمين ، وما كان النبي ﷺ يعد الناس أن يعطيهم من الفيء والأنفال من الخمس ، وما أعطى الأنصار ، وما أعطى جابر بن عبد الله من تمر خيبر

Dëshmitë se një e pesta dedikohet për harxhimet e jashtëzakonshme të muslimanëve

- Ç'kërkoi fisi Havazin nga Pejgamberi s.a.v.s. për gjirin që e kishte thithur ai tek ata,

- Ç'u premtoi Pejgamberi s.a.v.s. muslimanëve nga një e pesta dhe të ardhurat e rregullta për lirimin e robërve të (fisit Hevazin),

- Ç'u dha Pejgamberi s.a.v.s. ensarive (nga pasuria e fisit Benu Kurejdhë) dhe

- Ç'i dha Xhabir b. Abdullahut nga palmat e Hajberit.

٣١٣١ ، ٣١٣٢ — حدثنا سعيد بن عفير قال : حدثني الليث قال حدثني عقيل عن ابن شهاب قال : وزعم عروة أن مروان بن الحكم والمسور بن مخرمة أخبراه « أن رسول الله ﷺ قال حين جاءه وفد هوازن مسلمين فسألوه أن يرد إليهم أموالهم وسبيهم، فقال لهم رسول الله ﷺ : أحب الحديث إلي أصدقه ، فاختاروا إحدى الطائفتين : إما السبي وإما المال ، وقد كنت استأنيت بهم - وقد كان رسول الله ﷺ انتظرهم بضع عشرة ليلة حين قفل من الطائف - فلما تبين لهم أن رسول الله ﷺ غير راد إليهم إلا إحدى الطائفتين قالوا : فإنا نختار سبينا ، فقام رسول الله ﷺ في المسلمين فأثنى على الله بما هو أهله ثم قال : أما بعد فإن إخوانكم هؤلاء قد جاءونا تائبين ، وإني قد رأيت أن أرد إليهم سبيهم ، من أحب أن يطيب فليفعل ، ومن أحب منكم أن يكون على حظه حتى نعطيه إياه من أول ما يفيء الله علينا فليفعل . فقال الناس قد طيبنا ذلك يا رسول الله لهم ، فقال لهم رسول الله ﷺ : إنا لا ندري من أذن منكم في ذلك ممن لم يأذن ، فارجعوا حتى يرفع إلينا عرفاؤكم أمركم ، فرجع الناس . فكلمهم عرفاؤهم ثم رجعوا إلى رسول الله ﷺ فأخبروه أنهم قد طيبوا فأذنوا - فهذا الذي بلغنا عن سبي هوازن »

3131, 3132. Na ka treguar Seid b. Ufejri, këtij Lejthi, këtij Ukajli, këtij Ibën Shihabi, i cili ka thënë:

- Urve thotë se Mervan b. El-Hakemi dhe Misver b. Mahremi i kanë treguar atij se Pejgamberi s.a.v.s., kur i ka shkuar delegacioni i fisit Havazin, pasi që e kishin pranuar Islamin, për të kërkuar nga ai që t'ua kthejë atyre pasurinë dhe robërit e tyre, tha:

- **Fjalët, që më së shumti i dua janë ato që janë të sinqerta, andaj zgjidhni njërën nga ato të dyja: - ja robërit, ja pasurinë, unë i kam mbajtur (nuk i kam ndarë).**

Pejgamberi s.a.v.s. i priti dhjetë net e më tepër, derisa u kthye nga Taifi dhe, kur e panë ata se Pejgamberi s.a.v.s. do t'ua plotësojë vetëm njërën nga dy kërkesat e tyre, i thanë:

- **Zgjodhëm robërit tanë.**

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. u ngrit para masës, e falënderoi All-llahun, si zakonisht dhe tha:

- **Ja, vëllezërit e juaj, këta, kanë ardhur të penduar (pasi që e pranuan Islamin), kurse unë kam vendosur t'ua kthej robërit atyre, andaj ai që dëshiron që këtë ta bëjë vullnetarisht, le të urdhërojë, e ai që dëshiron që ta mbajë pjesën e tij derisa t'ia ndajmë (kompenzimin) nga plaçka e luftës, të cilën All-llahu do të na falë, le ta mbajë.**

Të pranishmit i thanë:

- **O Resulullah, vullentarisht ne i japim.**

- **Nuk e dimë** - u tha Pejgamberi s.a.v.s. - se **kush është dakord për këtë e kush jo, andaj kthehuni dhe vendimin e juaj për këtë le të na e sjellë paria e juaj.**

Atëherë masa u kthye, biseduan me parin e tyre, erdhën tek Pejgamberi s.a.v.s., e lajmëruan ate se edhe paria e tyre me gjithë zemër e pranuan dhe lejuan (lirimin e tyre).

Ja, kjo është e tërë ajo që na ka arritur lidhur me robërit e fisit Havazin.

٣١٣٣ — حدثنا عبدُ الله بنُ عبدِ الوهّاب حدَّثنا حمّادٌ حدَّثنا أيوبُ عن أبي قِلابة. قال وحدَّثني القاسمُ ابنُ عاصمٍ الكُلَيبيُّ - وأنا لحديثِ القاسمِ أحفظُ - عن زَهْدَمٍ قال «كنّا عند أبي موسى، فأتى ذِكرُ دَجاجةٍ وعندَه رجلٌ من بني تَيمِ الله أحمرُ كأنهُ منَ الموالي، فدعاهُ للطعام فقال: إني رأيتهُ يأكلُ شيئاً فقذِرتُه، فحلفتُ أن لا آكلَ. فقال: هَلُمَّ فلأُحدِّثكم عن ذلك: إني أتيتُ رسولَ الله ﷺ في نَفَرٍ منَ الأشعَريينَ نَستَحمِلهُ، فقال: والله لا أحمِلُكم، وما عندي ما أحمِلُكم. وأُتيَ رسولُ الله ﷺ بنَهْبِ إبلٍ فسألَ عنّا فقال: أينَ النفرُ الأشعَريونَ؟ فأمرَ لنا بخمسِ ذَودٍ غُرِّ الذُّرى، فلما انطلقْنا قلنا: ما صنَعْنا؟ لا يُبارَكُ لنا. فرجَعْنا إليه فقلنا: إنا سألناكَ أن تحمِلَنا، فحلفتَ أن لا تَحمِلَنا، أفنسيتَ؟ قال: لستُ أنا حملتُكم، ولكنَّ اللهَ حملَكم، وإني والله إن شاءَ اللهُ لا أحلِفُ على يمينٍ فأرى غيرَها خيراً منها إلا أتيتُ الذي هو خيرٌ وتحلَّلتُها»

3133. Na ka treguar Abdullah b. Abdu-l-Vehabi, këtij Hammadi, këtij Ejjubi, këtij Ebu Kilabi. Ejjubi thotë se i ka treguar edhe Kasim b. Asim El-Kulejbi dhe se hadithi (të cilin ia ka transmetuar) Kasimi më mirë i kujtohet. Ata që të dy e transmetojnë nga Zehdemi, i cili ka thënë:

- Kemi qenë tek Ebu Musau, u përmendën pulat, e tek ai ishte një pjesëtar i fisit Tejmullah, lëkurëbardhë, sikur të ishte nga robërit e liruar grekë. Ebu Musau e ftoi që të ofrohet në sofër, ndërsa ai tha:

- E kam parë (pulën) duke ngrënë diç, që nga ai rast jam neveritur dhe jam betuar se nuk do ta ha (mishin e saj)!

- **Eja** - tha ai - **të të tregoj për atë (betimin). Kam shkuar tek Pejgamberi s.a.v.s. me një grup ensarësh për të kërkuar nga ai deve për bartje.**

- **Për Zotin**, - tha ai - **nuk u jap, ngase nuk kam ç't'u jap.**

Më pastaj Pejgamberi s.a.v.s. mori ca deve nga plaçka e luftës dhe pyeti për ne: **"Ku është grupi i ensarëve?"**

Urdhëroi që të na japin pesë deve të vogla me gunga të bardha.

Kur u larguam, thamë: **Ç'bëmë ne! Kjo nuk do të na bekojë, andaj u kthyem dhe i thamë:**

- Ne nga ju kërkuam që të na epni deve për bartje, e ju u betuat se nuk do të na jepnit. A mos keni harruar?

- Unë nuk u kam dhënë devet për bartje - tha ai - a**to Alll-llahu ua ka dhënë. Pasha All-llahun, nëse All-llahu don, asnjëherë nuk do të betohem për diç kur e shoh se e kundërta (nga ajo që jam betuar- është më e drejtë, do të veproj ashtu siç është më mirë.**[27]

٣١٣٤ — حدثنا عبدُ اللهِ بن يوسفَ أخبرَنا مالكٌ عن نافعٍ عن ابنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما أنَّ رسولَ اللهِ ﷺ بعثَ سريةً فيها عبدُ اللهِ بنُ عمرَ قِبَلَ نجدٍ فغنموا إبلاً كثيرةً ، فكانت سهامُهم اثنى عشرَ بعيراً أو أحدَ عشرَ بعيراً ، ونُفِّلوا بعيراً بعيراً »

3134. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. e dërgoi një arradhë, - në mesin e tyre ka qenë edhe Abdullah b. Umeri -, në drejtim të Nexhdit, e nga plaçka e luftës morën një tufë deve, çdo njëri prej tyre mori nga dymbëdhjetë ose njëmbëdhjetë deve dhe nga një për shok.

٣١٣٥ — حدثنا يحيى بنُ بُكيرٍ أخبرَنا الليثُ عن عُقيلٍ عن ابنِ شهابٍ عن سالمٍ عن ابنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما « أنَّ رسولَ اللهِ ﷺ كان يُنفِّلُ بعضَ مَن يَبعثُ منَ السَّرايا لأنفسِهم خاصةً سِوَى قَسمِ عامةِ الجيشِ »

3135. Na ka treguar Jahja b. Bukejri, këtij Lejthi, këtij Ukajli, këtij Ibën Shihabi, këtij Salimi, i cili thotë se Ibën Umeri r.a. ka thënë:

Pejgamberi s.a.v.s. i shpërblente vëzhguesit, të cilët i dërgonte (për të vëzhguar), enkas nga plaçka e luftës, pos asaj që i jepte tërë ushtrisë.[28]

27 Nga ky rast shihet se ai që betohet në diç, e që më vonë sheh se më mirë do të ishte nëse vepron në të kundërtën nga ajo që është betuar, i lejohet ta thejë betimin dhe të veprojë ashtu si është më mirë, por me kusht që atë ta bëjë haptas.

Gjithashtu, nga ky hadith shihet se për të zotin e shtëpisë është punë e lavdërar që të ftojë musafirë për t'u dhënë ushqim, duke u mbështetur në ate se në sofër të përbashkët është berëqeti.

28 Hadithi i lartshënuar lejon që vëzhguesve t'u jepet sasi më e madhe nga plaçka e luftës sesa luftëtarëve të zakonshëm, duke marrë parasysh rolin e tyre në luftë dhe me te t'u jepet kurajo në aksionet e tjera. Kjo pjesë, atyre u ndahet pasi që të ndahet një e pesta nga plaçka e luftës.

٣١٣٦ - حدّثنا محمدُ بنُ العَلاء حدّثنا أبو أسامةَ حدّثنا بُرَيدُ بنُ عبدِ اللهِ عن أبي بُردةَ عن أبي موسى رضيَ اللهُ عنه قال «بلَغَنا مَخرَجُ النبيِّ ﷺ ونحنُ باليمنِ، فخرَجْنا مُهاجِرينَ إليه - أنا وأخَوانِ لي أنا أصغَرُهم: أحدُهما أبو بُردةَ والآخَرُ أبو رُهم - إمّا قال في بِضعٍ وإمّا قال في ثلاثةٍ وخمسينَ أو اثنينِ وخمسينَ رجلاً من قومي، فركِبْنا سفينةً، فألقَتْنا سَفينتُنا إلى النَّجاشيِّ بالحبشة، ووافَقْنا جعفرَ بنَ أبي طالبٍ وأصحابَهُ عندَه، فقال جعفرٌ: إنّ رسولَ اللهِ ﷺ بعثَنا هاهنا، وأمَرَنا بالإقامة، فأقيموا معَنا. فأقَمنا معَهُ حتى قَدِمْنا جميعاً، فوافَقْنا النبيَّ ﷺ حينَ افتتحَ خيبرَ، فأسهَمَ لنا - أو قال: فأعطانا - منها، وما قسَمَ لأحدٍ غابَ عن فتحِ خيبرَ منها شيئاً، إلا لمن شهِدَ معَهُ، إلا أصحابَ سفينتِنا معَ جعفرٍ وأصحابِه، قسَمَ لهم معَهم»

3136. Na ka treguar Muhammed b. El-Alai, këtij Ebu Usame, këtij Burejd b. Abdulahu, këtij Ebu Burda, i cili thotë se Ebu Musa r.a. ka thënë:

"U njoftuam për nisjen e Pejgamberit s.a.v.s. për në betejë. Unë me dy vëllezërit e mi, unë isha më i riu, pasi ishim në Jemen, u nisëm që të vendosemi tek ai. Njëri prej vëllezërve ishte Ebu Burda, kurse tjetri Ebu Ruhmi", (Njëri nga transmetuesit thotë): ose ka thënë: **"në mesin e disave"**, ose ka thënë: **"Në mesin e pesëdhjetë e tre ose pesëdhjetë e dy njerëzve nga populli im. Hypëm në një anije, e cila na solli te Naxhashijju në Abisini. Tek ai takuam Xha'fer b. Ebu Talibin dhe shokët e tij.**

Xha'feri tha:

- **Pejgamberi s.a.v.s. na ka dërguar këtu dhe na ka urdhëruar që të qëndrojmë, andaj rrini edhe ju me ne.**

Aty qëndruam derisa u nisëm bashkë për në Medine.

Me Pejgamberin s.a.v.s. u takuam kur ai e çliroi Hajberin dhe na bëri pjesëtarë të barabartë, ose ka thënë: **Dhe na dha një pjesë nga plaçka e luftës, e nuk u ndau atyre që nuk kishin marrë pjesë në çlirimin e Hajberit. U ndau vetëm atyre që luftuan me te dhe atyre që ishin në**

Tahviu nga Ma'ni transmeton se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "Nuk ka shpërblim të posaçëm para se të ndahet një e pesta e plaçkës". Andaj shpërblimet e posaçme ndahen nga një e pesta, ndërsa pjesa tjetër u ndahet luftëtarëve.

anijen tonë me Xha’ferin dhe me bashkudhëtarët e tij. Edhe atyre u ndau.[29]

٣١٣٧ - حدثنا علي حدثنا سفيان حدثنا محمد بن المنكدر سمع جابرا رضي الله عنه قال «قال رسول الله ﷺ: لو قد جاءنا مال البحرين لقد أعطيتك هكذا وهكذا وهكذا. فلم يجئ حتى قبض النبي ﷺ. فلما جاء مال البحرين أمر أبو بكر مناديا فنادى: من كان له عند رسول الله ﷺ دين أو عدة فليأتنا. فأتيته فقلت: إن رسول الله ﷺ قال لي كذا وكذا. فحثا لي ثلاثا. وجعل سفيان يحثو بكفيه جميعا، ثم قال لنا: هكذا قال لنا ابن المنكدر. وقال مرة: فأتيت أبا بكر فسألت فلم يعطني، ثم أتيته فلم يعطني، ثم أتيته الثالثة فقلت: سألتك فلم تعطني، ثم سألتك فلم تعطني، ثم سألتك فلم تعطني، فإما أن تعطيني وإما أن تبخل عني. قال: قلت تبخل علي، ما منعتك من مرة إلا وأنا أريد أن أعطيك» قال سفيان وحدثنا عمرو عن محمد بن علي عن جابر «فحثا لي حثية وقال: عدها، فوجدتها خمسمائة قال: فخذ مثلها مرتين» وقال -يعني ابن المنكدر-: وأي داء أدوأ من البخل

3137. Na ka treguar Aliu, këtij Sufjani, këtij Muhammed b. El-Munkediri, i cili thotë se e ka dëgjuar Xhabirin r.a. duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. i ka thënë:

- Po të më arrijë malli nga Bahrejni, do të epja kaq e kaq.

Pejgamberi s.a.v.s. vdiq e ai mall nuk i arriti. Kur arriti malli i Bahrejnit, Ebu Bekri e urdhëroi lajmëtarin që të lajmërojë se:

29 Plaçka e luftës u ndahet vetëm luftëtarëve që kanë marrë pjesë në atë betejë ku edhe ësthë fituar ajo plaçkë, kurse në këtë rast u ndahet edhe muhaxhirëve nga Abisinia dhe Jemeni, andaj edhe ulematë islamë këtë rast e sqarojnë në mënyra të ndryshme:
- Disa thonë se për pjesëmarrjen e muhaxhirëve të lartpërmendur në atë plaçkë lufte, Pejgamberi s.a.v.s. e mori pëlqimin nga vetë pjesëtarët e luftës.
- Të tjerët thonë se atyre u është ndarë vetëm nga ajo pjesë e plaçkës e cila është konfiskuar pa luftë.
- Disa të tjerë thonë se atyre u është ndarë nga një e pesta e plaçkës së luftës, të cilën edhe ashtu Pejgamberi s.a.v.s. e ka ndarë sipas dëshirës së vet.
Mendimi i fundit përputhet me titullin që Buhariu e titullon kaptinën në fjalë.

- Kush ka patur te Pejgamberi s.a.v.s. për të kërkuar farë borxhi ose ndonjë premtim, le të urdhërojë! Shkova tek ai - thotë Xhabiri - **dhe i thhashë:**

- Pejgamberi s.a.v.s. më ka thënë këtë e këtë! M'i ndau tre palë grushta (nga plaçka e luftës).

Sufjani (duke na treguar) merrte me të dy duart dhe na tha:

- Kështu na ka thënë Ibnul Munkediri.

Me një rast tjetër, Xhabiri ka thënë:

- Kam shkuar tek Ebu Bekri dhe kam kërkuar nga ai (premtimin e Pejgamberit s.a.v.s.), por ai nuk më dha, pastaj përsëri kam shkuar, prapë nuk më dha, dhe për herë të tretë kam shkuar dhe i thashë: **"Kam kërkuar nga ti, e nuk më ke dhënë, prapë kam kërkuar, nuk më ke dhën, për herë të tretë kam kërkuar, nuk më ke dhën. Andaj, më jep ose më refuzo!**

- **Ti thua se unë të kam refuzuar** - tha ai. - **Asnjëhrë nuk të kam refuzuar, e nuk kam dashur të të jap (premtimin e Resulullahut).**

Sufjani thotë: - Na ka treguar Amri, këti Muhammed b. Aliu, këtij Xhabiri, i cili ka thënë: **"Atëherë m'i mbushi grushtat dhe më tha: "Numëroi!" Kam vlerësuar se ajo (që më dha) vlente pesëqind (derhem). "Merr edhe dy herë aq"**, më tha.

Ibnu-l-Munkediri tha: **"Po, cila sëmundje është më e keqe se koprracia".**[30]

٣١٣٨ — حدثنا مسلمُ بن إبراهيمَ حدثنا قُرَّةُ بن خالدٍ حدثنا عمرُو بن دينارٍ عن جابرِ بنِ عبدِ الله رضيَ اللهُ عنهما قال « بينما رسولُ الله ﷺ يَقسِمُ غنيمةً بالجِعْرانةِ إذ قال له رجل: اعدِلْ. فقال: لقد شَقِيتُ إن لم أعدِلْ »

3138. Na ka treguar Muslim b. Ibrahimi, këtij Kurre b. Halidi, këtij Amër b. Dinari, i cili thotë se Xhabir b. Abdullahu r.a. ka thënë:

---

30 Ebu Bekri e kishte zvarritur premtimin që Muhammedi a.s. ia kishte premtuar Xhabirit për shkak të disa punëve që i kishte, e që ishin më prioritare ose nga frika se Xhabiri lakmonte në atë pasuri ose nga ajo se pas tij do të lajmërohen njerëz tjerë po me të njëjtat kërkesa.

- Derisa Pejgamberi s.a.v.s. ndante plaçkën e luftës në Xhi'ranë, njëri nga të pranishmit i tha: **"Bënu i drejtë!"**

- **Humbe, nëse nuk jam i drejtë** - i tha Resulullahu a.s.[31]

بَابُ مَا مَنَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الأُسَارَى مِنْ غَيْرِ أَنْ يُخَمِّسَ

٣١٣٩ — حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ «أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فِي أُسَارَى بَدْرٍ: لَوْ كَانَ الْمُطْعِمُ بْنُ عَدِيٍّ حَيًّا ثُمَّ كَلَّمَنِي فِي هَؤُلَاءِ النَّتْنَى لَتَرَكْتُهُمْ لَهُ»

Cilët robër Pejgamberi s.a.v.s. i liroi e nuk e ndau një të pestën

3139. Na ka treguar Is-hak b. Mensuri, këtij Abdu-rr-Rrezaku, këtij Ma'meri, këtij Zuhrijju, këtij Muhammed b. Xhubejri, këtij i ati i tij, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. sa i përket robërve të Bedrit ka thënë:

"Po të jetë gjallë Mut'im b. Adijji, e të ndërmjetësonte tek unë për këta qelbanikë, do t'ia liroja".[32]

---

31 Xhi'ran është vend afër Mekkës, që ka të bëjë me plaçkën e luftës gjatë betejës kundër fisit Hevazin pas betejës së Hunejnit, ku është zënë një shumë e madhe nga pasuria e tyre. Thuhet se në atë betejë janë zënë gjashtë mijë rob, nëntdhjetë e katër mijë deve dhe më shumë se katërdhjet mijë dele dhe rreth katër mijë okë argjend. Nga ky mall Muhammedi a.s. u ka dhënë edhe atyre, zemrat e të cilëve duhej përvetësuar për shkak të autoritetit që gëzonin në mesin e tyre. Në favor të kësaj flet edhe rasti kur njeriu i cili i kishte thënë Muhammedit a.s. "bënu i drejtë", është vrarë në mesin e dezertorëve dhe është shkatërruar mu për shkak të dyshimit që ka patur ndaj Muhammedit a.s.

32 Mut'im b. Adijju është njëri ndër më të njohurit nga paria e Kurejshitëve, që vdiq gjashtë muaj para betejës së Bedrit duke mos e pranuar Islamin. Mirëp, ky ka pasur merita të mëdha te Muhammedi a.s., saqë Muhammedi a.s. ka qenë i gatshëm t'i lirojë robët e luftës po të ishte gjallë Mut'imi dhe të kërkonte nga ai një gjë të tillë. Meritat e Mut'imit ndaj Muhammedit a.s. ishin se ai së bashku me bashkëmendimtarët e tij është angazhuar për prishjen e marrëveshjes së lidhur në mes të Kurejshitëve dhe aleatëve të tyre, kudnër muslimanëve dhe Muhammedit a.s. Meritë tjetër e tij është se kur Muhammedi a.s. shkoi në Taif, ku nuk pati përkrahjen e banorëve të Taifit, ai u kthye në Mekke, e në mbrojtje e mori Mut'imi. Ky mision i Muhammedit a.s. ka qenë me rastin e vdekjes së Ebu Talibit dhe Hatixhes, andaj nga ky hadith mund të përfundojmë:
- Imami ka të drejtë t'i lirojë robërit pa kurrfarë dëmshpërblimi.

باب . ومن الدليل على أن الخمس للامام ، وانه يعطي بعض قرابته دون بعض ماقسم النبي
ﷺ لبني المطلب وبني هاشم من خمس خيبر . قال عمر بن عبد العزيز ، لم يعمهم بذلك ولم يخص قريبا دون
من أحوج اليه ، وإن كان الذي أعطى لما يشكو إليه من الحاجة ، ولما مسّتهم في جنبه من قومهم وحلفائهم

Dëshmia se një e pesta i takon imamit, dhe ai atë kujt do mundet t'ia nadjë nga farefisi i tij

Ç'i ndau Pejgamberi s.a.v.s. pasardhësve të Mutalibit dhe atyre të Hashimit nga një e pesta e plaçkës (së luftës) së Hajberit.[33]

Umer b. Abdu-l-Azizi thotë: "**Resulullahu a.s. nuk u ka dhënë të gjithë kurejshltëve dhe të afërmve të tij (nga një e pesta e plaçkës së luftës), e të mos u ketë dhënë atyre që kanë patur nevojë më shumë se ata, edhe pse kanë qnë më të largët me farefisni, ngase (këta të fundit) ankoheshin tek ai se kanë nevojë për atë (pasuri) dhe se janë të rrezikuar nga populli dhe nga bashkëmendimtarët e tyre për shkak se janë në anën e tij (Resulullahut a.s.)**".[34]

- Plaçka e luftës nuk është pronë e luftëtarit gjersa të mos i ndahet atij. Të këtij mendimi janë Ebu Hanife dhe Maliku, kurse Shafiu mendon se plaçka e luftës menjëhrë pas mbarimit të betejës i takon luftëtarit.

Davudi mendon se plaçka në betejën e Bedrit nuk është ndarë në pesë pjesë dhe shton se sa i përket robërve të luftës së Bedrit ndaj tyre është vepruar në dy mënyrë: disa janë liruar pa kurrfarë dëmshpërblimi, e disa të tjerë janë liruar duke paguar lirimin e tyre, e ata që nuk kanë pasur pasuri kanë qenë të obliguar që t'i mësojnë shkrim-leximin fëmijëve të ensarive.

33 Buhariu në të tri kaptinat flet mbi ate se kujt i takon një e pesta. Kaptinën e parë e emërton me titullin: "Dëshmitë se një e pesta ësthë për shpënzimet plotësuese të Pejgamberit s.a.v.s.", kaptina e dytë titullohet: "Dëshmitë se një e pesta është për shpenzimet plotësuese të muslimanëve" dhe e treta me titullin: "Dëshmitë se një e pesta i takon sundimtarit".

Emërtimi i përbashkët për të tri kaptinat është se një e pesta shfrytëzohet për shpenzimet plotësuese të muslimanëve, për shpenzimet plotësuese të Pejgamberit s.a.v.s. dhe se ai është përgjegjës për ndarjen e saj, kurse pas tij ate e ndan Halifi.

34 Këtë deklaratë të Umer b. Abdu-l-Azizit në version më të gjatë e cek Umer b. Shebbi në veprën e tij "Ahbaru-l-Medine".

٣١٤٠ - حدثنا عبدُ اللهِ بن يوسف حدثنا الليثُ عن عُقيلٍ عن ابنِ شهابٍ عن ابنِ المسيَّبِ عن جُبيرِ بنِ مُطعِمٍ قال «مشيتُ أنا وعثمانُ بن عفانَ إلى رسولِ اللهِ ﷺ فقلنا: يارسولَ اللهِ، أعطيتَ بني المطلبِ وتركتنا، ونحنُ وهم منكَ بمنزلةٍ واحدةٍ، فقال رسولُ اللهِ ﷺ: إنما بنو المطلبِ وبنو هاشمٍ شيءٌ واحد». قال الليثُ: حدثني يونسُ وزاد «قال جُبيرٌ: ولم يقسمِ النبيُّ ﷺ لبني عبدِ شمسٍ ولا لبني نوفلٍ». وقال ابنُ إسحاقَ: عبدُ شمسٍ وهاشمٌ والمطَّلبُ إخوةٌ لأمٍّ. وأمُّهم عاتكةُ بنتُ مرةَ. وكان نوفلٌ أخاهم لأبيهم»

3140. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Lejthi, këtij Ukajli, këij Ibën Shihabi, këtij Ibnu-l-Musejjebi, i cili thotë se Xhubejr b. Mut'imi ka thënë:

- Me Uthman b. Affanin kemi shkuar te Pejgamberi s.a.v.s. dhe i kemi thënë:

- O Resulullah, pasardhësve të Muttalibit u ke ndarë (nga një e pesta e plaçkës së luftës), kurse neve jo, edhe pse ne jemi të të njëjtit brez si edhe ata!

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. u tha:

- Pasardhësit e Muttalibit dhe Hashimit janë një bashkësi.

Lejthi thotë se Junusi këtë hadith e ka transmetuar me gjerësisht nga Xhubejri, i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. nuk u ka ndarë asgjë pasardhësve të Abdu-sh-Shemsit dhe atyre të Nevfelit.

Ibën Is-haku thotë: **"Abdu-sh-Shemsi, Hashimi dhe Mutallbi janë vëllezër prej një nane, e cila quhej Atike, ndërsa Nevfelin e kanë vëlla kah babai.**[35]

35 Ky hadith ka të bëjë me ndarjen e plaçkës së luftës pas çlirimit të Hajberit dhe ndarjen e "një të pestës" nga ajo plaçkë. Muhammedi a.s. pjesën, e cila u takonte kushërinjve të tij ua ndau trashëgimtarëve të Hashimit dhe Mutalibit, kurse trashëgimtarëve të Nevfelit dhe Abdu-sh-Shemsit nuk ua ndau fare edhe pse Hashimi, Muttalibi, Nevfeli dhe

باب من لم يخمس الأسلاب

ومن قتل قتيلا فله سلبه من غير أن يخمس، وحكم الإمام فيه

٣١٤١ – حدثنا مسدد حدثنا يوسف بن الماجشون عن صالح بن إبراهيم بن عبد الرحمن بن عوف عن أبيه عن جده قال: بينا أنا واقف في الصف يوم بدر، فنظرت عن يميني وشمالي، فإذا أنا بغلامين من الأنصار حديثة أسنانهما، تمنيت أن أكون بين أضلع منهما، فغمزني أحدهما فقال: يا عم هل تعرف أبا جهل؟ قلت: نعم، ما حاجتك إليه يا ابن أخي؟ قال: أخبرت أنه يسب رسول الله ﷺ، والذي نفسي بيده لئن رأيته لا يفارق سوادي سواده حتى يموت الأعجل منا. فتعجبت لذلك، فغمزني الآخر فقال لي مثلها، فلم أنشب أن نظرت إلى أبي جهل يجول في الناس فقلت: ألا إن هذا صاحبكما الذي سألتماني، فابتدراه بسيفيهما فضرباه حتى قتلاه. ثم انصرفا إلى رسول الله ﷺ فأخبراه. فقال: أيكما قتله؟ قال كل واحد منهما: أنا قتلته. فقال: هل مسحتما سيفيكما؟ قالا: لا. فنظر في السيفين فقال: كلاكما قتله. سلبه لمعاذ بن عمرو بن الجموح. وكانا معاذ بن عفراء ومعاذ بن عمرو بن الجموح.

Abdu-sh-Shemsi ishin vëllezër, fëmijët e Abdu Menafit.

Uthmani, përfaqësues i trashëgimtarëve të Abdu-sh-Shemsit dhe Xhubejri përfaqësues i trashëgimtarëve të Nevfelit erdhën që ta pyesin Muhammedin a.s. se pse atyre nuk iu është ndarë nga një e pesta e plaçkës së luftës, kurse trashëgimtarëve të Hashimit dhe Abdu-l-Mutalibit u ëshë ndarë, edhe pse që të gjithë janë në afërsi të njëjtë farefisnore. Në mes të Mutalibit dhe Hashimit ka ekzistuar lidhje e ngushtë si dhe në mes të trashëgimtarëve të tyre, sepse kur kurejshitët lidhën marrëveshje me aleatët e tyre për të luftuar kundër trashëgimtarëve të Hashimit dhe i dëbuan ata në periferi të Mekkes, atyre iu bashkangjitën edhe trashëgimtarët e Abdu-l-Mutalibit për ta mbrojtur Muhammedin s.a. Nga mesi i trashëgimtarëve të Hashimit dhe Mutalibit, që e kishin pranuar Islamin, në luftë hynë për shkak të bindjeve që kishin ndaj All-llahut dhe Pejgamberit s.a.v.s., kurse ata që ende nuk e kishin pranuar Islamin, në luftë hynë për t'i mbrojtur kushërinjtë e tyre. Mu për ate se e pranuan Islamin dhe i ndihmuan Muhammedit a.s., ata nga mushrikët përjetuan malltretime të mëdha, dhe mu për këtë Muhammedi a.s. u ndau një pjesë të plaçkës së luftës së Habejrit, që u takonte të gjithë kushërinjve të tij. Sa i përketë trashëgimtarëve të Nevfelit dhe Abdu-sh-Shemsit që të gjithë ishin në anën e mushrikëve, pos atyre që kishin pranuar Islamin dhe mu për këtë të gjithë e humbën të drejtën në pjesëmarrjen e ndarjes së një të pestës nga kjo plaçkë e luftës.

Kush nuk e ndan një të pestën e plaçkës së luftës

Ai që mbyt ndonjë ushtarë të armikut, atij i takon malli që e konfiskon nga ai, duke mos ndarë nga ai (mall) një të pestën dhe vendimi i imamit lidhur me këtë.

3141. Na ka treguar Museddedi, këtij Jusuf b. El Maxhishuni, këtij Salih b. Ibrahim b. Abdurrahman b. Avfi, këtij i ati i tij, i cili thotë se gjyshi i tij (Abdurrahmani) ka thënë:

- Derisa isha në radhët e luftës së Bedrit, shikoja djathtas dhe majtas, pashë dy djelmaosha nga ensaritë. Ishin të rinj, atëherë desha që edhe unë të jem si njëri nga ata të dy. Njëri prej tyre më preku dhe më tha:

- **Xhaxha, a e njeh Ebu Xhehlin?**

- **Po,** - i thashë, - **ç'të duhet, o niposh?**

- **Më kanë thënë** - tha ai - se **ai e ofendon Pejgamberin s.a.v.s. Pasha Atë, në dorë të të cilit është shpirti im, nëse e shoh atë nuk do të ndahemi derisa të vdesë ai që e ka vdekjen më afër.**

I mora lakmi, në ndërkohë erdhi edhe tjetri, më preku dhe më tha diç të ngjashme si edhe i pari. Pas pak kohe e pashë Ebu Xhehlin duke u vërtitur në mesin e turmës së njerëzve.

- **Ja** - i thashë - **ky është shoku i juaj për të cilin më pyetët.**

Që të dy vrapuan me shpatat e tyre në drejtim të tij, e godintën derisa e mbytën. Pastaj shkuan te Pejgamberi s.a.v.s. dhe e lajmëruan për këtë.

- **Cili prej jush e ka mbytur?** - i pyeti ai.

- **Unë e kam mbytur** - me një zë thanë të dy.

- **A i keni pastruar shpatat e juaja?** - i pyeti Resulullahu a.s.

- **Jo** - iu përgjigjën, - **i shikoi shpatat dhe tha:**

- **Që të dy e keni mbytur. Malli i tij i takon Muadh b. Amër b. Xhemuhit.**

Ata kanë qenë Muadh b. Afrai dhe Muadh b. Amër b. El Xhemuhi.[36]

36 Nga vetë titulli i kaptinës shihet se mendimet e ulemave islamë ndryshojnë kur është në

٣١٤٢ — حدثنا عبدُ اللهِ بن مَسلمة عن مالك عن يحيى بن سعيد عن ابن أفلحَ عن أبي محمد مولى أبي قتادةَ عن قتادةَ رضيَ اللهُ عنه قال « خرجنا معَ رسول الله ﷺ يومَ حُنَين ، فلما التقينا كانت للمسلمينَ جولةٌ ، فرأيتُ رجلاً من المشركين علا رجلاً من المسلمين ، فاستدبرتُ حتى أتيتهُ من ورائه حتى ضربتهُ بالسيف على حَبل عاتقه ، فأقبلَ عليَّ فضمّني ضمةً وجدتُ منها ريحَ الموت ، ثمَّ أدركهُ الموتُ فأرسلني ، فلحقتُ عمرَ بنَ الخطاب فقلتُ : ما بالُ الناس ؟ قال : أمرُ الله ، ثمّ إنّ الناسَ رجعوا ، وجلسَ النبيُّ ﷺ فقال : مَن قتلَ قتيلاً لهُ عليه بيِّنة فلهُ سَلَبه . فقمتُ فقلت : مَن يَشهدُ لي ؟ ثمّ جلست . ثمّ قال : مَن قتلَ قتيلاً لهُ عليه بيِّنة فلهُ سَلَبه . فقمت فقلتُ : مَن يَشهَدُ لي ؟ ثمّ جلست . ثمّ قال الثالثةَ مثلَه ، فقمت ، فقال رسولُ الله ﷺ : مالكَ يا أبا قتادةَ ؟ فاقتصصتُ عليه القصة ، فقال رجلٌ : صدقَ يارسولَ الله ، وسلبهُ عندي ، فأرضهِ عني . فقال أبو بكر الصدِّيقُ رضيَ الله عنه : لاها الله إذاً لايَعمِدُ إلى أسَدٍ من أُسْدِ الله يُقاتلُ عن الله ورسوله ﷺ يُعطيكَ سَلَبَه . فقال النبيُّ ﷺ : صدق . فأعطاهُ ، فابتعتُ مَخرفاً في بني سَلِمَة ، فانه لأوّلُ مالٍ تأثّلتُه في الإسلام »

3142. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Maliku, këtij Jahja b. Seidi, këtij Ibën Eflehi, këtij Ebu Muhammedi, rob i liruar i Ebu Katades, i cili thotë se Ebu Katade r.a. ka thënë:

- Në ditën e Hunejnit kemi dalur me Pejgamberin s.a.v.s. (për në luftë), kur u takuam me armikun, muslimanët u shqetësuan. E pashë një mushrik i kishte hipë në shpinë një muslimani, u ktheva, i dola pas shpine dhe i rashë me shpatë shpinës. Ai u kthye kah unë, më shtrëngoi aq fort, saqë nga shtrëngimi e ndjeva erën e vdekjes. Pastaj vdiq dhe më liroi. Ndërkohë erdhi Umer b. El-Hattabi dhe e pyeta:

---

pyetje malli, të cilin individi e merr në luftë. Hanefitë mendojnë se edhe ai mall është si çdo mall tjetër, pos në rastin kur imami luftëtarëve u thot se kush e mbyt armikun, atij i takon malli i tij, kurse Shafiu mendon se pa marrë parasysh, se a i thotë apo nuk i thotë Imami, aij i takon pjesa e ushtarit të armikut që ai e mbyt.

Andaj edhe nga ky rast shihet se Muhammedi a.s. nuk e ndau pajisjen e Ebu Xhehlit, por ate ia dha Muadh b. Amrit, ngase në gjurmët e shpatës së tij vërejti se ramja e tij ka qenë më vdekjepruese për Ebu Xhehlin sesa ramja e Muadh b. Afrait.

- Ç'u bë me njerëzit?

- Urdhëri i All-llahut erdhi, - tha ai.

- Kur u kthyen muslimanët, Pejgamberi s.a.v.s. u ngrit dhe tha:

- Ai që e ka mbytur ndonjë ushtar të armikut dhe ka dëshmi për te, malli (i viktimës së tij) i takon atij.

Atëherë u ngrita dhe thashë:

- Kush më bëhet dëshmitar? - dhe u ula.

- Ai që ka mbytur ndonjë ushtar të armikut dhe ka dëshmi për te, malli (i viktimës së tij) i takon atij - e përsëriti Resulullahu a.s.

- U ngrita prapë dhe pyeta:

- Kush më bëhet dëshmitar? - dhe u ula.

Kur Resulullahu a.s. e përsëriti për herë të tretë, unë prapë u ngrita, e ai më tha:

- Ç'është me ty, o Ebu Katade?

I tregova për rastin tim, njëri nga të pranishmit u ngrit dhe tha:

- O Resulullah, të vërtetën e tha, ndërsa malli i tij është tek unë, por kërko nga ai që të ma falë mallin e tij!

- Jo për Zotin - tha Ebu Bekër Es-Siddiku - **dhe vazhdoi, ti don që Pejgamberi s.a.v.s. t'i drejtohet njërit nga trimat, i cili ka luftuar në rrugën e All-llahut dhe Pejgamberit të Tij dhe të kërkojë nga ai që ta falë mallin e tij.**

- Të vërtetën e tha - u përgjigj Pejgamberi s.a.v.s. **dhe ia dorëzoi atij (mallin e vet).**

E shita atë helmetë dhe me ato para bleva një palmishte të vogël tek fisi Benu Seleme dhe ajo është pasuria e parë të cilën e kam investuar në Islam.

باب ما كان النبيُّ ﷺ يُعطي المؤلَّفةَ قلوبُهم وغيرَهم من الخُمس ونحوه

رواه عبدُ الله بنُ زيدٍ عن النبيِّ ﷺ

٣١٤٣ - **حدثنا** محمدُ بنُ يوسفَ حدثنا الأوزاعيُّ عن الزُّهريِّ عن سعيدِ بنِ المسيَّبِ وعُروةَ بنِ الزبيرِ

أنّ حكيمَ بنَ حِزامٍ رضيَ اللهُ عنه قال « سألتُ رسولَ اللهِ ﷺ فأعطاني ، ثم سألته فأعطاني ، ثم قال لي : يا حكيمُ ، إنّ هذا المالَ خَضِرٌ حلوٌ ، فمن أخذهُ بسخاوةِ نفسٍ بُورِكَ له فيه ، ومَن أخذهُ بإشرافِ نفسٍ لم يبارَكْ له فيه ، وكان كالذي يأكلُ ولا يَشبَعُ ، واليدُ العُليا خيرٌ من اليدِ السُّفلى . قال حكيم : فقلت يارسولَ اللهِ ، والذي بَعثَكَ بالحقّ لا أرزأُ أحَداً بَعدَكَ شيئا حتى أفارِقَ الدنيا ، فكان أبو بكرٍ يَدعو حكيماً ليُعطِيَه العطاء فيأبى أن يقبلَ منه شيئا ، ثم إنّ عمرَ دعاه ليعطيَه فأبى أن يَقبلَ منه ، فقال : يامَعشرَ المسلمين ، إني أعرِضُ عليهِ حقّه الذي قَسمَ اللهُ له مِن هذا الفَيْءِ فيأبى أن يأخُذَه . فلم يَرزَأْ حكيمٌ أحداً من الناسِ شيئاً بعدَ النبيّ ﷺ حتى تُوفّيَ »

Ç'u jepte Pejgamberi s.a.v.s. atyre, zemrat e të cilëve duhej përfituar në Islam, dhe ç'u jepte të tjerëve nga një e pesta dhe nga të ardhurat tjera

Lidhur me këtë Abdullah b. Zejdi transmeton nga Pejgamberi s.a.v.s.

3143. Na ka treguar Muhammed b. Jusufi, këtij Evzai, këtij Zuhriu, këtij Seid b. Musejjebi dhe Urve b. Zubejri, të cilët thonë se Hakim b. Hizami r.a. ka thënë:

- Kam kërkuar një (pjesë të plaçkës së luftës) nga Pejgamberi s.a.v.s. ai më dha. Përsëri kërkova, ai prapë më dha, por më tha:

- Hakim, ky mall është i gjelbërt dhe i ëmbël, ai që e merr për ta mirmbajtur vetveten, në te do ta gjejë bekimin (e All-llahut), e nës e merr për egoizëm nuk do të sjellë bekimin (e Tij). Ai mall është i ngjashëm me ata të cilët hanë e nuk ngopen. Dora e epërme është më e mirë se dora e pshtme.

Hakimi thotë se ai me atë rast i tha:

- O Resulullah, pasha Atë, që të ka dërguar me të Vërtetën (Kur'anin) pas këtij rasti deri sa të jem gjallë prej askujt nuk do të marr asgjë.

Më pastaj Ebu Bekri e ftoi që t'i japë një dhuratë, por ai nuk deshi që të marrë asgjë nga ai. Më vonë edhe Umeri e ftoi që t'i japë, e ai prapë refuzoi që të marrë diç nga ai. Atëherë Umeri tha;

- O muslimanë të tubuar, unë i ofroj atë që i takon dhe atë që All-llahu ia ka ndarë atij nga plaçka e luftës, kurse ai refuzon atë.

Hakimi pas Pejgamberit s.a.v.s. nuk mori asgjë deri në vdekje.[37]

٣١٤٤ - حدثنا أبو النعمان حدثنا حماد بن زيد عن أيوب عن نافع «أن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال: يا رسول الله إنه كان علي اعتكاف يوم في الجاهلية، فأمره أن يفي به. قال: وأصاب عمر جاريتين من سبي حنين فوضعهما في بعض بيوت مكة. قال فمن رسول الله ﷺ على سبي حنين، فجعلوا يسعون في السكك، فقال عمر: يا عبد الله انظر ما هذا؟ قال: من رسول الله ﷺ على السبي. قال: اذهب فأرسل الجاريتين. قال نافع: ولم يعتمر رسول الله ﷺ من الجعرانة، ولو اعتمر لم يخف على عبد الله»

وزاد جرير بن حازم عن أيوب عن نافع عن ابن عمر وقال «من الخمس»

ورواه معمر عن أيوب عن نافع عن ابن عمر في النذر ولم يقل «يوم»

3144. Na ka treguar Ebu Nu'man, këtij Hammad b. Zejdi, këtij Ejjubi, këtij Nafiu, i cili thotë se Umer b. El-Hattabi ka thënë:

- O Resulullah ,qysh në kohën e injorancës jam betuar se në I'tikaf do ta kaloj një ditë.

Muhammedi a.s. e urdhëroi atë që ta kryejë betimin e dhënë.

Nafiu thotë: "**Umeri kishte marrë dy robëresha, nga robërit e Hunejnit dhe i kishte vendosur në një shtëpi të Mekkes**".

Më pastaj Nafiu thotë: "**Kur Pejgamberi s.a.v.s. i liroi robërit e Hunejnit, ata filluan të kërcejnë nëpër rrugët e qytetit**".

Atëherë Umeri tha:

---

37 Njerëzit të cilët duhet përfituar në Islam, e që nijeti i tyre për ta pranuar Islamin është i dobët, ishin përsonat që gëzonin autoritet në mesin e tyre. Nga ky hadith shihet se në mesin e tyre radhitej edhe Hakim b. Hizami, pos tij në atë kategori njerëzish kanë qenë:Ebu Sufjani, Sefvan b. Umejje, Ujejn b. Husejni, Akre' b. Habith, Alkam b. Asali, Malik b. Avfi dhe Abbas b. Mirsadi. Muhammedi a.s. nga plaçka e luftës së Hunejnit këtyre u ndau nga njëqind deve, me përjashtim të Abbas b. Mirsadit, i cili mori diç më pak.

- **O Abdullah, shiko, ç'është kjo?**

- **Pejgamberi s.a.v.s. i ka liruar robërit** - ia ktheu ai.

- **Shko dhe liroi ato dy robëresha** - i tha Umeri.

Nafiu gjithashtu ka thënë: **"Pejgamberi s.a.v.s. nuk e ka bërë Umren (në të kthyer) nga Xhi'rani, ngase sikur ta kishte bërë atë, Abdullahu do ta dinte".**

Xheriri këtë hadith e transmeton me gjërësisht nga Ejjubi, ai nga Nafiu, e ky nga Abdullah b. Umeri, i cili thotë: **"...nga një e pesta".**

Ma'meri (hadithin për I'tikafin dhe betimin e Umer b. Hattabit) e transmeton nga Ejjubi, ky ng Nafiu, e ai nga Ibën Umeri, por ky nuk ka thënë: **"...një ditë".**[38]

---

38 Në këtë hadith përmenden:

- Betimi i Umerit, i cili betohet se një ditë do të qëndrfojë në I'tikaf.
- Dy robëreshat të cilat Umeri i kishte marrë nga robërit në Hunejnë, e më vonë i liroi dhe
- Umreja e Pejgamberit s.a.v.s. duke u kthyer nga Xhi'rani.

Dy rastet e para Nafiu i transmeton nga Umeri, kurse në të tretin, flet në mënyrë direkte për Pejgamberin s.a.v.s. Duke marrë parasysh se Nafiu nuk ka qenë bashkëkohanik i Pejgamberit s.a.v.s., e as i Umerit, ai nuk ka mundur ta ketë dëgjuar këtë nga ata, andaj ky hadith është hadith-mursel.

Mirëpo, ky hadith vetëm në shiqim të parë duket se është hadithi - Mursel, ngase që të tri rastet Nafiu i transmeton nga Abdullah b. Umeri, andaj senedi ësthë i lidhur me metnin dhe mu për këtë hadithi është autentik.

Betimi i Umerit se një ditë do të qëndrojë në I'tikaf, Buhariu e radhitë në kaptinën "Pranimi i Islamit pas përbetimit në periudhën paraislame se ai do të qëndrojë në I'tikafë", dhe në të njejtin sened cek se Hadithin e transmeton Nafiu nga Abdullah b. Umeri.

Sa i përket dy robëreshave, vetë Buhariu, pasi që e citon hadithin thotë: Xherir b. Hamza më gjerësisht e transmeton nga Ejjubi, kurse ky nga Nafiu, e ky nga Ibën Umeri", andaj, nga kjo del se Nafiu këtë hadith e ka dëgjuar nga Abdullah b. Umeri.

Lidhur me Umren e Pejgamberit s.a.v.s. Nafiu edhe këtë e ka dëgjuar nga Abdullah b. Umeri. Sa i përket asaj se a e ka bërë Pejgamberi s.a.v.s. Umren apo jo, ate nuk e kanë ditur shumica e as-habëve të Pejgamberit s.a.v.s., e as Ibën Umeri, edhe pse Muhammedi a.s. e kishte bërë atë në të kthyer nga Xhi'rani.

٣١٤٥ – حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا جرير بن حازم حدثنا الحسن قال حدثني عمرو بن تغلب
رضي الله عنه قال «أعطى رسول الله ﷺ قوماً ومنع آخرين، فكأنهم عتبوا عليه فقال: إني أعطي قوماً
أخاف ظلعهم وجزعهم، وأكل أقواماً إلى ما جعل الله في قلوبهم من الخير والغنى، منهم عمرو بن تغلب.
فقال عمرو بن تغلب: ما أحب أن لي بكلمة رسول الله ﷺ حمر النعم». زاد أبو عاصم عن جرير قال:
سمعت الحسن يقول «حدثنا عمرو بن تغلب أن رسول الله ﷺ أتي بمال – أو بسبي – فقسمه .. بهذا»

3145. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Xherir b. Hazimi, këtij Hasan (El-Basriu) duke thënë se i ka treguar Amër b. Taglibi duke thënë:

"Pejgamberi s.a.v.s. (duke e ndarë plaçkën e luftës) disave u jepte e disave jo. Disa e qortuan, e ai u tha:

- Disave u kam ndarë ngase i frikohem prejardhjes së atyre dhe mosdurimit të tyre, te disa të tjerë jam mbështetur në mirësinë dhe pasurinë të cilën All-llahu ua ka vendosur në zemrat e tyre, Amër b. Teglibi është njëri nga këta (të fundit).

- Më tepër më pëlqeu ajo fjalë e Pejgamberit s.a.v.s. sesa devet e kuqe (të shtrenjta), - tha Amër b. Taglibi.

Ebu Asim më gjërësisht e transmeton nga Xheriri, i cili thotë se e ka dëgjuar Hasan El-Basriun duke thënë se i ka treguar Amër b. Taglibi se Pejgamberit s.a.v.s. ia kanë sjellur mallin, ose robërit dhe ai kështu i ka ndarë.

٣١٤٦ – حدثنا أبو الوليد حدثنا شعبة عن قتادة عن أنس رضي الله عنه قال: قال النبي ﷺ «إني
أعطي قريشاً أتألفهم، لأنهم حديث عهد بجاهلية»

3146. Na ka treguar Ebu-l-Velidi, këtij Shu'bi,këtij Katadi, këtij Enesi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"U jap kurejshitëve për t'i përfituar, ngase ata deri para pak kohe kanë qenë injorantë".

٣١٤٧ – حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب حدثنا الزهري قال أخبرني أنس بن مالك أن ناساً من الأنصار قالوا لرسول الله ﷺ حين أفاء الله على رسوله ﷺ من أموال هوازن ما أفاء، فطفق يعطي رجالاً من قريش المائة من الابل، فقالوا: يغفر الله لرسول الله ﷺ، يعطي قريشاً ويدعنا، وسيوفنا تقطر من دمائهم. قال أنس: فحدث رسول الله ﷺ بمقالتهم، فأرسل إلى الأنصار فجمعهم في قبة من أدم، ولم يدع معهم أحداً غيرهم، فلما اجتمعوا جاءهم رسول الله ﷺ فقال: ما كان حديث بلغني عنكم؟ قال له فقهاؤهم أما ذوو آرائنا يارسول الله فلم يقولوا شيئاً، وأما أناس منا حديثة أسنانهم فقالوا: يغفر الله لرسول الله ﷺ يعطي قريشاً ويترك الأنصار، وسيوفنا تقطر من دمائهم. فقال رسول الله ﷺ: إني لأعطي رجالاً حديث عهدهم بكفر، أما ترضون أن يذهب الناس بالأموال، وترجعوا إلى رحالكم برسول الله (ﷺ). فوالله ما تنقلبون به خير مما ينقلبون به. قالوا: بلى يارسول الله، قد رضينا. فقال لهم: إنكم سترون بعدي أثرة شديدة، فاصبروا حتى تلقوا الله ورسوله (ﷺ) على الحوض. قال أنس: فلم نصبر»

3147. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, i cili thotë se i ka treguar Enes b. Maliku se disa nga ensaritë, kur All-llahu i dhuroi Pejgamberit s.a.v.s. pasurinë e fisit Hevazin, dhe ai filloi t'ua ndajë nga njëqind deve disave prej kurejshitëve, ata (ensarit) i thanë:

- All-llahu e faltë Pejgamberin s.a.v.s.! Ai u ndan kurejshitëve, kurse neve na len anash, edhe pse deri para pak kohe kemi derdhur gjak (duke luftuar kundër tyre).

Enesi thotë se Pejgamberit s.a.v.s. i treguan se ç'kishin thënë ensaritë, e dërgoi shërbëtorin tek ata (për t'i ftuar), i tuboi në një shator prej lëkure, duke mos ftuar askënd pos tyre. Kur u tubuan, erdhi Pejgamberi s.a.v.s. dhe u tha:

- Ç'janë ato fjalë, të cilat më kanë ardhur nga ju?

- O Resulullah, - thanë paria e tyre - s**a i përket njerëzve të matur, ata nuk kanë thënë asgjë, e sa i përket disave, të cilët ende janë të rinj, ata kanë thënë: "All-llahu e faltë Pejgamberin s.a.v.s. Ai u ndan kurejshitëve, kurse neve na len anash, edhe pse deri para pak kohe kemi derdhur gjak (duke luftuar kundër tyre)".**

- Unë u ndaj - tha Pejgamberi s.a.v.s. **njerëzve, të cilët deri para pak kohe kanë qenë në qufër. A nuk dëshironi që ata (në shtëpitë e tyre) të shkojnë me mall, kurse ju në shtëpitë e juaja të ktheheni me Pejgamberin**

s.a.v.s.? Pasha All-llahun, ajo më të cilën ju ktheheni është më e mirë nga ajo me të cilën kthehen ata (kurejshitët).

- **Gjithsesi, O Resulullah, ne jemi të kënaqur** - i thanë.

- **Pas meje** - u tha Resulullahu - **do të shihni egoizëm të ashpër, andaj keni durim derisa të takoheni me All-llahun dhe të Dërguarin e Tij pranë Havdit (burim në Xhennet).**

Por ne nuk duruam - thotë Enesi.

٣١٤٨ – حدثنا عبدُ العزيز بن عبد الله الأويسيُّ حدثنا إبراهيم بنُ سعد عن صالح عن ابن شهاب
قال أخبرني عمر بن محمد بن جُبَير بن مُطعم أن محمدَ بنَ جُبير قال: أخبرني جُبيرُ بن مُطعم أنه بينا هو معَ
رسول الله ﷺ ومعَه الناسُ مُقبلاً من حُنَين علِقَتْ رسولَ الله ﷺ الأعرابُ يسألونهُ حتى اضطَرُّوهُ إلى
سَمُرةٍ فعلِقَتْ رِداءه، فوقفَ رسولُ الله ﷺ فقال: أعطوني ردائي، فلو كانَ عددُ هذه العِضاهِ نَعَماً لقسَمتُه بينكم
ثمَّ لا تجدوني بخيلاً ولا كذوباً ولا جباناً»

3148. Na ka treguar Abdu-l-Aziz b. Abdullah El-Uvejsi, këtij Ibrahim b. Sa'di, këtij Salihu, këtij Ibën Shihabi, i cili ka thënë:

- Më ka kumtuar Umer b. Muhammed b. Xhubejr b. Mut'imi se Muhammed b. Xhubejri i ka treguar se Xhubejr b. Mut'imi i ka thënë:

- Duke u kthyer me Pejgamberin s.a.v.s. nga Hunejni iu kanë bashkangjitur ca beduin dhe kërkonin nga Resulullahu a.s. (diç nga plaçka) e luftës, ashtu që e detyruan që të strehohet pranë një therre, e cila ia tërhoqi pallton, atëherë Pejgamberi s.a.v.s. u ndal dhe u tha:

- **Më jepni pallton, po të ketë deve aq sa këto therra, edhe juve do t'u ndaja dhe atëherë do të shihnit se unë nuk jam dorështrënguar, nuk rrej dhe nuk jam qyqar.**[39]

---

39 Nga ky hadith mund të kuptojmë se:
- Koprracia, rrena dhe poshtërsia janë cilësi të mallkuara te All-llahu dhe asnjëra nga këto cilësi nuk lejohet të gjendet te muslimani,
Muhammedi a.s. ka qenë i butë, bujar dhe i durueshëm ndaj çdokujt,
- Lejohet që njeriu t'i përmendë vetitë e mira të tia, kur ate e kërkon nevoja, p.sh. kur

٣١٤٩ - حدثنا يحيى بن بكير حدثنا مالك عن إسحاق بن عبد الله عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال «كنت أمشي مع النبي ﷺ وعليه برد نجراني غليظ الحاشية، فأدركه أعرابي فجذبه جذبة شديدة حتى نظرت إلى صفحة عاتق النبي ﷺ قد أثرت به حاشية الرداء من شدة جذبته ثم قال: مر لي من مال الله الذي عندك. فالتفت إليه فضحك ثم أمر له بعطاء»

3149. Na ka treguar Jahja b. Bukejri, këtij Maliku, këtij Is-hak b. Abdullahu, i cili thotë se Enes b. Maliku r.a. ka thënë:

- Udhëtoja me Pejgamberin s.a.v.s. ai kishte veshur pallton me vija të trasha nga Nexhrani. Në rrugë e kapi një bediun dhe aq ashpër e tërhoqi saqë në anën e sipërme të shpatullës së Pejgamberit s.a.v.s. pash gjurmët, të cilët i kishin lënë vijat e palltos nga ashpërsia e të tërhequrit.

Atëherë beduini i tha:

- **Më jep nga malli i Zotit, të cilin e ke!**

Resulullahu u kthye nga ai, qeshi dhe urdhëroi që t'i jepet.

٣١٥٠ - حدثنا عثمان بن أبي شيبة حدثنا جرير عن منصور عن أبي وائل عن عبد الله رضي الله عنه قال «لما كان يوم حنين آثر النبي ﷺ أناسا في القسمة: فأعطى الأقرع بن حابس مائة من الإبل. وأعطى عيينة مثل ذلك. وأعطى أناسا من أشراف العرب فآثرهم يومئذ في القسمة. قال رجل: والله إن هذه القسمة ما عدل فيها وما أريد بها وجه الله. فقلت والله لأخبرن النبي ﷺ. فأتيته فأخبرته. فقال: فمن يعدل إذا لم يعدل الله ورسوله؟ رحم الله موسى. قد أوذي بأكثر من هذا فصبر»

3150. Na ka treguar Uthamn b. Ebu Shejbe, këtij Xheriri, këtij Mensuri, këtij Ebu Vaili, i cili thotë se Abdullahu r.a. ka thënë:

---

ndokush mendon se ai nuk është i tillë,
- Ai që kërkon të drejtën e tij, duhet të jetë i kënaqur vetëm me premtimin, nëse ai që i premton njihet si njeri i besueshëm.

- Pas betejës së Hunejnit Pejgamberi s.a.v.s. u ka dhënë përsëri disave në ndarjen (e plaçkës së luftës), duke i dhënë nga njëqind deve Akre' b. Habisit dhe Ujejnit. Edhe disa arabëve autoritativë u dha përparësi gjatë asaj ndarjeje.

- Pasha All-llahun - tha një njeri - **gjatë kësaj ndarje nuk është vepruar drejt dhe me te ai nuk do ta arrijë kënaqësisnë e All-llahut.**

- Pasha All-llahun - i thashë atij - **për këtë do ta lajmëroj Pejgamberin s.a.v.s., dhe shkova, e lajmërova, e ai më tha:**

- Kush do të veprojë drejt nëse nuk vepron drejt All-llahu dhe i Dërguari i Tij? - dhe vazhdoi duke më thënë: - **All-llahu e mëshiroftë Musaun, ai është ofenduar edhe më shumë (nga njerëzit), por ka bërë durim.**

٣١٥١ – حدثنا محمودُ بن غيلانَ حدثنا أبو أسامةَ حدثنا هشامٌ قال أخبرني أبي عن أسماء بنتِ أبي بكر رضيَ اللهُ عنهما قالت «كنتُ أنقلُ النوَى من أرض الزُّبير التي أقطعَه رسولُ اللهِ ﷺ على رأسي. وهيَ مِني على ثُلثَي فرسخٍ»

وقال أبو ضَمرةَ عن هشامٍ عن أبيه «انَّ النبيَّ ﷺ أقطعَ الزُّبيرَ أرضاً من أموالِ بني النَّضير»

3151. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani, këtij Ebu Usame, këtij Hishami, këtij i ati i tij, i cili thotë se i ka treguar Esma, vajza e Ebu Bekrit, e cila ka thënë:

- Në kokë kam bartur një shportë me hurme nga toka e Zubejrit, të cilën Pejgamberi s.a.v.s. ia kishte dhuruar atij si çiflik, e ajo ka qenë larg meje dy të tretat e fersehit (mjet pë matje të gjatësisë, një ferseh është i barabartë me tri mila ose dymijë e dyqind e pesëdhjetë metra).[40]

Ebu Darme transmeton nga Hishami, ky nga i ati i tij se Pejgamberi s.a.v.s. ia kshte dhuruar Zubejrit si çiflik një pjesë toke nga pasuria e fisit Benu Nadër.

---

40 Ky hadith na jep të kuptojmë se Muhammedi a.s. nuk i ka shpërblyer vetëm njerëzit autoritativë, por edhe të tjerët sepse Zubejri nuk ka qen nga mesi i tyre, dhe se ai nuk i ka shëprblyer vetëm nga "një e pesta", por edhe nga pasuria e fisit Benu Nadër, pasuri të cilën All-llahu ia ka dhuruar Pejgamberit të Vet.

٣١٥٢ — حدثني أحمدُ بن المقدام حدثنا الفُضَيلُ بن سُليمانَ حدثنا موسى بن عُقبةَ قال أخبرَني نافعٌ عن ابن عمرَ رضيَ اللهُ عنهما «انّ عمر بن الخطاب أجلَى اليهودَ والنصارَى من أرضِ الحجاز، وكان رسولُ اللهِ ﷺ لما ظَهرَ على أهلِ خيبرَ أرادَ أن يُخرجَ اليهودَ منها. وكانتِ الأرضُ — لما ظَهرَ عليها — لليهودِ وللرسولِ وللمسلمينَ. فسألَ اليهودُ رسولَ اللهِ ﷺ أن يتركَهم على أن يَكفُوا العملَ ولهم نِصفُ الثمرِ. فقال رسولُ اللهِ ﷺ: نترككم على ذلكَ ما شِئنا. فأقرّوا، حتى أجلاهم عمرُ في إمارتهِ إلى تَيماءَ وأريحاء»

3152. Na ka treguar Ahmed b. Mikdami, këij Fudajl b. Sulejmani, këtij Musa b. Ukbe, këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri r.a., i cili thotë se Umer b. Hattabi i ka shpërngulur hebrenjtë dhe të krishterët nga tokat e Hixhazit. Kur Pejgamberi s.a.v.s. ngadhnjeu ndaj banorëve të Hajberit, deshi t'i shëprngulë hebrenjtë nga Hajberi. Me të ngadhnjyer ndaj tyre, ajo tokë i takonte hebrenjve, Pejgamberit s.a.v.s. dhe muslimanëve në përgjithësi.

Atë kohë hebrenjtë kërkuan nga Pejgamberi s.a.v.s. që ai t'i lëjë aty për të punuar tokën, e nga ajo të marrin gjysmën e të ardhurave.

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. u tha: **"U mbajmë atje sa të duam!"**

Ata, mbetën aty derisa Umeri nuk i shpërnguli gjatë sundimit të tij për në Tejma dhe Erih.[41]

---

41 Në hadithin e lartshënuar thuhet: "...ajo tokë, kur ai hyri në te, i takonte hebrenjve, Pejgamberit s.a.v.s. dhe muslimanëve".

Gjatë komentimit të kësaj fjalie, muhadithinët shprehin tri mendime:

Kur ai ka hyrë në atë tokë - d.m.th. pasi që i ka pushutar shumicën e atyre tokave, para se hebrenjtë t'i kenë propozuar marrëveshje që tokën e tyre t'ia dorëzojnë atij dhe me këtë ajo bëhet pronë e All-llahut dhe e Pejgamberit të Tij.

Gjithashtu me fjalën "tokat" mund të aludohet në tokën pjellore.

Supozohet se me fjalën "tokat" të aludohet në tokat e çliruara, kurse me fjalënië: "Kur ai ka hyrë në to", të aludohet në fitoren ndaj hebrenjve, sepse atëherë një pjesë e tokës u ka takuar hebrenjve, ndërsa pjesa tjetër u ka takuar Pejgamberit s.a.v.s. dhe muslimanëve.

باب ما يُصيبَ مِنَ الطعامِ في أرضِ الحرب

٣١٥٣ – حدثنا أبو الوليد حدثنا شعبةُ عن حُميدِ بنِ هلالٍ عن عبدِ اللهِ بنِ مُغفَّلٍ رضيَ اللهُ عنه قال «كنَّا مُحاصِرينَ قصرَ خيبرَ، فرَمى إنسانٌ بجرابٍ فيه شحمٌ، فنزوتُ لآخذَه، فالتفتُّ فإذا النبيُّ ﷺ، فاستحييتُ منه»

Ushqimin që e fiton luftëtari në fushbëtejë

3153. Na ka treguar Ebu-l-Velidi, këtij Shu'be, këtij Humejd b. Hilali, i cili thotë se Abdullah b. Mugaffeli r.a. ka thënë:

- E kishim rrethuar kështjellën e Hajberit. Njëri prej tyre e gjuajti një çantë lëkure, në të cilën kishte dhjamë. Kërceva për ta marrë, e takova Pejgamberin s.a.v.s., andaj u tërpërova.[42]

٣١٥٤ – حدثنا مسدَّدٌ حدثنا حمَّادُ بنُ زيدٍ عن أيوبَ عن نافعٍ عن ابنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما قال «كنَّا نُصيبُ في مَغازينا العسلَ والعنبَ، فنأكلُهُ ولا نَرفَعُهُ»

3154. Na ka treguar Museddedi, këtij Hammad b. Zejdi, këtij Ejjubi, këtij Nafiu, i cili thotë se Ibën Umeri r.a. ka thënë:

- Gjatë betejave tona, (nga ushtarët e armikut) kemi fituar mjaltë dhe rrush, atë e kemi hëngër, por nuk e kemi bartur me vete.

٣١٥٥ – حدثنا موسى بنُ إسماعيلَ حدثنا عبدُ الواحدِ حدثنا الشيبانيُّ قال سمعتُ ابنَ أبي أوفى رضيَ اللهُ عنهما يقول «أصابَتْنا مَجاعةٌ ليالِيَ خيبرَ، فلما كان يومُ خيبرَ وقعنا في الحُمُرِ الأهليةِ فانتحرْناها، فلما غلَتِ القُدورُ نادَى مُنادِي رسولِ اللهِ ﷺ: أكفِئوا القُدورَ فلا تَطعَموا من لحومِ الحُمُرِ شيئاً»

قال عبدُ اللهِ: فقلنا إنما نهى النبيُّ ﷺ لأنها لم تُخمَّسْ. قال: وقال آخرونَ حرَّمها ألبتةَ

وسألتُ سعيدَ بنَ جُبيرٍ فقال: حرَّمها ألبتةَ

42 Shumica e ulemave islamë mendojnë se luftëtarëve u lejohet që pa lejen e imamit ta hanë ushqimin e zënë në tokat e armikut, ashtu siç i lejohet që t'i shfrytëzojë kafshët, rrobat dhe armët e tyre. Ky hadith ndërlidhet me rastin kur Muhammedi a.s. e pa Abdullahun duke e marrë dhjamin e armikut, e nuk ia ndaloi ate.

3155. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Abdu-l-Vehidi, këtij Esh-Shejbanjji, i cili thotë se e ka dëgjuar Ibën Ebu Avfin duke thënë:

- Gjatë netëve të rrethimit të Hajberit, na kishte kapluar uria, e ditën, kur e çliruam Hajberin, hasëm në ca gomarë të butë dhe i therëm. Pasi që vluan kazanët (me mishin e tyre), u lajmërua kuriri i Pejgamberit s.a.v.s. dhe tha:

- Përmbysni kazanët dhe mos hani asgjë nga mishi i gomarëve!

- Abdullah b. Avfi thotë: "Pejgamberi s.a.v.s. e ndaloi ate ngase ende nuk ishte ndarë një e pesta", gjithashtu vazhdon duke thënë: "Disa as-habë thonë se ai e ndaloi (ngrënien e mishit të gomarve) përfundimisht, mu për atë e pyeta Seid b. Xhubejrin e ai më tha: "E ka ndaluar përfundimisht".[43]

---

43 As-habët këtë ndalesë e kanë kuptuar në shumë mënyra.
Abdullah b. Ebu Avfi mendon se Muhammedi a.s. e ka ndaluar ngrënien e mishit të cilin ishin duke e zier, sepse ende nuk ishte ndarë një e pesta, e duhej ndarë nga çdo plaçkë e luftës. Po të ishte ndarë një e pesta, ai nuk do ta ndalonte.
Disa të tjerë mendojnë se ngrënia e mishit të gomarit është e ndaluar ngase ai hanë ndyrësira.
Grupi tjetër mendojnë se është e ndaluar ngrënia e mishit të gomarit për shkak të funksionit të tij që ka në jetën e përditshme, në jetën e njeriut dhe ruajtjes së racës së tyre.

٥٨ - كتاب الجزية والموادعة

Kreu 58.

Xhizja dhe pajtimi me armikun

بسم الله الرحمن الرحيم

Në emër të All-llahut, të Gjithmëshirshmit, Mëshirëplotit!

باب الجزية والموادعة ، مع أهل الذمة والحرب

وقولِ الله تعالى [٢٩ التوبة] : ﴿ قاتلوا الذين لا يؤمنونَ بالله ولا باليوم الآخرِ ولا يحرِّمون ما حرَّمَ اللهُ
ورسولُهُ ولا يَدِينونَ دينَ الحق منَ الذين أوتُوا الكتابَ حتى يُعطوا الجزيةَ عن يدٍ وهم صاغرون ﴾ يعني أذِلاء
وما جاء في أخذِ الجزيةِ منَ اليهودِ والنصارَى والمجوسِ والعجم . وقال ابنُ عُيَينةَ عن ابنِ أبي نجيحٍ : قلت
لمجاهد ما شأنُ أهلِ الشام عليهم أربعةُ دَنانيرَ ، وأهلُ اليمنِ عليهم دينارٌ ؟ قال : جُعِلَ ذلكَ مِن قِبَلِ اليسار

Xhizja dhe pajtimi me armikun

Fjalët e All-llahut të lartmadhëruar: "**Luftoni kundër atyre që nuk besonjnë në All-llahun, as në Ditën e Ahiretit, që nuk marrin për të ndaluar atë që e ka ndaluar All-llahu dhe Pejgamberi i tij dhe nuk e predikojnë fenë e vërtetë, - atyre që u është dhënë Libri, derisa të mos japin xhizje me dëgjueshmëri dhe përulje**".[1]

Ajo që transmetohet lidhur me marrjen e xhizjes nga hebrenjtë, nga të krishterët, prej adhuruesve të zjarrit dhe prej joarabëve.

Ibën Ujejni thotë se Ibën Ebu Nuxhejhi Muxhahidit i ka thënë:

- **Ç'është kjo me banorët e Sirisë?** - **Ata janë të obliguar që të japin nga katër dinarë, ndërsa banorët e Jemenit nga një dinar.**

- **Kjo është përcaktuar në bazë të pasurisë** - tha ai.[2]

---

1 Ajeti i 29[të] i sures "**Et-Tevbe**".

2 Këtë thënie të Muxhahidit e ka shënuar Abdu-r-Rezaku, kurse Buhariu e cekë këtu për

٣١٥٦ – حدثنا عليُّ بن عبدِ الله قال حدثنا سفيانُ قال سمعتُ عمراً قال «كنتُ جالساً معَ جابرِ بنِ
زيدٍ وعمرِو بنِ أوسٍ فحدَّثهما بَجالةُ سنةَ سبعين – عامَ حجَّ مُصعَبُ بن الزُّبير بأهلِ البصرةِ – عندَ درجِ زمزمَ
قال: كنتُ كاتباً لجزْءِ بنِ مُعاويةَ عمِّ الأحنفِ، فأتانا كتابُ عمرَ بنِ الخطابِ قبلَ موته بسنة: فرِّقوا بينَ
كلِّ ذي مَحرمٍ منَ المجوسِ. ولم يكن عمرُ أخذَ الجزيةَ منَ المجوسِ»

3156. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani duke thënë se e ka dëgjuar Amrin kur ka thënë:

- Kam qenë ulur me Xhabir b. Zejdin dhe Amër b. Evsin, (e ata më tregonin) se atyre te shkallët e Zemzemit Bexhale në vitin shtatëdhjetë H., vitin kur Mus'ab b. Zubejri e kishte bërë haxhin me banorët e Basrës, u kishte treguar se:

"Kam qenë sekretar i Xhez'ë b. Muaviut, xhaxha i Ahnefit, dhe na erdhi një letër nga Umer b. Hattabi, një vit para vdekjes së tij, me këtë përmbajtje:

-"Prishni çdo kurorë të lidhur me adhuruesit e zjarrit (mexhusijjët)".

Umeri nuk u merrte xhizje adhuruesve të zjarrit

٣١٥٧ – حتى شَهِد عبدُ الرحمنِ بنُ عوفٍ «أنَّ رسولَ الله ﷺ أخذها من مجوسِ هَجَر»

3157. Derisa Abdurrahman b. Avfi i dëshmoi se Pejgamberi s.a.v.s. ua merrte xhizjen adhuruesve të zjarrit në Hexher.[3]

٣١٥٨ – حدثنا أبو اليمانِ أخبرنا شُعيبٌ عن الزُّهريِّ قال حدثني عُروةُ بنُ الزُّبيرِ عن المِسْوَرِ بنِ مَخرَمةَ
أنه أخبرَه أنَّ عمرَو بنَ عوفٍ الأنصاريَّ – وهوَ حليفٌ لبني عامرِ بن لُؤَيٍّ، وكان شهِدَ بدراً – أخبرَه «أنَّ
رسولَ الله ﷺ بعثَ أبا عُبيدةَ بنَ الجرَّاحِ إلى البحرَينِ يأتي بجِزيتِها، وكان رسولُ الله ﷺ هوَ صالحَ أهلَ

---

të treguar se "xhizja" nuk është unike për të gjithë, por ajo caktohet sipas pasurisë.

3 Nga ky hadith shihet se xhizja merret edhe nga adhuriesit e zjarri, sepse Muhammedi a.s. ua ka marrë atyre xhizjen dhe sa ai sa i përket atyre ka thënë: "Ndaj tyre veproni ashtu siç veproni edhe ndaj adhuruesve të Librave (Ehlu-l-Kitab)".
Këtë mendim e përkrahin Ebu Hanife dhe Maliku, kurse Shafiu dhe Ahmedi mendojnë se xhizja u merret vetëm adhuruesve të Librave, sepse vetëm ata përmenden në ajetin e lartshënuar.

البحرين وأمَّر عليهم العلاء بن الحضرمي، فقدم أبو عبيدة بمالٍ من البحرين، فسمعت الأنصار بقدوم أبي عبيدة
فوافقت صلاة الصبح مع النبيِّ ﷺ، فلما صلى بهم الفجر انصرف، فتعرَّضوا له، فتبسَّم رسولُ الله ﷺ حين
رآهم وقال: أظنُّكم قد سمعتم أنَّ أبا عبيدة قد جاء بشيء، قالوا: أجل يا رسول الله، قال: فأبشروا وأمِّلوا
ما يسرُّكم، فوالله لا الفقرَ أخشى عليكم، ولكن أخشى عليكم أن تُبسَط عليكم الدنيا كما بُسِطت على من كان
قبلكم، فتنافسوها كما تنافسوها، وتُهلككم كما أهلكتهم»

3158. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këij Zuhriu, i cili ka thënë:

- Më ka treguar Urve b. Zubejri, ktij Misver b. Mahremi, duke i thënë se i ka treguar Amër b. Avf El-Ensariu, aleat i pasardhësve të Amir b. Luejjit dhe njëri nga mesi i atyre që kanë marrë pjesë në betejën e Bedrit, se Pejgamberit s.a.v.s. e kishte dërguar Ebu Ubejd b. El-Xherrahun në Bahrejn për të sjellur xhizjen.

Pejgamberi s.a.v.s. atëkohë me banorët e Bahrejnit kishte lidhë marrëveshje e për komandant kishte emërtuar Ala' b. El-Hadremiun.

Ebu Ubejdi e solli xhizjen nga Bahrejni. Ensaritë dëgjuan për ardhjen e Ebu Ubejdës dhe shkuan për ta falë namazin e sabahut me Pejgamberin s.a.v.s. Pas faljes së namazit të sabahut me ta, u kthye në drejtim të tyre, e, ata, qëndronin pranë tij. Kur i pa Pejgamberi s.a.v.s., qeshi dhe u tha:

- **Mendoj se keni dëgjuar se Ebu Ubejdi ka sjellur diç (nga Bahrejni)?**

- **Po, o Resulullah,** - i thanë.

Atëherë ai ua ktheu:

- **Gëzohuni dhe pritni atë e cila do t'u gëzojë. Pasha All-llahn, nuk frikohem për varfërinë e juaj, por frikohem se do t'u mashtojë (pasuria) e kësaj bote, ashtu siç i ka mashtruar ata që kanë qenë para jush, dhe do të bëni gara (në pasuri), ashtu siç kanë bërë edhe ata para jush. Ajo konkurencë do t'ju shkatërrojë ashtu siç i ka shkatërruar edhe ata.**[4]

---

4 Ibën Sa'di thotë se Muhammedi a.s., pasi që e ndau mallin e zënë në Xhi'ran, e dërgoi Ali b. Hadremiun te guvernatori i Bahrejnit, Mundhir b. Savijju që ta ftojë për ta pranuar Islamin. Ai e pranoi Islamin, kurse me ata që mbetën adhurues të zjarrit bën marrëveshje

٣١٥٩ - حدثنا الفضلُ بن يعقوبَ حدثنا عبدُ الله بن جعفر الرَّقيُّ حدثنا المعتمرُ بن سُليمانَ حدثنا سعيدُ بن عُبيدِ الله الثقفيُّ حدثنا بكرُ بن عبدِ الله المُزَنيُّ وزيادُ بن جُبَيرٍ عن جُبَيرِ بن حيَّةَ قال «بعثَ عمرُ الناسَ في أفناء الامصارِ يُقاتِلون المشركين، فأسلم الهُرمزانُ، فقال: إني مُستَشيرُكَ في مَغازيَّ هذه. قال: نعم، مَثَلُها ومَثَلُ مَن فيها من الناسِ من عدوِّ المسلمين مَثَلُ طائرٍ لهُ رأسٌ ولهُ جَناحانِ وله رِجْلانِ، فان كُسِرَ أحدُ الجناحين نهضَتِ الرِّجلانِ بجناحٍ والرأس، فان كُسِرَ الجناحُ الآخرُ نهضَتِ الرِّجلانِ والرأسُ. وإن شُدِخَ الرأسُ ذهبَتِ الرِّجلانِ والجناحانِ والرأسُ. فالرأسُ كِسرى، والجناحُ قيصرُ والجناحُ الآخرُ فارس. فمُرِ المسلمينَ فلْيَنفِروا إلى كِسرى. وقال بكرٌ وزيادٌ جميعاً عن جُبيرِ بن حيَّةَ قال: فَندَبَنا عمرُ. واستعملَ علينا النُّعمانَ بن مُقرِّن. حتى إذا كنَّا بأرضِ العدُوِّ، وخرجَ علينا عاملُ كِسرى في أربعين ألفاً، فقام تَرجمانٌ فقال: ليُكلِّمني رجلٌ منكم. فقال المُغيرةُ: سَلْ عما شئت. قال: ما أنتم؟ قال: نحنُ أناسٌ منَ العربِ كنَّا في شقاءٍ شديدٍ وبلاءٍ شديد. نَمصُّ الجِلدَ والنَّوى من الجوع. ونَلبَسُ الوَبَرَ والشَّعرَ. ونَعبُدُ الشجرَ والحَجَرَ. فبينا نحنُ كذلك إذ بعثَ ربُّ السماواتِ وربُّ الارضين - تعالى ذِكرُهُ وجلَّتْ عَظَمتُه - إلينا نبيّاً من أنفُسِنا نعرِفُ أباهُ وأمَّه فأمرَنا نبيُّنا رسولُ ربِّنا ﷺ أن نُقاتلَكم حتى تَعبُدوا اللهَ وحده. أو تُؤدُّوا الجزية. وأخبرنا نبيُّنا ﷺ عن رسالةِ ربِّنا أنهُ مَن قُتِلَ منَّا صارَ إلى الجنَّة في نعيمٍ لم يَرَ مِثلَها قطُّ. ومن بقيَ منَّا مَلَكَ رِقابَكم»

3159. Na ka treguar El-Fadël b. Ja'kubi, këtij Abdullah b. Xha'fer Er-Rekiu, këtij El-Mu'temir b. Sulejmani, këtij Seid b. Ubejdulah Eth-Thekafiu, këtij Bekër b. Abdullah El-Muzenijju dhe Zijad b. Xhubejri, këtyre Xhubejr b. Hajjai, i cili ka thënë:

- Umeri e ksihte dërguar ushtrinë në krahinat e mëdha për të luftuar kundër mushrikëve. Hurmuzani (mbret i persianëve, pas disa pësimeve) e pranoi Islamin. Atëherë Umeri i tha:

- **Të marrë për këshilltar në këto beteja!**

- **Po** - tha ai - **këto beteja dhe njerëzit që marrin pjesë në to, e që janë armiq të muslimanëve, janë të ngjashëm me zogun, i cili ka kokë, krah**

---

që ata të paguajnë xhizjen. Kjo ka ndodhur në vitin e shtatë hixhrijj.

dhe këmbë. Nëse i thehet një krah, këmbët dhe kokën i ngre me krahun tjetër. Nëse i thehet edhe krahu tjetër, ai prapë i ngre me krahun tjetër. Nëse i thehet edhe krahu tjetër, ai prapë i ngre këmbët dhe kokën. Por nëse i thehet koka, atëherë do t'i shkojnë edhe krahët edhe këmbët edhe koka. Koka e tyre është Kisra (mbreti persian), njëri krah është Kajseri (perandori bizantin), e krahu tjetër është Persia, andaj urdhëroi muslimanët që ta sulmojnë Kisrën.[5]

Bekri dhe Zejdi thonë se Xhubejrë b. Hajji ka thënë:

- Më pastaj Umeri na përgatiti, e për udhëheqës e caktoi Nu'man b. Mukarrin.

Me të arritur në trollin e armikut (në Nehavendë), përpara na doli guvernatori i Kisrit me katërdhjetë mijë ushtarë. Atëherë u ndal përkthysi dhe tha:

- **Le të bisedojë me mua ndonjëri nga ju.**

- **Pyet ç'të duash**, - i tha El-Mugire.

Çka jeni ju - pyeti ai.

Atëherë El-Mugire i tha:

- **Ne jemi arabë, kemi qenë në fatkeqësi dhe mundim të madh, jemi ushqyer me lëkur dhe bërthama, kemi veshur gëzof lëkure, kemi ad-**

---

5 Hurmuzani ka qenë njëri ndër mbretërit më të njohur persianë. Nëu sundimin e tij kanë qenë këto krahina: Ahvazi, Xhendi Sabur, Sus, Serk, Menadhit etj. Ai ka qenë krahu i djathtë i ushtrisë së Rrustemit në betejën e Kadisijut. Pas disfatës së persianëve, shumica e tyre u larguan, e më vonë lidhën marrëveshje për armëpushim, por ai e theu marrëveshjen e lidhur në mes tij dhe ushtrisë muslimane. Pas kësaj Ebu Musa El-Esh'ariu e tuboi ushtrinë dhe e rrethoi Hurmuzanin dhe qytetin Tesetur. Pasi që iu vështirësua puna, kërkoi nga Ebu Musa që ai ta abulojë ate, duke shprehur dëshirë që ta dërgojë te Umeri r.a., e Ebu Musa ia plotësoi dëshirën dhe e dërgoi në Medine së bashku me një të pestën e mallit të zënë në luftë. Pas bisedës me Umerin r.a. ai e pranoi vullnetarisht Islamin, ashtu veproi edhe familja e tij. Umeri r.a. u ofrua me te aq tepër saqë e mori për këshilltar në sulmin që përgatitej ndaj Persis, Isfahanit dhe Azerbejxhanit. Mirëpo, pas vrasjes së Umerit, disa njerëz, së bashku me Ebu Lu'luin e akuzonin për mbytjen e Umerit dhe ate e vrau djali i Umerit Ubejdullahu (sipas komentit të Ajnit).

hurar gurin dhe drurin. Në këtë gjendje kemi qenë derisa Zoti i qiejve dhe Tokës, e lartmadhëruar qoftë përmendja e Tij dhe e lartmadhëruar qoftë madhëria e Tij, na e dërgoi Pejgamberin tonë nga mesi ynë, babanë dhe nënë e të cilit e njohim. Pejgamberi ynë, i Dërguari i All-llahut, na ka urdhëruar që të luftojmë kundër jush derisa t'i bëni ibadet vetëm All-llahut, ose të jepni xhizjen. Pejgamberi ynë na ka lajmëruar për porosinë e All-llahut, se ai i cili vritet nga radhët tona (në luftë kundër jush) në Xhennet do të hyj, (dhe do të përjetojë) gëzim të cilin asnjëherë më parë nuk e ka parë, kurse ai që mbetet (gjallë) me ju do të sundojë.

٣١٦٠ – فقال النعمانُ : ربما أشهدَكَ اللهُ مثلَها معَ النبيِّ ﷺ فلم يُندِّمْك ولم يُخزِكَ ولكني شهِدتُ القتالَ مع رسولِ اللهِ ﷺ ، كانَ إذا لم يُقاتِلْ في أولِ النهارِ انتظرَ حتى تهُبَّ الأرواحُ ، وتحضرَ الصلواتُ »

3160. (Pasi që El-Mugire e kreu bisedën me te dhe menjëherë kërkoi që të fillojë luftë) Nu'mani i tha:

- Ndoshta All-llahu të ka mundësuar (që më parë) të kesh qenë pjesëmarrës në beteja së bashku me Pejgamberin s.a.v.s. dhe mu ajo nuk të lën të pendohesh e as të përulesh. Por edhe unë kam marrë pjesë në beteja me Pejgamberin s.a.v.s., e ai e ka pasur traditë që, nesë nuk e ka filluar betejën në agim, atëherë pritte derisa të frynin erërat dhe të vijë koha e namazit (të drekës).[6]

---

6 Nga kjo shihet se Mugire ka dashur ta sulmojë armikun që në mëngjes posa e kreu bisedën me përkthyesin, mirëpo Nu'mani ia tërhoqi vërejtjen duke i thënë se edhe ai ka marrë pjesë së bashku me Muhammedin a.s. në beteja, por ai po qe se nuk e fillonte betejën në mëngjes, do të pritte gjer pas mesdite. Kjo betejë sipas disa historianëve është zhvilluar më 19 H., kurse sipas disa të tjerëve në vitin 21 H. Muslimanët në te ngadhnjyen. Në të ra dëshmor kryekomandanti i ushtrisë, Nu'mani dhe sipas porosisë së tij për kryekomandant u emrua Hudhejfi.
Në deklaratën e Mugires shihet qartë gjendja e Arabëve para Islamit dhe varfëria e tyre gjatë asaj kohe, si dhe besimet e tyre të kota.

باب إذا وادع الامام ملك القرية هل يكون ذلك لبقيتهم ؟

٣١٦١ — حدثنا سهل بن بكار حدثنا وهيب عن عمرو بن يحيى عن عباس الساعدي عن أبي حميد الساعدي قال « غزونا مع النبي ﷺ تبوك، وأهدى ملك أيلة النبي ﷺ بغلة بيضاء، وكساه بردا، وكتب له ببحرهم »

Kur imami nënshkruan paqë me përgjegjësin e ndonjë fshati, a vlen ajo (paqë) edhe për banorët tjerë (të atij fshati)

3161. Na ka treguar Sehl b. Bekkeri, këtij Vuhejbi, këtij Amër b. Jahjau, këtij Abbas Es-Saidijju, këtij Ebu Humejd Es-Saidijju r.a., i cili ka thënë:

- Me Pejgamberin s.a.v.s. u nisëm për në betejën e Tebukut. Sundimtari Ejle, i dhuroi Pejgamberit një mushkë të bardhë, të cilën e kishte mbuluar me petk dhe i kishte shkruar për armëpushimin e tyre.

باب الوصاة بأهل ذمة رسول الله ﷺ. والذمة العهد، والإل القرابة

٣١٦٢ — حدثنا آدم بن أبي إياس حدثنا شعبة حدثنا أبو جمرة قال سمعت جويرية بن قدامة التميمي قال : « سمعت عمر بن الخطاب رضي الله عنه : قلنا أوصنا يا أمير المؤمنين، قال : أوصيكم بذمة الله، فإنه ذمة نبيكم، ورزق عيالكم »

Lidhur me testamentin e Ehlu-dh-Dhimmijëve[7] të Pejgamberit s.a.v.s.

"**Dhimmetun**" - marrëveshje, kurse "**il-lun**" - farefisni.[8]

7 "Ehlu-dh-Dhimijj" - janë shtetasit e shtetit musliman të cilët i përkasin fesë tjetër, mirëpo duke e dhënë Xhizjen i sigurojnë vetvetes të drejtën e mbrojtjes nga ana e shtetit.

8 Në të dy fjalët e lartshënuara, Buhariu cek komentin e Dahakut edhe pse për kuptimin e këtyre dy fjalëve transmetohen shumë kuptime në versione të ndryshme, që Buhariu nuk i përmend në këtë kaptinë. Nga kjo shihet se Buhariu e pranon komentin e Dahakut. Përndryshe që të dy fjalët përmenden në ajetin e dhjetë të sures "**Et-Tevbe**", në të cilin thuhet: "As farefisninë e as marrëveshjen nuk e respoektojnë, kur është në pyetje besimtari, dhe i tejkalojnë të gjithë kufijtë e të këqiave".

3162. Na ka treguar Adem b. Ebu Ijasi, këtij Shu'be, këtij Ebu Xhemre, i cili thotë se e ka dëgjuar Xhuvejr b. Kuddame Et-Temimijjun duke thënë:

- Kur ne i thamë Umer b. El-Hattabit: **"Na le testament, o sundimtar i besimtarëve"!**, - atëherë e dëgjova duke thënë:

"Testament ua lë marrëveshjen e All-llahut, ngase ajo është marrëveshja e Pejgamberit tuaj, dhe (nga xhizja, që merret në bazë të asaj marrëveshje) furnizohen familjet tuaja".

باب ما أقطع النبيُّ ﷺ من البحرين، وما وعد من مال البحرين والجزية
ولمن يُقسَم الفيء والجزية؟

٣١٦٣ — حدثنا أحمدُ بن يونسَ حدثنا زُهيرٌ عن يحيى بن سعيد قال: سمعتُ أنساً رضيَ الله عنه قال «دعا النبيُّ ﷺ الأنصار ليكتبَ لهم بالبحرين، فقالوا: لا والله حتى تكتبَ لإخواننا من قريش بمثلها، فقال: ذاكَ لهم ما شاء اللهُ على ذلك يقولون له. قال: فإنكم سترَون بعدي أثرةً، فاصبروا حتى تلقوني على الحوض».

Ç'ndau Pejgamberi s.a.v.s. nga toka e Bahrejnit, ç'premtoi ai nga pasuria e Bahrejnit dhe nga xhizja (e banorëve të tij) dhe kujt i ndahet plaçka e luftës dhe xhizja

3163. Na ka treguar Ahmed b. Junusi, këtij Zuhejri, këtij Jahja b. Seidi, i cili thotë se e ka dëgjuar Enesin r.a. duke thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. i ftoi ensaritë për t'u caktuar (tokat) në Bahrejn, por ata i thanë:

- **Jo, për Zotin, (ne nuk pranojmë) derisa të mos u caktosh aq edhe vëllezërve kurejshitë!**

- **Atyre do t'i caktoj aq sa don All-llahu**, - tha ai.

(Ata nuk prnuan) atëherë ai u tha:

- **Pas meje do të shihni egoizëm! Bëni durim derisa të takoheni me mua në Havdë (burim në Xhennet).**

٣١٦٤ — حدثنا علي بن عبد الله حدثنا إسماعيل بن إبراهيم قال أخبرني روح بن القاسم عن محمد بن المنكدر عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما قال «كان رسول الله ﷺ قال لي: لو قد جاءنا مال البحرين قد أعطيتك هكذا وهكذا وهكذا. فلما قبض رسول الله ﷺ وجاء مال البحرين قال أبو بكر: من كانت له عند رسول الله ﷺ عدة فليأتني، فأتيته فقلت: إن رسول الله ﷺ قد كان قال لي: لو قد جاءنا مال البحرين لأعطيتك هكذا وهكذا وهكذا. فقال لي: احثه. فحثوت حثية. فقال لي: عدها. فعددتها، فإذا هي خمسمائة. فأعطاني ألفا وخمسمائة».

3164. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Ismail b. Ibrahimi, duke thënë se Ismail b.Ibrahim i ka thënë:

- Më ka lajmruar Revh b. El-Kasimi nga Muhammed b. El Munkediri se Xhabir b. Abdullahu r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. më ka thënë:

"Po të na arrinte pasuria e Bahrejnit, do të kisha dhënë kaq e kaq".

(Pasi) pasuria e Bahrejnit arriti pas vdekjes së Pejgamberit s.a.v.s. atëherë Ebu Bekri tha:

- Kujt i ka premtuar diç Pejgamberi s.a.v.s., le të urdhërojë!

Atëherë shkova dhe i thashë:

- Pejgamberi s.a.v.s. më ka thënë:

"Po të na arrinte pasuria e Bahrejnit, do të kisha dhënë kaq e kaq".

- Merr një palë grushta nga ajo pasuri - më tha ai, - **Unë mora një palë grushta, e ai më tha: "Numroi!"**

I numërova, aty ishin pesëqind (derhem), pastaj më dha (tre palë grushta), një mijë e pesëqind (derhem).

٣١٦٥ – وقال إبراهيمُ بنُ طَهمانَ عن عبدِ العزيزِ بنِ صُهَيبٍ عن أنسٍ «أُتيَ النبيُّ ﷺ بمالٍ من
البحرينِ فقال: انثُروه في المسجدِ، فكانَ أكثرَ مالٍ أُتيَ به رسولُ اللهِ ﷺ، إذ جاءهُ العبّاسُ فقال:
يارسولَ اللهِ أعطِني، فإني فادَيتُ نفسي وفادَيتُ عَقيلاً. فقال: خذ. فحثا في ثوبهِ، ثمَّ ذهبَ يُقِلُّهُ فلم يَستطِعْ،
فقال: أؤمُرْ بعضَهم يَرفعْهُ إليّ، قال: لا. قال: فارفعهُ أنتَ عليّ، قال: لا. فنثَرَ منه ثمّ ذهبَ يُقِلُّهُ فلم يَرفعهُ
فقال: فمُرْ بعضَهم يَرفعْهُ عليّ، قال: لا. قال: فارفعْهُ أنتَ عليّ، قال: لا. فنثَرَ منه ثمّ احتملَهُ على كاهلهِ ثمّ
انطلَقَ، فما زالَ يُتبِعُهُ بصرَهُ حتى خَفِيَ علينا، عَجَباً من حِرصهِ، فما قامَ رسولُ اللهِ ﷺ وثَمَّ منها دِرهمٌ»

3165. Duke transmetuar nga Abdu-l-Aziz b. Suhejbi, e ky nga Enesi, Ibrahim b. Tahmani, thotë:

- Kur ia sollën Pejgamberit s.a.v.s. të ardhurat (e xhizjes) nga Bahrejni, ai tha:

"Derdhni në xhami".

Ato kanë qenë të ardhurat më të mëdha që i kanë sjellur Pejgamberit s.a.v.s. Atëkohë erdhi Abbasi dhe i tha:

- O Resulullah, më jep edhe mua, ngase unë (si rob i betejës së Bedrit) kam paguar (për lirimin) tim, gjithashtu kam paguar edhe (për lirimin) e Akilit.

- **Merr!** - i tha ai.

Ai e mbushi petkun e tij, (aq shumë) saqë, kur deshi të ngrihej, nuk mundej, atëherë tha:

- **Urëdhëroje ndonjërin nga të pranishmit të më ndihmojë!**

- **Jo** - ia ktheu ai.

- **Atëherë më ndihmo ti,** - i tha Abbasi.

- **Jo** - u përgjigj ai.

E pakësoi, por prapë nuk mundej që të ngrihej, andaj i tha:

- **Urdhëroje ndonjërin nga të pranishmit të më ndihmojë!**

- **Jo** - ia ktheu ai.

- **Atëherë më ndihmo ti** - i tha Abbasi.

- **Jo** - i tha ai.

E pakësoi edhe më, pastaj e ngarkoi në shpinë dhe shkoi.

Resulullahu a.s. rregullisht e përcillte me shikimin derisa nuk u largua nga ne, duke u habitur me grykësinë e tij.

Pejgamberi s.a.v.s. nuk lëvizi nga ai vend derisa nuk e ndau derhemin e fundit.[9]

باب إثم من قتل معاهداً بغير جرم

٣١٦٦ - حدثنا قيس بن حفص حدثنا عبد الواحد حدثنا الحسن بن عمرو حدثنا مجاهد عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما عن النبي ﷺ قال «من قتل معاهداً لم يرح رائحة الجنة، وإن ريحها توجد من مسيرة أربعين عاماً»

Mëkat është për atë që e mbyt pjesëtarin e fesë tjetër (e që jeton në shtetin silam), po qe se ai nuk ka bërë krim

3166. Na ka treguar Kajs b. Havsi, këtij Abdu-l-Vahidi, këtij Hasan b. Amri, këij Muxhahidi nga Abdullah b. Amri r.a., i cili thotë se Pejgamberi ka thënë:

"Ai që e mbyt pjesëtarin e fesë tjetër (e që jeton në shtetin islam), nuk do ta shijojë erën e Xhennetit, edhe pse era e tij dëgjohet në largësi prej katërdhjetë vjet (ecje në këmbë)".[10]

---

9 Titulli i kaptinës përfshin tri çështje dhe secili hadith sqaron çështje në vete.
1. - Hadithi i parë flet për ndarjen e tokave nga ana e Muhammedit a.s. Tokën në Bahrejn Muhammedi a.s. ua ndau ensarive.
2. Sa i përket premtimit të Pejgamberit s.a.v.s. për ndarjen e të ardhurave dhe xhizjes, për të flet hadithi i dytë, kurse premtimin e Pejgamberit s.a.v.s. e ka kryer Ebu Bekri.
3. Malli i zënë në luftë dhe xhizja dedikohen për qëllime të njëjta. Sipas hadithit në fjalë shihet qartë se ajo është në kompetencat e Imamit.

10 Në titullin e kaptinës thuhet: "Është mëkat për ate që e mbyt shtetasin (e shtetit musliman e që paguan xhizjen) që nuk ka bërë kurrfarë masakri". Edhe pse në hadithin e lartshënuar nuk ceket se për cilat masakra është fjala, por ato ceken në hadithet tjera dhe mu për ate Buhariu i përmend masakrat në këtë titull.

باب إخراج اليهود من جزيرة العرب . وقال عمر عن النبي ﷺ «أقركم ما أقركم الله»

٣١٦٧ — حدثنا عبد الله بن يوسف حدثنا الليث قال حدثني سعيد المقبري عن أبيه عن أبي هريرة رضي الله عنه قال «بينما نحن في المسجد خرج النبي ﷺ فقال: انطلقوا إلى يهود، فخرجنا حتى جئنا بيت المدراس فقال: أسلموا تسلموا، واعلموا أن الأرض لله ورسوله، وإني أريد أن أجليكم من هذه الأرض، فمن يجد منكم بماله شيئاً فليبعه، وإلا فاعلموا أن الأرض لله ورسوله»

Dëbimi i hebrenjve nga Gadishulli Arabik

Umeri thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**U mbaj derisa t'u mbajë All-llahu**".

3167. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Lejthi, këtij Seid El-Makburjji, këtij i ati i tij, i cili thotë se Ebu Hurejra r.a. ka thënë:

- Derisa ne ishim në xhami, doli Pejgamberi s.a.v.s. dhe na tha:

"Shkoni tek hebrenjtë!"

U nisëm dhe, me të arritur tek shtëpia e Midrasit, ai u tha:

- **Po e pranuat Islamin, shpëtuat! Diheni se toka i takon All-llahut dhe të Dërguarit të Tij. Dua që t'u dëbojë nga kjo tokë, andaj ai që ka diç nga pasuria, le ta shet atë, e, nëse nuk jeni të dëgjueshëm, diheni se toka është e All-llahut dhe e të Dërguarit të Tij.**[11]

11 Në këtë hadith nuk është e qartë se për cilët hebrenj është fjala, por mund të konkludojmë se kemi të bëjmë me hebrenjt e mbetur në Medine pas shpërnbuljes së fisit Kajnauka', Kurejdh dhe Nadir, e që janë shëpmgulur për arsye se e shkelën marrëveshjen e lidhur me Muhammedin a.s. Kjo ngjarje ka ndohdur para se ai (Midrasi) ta pranojë Islamin, ngase dihet se ai erdhi në Medine dhe e pranoi Islamin pas çlirimit të Hajberit. Në këtë rast, ai vetë personalisht ka qenë në mesin e atyre që së bashku me Muhammedin a.s. shkuan te hebrenjtë, dhe nga kjo shihet se rasti në fjalë ka ndodhur pas çlirimit të Hajberit, e në atë kohë tri fiset e lartpërmendura, siç u tha edhe më lart, ishin shpërngulur.

٣١٦٨ – حدثنا محمد حدثنا ابن عيينة عن سليمان بن أبي مسلم الأحول سمع سعيد بن جبير سمع
ابن عباس رضي الله عنهما يقول « يوم الخميس وما يوم الخميس، ثم بكى حتى بل دمعه الحصى. قلت : يا ابن
عباس ما يوم الخميس ؟ قال : اشتد برسول الله ﷺ وجعه فقال : ائتوني بكتف أكتب لكم كتابا لا تضلوا
بعده أبدا. فتنازعوا، ولا ينبغي عند نبي تنازع. فقالوا : ماله ؟ أهجر ؟ استفهموه. فقال : ذروني، فالذي أنا
فيه خير مما تدعوني إليه. فأمرهم بثلاث قال : أخرجوا المشركين من جزيرة العرب وأجيزوا الوفد بنحو
ما كنت أجيزهم، والثالثة إما أن سكت عنها، وإما أن قالها فنسيتها » قال سفيان : هذا من قول سليمان

3168. Na ka treguar Muhammedi, këtij Ibën Ujejni, këtij Sulejman b. Ebu Muslim El-Ahveli, i cili totë se e ka dëgjuar Seid b. Xhubejrin, e ky Ibën Abbasin r.a. duke thënë:

"E enjte, sa ditë (e mallkuar) është e enjtja!" Qau aq shumë saqë lotet e tij e ulën zallin, atëherë e pyeta:

- **O Ibën Abbas, ç'ndodhi në ditën e enjte?**

- **Ditën e enjte** - më tha - **sëmundja e shtrëngoi Pejgamberin s.a.v.s. dhe tha:**

- **Më sillni një asht që t'ua shkuraj testamentin, e pas tij asnjëherë nuk do ta humbni rrugën.**

Atëherë as-habët filluan të grinden në mes vete, e grindja nuk lejohet tek Pejgamberi s.a.v.s. Pastaj thanë:

- **Ç'u bë me te? Flet jerm ose në mosdije?**

- **Më leni, gjendja në të cilën jam unë është më e mirë se ajo në të cilën më ftoni ju**, - tha ai, e pastaj i urdhëroi tri gjëra:

- **Mushrikët t'i dëboni nga Gadishulli Arabik, delegacioneve t'u dhuroni shpërblime ashtu siç u kam dhuruar unë.**

Edhe e treta ka qenë një nga punët e mira, por ose ai e ka heshtë ose e ka thënë, por unë e kam harruar.

Sufjani thotë se këto janë fjalët e Sulejmanit.

باب إذا غدر المشركون بالمسلمين هل يعفى عنهم ؟

٣١٦٩ — حدثنا عبد الله بن يوسف حدثنا الليث قال حدثني سعيد عن أبي هريرة رضي الله عنه قال
« لما فتحت خيبر أهديت للنبي ﷺ شاة فيها سم ، فقال النبي ﷺ : اجمعوا إلي من كان ها هنا من يهود ،
فجمعوا له ، فقال : إني سائلكم عن شيء ، فهل أنتم صادقي عنه ؟ فقالوا : نعم . قال لهم النبي ﷺ : من أبوكم ؟
قالوا : فلان . فقال : كذبتم ، بل أبوكم فلان . قالوا : صدقت . قال : فهل أنتم صادقي عن شيء إن سألت عنه ؟
فقالوا : نعم يا أبا القاسم ، وإن كذبنا عرفت كذبنا كما عرفته في أبينا . فقال لهم : من أهل النار ؟ قالوا : نكون
فيها يسيرا ، ثم تخلفونا فيها . فقال النبي ﷺ : اخسئوا فيها ، والله لا نخلفكم فيها أبدا . ثم قال : هل أنتم صادقي
عن شيء إن سألتكم عنه ؟ قالوا : نعم يا أبا القاسم . قال : هل جعلتم في هذه الشاة سما ؟ قالوا : نعم . قال : ما حملكم
على ذلك ؟ قالوا : إن كنت كاذبا نستريح ، وإن كنت نبيا لم يضرك »

Au falet mushrikëve nëse i tradhtojnë muslimanët

3169. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Lejthi, këtij Seidi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili ka thënë:

- Me rastin e çlirimit të Hajberit, ia dhuruan Pejgamberit s.a.v.s. një dele të helmuar, atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha:

- M'i sillni të gjithë hebrenjtë, të cilët kanë qenë këtu!

Ia tubuan, e ai tha:

- Do t'u pyes diç, a do të më tregoni të vërtetën?

- Po, - iu përgjigjën ata.

Pejgamberi s.a.v.s. i pyeti:

- Kush është ati i juaj?

- Filani, - thanë ata.

- Gënjyet, - ua ktheu ai dhe prapë i pyeti:

- A do të më tregoni të vërtetën po qe se ju pyes për diç tjetër?

- Po, o Ebu-l-Kasim - i thanë ata, **- nëse ne gënjejmë, ju do ta vëreni gënjeshtrën tonë, ashtu siç e vërejtët herën e parë.**

- **Kush janë banorët e Xhehennemit?** - i pyeti.

Ata i thanë:

- **Ne do të qëndrojmë një kohë të shkurtë, e pastaj ju do të na ndërroni.**

- **Në te do të mbeteni të përbuzur, për Zotin, kurrë nuk do t'u ndërrojmë** - u tha Pejgamberi s.a.v.s., e pastaj i pyeti:

- **A do të më tregoni të vërtetën nëse u pyes diç tjetër?**

- **Po, o Ebu-l-Kasim** - iu përgjigjën ata.

Atëherë ai i pyeti:

- **A e keni helmuar (mishin) e kësaj deleje?**

- **Po,** - iu përgjigjën.

- **Ç'u shtyri ta bëni këtë?** - i pyeti.

Ata i kthyen:

- **Me këtë kemi dashur që të bindemi, se nëse je rrenacakë, do të lirohemi nga ju, e nëse je pejgamber nuk të dëmton.**[12]

---

12 Në këtë hadith nuk thuhet asgjë për hebrenjen e cila deshi ta helmojë Pejgamberin s.a.v.s. Por në disa transmetime tjera të këtij hadithi thuhet se ajo ësthë dënuar me vdekje e në disa të tjerë thuhet se megjithatë nuk është dënnar me vdekje.

Kadi Ijjadi pas krahasimeve dhe shqyrtimeve që u bën transmetimeve të këtij hadithi, vjen në përfundim se Muhammedi a.s. nuk e ka dënuar menjëherë atë hebrenje e cila deshi ta helmojë ate, edhe pse nga kjo dele e helmuar ka vdekur Bishër b. Berra' b. Ma'ruri dhe mu për ate, më vonë ajo ësthë dënuar me vdekje, për arsye se ajo ishte shkaktare e vdekjes së këtij As-habi. Nga ky hadith shohim se mbytja e personit me helmim ka të njejtin trajtim sikur edhe mbytja me armë ose me diçka tjetër. Helmi i hebrejes nuk ka qenë vdekjeprurës për Muhammedin a.s., spse, edhe kjo ësbtë një nga muxhizet e tia, kur dihet se ai mbeti i gjallë, kurse as-habi, i cili kishte ngrënë nga ajo dele, vdiq.

باب دعاء الامام على من نكث عهدا

٣١٧٠ — حدثنا أبو النعمان حدثنا ثابت بن يزيد حدثنا عاصم قال سألت أنسا رضي الله عنه عن القنوت، قال: قبل الركوع. فقلت: إن فلانا يزعم أنك قلت بعد الركوع، فقال: كذب. ثم حدثنا عن النبي ﷺ أنه قنت شهرا بعد الركوع يدعو على أحياء من بني سليم قال: بعث أربعين أو سبعين - يشك فيه - من القراء إلى أناس من المشركين، فعرض لهم هؤلاء فقتلوهم، وكان بينهم وبين النبي ﷺ عهد، فما رأيته وجد على أحد ما وجد عليهم.

Mallkimi i imamit ndaj atij që e shkelë marrëveshjen

3170. Na ka treguar Ebu-n-Nu'mani, këtij Thabit b. Jezidi, këtij Asimi, i cili thotë:

- **E kam pyetur Enesin për Kunut - duanë, e ai tha se ajo ka qenë para ruk'usë. Disa thonë** - i thashë - **se ju keni deklaruar se ajo ka qenë para ruk'usë.**

- **Kanë gënjyer** - tha ai, - **pastaj na tregoi se Pejgamberi s.a.v.s. kunut** - duanë e ka kënduar pas ruk'usë vetëm një muaj, duke i mallkuar disa familje nga fisi Sulejmë.

- **Ai i dërgoi** - vazhdon Enesi - **katërdhjetë ose shtatëdhjetë Kurra, nuk ësthë i sigurtë (se cili numër është i saktë), tek disa mushrikë, e këta i dolën në pritë atyre dhe i mbytën. Mes mushrikëve dhe Pejgamberit s.a.v.s. atëkohë ka ekzistuar marrëveshja (për armëpushim). Asnjëherë nuk e kam parë të ketë qenë i hidhëruar në ndokënd, si në ata.**[13]

13 Muhammedi a.s. nuk i ka mallkuar mushrikët gjer atëherë kur ka shpresuar se do të largohen nga idhujt e tyre. Me një rast ësthë kërkuar nga ai që ta mallkojë fisin Devs, ai me atë rast e ka lutur All-llahun xh.sh. që t'i udhëzojë në rrugë të drejtë. E mallkoi vetëm një pjesë të fisit Sulejm, ngase e shkelën marrëveshjen dhe nuk e mbajtën premtimin e dhënë, dhe nga kjo ai u bind se ata nuk i lënë idhujt e tyre.

باب أمانِ النساءِ وجوارِهنّ

٣١٧١ - حدثنا عبدُ اللهِ بنُ يوسفَ أخبرَنا مالكٌ عن أبي النّضرِ مَولى عمرَ بنِ عُبيدِ اللهِ أنّ أبا مُرّةَ مَولى
أمّ هانىءٍ ابنةِ أبي طالبٍ أخبرَهُ أنهُ سمعَ أمّ هانىءٍ ابنةَ أبي طالبٍ تقول «ذهبتُ إلى رسولِ اللهِ ﷺ عامَ
الفتحِ فوجدتُهُ يَغتسِلُ وفاطمةُ ابنتهُ تَستُرُهُ، فسلّمتُ عليه فقال: من هذه؟ فقلتُ أنا أمُّ هانىءٍ بنتُ أبي طالبٍ
فقال: مرحباً بأمّ هانىءٍ. فلما فرَغَ من غُسلِهِ قامَ فصلّى ثمانَ ركعاتٍ مُلتحفاً في ثوبٍ واحدٍ. فقلتُ: يا رسولَ
اللهِ، زعمَ ابنُ أمّي عليٌّ أنهُ قاتلٌ رجلاً قد أجرتُهُ، فلانَ ابنَ هُبيرةَ. فقال رسولُ اللهِ ﷺ: قد أجَرْنا مَن
أجَرْتِ يا أمّ هانىءٍ. قالت أمّ هانىءٍ: وذلك ضُحى»

Siguria e femrave dhe mbrojtja e tyre

3171. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Ebu Nadiri, rob i liruar i Umer b. Ubejdullahut, këtij Ebu Murre, rob i liruar i Ummi Hanes, vajzës së Ebu Talibit, i cili thotë se e ka dëgjuar Ummi Hanen duke thënë:

- Në vitin e çlirimit të Mekkes kam shkuar tek Pejgamberi s.a.v.s., dhe e gjeta duke u pastruar, kurse vajza e tij, Fatimja, e mbulonte, e përshëndeta e ai pyeti:

- **Kush është kjo?**

- **Unë jam, Ummi Hanja, vajza e Ebu Talibit,** - i thashë:

- **Mirë se keni ardhur, Ummi Hane,** - tha ai.

Pasi që u pastrua, u ngrit dhe i mbështjellur me një petk i fali tetë reqat namaz. Pasi e kreu namazin i thashë:

- **O Resulullah, vëllai im, Aliu, don ta mbys filanin nga Hubejritët, e ai është nën mbrojtjen time.**

- **O Ummi Hane,** - tha Pejgamberi s.a.v.s. - **ai që është nën mbrojtjen tuaj është edhe nën mbrojtjen tonë.**

Ummi Hanja thotë se e tërë kjo ka ndodhur gjatë drekës.[14]

---

14 Aliu dhe Halid b. Velidi me rastin e çlirimit të Mekkes deshën që ta likuidojnë Xha'd

باب . ذمة المسلمين وجوارهم واحدة ، يسعى بها أدناهم

٣١٧٢ ـ حدثني محمد أخبرنا وكيع عن الأعمش عن ابراهيم التيمي عن أبيه قال « خطبنا علي فقال : ما عندنا كتاب نقرؤه إلا كتاب الله وما في هذه الصحيفة ، فقال : فيها الجراحات ، وأسنان الإبل ، والمدينة حرم ما بين عير إلى كذا ، فمن أحدث فيها حدثاً أو آوى فيها محدثاً فعليه لعنة الله والملائكة والناس أجمعين ، لا يقبل منه صرف ولا عدل ، ومن تولى غير مواليه فعليه مثل ذلك . وذمة المسلمين واحدة ، فمن أخفر مسلماً فعليه مثل ذلك »

Siguria dhe mbrojtja (e premtuar e jomuslimanit) nga ana e muslimanëve është universale, ate mundet t'ua premtojë edhe më i dobti (nga mesi i muslimanëve)

3172. Na ka treguar Muhammedi, këtij Vekiu, këtij A'meshi, këtij Ibrahim Et-Tejmijju, këtij i ati i tij, i cili ka thënë:

- Aliu, duke mbajtur fjalim, ka thënë:

"Ne nuk kemi libër tjetër për të lexuar, pos Librit të All-llahut, dhe ajo që është (e shkruar) në këtë faqe, janë rregullat për plagët dhe vitet e devës, dhe se Medinja është Harem së bashku me atë që është në mes Ajrit (emër vendi) dhe këtij (Uhudit). Andaj ai që sjell diç të re fetare në te (në Kur'an), ose ai, (i cili tenton) ta fshehë ate që sjell diç të re në fe, qoftë i mallkuar nga All-llahu, nga melekët dhe nga mbarë njerëzimi. Nga ai nuk do të pranohet as pendimi e as shëprblimi. Edhe ate i cili shoqërohet me atë që nuk është kujdestari i tij, edhe atë e pret i njejti dënim.

---

b. Hubejrin, ngase ai ishte njëri ndër ata që më së shumti rezistoi kundër muslimanëve me rastin e çlirimit të Mekkes. Mirëpo, në mbrojtje e morën njerka e tij Ummi Hanja dhe Harith b. Hishami, e Muhammedi a.s. e lejoi një gjë të tillë.
Andaj, i lejohet femrës që të merr në mbrojtje ndokënd dhe personin e tillë duhet liruar nga përgjegjësia. Në këtë pajtohen që të katër imamët, duke u mbështetur në hadithin e lartshënuar dhe rastin e Zejnebes, vajzës së Muhammedit a.s. kur ajo e mori në mbrojtje Ebu-l-As b. Rebian.

Siguria (e premtuar ndaj jomuslimanit) nga ana e muslimanëve, është universale, andaj ai që e shkel (fjalën e dhënë) të muslimanit, edhe atë e pret i njëti dënim.

بابٌ إذا قالوا صبأنا ولم يُحسِنوا أسلمنا

وقال ابن عمرَ «فجعلَ خالدٌ يقتلُ، فقال النبيُّ ﷺ: أبرأ إليكَ مما صنعَ خالد»

وقال عمرُ: إذا قال مَترَس فقد آمنَهُ، إنَّ اللهَ يعلمُ الألسنةَ كلها. وقال: تكلَّمْ. لا بأس

Kur mushriku lhotë: "E kemi ndërruar fenë", e nuk thotë si duhet: "E kemi pranuar Islamin"

Ibën Umri thotë: "**Pejgamberi s.a.v.s. Halidin (e kishte dërguar tek një popull për t'i ftuar në Islam. Ata iu përgjigjën duke i thënë: "E kemi ndërruar fenë"**), megjithëkëtë ai luftoi (kundër atyre, duke menduar se kjo nuk do të thotë se ata e kan pranuar Islamin). Pejgamberi s.a.v.s. me të dëgjuar për këtë e gjykoi (luftën e Halidit), duke thënë:

"**Unë nuk ndiej përgjegjësi për atë që ka bërë Halidi**".[15]

Umeri ka thënë:

- Kur ndokush thotë: "**Metres**" (e që do të thotë: mos u friko), e ka marrë në mbrojtje, **All-llahu i njeh të gjitha gjuhët**", gjithashtu (Hermezanit) i ka thënë: "**Fol, s'pengon gjë!**" (Ai ishte persian, andaj belbëzonte në të folurit arabisht).

15 Kjo është vetëmn një pjesë e hadithit, të cilin Buhariu e citon në librin e luftërave në kaptinën "Çlirimi i Mekkes". Muhammedi a.s. në këtë rast e gjykoi Halidin për sjelljet e tia, duke u nsiur nga ajo se mjafton deklarimi i çdo populli në gjuhën e tij. Mirëpo, megjithate ai nuk e dënoi Halidin duke marrë për bazë ate se ai nuk e ka njohur gjuhën e tyre.

باب الموادعة والمصالحة مع المشركين بالمال وغيره، وإثم من لم يف بالعهد
وقوله [٦١ الأنفال]: ﴿ وإن جنحوا للسلم - جنحوا: طلبوا السلم - فاجنح لها ﴾ الآية

٣١٧٣ - حدثنا مسدد حدثنا بشر هو ابن المفضل حدثنا يحيى عن بشير بن يسار عن سهل بن أبي حثمة قال «انطلق عبد الله بن سهل ومحيصة بن مسعود بن زيد إلى خيبر، وهي يومئذ صلح، فتفرقا، فأتى محيصة إلى عبد الله بن سهل وهو يتشحط في دمه قتيلا، فدفنه، ثم قدم المدينة فانطلق عبد الرحمن بن سهل ومحيصة وحويصة ابنا مسعود إلى النبي ﷺ، فذهب عبد الرحمن يتكلم، فقال: كبر كبر - وهو أحدث القوم - فسكت، فتكلما، فقال: أتحلفون وتستحقون قاتلكم - أو صاحبكم - قالوا وكيف نحلف ولم نشهد ولم نر؟ قال: فتبريكم يهود بخمسين. فقالوا: كيف نأخذ أيمان قوم كفار؟ فعقله النبي ﷺ من عنده»

Ndërprerja e luftës dhe paqa me mushrikët, duke marrë përgjegjësi materiale dhe përgjegjësi tjetër. Është mëkat për ate që nuk e mban premtimin e dhënë

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: "**Nëse anojnë ka paqa, ano edhe ti kah ajo...**"[16]

3173. Na ka treguar Museddedi, këtij Bishër, e ky është Ibnu-l-Mufeddali, këtij Jahjau, këtij Beshir b. Jesari, këtij Sehël b. Ebu Hathmi, i cili thotë: **"Abdullah b. Sehli dhe Muhajjis b. Mes'ud b. Zejdi u nisën për në Hajber. Atëkohë (me banorët e Hajberit) kishin lidhur paqë. Rrugës u ndanë njëri me tjetrin. Kur Muhajjisi e takon Abdullah b. Sehlin, ai vërvitej në gjakun e tij dhe në ndërkohë vdiq. Ai e varrosi atë.**

U kthye në Medine, (lajmëroi për këtë rast), atëherë Abdu-r-Rahman b. Sehli, Muhajjisi dhe Huvejsi, djem të Ibën Mes'udit, shkuan te Pejgamberi s.a.v.s. Abdullahu filloi të flasë, por Resulullahu a.s. u tha:

- Më i vjetri, më i vjetri (te të flasë)! Ai ishte më i riu në mesin e tyre, atëherë ata të dy i sqaruan rastin.

16 Përkthimi i ajetit 61, i sures "**El-Enfal**", në tërësi është: "Nëse ata anojnë ka paqë, trego edhe ti gatishmëri për të dhe mbështetu në All-llahun! Se Ai, me të vërtetë, i dëgjon të gjitha dhe di çdo gjë".

- A dëshironi të betoheni dhe të fitoni të drejtën ndaj vrassit? - i pyeti ai.

Ata iu përgjigjën duke i thënë:

- Si të betohemi kur ne nuk kemi marrë pjesë e as që e kemi parë atë.

- Atëherë hebrenjt (e Hajberit) me pesëdhjetë betime do t'ua bartin përgjegjësinë juve, u tha ai.

- Si të pranojmë betimin e atyre që nuk besojnë? - i thanë ata.

Pejgamberi s.a.v.s. nga qesja e tij e pagoi gjakun e tij.[17]

باب فضل الوفاء بالعهد

٣١٧٤ - حدثنا يحيى بن بكير حدثنا الليث عن يونس عن ابن شهاب عن عبيد الله بن عبد الله بن عتبة أن عبد الله بن عباس أخبره أن أبا سفيان بن حرب أخبره «ان هرقل أرسل إليه في ركب من قريش كانوا تجاراً بالشام في المدة التي ماد فيها رسول الله ﷺ أبا سفيان في كفار قريش»

Rëndësia e të përmbajturit të marrëveshtjes

3174. Na ka treguar Jahja b. Bukejri duke thënë: - Na ka treguar Lejthi, këtij Junusi, këtij Ibën Shihabi, këtij Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, këtij Abdullah b. Abbasi, këtij Ebu Sufjan b. Harbi, i cili ka thënë:

- Kur isha në mesin e delegacionit kurejshit, e kishim shkuar në Siri për të bërë tregti, Herakli dërgoi një njeri tek unë. Atëkohë Pejgamberi s.a.v.s.

---

17 Abdullah b. Sehli dhe Muhajjis b. Mes'udi me disa as-habë tjerë u nisën për në Hajber mirëpo, Abdullah b. Sehli gjatë rrugës u nda nga ata, ata u kthyen për ta kërkuar Abdullahun. Pas një kohe e gjetën të vrarë në një pus, e varrosën dhe, kur u kthyen në Medine, i treguan Muhammedit a.s. për rastin e Abdullahut. Atëherë, Muhammedi a.s. deshi që duke u betuar ata, trashëgimtarët e Abdullahut ta realizojnë të drejtën e gjakut. Mirëpo, ata refuzuan të betohen, e as që pranuan betimin e hebrenjve, andaj Muhammedi a.s. ua pagoi gjakun nga pasuria e tij, për t'i dhënë fund kontestit në fjalë. Me te mbetën të kënaqur kusherinjët e të vrarit dhe në të njejtën kohë i përfitoi hebrenjtë në Islam.
Ky rast në të drejtën islame quhet "kasama". Ky rast kërkon që pesëdhjetë persona nga vendi ku ka ndodhur ndonjë vrasje të betohen se ata nuk janë dorëvrasës, dhe në të njëjtën kohë betohen se ata nuk e dinë se kush është personi i cili ka bërë veprën në fjalë. Në këtë mënyrë lirohen nga përgjegjësia.

kishte lidhur Marrëveshje për paqë me Ebu Sufjanin, (lider i mushrikëve kurejsh).[18]

باب هل يُعفَى عن الذمّي إذا سَحر ؟

وقال ابنُ وَهبٍ أخبرني يونسُ عن ابنِ شهابٍ سُئلَ : أعلى من سحر من أهلِ العهدِ قتلٌ ؟ قال : بلغَنا أنّ رسولَ اللهِ ﷺ قد صُنعَ له ذلك فلم يَقتُلْ من صَنعه ، وكان من أهلِ الكتاب »

٣١٧٥ — حدّثني محمدُ بن المُثنّى حدّثنا يحيى حدّثنا هشامٌ قال حدّثني أبي عن عائشة أنّ النبيَّ ﷺ سُحِرَ حتّى كان يُخيَّلُ إليه أنهُ صَنعَ شيئاً ولم يَصنعْه »

A i falet gabimi jomuslimanit (qytetar lojal i shtetit islam) kur ai bën magji?

Ibën Vehbi thotë se Junusi e ka lajmëruar nga Ibën Shihabi, i cili në pyetjen se a duhet dënohet me vdekje jomuslimani, kur ai bën magji, ai tha: **"Kam dëgjuar se i kanë bërë magji Pejgamberit s.a.v.s., e ai nuk i kishte dënuar me vdekje ate që i kishte bërë magji. Ai ishte nga radhët e Ehlu-l-Kitabëve".**[19]

3175. Na ka treguar Muhammed Ibnu-l-Muthenni, këtij Jahjau, këtij Hishami duke thënë se më ka treguar babai im nga Aishja r.a. se i kanë bërë magji Pejgamberit s.a.v.s. dhe i dukej se kishte bërë diç, që nuk e kishte bërë.[20]

---

18 Kjo është pjesë e hadithit në të cilën Herakli e pyet Ebu Sufjanin për misionin e Muhammedit a.s. ku mes tjerash e pyet se Muhammedi a.s. a e mban premtimin e dhënë, ngase ai e dinte se kryerja e premtimit dhe respektimi i marrëveshjes janë cilësi të Pejgamberëve.

19 "Ehlu-l-Kitab" janë besimtarët që u besojnë njërit nga librat e shenjta të shpallura nga All-llahu, pejgamberëve para Muhammedit a.s.

20 Shumica e mendimtarëve islamë mendojnë se nuk lejohet dënimi me vdekje ndaj personave që merren me magji, me përjashtim kur ai me anë të magjisë bëhet shkaktar i vdekjes së ndokujt.
Sa i përket rastit, i cili i ka ndodhur Pejgamberit s.a.v.s. dhe deklarata e Ibën Shihabit se Pejgamberit s.a.v.s. nuk e dënoi me vdekje magjistarin, ajo nuk mund të merret për argument se magjistarët nuk duhet dënuar, ngase Muhammedi s.a. askënd nuk e ka dënuar për dëmet që ia ka shkaktuar ndokush nga populli, të cilin e ftonte në Islam.

باب ما يحذر من الغدر

وقول الله تعالى [٦٢ الأنفال] : ﴿ وإن يريدوا أن يخدعوك فإن حسبك الله ﴾ الآية

٣١٧٦ — حدثنا الحميدي حدثنا الوليد بن مسلم حدثنا عبد الله بن العلاء بن زبر قال سمعت بسر بن عبيد الله أنه سمع أبا إدريس قال سمعت عوف بن مالك قال « أتيت النبي ﷺ في غزوة تبوك - وهو في قبة من أدم - فقال : اعدد ستاً بين يدي الساعة : موتي ، ثم فتح بيت المقدس ، ثم موتان يأخذ فيكم كقعاص الغنم ، ثم استفاضة المال حتى يعطى الرجل مائة دينار فيظل ساخطاً ، ثم فتنة لا يبقى بيت من العرب إلا دخلته ، ثم هدنة تكون بينكم وبين بني الأصفر فيغدرون ، فيأتونكم تحت ثمانين غاية ، تحت كل غاية اثنا عشر ألفاً »

Nga cili mashtrim duhet patur kujdes?

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: **"E, nëse dëshirojnë të të mashtrojnë, ty me të vërtetë, të mjafton All-llahu".**[21]

3176. Na ka treguar Humejdijju, këtij Velid b. Muslimi, këij Abdullah b. Ala' b. Zebri, këtij Busër b. Ubejdullahu, këtij Ebu Idrisi, i cili thotë se e ka dëgjuar Avf b. Malikun duke thënë:

"Kam shkuar tek Pejgamberi s.a.v.s. me rastin e nisjes për në betejën e Tebukut, e ai gjendej në një shator prej lëkure dhe më tha:

- Numëroi gjashtë gjëra para Ditës së Gjykimit: Vdekjen time, çlirimin e Jerusalemit, epideminë e cila do t'u kaplojë ngjashëm me murtajën e deleve, të lakmuarit (e besimtarit) në pasuri, edhe atëherë

Në rastin konkret magjia nuk ka ndikuar në shpalljen e Muhammedit a.s., e as në trupin e tij. Deklaratën e Ibën Shihabit e cek edhe Ibën Vehbi në koleksionin e haditheve "Xhamiun".

21 Përkthimi i ajetit 62[të], i sures **"El-Enfal"** në tërësi është: "E, nëse dëshrojnë të të mashtrojën ty, - me të vërtetë, të mjafton All-llahu. Ai të përkrah me ndihmën e Tij dhe me besimtarë".

Me këtë ajet është paraljamëruar mundësia që armiku të kërkojë paqë me qëllim që ta tradhtojë Muhammedin a.s. Muslimanët, duke qenë të vendosur dhe duke u mbështetur në All-llahun xh.sh., e pranuan paqën.

ku i jepen njëqind dinarë, ai prapë mbetet i zemëruar. Pastaj do të lajmërohet turbullirë e tillë, nga e cila asnjë shtëpi arabi nuk do të jetë imune, pas sajë paqa mes jush dhe bizantinëve, por ata do t'u tradhtojnë dhe do t'u sulmojnë me tetëdhjet flamuj, e nën çdo flamur do të ketë dymbëdhjet mijë (ushtarë).[22]

باب كيف يُنبَذُ إلى أهلِ العهدِ؟

وقولُ اللهِ عزّ وجل [٥٨ الأنفال] : ﴿ وإما تَخافَنَّ من قومٍ خِيانةً فانبِذْ إليهم على سواء ﴾ الآية

٣١٧٧ — حدثنا أبو اليمانِ أخبرَنا شُعَيبٌ عنِ الزُّهريِّ أخبرَنا حُميدُ بن عبدِ الرحمنِ أنَّ أبا هريرةَ قال «بَعثَني أبو بكرٍ رضيَ الله عنه فيمن يُؤَذِّنُ يومَ النَّحرِ بمِنىً : لا يَحُجُّ بعدَ العامِ مُشركٌ، ولا يَطوفُ بالبيتِ عُريانٌ. ويومُ الحجِّ الأكبرِ يومُ النحر، وإنّما قيلَ «الأكبر» من أجلِ قولِ الناس «الحجُّ الأصغر» فنَبذَ أبو بكرٍ إلى الناسِ في ذلكَ العام، فلم يَحُجَّ عامَ حَجَّةِ الوَداعِ الذي حجَّ فيه النبيُّ ﷺ مشركٌ»

Si revokohet marrëveshja e lidhur (me kundërshtarin)

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: **"Posa të vëresh që ndonjë fis e theu besën, edhe ti theua atyre, me të të njëjtën mënyrë...."**[23]

3177. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhriu, këtij Humejd b. Abdurrahmani, i cili thotë se Ebu Hurejra ka thënë:

- Ebu Bekri r.a. më dërgoi tek ata, të cilët në ditën e parë të bajramit në Minne lajmëronin se:

"Që nga viti (i ardhshëm), mushërikëve nuk u lejohet haxhxhi, e as personi lakuriq nuk mundet të sillet rreth Qabes".

---

22 Ajni mendon se pesë çështjet, nga gjshtë të përmendurat më lart, kanë ndodhur, e ato janë: Vdekja e Pejgamberit s.a.v.s., çlirimi i Jerusalemti, epidiemia e cila ndodhi në Amevasë në kohën e Umer b. El-Hattabit, ku brenda tri ditëve vdiqën shtatëdhjetë mij njerëz. Pasuria e tepërt ka ekzistuar në kohën e halifit Uthman. Turbullirat e lajmëruan menjëherë pas mbytjes së Uthmanit, kurse parashenja e gjashtë ende nuk ka ndodhur.

23 Përkthimi i ajetit 58, i sures **"El-Enfal"**, në tërësi është: "Posa të vërejsh se ndonjë fis e then besën, edhe ti thyeja atij, me të njejtën mënyrë prishja marrëveshjen, se All-llahu xh.sh., me të vërtetë nuk i don ata që tradhtojnë".

Dita e haxhxhit të madh është dita e parë e Bajramit. I madh i thonë ngase njerëzit Umren e quanin **"haxhxh të vogël"**.

Atë vit Ebu Bekri revokoi marrëveshjen me mushrikët, andaj në vitin e **"haxhxhit lamtumirës"**, gjatë të cilit Pejgamberi s.a.v.s. e bëri haxhin, asnjë mushrik nuk ka qenë në haxhxh.[24]

باب إثمِ مَن عاهدَ ثمَّ غدَر

وقولِ الله [الأنفال ٥٦] : ﴿ الذين عاهدتَ منهم ثمَّ ينقُضونَ عهدَهم في كلِّ مرَّة ، وهم لايتقون ﴾

٣١٧٨ – حدثنا قتيبة بنُ سعيد حدثنا جريرٌ عن الأعمشِ عن عبدِ الله بن مُرَّةَ عن مَسروقٍ عن عبدِ الله بن عمرو رضي الله عنهما قال : قال رسولُ الله ﷺ « أربعُ خلال مَن كُنَّ فيه كان مُنافقاً خالصاً : مَن إذا حدَّثَ كذَبَ ، وإذا وَعدَ أخلَفَ ، وإذا عاهَدَ غَدَر ، وإذا خاصمَ فجر . ومَن كانت فيه خَصلةٌ منهنَّ كانت فيه خصلة من النفاق حتى يَدَعَها »

Mëkat është për atë që lidh marrëveshje, e pastj nuk i përmbahet asaj

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë:

"Ata me të cilët ke lidhë marrëveshje, çdo her, pa frikë e thejnë marrëveshjen e vet..."

(El-Enfal : 56)

3178. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Xheriri, këtij A'meshi, këtij Abdullah b. Murre, këtij Mesruku, këtij Abdullah b. Amri r.a., i cili thotë se Pejgamberit s.a.v.s. ka thënë:

"Tek ai person tek i cili gjenden këto katër cilësi, ai është munafik i vërtetë, e ato janë: kur flet rrenë; kur premton diç e nuk e kryen; kur lidh marrëveshje e e shkel atë dhe kur grindet e tepron. Tek ai person, tek i cili gjendet vetëm njëra nga këto katër cilësi, derisa të mos e menjanojë atë, konsiderohet se në vete ka shenja të munafikut.

24 Ky hadith është cekur në kaptinën e Haxhxhit.

٣١٧٩ – حدثنا محمدُ بن كثيرٍ أخبرنا سفيانُ عن الأعمشِ عن إبراهيمَ التيميِّ عن أبيه عن عليٍّ رضي الله عنه قال « ما كتبنا عن النبيِّ ﷺ إلا القرآنَ ، وما في هذه الصحيفة ، قال النبيُّ ﷺ : المدينةُ حرامٌ ما بين عائرٍ إلى كذا ، فمن أحدثَ حدثًا أو آوى محدثًا فعليه لعنةُ اللهِ والملائكةِ والناسِ أجمعين ، لا يُقبلُ منه عدلٌ ولا صرفٌ . وذمةُ المسلمين واحدةٌ يسعى بها أدناهم ، فمن أخفرَ مسلمًا فعليه لعنةُ اللهِ والملائكةِ والناسِ أجمعين ، لا يُقبلُ منه صرفٌ ولا عدلٌ . ومن والى قومًا بغيرِ إذنِ مواليه فعليه لعنةُ اللهِ والملائكةِ والناسِ أجمعين ، لا يُقبلُ منه صرفٌ ولا عدلٌ »

3179. Na ka treguar Muhammed b. Kethiri, këtij Sufjani, këtij A'meshi, këtij Ibrahim Et-Tejmijju, këtij i ati i tij, i cili thotë se Aliu r.a. ka thënë:

"Nga Pejgamberi s.a.v.s. nuk kemi shkruar asgjë pos Kur'anit dhe asaj që gjendet në këtë letër. E, në atë letër është shkuruar se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "**Medinja është harem së bashku me atë që është në mes Ajrit dhe këtij (Uhudit). Ai që sjell diç të re në fe, ose e fsheh ate, qoftë i mallkuar nga All-llahu, nga melekët dhe nga mbarë njerëzimi. Nga ai nuk do të pranohet pendimi e as të ndryshuarit (të tij).**

Përkujdesja (ndaj jomuslimanit) që e merr muslimani është universale dhe atë mund ta merrë dhe më i dobti.

Ai që shkelë (fjalën e dhënë) të muslimanit, qoftë i mallkuar nga All-llahu, nga melekët dhe nga mbarë njerëzimi. Nga ai nuk pranohet pendimi e as të ndryshuarit (të tij).

Ai që shoqërohet me ndonjë popull pa lejen e kujdestarit të tij, qoftë i mallkuar nga All-llahu, nga melekët dhe nga mbarë njerëzimi. Edhe nga ai nuk do të pranohet pendimi e as shpërblimi.

٣١٨٠ – قال أبو موسى حدثنا هاشمُ بن القاسمِ حدثنا إسحاقُ بن سعيدٍ عن أبيه عن أبي هريرةَ رضي الله عنه قال « كيفَ أنتم إذا لم تجتبوا دينارًا ولا درهمًا ؟ فقيل له : وكيف ترى ذلك كائنًا يا أبا هريرة ؟ قال : إي والذي نفسُ أبي هريرةَ بيده ، عن قولِ الصادقِ المصدوق . قالوا : عمَّ ذلك ؟ قال : تُنتهكُ ذمةُ اللهِ وذمةُ رسولهِ ﷺ ، فيَشُدُّ اللهُ عزَّ وجلَّ قلوبَ أهلِ الذمةِ فيمنعون ما في أيديهم »

3180. Ebu Musa thotë: - Na ka treguar Hashim b. El-Kasimi, këtij Is-hak b. Seidi, këtij i ati i tij, i cili thotë se Ebu Hurejra r.a. ka thënë:

- Ç'do të ndodhë me ju, kur nga xhizja nuk do të mundeni të tuboni asnjë dinar e asnjë derhem?

- **E çka mendon ti o Ebu Hurejrë** - i thanë ata.

Ai iu përgjigj:

- **Po, pasha atë në dorë të të cilit është shpriti i Ebu Hurejres, dhe ate duke u bazuar në fjalët e të Sinqeritit (Resulullahut a.s.), të cilit vetëm e Vërteta i shpallet.**

- **Po çdo të ndodhë me ne?** - e pyetën prapë ata.

Atëherë ai u tha;

- **Nuk do të respektohet marrëveshja e All-llahut dhe e Pejgamberit të Tij dhe All-llahu do t'ua përforcojë zemrat jomuslimanëve (shtetas të shtetit musliman), dhe ata do të refuzojnë që të japin atë që posedojnë (xhizjen).**[25]

باب • ٣١٨١ – حدثنا عبدانُ أخبرنا أبو حمزةَ قال سمعتُ الأعمشَ قال «سألتُ أبا
وائل: شهدتَ صِفّين؟ قال: نعم، فسمعتُ سهلَ بنَ حُنَيف يقول: اتَّهِموا رأيَكم، رأيتُني يومَ أبي جَنْدَلَ
ولو أستطيعُ أن أردَّ أمرَ النبيِّ ﷺ لرَدَدْتُه، وما وَضَعنا أسيافَنا على عواتِقنا لأمرٍ يُفظِعُنا إلا أسهَلْنَ بنا إلى أمرٍ
نَعرِفهُ غيرِ أمرِنا هذا»

3181. Na ka treguar[26] Abdani, këtij Ebu Hamza, i cili thotë se e ka dëgjuar E'meshin duke treguar se ai e ka pyetur Ebu Vailin:

- **A ke marrë pjesë në betejën e Siffinnit?**

- **Po** iu përgjigj ai dhe vazhdoi duke thënë se e kam dëgjuar Sehël b. Hunejfin duke thënë:

---

25 Ebu Musa konsiderohet njëri ndër mësuesit e Buharint, por në këtë Buhariu nuk e përdor shprehjen e zakonshme "Më ka treguar", andaj edhe nuk dihet se ai a e ka dëgjuar këtë hadith drejtpërsëdrejti nga Ebu Musa, apo nga ndokush tjetër. Këtë hadith e cek edhe Ebu Nuajmi në koleksionin e tij "Mustahrexhun", së hashku me vargun e transmetuesve. Nga ky hadith mund të përfundojmë:
- Muhammedi a.s. i ka paralajmëruar disa gjëra dhe paralajmërimet e tia njëhereit janë argument i pejgamberllëkut të tij.
- Ai, gjithashtu ka porositur që premtimet ndaj shtetasve jomuslimanë të kryhen dhe mos t'u bëhen atyre padrejtësi, sepse ajo është në kundërshtim me marrëveshjen e nënshkruar.

26 Kjo kaptinë është vazhdim i kaptinës së mëparshme, sepse në kaptinën e mëparme është bërë fjalë për shkeljen e marrëveshjes, kurse në këtë kaptinë bëhet fjalë për marrëveshjen e Hudejbisë, që e shkelën mushrikët e Mekkës.

"Mos u bazoni vetëm në mendimet e juaja! Ne në ditën e Ebu Xhendelit (në ditën e marrëveshtjes së Hudejbisë), po të kisha mundësi, do të refuzoja urdhërin e Pejgamberit s.a.v.s. Ne asnjëherë nuk i kemi vu shtizat tona në shpinë për ndonjë ngjarje (betejë), që nuk ka qenë e vështirë. Çdoherë kemi patur qëllim të caktuar, pos këtij rasti (betejës së Siffinit).[27]

٣١٨٢ – حدثنا عبدُ اللهِ بن محمد حدَّثنا يحيى بن آدمَ حدَّثنا يزيدُ بن عبدِ العزيز عن أبيهِ حدَّثنا حبيبُ ابن أبي ثابتٍ قال حدَّثني أبو وائلٍ قال « كنا بصفِّين ، فقام سهلُ بن حُنَيف فقال : أيها الناس اتَّهموا أنفُسَكم ، فإنا كنا مع النبيِّ ﷺ يومَ الحُدَيبيةِ ولو نَرى قِتالاً لقاتلْنا ، فجاء عمرُ بن الخطابِ فقال : يارسولَ اللهِ ألَسنا على الحقِّ وهم على الباطل ؟ فقال : بلى . فقال : أليس قَتلانا في الجنة وقَتلاهم في النار ؟ قال : بلى . قال : فعلامَ نُعطى الدَّنيةَ في دِيننا ؟ أنرجعُ ولا يَحكم اللهُ بيننا وبينهم ؟ فقال : يا ابنَ الخطابِ إني رسولُ اللهِ ، ولن يُضيِّعني اللهُ أبدا . فانطلق عمرُ إلى أبي بكر فقال له مثلَ ماقال النبيُّ ﷺ ، فقال : إنه رسولُ الله ، ولن يُضيِّعَه اللهُ أبدا . فنزلَتْ سورة الفتح ، فقرأها رسولُ اللهِ ﷺ على عمرَ إلى آخرها ، فقال عمرُ : يارسولَ اللهِ أوَ فتحٌ هو ؟ قال : نعم »

3182. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Jahja b. Ademi, këtij Jezid b. Abdu-l-Azizi, këtij i ati i tij, këtij Habib b. Thabiti, i cili thotë se Ebu Vaili ka thënë:

---

27 Sehël b. Hunejfiështgë pjesëtar i betejës së Siffinit, në anën e Aliut, dhe, kur simpatizuesit e Aliut angazhoheshin që mosmarrëveshjet në mes të Aliut dhe Muaviut të zgjidhen me dialog, Sehli ua tërhoqi vërejtjen duke u përkujtuar rastin e as-habëve gjatë nënshkrimit të marrëveshjes së Hudejbisë mes muslimanëve dhe mushrikëve. Ai këtë ngjarje e quajti "Dita e Ebu Xhendelit", pasi rasti i Ebu Xhendelit me as-habët, atë ditë ka qenë jashtëzakonisht i rëndë, sepse ai e kishte pranuar Islamin dhe te Muhammedi a.s. u paraqit si musliman, por i ati i tij ishte përfaqësues i mushrikëve të Mekkës, dhe njëherit lidhën marrëveshje në bazë të së cilës ata që e pranojnë Islamin dhe shpërngulen në Medine, gjithsesi duhet që të kthehen në Mekke. Ndër të parët që duhej të kthehet në Mekke, ishte djali i tij Ebu Xhendeli. Pas kthimit të Ebu Xhendelit në Mekke, ai përjetoi malltretime të mëdha nga i ati i tij. As-habët në fillim e përjetuan rëndë rastin e Ebu Xhendelit për shkak të malltretimeve që i përjetoi ai nga i ati i tij, dhe njëherit u erdhi rëndë pse Muhammedi a.s. e parnoi kthimin e tij në Mekke. Njëherit i propozuan Pejgamberit s.a.v.s. që të luftojnë kundër mushrikëve, por Muhammedi a.s. nuk pranoi.

- Kemi qenë në Siffinë dhe Sehël b. Hunejfi u ngrit dhe tha:

- O popull, mos u mbështetni vetëm në forcat e juaja. Kemi qenë me Pejgamberin s.a.v.s. në ditën e Hudejbisë, po të konstatonim se duhet luftuar do të luftonim mirëpo pas (nënshkrimit të marrëveshjes) erdhi Umer b. Hattabi dhe tha:

- **O Resulullah, a nuk jemi në rrugë të vërtetë, e ata në të rreme?**

- **Gjithsesi,** - iu përgjigj ai.

Umeri vazhdoi duke e pyetur:

- **A nuk do të hyjnë dëshmorët tanë në Xhennet e të atyre në Xhehennem?**

- **Gjithsesi** - i tha Resulullahu a.s.

Ai prap e pyeti:

- **Andaj pse e turpërojmë fenë tonë, e të kthehemi pa gjykuar All-llahu mes nesh dhe atyre.**

- **O i biri i Hattibit, unë jam i Dërguar i All-llahut dhe ai kurrë nuk do të më shkatërrojë mua.**

Pastaj Umeri iu drejtua Ebu Bekrit me të njejtat fjalë, kurse Ebu Bekri i tha:

- **Me të vërtetë, ai është i Dërguar i All-llahut dhe All-llahu kurrë nuk do ta shkatërrojë ate.**

Atëherë Pejgamberit s.a.v.s. iu shpall surja **"El Fet-h"** dhe Pejgamberi s.a.v.s. ia lexoi Umerit ate deri në fund, kurse Umeri i tha:

- **O Resulullah, a kjo ësthë liria?**

- **Po** - iu përgjigj ai.

٣١٨٣ - حدثنا قُتَيبةُ بن سعيد حدثنا حاتمُ بن إسماعيلَ عن هشام بن عُروةَ عن أبيه عن أسماء بنت أبي بكر رضيَ الله عنهما قالت « قَدِمتْ عليَّ أمي وهي مُشركةٌ في عهد قريش إذ عاهدُوا رسولَ الله ﷺ ومُدّتهم مع أبيها، فاستفتت رسولَ الله ﷺ فقالت: يا رسولَ الله إنَّ أمي قَدِمَتْ عليَّ وهيَ راغبة، أفأصِلُها؟ قال: نعم، صِليها »

3183. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Hatimi, këtij Hisham b. Urve, këtij i ati i tij, i cili thotë se Esma, vajza e Ebu Bekrit, ka thënë:

"Më erdhi nëna ime, që ishte idhujtare, me të atin e saj, në kohën kur në fuqi ishte marrëveshja, të cilën kurejshitët e kishin lidhur me Pejgamberin s.a.v.s.

Ajo kërkoi mendimin e Pejgamberit s.a.v.s. duke e pyetur:

- **O Resulullah, më ka ardhur nëna dhe dëshiron (që unë t'i ndihmoj materialisht), a mundem të mbaj lidhje (familjare) me ate?**

- **Po** - i tha ai - **mbaj lidhje (familjare) me ate.**

باب المصالحة على ثلاثة أيام أو وقت معلوم

٣١٨٤ — حدثنا أحمد بن عثمان بن حكيم حدثني شريح بن مسلمة حدثنا إبراهيم بن يوسف بن أبي إسحاق قال حدثني أبي عن أبي إسحاق قال حدثني البراء رضي الله عنه «أن النبي ﷺ لما أراد أن يعتمر أرسل إلى أهل مكة يستأذنهم ليدخل مكة، فاشترطوا عليه أن لا يقيم بها إلا ثلاث ليال، ولا يدخلها إلا بجلبان السلاح، ولا يدعو منهم أحدا. قال: فأخذ يكتب الشرط بينهم علي بن أبي طالب، فكتب: هذا ما قاضى عليه محمد رسول الله. فقالوا: لو علمنا أنك رسول الله لم نمنعك ولتابعناك، ولكن اكتب: هذا ما قاضى عليه محمد بن عبد الله. فقال: أنا والله محمد بن عبد الله، وأنا والله رسول الله. قال: وكان لا يكتب، قال فقال لعلي: امح رسول الله. فقال علي: والله لا أمحاه أبدا. قال فأرنيه، قال فأراه إياه، فمحاه النبي ﷺ بيده. فلما دخل ومضت الأيام أتوا عليا فقالوا: مر صاحبك فليرتحل. فذكر ذلك علي رضي الله عنه لرسول الله ﷺ، فقال: نعم. فارتحل»

Lidhja e paqës (në kohë zgjatje) prej tri ditësh ose në kohë të caktuar

3184. Na ka treguar Uthaman b. Hakimi, këtij Shurejh b. Meslemi, këtij Ibrahim b. Jusuf b. Ebu Is-haku, këtij i ati i tij, i cili thotë se Ebu Is-haku ka thënë:

- Më ka treguar El Berrau r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. kur dëshironte ta bëjë Umren, e dërgonte (sekretarin e tij) tek mekkasit për të kërkuar leje prej tyre që ta vizitojë Mekken. Ata i vënin kusht që ai të mos qëndrojë më gjatë se tri ditë, të jetë i çarmatosur dhe me kusht që askënd të mos e ftojë në Islam.

Berrau vazhdon duke thënë se Aliu filloi ta shkruajë atë marrëveshje, ku në mes tjerash shkroi:

"Kjo është ajo për të cilën ka vendosur Muhammedi, i Dërguari i All-llahut..."

Mirëpo, ata (refuzuan ta nënshkruajnë) duke i thënë: "Po të pranonim se ti je i Dërguari i All-llahut, ne nuk do të ndalonim (që të hysh në Mekke) dhe do të merrnim në besë. Andaj shkruaj: **"Kjo është ajo për të cilën ka vendosur Muhammedi, i biri i Abdullahut".**

Atëherë Resulullahu u ktheu: **"Unë me të vërtetë jam Muhammedi, i biri i Abdullahut, por për Zotin, unë jam edhe i Dërguari i All-llahut".**

Berrau thotë se ai vetë nuk e shkroi, por Aliut i tha:

- **Shlyeje: "i Dërguari i All-llahut".**

- **Pasha All-llahun** - i tha Aliu - **kurrë nuk e shlyej.**

- **Atëherë më trego atë** - i tha Resulullahu, **ai i tregoi e, Pejgamberi s.a.v.s. me dorën e tij e shleu.**

Pasi që hyri në Mekke dhe kaluan ditët (për të cilat ishin marrë vesh që ai të qëndrojë në Mekke), mushrikët erdhën tek Aliu dhe i thanë:

- **Thuaj shokut tënd që të shkojë.**

Aliu i tregoi (për atë që i thanë ata), e ai ia ktheu:

- **Po** - dhe u largua.

باب طرح جيف المشركين في البئر

٣١٨٥ — حدثنا عبدان بن عثمان قال أخبرني أبي عن شعبة عن أبي إسحاق عن عمرو بن ميمون عن عبد الله رضي الله عنه قال «بينا النبي ﷺ ساجد وحوله ناس من قريش من المشركين إذ جاءه عقبة بن أبي معيط بسلى جزور، وقذفه على ظهر النبي ﷺ، فلم يرفع رأسه حتى جاءت فاطمة عليها السلام فأخذت من ظهره ودعت على من صنع ذلك، فقال النبي ﷺ: اللهم عليك الملأ من قريش، اللهم عليك أبا جهل بن هشام وعتبة بن ربيعة وشيبة بن ربيعة وعقبة بن أبي معيط وأمية بن خلف — أو أبي بن خلف — فلقد رأيتهم قتلوا يوم بدر فألقوا في بئر، غير أمية — أو أبي — فإنه كان رجلا ضخما، فلما جروه تقطعت أوصاله قبل أن يلقى في البئر»

Hudhja e kufomave të mushrikëve në pus

3185. Na ka treguar Abdan b. Uthmani, këtij i ati i tij, këtij Shu'be, këtij Ebu Is-haku, ktij Amër b. Mejmuni, i cili thotë se Abdullahu r.a. ka thënë:

"Derisa Pejgamberi s.a.v.s. ishte në sexhde, e rreth tij silleshin disa kurejshë mushrikë, erdhi Ukbe b. Ebu Muajti, në dorë mbante amnionin e një deveje të therrur dhe ia hodhi në shpinë Pejgamberit s.a.v.s. Ai nuk e ngriti kokën derisa erdhi Fatimja - paqa qoftë mbi te - , ia largoi nga shpina dhe e mallkoi Ukbe b. Ebu Muajtin.

Atčherë Pejgamberi s.a.v.s. tha: **"O Zot, shkatërrojë parinë e kurejshitëve mushrikë! O Zot, shkatërroje Ebu Xhehël b. Hishamin, Utbe b. Rebian, Shejb b. Rebian, Ukbe b. Ebu Muajtin, Umejje b. Halefin ose Ubejje b. Halefin"**.

Më vonë që të gjithë i kam parë të vrarë në betejën e Bedrit duke i hedhur në pus pos Umejjes ose Ubejjes, ngase ai ishte njeri shtatmadh dhe, duke e tërhequr, iu thyen nyjet para se ta hudhin në pus.[28]

باب إثم الغادر للبر والفاجر

٣١٨٦، ٣١٨٧ — حدثنا أبو الوليد حدثنا شعبة عن سليمان الأعمش عن أبي وائل عن عبد الله - وعن ثابت عن أنس - عن النبي ﷺ قال « لكل غادر لواء يوم القيامة ، قال أحدهما ينصب - وقال الآخر يرى - يوم القيامة يعرف به »

Mëkat është për atë që tradhton besnikun dhe të pabesin

3186, 3187. Na ka treguar Ebu-l-Velidi, këtij Shu'be, këtij Sulejman El A'meshi, këtij Ebu Vaili, këtij Abdullah dhe Thabiti, këtyre Enesi, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Çdo njeri i pabesë, në Ditën e Gjykimit do të ketë flamur..."

Njëri nga transmetuesit thotë: **"do të ngrihet"**,kurse tjetri thotë:

"...në Ditën e Gjykimit me atë (flamur) do të identifikohet".

٣١٨٨ — حدثنا سليمان بن حرب حدثنا حماد بن زيد عن أيوب عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما قال « سمعت النبي ﷺ يقول : لكل غادر لواء ينصب يوم القيامة بغدرته »

28 Hadithi i lartshënuar është komentuar në kaptinën e abdesit.

3188. Na ka treguar Sulejman b. Harbi, këtij Hammad b. Zejdi, këtij Ejjubi, këtij Nafiu, i cili thotë se Ibën Umeri r.a. ka thënë:

- E kam dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë:

"Çdo i pabesë do të ketë flamurin e vet, I cili do të ngrihet (varsisht) nga tradhtia e tij.[29]

٣١٨٩ – حدثنا عليُّ بن عبد الله حدَّثنا جريرٌ عن منصورٍ عن مُجاهدٍ عن طاوُسٍ عن ابنِ عبَّاس رضيَ الله عنهما قال: قال رسولُ الله ﷺ يومَ فتح مكة: لا هجرةَ، ولكنْ جهادٌ ونيَّة، وإذا استُنفِرتم فانفِروا. وقال يومَ فتح مكةَ: إنَّ هذا البلدَ حرَّمَهُ اللهُ يومَ خلقَ السَّماواتِ والأرض، فهوَ حرامٌ بحُرمةِ الله إلى يوم القيامة، وإنه لم يَحلَّ القتالُ فيه لأحدٍ قبلي، ولم يَحِلَّ لي إلاّ ساعةً من نهار، فهو حرامٌ بحُرمةِ الله إلى يوم القيامة: لا يُعضَدُ شوكه، ولا يُنفَّرُ صيدُه، ولا يَلتقِطُ لُقَطتَهُ إلا من عرَّفها، ولا يُختَلى خلاه. فقال العبَّاس: يارسولَ الله إلا الإذخِرَ، فإنه لقَينِهم ولبيوتِهم. قال: إلا الإذخِرَ»

3189. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Xheriri, këtij Mensuri, këtij Muxhahidi, këtij Tavusi, i cili thotë se Ibën Abbasi r.a. ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. në ditën e çlirimit të Mekkës ka thënë

"Nuk ka më migrim, por vetëm luftë të vendosur me qëllim të sinqertë, dhe çdonjëri që ftohet për të marrë pjesë në te, le t'i përgjigjet ftesës.

Po ashtu në ditën e çlirimit të Mekkës ka thënë: **"All-llahu këtë qytet e ka bërë të shenjtë qysh në ditgën kur i krijoi qiejt dhe Tokën. Është i shenjtë me shenjtërinë e All-llahut gjerë në Ditën e Gjykimit. Askujt para meje nuk i është lejuar që të luftojë në te, e as mua nuk më është lejuar që të luftoj pos një çast. Gjerë në Ditën e Gjykimit është i shenjtë me shenjtërinë e All-llahut. Therrat e tij nuk shkulen, gjahu i tij nuk**

29 Flamuri i tradhtisë është shenjë me të cilin në Ditën e Gjykimit do të identifikohen tradhtarët, sepse flamuri është shenjë e identifikimit të përgjitshëm. Nga ky hadith shihet qartë se tradhtia ësthë e ndaluar rreptësisht.

shpërndahet, sendin e humbur në te e merr vetëm ai i cili e lajmëron. Bari i tij nuk shkulet", pos "idh-hirit" o Resulullah, i tha Abbasi, ngase ai (u nevojitet) farkatërave të tij dhe shtëpive në te.

- **Pos "idh-hirit"** - i tha.[30]

30 Ky hadith nuk ka të bëjë me titullin e kaptinës në mënyrë direkte.
Ibën Haxheri mendon se shkak i përmendjes së këtij hadithi në këtë kaptinë është tradhtia e kurejshitëve dhe shkelja e marrëveshjes së Hudejbisë. Përndryshe, ky hadith është cekur dhe komentuar në kaptinën e Haxhxhit.

٥٩ - كتاب بدء الخلق

Kreu 59.
Fillimi i krijimit

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Në emër të All-llahut, të Gjithmëshirshmit, Mëshirëplotit!

باب ما جاء في قول الله تعالى [٢٧ الروم] : ﴿ وهو الذي يبدأ الخلق ثم يعيده ، وهو
أهون عليه ﴾ قال الربيع بن خثيم والحسن كلٌّ عليه هيّن . هيْن وهيّن : مثل ليْن وليّن ، وميْت وميّت ، وضيْق
وضيّق . ﴿ أفعيينا ﴾ : أفأعيا علينا . حين أنشأكم وأنشأ خلقكم . ﴿ لغوب ﴾ : النصب . ﴿ أطوارا ﴾ : طوراً كذا ،
وطوراً كذا . عدا طوره : أي قدره

Fillimi i krijimit

Ç'transmetohet në lidhje me fjalët e All-llahut të lartmadhëruar: "**Ai është, i Cili zë fillimin e krijimit dhe pastaj atë e përsërit dhe për Atë kjo është e lehtë...**"[1]

Rebia b. Husejmë dhe Hasan El Basriu kanë thënë: "**Për Atë gjithçka është lehtë**".[2]

Format "**hejnun**" dhe "**hejjinun**" (lehtë), janë të njejta me format "**lejnun**" dhe "**lejjinun**" (i butë), "**mejjtun**" dhe "**mejjitun**" (i vdekur), janë në të njejtën formë me "**dajkun**" dhe "**dajjikun**" (i ngushtë).

---

1 Përkthimi i ajetit 27-të i sures "**Er-Rum**" në tërësi është:
"Ai (All-llahu) është i cili krijon prej asgjëje dhe Ai e përsërit ate, për Te kjo është shumë lehtë. Atij i përkasin virtytet më të larta në qiej dhe Tokë. Ai është i Plotfuqishëm dhe i Gjithëdijshëm".

2 Ky është koment i dy tabi-inëve lidhur me fjalën "**Ehvenu**", e cila në ajetin e lartshënuar është përdorur në superlativ. Mirëpo, për All-llahun xh.sh. çdo gjë është e lehtë, ashtu siç thonë edhe tabi-inët në fjalë. Me të vërtetë, ringjallja është më e lehtë se krijimi i parë nga hiçi, po qe se ajo matet me mundësinë e njeriut, por kur është fjala për All-llahun xh.sh. për Ate kjo është shumë lehtë.

"Efeajîna", do të thotë: "Vallë, a mos jemi lodhur gjatë krijimit të juaj".[3]

"Lugûbun", do të thotë: lodhje.[4]

"Etvaren" (gradualisht), që do të thotë: Ajo periudhë dhe periudha tjetër. E ka kaluar **"tavrin"** e tij, do të thotë: e ka mbivlerësuar vetveten.[5]

٣١٩٠ — حدثنا محمد بن كثير أخبرنا سفيان عن جامع بن شداد عن صفوان بن محرز عن عمران بن حصين رضي الله عنهما قال: جاء نفر من بني تميم إلى النبي ﷺ فقال: يابني تميم أبشروا. فقالوا: بشرتنا فأعطنا. فتغير وجهه. فجاءه أهل اليمن، فقال: يا أهل اليمن اقبلوا البشرى إذ لم يقبلها بنو تميم. قالوا: قبلنا. فأخذ النبي ﷺ يحدث بدء الخلق والعرش. فجاء رجل فقال: ياعمران راحلتك تفلتت. ليتني لم أقم.

3190. Na ka treguar Muhammed b. Kethiri, këtij Sufjani, këtij Xhamia b. Sheddadi, këtij Safvan b. Muhrizi, këtij Imran b. Husajni r.a., i cili thotë se te Pejgamberi s.a.v.s. erdhi një gurp nga pjesëtarët e fisit Benu Temimë, e ai u tha:

- **O pasardhësit e Ebu Temimit, gëzohuni!**

- **Na ke gëzuar, na jep** - i thanë ata[6], e ai e ndërrroi pamjen.

Më pastaj erdhën Jemenasit, e ai u tha:

- **O Jemenas, pranoni ju lajmin e gëzuar pasi që nuk e pranuan pasardhësit e Ebu Temimit.**

- **E pranojmë** - thanë ata.

---

3 Me këtë Buhariu aludon në një ajet tjetër, nga i cili shihet se për All-llahun xh.sh. çdo gjë është e lehtë. Përkthimi i këtij ajeti është: "E, vallë, mos jemi lodhur gjatë krijimit të parë? Jo, por ata dyshojnë në krijimin e sërishëm". (Ajeti 15, sure **Kâf**).

4 Edhe kjo fjalë është përmendur për të njejtin qëllim, e gjendet në ajetin 38-të, të sures **"Kâf"**: "Ne kemi krijuar qiej dhe Tokën për gjashtë ditë dhe nuk na përshkoi kurrfarë lodhjeje".

5 Nga kjo shihet se krijimi i njeriut ka qenë në faza të ndryshme dhe aludohet në ajetin: "E, Ai ju ka krijuar nga faza të ndryshme". (**"Nuh":14**).

6 Akre' b. Habis u përgjigj me këtë ashpërsi, sepse ende në vete kishte vrazhdësinë që e kishte sjellur nga shkretëtira, përndryshe ky është njëri nga ata që Muhammedi a.s. u dha pasuri për t'i përfituar zemrat e tyre që ta pranojnë Islamin.

Pejgamberi s.a.v.s. filloi t'u tregojë për fillimin e krijimit dhe Arshin, por erdhi njëri dhe më tha:

- O Imran, të iku devja.

- Ku t'ishte ai fat e të mos isha ngritur.

٣١٩١ — حدثنا عمر بن حفص بن غياث حدثنا أبي حدثنا الأعمش حدثنا جامع بن شداد عن صفوان بن محرز أنه حدثه عن عمران بن حصين رضي الله عنهما قال « دخلت على النبي ﷺ وعقلت ناقتي بالباب . فأتاه ناس من بني تميم فقال : اقبلوا البشرى يا بني تميم . قالوا : قد بشرتنا فأعطنا (مرتين) . ثم دخل عليه ناس من أهل اليمن فقال : اقبلوا البشرى يا أهل اليمن أن لم يقبلها بنو تميم . قالوا : قد قبلنا يا رسول الله . قالوا : جئنا نسألك عن هذا الامر . قال : كان الله ولم يكن شيء غيره . وكان عرشه على الماء . وكتب في الذكر كل شيء . وخلق السماوات والارض . فنادى مناد : ذهبت ناقتك يا ابن الحصين . فانطلقت فاذا هي يقطع دونها السراب . فوالله لوددت أني كنت تركتها »

3191. Na ka treguar Umer b. Hafs b. Gijathi, këti i ati i tij, këtij A'mashi, këtij Xhamia b. Sheddadi, këtij Safvan b. Muhrizi, duke thënë se Imran b. Husejni r.a. ka thënë:

"Hyra tek Pejgamberi s.a.v.s., kurse deven e lidha për dere. Pastaj tek ai erdhi një grup nga pjesëtarët e fisit Benu Temimë, e ai u tha:

- O pasardhës të Ebu Temimit, pranoni një lajm të gëzueshëm!

- Na ke gëzuar, andaj na jepni (pjesën tonë nga plaçka e luftës), i thanë ata dy herë.

- Pas tyre tek ai hyri një grup njerëzish nga Jemeni, e ai u tha:

- Pranoni një lajm të gëzueshëm, o banorët e Jemenit, pasiqë atë nuk e pranuan pasardhësit e Temimit.

- **E pranuam, o Resulullah,** - i thanë ata dhe vazhduan:

- Po, për atë kemi ardhur të të pyesim.

- All-llahu ka ekzistuar, dhe pos Tij asgjë nuk ka ekzistuar - i tha ai- dhe vazhdoi, kurse Arshi i Tij ka qenë në ujë. Të gjitha i ka shkruar Ai në Lehvi Mehfudhë. I ka krijuar qiejt dhe Tokën.

- Të iku devja o Ibnu-l-Husejnë, bërtiti lajmëtari. Atëherë vrapova, e ajo e kishte kthyer shpinën (ikte). Për Zotin më me dëshirë do të lija (deven, për ta dëgjuar hadithin deri në fund).[7]

٣١٩٢ – وروى عيسى عن رقبة عن قيس بن مسلم عن طارق بن شهاب قال « سمعت عمر رضي الله عنه يقول: قام فينا النبي ﷺ مقاما، فأخبرنا عن بدء الخلق حتى دخل أهل الجنة منازلهم وأهل النار منازلهم، حفظ ذلك من حفظه، ونسيه من نسيه »

3192. Isau transmeton nga Rekabi, ai nga Kajs b. Muslimi, kurse ky nga Tarik b. Shihabi, i cili thotë se e ka dëgjuar Umerin r.a. duke thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. u ngrit nga mesi ynë dhe na lajmëroi për fillimin e krijimit deri kur banorët e Xhennetit i zënë vendet e tyre e ata të Xhehennemit vendet e tyre. Kush e mbajti në mend e mbajti, e kush e harroi e harroi![8]

٣١٩٣ – حدثنا عبد الله بن أبي شيبة عن أبي أحمد عن سفيان عن أبي الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه قال « قال رسول الله ﷺ: قال الله تعالى: يشتمني ابن آدم، وما ينبغي له أن يشتمني ويكذبني وما ينبغي له. أما شتمه فقوله: إن لي ولدا، وأما تكذيبه فقوله: ليس يعيدني كما بدأني »

3193. Na ka treguar Abdullah b. Ebu Shejbe, këtij Sufjani, këtij Ebu Ahmedi, këtij Sufjani, këtij Ebu Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a.,

---

7 Ky është version më i gjerë i të njejtit hadith, i cili dëshmon se së pari është krijuar uji dhe Arshi, e pas tyre qielli dhe Toka.
Ahmedi dhe Tirmidhiu transmetojnë hadithin në të cilin thuhet:
Ate që All-llahu xh.sh. e krijoi së pari është lapsi, e pastaj i ka thënë: "shkruaj", dhe ai ka shkruar çdo gjë që do të ndodhë gjer në Ditën e Gjykimit". Andaj pas krijimit të lapsit, atij i është urdhëruar që të shkruajë se çdo të krijohet pas tij.

8 Ky rast është sqaruar me hadithin të cilin e transmetojnë Muslimi dhe Ahmedi nga Ebu Zejd El-Ensariu, i cili ka thënë:
Pejgamberi s.a.v.s. me ne e ka falur namazin e sabahut, e pastaj hypi në Minber dhe na ka dhënë këshilla gjer në kohën e namazit të drekës. më pastaj zbriti dhe së bashku me ne e fali namazin e drekës dhe përsëri hypi në Minber dhe na këshilloi gjer në kohën e namazit të iqindisë, pastaj e fali Iqindinë me ne dhe prapë mbajti këshilla gjer në mbrëmje. Na tregoi për ate që ka ndodhur dhe për ate që do të ndodhë".

i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"All-llahu i Lartmadhëruar ka thënë:**

"Njeriu ndaj Mua është shprehur turpshëm, e nuk është dashur të shprehet ashtu ndaj Meje. më ka mveshur rrenën e nuk ka patur të drejtë në te. Sa i përket turpshmërisë janë fjalët e tia gjoja se Unë kam fëmijë, kurse sa i përket mveshjes së rrenës janë fjalët e tia:

"Nuk do të më ringjallë ashtu siç më ka krijuar".[9]

٣١٩٤ – حدثنا قتيبة بن سعيد حدثنا مغيرة بن عبد الرحمن القرشي عن أبي الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ «لما قضى الله الخلق كتب في كتابه، فهو عنده فوق العرش: إن رحمتي غلبت غضبي»

3194. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Mugire b. Abdurrahman El-Kurejshijju, këtij Ebu Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a. duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kur All-llahu i krijoi krijesat në Librin e Tij (lehvi Mahfudh), e ai gjendet tek Ai mbi Arshë, ka shkruar: *"Mëshira Ime ka mbizotëruar ndaj hidhërimit Tim".*[10]

باب ما جاء في سبع أرضين، وقول الله تعالى [١٢ الطلاق]: ﴿الله الذي خلق سبع سماوات ومن الأرض مثلهن، يتنزل الأمر بينهن لتعلموا أن الله على كل شيء قدير، وأن الله قد أحاط بكل شيء علما﴾. ﴿والسقف المرفوع﴾: السماء. ﴿سمكها﴾: بناءها. ﴿الحبك﴾: استواؤها وحسنها. ﴿وأذنت﴾: سمعت وأطاعت. ﴿وألقت﴾: أخرجت ما فيها من الموتى. ﴿وتخلت﴾ عنهم. ﴿طحاها﴾ أي دحاها. ﴿بالساهرة﴾: وجه الأرض، كان فيها الحيوان نومهم وسهرهم

9 Ky hadith është "hadithi-kudsi".

10 Sa i përket mëshirës dhe hidhërimit Tajjibi thotë: "Mëshira është shenjë, që krijesat fillojnë të ndijenë ate që nga barku i nënës duke e thithur gjirin e saj, e vazhdojnë në moshën fëmijërore dhe rinore para se të fillojnë me ibadet, hidhërimi i All-llahut xh.sh. ndaj tyre, arrin pasi që ata të bëjnë gabime".

Ç'është shpallur lidhur me shtatë shtresat e tokës

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar janë: **"All-llahu është Ai, i cili ka krijuar shtatë qiej dhe aq Tokë, urdhëri i Tij u referohet që të gjithëve për ta ditur se All-llahu është i Gjithëfuqishëm dhe se me të vërtetë, All-llahu me dituri ka përfshirë çdo send"!**[11]

"Pasha kupën e ngritur (të qiellit)", d.m.th. **"Pasha qiellin"**.[12]

"Semkeha" - është kupa e tij në të cilat gjenden gjallesat.[13]

"El-hubuk" - është ekuilibiri dhe bukuria e asaj kupe.[14]

"Ve edhinet" - ka dëgjuar dhe është bindur.[15]

"Ve elkat" - hidhi të vdekurit që janë në te dhe lirohu nga ata.[16]

"Ta haha" - e ka bërë të rrafshtë.[17]

---

11 Ky është ajeti i fundit i sures **"Et-Talak"** dhe i vetmi ajet i Kur'anit i cili flet për shtatë Tokat, por siç shihet edhe nga ky ajet në te nuk thuhet saktësisht "shtatë Tokat", por thuhet: "All-llahu është, Ai i cili krijoi shtatë qiej dhe aq pjesë (shtresa) të Tokës". Lidhur me këtë ajet Tirmidhiu nga Ebu Hurejra transmeton se Muhammedi a.s. ka thënë:
"Në mes çdo qielli largësia është peseqind vjet (ecje), e edhe kupa e tyre është aq, dhe në mes çdo pjese të Tokës ka peseqind vjet (largësi).

12 "Pasha kupën e ngritur (të qiellit)", Ajeti 5[të] i sures **"Et-Tur"**.
Ibën Ebu Hatimi ka shënuar nga Muxhahidi se kjo do të thotë "Pasha qiellin".

13 Kjo shprehje është marrë nga ajeti: "Lart e ke ngritur kupën e tij dhe e ke përsosur", ajeti 28, sure **"En-Naziât"**.
Buhariu për koment të këtyre fjalëve merr për bazë mendimin e Ibën Abbasit, e këto i cekë edhe Ibën Ebu Hatimi.

14 Gjithashtu edhe ky është koment i Ibën Abbasit për fjalën: **"hubuk"**, që përmendet në ajetin:
"Pasha qiellin e stolisur me yje", ajeti i shtatë, i sures **"Edh-Dharijat"**.

15 Edhe ky është komenti i Ibën Abbasit për fjalën "Edhinet" në ajetin "...dhe të dëgjoj Zotin e vet - siç i takon". **(El-Inshikak:2).**

16 Ai është koment i ajetit 3-4 i sures **"El-Inshikak"** që në përkthim është: "Dhe kur Toka të shtrihet dhe të hedhë gjithë ate që ka brenda e të zbrazet".

17 Ky është koment i Muxhahidit për fjalën "tahâhâ" nga ajeti i gjashtë i sures **"Esh-Shems"**: "Dhe pasha Tokën dhe Atë që e ka zgjeruar atë (Tokën)".

"Bis-sahireti" - sipërfaqja e tokës në të cilën janë gjallesat që flejnë dhe ato që janë të zgjuara.[18]

٣١٩٥ – حدثنا عليُّ بن عبدِ الله أخبرَنا ابنُ عُليَّةَ عن عليِّ بنِ المبارك حدَّثَنا يحيى بنُ أبي كثيرٍ عن محمدِ بن إبراهيمَ بنِ الحارثِ عن أبي سلمةَ بنِ عبدِ الرحمنِ – وكانت بينَهُ وبينَ أناسٍ خصومةٌ في أرضٍ، فدخل على عائشةَ فذكرَ لها ذلك – فقالت: يا أبا سلمةَ اجتنبِ الأرضَ، فإن رسولَ الله ﷺ قال «مَن ظَلمَ قِيدَ شِبرٍ طُوِّقَهُ من سبعِ أرَضين»

3195. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Ibën Ulejji, këtij Ali b. Mubareku, këtij Jahja b. Ebu Kethiri, këtij Muhammed b. Ibrahim b. Harithi, këtij Ebu Selem b. Abdurrahmani, i eili kishte një pjesë tokë kontestuese me disa njerëz, erdhi tek Aishja, ia përmendi atë, e ajo i tha:

- O Ebu Selem, ruaju nga toka, ngase Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Ai që merr një pëllëmbë (tokë) pa të drejtë, ajo (në Ditën e Gjykimit) do t'i varet në qafë nga të shtatë (shtresat) e Tokës".

٣١٩٦ – حدثنا بِشرُ بن محمدٍ قال أخبرَنا عبدُ الله عن موسى بن عُقبةَ عن سالمٍ عن أبيه قال: قال النبيُّ ﷺ: «مَن أخذَ شيئاً منَ الأرضِ بغيرِ حقِّهِ خُسِفَ بهِ يومَ القيامةِ إلى سبعِ أرَضين»

3196. Na ka treguar Bishër b. Muhammedi, këtij Abdullahu, këtij Musa b. Ukbe, këtij Salimi, këtij i ati i tij, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Ai që merr një pjes tokë pa të drejtë në te, në ditën e Gjykimit do të gremiset nëpër shtatë (shtresat) e Tokës".

18 Edhe ky është koment i Ikrimit lidhur me ajetin: "Dhe, ja ata përnjëherësh (të gjallë) në Tokë". **(En-Naziat:14).**
Nga shënimet e mësipërme shihet se Buhariu disa shprehje i ka sqaruar përmes ajeteve të Kur'anit që kanë të bëjnë me Tokën, dhe në të njejtën kohë konsiderohen sy hyrje e kaptinës e cila flet për shtatë Tokat.

٣١٩٧ — حدثنا محمدُ بن المثنى حدثنا عبدُ الوهابِ حدثنا أيوبُ عن محمدِ بن سيرينَ عن ابن أبي بكرةَ رضيَ اللهُ عنه عن النبيِّ ﷺ قال « إنَّ الزمانَ قد استدارَ كهيئتِهِ يومَ خلقَ السماواتِ والارضَ ، السنةُ اثنا عشرَ شهراً ، منها أربعةٌ حُرُم : ثلاثةٌ متوالياتٌ ـ ذو القعدةِ وذو الحجةِ والمحرَّمُ ـ ورجبُ مضرَ الذي بينَ جُمادَى وشعبان »

3197. Na ka treguar Muhammed Ibnu-l-Muthenni, këtij Abdu-l-Vehabi, këtij Ejjubi, këtij Muhammed b. Sirini, këtij Ibën Ebu Bekreti, këtij Ebu Bekri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Koha është kthyer në formën të cilën e ka patur atë ditë kur All-llahu krijoi qiejt dhe Tokën. Viti ka dymbëdhjetë muaj, e prej tyre katër janë të shenjtë, tre njëri pas tjetrit: Dhu-l-Ka'de, Dhu-l-Hixhxhe, Muharremi si dhe Rexhebi mudâr, i cili është në mes Xhumades dhe Sha'banit".[19]

٣١٩٨ — حدثنا عُبيدُ بن إسماعيلَ حدثنا أبو أسامةَ عن هشامٍ عن أبيهِ عن سعيدِ بن زيدِ بن عمرو بن نفيل « أنه خاصمَتْهُ أرْوَى ـ في حقٍّ زعمتْ أنه انتقصهُ لها ـ إلى مَروانَ ، فقال سعيدٌ : أنا أنتقص من حقها شيئاً ؟ أشهدُ لسمعتُ رسولَ اللهِ ﷺ يقول : من أخذَ شبراً منَ الارضِ ظلماً فإنه يُطوَّقُه يومَ القيامةِ من سبعِ أرضين » . قال ابنُ أبي الزنادِ عن هشامٍ عن أبيه قال : قال لي سعيدُ بن زيد « دخلتُ على النبيِّ ﷺ . . »

3198. Na ka treguar Ubejd b. Ismaili, këtij Ebu Usame, këtij Hishami, këtij i ati i tij, këtij Seid b. Zejd b. Amër b. Nufejli duke treguar se Erva e ka akuzuar ate tek Mervani për pronën të cilën sipas mendimit të saj ia ka zvogëluar ai, andaj Seidi tha: "Vallë, a edhe unë t'ia zvogëloj asaj pasurinë, pas asaj që kam dëgjuar nga Pejgamberi s.a.v.s., se: **"Ai që merr një pëllëmbë tokë të huaj pa të drejtë, ajo në Ditën e Gjykmit do t'i varet atij në qafë nga të shtatë (shtresat) e Tokës".**[20]

---

19 Arabët muajin Rexheb ia lanë fisit Mudar, ngase ky fis e ruajti shenjtërinë e tij më tepër se fiset tjera arabe, edhe pse nga mbarë arabët ai konsiderohej muaj i shenjtë.

20 Seid b. Zejd konsiderohet njëri ndër "Ashere-i-Mubeshshere" (dhjetë të gëzuar me Xhennet që në këtë botë). Bint Uvejs e akuzonte Seidin te Mervani, se ai e ka përvetësuar një pjesë nga pasuria e saj. Seidi një akuzë të tillë e refuzonte duke ua tërhequr vërejtjen të pranishmëve se ai vetë e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë: "Ai që përvetësonë

Ibën Ebu Zinadi transmeton nga Hishami, e ky nga i ati i tij, i cili thotë se Seid b. Zejdi ka thënë:

"Kam hyrë te Pejgamberi s.a.v.s....."[21]

باب في النجوم . وقال قتادة (ولقد زيَّنَّا السماء الدنيا بمصابيح) [٥ الملك] : خلق هذه النجوم لثلاث : جعلها زينةً للسماء ، ورجوماً للشياطين ، وعلاماتٍ يُهتدَى بها ، فمن تأول فيها بغير ذلك أخطأ وأضاع نصيبه وتكلَّف ما لا علم له به . وقال ابن عباس : (هشيما) متغيرا . والأبُّ : ما يأكل الأنعام . والأنام الخلق . برزخ : حاجبٌ . وقال مجاهد (ألفافا) : ملتفة . والغُلب : الملتفة . فراشا : مهاداً . كقوله (ولكم في الارض مُستقرٌّ) . (نكِداً) : قليلا

Yjet

Katade lidhur me ajetin: **"E kemi zbukuruar qiellin e kësaj bote me yje..."**, thotë: **"All-llahu këta yje i ka krijuar për tri (arsye): për ta zbukuruar qiellin, që zjarri prej tyre t'i gjuajë djajtë dhe që të jenë shenja në bazë të të cilëve njerëzit do të orientohen, andaj ai që i komenton ndryshe gabon, e humb fatin e vet dhe e ngarkon vetveten me atë që nuk ka njohuri për te".**[22]

Ibën Abbasi ka thënë: **"heshîmen"**, do të thotë: - i ndryshueshëm, **"el-ebbu"**, do të thotë: - ushqim kafshësh, **"el-enamu"**, do të thotë: - krijesa, **"berzehun"**, do të thotë: - parmak.[23]

---

një pjesë nga pasuria e huaj, qoft ajo e vogël, apo e madhe, ate nga All-llahu xh.sh. e pret dënimi i madh". Megjithatë, ai pas akuzave të Erves ia fali pjesën kontestuese duke iu lutur All-llahut që ta verbojë ate dhe shtëpinë t'ia bëjë varrë. All-llahu xh.sh. ia plotësoi lutjen Seidit, ashtuqë e vërboi Erven para vdekjes dhe pas një kohe ra në pusin e saj dhe vdiq. Më pastaj tokën e Seidit e kaploi një vërshim dhe i zbuloi shenjat e kufijve, në bazë të të cilave u dëshmua se Seidi nuk kishte përvetësuar asgjë nga askush.

21 Senedin e dytë, Buhariu e cek për të dëshmuar se Urve, personalisht e ka dëgjuar hadithin nga Seid b. Zejdi.

22 Përkthimi i ajetit të 5-të, i sures **"El Mulk"**, në tërësi është: "Ne ua kemi zbukuruar qiellin me të afërm me yje të shkëlqyeshëm dhe kemi bërë që zjarri i tyre t'i gjuaj djajtë, për të cilët kemi pregatitur dënimin me zjarr".

23 Buhariu në këtë kaptinë nuk shënon asnjë hadith, por shënon komentin e disa fjalëve kur'anore të përfshira në disa ajete, siç janë:

Kurse Muxhahidi thotë: **"elfafen"**, do të thotë: - i gërshetuar, **"el-gulubu"**, do të thotë: - i gërshetuar, **"firashen"**, do të thotë: - shtrat, si dhe fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar: "Në tokë do të qëndroni...".

"Nekiden", do të thotë: - pak.[24]

باب صفةِ الشمس والقمر . { بِحُسْبانٍ } قال مجاهدٌ : كحسبان الرّحى . وقال غيره : بحسابٍ ومَنازلَ لايعدُوانِها . حُسبانٌ : جماعة الحسابِ ، مثل شهابٍ وشهبان . ضُحاها : ضوؤها . أن تُدركَ القمَرَ : لايَستُرُ ضوءَ أحدِهما ضوءَ الآخر ، ولا ينبغي لهما ذلك . سابقُ النهار : يَتطالَبانِ حَثيثَينِ . نَسلخُ : نُخرجُ أحدَهما منَ الآخر ، ونُجري كلَّ واحدٍ منهما . واهية : وَهْيُها تشقُّقُها . أرجائها : ما لم يَنشقَّ منها ، فهو على حافَتَيها كقولك : على أرجاءِ البئر . أغْطَشَ وجَنَّ : أظلمَ . وقال الحسنُ : كُوِّرَتْ : تُكوَّرُ حتى يَذهَبَ ضوؤها . والليلِ وما وَسَقَ : أي تجمعَ من دابّةٍ . اتَّسَقَ : استوى . بُروجاً : مَنازلَ الشمسِ والقمر . فالحرورُ بالنهارِ معَ الشمسِ . وقال ابنُ عباس ورُؤبةُ : الحرورُ بالليلِ ، والسَّمومُ بالنهار . يقال : يُولِجُ يُكوِّرُ وَليجةً ، كلُّ شيءٍ أدخلتَهُ في شيءٍ

- "Krahasoju atyre shembullin e jetës së kësaj bote me ujin që e lëshojmë Ne nga qielli e me të përzihet bima në tokë, e (më vonë) bëhet bar i thatë, të cilin e shpëmdan era. E, All-llahu është i fuqishëm për çdo gjë". **(El-Kehf" ajeti 45)**.
- "Dhe pemët dhe barishtet". **(Abese; 31)**.
- "Tokën e ka bërë për krijesat". **(Er-Rahman: 10)**
- E, në mes tyre ka pamakë, andaj nuk përzihen njëri me tjetrin" **(Er-Rrahman: 20)**.

24 Buhariu, pos komentit të Ibën Abbasit në këtë kaptinë për komentin e disa fjalëve kur'anore për bazë merr edhe komentin e Muxhahidit. Fjala **"elfafen"** është marrë nga ajeti: "dhe kopshte të dendura" **(En-Nebe', ajeti 16)**, fjala **"gulben"** është marrë nga ajeti "dhe kopshtet e dendura" **(Abese: 30)**, fjala **"firashen"** është marrë nga ajeti: "All-llahu është Ai, që për ju Tokën e ka bërë shtresë dhe qiellin ndërtesë, i cili prej qielli lëshon shira dhe bën që me atë të rriten frutet, ushqimi i juaj. Prandaj mos i bëni shok All-llahut, sepse ju e dini (që Ai nuk ka shok)" dhe është krahasuar me ajetin: "All-llahu tha: Humbni! Ju për njëri tjetërin jeni armiq? Në Tokë do të banoni dhe do të jeni deri në një kohë" **(El-A'raf: 24)**. Fjalën **"nekida"** e ka marrë nga ajeti: "Toka e mirë i jep frutet me lejen e Zotit të saj, e ajo tokë që është e ligë jep vetëm me mund. Qe kështu, Na, në mënyra të ndryshme ua shpejgojmë dokumentet Tona popullit mirënjohës". **(El-A'raf: 58)**.

Komentimi i ajetit: "Dielli dhe Hëna lëvizin sipas llogarisë së caktuar"[25]

Muxhahidi thotë: "**Ajo është sikur lëvizja e gurit të mullirit**", kurse disa të tjerë thonë: "**E llogaritur në faza të cilat nuk tejkalojnë".**

"**Husban**", është shumësi i "**Hisab**", e do të thotë: - Llogari.

(Shumsi i "**Husban**", është i njëjtë me ate të) "**Shuhban**", nga njëjësi "**shihab**", që do të thotë: - flakë.

"**duhaha**", do të thotë: - drita e saj.[26]

"**en tedrike-l-kamere**", do të thotë: - drita e njëri tjetrit nuk e mbulon dritën e tjetrit, e as që i duhet.

"**sabiku-n-nehari**", do të thotë: - shpejt e përcjellin njëri tjetrin.[27]

"**neslehu**", do të thotë: - njërin prej tyre e nxjerrim nga tjetri dhe i bëjmë që çdo njëri të lëvizë.[28]

"**vahijetun**", e çlirë. Të çlirët e saj është plasa e saj.[29]

"**erxhauha**", skajet e saja, ajo e cila nuk ndahet nga ajo, andaj ai (engjëlli) është në të dy anët e qiellit. Siç thuhet: "**Në të dy anët e pusit**".[30]

---

25 "Dielli dhe Hëna (lëvizin) sipas llogarisë (rrugës) së caktuar (**Er-Rum: 5**). Buhariu, këtë ajet e merr për titull të kaptinës e më pastaj cek mendimin e Muxhahid Ibën Abbasit lidhur me fjalën "**bi husban**".

26 Fjala "**duhâhâ**" është marrë nga ajeti: "Pasha Diellin dhe dritën e tij". (**Esh-shemsu: 1**). Buhariu këtë fjalë si dhe fjalët tjera i cek në hymje të kaptinës ngase gjenden në ajetet, tema e së cilave ka të bëjë më kaptinën në fjalë.

27 Këto fjalë gjenden në ajetin: "As Dielli nuk mund ta arrijë Hënën, e as nata nuk mund ta arrijë ditën, të gjitha lundrojnë në hapësirën qiellore". (**Jasin: 40**).
Edhe Feraji thotë se komenti i larpërmendur është i Muxhahidit.

28 Kjo fjalë është marrë nga ajeti: "Dhe argument për ta është nata, ne e mënjanojmë dritën e ditës dhe atëherë ata mbeten në errësirë". (**Jasin:37**).

29 Fjala "**vahijetun**" gjendet në ajetin: "Dhe do të çahet dielli, atë ditë do të jetë i thyeshëm". (**El-Hâkkah: 16**)

30 Në ajetin pasues të së njejtës sure gjendet ajeti, në të cilin ceket fjala "**er xhauha**", e ajeti në tërësi është: "Dhe Melekët do të rrinë anëve të qiellit, kurse atë ditë tetë grupe melekësh do të mbajnë Arshin e Zotit tënd". (**El-Hâkkah**)

"agtashe" dhe **"xhenne"** të errësosh.[31]

Hasani ka thënë: **"kuvviret"** do të thotë: - sillet derisa ta humbë shkëlqimin e tij.[32]

"vel-lejli ve ma veseka",...edhe natën dhe ate që me errësirë e mbulon **"itteseka"**, të barazosh.[33]

"burûxhen", do të thotë: - vendi i lindjes së Diellit dhe Hënës.[34]

"el-harûru", erë e nxehtë me diell gjatë ditës. Ibën Abbasi thotë se "el-hururu": - është gjatë natës, kurse **"es-semumu"**: - gjatë ditës.[35]

"julixhu", do të thotë: - e zëvendëson.[36]

"velixhen", është e tërë ajo e cila hyn në diç tjetër.[37]

---

31 Fjala **"agtashe"**, sipas Katades ka kuptim errësirë. Kjo fjalë gjendet në ajetin "dhe netët e tij i ka bërë të errëta, e ditët të ndritshme". **(En-Naziat: 29).**
Sipas Ebu Ubejdit edhe fjala **"Xhenne"** e ka kuptimin e errësirës, e që gjendet në ajetin: "Dhe kur arriti nata, ai vërejti yllin dhe tha: Ky është Zoti im! E, pasi perëndoi ky yll, tha: Nuk i dua ata që perëndojnë". **(El-En'am: 76).**

32 Komenti i ajetit: "Kur Dielli humb shkëlqimin", **(Et-Tekvir: 1)** është koment i Hasan El Basrint. Fjala **"Tekvir"** është përkthyer humbje e shkëlqimit.

33 Edhe ky është koment i Hasan El Basrint, e fjalët e lartshënuara gjenden në ajetet: "Dhe betohem në kuqërrimin e mbrëmjes dhe të natës dhe në ate që e kaplon ajo me errësirën e saj dhe në Hënën e plotë". **(El-Inshikak: 16-18).**

34 Fjala **"buruxhen"** gjendent në ajetin: "I lartësuar qoftë Ai, i cili krijoi në qiell sisteme yjesh dhe në te ka krijuar Kandilin e ndritshëm dhe Hënën që shkëlqen". **(El Furkan: 61).**

35 Sudiu mendon se me fjalën **"el harur"** aludohet në Xhehennem. Fjala **"el harur"** përmendet në këto ajete: "Kurse xhindët i kemi krijuar që më parë nga zjarri i flakët". **(El Hizhr: 27).** "E, All-llahu na ka dhuruar mëshirë dhe na ka ruajtur nga dënimi i rëndë (i frymës helmuese)". **(Et-Tur: 27),** "Ata do të jenë në prushin e zjarrit dhe në ujin e vluar" **(El Vaki'a: 42).**

36 Fjala **"julixhu"** gjendet në ajetin: "Po, kështu është kjo! E, All-llahu, më të vërtetë e shtie natën në ditë dhe ditën në natë, All-llahu i dëgjon dhe i sheh të gjitha". **(El Haxhxh: 61).**

37 Buhariu për koment të fjalës **"velixheh"** e merr komentin e Ibën Kutejbes. Këtu e përmend sepse ajo ka prejardhjen nga fjala **"julixhu"**. Përndryshe fjala **"julixhu"** përmendet në ajetin: "Vallë, mendoni ju se do të braktiseni, e All-llahu të mos i tregojë

٣١٩٩ – حدثنا محمدُ بن يوسُف حدثنا سفيانُ عنِ الأعمشِ عن إبراهيمَ التيميِّ عن أبيهِ عن أبي ذرٍّ
رضيَ اللهُ عنه قال «قال النبيُّ ﷺ لأبي ذرٍّ حينَ غربَتِ الشمسُ: أتدري أينَ تذهبُ؟ قلتُ: اللهُ ورسولُه
أعلم. قال: فإنها تذهب حتى تسجُدَ تحتَ العرشِ، فتستأذنَ فيُؤذَنُ لها، ويوشِكُ أن تسجدَ فلا يُقبَلُ منها،
وتستأذِنَ فلا يُؤذنَ لها، فيقالُ لها: ارجعي مِن حيثُ جئتِ، فتطلُعُ مِن مغربِها. فذلك قوله تعالى [٣٨ يس]:
﴿والشمسُ تجري لمستقرٍّ لها، ذلكَ تقديرُ العزيزِ العليم﴾

3199. Na ka treguar Muhammed b. Jusufi, këtij Sufjani, këtij A'meshi, këtij Ibrahim Et-Tejmijju, këtij i ati i tij, këtij Ebu Dherrai, i cili thotë se me rastin e perëndimit të Diellit Pejgamberi s.a.v.s. i tha:

- **A e di ku shkon ai?**

- **Ate më së miri e din All-llahu dhe i Dërguari i Tij** - i thashë, e ai vazhdoi:

- Ai shkon t'i bëjë sexhde All-llahut në Arshë, pastaj kërkon leje (që përsëri të sillet), së shpejti do të arrijë koha kur ai do t'i bëjë sexhde Atij dhe të kërkojë leje (që përsëri të sillet), por nuk do t'i lejohet. I thuhet: **"Kthehu andej ka ke ardhur"** dhe ai do të paraqitet në perëndim. All-llahu i Lartmadhëruar thotë: **"Edhe Dielli sillet deri në kufi të caktuar, ajo është dispozitë e të Plotëfuqishmit dhe Gjithëdishmit".**[38]

---

ata që kanë luftuar dhe të cilët nuk kanë bërë asnjë mik intim, pos All-llahut, Pejgamberit të Tij dhe besimtarëve? E, All-llahu e di atë që bëni". **(Et Tevbe: 16).**

38 Me këto fjalë Pejgamberi s.a.v.s. e komenton ajetin e tridhjetë e tetë të sures **"Jâsin"**. Ajni mendon se sexhdja e Diellit krahasohet në mes lindjes së tij dhe atyre që i bëjnë sexhde All-llahut xh.sh. Mirëpo, megjithatë nuk duhet lënë anash metaforën se gjithëfuqishmëria e All-llahut xh.sh. është e pakufizueshme, dhe Ai u ka caktuar që sexhde t'i bëjnë gjallesat e gjalla dhe jo të gjalla, e këtë e dokumenton edhe ajeti vijues: "A nuk po sheh ti, se, me të vërtetë, All-llahut i bëjnë sexhde: ata që gjenden në qiej dhe ata që gjenden në Tokë, në Diell dhe në Hënë, edhe yjet, edhe malet, edhe drunjtë edhe shtazët dhe shumë nga njerëzit, por shumë njerëz meritojnë dënimin. E, kë e poshtëron All-llahu, atë askush nuk mund ta bëjë të ndershëm. All-llahu me të vërtetë punon çka të dojë" **(El Haxhxb: 18).**

٣٢٠٠ - حدثنا مسدد حدثنا عبد العزيز بن المختار حدثنا عبد الله الداناج قال: حدثني أبو سلمة بن عبد الرحمن عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال «الشمس والقمر مكوران يوم القيامة»

3200. Na ka treguar Museddedi, këtij Abdu-l-Aziz b. El-Muhtari, këtij Abdullah Ed-Dânâxhi, këtij Ebu Selm b. Abdurrahmani, këtij Ebu Hurejre r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Dielli dhe Hëna në Ditën e Gjykimit do të jenë të mbështjellura".[39]

٣٢٠١ - حدثنا يحيى بن سليمان قال حدثني ابن وهب قال أخبرني عمرو أن عبد الرحمن بن القاسم حدثه عن أبيه عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أنه كان يخبر عن النبي ﷺ قال «إن الشمس والقمر لا يخسفان لموت أحد ولا لحياته، ولكنهما آية من آيات الله، فإذا رأيتموه فصلوا»

3201. Na ka treguar Jahja b. Sulejmani, këtij Ibën Vehbi, këtij Amri, këtij Abdurrahman b. Kasimi, këtij i ati i tij, këtij Abdullah b. Umeri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Dielli dhe Hëna nuk errësohen (perëndojnë) as për vdekjen e as për jetën e askujt, por ato janë dy shenja (argumente) të All-llahut, andaj kur t'i shihni, falni namaz".

٣٢٠٢ - حدثنا إسماعيل بن أبي أويس حدثني مالك عن زيد بن أسلم عن عطاء بن يسار عن عبد الله بن عباس رضي الله عنهما قال: قال النبي ﷺ «إن الشمس والقمر آيتان من آيات الله، لا يخسفان لموت أحد ولا لحياته، فإذا رأيتم ذلك فاذكروا الله»

3202. Na ka treguar Ismail b. Ebu Uvejsi, këtij Maliku, këtij Zejd b. Eslemi, këtij Ata' b. Jesari, këtij Abdullah b. Abbasi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Dielli dhe Hëna janë dy shenja (argumente) nga shenjat (argumentet) të All-llahut! Ata nuk errësohen për vdekjen e as për jetën (lindjen) e askujt, sa herë që t'i shihni, përmendeni All-llahun".

39 Lidhur me pështjellimin e Diellit, flitet edhe në suren **Et-Tekvir.**

٣٢٠٣ – حدثنا يحيى بن بكير حدثنا الليث عن عقيل عن ابن شهاب قال أخبرني عروة أن عائشة رضي الله عنها أخبرته «أن رسول الله ﷺ يوم خسفت الشمس قام فكبر وقرأ قراءة طويلة، ثم ركع ركوعا طويلا، ثم رفع رأسه فقال: سمع الله لمن حمده، وقام كما هو فقرأ قراءة طويلة وهي أدنى من القراءة الاولى، ثم ركع ركوعا طويلا وهي أدنى من الركعة الاولى، ثم سجد سجودا طويلا، ثم فعل في الركعة الآخرة مثل ذلك، ثم سلم وقد تجلت الشمس، فخطب الناس فقال في كسوف الشمس والقمر: إنهما آيتان من آيات الله، لا يخسفان لموت أحد ولا لحياته، فاذا رأيتموهما فافزعوا إلى الصلاة»

3203. Na ka treguar Jahja h. Bukejri, këtij Lejthi, këtij Uikajli, këtij Ibën Shihabi, këtij Urve, i cili thotë se Aishja r.a. ka thënë:

"Pejgamberi s.a.v.s. në ditën e errësimit të Diellit u ngrit, këndoi tekbir dhe lexoi (Kur'an) gjatë. Pastaj e bëri rukunë, e edhe në ruku qëndroi gjatë, pastaj e ngriti kokën duke thënë: Semia ll-llahu limen hamideh". Në atë pozitë qëndroi gjatë duke lexuar (Kur'an), por diç më shkurt se herën e parë. Prapë e bëri rukunë duke qëndruar gjatë, por më shkurt se në rukunë e parë. Pastaj ra në sexhde. Edhe në sexhde qëndroi gjatë. Njësoj veproi edhe në rekatin e dytë, pastaj dha selam. Kur ai (e përfundoi namazin), Dielli ishte lajmëruar.

Xhematit i mbajti hutbe, kurse lidhur me errësimin e Diellit dhe të Hënës tha: **"Ata janë dy shenja (argumente) nga argumentet e All-llahut! Errësimi i tyre nuk bëhet as për vdekjen e as për jetën (lindjen) e askujt. Kur t'i shihni (të errësuar) kërkoni strehim në namaz".**

٣٢٠٤ – حدثنا محمد بن المثنى حدثنا يحيى عن إسماعيل قال حدثني قيس عن أبي مسعود رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال «الشمس والقمر لا ينكسفان لموت أحد ولا لحياته، ولكنهما آيتان من آيات الله، فاذا رأيتموهما فصلوا»

3204. Na ka treguar Muhammed b. El-Muthenni, këtij Jahjau, këtij Ismaili, këtij Kajsi, këtij Ebu Mes'udi, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Dielli dhe Hëna nuk errësohen as për vdekjen e as për jetën (lindjen) e askujt, por ato janë dy shenja (argumente) nga argumentet e All-llahut, andaj kur t'i shihni (të errësuar) faluni".[40]

باب ما جاء في قوله [٥٧ الاعراف] : ﴿ وهو الذي يرسل الرياح نشراً بين يدي رحمته ﴾

قاصفا : تقصف كل شيء . لواقح : ملاقح ملقحة . إعصار : ريح عاصف تهب من الارض إلى السماء كعمود فيه نار . صر : برد . نشراً : متفرقة

٣٢٠٥ — حدثنا آدم حدثنا شعبة عن الحكم عن مجاهد عن ابن عباس رضي الله عنهما عن النبي ﷺ قال « نصرت بالصبا ، وأهلكت عاد بالدبور »

Komentimi i fjalëve të All-llahut të Lartmadhëruar:[41]

"Ai është, i cili dërgon erërat si lajm i gëzueshëm, para Mëshirës së vetë".

(El-A'raf: 57)

"kâsifen", - furtunë e cila shkatërron çdo gjë.[42]

"levâkiha", - **"melakiha"**, - mbarësuesit, njëherit është shumësi i **"mulkihatun"**.[43]

---

40 Këto hadithe janë përmendur dhe komentuar në kaptinën "Falja e namazit gjatë errërsimit të Diellit".

41 Autori në hyrje të kësaj kaptine ka përmendur ca fjalë të cilat kanë të bëjnë me erërat që përmenden në ajetet kur'anore, kurse për titull ka marrë ajetin i cili në tërësi bën: "Dhe, Ai është që dërgon erërat si sihariq para Mëshirës së tij (sjelljen e shiut). Dhe, kemi lëshuar prej qiellit ujë të pastër". **(El Furkan: 48).**

42 Fjala **"kasifen"** gjendet në ajetin: "Apo, jeni të sigurtë që Ai juve nuk do t'ju kthejë njëherë tjetër në det, e që në ju të dërgojë furtunë e t'ju fundosë, ngase keni mohur. E pastaj, ju nuk do të gjeni kundër Neve askënd, i cili do të na thërrasë në përgjegjësi për këtë" **(El Isra: 69).**

43 Fjala **"le vakiha"** është marrë nga ajeti: "Ne dërgojmë erërat për të frytëzuar, e zbresim shiun nga qielli e ju kemi furnizuar me ujë, dhe depot e tij (ujit) nuk gjenden te ju". **(El Hixhr:22).**
Buhariu lidhur me kuptimin e fjalës "levakih" përkrah mendimin që e jep Ebu Ubejda, kurse të tjerët mendojnë se fjala levakih është shumësi i fjalës "lâhikatun".
Abdullah b. Umeri duke dashur t'i komentojë disa terma kur'anore të cilët kanë të bëjnë

"I'sarun", - stuhi, e cila fryn prej Toke në drejtim të qiellit sikur shtyllë e zjarrtë.[44]

"sirrun", - acar, erë e ftohtë si akulli.[45]

"Nushuren", i shkapërderdhur.[46]

3205. Na ka treguar Ademi, këtij Shu'be, këtij Hakemi, këtij Muxhahidi, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Më kë ndihmuar era e lehtë e mëngjesit, kurse populli Adë është shkatërruar me erën e perëndimit".[47]

---

me format e llojllojshme të erërave, thotë: "Ekzistojnë tetë lloj erëra: Katër lloj erëra ndëshkimi dhe katër lloje erëra mëshire. Erërat e mëshirës janë: nâhirat, dhârifat, murselât dhe mubeshirat, kurse erërat e ndëshkimit janë: asif dhe kâsif në det, kurse sarar dhe akim në tokë".

44 Ky është koment i Ebu Ubejdes për fjalën **"i'sarun"**, e cila gjendet në ajetin: "Kush dëshiron prej jush të ketë një kopsh plot palme hurmash nëpër të cilin rrjedhin lumenj dhe në të cilin ka gjithfarë lloj pemësh, e kur t'i arrijë pleqëria atij, e të ketë fëmijë të mitur, atëherë të vijë stuhia e zjarrit mbi të dhe ta djegë? - Kështu All-llahu na shpjegon argumentet e Tia, që të mendoni". **(El Bekare: 226).**

45 Fjala **"sirrun"** gjendet në ajetin: "Ate, që japin ata (mohuesit) në jetën e kësaj bote, i përngjajnë frymës së akullt, e cila godet të lashtat e ndonjë populli, që i kanë bërë dëme vetes (me këmate), e ua zhduk të lashtat. All-llahu nuk u ka bërë dëme atyre, por ata i kanë bërë dëm vetes". **(Ali Imran: 117).**

46 Fjala **"nushuren"** gjendet në ajetin e shënuar në titullin e kaptinës, mirëpo sipas leximit të Asimit, e në bazë të të cilit janë shkruar mus-hafet tona në vend të fjalës **"nushuren"** thuhet "bushuren", në të dy ajetet në të cilët gjendet kjo fjalë. (**El Araf: 57** dhe **El Furkan: 48**).

47 Muhammedi a.s. dhe muslimanët gjatë betejës së Hendekut ishin të ndihmuar me erën e cila frynte në drejtim të lindjes, e që ishte e ftohtë, e fortë, dhe erë e përzier me shi, e cila gjatë natës ia fikte zjarrin armikut, ia shkulte shatorët që gjysmën ia shkeu dhe gjysmën tjetër, së bashku me ushqimin dhe pajisjet luftarake, ia hodhi prapa kodrës. Sa i përket erës së lindjes mendohet në ajetin: "O, besimtarë! Kujtoni dhuntinë e All-llahut kur ju erdhi ushtria, e ne dërguam mbi ta frymë dhe ushtrinë të cilën ju nuk e keni parë, e All-llahu i sheh të gjitha ato që i punoni ju". **(El Ahzab: 9).**

Populli i ashtuquajtur **"Ad"** banonte në rrethinën e Ahkafit dhe gjer në Hadramevtë. Atyre iu dërgua për pejgamber Hudi a.s., por sipas shënimeve të historianëve atij iu bashkuan vetëm 4.000 njerëz. Për shkak të prapësirave dhe padëgjushmërisë së tyre, All-llahu xh.sh. i shkatërroi me një tufan i cili ka fryer shtatë ditë e shtatë net pa ndërprerë. Hudi a.s. me besimtarët e tij ishin larguar me kohë dhe shpëtuan nga ai shkatërrim total.

٣٢٠٦ — حدثنا مكي بن إبراهيم حدثنا ابن جريج عن عطاء عن عائشة رضي الله عنها قالت «كان النبي ﷺ إذا رأى مخيلة في السماء أقبل وأدبر ودخل وخرج وتغير وجهه، فإذا أمطرت السماء سري عنه، فعرفته عائشة ذلك فقال النبي ﷺ: وما أدري لعله كما قال قوم [٢٤ الأحقاف]: ﴿فلما رأوه عارضا مستقبل أوديتهم﴾ الآية»

3206. Na ka treguar Mekijj b. Ibrahimi, këtij Ibën Xhurejxhi, këtij A'tau, i cili thotë se Aishja r.a. ka thënë:

"Pejgamberi s.a.v.s. kur i shihte retë në qiell, ecte para dhe kthehej prapa, hynte (brenda) dhe dilte (jasht), dhe e ndërronte pamjen. Kur binte shi, qetësohej. Aishja e njohtoi për te, e Pejgamberi s.a.v.s. tha:

- Unë nuk e di se ajo do të jetë ashtu siç pat thënë një popull:

"Dhe kur panë (renë) në horizont, e cila kah luginat e tyre lëvizte...".[48]

باب ذكر الملائكة

وقال أنس: قال عبد الله بن سلام للنبي ﷺ: إن جبريل عليه السلام عدو اليهود من الملائكة

قال ابن عباس ﴿لنحن الصافون﴾: الملائكة

٣٢٠٧ — حدثنا هدبة بن خالد حدثنا همام عن قتادة. وقال لي خليفة حدثنا يزيد بن زريع حدثنا سعيد وهشام قالا: حدثنا قتادة حدثنا أنس بن مالك عن مالك بن صعصعة رضي الله عنهما قال: قال النبي ﷺ «بينا أنا عند البيت بين النائم واليقظان - وذكر يعني رجلا بين الرجلين - فأتيت بطست من ذهب ملئ حكمة وإيمانا، فشق من النحر إلى مراق البطن، ثم غسل البطن بماء زمزم، ثم ملئ حكمة وإيمانا. وأتيت بدابة أبيض دون البغل وفوق الحمار البراق، فانطلقت مع جبريل حتى أتينا السماء الدنيا، قيل: من هذا؟ قال: جبريل. قيل: من معك؟ قال: محمد. قيل: وقد أرسل إليه؟ قال: نعم. قيل: مرحبا به، ولنعم المجيء جاء. فأتيت على آدم فسلمت عليه فقال: مرحبا بك من ابن ونبي. فأتينا السماء الثانية. قيل: من

48 Përkthimi i ajetit në fjalë në tërësi është: "E, kur e panë renë që u duk dhe vinte në drejtim të luginave të tyre, thanë: Kjo re na sjell neve shiun. - e Hudi a.s. u tha: Jo, kjo është ajo që ju e keni shpejtuar, fryma që sjell dënim dhe dhimbje". **(El Ahkaf: 24).**

هذا ؟ قال : جبريلُ ، قيل : مَن معكَ قال : محمدٌ ﷺ ، قيل : أُرسِلَ إليه ؟ قال : نعم ، قيل : مَرحباً به ، ولنِعمَ المَجيءُ جاء . فأتيتُ على عيسى ويحيى ، فقالا : مَرحباً بكَ من أخٍ ونبيّ . فأتينا السماءَ الثالثة ، قيل : من هذا ؟ قيلَ : جبريلُ ، قيلَ مَن معكَ ؟ قال : محمد ، قيلَ وقد أُرسِلَ إليه ؟ قال : نعم ، قيلَ : مرحبا به ، ولنِعمَ المجيءُ جاء . فأتيتُ على يوسفَ فسلمتُ ، فقال : مرحبا بكَ من أخٍ ونبيّ . فأتينا السماءَ الرابعةَ ، قيل من هذا ؟ قال : جبريل ، قيلَ من معك ؟ قيل محمد ﷺ ، قيل وقد أُرسلَ إليه ؟ قال نعم ، قيل : مَرحبا بهِ ولَنِعم المجيءُ جاء . فأتيتُ على إدريسَ فسلمتُ عليه فقال : مَرحبا بك من أخٍ ونبيّ فأتينا السماءَ الخامسة ، قيلَ مَن هذا ؟ قيل : جبريلُ ، قيلَ ومَن معك ؟ قيل : محمد ، قيل وقد أُرسلَ إليه ؟ قال نعم ، قيل مَرحباً به ولَنِعم المجيءُ جاء . فأتَينا على هارونَ ، فسلمتُ عليه ، فقال : مَرحبَاً بك من أخٍ ونبيّ . فأتَينا على السماءِ السادسةِ ، قيل مَن هذا ؟ قيل جبريلُ ، قيلَ من معكَ ؟ قيل محمد ﷺ ، قيل : وقد أُرسِلَ إليه ؟ مَرحبَاً بهِ ، نِعمَ المجيء جاء . فأتيتُ على موسى فسلمت عليه فقال : مَرحباً بكَ من أخٍ ونبيّ . فلما جاوزتُ بكى ، فقيل : ما أبكاك ؟ قال : يارب ، هذا الغلامُ الذي بُعِثَ بعدي يَدخلُ الجنةَ من أمّتهِ أفضلُ مما يدخلُ من أمّتي . فأتينا السماءَ السابعة ، قيلَ من هذا ؟ قيل : جبريل ، قيل : من معك ؟ قيل : محمد ، قيل وقد أُرسِلَ إليه ؟ مَرحباً بهِ ولَنِعمَ المجيء جاء . فأتيتُ على إبراهيمَ

فسلّمتُ عليه فقال : مَرحباً بكَ من ابنٍ ونبيّ . فرُفِعَ لي البيتُ المعمور ، فسألتُ جبريلَ فقال : هذا البيتُ المعمور ، يُصلي فيه كلَّ يومٍ سبعونَ ألفَ مَلك ، إذا خرَجوا لم يعودوا إليه آخرَ ما عليهم . ورُفِعَت لي سِدرةُ المنتهى ، فإذا نبِقُها كأنه قِلالُ هَجَر ، وورَقُها كأنه آذانُ الفُيول ، في أصلها أربعة أنهارٍ : نهرانِ باطنانِ ونهرانِ ظاهران . فسألتُ جبريلَ فقال : أمّا الباطنانِ ففي الجنّة ، وأما الظاهرانِ النيلُ والفُرات . ثمّ فُرِضَتْ عليَّ خمسونَ صلاةً ، فأقبلتُ حتى جئتُ موسى فقال : ما صَنَعتَ ؟ قلتُ : فُرِضَت عليَّ خمسون صلاة . قال : أنا أعلمُ بالناسِ منكَ ، عالجتُ بني إسرائيل أشدَّ المعالجة ، وإنّ أمتَكَ لا تُطيق ، فارجعْ إلى ربِّكَ فسَلْهُ . فرجعتُ فسألته ، فجعلَها أربعين ، ثمّ مثلَهُ ثم ثلاثين ، ثمّ مثله فجعلَ عشرين ، ثمّ مثله فجعلَ عشراً . فأتيتُ موسى فقال مثله فجعلها خمساً : فأتيتُ موسى فقال : ما صنعتَ ؟ قلتُ جعلَها خمساً . فقال مثلَهُ . قلتُ فسلّمتُ . فنُودي : إني قد أمضيتُ فريضتي . وخففتُ عن عبادي ، وأجزي الحسَنة عَشراً »

وقال همّام عن قَتادةَ عن الحسن عن أبي هريرةَ رضي اللهُ عنه عنِ النبيِّ ﷺ « في البيتِ المعمور »

Të përmendurit e melekëve, shpëtimi i All-llahut qoftë mbi ata!

Enesi thotë se Abdullah b. Selami i ka thënë Pejgamberit s.a.v.s.: **"Xhibrili a.s. është i vetmi armik i hebrejnjve nga engjëjt".**[49]

Lidhur me ajetin: **"Ne jemi në rreshta të rreshtuar..."**, Ibën Abbasi thotë: **"Ata janë engjëjt".**[50]

3207. Na ka treguar Hudbe b. Halidi, këtij Hemmami, këtij Katadi, këtij Halifi, këtij Jezid b. Zurej'i, këtij Seidi dhe Hishami, këtyre Katadi, këtij Enes b. Maliku, këtij Malik b. Sa'sai, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Derisa qëndroja para Ka'bes, as i fjetur as i zgjuar", gjithashtu ka thënë se gjendej në mesin e dy personave - **"më është sjellur një legen prej ari i mbushur me urtësi dhe besim. Më është dëlirur fyti dhe pjesët e buta të barkut, pastaj më është shpërlarë barku me ujë Zemzemi dhe më është mbushur me urtësi dhe besim. Më është sjellur një kafshë e bardhë, e cila ishte më e vogël se mushka e më e madhe se gomari (e quhej) Burak. U nisëm me Xhibrilin derisa arritëm në qiellin më të afërm.**

- **Kush është ky?** - është pyetur.

---

49 Muhammedi a.s. në vend të përgjigjes Abdullah b. Selemit ia lexoi ajetin: "Thuaj: kush është armiku i Xhibrilit? Ai e ka zbritur Kur'anin në zemrë tënde me lejen e All-llahut, për të vërtetuar librat e shenjta dhe është udhërrëfyes dhe sihariq për muslimanët". **(El Bekare: 97).**

Tha'lebi rrëfen nga Ibën Abbasë. lidhur me armiqësinë e hebrenjve dhe Xhibrilit, se një pjegamber i tyre i lajmëroi se Nabukodonosori do ta rrënojë Jerusalemin, andaj ata dërguar një njeri për ta vrarë ate. Ai person e gjeti ate, por ai ishte ende i ri dhe i pafuqishëm. Xhibrili ia ndaloi ta mbysë ate duke i thënë: "Nëse All-llahu don që t'u shkatërrojë nëpërmes tij, ti nuk do t'ia arrish qëllimit për ta mbytur ate, e nëse ai është ndonjë person tjetër, me çfarë të drejtë ti po e mbyt atë?" Fjalët e Xhibrilit ndikuan që ai person të heq dorë nga vrasja. Mirëpo, pas një kohë Nabukodonosori u rrit dhe pas një kohe të shkurtër e rrënoi Jerusalemin dhe mu për shkak të këtij rasti hebrenjtë filluan ta përbuzin Xhibrilin.

50 Komentin e Ibën Abbasit lidhur me ajetin: "Dhe ne jemi ata që qëndrojmë në rreshta", **(Es-Safat: 165).**

- **Xhibrili,** - i është përgjigjur.

- **Kush është me ty?** - është pyetur.

- **Muhammedi,** - i është thënë.

- **I është dërguar shpallja?** - është pyetur.

- **Po** - iu përgjigj.

- **Mirë se ke ardhur! Sa ardhje e mirë është kjo!** - është thënë.

Shkova te Ademi, e përshëndeta, e ai më tha: **"Mirë se ke ardhur o bir dhe Pejgamber!".**

Pastaj shkuam në qiellin e dytë, ku është thënë:

- **Kush është ky?**

- **Xhibrili** - është përgjigjur ai.

- **Kush është me ty?** - është pyetur.

- **Muhammedi s.a.v.s** - tha ai.

- **I është dërguar shpallja?** - është pyetur.

- **Po** - iu përgjigj ai.

- **Mirë se ke ardhur ! Sa ardhje e mirë është kjo!** - është thënë.

Shkuam te Isau dhe Jahjau, e ata thanë: **" Mirë se ke ardhur o vëlla pejgamber".**

Shkuam në qiellin e tretë, ku është thënë:

- **Kush është ky?**

- **Xhibrili** - është thënë.

- **Kush është me ty?** - është pyetur.

- **Muhammedi s.a.v.s** - tha ai.

- **I është dërguar shpallja?** - është pyetur.

- **Po** - iu përgjigj ai.

- **Mirë se ke ardhur ! Sa ardhje e mirë është kjo!** - është thënë.

Shkova te Jusufi, e përshëndeta, e ai më tha: **"Mirë se ke ardhë o vëlla dhe Pejgamber!"**

Pastaj shkuam në qiellin e katërt, ku është thënë:

- **Kush është ky?**

- **Xhibrili** - u përgjigj.

- **Kush është me ty?** - e pyetën.

- **Muhammedi s.a.v.s.** - i tha.

- **I është dërguar shpallja?** - është pyetur.

- **Po** - është përgjigjur ai.

Shkova te Idrizi, e përshëndeta, e ai më tha: "**Mirë se ke ardhë o vëlla Pejgamber!**"

Më pastaj shkuam në qiellin e pestë, ku u tha:

- **Kush është ky?**

- **Xhibrili** - iu përgjigj ai.

- **Kush është me ty?** - është pyetur.

- **Muhammedi s.a.v.s** - është thënë.

- **I është dërguar shpallja?** - është pyetur.

- **Po** - është thënë.

- **Mirë se ke ardhur ! Sa ardhje e mirë është kjo!** - është thënë.

Shkuam te Haruni, e përshëndeta, e ai më tha: "**Mirë se ke ardhë o vëlla Pejgamber!**"

Më pastaj shkuam në qiellin e gjashtë, ku u tha:

- **Kush është ky?**

- **Xhibrili** - është thënë.

- **Kush është me ty?** - është thënë.

- **Muhammedi s.a.v.s** - është thënë.

- **I është dërguar shpallja?** - është pyetur.

- **Mirë se ke ardhur ! Sa ardhje e mirë është kjo!** - është thënë.

Shkova te Musai, e përshëndeta, e ai më tha: "**Mirë se ke ardhur o vëlla dhe Pejgamber! Pasi që iu ofrova, ai filloi të qajë, andaj iu tha:**

- **Pse qan?**

- **O Zot,** - tha ai - **ky djalosh i cili është dërguar (për pejgamber) pas meje, e ummeti i tij do të hyjë në Xhennet më shumë se ummeti im.**

Pastaj shkuam në qiellin e shtatë, ku është thënë:

- **Kush është ky?**

- **Xhibrili** - është thënë.

- **Kush është me ty?** - është thënë.

- **Muhammedi s.a.v.s** - është thënë.

- **I është dërguar shpallja?**

- **Mirë se ke ardhur ! Sa ardhje e mirë është kjo!** - është thënë.

Shkova te Ibrahimi, e përshëndeta, e ai më tha: **"Mirë se ke ardhur o bir dhe Pejgamber!"**

Pastaj më është treguar El-Bejtu-l-Ma'mur, për atë e pyeta Xhibrilin, e ai më tha: **"Kjo është El-Bejtu-l-Ma'mur, në te për çdo ditë falen nga shtatëdhjetë mijë melekë, e kur të dalin, nuk kthehen më në te, ajo është hera e fundit për to."**

Më pastaj më treguan **Sidretu-l-Munteha.** Frytet e saja janë të ngjashme me shtambat e Hexherit, kurse fletët (e pemëve) sikur të veshëve të luanit. Në rrënzën e saj janë katër lumej, dy që nuk duken e dy që duken. E pyeta Xhibrilin për ta, e ai më tha: **"Sa i përket atyre të dyve që nuk duken, ata janë në Xhennet, kurse ata dy që duken janë lumi Nil dhe al Eufrat".**[51]

Pastaj më është obliguar falja e pesëdhjetë namazeve në ditë. U ktheva dhe, kur shkova te Musai, ai më tha:

- **Ç'bëre?**

- **Më është obliguar që t'i fal pesëdhjetë namaze,** - i thashë,

51 Mukatili thotë se lumenjt e Xhennetit, **Selsebil** dhe **Kevther** janë të padukshme, kurse Ajni për Lumin Nil dhe Eufrat thotë: Ata e kanë burimin në shkëmbin e **Sidretu-l-Muntehâ-së,** e pastaj rrjedhin në atë dretjim që All-llahu xh.sh. - don, e pastaj dalin në sipërfaqën e Tokës dhe vazhdojnë të rrjedhin në te".

- **Unë njerëzit i njoh më mirë se ti** - më tha ai - **dhe jam përpjekur me Isrealitet aq sa kam mundur, besimtarët tuaj nuk munden (t'i përballojnë) këtij obligimi, kthehu te All-llahu dhe kërko nga Ai (që të lehtësojë)!**

U ktheva dhe e luta (All-llahun). Ai i caktoi katërdhjetë namaze e (Musau përsëri më tha) të njëjtën, andaj i caktoi tridhjetë. Prapë (Musau më tha) të njëjtën, andaj All-llahu i caktoi njëzet. Prapë (Musau më tha) të njejtën, andaj All-llahu i caktoi dhjetë (namaze). Përpsëri u ktheva te Musau, e ai më tha të njëjtën. Unë prapë (e luta All-llahun) e ai i caktoi pesë namaze në ditë. Kur shkova të Musai, ai më pyeti:

- **Ç'bëre?**

- **Pesë namaze m'i caktoi All-llahu** - i thashë - **ai prapë më tha të njejtën, atëherë unë ia ktheva:**

- **I kam pranuar.**

Pastaj nga All-llahu është kumtuar: "**Unë e kam kryer dispozitën Time dhe ua kam lehtësuar robërve të mi, veprat e mira i shpërblej dhjetë fishë**".[52]

Hammami thotë se ia ka transmetuar Katadi nga Hasan (El-Basriu), ai nga Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi a.s.v.s., ka thënë:

"**Në El Bejtu-l-Me'murë**".[53]

---

52 Hadithi që ka të bëjë me Isra-në dhe Mi'raxhin janë dy hadithet më të gjata të cilët i transmeton Buhariu, që i ka radhitur në kaptina të ndryshme, varësisht nga tematika e tyre. Kaptinën e namazit e fillon me hadithin e Mi'raxhit duke marrë parasyshë se namazi me rregullat e tia është përcatkuar në Mi'raxh. Hadithin të cilin e ka shënuar në fillim të kaptinës së namazit, e transmeton Ebu Dherr-el-Gaffari, që për nga përmbajtja është i ngjashëm me këtë hadith edhe pse këtë hadith e tranmeton as-habi tjetër Malik b. Sa'sa'i. Në kaptinën e cila ka të bëjë me Mi'raxhin, Buhariu, hadithin në fjalë, e shënon në te për arsye se në te fltiet për Xhibrilin dhe për një numër të madhe të melekëve të cilët çdo ditë hyjnë në El Bejtu-l-Ma'mur, për t'u falur në te, e kur dalin nga ajo, më nuk kthehen.

53 Senedin e këtij hadithi Buhariu e citon me qëllim që ta dëshmojë se Hemmami në transmetimin e hadithit veçmas e ndan rrëfimin lidhur me El Bejtu-l-Ma'mur dhe rrëfimin që ka të bëj me Isra-në, sepse hadithin që ka të bëjë me Isra-në e transmeton nëpërmes Katades nga Enesi, ndërsa hadithi që ka të bëjë me El Bejtu-l-Ma'mur e transmeton nëpërmes Katades nga Hasani.

٣٢٠٨ – حدثنا الحسن بن الربيع حدثنا أبو الأحوص عن الأعمش عن زيد بن وهب قال عبد الله:
حدثنا رسول الله ﷺ – وهو الصادق المصدوق – قال «إن أحدكم يجمع خلقه في بطن أمه أربعين يوما،
ثم يكون علقة مثل ذلك، ثم يكون مضغة مثل ذلك، ثم يبعث الله ملكا يؤمر بأربع كلمات ويقال له:
أكتب عمله ورزقه وشقي أو سعيد. ثم ينفخ فيه الروح، فإن الرجل منكم ليعمل حتى ما يكون بينه وبين
الجنة إلا ذراع، فيسبق عليه كتابه يعمل بعمل أهل النار. ويعمل حتى ما يكون بينه وبين النار إلا ذراع،
فيسبق عليه الكتاب فيعمل بعمل أهل الجنة»

3208. Na ka treguar Hasan b. Rrebia, këtij Ebu-l-Ahvasi, këtij A'meshi, këtij Zejd b. Vehbi, këtij Abdullahu, i cili thotë se na ka treguar Pejgamberi s.a.v.s., ai është ai i cili vetëm të vërtetën e flet dhe të cilit i besohet se:

"Krijimi i çdo njërit prej jush zhvillohet në barkun e nënës së tij në afat prej katërdhjetë ditësh. Pastaj aq kohë (është në fazën) e pikasjes, më pastaj aq kohë është copë mishi. Pas kësaj kohe All-llahu dërgon melekun, të cilit i urdhërohen katër gjëra: I thuhet:

"Shkruaj: Veprat e tia, rriskun e tij, exhelin e tij dhe se a do të jetë i lumtur apo jo, e më pastaj shpirtërohet.

Ndonjëri prej jush bën (vepra të mira), ashtu që mes tij dhe Xhennetit (largësia) është vetëm një kuti. Në atë çast i arrin Libri i tij. Po që se punon njësoj sikur ata që hyjnë në Xhehennem, (e që ka mundësi) të bëjë vepra (të këqija), atëherë mes tij dhe Xhehennemtit (largësia) është vetëm një kuti. Libri i arrin (edhe atij) që bën vepra, të cilat i bëjnë ata të cilët hyjnë në Xhennet".[54]

---

54 Ky hadith përmendet në kaptinën që ka të bëjë me melekët sepse flitet për melekin, i cili i regjistron katër çështjet më kryesore për njeriun gjatë krijimit të tij. Përndryshe për krijmimin e njeriut në etapa flet edhe Kur'ani: "Me të vërtetë, ne e kemi krijuar njeriun prej baltës, si pik-fare të vendosur në vend të sigurtë, mandej pikën e farës e kemi bërë gjak, e pastaj e kemi bërë copëz mishi, mandej atë copëz mishi e kemi shndërruar në eshtra, e eshtrat i kemi veshur me mish dhe pastaj kemi krijuar krijesë tjetër. Qoftë i lartësuar All-llahu, Krijuesi më i përsosur". **(El-Mu'minun : 12-14).**

٣٢٠٩ — حدثنا محمدُ بن سَلام أخبرنا مَخلَدٌ، أخبرنا ابنُ جُرَيج قال أخبرني موسى بنُ عُقبةَ عن نافع
قال: قال أبو هريرةَ رضيَ اللهُ عنه عن النبيِّ ﷺ. وتابعهُ أبو عاصم عن ابن جُرَيج قال أخبرني موسى بنُ
عقبةَ عن نافع عن أبي هريرةَ عن النبيِّ ﷺ قال «إذا أحبَّ اللهُ العبدَ نادَى جبريلَ: إنَّ اللهَ يُحِبُّ فلاناً
فأحبِبْهُ، فيُحبُّهُ جبريلُ. فينادي جبريلُ في أهلِ السماء: إنَّ اللهَ يُحِبُّ فلاناً فأحِبُّوهُ، فيحبهُ أهلُ السماء. ثمَّ
يُوضَعُ لهُ القَبولُ في الأرض»

3209. Na ka treguar Muhammed b. Selami, këtij Mehledi, këtij Ibën Xhurejxhi, këtij Musa b. Ukbe, këtij Nafiu, këtij Ebu Hurejra r.a., këtij Pejgambeti s.a.v.s.

Këtij (Muhammedit) i ka treguar Ebu Asimi duke transmetuar nga Ibën Xhurejxhi, i cili thotë se e ka lajmëruar Musa B. Ukbe nga Nafiu, e ky nga Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s., ka thënë:

"Kur All-llahu e don ndonjë njeri, e fton Xhibrilin dhe i thotë:

"All-llahu e don filanin, andaj duaje edhe ti!" Atëherë Xhibrili fillon ta duajë atë. Gjithashtu, Xhibrili në mesin e banorëve të qiellit kumton: "All-llahu e don filnain, andaj duajeni edhe ju". Pastaj fillojnë ta duan ate edhe banorët e qiellit dhe në tokë pritet mirë".

٣٢١٠ — حدثنا محمدٌ حدثنا ابنُ أبي مريمَ أخبرنا الليثُ حدثنا ابنُ أبي جعفرٍ عن محمدِ بنِ عبدِ الرحمن
عن عُروةَ بنِ الزُّبيرِ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها زوجِ النبيِّ ﷺ أنها سمعتْ رسولَ اللهِ ﷺ يقول «إنَّ الملائكةَ
تنزلُ في العَنانِ — وهو السحابُ — فتذكرُ الأمرَ قُضيَ في السماء، فتَسْتَرِقُ الشياطينُ السمعَ فتسمعُهُ فتوحيهِ إلى
الكُهَّانِ، فيكذبونَ منها مائةَ كذبةٍ من عندِ أنفسِهم»

3210. Na ka treguar Muhammedi, këtij Ibën Ebu Merjemi, këtij Lejthi, këtij Ibën Ebu Xha'feri, këtij Muhammed b. Abdurrahmani, këtij Urve b. Zubejri, këtij Aishja r.a., gruaja e Pejgamberi s.a.v.s., e cila thotë se e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s., duke thënë:

"Melekët zbresin në *Ananë*, e ato janë retë, e përmendin dispozitën, e cila është caktuar në qiell, kurse djajtë dëgjojnë fshehurazi dhe e

dëgjojnë atë, pastaj ate ua kumtojnë fallxhinjve, e ata shtojnë edhe njëqind rrena në te".

٣٢١١ — حدثنا أحمدُ بن يونسَ حدثنا إبراهيمُ بنُ سعدٍ حدثنا ابنُ شهابٍ عن أبي سلمةَ والأغرِّ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه قال: قال النبيُّ ﷺ «إذا كان يومُ الجمعةِ كان على كلِّ بابٍ من أبوابِ المسجدِ الملائكةُ يكتبون الأوّلَ فالأول، فإذا جلسَ الإمامُ طَوَوُا الصحفَ وجاءوا يستمعونَ الذِّكر»

3211. Na ka treguar Ahmed b. Junusi, këtij Ibrahim b. Sa'di, këtij Ibën Shihabi, këtij Ebu Selemi dhe El-Garri, këtyre Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s., ka thënë:

"Kur është ditë e Xhuma, në çdo derë të xhamisë gjenden melekët dhe shkruajn (emër për emër) që nga i pari e deri te i fundit. E, kur imami ulet, ata i mbyllin listat e tyre dhe afrohen që të dëgjojnë dhikër".

٣٢١٢ — حدثنا عليُّ بن عبدِ اللهِ حدثنا سُفيانُ حدثنا الزُّهريُّ عن سعيدِ بنِ المسيّبِ قال «مرَّ عمرُ في المسجدِ وحسّانُ يُنشد فقال: كنتُ أُنشِدُ فيه وفيه من هو خيرٌ منك. ثمَّ التفتَ إلى أبي هريرة فقال: أَنشُدُكَ باللهِ أسمعتَ رسولَ اللهِ ﷺ يقول: أجِبْ عني، اللهمَّ أيِّدْهُ بروحِ القدُسِ؟ قال: نعم»

3212. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, këtij Zuhriu, i cili thotë se Seid b. Musejjebi ka thënë:

- Derisa Hasani recitonte poezi në xhami, pranë kaloi Umeri dhe tha:

- **Kur unë kam recituar poezi në xhami, edhe ai ka qenë aty prezent, i cili është më i mirë se ti.**

Pastaj iu drejtuar Ebu Hurejres dhe i tha:

- Në All-llah të betohetm, a e këgjuar Pejgamberin s.a.v.s., kur ka thënë: **"Përgjigju (mushrikëve) në vendin timin"**, me fjalët: **"O Zoti ynë, ndihmoje ate me Xhibriblin e nderuar!"**

- **Po** - tha ai.

٣٢١٣ — حدثنا حفصُ بن عمرَ حدثنا شعبةُ عن عَديِّ بنِ ثابتٍ عن البَراءِ رضيَ اللهُ عنه قال «قال النبيُّ ﷺ لحسّانَ: اهْجُهم — أو هاجِهم — وجبريلُ معك»

3213. Na ka treguar Hafs b. Umeri, këtij Shu'be, këtij Adijj b. Thabiti, këtij Berrau r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s., i ka thënë Hassanit:

"Përqeshi", ose **"Tallu me ata, me ty është Xhibrili"**![55]

٣٢١٤ – حدّثنا موسىٰ بن إسماعيل حدّثنا جرير . ح وحدّثنا إسحاق أخبرنا وهب بن جرير قال حدّثنا أبي قال : سمعت حميد بن هلال عن أنس بن مالك رضيَ الله عنه قال « كأني أنظر إلى غُبار ساطع في سِكة بني غَنم . زاد موسىٰ : موكب جبريل »

3214. Na ka treguar Musa b. Ismaili , këtij Xheriri.

Sipas versionit tjetër është:

Na ka treguar Is-haku, këtij Vehb b. Xheriri, këtij i ati i tij, i cili thotë se e ka dëgjuar Humejd b. Hilalin duke transmetuar nga Enes b. Maliku r.a., i cili ka thënë:

"Më duket se e shoh pluhurin në rrugën e fisit Gunmë".

Musa edhe më gjatë e transmeton (duke thënë-: **"... përcjelljen e Xhibrilit"**.[56]

٣٢١٥ – حدّثنا فَرْوةُ حدّثنا عليُّ بن مُسهِرٍ عن هشام بن عُروة عن أبيه عن عائشةَ رضيَ الله عنها « أنّ الحارثَ بن هِشامٍ سألَ النبيَّ ﷺ : كيفَ يأتيكَ الوحيُ ؟ قال : كلُّ ذلك . يأتيني المَلكُ أحياناً في مثل صَلصلةِ الجرَس ، فيَنفصِمُ عني وقد وَعيت ما قال ، وهوَ أشدُّه عليَّ ، ويتمثّلُ لي الملكُ أحياناً رجُلاً فيكلّمني ، فأعي ما يقول »

55 Këtu paraqitet një lloj dyshimi te ndonjëri transmetues se cilën shprehje e ka thënë Pejgamberi s.a.v.s., kur dihet se ai vetëm njërën nga ato dyja e ka thënë.

56 Sipas këtij hadithi Enesit i kujtohet pluhëri i cili u ngrit kur Xhirbrili largohej së bashku me engjëjt tjerë, që ishin dërguar nga All-llahu xh.sh., për t'u ndihmuar muslimanëve me rastin e rrethimit të fisit Kurejdh, i cili e kishte thyer marrëveshjen e lidhur dhe i doli në ndihmë mushkërive në betejën e Hendekut, dhe mu për këtë Muhammedit a.s. i është urdhëruar t'i denojë, që gjatë atij rrethimi ishte i ndihmuar nga ana e All-llahut xh.sh., më engjëj.

3215. Na ka treguar Fervi, këtij Ali b. Mus-hiri, këtij Hisham b. Urve, këtij i ati i tij, këtij Aishja r.a., e cila thotë se Harith b. Hishami e ka pyetui Pejgamberin s.a.v.s.:

- **Si të vjen shpallja?**

- **E tër ajo** - që tha ai - **duket kështu: - nganjëherë vjen meleku, si të rrahurit e ziles, dhe kur të ndërpritet zilja, ate që e thotë Xhibrili, e mbaj mend tërësisht. Kjo (mënyrë e shpalljes) është më e vështira për mua. Nganjëherë meleku më vjen në formë njeriu dhe më flet, e unë e mbaj mend ate që më flet ai.**

٣٢١٦ – حدثنا آدمُ حدَّثنا شَيبان حدَّثنا يحيى بن أبي كثيرٍ عن أبي سَلَمةَ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه قال: سمعت النبيَّ ﷺ يقول «مَن أنفقَ زَوجَين في سبيلِ اللهِ دَعتهُ خَزَنةُ الجنَّةِ: أي فُلُ هَلُمَّ. فقال أبو بكرٍ ذاكَ الذي لا تَوَى عليهِ. فقال النبيُّ ﷺ: أرجو أن تكونَ منهم»

3216. Na ka treguar Ademi, këtij Shejbani, këtij Jahja b. Ebu Kethiri, këtij Ebu Selemi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë:

"Ai që vetëm dy derhem i harxhon në rrugën e All-llahut, mbikëqyrësit e Xhennetit do ta ftojnë, (duke i thënë):

- **Hej ti filan, urdhëro (në Xhennet)".**

- **Ai është ai i cili kurrë nuk do të humbë** - tha Ebu Bekri.

Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha: **"Shpresoj se edhe ti je në mesin e tyre".**[57]

٣٢١٧ – حدثني عبدُ اللهِ بن محمد حدَّثنا هِشام أخبرَنا مَعْمَر عنِ الزُّهريّ عن أبي سَلَمةَ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها «أنَّ النبيَّ ﷺ قال لها: يا عائشة، هذا جبريلُ يَقرأُ عليكِ السلامَ، فقالت: وعليهِ السلامُ ورحمةُ اللهِ وبركاتُه، تَرَى ما لا أرَى. تريد النبيَّ ﷺ»

57 Ky hadith flet për mbikëqyrësit e Xhennetit, e mbikëqyrës të Xhennetit janë engjëjt dhe mu për atë ky hadith është shënuar në kaptinën e cila ka të bëjë me engjëjt.

3217. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Hishami, këtij Ma'meri, këtij Zuhriu, këtij Ebu Selemi, këtij Aishja r.a., e cila thotë se Pejgamberi s.a.v.s. i ka thënë:

"Oj Aishe, Xhibrili është ky dhe të dërgon selam".

- Edhe mbi te qoftë paqa, mëshira dhe bekimi i All-llahut - tha ajo - **ti sheh ate që unë nuk e shoh - duke aluduar në Pejgamberin s.a.v.s.**[58]

٣٢١٨ — حدثنا أبو نعيم حدثنا عمر بن ذر. ح. قال وحدثنا يحيى بن جعفر حدثنا وكيع عن عمر ابن ذر عن أبيه عن سعيد بن جبير عن ابن عباس رضي الله عنهما قال «قال رسول الله ﷺ لجبريل: ألا تزورنا أكثر مما تزورنا؟ قال: فنزلت [٦٤ مريم]: ﴿وما نتنزل إلا بأمر ربك، له ما بين أيدينا وما خلفنا﴾ الآية

3218. Na ka treguar Ebu Nuajmi, këtij Umer b. Dherri. (Buhariu) thotë:

- Më ka treguar Jahja b. Xha'feri, këtij Vekiu, këtij Umer b. Dherri, këtij i ati i tij, këtij Seid b. Xhubejri, këtij Ibën Abbasi, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. i ka thënë Xhibrilit:

"A nuk do të na vizitoni më shpeshë sesa na vizitoni tani?".

Atëkohë, thotë (Ibën Abbasi) i zbriti ajeti: **"Dhe ne (në tokë) zbresim vetëm me urdhërin e Zotit tënd. Atij i përket e ardhmja jonë dhe e kaluara jonë dhe ajo që është në mes atyre...".**[59]

٣٢١٩ — حدثنا إسماعيل قال حدثني سليمان عن يونس عن ابن شهاب عن عبيد الله بن عبد الله بن عتبة بن مسعود عن ابن عباس رضي الله عنهما أن رسول الله ﷺ قال «أقرأني جبريل على حرف، فلم أزل أستزيده حتى انتهى إلى سبعة أحرف»

---

58 Nga ky hadith shihet qartë se Pejgamberi s.a.v.s. në raste të veçanta i ka pa melektë, kurse ata që kanë qenë pranë tij nuk i kanë parë ata. Gjithashtu në këtë hadith ceket rëndësia e Aishes r.a. Xhibrili i ka dhënë selam, e ajo ia ka kthyer selamin me shprehjen e zakonshme: Ve rahmetullâhi ve berekâtuhu".

59 Mbarimi i ajetit është: "...dhe ajo që është në mes këtyre të dyjave. Dhe Zoti yt nuk harron". **(Merjem: 64).**

3219. Na ka treguar Ismaili, këtij Sulejmani, këtij Junusi, këtij Ibën Shihabi, këtij Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'udi, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Xhibrili mua (Kur'anin) ma lexonte me një harfë (vetëm një her), andaj kërkova nga ai që ta përsërisë, derisa filloi ta lexojë në shtatë harfa (shtatë herë)".

٣٢٢٠ ــ حدثنا محمدُ بن مقاتلٍ أخبرَنا عبدُ اللهِ أخبرَنا يونُسُ عن الزُّهريّ قال حدثني عُبيدُ اللهِ بنُ عبدِ اللهِ عن ابنِ عبّاسٍ رضيَ اللهُ عنهما قال «كان رسولُ اللهِ ﷺ أجوَدَ الناسِ، وكان أجودَ ما يكون في رمضانَ حينَ يَلقاهُ جبريلُ، وكان جبريل يَلقاهُ في كلِّ ليلةٍ من رمضانَ فيُدارِسُه القرآنَ. فَلَرسولُ اللهِ ﷺ حينَ يَلقاهُ جبريلُ أجوَدُ بالخيرِ مِنَ الرِّيحِ المرسَلة. وعن عبدِ اللهِ حدَّثَنا مَعمرٌ بهذا الإسنادِ نحوَه. وروى أبو هريرةَ وفاطمةُ رضيَ اللهُ عنهما عنِ النبيِّ ﷺ «انَّ جبريلَ كان يُعارِضُه القرآنَ»

3220. Na ka treguar Muhammed b. Mukatili, këtij Abdullahu, këtij Junusi, këtij Zuhriu, këtij Ubejdullah b. Abdullahu, i cili thotë se Ibën Abbasi ka thënë:

"Pejgamberi s.a.v.s. ka qenë (njeriu) më bujar, por në muajin e Ramazanit, atëherë kur ate e takonte Xhibrili ka qenë edhe më bujar, e Xhibrili e ka takuar çdo natë të Ramazanit kur ia mësonte Kur'anin. Sa herë që Xhibrili e takonte Pejgamberin s.a.v.s., ai jepte sadaka nga era e pasur".

Abdullahu thotë se edhe Ma'meri ia ka transmetuar të njejtin hadith nëpërmes të njejtëve transmetues.

Ebu Hurejra r.a. dhe Fatimja r.a. transmetojnë nga Pejgamberi s.a.v.s. se Xhibrili ia ka përsëritur Kur'anin (Resulullahut).

٣٢٢١ ــ حدثنا قُتيبةُ حدَّثَنا ليثٌ عنِ ابنِ شهابٍ أنَّ عمرَ بنَ عبدِ العزيزِ أخَّرَ العصرَ شيئاً، فقال له عُروةُ «أما إنَّ جبريلَ قد نَزَلَ فصلَّى أمامَ رسولِ اللهِ ﷺ. فقال عمرُ: اعلمْ ما تقولُ يا عُروة، قال: سمعتُ بشيرَ بنَ أبي مَسعودٍ يقولُ سمعتُ أبا مسعودٍ يقول سمعتُ رسولَ اللهِ ﷺ يقول: نَزَلَ جبريلُ فأمَّني فصلَّيتُ معه، ثمَّ صلَّيتُ معَه، ثمَّ صليتُ معَه، ثمَّ صليتُ معه، ثمَّ صليتُ معه، يَحسُبُ بأصابعِهِ خمسَ صلوات»

3221. Na ka treguar Kutejbe, këtij Lejthi, këtij Ibën Shihabi, i cili thotë se Abdu-l-Azizi u vonua në faljen e namazit të Iqindis, andaj Urve i tha:

- **A nuk ka zbritur Xhibrili dhe është falur para Resulullahut a.s.?**

- **E di ç'thua ti, o Urve**, - i tha Umeri dhe vazhdoi duke thënë:

- **E kam dëgjuar Beshir b. Ebu Mes'udin duke thënë se më ka treguar Ebu Mes'udi se e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë:**

"Ka zbritur Xhibrili dhe ka qenë imami im. Jam falur me te, pastaj prapë jam falur me te, përsëri jam falur me te, sërish jam falur me te, edhe një her jam falur me te", në gishtërinj i numëroj të pesë kohët e namazit.[60]

٣٢٢٢ — حدثنا محمد بن بشار حدثنا ابن أبي عدي عن شعبة عن حبيب بن أبي ثابت عن زيد بن وهب عن أبي ذر رضي الله عنه قال «قال النبي ﷺ : قال لي جبريل : من مات من أمتك لا يشرك بالله شيئا دخل الجنة، أو لم يدخل النار. قال: وإن زنى وإن سرق؟ قال: وإن»

3222. Na ka treguar Muhammed b. Beshari, këtij Ibën Adijji, këtij Shu'be, këtij Habib b. Ebu Thabiti,këtij Zejd b. Vehbi, këtij Ebu Dherra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Xhibrili më ka thënë: **"Ai që vdes nga ummeti yt e nuk ka adhuruar kënd pos All-llahut, në Xhennet do të hyjë"**, ose ka thënë: **"Nuk do të hyj në Xhehennem"**.

- **E po qe se ka qenë i dhënë pas epshit apo ka vjedhur?** - e pyeti ai.

- **Megjithatë** - tha Resulullahu a.s.[61]

٣٢٢٣ — حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب حدثنا أبو الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ «الملائكة يتعاقبون: ملائكة بالليل وملائكة بالنهار، ويجتمعون في صلاة الفجر وفي صلاة العصر، ثم يعرج إليه الذين كانوا فيكم فيسألهم — وهو أعلم — فيقول: كيف تركتم عبادي؟ فقالوا: تركناهم يصلون، وأتيناهم يصلون»

60 Shih në kaptinën: "Kohët e namazit".

61 Nga kjo shihet se besimtari i cili vdes me Iman, e që gjatë jetës së tij bën mëkate, edhe sikur të dënohet në Xhehennem para se të hyjë në Xhennet, ai në te (Xhehennem) nuk mbetet përgjithmonë, por në te qëndron në kohë të caktuar.

3223. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Melekët ndërrohen, në melekët e natës dhe melekët e ditës. Takohen në kohën e namazit të sabahut dhe ate të iqindisë. Pastaj, ata që kanë kaluar natën tek ju, ngrihen te All-llahu dhe Ai i pyet, - Ai është i Gjithëdijshëm, me fjalët: "Në çfarë gjendje i keni lënë robët e Mi?" Ata i thonë:

- I kemi lënë duke falur namaz dhe kur shkuam (i gjetëm) duke falur namaz".[62]

باب إذا قال أحدكم «آمين» والملائكة في السماء، فوافقت إحداهما الأخرى غُفِرَ له ماتقدّمَ مِن ذَنبِه

٣٢٢٤ - حدثنا محمدٌ أخبرَنا مَخلدٌ أخبرَنا ابنُ جُرَيج عن اسماعيلَ بنِ أميَّةَ أنّ نافعاً حدّثه أنّ القاسمَ ابنَ محمدٍ حدّثه عن عائشة رضيَ اللهُ عنها قالت «حَشَوتُ للنبيّ ﷺ وِسادةً فيها تماثيلُ كأنها نُمرُقة، فجاء فقامَ بينَ الناسِ وجعلَ يتغيّرُ وَجهُهُ، فقلتُ: مالنا يارسولَ الله؟ قال: مابالُ هذهِ؟ قلت: وسادة جعلتُها لكَ لتَضطجعَ عليها. قال: أما علمتِ أنّ الملائكة لاتدخلُ بيتاً فيه صورة؟ وأنّ من صنعَ الصورةَ يُعذّبُ يومَ القيامةِ فيقول: أحيُوا ماخلقتم»

Kur ndonjëri prej jush thotë "Amin", edhe melekët në qiell thonë: "Amin", dhe përputhen njëra me tjetrën. Atij i falen mëkatet e bëra më herët[63]

3224. Na ka treguar Muhammedi, këtij Mahledi, këtij Ibën Xhurejxhi, këtij Ismail b. Umejji, këtij Nafiu, këtij Kasim b. Muhammedi, i cili thotë se Aishja r.a. ka thënë:

---

62 Ky hadith është cekur në librin mbi namazin.

63 Kjo është vetëm një pjesë e hadithit të cilin Buhariu e transmeton nga Ebu Hurejra. Mirëpo, disa mendojnë se kjo nuk është kaptinë në vete, por është hadith i plotë, sepse hadithet të cilët ceken në këtë kaptinë nuk kanë lidhshmëri me titullin e kaptinës, por tema e saj ka të bëjë me engjëjt në përgjithësi, si edhe hadithet e kaptinës së mëparme.

"E mbusha një jastëk për Pejgamberin s.a.v.s. në te ishin ca vizatime, të cilat i përngjanin Numurkës (emër lule), erdhi Resulullahu a.s. dhe u ndal te dera, filloi ta ndërrojë pamjen.

- Ç'u bë, o Resulullah, - e pyeta.

- Ç'të duhet ky jastëk! - tha ai.

- Këtë jastëk ta kam përgatitur ty, që të mbështetesh në te - i tha ajo.

- A nuk e di - i tha ai - **se melekët nuk hynë në atë shtëpi, në të cilën ka vizatime, dhe ai që bën vizatime në Ditën e Gjykimit do të ndëshkohet. All-llahu do t'i thotë: "Gjallëroheni** ate që e keni **bërë"!**[64]

٣٢٢٥ – حدثنا ابن مقاتل أخبرنا عبد الله أخبرنا معمر عن الزهري عن عبيد الله بن عبد الله أنه سمع ابن عباس رضي الله عنهما يقول: سمعت أبا طلحة يقول: سمعت رسول الله ﷺ يقول «لا تدخل الملائكة بيتا فيه كلب ولا صورة تماثيل»

3225. Na ka treguar Ibën Mukatili, këtij Abdullahu, këtij Ma'meri, këtij Zuhriu, këtij Ubejdullah b. Abdullahu, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili thotë se e ka dëgjuar Ebu Talhan duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Melekët nuk hynë në atë shtëpi, në të cilën ka qenë dhe vizatim adhurimi".

٣٢٢٦ – حدثنا أحمد حدثنا ابن وهب أخبرنا عمرو أن بكير بن الأشج حدثه أن بسر بن سعيد حدثه أن زيد بن خالد الجهني رضي الله عنه حدثه – ومع بسر بن سعيد عبيد الله الخولاني الذي كان في حجر ميمونة رضي الله عنها زوج النبي ﷺ – حدثهما زيد بن خالد أن أبا طلحة حدثه أن النبي ﷺ قال «لا تدخل الملائكة بيتا فيه صورة». قال بسر: فمرض زيد بن خالد، فعدناه، فإذا نحن في بيته بستر فيه تصاوير، فقلت لعبيد الله الخولاني: ألم يحدثنا في التصاوير؟ فقال: إنه قال «إلا رقم في ثوب» ألا سمعته؟ قلت: لا. قال: بلى قد ذكر.

64 Këtu aludohet në të gjithë engjëjt, pos engjëjve mbikëqyrës të cilët shënojnë veprat e njerëzve.

3226. Na ka treguar Ahmedi, këtij Ibën Vehbi, këtij Amri, këtij Bukejr b. El-Eshexhxhi, këtij Busër b. Seidi, këtij Zejd b. Halid El-Xhuhenijji r.a., Busër b. Seidi dhe Ubejdullah El-Havlani, i cili ishte nën mbrojtjen e Mejmunes r.a., bashkëshortes së Pejgamberit s.a.v.s., këtyre Zejd b. Halidi, këtij Ebu Talha, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Melekët nuk hynë në atë shtëpi, në të cilën ka vizatime".[65]

Busri thotë se pas një kohë u sëmur Zejd b. Halidi dhe shkuam për ta vizituar, e në shtëpinë e tij ishte një perde me vizatime. Atëherë Ubejdullah El-Havlanijjut i thashë: **"A nuk na ka treguar (hadithinin) për vizatimet"?**

- Ai më tha: - A nuk e ke dëgjuar se ai ka thënë: "Pos larave në rroba"

- **Jo** - i thashë.

- **Po, ai ate e ka përmendur** - tha ai.

٣٢٢٧ – حدثنا يحيى بن سليمان قال حدثني ابن وهب قال حدثني عمرو عن سالم عن أبيه قال « وعد النبي ﷺ جبريل فقال: إنا لا ندخل بيتاً فيه صورة ولا كلب »

3227. Na ka treguar Jahja b. Sulejmani, këtij Ibën Vehbi, këtij Amri, këtij Salimi, këtij i ati i tij, i cili ka thënë:

"Xhibrili i premtoi Pejgamberit s.a.v.s. se do të vijë, por (u vonua e kur erdhi) i tha: "Ne nuk hymë në atë shtëpi ku ka vizatime ose qen.

٣٢٢٨ – حدثنا اسماعيل قال حدثني مالك عن سُمَيّ عن أبي صالح عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال « إذا قال الإمام سمع الله لمن حمده، فقالوا: اللهم ربنا لك الحمد، فانه من وافق قوله قول الملائكة غفر له ما تقدم من ذنبه »

3228. Na ka treguar Ismaili, këtij Maliku, këtij Sumejji, këtij Ebu Salihu, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

---

65 Në shtëpitë ku ka qen dhe vizatime nuk hyjnë melekët që sjellin rahmet dhe bereqet dhe që bëjnë isitgfar.

"Kur imami thotë: "Semiall-llahu limen hamideh", ju thuani: "All-llahumme rabbena leke-l-hamdu", ngase fjalët e atij që përputhen me fjalët e njejta të melekëve, do t'i falen mëkatet e mëhershme".

٣٢٢٩ — حدثنا إبراهيم بن المنذر حدثنا ابن فليح حدثنا أبي عن هلال بن علي عن عبد الرحمن بن أبي عمرة عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال « إن أحدكم في صلاة ما دامت الصلاة تحبسه، والملائكة تقول: اللهم اغفر له وارحمه، ما لم يقم من صلاته أو يحدث »

3229. Na ka treguar Ibrahim b. Mundhiri, këtij Muhammed b. Fulejhi, këtij i ati i tij, këtij Halil b. Aliu, këtij Abdurrahman b. Ebu Amri, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Çdonjëri prej jush është në namaz derisa ta mbajë ate namazi. Kur ai (qëndron në namaz), melekët thonë: "O Zoti ynë, fale dhe mëshiroje ate", - derisa ai të qëndrojë në namaz, ose ta prishë abdesin".

٣٢٣٠ — حدثنا علي بن عبد الله حدثنا سفيان عن عمرو عن عطاء عن صفوان بن يعلى عن أبيه قال « سمعت النبي ﷺ يقرأ على المنبر ﴿ ونادوا يا مالك ﴾ قال سفيان: في قراءة عبد الله: ونادوا يا مال »

3230. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, këtij Amri, këtij Atau, këtij Safvan b. Ja'lau, i cili thotë se i ati i tij ka thënë:

- E kam dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s duke lexuar në hutbe: "Ata do të ftojnë: - O Mali"!

Sufjani thotë se sipas Kiraetit të Abdullahut është: **"Ata do të ftojnë: - O Mali".**[66]

---

66 Përkthimi i ajetit në tërësi është: "Ata do të thërrasin: O Malik! Le të na gjykojë Zoti yt me shkatërrim, e Ai do t'u thotë: Ju, do të qëndroni për herë aty" **(Ez-Zuhruf: 77).** Sipas kiraetit të Ibën Mes'udit nga fjala "Mali", mungon bashkëtingëllorja "K". Kjo dukuri në rregullat e gjuhës arabe quhet "terhim", e lejohet në kushte të posaçme. Rregulli në fjalë është kur një fjalë e caktuar vjen në formë të shkurtuar, ashtuqë bashkëtingëllojra e fundit zhduket, siç ndodh me leximin e emrit Mali. Përndryshe, Malik është meleku mbikëqyrës i Xhehennemit.

٣٢٣١ – حدثنا عبدُ الله بن يوسفَ أخبرَنا ابنُ وَهب قال أخبرَني يونسُ عن ابنِ شهاب قال
حدَّثني عروةُ « أنَّ عائشةَ رضيَ الله عنها زوجَ النبيِّ ﷺ حدَّثتهُ أنها قالت للنبيِّ ﷺ : هل أتى عليكَ يومٌ
كان أشدَّ من يوم أُحُدٍ ؟ قال : لقد لَقيتُ من قومكِ مالقيت ، وكان أشدُّ مالقيتُ منهم يومَ العَقَبةِ إذ عرَضتُ نفسي
على ابنِ عبد ياليل بنِ عبد كُلال فلم يُجبْني إلى ما أردت ، فانطلقتُ ، وأنا مَهمومٌ ، على وَجهي ، فلم أستفِقْ إلا
وانا بقَرنِ الثَّعالب ، فرَفَعتُ رأسي ، فاذا أنا بسحابةٍ قد أظلَّتني ، فنظرتُ فاذا فيها جبريل ، فناداني فقال : إنَّ
الله قد سمعَ قولَ قومِكَ لك وما ردُّوا عليك ، وقد بعثَ الله إليكَ مَلَكَ الجبالِ لتأمرَهُ بما شئتَ فيهم ، فناداني
مَلَكُ الجبالِ فسلَّمَ عليَّ ثم قال : يامحمد ، فقال : ذلكَ فيما شئتَ ، إن شئتَ أن أُطبِقَ عليهم الأخشَبَين . فقال النبيُّ
ﷺ : بل أرجو أن يُخرِجَ الله من أصلابهم من يَعبُدُ اللهَ وحدَهُ لا يُشركُ بهِ شيئاً »

3231. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Vehbi, këtij Junusi, këtij Ibën Shihabi, këtij Urve, i eili thotë se i ka treguar Aishja, gruaja e Pejgamberit s.a.v.s. se ajo e ka pyetur Pejgamberin s.a.v.s.:

- A ke përjetuar situatë më të vështirë se ajo në ditën e betejës së Uhudit?

- Gjithçka kam përjetuar nga populli yt - tha ai -, **por në situatë më të vështirë kam qenë atëherë kur në Ditën e Akabes i jam drejtuar Ibën Abdu Jalil b. Abdu Kilalit, e ai nuk pranoi ate që unë ia kam propozuar. U ndava shpirtërisht i thyer dhe nuk jam qetësuar derisa kam arritur në Karni Thealib. Atëherë, e ngrita kokën dhe vërejta se retë më bënin hije. Në to pashë Xhibrilin, më ftonte duke më thënë: "All-llahu i ka dëgjuar fjalët e popullit tënd duke të refuzuar."**

All-llahu të ka dërguar melake (të cilat përkujdesen) për kodrat, dhe (ke të drejtë) që t'i urdhërosh lidhur me ta ç'të duash". Pastaj më ftoi meleku (përgjegjës) i kodrave, më përshëndeti dhe më tha: **"O Muhammed - dhe vazhdoi duke thënë - kjo është ajo që deshe, po qe se don, unë mbi ta do t'i bashkoj të dy kodrat".**

- **Jo** - i tha Pejgamberi s.a.v.s. - **por unë shpresoj se All-llahu nga ata do të bëj (njerëz të tillë) të cilët do ta adhurojnë vetëm All-llahun dhe nuk do t'i bëjnë shirk Atij.**[67]

---

67 Pas vdekjes së Ebu Talibit dhe Hadixhes, dhjetë vjet pas fillimit të shpalljes, Resulullahu

٣٢٣٢ – حدثنا قتيبة حدثنا أبو عوانة حدثنا أبو إسحاق الشيباني قال: سألت زر بن حبيش عن قول الله تعالى [٩ النجم] ﴿فكان قاب قوسين أو أدنى، فأوحى إلى عبده ما أوحى﴾ قال: حدثنا ابن مسعود أنه رأى جبريل له ستمائة جناح»

3232. Na ka treguar Kutcjbe, këtij Ebu Avani, këtij Ebu Is-hak Esh-Shejbaniu, i cili ka thënë:

- E kam pyetur Zirre b. Hubejshin lidhur me fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar:

"Dhe ka qenë afër (sa) sa dy harqe, apo edhe më afër dhe ia shpalli robit të Tij atë që ia shpalli"

(Nexhm: 9)

e ai tha:

- Na ka treguar Ibën Mes'udi (duke thënë) se ai (Muhammedi a.s.) e ka parë Xhibrilin, i cili ka gjashtëqind krahë.

٣٢٣٣ – حدثنا حفص بن عمر حدثنا شعبة عن الأعمش عن إبراهيم عن علقمة عن عبد الله رضي الله عنه: ﴿لقد رأى من آيات ربه الكبرى﴾ قال «رأى رفرفا أخضر سد أفق السماء»

3233. Na ka treguar Hafs b. Umeri, këtij Shu'be, këtij E'meshi, këtij Ibrahimi, këtij Alkami, i cili thotë se Abdullahu r.a. (lidhur) me ajetin:

"I pa argumentet më madhështore të Zotit të tij"

(Nexhm: 18)

ka thënë - **E ka parë një perde të gjelbërt, e cila e mbulonte horizontin e qiellit".**

---

a.s. në muajin Shevval niset për në Taif, duke shpresuar në përkrahjen e banorëve të këtij qyteti. Mirëpo, edhe ata e refuzuan në mënyrë të ashpër dhe ai, i thyer shpirtërisht, kthehet në Mekke. Në vendin e ashtuquajtur Karnu Thealib, All-llahu xh.sh. i jep mundësi që t'i shkatërrojë mekasit në tërësi. Mirëpo Muhammedi a.s., nga mëshira ndaj tyre, e refuzon një mundësi të tillë dhe propozon që edhe më tej me durim t'i përballojë vështirësitë.

٣٢٣٤ — حدّثنا محمدُ بن عبدِ الله بن إسماعيلَ حدّثنا محمدُ بنُ عبدِ الله الأنصاريُّ عن ابنِ عَونٍ أنبأنا القاسمُ
عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها قالت: مَن زعمَ أنّ محمداً رأى ربَّهُ فقد أعظمَ، ولكنْ قد رأى جبريلَ في صُورتهِ
وخَلقهِ سادّاً ما بينَ الأُفُقِ.

3234. Na ka treguar Muhammed b. Abdullah b. Ismaili, këtij Muhammed b. Abdullah El-Ensariu, këtij Ibën Avani, këtij Kasimi, i cili thotë se Aishja r.a. ka thënë:

"Al që pohon se Muhammedi a.s. e ka parë Zotin e tij, ka thënë diç të madhe dhe e ka tepruar. Mirëpo, ai e ka parë Xhibrilin në formën e tij (të vërtetë) e që me paraqitjen e tij, ai ka mbuluar atë që është në mes të horizontit."

٣٢٣٥ — حدّثنا محمدُ بن يوسُفَ حدّثنا أبو أُسامةَ حدّثنا زكرياءُ بن أبي زائدةَ عن ابنِ الأشوَعِ عن
الشعبيِّ عن مسروقٍ قال: قلتُ لعائشةَ: فأينَ قولُهُ ﴿ثمَّ دَنا فتدَلّى، فكانَ قابَ قوسَينِ أو أدنى﴾؟ قالت:
ذاكَ جبريلُ كان يأتيهِ في صورةِ الرَّجُلِ، وإنّه أتاهُ هذهِ المرّةَ في صورتهِ التي هيَ صورتُهُ، فسدَّ الأُفُقَ.

3235. Na ka treguar Muhammed b. Jusufi, këtij Ebu Usame, këtij Zekirja b. Ebu Zaidi, këtij Ibën El-Eshvai, këtij Sha'biu, këtij Mesruki, i cili thotë se Aishen r.a. e ka pyetur:

- Ç'kuptim kanë fjalët e të Lartmadhëruarit:

"Pasi u afrua, u lëshua dhe ka qenë aq afër sa dy harqe, apo edhe më afër"

(Nexhm: 8-9)

e ajo u përgjigj:

- Ai ka qenë Xhibrili, (zakonisht) ai (Resulullahut a.s.) i vinte në formën e njeirut, e kësaj here i erdhi në formën e tij të vërtetë dhe (me paraqitjen e tij) e mbuloi horizontin".[68]

---

68 Në këtë hadith Aishja r.a. pohon se Muhammedi a.s. nuk e ka pa All-llahun xh.sh. me rastin e Mi'raxhit, mendimin e saj e përkrahin Ibën Mes'udi dhe Ebu Hurejra. Ata nuk mbështeten në thënien e Muhammedit a.s., por mbështeten në ate se si ata i kuptojnë disa ajete të Kur'anit. Ibën Abbasi mendon se Muhammedi a.s. e ka pa All-llahun xh.sh. me

٣٢٣٦ – حدثنا موسى حدثنا جرير حدثنا أبو رجاء عن سمرة قال «قال النبي ﷺ: رأيت الليلة رجلين أتياني قالا: الذي يوقد النار مالك خازن النار، وأنا جبريل، وهذا ميكائيل»

3236. Na ka treguar Musai, këtij Xheriri, këtij Ebu Rexhai, këtij Semuri, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Mbrëmë, kam parë në ëndërr, se erdhën dy njerëz (melekë) dhe thanë: "Ai që e ndez zjarrin është Maliku, mbikëqyrës i Xhehennemit. Unë jam Xhibrili, kurse ky është Mikaili".[69]

٣٢٣٧ – حدثنا مسدد حدثنا أبو عوانة عن الأعمش عن أبي حازم عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ «إذا دعا الرجل امرأته إلى فراشه فأبت، فبات غضبان عليها، لعنتها الملائكة حتى تصبح». تابعه شعبة وأبو حمزة وابن داود وأبو معاوية عن الأعمش

3237. Na ka treguar Museddedi, këtij Ebu Avani, këtij A'meshi, këtij Ebu Hazimi, këtij Ebu Hurejre r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kur njeriu e fton gruan e tij në shtrat, e ajo e refuzon dhe ai flen i hidhëruar në te. Atëherë melekët e mallkojnë ate (gruan) derisa të agojë mëngjesi".

Me Ebu Avnin pajtohen Ebu Hamza, Ibën Davudi dhe Ebu Muaviu, duke transmetuar këtë hadith nga A'meshi.

٣٢٣٨ – حدثنا عبد الله بن يوسف أخبرنا الليث قال حدثني عقيل عن ابن شهاب قال سمعت أبا سلمة قال: أخبرني جابر بن عبد الله رضي الله عنهما أنه سمع النبي ﷺ يقول «ثم فتر عني الوحي فترة، فبينا أنا أمشي سمعت صوتا من السماء، فرفعت بصري قبل السماء فإذا الملك الذي قد جاءني بحراء قاعد على كرسي بين السماء والأرض، فجئثت منه حتى هويت إلى الأرض، فجئت أهلي فقلت زملوني زملوني، فأنزل الله تعالى ﴿يا أيها المدثر قم فأنذر﴾ إلى قوله ﴿والرجز فاهجر﴾. قال أبو سلمة: والرجز الأوثان»

---

rastin e Mi'raxhit. Këtë qëndrim e përmban El-Esh'ari.

69 Ky hadith në tërësi është përmendur në kaptinën e xhenazës, në librin e parë, kurse këtu është cekur vetëm një pjesë e tij, në të cilën përmenden engjëjt: Mâlik, Xhibrîl dhe Mikâil.

3238. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Lejthi, këtij Ukajli, këtij Ibën Shihabi, këtij Ebu Selemi, këtij Xhabir b. Abdullahu, i cili thotë se e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë:

"...Pastaj shpallja më është ndërprerë për një kohë. Kur isha duke ecur, nga qielli dëgjova një zë, ngrita shiqimin kah qielli, pashë të njejtin melek, i cili edhe në Hira më kishte ardhur, ishte ulur në një karikë në mes qiellit dhe tokës, u frikova aq shumë saqë u rrëzova në tokë. Pastaj u ktheva në familje dhe thashë: "Më mbuloni! Më mbuloni!" Më pastaj All-llahu i Lartmadhëruar më zbriti ajetin: "O i mbuluar çohu dhe lajmëroi" deri te fjalët "...dhe largohu nga të këqiat".[70]

Ebu Selemi thotë se: **"er-ruxhzu"**, do të thotë: - statujë, trupore, (e cila adhurohet nga idhujtarët).

٣٢٣٩ - حدثنا محمدُ بن بشّارٍ حدثنا غُندَرٌ حدثنا شُعبةُ عن قَتادةَ . وقال لي خَليفة : حدثنا يزيدُ بن
زُرَيع حدثنا سعيدٌ عن قَتادةَ عن أبي العاليةِ حدثنا ابنُ عمِّ نبيِّكم - يعني ابنَ عبّاسٍ رضيَ اللهُ عنهما - عنِ النبيِّ
ﷺ قال « رأيتُ ليلةَ أُسريَ بي موسى رجُلاً آدمَ طُوالاً جَعداً كأنه من رجالِ شَنوءةَ ، ورأيتُ عيسى رجُلاً
مَربوعاً ، مَربوعَ الخلقِ إلى الحُمرةِ والبياضِ ، سَبِطَ الرأسِ ، ورأيتُ مالكاً خازنَ النار ، والدَّجالَ في
آياتٍ أراهُنَّ اللهُ إياه ، فلا تَكُنْ في مِريةٍ من لقائه . قال أنسٌ وأبو بكرةَ عنِ النبيِّ ﷺ : تحرُسُ الملائكةُ
المدينةَ منَ الدَّجال »

3239. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari, këtij Gunderi, këtij Shu'be, këtij Katadi. Gjithashtu më ka thënë (thotë Shu'bi) edhe Halifi se i ka treguar Jezid b. Zurej'i, këtij Seidi, këtij Katadi, këtij Ebu El-Aliu, i cili thotë se i ka treguar xhaxhai i Pejgamberit s.a.v.s., Ibën Abbasi r.a., se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Natën e kam parë Musain, ai është njeri zeshkan, truplartë, flokëkaçurrel, sikur njerëzit e fisit Shenuë. Edhe Isaun e kam parë, ai është njeri me trup mesatar, me fizionomi të butë, as i kuq, as i bardhë,

70 Kjo është vetëm një pjesë e hadithit i cili përmendet në fillim të librit të parë. Ajeti për të cilin bëhet fjalë këtu është: "O ti, i mbuluar, çohu dhe lajmëroi! Dhe Zotin tënd madhëroje, dhe petkat tua pastroji, dhe nga të këqiat largohu". **(El-Mudeththir: 1-5).**

flokëshpeshë. Gjithashtu edhe Malikun e kam parë, mbikëqyrës i Xhehennemit. Po ashtu edhe Dexhallin e kam parë.

Këto ishin (disa) nga shenjat, të cilat All-llahu m'i tregoi dhe mos dysho në takimin me ate".

Enesi dhe Ebu Bekri thonë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Melekët e ruajnë Medinen nga Dexhalli".[71]

باب ما جاء في صفة الجنة وأنها مخلوقة

قال أبو العالية (مُطهرة): من الحيض والبول والبُصاق. (كلما رُزقوا): أتوا بشيء، ثم أتوا بآخر.
(قالوا هذا الذي رُزقنا من قبلُ): أوتينا من قبل. (وأُتوا به متشابهاً): يُشبه بعضُه بعضا ويختلف في الطعم.
(قطوفها): يقطفون كيف شاءوا. (دانية): قريبة. (الأرائكُ): السُّرُر. وقال الحسن: النَّضرةُ في
الوجوه، والسرورُ في القلب. وقال مجاهد (سَلْسَبِيلا): حديدةُ الجِرْيَة. (غَولٌ): وجعُ البطنِ. (يُنزَفون)
لا تذهبُ عقولهم. وقال ابنُ عبَّاسٍ (دِهاقاً): مُمتلئاً. (كَواعبَ): نَواهِد. (الرَّحيق): الخمر. (التَّسنيم)
يعلو شرابَ أهلِ الجنة. (خِتامهُ): طينُه (مِسكٌ). (نَضَّاخَتانِ): فيَّاضَتانِ. يقال (مَوضونة):
منسوجة، منه «وَضِينُ الناقة». و«الكُوب» ما لا أُذُنَ له ولا عُروة، و«الأباريق» ذواتُ الآذانِ والعُرا.
(عُرُباً) مثقَّلةً، واحدُها عَروب، مثلُ صَبور وصُبُر، يسميها أهل مكةَ «العَرِبة»، وأهلُ المدينة «الغَنِجة»
وأهلُ العِراق «الشَّكِلة». وقال مجاهد (رَوحٌ): جَنَّةٌ ورَخاء. (والرَّيحان): الرِّزق. و(المنضود):
المَوز. و(المخضود): المُوقَرُ حَملاً، ويقال أيضا: لا شوكَ له. (والعُرُب): المحبَّباتُ إلى أزواجِهن. ويقال
(مسكوب): جارٍ. و(فُرشٍ مرفوعة): بعضها فوقَ بعض. (لَغواً): باطلا. (تأثيماً): كَذِبا. (أفنان)
أغصان. (وجَنَى الجنَّتينِ دانٍ): ما يُجتنى قريب. (مُدْهامَّتان): سوداوانِ من الرِّيِّ.

---

71 Këtë deklarat të Enesit, me sened të plotë, Buhariu e shënon në kaptinën e Haxhxhtit, kusre deklarata e Ebu Bekrit me sened është shënuar në këtë kaptinë.
Kur është fjala për engjëjt, duhet cekur se ata janë në numër të madh dhe të llojllojshëm. Pos katër engjëjve më të njohur: Xhebrâilit, Mikâilit, Azrâilit dhe Israfilit, janë të njohur edhe grupe engjëjsh të cilët kanë detyra të caktuara, siç janë engjëjt mbikëqyrës, engjëjt që përkujdesen për shi, për vegetacion, për frymë, pastaj engjëjt e varrit, barësit e Arshit, mbikëqyrësit e Medines dhe shumë të tjerë. Disa nga këta engjëj përmenden në këtë kaptinë, kurse për të tjerët dihet nga burimet tjera.

Tiparet e Xhennetit dhe dëshmitë se ai është i krijuar

Ebu Al-Aliju ka thënë: "**mutahheretun**", do të thotë: - i pastërt nga menstruacionet, nga urina dhe nga pështyma.

"**kul-lema ruzikû**", do të thotë: - kur (dikujt) i jepet diç, e pastaj i jepet edhe diç tjetër.

"**kâlû hâdhel-ledhi ruzikna min kablu**", do të thotë: - më parë, këtë e kemi marrë.

"**ve ûtû bihî muteshâbihen**", do të thotë: - njëri tjetrit i përngjajnë, e dallojnë sipas shijes.[72]

"**kutûfuha**", do të thot: - i vjelin ashtu siç dëshirojnë.

"**danijetun**", do të thotë: - afër.[73]

"**erâik**", do të thotë: - shtretër (divane).[74]

Hasani thotë: "**En-nadretu**", lumturia është në fytyrë, ndërsa gëzimi është në zemër.[75]

Muxhahidi ka thënë: "**Selsebilen**", do të thotë: - rrjedh shpejt.[76]

"**gavlun**", do të thotë: - sëmundje e barkut.

"**junzefune**", do të thotë: - ajo e cila nuk ua marr mendjet.[77]

---

72 Edhe në hyrjen e kësaj kaptine sqarohen disa shprehje të cilat përmenden në ajetet e Kur'anit që kanë të bëjnë me Xhennetin. Ebu-l-Aliu i sqaron fjalët nga këto ajete: "Ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, gëzoi me kopshte të Xhennetit nëpër të cilët do të rrjedhin lumenj çdoherë. Kur u jepet ndonjë fryt i tyre, ata të thonë: Këtë e kemi ngrënë edhe përpara, e atyre do t'i jepen vetëm fryte të ngjajshme me to, në to do të ketë femra të pastërta dhe në to do të jetojnë gjithmonë". **(El-Bekare: 25).**

73 Ato janë fjalët nga ajeti: "Frytet e të cilit janë të ulta". **(El-Hakkah: 23).**

74 Kjo fjalë gjendet në ajetin: "E nga divanet-kanapët do të shikojnë" **(El-Mutafifun: 23).**

75 Këto dy fjalë gjenden në ajetin: "All-llahu i ruan ata nga tmerret e asaj Dite, Ai u jep atyre shkelqim dhe gëzim". **(Ed-Dehr: 11).**

76 Kjo ka të bëjë me ajetin: "Nga burimi i Xhennetit, i cili do të quhet Selsebil". **(Ed-Dehr: 18).**

77 Këto dy shprehje gjenden në ajetin: "Me të nuk do të trullosen dhe prej saj nuk do të

Ibën Abbasi thotë: "**dihâkan**", do të thotë: - mbushur plot.

"**kevâibe**", do të thotë: - vashëzat.[78]

"**Er-rehîku**", do të thotë: - venë.

"**et-tesnimu**", do të thotë: - ia tejkalon pijeve të banorëve të Xhennetit.

"**hitâmuhu**", do të thotë: - toka e saj ka erë misku.[79]

"**neddâhatani**", do të thotë: - ata që stërpikin.[80]

"**mevdunetun**", do të thotë: - pëlhurë e stolisur dhe nga kjo rrjedh: "**vedinu-n-nakati**", që do të thotë: - nënbarkësja e thurrur e deves.[81]

"**el-kûbu**", është (shtamba) e cila nuk ka veshë e as dorëz.

"**el-ebarîku**", do të thotë: shtambat, të cilat kanë veshë dhe dorëza.[82]

"**uruben**", me vokal në bashkëtingëlloren e mesme, njëjësi bën: "**arûbun**", siç bën edhe "**sabûrun**", e do të thotë: - i durueshëm.

Mekasit e quajnë "**aribe**", medinasit, "**ganixhe**", ndërsa irakianët "**shekilë**".[83]

Muxhahidi ka thënë: "**revhun**", do të thotë: - kopsht, begati, kurse "**rejhan**": - furnizim.[84]

---

dehen". **(Es-Saffat: 47).**

78 Ai është sqarimi i ajetit: "Kopshte, vreshta dhe vajza të reja të njejtës moshë dhe kupa të plota". **(En-Nebe': 33-34).**

79 Këto janë fjalë të ajetit: "Atyre do t'u jepet të pijnë nga pijet e mbyllura, vula e së cilës është misk, dhe për këtë, le të bëjnë gara garuesit! (Pija) do të jetë e përzier me ujin e Tesnimit". **(El-Mutafifun: 25-27).**

80 Fjala "neddâhatâni" përmendet në ajetin: "Në to janë dy burime që hedhin ujin lart". **(Er-Rahman: 66).**

81 Fjala e përmendur gjendet në ajetin: "Në divanet e stolisur". **(El-Vaki': 15).**

82 Këto dy fjalë gjenden në ajetin: "Me kupa, ibrik dhe shishe nga burimi i rrjedhshëm". **(El-Vaki': 18).**

83 Ajo fjalë përmendet në ajetin: "Dhe i kemi bërë ato virgjëresha të dashura për bashkëshortët e tyre dhe moshatare me ta". **(El-Vakia': 36-37).**

84 Këto dy fjalë gjenden në ajetin: "Komoditet, mëshirë dhe furnizim të madh dhe kopshtet e dhuntive". **(El-Vakia: 89).**

"el-mendudu", - banane.

"el-mehdudu", - i kërusur nga bara, por ka domethënie edhe: - pa gjemba.[85]

"el-urubu", janë ato që fitojnë simpatinë e burrave.

"meskubun", nganjëherë ka domethënie: - i rrjedhshëm.

"furushin merfûatin", do të thotë: - njëra mbi tjetrën.[86]

"lagven", do të thotë: - bisedë boshe.

"te'thimen", - rrenë.[87]

"efnanun", - degë.[88]

"ve xhinâ el-xhennetejni dânin", do të thotë: - ajo që mbillet, është afër.[89]

"mud-hâmmetani", do të thotë: - i nxirë nga të ujiturit.[90]

٣٢٤٠ — حدثنا أحمدُ بن يونسَ حدثنا الليثُ بن سعدٍ عن نافعٍ عن عبدِ الله بنِ عمرَ رضيَ الله عنهما قال قال رسولُ اللهِ ﷺ « إذا ماتَ أحدُكم فإنهُ يُعرَضُ عليهِ مَقعدُهُ بالغَداةِ والعَشِيِّ ، فإن كانَ مِن أهلِ الجنّةِ فمِن أهلِ الجنة ، وإن كان من أهل النارِ فمن أهلِ النار »

3240. Na ka treguar Ahmed b. Junusi, këtij Lejth b. Seidi, këtij Nafiu, këtij Abdullah b. Umeri, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

---

85 Këto fjalë gjenden në ajetin: "Do të gjenden në mes lotosëve, pa gjemba, dhe në mes bananeve të rënditura". **(El-Vakia': 28-29).**

86 Këto fjalë gjenden në ajetin: "Pranë ujit rrjedhës dhe mes pemëve të llojllojshme të cilat kurrë nuk harxhohen, as nuk janë të ndaluara, dhe, në shtrojet e ngritura, ne i kemi krijuar ato në formë të re, dhe i kemi bërë ato virgjëresha, të dashura për bashkëshortët e tyre dhe moshatare me ta". **(El-Vakia': 31-37).**

87 Ky është sqarim i fjalëve të ajetit: "Në te nuk nuk do të dëgjojnë biseda të kota dhe as fjalë mëkatesh". **(El-Vakia': 25).**

88 Fjala "efnan" gjendet në ajetin: Në drunj të degëzuar". **(Er-Rahman: 48).**

89 **"Er-Rahman: 54.**

90 **"Er-Rahman": 64.**

"Kur ndonjëri prej jush vdes, atij vendi do t'i përfytyrohet në mëngjes dhe në mbrëmje. Nëse është xhennetli (do t'i përfytyrohet) vendi në mesin e xhennetlive, e nëse është xhennemli (do t'i përfytyrohet) vendi në mesin e xhennemlive".

٣٢٤١ — حدثنا أبو الوليد حدثنا سَلْمُ بن زَرِير حدثنا أبو رجاء عن عمران بن حُصين عن النبي ﷺ
قال «اطّلعتُ في الجنة فرأيتُ أكثرَ أهلها الفقراء، واطّلعتُ في النار فرأيتُ أكثرَ أهلها النساء»

3241. Na ka treguar Ebu-l-Velidi, këtij Selm b. Zeriri, këtij Ebu Rexhai, këtij Imran b. Husejni, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"E kam parë Xhennetin dhe kam vërejtur se shumica e xhennetlive janë varfanjakët. Por edhe Xhehennemin e kam parë dhe gjithashtu kam vërejtur se shumicaa e xhenemlive janë femra".[91]

٣٢٤٢ — حدثنا سعيد بن أبي مريم حدثنا الليث قال حدثني عُقَيل عن ابن شهاب قال أخبرني سعيد
ابن المسيّب أنّ أبا هريرة رضيَ الله عنه قال «بينا نحنُ عندَ النبيّ ﷺ إذ قال: بينا أنا نائمٌ رأيتُني في
الجنة، فإذا امرأةٌ تتوضأُ إلى جانبِ قصرٍ، فقلتُ: لمن هذا القصرُ؟ فقالوا: لعمرَ بنِ الخطاب، فذكرتُ
غيرتَه، فوليتُ مُدبِراً. فبكى عمرُ وقال: أعليكَ أغارُ يارسولَ الله»؟

3242. Na ka treguar Seid b. Ebu Merjemi, këtij Lejthi, këtij Ukajli, këtij Ibën Shihabi, këtij Seid b. Musejjebi, i cili thotë se Ebu Hurejra r.a. ka thënë: "Derisa me një rast ishim te Pejgamberi s.a.v.s., ai papritmas tha: **"Isha në gjumë dhe m'u përfytyrua Xhenneti, kur në te pashë një grua duke marrë abdes pranë një pallati.**

- **I kujt është ky pallat?** - e pyeta.

- **E Umer b. Hattabit** - thanë.

Atëherë m'u kutjua xhelozia e tij dhe u ktheva prapa.

---

91 Nga ky hadith shieht se femrat përbëjnë shumicën në Xhehennem. Disa nga dijetarët islamë këtë e arsyetojnë se femrat nuk janë mirënjohëse ndaj bashkëshortëve, kurse Kurtabiu mendon se shumë pak nga femrat do të hyjnë në Xhennet sepse ato lakmojnë në kënqaësitë e kësaj bote dhe shumë pak angazhohen kur është në pyetje Ahireti.

Umeri filloi të qajë dhe tha:

- A edhe në ty të xhelozojë, o Resulullah?[92]

٣٢٤٣ — حدّثنا حجّاجُ بن مِنهالٍ حدَّثَنا همّامٌ قال سمعتُ أبا عِمرانَ الجَونيَّ يُحدِّثُ عن أبي بكرِ ابنِ عبدِ الله بن قيسٍ الأشعريِّ عن أبيهِ أنَّ النبيَّ ﷺ قال « الخيمة دُرَّةٌ مجوَّفة طولُها في السماء ثلاثون ميلاً في كل زاويةٍ منها للمؤمن أهلٌ لا يراهم الآخرون »

قال أبو عبدِ الصمدِ والحارثُ بن عُبيدٍ عن أبي عِمرانَ « ستون ميلا »

3243. na ka treguar Haxhxhaxh b. Minhali, këtij Hemmami, këtij Ebu Imran El-Xhevniu, këtij Ebu Bekër b. Abdullah b. Kajs El-Esh'arijju, këtij i ati i tij, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s., ka thënë:

"Shtëpia (e muslimanit në Xhennet) është sikur kokërr e zbrazët e Xhevahirit, lartësia e së cilës është tridhjetë mila kah qielli, dhe në çdo kënd të saj, besimtari do të ketë familjen, e të tjerët nuk do të kenë mundësi ta shohin".

Ebu Abdu-s-Samedi dhe Harith b. Ubejdi duke e transmetuar këtë hadith nga Ebu Imrani thotë: "**... gjashtëdhjetë mila**".

٣٢٤٤ — حدّثني الحُميديُّ حدَّثنا سفيانُ حدَّثنا أبو الزِّنادِ عن الأعرجِ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه قال : قال رسولُ اللهِ ﷺ « قال اللهُ : أعددتُ لعبادي الصالحينَ ما لا عينٌ رأتْ ، ولا أذُنٌ سمعتْ ، ولا خطرَ على قلبِ بشرٍ . فاقرأوا إن شئتم ﴿ فلا تعلمُ نفسٌ ما أُخفيَ لهم مِن قُرَّةِ أعيُنٍ ﴾

3244. Na ka treguar Humejdi, këtij Sufjani, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.vs., ka thënë:

"All-llahu ka thënë: "Për robët e devotshëm kam përgatitur ate që asnjë sy (askush) nuk e ka parë dhe asnjë vesh (askush) nuk e ka dëgjuar,

92 Umer b. Hattabi është njëri ndër "Ashere-i-Mubeshshere", që e dëshmon edhe hadithi në fjal.

e asnjë zemër njeriu nuk e ka ndjerë. Lexoni nëse dëshironi: "Askush nuk e din se çfarë gëzime të fshehta e presin..."[93].

٣٢٤٥ - حدثنا محمد بن مقاتل أخبرنا عبد الله أخبرنا معمر عن همام بن منبه عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: «أول زمرة تلج الجنة صورتهم على صورة القمر ليلة البدر، لا يبصقون فيها ولا يمتخطون ولا يتغوطون. آنيتهم فيها الذهب، أمشاطهم من الذهب والفضة، ومجامرهم الألوة، ورشحهم المسك. ولكل واحد منهم زوجتان يرى مخ سوقهما من وراء اللحم من الحسن. لا اختلاف بينهم ولا تباغض، قلوبهم قلب واحد، يسبحون الله بكرة وعشيا»

3245. Na ka treguar Muhammed b. Mukatili, këtij Abdullahu, këtij Ma'meri, këtij Hamamm b. Munebbihu, këtij Ebu Hurerja r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.vs., ka thënë:

"Grupi i parë, i cili do të hyjë në Xhennet, do të shëndrit sikur Hëna e Plotë. Ata nuk do të pështyjnë në te, nuk do të qyrrosen e as nevoj nuk do të kryejnë. Enët e tyre do të jenë nga ari, ndërsa krehërit do t'i kenë nga ari dhe argjendi dhe mangalli nga druri tropikal. Djersët e tyre do të kenë erë misku. Çdo njëri prej tyre do të ketë nga dy gra, nga bukuria e të cilave do të duken pjesët e prapme të nëngjunjëve.

Ata nuk do të përçahen dhe as nuk do të urrehen në mes vete. Zemrat e tyre do të jenë si një zemër. Në mëngjes dhe në mbrëmje do ta lavdërojnë All-llahun.

93 Përkthimi i ajetit 17-të, i sures "Es-Sexhde" në tërësi është: "Askush nuk di çfarë gëzime e presin, si shpërblime për atë që kanë punuar". Përndryshe hadithi në fjalë ofron dëshmi se kushtet në Xhennet ndryshojnë krejtësisht nga ato të kësaj bote. Ajo që thuhet në burimet e fesë islame, lidhur me Xhennetin, është vetëm një çikëz sa i përket tërësisë së tij.

٣٢٤٦ – حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب حدثنا أبو الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال «أول زمرة تدخل الجنة على صورة القمر ليلة البدر، والذين على آثارهم كأشد كوكب إضاءة، قلوبهم على قلب رجل واحد، لا اختلاف بينهم ولا تباغض، لكل امرئ منهم زوجتان: كل واحدة منهما يرى مخ ساقها من وراء لحمها من الحسن. يسبحون الله بكرة وعشيا. لا يسقمون، ولا يمتخطون ولا يبصقون. آنيتهم الذهب والفضة، وأمشاطهم الذهب، ووقود مجامرهم الألوة - قال أبو اليمان: يعني العود - ورشحهم المسك»

قال مجاهد: الإبكار أول الفجر، والعشي ميل الشمس إلى أن - أراه - تغرب

3246. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shujabi, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s., ka thënë:

"Grupi i parë, i cili do të hyjë në Xhennet, sikur Hëna e plotë do të shëndritë, ndërsa ata që janë pas tyre, do të shkëlqejnë sikur ylli më i shëndritshëm. Zemrat do t'i kenë të njejta. Nuk do të përçahen në mes vete e as nuk do të urrehen njëri me tjetrin. Çdo njëri prej tyre do t'i ketë nga dy gra. Nga bukuria (e grave të tyre) do të duken pjesët e prapme të nëngjunjëve. Në mëngjes dhe në mbrëmje do ta lavdërojnë All-llahun, nuk do të sëmuren e as nuk do të qyrrosen, e as të pështyjn. Enët do t'i kenë prej arit dhe argjendit, kurse krehërit nga ari dhe në mangallë do të djegin drunj tropikal".

Ebu-l-Jemani thotë: do të thotë "**drunj**", kurse djersa e tyre do të ketë erë misku".

Muxhahidi ka thënë: "**Mëngjesi është që nga agimi, kurse mbrëmja është me përuljen e Diellit, derisa nuk e sheh duke perënduar".**

٣٢٤٧ – حدثنا محمد بن أبي بكر المقدمي حدثنا فضيل بن سليمان عن أبي حازم عن سهل بن سعد رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال «ليدخلن من أمتي سبعون ألفا - أو سبعمائة ألف - لا يدخل أولهم حتى يدخل آخرهم، وجوههم على صورة القمر ليلة البدر»

3247. Na ka treguar Muhammed b. Ebu Bekër El-Mukaddemijji, këtij Fudajl b. Sulejmani, këtij Ebu Hazimi, këtij Sehël b. Sa'di r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.s.v., ka thënë:

"Me siguri, nga ummeti im në Xhennet do të hyjnë shtatëdhjetë mije ose shtatëqind mij (ndonjëri nga transmetusit hamendet në mes këtyre dy numrave). As i pari nuk do të hyjë derisa të hyjë edhe i prapmi. Fytyrat e tyre do t'u shkëlqejnë sikur Hëna e plotë".

٣٢٤٨ - حدثنا عبدُ اللهِ بن محمد الجعفيُّ حدَّثنا يونسُ بن محمد حدَّثنا شَيبانُ عن قتادةَ حدَّثنا أنس رضيَ اللهُ عنه قال «أُهديَ للنبيِّ ﷺ جُبَّةُ سُندُسٍ، وكان يَنهى عنِ الحرير، فعَجِبَ الناسُ منها، فقال: والذي نفسُ محمدٍ بيدِه، لَمَناديلُ سعدِ بنِ مُعاذٍ في الجنَّةِ أحسَنُ من هذا»

3248. Na ka tregyar Abdullah b. Muhammed El-Xhu'fi, këtij Junus b. Muhammedi, këtij Shejbani, këtij Katadi, i cili thotë se Enesi r.a., ka thënë:

"Pejgamberit s.a.v.s., i është dhuruar një xhybe prej një lloj mëndafshi, kurse ai ua kushte ndaluar (meshkujve) mëndafshin. Njerëzit u habitën me atë (xhybe), atëherë ai tha:

"Pasha Ate, në dorë të të cilit është shpirti i Muhammedit Sa'd b. Muadhi në Xhennet, faculetat i ka më të mira se kjo xhybe".

٣٢٤٩ - حدثنا مسدَّدٌ حدَّثنا يحيى بن سعيد عن سفيانَ قال: حدَّثني أبو إسحاقَ قال سمعتُ البَراءَ ابنَ عازبٍ رضيَ اللهُ عنهما قال «أُتيَ رسولُ اللهِ ﷺ بثوبٍ من حرير، فجعَلوا يَعجَبونَ من حُسنِه ولِينِه، فقال رسولُ اللهِ ﷺ: لَمَناديلُ سعدِ بنِ مُعاذٍ في الجنَّةِ أفضلُ من هذا»

3249. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahja b. Seidi, këtij Sufjani, këtij Ebu Is-haku, i cili thotë se e ka dëgjuar Berra' b. Azibin duke thënë:

"Pejgamberit s.a.v.s., i erdhën (dhuratë) një palë rroba prej mëndafshi. Njerëzit filluan të mahniten nga bukuria dhe eleganca e tyre. Atëherë, Pejgamberi s.a.v.s., tha: "Në Xhennet faculetat e Sa'd b. Muadhit janë më të vlefshme se këto (rroba)".

٣٢٥٠ - حدثنا عليُّ بن عبدِ اللهِ حدَّثنا سفيانُ عن أبي حازمٍ عن سهلِ بنِ سعدٍ الساعديِّ قال: قال رسولُ اللهِ ﷺ «موضعُ سَوطٍ في الجنَّةِ خيرٌ من الدُّنيا وما فيها»

3250. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani, këtij Ebu Hazimi, këtij Sehël b. Sa'd Es-Saidijju, i cili thotë se Pejgambero s.a.v.s., ka thënë:

"Në Xhennet vendi sa zen kamxhiku është më i vlefshëm se kjo botë dhe tërë ajo që është në te".[94]

٣٢٥١ — حدثنا رَوح بن عبد المؤمن حدثنا يزيد بن زُرَيع حدثنا سعيد عن قتادة حدثنا أنس بن
مالك رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال «إنّ في الجنة لشجرة يسير الراكب في ظلها مائة عام لا يقطعها»

3251. Na ka treguar Revh b. Abdul-l-Mu'mini, këtij Jezid b. Zurej'i, këtij Seidi, këtij Katadi, këtij Enes b. Maliku r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Me të vërtetë në Xhennet gjendet një dru, nën hijen e të cilit kalorësi (mundet) të udhëtojë njëqind vjet, e të mos e kalojë".[95]

٣٢٥٢ — حدثنا محمد بن سنان حدثنا فُليح بن سليمان حدثنا هلال بن علي عن عبد الرحمن بن أبي
عمرة عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال «إنّ في الجنة لشجرة يسير الراكب في ظلها مائة
سنة، واقرأوا إن شئتم {وظلٍّ ممدود}»

3252. Na ka treguar Muhammed b. Sinani, këtij Fulejh b. Sulejmani, këtij Halil b. Aliu, këtij Abdurrahman b. Ebu Amri, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Me të vërtetë, në Xhennet gjendet një dru, nën hijen e të cilit kalorësi (mundet) të udhëtojë njëqind vjet. Nëse doni lexoni ajetin: "Edhe në hijen e gjerë".[96]

٣٢٥٣ — «ولَقابُ قوسِ أحدِكم في الجنة خيرٌ مما طلعت عليه الشمس أو تغرب»

3253. Dhe vendi i ndonjërit prej jush, në Xhennet, aq sa përfshin harku (i vetulles), është më i vlefshëm prej ku lind Dielli dhe perëndon.

---

94 Hapësira në Xhennet është krahasuar me kamxhikun sepse kalorësi para se ta hypë kalin, së pari e hedh kamxhikun për ta caktuar vendin se ku do të ulet.

95 Disa mendimtarë islamë mendojnë se kjo pemë e Xhennetit quhet "Tûba". Muhadihtinët fjalën "hije" e komentojnë si begati ose anë e Xhennetit, ngase në Xhennet nuk do të ketë Diell e as vapë, andaj nuk ka nevojë për hije.

96 **"El Vakia': 30".**

٣٢٥٤ – حدثنا إبراهيم بن المنذر حدثنا محمد بن فليح حدثنا أبي عن هلال عن عبد الرحمن بن أبي عمرة عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ «أول زمرة تدخل الجنة على صورة القمر ليلة البدر، والذين على آثارهم كأحسن كوكب دري في السماء إضاءة، قلوبهم على قلب رجل واحد، لا تباغض بينهم ولا تحاسد، لكل امرئ زوجتان من الحور العين، يرى مخ سوقهن من وراء العظم واللحم».

3254. Na ka treguar Ibrahim b. El-Mundhiri, këtij Muhammed b. Fulejhi, këtij i ati i tij, këtij Hilali, këtij Abdurrahman b. Ebu Amri, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s., ka thënë:

"Grupi i parë në Xhennet do të hyjë duke shkëlqyer sikur Hëna e plotë, kurse ata që do të hyjnë pas tyre, do të shkëlqejnë sikur ylli më i shëndritshëm në qiell. Zemrat do t'i kenë sikur zemra e një njeriu. Në mesin e tyre nuk do të kenë as urrejtje, as zili. Çdonjëri do të ketë nga dy gra, hyryje. Do t'u duken pjesët e prapme të nëngjunjëve".

٣٢٥٥ – حدثنا حجاج بن منهال حدثنا شعبة قال عدي بن ثابت أخبرني قال «سمعت البراء رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال لما مات إبراهيم قال: إن له مرضعا في الجنة».

3255. Na ka treguar Haxhxhaxh b. Minhali, këtij Shu'be, këtij Adijj b. Thabiti, i cili thotë se e ka dëgjuar El Berranë, pas vdekjes (së djalit të tij) Ibrahimit, duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s., ka thënë:

"Ai, sigurisht pajën do ta ketë në Xhennet".

٣٢٥٦ – حدثنا عبد العزيز بن عبد الله قال حدثني مالك بن أنس عن صفوان بن سليم عن عطاء بن يسار عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال «إن أهل الجنة يتراءون أهل الغرف من فوقهم كما يتراءون الكوكب الدري الغابر في الأفق من المشرق أو المغرب، لتفاضل ما بينهم. قالوا: يا رسول الله، تلك منازل الأنبياء لا يبلغها غيرهم؟ قال: بلى والذي نفسي بيده، رجال آمنوا بالله وصدقوا المرسلين».

3256. Na ka treguar Abdu-l-Aziz b. Abdullahu, këtij Malik b. Enesi, këtij Sefvan b. Sulejm, këtij Ata' b. Jesari, këtij Ebu Seid El-Hudriu, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s., ka thënë:

"Xhenetlijtë do t'i shikojnë banorët e dhomave, të cilat janë mbi ata, ashut siç e shikojnë yllin e shëndritshëm, i cili vjen nga horizonti lindor ose perëndimor, - për shkak të dallimit në mes tyre".

- O Resulullah, i thanë as-habët - ato janë gradat e pejgamberëve, të cilat pos atyre askush nuk mundet t'i arrijë.

- Përkundrazi - tha ai - **Pasha Ate në dorë të të cilit është shpirti im, ato janë gradat e njerëzve të cilët sinqerisht e kanë besuar All-llahun dhe sinqerisht i kanë pranuar pejgamberët.**

باب صفة أبواب الجنة

وقال النبي ﷺ « من أنفق زوجين دعي من باب الجنة » . فيه عبادة عن النبي ﷺ

٣٢٥٧ — حدثنا سعيد بن أبي مريم حدثنا محمد بن مطرف قال حدثني أبو حازم عن سهل بن سعد رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال « في الجنة ثمانية أبواب، فيها باب يسمى الريان لا يدخله إلا الصائمون »

Tiparet e dyerve të Xhennetit

Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Ai që (vetëm) dy derhem (në rrugën e All-llahut) i ndan, do të ftohet nga dyert e Xhennetiti...".[97]

Ubade lidhur me këtë transmeton nga Pejgamberi s.a.v.s.[98].

3257. Na ka treguar Sid b. Ebu Merjemi, këtij Muhammed b. Mutarrifi, këtij Ebu Hazimi, këtij Sehël b. Sa'di r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s., ka thënë:

"Në xhennet ka tetë dyer, njëra prej tyre quhet Er-Rejjan, e nëpër te kalojnë vetëm ata që kanë agjëruar".

97 Ky hadith përmende në kaptinën e agjërimit.

98 Këtu aludohet në hadithin: "Ai që dëshmon se vetëm All-llahu xh.sh., është Zot... All-llahu xh.sh. atij do t'ia hapë cilën derë të dojë nga tetë dyert e Xhennetit". Ky hadith përmendet në kaptinën, tema e së cilës ka të bëjë me Isaun a.s.

باب صفة النار وأنها مخلوقة

﴿ غَسَّاقًا ﴾ يقال غَسَقَتْ عَيْنُهُ . ويَغْسِقُ الجرحُ . وكأنَّ الغَسَاقَ والغَسِيقَ واحد . ﴿ غِسْلِين ﴾ : كلُّ شيءٍ غَسَلْتَهُ فخَرَجَ منه شيءٌ فهو غِسْلين ، فِعْلِين مِنَ الغَسْل ، من الجُرح والدَّبر . وقال عكرمة ﴿ حَصَبُ جَهَنَّمَ ﴾ : حَطَب بالحبشية . وقال غيره : ﴿ حاصبا ﴾ الريح العاصف ، والحاصب ما تَرمي به الريح ، ومنه حَصَب جهنم : يُرمى به في جهنم . هم حَصَبُها ، ويقال : حَصَبَ في الأرض ذهبَ ، والحَصَب مشتقٌّ من حَصباء الحجارة . ﴿ صديد ﴾ : قيحٌ ودمٌ . ﴿ خَبَت ﴾ : طفئت . ﴿ تُورُون ﴾ : تستخرِجون ، أوريتُ : أوقدتُ . ﴿ للمُقْوِين ﴾ للمسافرين . والقِيُّ : القفر . وقال ابنُ عباس ﴿ صِراطُ الجحيم ﴾ : سَواء الجحيم ووَسط الجحيم . ﴿ لَشَوْبًا من حَميم ﴾ : يُخلَط طعامُهم ويُساط بالحميم . ﴿ زَفيرٌ وشَهيق ﴾ : صَوتٌ شديد وصوتٌ ضعيف . ﴿ وِرْدًا ﴾ : عِطاشًا . ﴿ غَيًّا ﴾ : خُسرانًا . وقال مجاهد ﴿ يُسْجَرون ﴾ : تُوقَدُ بهم النارُ . ﴿ ونُحاسٌ ﴾ : الصُفرُ يُصبُّ على رؤوسهم . ﴿ يُقالُ ذُوقوا ﴾ : باشروا وجرِّبوا ، وليس هذا من ذوقِ الفم . ﴿ مارِج ﴾ خالص من النار ، مَرَجَ الأميرُ رَعِيَّتَهُ إذا خَلَّاهم يَعْدو بعضُهم على بعض . ﴿ مَرِيج ﴾ : مُلْتَبِس . مَرِجَ أمرُ الناس : اختلط . ﴿ مَرَجَ البحرَين ﴾ مَرَجْتَ دابَّتَكَ تَرَكْتَها

Tiparet e Xhehennemit dhe dëshmitë se ai ëhstë i krijuar

"Gasaka": - lëngë.

Thuhet: - **"gasekat ajnuhu"** - i loton syri.

"jegsiku -l- xherhu": - plaga i rrjedh qelb.

"el gasaku" dhe **"el-gaseka"**: - kan të njejtin kuptim.[99].

"gislinun" - është e tërë ajo që e ke pastruar, (por megjithatë) del diç nga ajo (plaga).

---

99 Fjala **"gasakan"** përmendet në ajetin: "pos ujit të vluar dhe qelbësirave" **(En-Nebe' 25)**. Siç duket Buhariu e identifikon këtë fjalë me fjalën **"gask"**. Mirëpo, ato janë në forma të ndryshme edhe pse kanë prejardhje nga e njejta rrënjë, andaj edhe kuptimi i tyre ndryshon.

"guslinun", vjen në paradigmën **"fi'linun"**, e (që prejardhjen e ka nga fjala) **"El-Gasli"**: - pastrim nga plaga ose varra.[100]

Ikrami thotë: **"Hasabu Xhehennemu"**, në etiopishte do të thotë: - dru.[101]

Të tjerët thonë **"hasaiben"**[102] - furtunë, kurse **"El-Hasibu"**: - ajo që e gjuan era. Nga kjo thuhet: **"Hasabu Xhehennemu"**: - lëndë djegëse, që hudhen në Xhehennem. Xhenemlijt janë lëndë djegëse (të Xhehennemit).

Thuhet: **"Hasabe fi-l-erdi"**: - të shkosh në tokë. (Fjala) **"El-Hasabu"**, prejardhjen e ka nga (fjala) **"el-hasbâu"**.

"sadidun": - qelb, gjak.[103]

"habet": - është fikur.[104] **(El Isra' : 97).**

"tûrûne": ndizeni![105]

"evrejtu": - e kam ndezur.

"lilmukvine": - udhëtarëve.[106]

---

100 Fjala **"gislin"** është marrë nga ajeti" As ushqimi tjetër, përpos qelbësirës" **(El Hakkah : 36).**

101 Sintagma **"hasabu xhehennemu"** gjendet në ajetin: "Me të vërtetë, ju edhe ata që i adhuroni, përpos All-llahut, jeni lëndë djegës të Xhehennemti. Ju, do të vini në te" **(El Enbija' : 98).**

102 Fjala "hasiben" përmendet në ajetin: "Po a jeni të sigurtë që Ai nuk do t'ju fundosë në tokë ose që nuk do të dërgojë mbi ju stuhi me rërë (urgana) e pastaj, ju nuk do të gjeni mbrojtës"? **(El Isra' : 68).**

103 Fjala "sadit" gjendet në ajetin: "Para tyre është Xhehennemi dhe ai do të furnizohet me ujë të qelbët" **(Ibrahim : 16).**

104 Fjala **"habet"** gjendet në ajetin: "Atë që e udhëzon All-llahu në rrugë të drejtë, ai është i udhëzuar, e kë ta shmangë Ai nga rruga e drejtë, me siguri nuk do të gjendet mbrojtës për të, përpos Tij. Dhe na, do t'i tubojmë ata në Dtiën e Kiametit me fytyrat e tyre të verbëta, shurdhmemecë. Vendbanimi i tyre është Xhehennemi. Kurdo që të zbehet ai (zjarri), ne i shtojmë flakën"

105 Fjala **"tûrûn"** përmendet në ajetin: "A po e shihni atë zjarr, që e ndezni, a mos e keni bërë ju drurin e saj, apo Ne e kemi bërë? **(El Vakia': 71-72).**

106 Fjala **"lil mukvin"** gjendet në ajetin: "Ne e kemi bërë zjarrin përkujtues (zjarrin e Xhehennemit) dhe që t'u sjellë dobi nevojtarëve" **(El Vakia': 73).** Fjala **"Kajjun"** këtu

"el-kijju": - vend i shkretë.

Ibën Abbasi ka thënë: **"siratu-l-xhehimi"**, është mesi i Xhehennemit, apo qendra e Xhehennemit.[107]

"leshevben min hamimin": - ushqimi do t'u përzihet me ujë të vluar.[108]

"zefîrun ve shehîkun": - zë i fortë dhe i butë.[109]

"virden": - i etshëm.[110]

"gajjen": - shkatërrim.[111]

Muxhahidi ka thënë: **"jusxherune"**, do të thotë: zjarri do t'u ndizet.[112]

"nuhas": - bakri, që u bjen mbi kokat e tyre.[113]

"dhuku": - prekni dhe shijoni. Këtu nuk aludohet në të shijuarit me gjuhë.[114]

---

përmendet ngasee nga ajo është nxjerrë nga fjala **mukvin,** përndryshe ajo nuk përmendet në Kur'an.

107 Sintagma **"Sirâtu-l-xhehimi"** gjendet në ajetin: "Tuboni njerëzit e këqinj e shokët e tyre dhe ato që i kanë adhuruar pos All-llahut, dhe tregoju atyre rrugën e Xhehennemit". **(Es Saffât: 22-23).**

108 Përkthimi i plotë i ajetit është: "Pastaj, do të kenë një përzierje me ujë të nxehtë (për të pirë)" **(Es Saffât: 67).**

109 Fjalët **"zefirun ve shehikun"** gjenden në ajetin: "Ata që janë fatkëqinj, do të gjenden në zjarr, në të cilin për ata ka kërrhamë, e po ashtu edhe nënkim". **(Hud: 106).**

110 Fjala **"virden"** gjendet në ajetin: "E i shtyjmë mëkatarët në Xhehennem (si girxhën e shtazëve kah burimi)". **(Merjem: 86).**

111 Fjala "gajjen" përmendet në ajetin: "E ata i zëvendësuan trashëgimtarët e shëmtuar, të cilët e braktisën namazin dhe ndoqën epshet e veta. Ata me siguri do të hasin në fatkeqësi" **(Merjem: 59).**

112 Fjala **"jusxherûn"** gjendet në ajetin: Kur me pranga në qafë dhe me zinxhirë të tërheqim nëpër ujë të vluar, e më vonë në zjarr të digjen". **(El-Mu'min: 71-72).**

113 Fjala **"nuhas"** përmendet në ajetin: "Kundër jush do të dërgohet flakë e zjarrit dhe bakër i shkrirë dhe ju nuk do të mund të mbroheni". **(Er-Rahman: 35).**

114 Fjala **"dhûkû"** përmendet në ajetin: "Sa herë që përpiqen të dalin nga ai (zjarri), për shkak të brengosjes, do të kthehen në të, (dhe u thuhet): shijoni dënimin me djegie të tmerrshme". **(El Haxhxh: 22).** Buhariu thotë se: "Këtu nuk kemi të bëjmë me shijen e

"marixhin": - flaka e zjarrit.

"merexhe-l-emiru reijjetuhu": - kur eprori i lejon (pjesëtarët e tij që ata të sulmojnë) njëri tjetrin.[115]

"merîxhin": - i ngatërruar.

"merixhe emru-n-nasi": - është ngatërruar çështja e njerëzve.[116]

"merixhe-l-bahrejni": - i ka lënë dy dete.[117]

"merexhte dabbetuke": - e ke lënë kafshëm tënde.

٣٢٥٨ – حدثنا أبو الوليد حدثنا شعبة عن مهاجر أبي الحسن قال سمعت زيد بن وهب يقول: سمعت أبا ذر رضي الله عنه يقول «كان النبي ﷺ في سفر فقال: أبرد، ثم قال: أبرد، حتى فاء الفيء - يعني للتلول - ثم قال: أبردوا بالصلاة، فإن شدة الحر من فيح جهنم»

3258. Na ka treguar Ebu-l-Velidi, këtij Shu'be, këtij Muhaxhir Ebu-l-Hasani, i cili thotë se e ka dëgjuar Zejd b. Vehbin duke thënë se e ka dëgjuar Ebu Dherren kur thoshte:

- Pejgamberi s.a.v.s. në një udhëtim të tij ka thënë:

"Prit derisa të freskohet (koha)".

Përsëri tha: **"Prit derisa të freskohet".** Kur u lajmërua hija nga kodrinat (e afërta), tha: **"vonohu me faljen e namazit të drekës derisa të freskohet koha. Me të vërtetë, nxehtësia është pasqyrim i Xhehennemit".**

٣٢٥٩ – حدثنا محمد بن يوسف حدثنا سفيان عن الأعمش عن ذكوان عن أبي سعيد رضي الله عنه قال «قال النبي ﷺ: أبردوا بالصلاة، فإن شدة الحر من فيح جهنم»

---

gjuhës", ngase edhe nga ajeti i lartshënuar nuk aludohet në shijen që shijohet me anë të gjuhës, por në shijen me tërë trupin, kur ai digjet në zjarr.

115 Fjala **"mârizhun"** përmendet në ajetin: "Ai e krijoi njeriun prej baltës së thatë, ashtu siç është vorba e pjekur, e xhindët i krijoi prej flakës së zjarrit". **(Er-Rahman: 14-15).**

116 Fjala **"merixh"** përmendet në ajetin: "Aq më tepër, ata mohuan të vërtetën kur ju erdhi dhe ata janë në gjendje të luhatshme". **(Kaf: 5).**

117 Fjala **"Merxhe-l-bahrejn"** përmendet në ajetin: "I ka lëshuar dy dete që të takohen". **(Er-Rahman: 19).** Ky ajet nuk ka të bëjë me Xhehennemin.

3259. Na ka treguar Muhammed b. Jusufi, këtij Sufjani, këtij A'meshi, këtij Dhekvani, këtij Ebu Seidi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Vonohe faljen e namazit (të drekës) derisa të freskohet (koha). Me të vërtetë, vapa është pasqyrim i Xhehennemit".

٣٢٦٠ ــ حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري قال حدثنا أبو سلمة بن عبد الرحمن أنه سمع أبا هريرة رضي الله عنه يقول: قال رسول الله ﷺ «اشتكت النار إلى ربها فقالت: رب أكل بعضي بعضاً، فأذن لها بنفسين: نفس في الشتاء ونفس في الصيف، فأشد ما تجدون من الحر، وأشد ما تجدون من الزمهرير»

3260. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Zuhrijju, këtij Ebu Seleme b. Abdurrahmani duke thënë se e ka dëgjuar Ebu Hurejren r.a. duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

Xhehennemi i është ankuar Zotit duke i thënë:

"O Zoti im, e ha vetveten".

Atëherë (All-llahu) i lejoi dy frymëmarrje, njërën gjatë dimrit dhe tjetrën gjatë verës. Ato janë vapa më e madhe, të cilën e përjetoni (verës) dhe acari më i madh, të cilin e përjetoni (gjatë dimrit)".[118]

٣٢٦١ ــ حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا أبو عامر هو العقدي حدثنا همام عن أبي جمرة الضبعي قال «كنت أجالس ابن عباس بمكة، فأخذتني الحمى فقال: أبردها عنك بماء زمزم، فإن رسول الله ﷺ قال: هي الحمى من فيح جهنم، فأبردوها بالماء، أو قال: بماء زمزم. شك همام»

3261. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Ebu Amiri, ai është Akadiu, këtij Hemmami, këtij Ebu Xhemre Ed-Dubeijju, i cili ka thënë:

"Zakonisht në Mekke ulesha me Ibën Abbasin, (me një rast) më kapluan ethet, e ai më tha:

- Freskohu me ujë Zemzemi, ngase Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Ethet janë pasqyrim i Xhehennemit, andaj freskohuni me ujë", ose ka thënë: **"...me ujë Zemzemi".** Hemmami hamendet.

118 Këta hadithe përmenden në kaptinën "Kohët e namazit", e këtu përsëriten ngase në të flitet për Xhehennemin dhe dëshmojnë se ai ekziston dhe se është krijuar që më parë.

٣٢٦٢ – حدثني عمرو بن عباس حدثنا عبد الرحمن حدثنا سفيان عن أبيه عن عباية بن رفاعة قال: أخبرني رافع بن خديج قال «سمعت النبي ﷺ يقول: الحمى من فور جهنم، فأبردوها عنكم بالماء»

3262. Na ka treguar Amër b. Abbasi, këtij Abdurrahmani, këtij Sufjani, këtij i ati i tij, këtij Abaj b. Rifa-ati, këtij Rafi' b. Hadixhi, i cili thotë se e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë:

"Ethet janë nga zjarrmia e Xhehennemit, andaj freskohuni me ujë".

٣٢٦٣ – حدثنا مالك بن إسماعيل حدثنا زهير حدثنا هشام عن عروة عن عائشة رضي الله عنها عن النبي ﷺ قال «الحمى من فيح جهنم، فأبردوها بالماء»

3263. Na ka treguar Malik b. Ismaili, këtij Zuhejri, këtij Hishami, këtij Urve, këtij Aishja r.a., e cila thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Ethet janë pasqyrim i Xhehennemit, andaj freskohuni me ujë".

٣٢٦٤ – حدثنا مسدد عن يحيى عن عبيد الله قال حدثني نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما عن النبي ﷺ قال «الحمى من فيح جهنم، فأبردوها بالماء»

3264. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahjau, këtij Ubejdullahu, këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: **"Ethet janë pasqyrim i Xhehennemit, andaj (kur të sëmureni nga ato), freskohuni me ujë".**

٣٢٦٥ – حدثنا إسماعيل بن أبي أويس قال حدثني مالك عن أبي الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال «ناركم جزء من سبعين جزءاً من نار جهنم. قيل: يا رسول الله إن كانت لكافية، قال: فضلت عليهن بتسعة وستين جزءاً كلهن مثل حرها»

3265. Na ka treguar Ismail b. Ebu Uvejsi, këtij Maliku, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexbi, këtij Ebu Hurejrja r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Zjarri juaj (në këtë botë) është vetëm një pjesë nga shtatëdhjetë pjesë të zjarrit të Xhehennemit".

- **O Resulullah,** - i thanë - **ky zjarr (i kësaj bote) na mjafton.**

- Ai (zjarri i Xhehennemit) - u tha ai - **është më i ashpër (se zjarri i kësaj bote) për gjashtëdhjetë e nëntë pjesë (herë). Secila prej tyre është e njejtë me atë".**[119]

٣٢٦٦ – حدثنا قتيبة بن سعيد حدثنا سفيان عن عمرو سمع عطاء يخبر عن صفوان بن يعلى عن أبيه أنه «سمع النبي ﷺ يقرأ على المنبر {ونادوا يا مالك}».

3266. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, këtij Sufjani, këtij Amri, këtij Atai, këtij Safvan b. Ja'lau, këtij i ati i tij, i cili thotë se e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. në minber duke thënë:

"Ata do të ftojnë: - O Malik".[120]

٣٢٦٧ – حدثنا علي حدثنا سفيان عن الأعمش عن أبي وائل قال «قيل لأسامة لو أتيت فلانا فكلمته، قال: إنكم لترون أني لا أكلمه إلا أسمعكم، إني أكلمه في السر دون أن أفتح بابا لا أكون أول من فتحه، ولا أقول لرجل – أن كان علي أميرا – إنه خير الناس، بعد شيء سمعته من رسول الله ﷺ. قالوا: وما سمعته يقول؟ قال: سمعته يقول: يجاء بالرجل يوم القيامة فيلقى في النار، فتندلق أقتابه في النار، فيدور كما يدور الحمار برحاه، فيجتمع أهل النار عليه فيقولون: أي فلان ما شأنك؟ أليس كنت تأمرنا بالمعروف وتنهانا عن المنكر؟ قال: كنت آمركم بالمعروف ولا آتيه، وأنهاكم عن المنكر وآتيه». رواه غندر عن شعبة عن الأعمش.

3267. Na ka treguar Aliu, këtij Sufjani, këtij A'meshi, këtij Ebu Vaili, i cili thotë se Usames i është thënë:

---

119 Gjithashtu, të njejtin hadith e transmetojnë Imam Ahmedi dhe Ibën Hibbani nga Ebu Hurejra, që në versionin e tyre në fund të hadithit thuhet: "Ai zjarr dy her është i përzier me detin, po të mos jetë ajo, ate nuk do ta shfrytëzonte askush?
Muhammedi a.s. ka thënë se zjarri i Xhehennemit është njëzet herë më i ashpër se zjarri i kësaj bote, andaj të mos mendojë ndokush se zjarri i kësaj bote mjafton për ndëshkimin e atyre që nuk i përmbahen rregullave të Islamit. Ndëshkimi i All-llahut xh.sh. dallon nga ndëshkimet që i ekzekutojnë te njerëzit.

120 Kjo është pjesë e ajetit: "Ata do të thërrasin: O Malik, le të na gjykojë Zoti yt me shkatërrim, e ai do t'u thotë: Ju do të qëndroni përherë aty". **(Ez-Zuhruf: 77).**

"Po të shkonit te filani (Uthman b. Affani), t'i tregoni (për veprat e të vllait të tij, nga nëna, Velid b. Utbes)?

- **Ju, me siguri mendoni** - u tha ai - se **unë nuk i flas atij (për veprat e të vllait të tij), edhe pse ju (nuk keni patur rast) që të më dëgjoni. Unë i flas atij fshehtas, që të mos u jap shkas të tjerëve (që ata të shpifin diç për te). Unë, pas asaj që kam dëgjuar nga Pejgamberi s.a.v.s., askujt nuk i them se ti je njeriu më i mirë, qoftë edhe sunduesi im.**

- **Po ç'ke dëgjuar nga ai?** - e pyetën.

- **E kam dëgjuar** - u tha ai - **Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë: "Në Ditën e Gjykimit do të sillet njeriut (i cili urdhëron diç për të punuar, por vetë nuk vepron ashtu) dhe në zjarr do të hudhet, kurse zorrët e tij do t'i dalin mbi zjarr, e ai do të vërtitet ashtu siç sillet gomari rreth mullarit të tij. Atëherë xhennemlijtë të tubuar rreth tij do t'i thonë:**

- **O filan, ç'është me ty? A nuk na ke urdhëruar (që ne të punojmë vepra) të mira dhe të largohemi nga të këqiat.**

- **Mirë, ju kam urdhëruar** - do t'u thotë ai -, **por unë nuk kam bërë (vepra të mira), gjithashtu juve ua kam ndaluar të këqiat, por vetë i kam bërë".**

Këtë hadith edhe Gunderi e transmeton nga Shu'be, e ai nga A'mashi.[121]

بَابُ صِفَةِ إِبْلِيسَ وَجُنُودِهِ

وقال مجاهد ﴿ يُقذَفونَ ﴾ : يُرمونَ . ﴿ دُحوراً ﴾ : مطرودين . ﴿ واصب ﴾ : دائم . وقال ابن عباس ﴿ مَدحوراً ﴾ : مطرودا . يقال ﴿ مَرِيداً ﴾ متمرّداً . بَتَّكَهُ : قطّعهُ . ﴿ واستَفزِزْ ﴾ : استخِفّ . ﴿ بِخَيْلِكَ ﴾ الفرسانُ . والرَّجْلُ : الرَّجّالة ، واحدُها راجل ، مثلُ صاحِب وصَحب ، وتاجِر وتَجْر . ﴿ لأحتَنِكَنَّ ﴾ : لأستأصلن ﴿ قَرِين ﴾ : شيطان

121 Verisonin të cilin e transmeton Gunderi, për këtë hadith, Buhariu në tërësi e cek në kaptinën, e cila ka të bëjë me intrigat. Përndryshe, ky hadith ka të bëjë me ata individë që të tjerët i thërrasin të bëjnë vepra të mira, dhe i largojnë nga të këqiat, por vetë nuk i përmbahen këshillave të tilla, dhe punojnë vepra të këqia, që ky hadith i sqaron mundimet e tyre që do t'i përjetojnë në Xhehennem.

Përshkrimi i shejtanit dhe ushtrisë së tij

Muxhahidi ka thënë: **"jukdhefûne"**, do të thotë: - në ata gjuhet.

"duhûren": - që t'i dëbojnë.

"vasibun": - i përhershëm.[122]

Ibën Abbasi ka thënë: **"Med-hûren"**, do të thotë: - i larguar.[123]

"merîden": - këmbëngulës[124]

"bettekehu": - e ka këputur.[125]

"vestefziz": - ngatërroje.

"bi-hajlike": - kuaj

"er-rexhlu": - këmbësore. Njejësi bën: **"raxhil"**, ashtu siç është edhe **"sahib"** dhe **"sahb"**, **"taxhir"** dhe **"taxhr"**.[126]

---

122 Fjalët: **jukdhefunne, duhuren** dhe **vasib** gjenden në ajetin: "Dhe e ruajmë nga çdo djall kokëkfortë, që të mos i përgjojë engjëjt e lartësuar, ata (djajt) sulmohen nga të gjitha anët". **(Es-Saffat: 7-8)**. Dhe në ajetin: "Për t'i dëbuar ata, për ta ka vuajtje të përheshme", **(Es-Saffat: 9)**.

123 Fjala **"med-huren"** përmendet në ajetin: "Ajo është nga mençuria që të ka shpallur ty Zoti yt, dhe mos bë Zot tjetër me All-llahun, e të hedhesh në Xhehennem, i sharë dhe i larguar". **(El-Isra': 39)**.
Kjo fjalë në këtë ajet ka të bëjë me shejtanin, që këtu përmendet për të sqaruar fjalën **"Duhuren"**, e cila përmendet më lart.

124 Fjala **"merîden"** përmendet në ajetin: "Ata nuk thërrasin tjetër pos idhujt (që kanë emra femrorë) dhe nuk thërrasin tjetër pos shejtanit kokëfortë". **(En-Nisa': 117)**.

125 Fjala **"bettekahu"** është sqarim i foljes **"felejubettikunne"**, e që gjendet në ajetin: "Dhe unë doemos di t'i shpie ata në rrugë pa rrugë dhe me siguri do t'i joshi me shpresa të kota dhe me siguri do t'i urdhëroj që t'u prejuë veshët shtazëve, e pastaj me siguri do t'i urdhëroj t'i ndërrojnë krijesat e All-llahut, e ai që për mbikëqyrës merr djallin, e jo All-llahun, ai ka pësuar humbje të pakufishme". **(En-Nisa': 119)**.

126 Folja **"vestefziz"** dhe sintagmat **"bihajlike ve rezhlike"** përmenden në ajetin: "Dhe përvetëso me zërin tënd kë të mundesh nga ata, sulmo në ta me britmën e kalorësisë dhe kambësorisë tënde, integrohu me pasurinë dhe fëmijët e tyre dhe jepju premtime! E, djalli nuk u premton atyre tjetër pos mashtrimit". **(El-Isara': 64)**.

"leahtenikenne": - me siguri do të çrrënjoset.[127]

"karînun": - shejtan.[128]

٣٢٦٨ — حدثنا ابراهيمُ بنُ موسى أخبرَنا عيسى عن هشامٍ عن أبيهِ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها قالت
« سُحِرَ النبيُّ ﷺ » . وقال الليثُ : كتبَ إليَّ هشام أنهُ سمِعهُ ووعاهُ عن عائشةَ قالت « سُحِرَ النبيُّ ﷺ
حتى كان يُخيَّلُ إليهِ أنهُ يَفعَلُ الشيءَ وما يَفعلهُ ، حتى كان ذاتَ يومٍ دَعا ودعا ثم قال : أشَعَرتِ أنَّ اللهَ أفتاني فيما
فيه شفائي ؟ أتاني رجُلانِ فقعدَ أحدُهما عندَ رأسي والآخرُ عندَ رجلي ، فقال أحدُهما للآخر : ما وَجَعُ الرجُلِ ؟ فقال :
مَطبوب . قال : ومَن طَبَّهُ ؟ قال : لَبيدُ بنُ الأعصَمِ . قال : فيما ذا ؟ قال : في مُشطٍ ومُشاقةٍ وجُفِّ طَلعةٍ ذَكَرٍ .
قال : فأينَ هوَ ؟ قال : في بئرِ ذَرْوانَ . فخرجَ إليها النبيُّ ﷺ ، ثم رجعَ فقال لعائشةَ حينَ رجَعَ : نخلُها كأنهُ
رءوسُ الشياطين . فقلتُ : استخرجتَهُ ؟ فقال : لا . أمّا أنا فقد شفاني الله ، وخشيتُ أن يُثيرَ ذلكَ على الناسِ
شرّاً . ثم دُفِنَتِ البئر »

3268. Na ka treguar Ibrahim b. Musau, këtij Isau, këtij Hishami, këtij i ati i tij, këtij Aishja r.a., e cila thotë se Pejgamberit s.a.v.s. njëherë i kanë bërë magji.

Lejthi ka thënë:

- Më ka shkruar Hishami se ai e ka dëgjuar të atin e tij duke thënë se Aishja r.a. ka thënë:

'Me një rast i bënë magji Pejgamberit s.a.v.s. dhe i dukej se ka bërë diç, ndërsa ai nuk kishte bërë asgjë. Një ditë u lut gjatë dhe tha:

- A e vërejte se ALl-llahu më lajmëroi se ku e kam shërimin? Dhe vazhdoi: - Më erdhën dy njerëz, njëri më është ulur tek koka e tjetri tek këmbët. Njëri tjetrit i thanë:

---

127 Sintagma **"leahtenikenne"** përmendet në ajetin: "(Djalli) tha: A e konsideron Ti këte më të mirë se mua. Me të vërtetë, nëse më le deri në Ditën e Kijametit, unë do t'i shfaros me mashtrim pasardhësit e tij, përpos një numri të vogël nga ata". **(El-Isara': 64).**

128 Fjala **"karin"** përmednet në ajetin: "Ai që shmanget nga këshilla (Kur'ani) e Mëshiruesit të Gjithmbarshëm, Ne do t'ia ngarkojmë djallin dhe do t'i bëhet shok atij" **(Ez-Zuhruf: 36).**

- **Çfarë sëmundje ka ky njeri?**

- **I është bërë magji** - tha njëri prej tyre.

- **E kush i ka bërë magji** - tha i pari.

- **Lebid b. El-A'semi** - i tha tjetri.

- **Në çka** - pyeti ai.

- **Në krahët, në furkë dhe në kupë të palmës mashkullore** - iu përgjigj tjetri.

- **E ku është ajo** - e pyeti i pari.

- **Në pusin Dhervanë** - iu përgjigj.

Pejgamberi s.a.v.s. shkoi atje. Kur u kthye nga ai pus tha:

- **Palmat e tyre i përngjajnë kokës së shejtanit.**

- **A e ke lajmëruar (masën)?** - e kam pyetur.

- **Jo** - tha ai. **Sa më përket mua, All-llahu më shëroi, por kam frikë se mos ajo do të ndikojë keq tek njerëzit.**

Pastaj ai pus është mbuluar.

٣٢٦٩ – حدثنا إسماعيلُ بنُ أبي أُويسٍ قال حدثني أخي عن سليمانَ بنِ بلالٍ عن يحيى بنِ سعيدٍ عن سعيدِ بنِ المسيِّبِ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه أنَّ رسولَ اللهِ ﷺ قال « يَعقِدُ الشيطانُ على قافيةِ رأسِ أحدِكم - إذا هوَ نامَ - ثلاثَ عُقَدٍ ، يَضرِبُ على كلِّ عقدةٍ مَكانَها : عليكَ ليلٌ طويل ، فارقُدْ . فإنِ استيقظَ فذكرَ اللهَ انحلَّتْ عُقدة ، فإن توضَّأَ انحلَّت عقدة ، فإن صلَّى انحلَّت عُقَدُهُ كلُّها فأصبحَ نَشيطاً طيِّبَ النَّفسِ ، وإلاَّ أصبحَ خَبيثَ النفسِ كَسلانَ »

3269. Na ka treguar Ismail b. Ebu Uvejsë, këtij vëllai i tij, atij Sulejman b. Bilali, këtij Jahja b. Seidi, këtij Sead b. Musejjebi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kur ndonjëri prej jush flen, shejtani në pjesën e prapme të kokës së tij lidh tri nyje. Në secilën nyje troket (duke thënë): "bjerr, nata është e gjatë"! Nëse ai zgjohet dhe e përmend All-llahun, e zjidh një nyje, e nëse merr edhe abdes, e zgjidhe edhe një nyje, e po qe se edhe namaz fal

i ka zgjidhë që të gjitha nyjet. Atëherë zgjohet i freskët dhe i disponuar, në të kundërtën zgjohet i molisur dhe përtac".[129]

٣٢٧٠ - حدثنا عثمان بن أبي شيبة حدثنا جرير عن منصور عن أبي وائل عن عبد الله رضي الله عنه قال « ذُكِرَ عندَ النبيِّ ﷺ رجلٌ نامَ ليلةً حتى أصبحَ ، قال : ذاكَ رجلٌ بالَ الشيطانُ في أُذُنيهِ ، أو قال : في أُذُنِه »

3270. Na ka treguar Uthman b. Ebu Shejbi, këtij Xheriri, këtij Mensuri, këtij Ebu Vaili, këtij Abdullahu r.a., i cili thotë se në prezencën e Pejgamberit s.a.v.s. është përmendur një njeri, i cili flente tërë natën, deri në agim. Atëherë Resulullahu a.s. tha:

"Ai është njeri në veshët e të cilit shejtani është pshurrur", ose ka thënë: **"...në veshin..."**.[130]

٣٢٧١ - حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا همام عن منصور عن سالم بن أبي الجعد عن كُرَيب عن ابن عباس رضي الله عنهما عن النبيِّ ﷺ قال « أما إنَّ أحدَكم إذا أتى أهلَهُ وقال : بسمِ الله ، اللهمَّ جنِّبنا الشيطانَ وجنِّبِ الشيطانَ ما رزقتنا ، فرُزِقا ولداً ، لم يضرُّهُ الشيطان »

3271. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Hemmami, këtij Mensuri, këtij Selim b. Ebu Xha'di, këtij Kurejbi, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili thotë se Pejgabmeri s.a.v.s. ka thënë:

"Kur ndonjëri prej jush, duke iu ofruar bashkëshortes së tij, thotë: Bismil-l-ahi, O Zoti ynë, na ruaj nga shejtani dhe largoje ate nga ajo të cilën na ke ndarë", dhe me atë rast (All-llahu) i fal fëmljë atij, atëherë shejtani nuk do të mundet ta dëmtojë ate".

---

129 Disa dijetarë islamë mendojnë se hadithi në fjalë ka të bëjë me ata që kohën e namazit të jacisë e kalojnë në gjumë, kurse shumica e tyre mendojnë se kjo vlen për të gjithë kohët e namazit gjatë mbrëmjes.

130 Kurtubiu mendon se hadithin e lartshënuar duhet kuptuar fjalë për fjalë, sepse bota djallëzore ekziston dhe se djajt kanë nevojë natyrore si dhe bota njerëzore. Hatabi mendon se një dukuri e tillë shprehet në plogështi, përtaci dhe dukuri tjera.

٣٢٧٢ — حدثنا محمد أخبرنا عبدة عن هشام بن عروة عن أبيه عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ «إذا طلع حاجب الشمس فدعوا الصلاة حتى تبرز، وإذا غاب حاجب الشمس فدعوا الصلاة حتى تغيب»

3272. Na ka treguar Muhammedi, këtij Abdi, këtij Hisham b. Urve, këtij i ati i tij, këtij Ibën Umeri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kur të lajmërohet lindja e Diellit, ndërpreheni namazin, derisa të duket (dielli). Gjithashtu namazin ndërpreheni edhe kur të perëndojë Dielli.

٣٢٧٣ — «ولا تحيّنوا بصلاتكم طلوع الشمس ولا غروبها، فإنها تطلع بين قرني شيطان. أو الشيطان، لا أدري أيّ ذلك قال هشام»

3273. Asnjëherë mos e pritni lindjen dhe perëndimin e Diellit në mamaz, ngase ai lind mes brinjëve e shejtanëve", ose **"....shejtanit"**. Nuk e di cilën prej tyre e ka thënë Hishami.

٣٢٧٤ — حدثنا أبو معمر حدثنا عبد الوارث حدثنا يونس عن حميد بن هلال عن أبي صالح عن أبي سعيد الخدري قال: قال النبي ﷺ «إذا مرّ بين يدي أحدكم شيء وهو يصلي فليمنعه، فإن أبى فليمنعه، فإن أبى فليقاتله، فإنما هو شيطان»

3274. Na ka treguar Ebu Ma'meri, këtij Abdu-l-Varithi, këtij Junusi, këtij Humejd b. Hilali, këtij Ebu Salihu, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kur ndonjërin prej jush duke qenë në namaz e pengon ndokush, le ta largojë e nëse e përsërit prapë, le ta largojë, e nëse prapë e pengon, atëherë le të kacafytet me te, ngase ai është shejtani.

٣٢٧٥ — وقال عثمان بن الهيثم حدثنا عوف عن محمد بن سيرين عن أبي هريرة رضي الله عنه قال «وكلني رسول الله ﷺ بحفظ زكاة رمضان، فأتاني آت فجعل يحثو من الطعام، فأخذته فقلت: لأرفعنك إلى رسول الله ﷺ - فذكر الحديث فقال - : إذا أويت إلى فراشك فاقرأ آية الكرسي، لن يزال عليك من الله حافظ، ولا يقربك شيطان حتى تصبح. فقال النبي ﷺ: صدقك وهو كذوب، ذاك شيطان»

3275. Uthman b. Hejthemi thotë se i ka treguar Afvi, duke transmetuar nga Muhammed b. Sirini, e ky nga Ebu Hurejra r.a., i cili thotë:

"Pejgamberi s.a.v.s. më besoi ruajtjen e sadakai-l-fitrit. Duke e ruajtur ate, më erdhi një fëmijë ilegjitim dhe filloi të marrë ushqim. E kapa dhe i thashë: "Tek Pejgamberi s.a.v.s. do të të lajmërojë".

Pastaj më tregoi hadithin (duke më thënë se shejtani) ka thënë:

"Kur të shtrihesh në shtrat, lexoje Ajetu-l-Kursijju. Rregullisht pranë teje do të qëndrojë një mbikëqyrës nga All-llahu dhe shejtani nuk mundet të të ofrohet, derisa të zgjohesh".

- Të vërtetën ta ka thënë - tha Pejgamberi s.a.v.s. **përndryshe ai është rrenacak i madh. Ai është shejtani.**[131]

٣٢٧٦ — حدثنا يحيى بن بكير حدثنا الليث عن عقيل عن ابن شهاب قال: أخبرني عروة بن الزبير قال أبو هريرة رضي الله عنه: قال رسول الله ﷺ «يأتي الشيطان أحدكم فيقول: من خلق كذا؟ من خلق كذا؟ حتى يقول: من خلق ربك؟ فإذا بلغه فليستعذ بالله ولينته»

3276. Na ka treguar Jahja b. Bukejri, këtij Lejthi, këtij Ukajli, këtij Ibën Shihabi, këtij Urve b. Zubjer, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

---

131 Buhariu këtë hadith në koleksionin e tij, e përmend tri herë, dhe sa herë që e përmend, shprehet me fjalët: "Uthman b. Hejthemi ka thënë", që nuk është e qartë se a e ka dëgjuar ai ate nga Uthmani, apo nëpërmes ndokuj tjetër? prandaj Ibnu-l-A'rebi mendon se senedi i këtij hadithi ndërpritet, mirëpo, Ibën Haxh El-Askalani thotë se këtë hadith me sened të plotë nga Uthmani e kanë transmetuar Nesaiu, Ismaili dhe Ebu Nuajmi, e pastaj shënon disa senede të këtij hadithi, ku shihet se senedi i tij është i përngjitur, e jo i ndërprerë.

"Shejtani i vjen ndonjërit prej jush dhe e pyet: - Kush e ka krijuar këtë? Kush e ka krijuar këtë? (dhe vazhdon duke e pyetur) derisa ta pyetë: - Kush e ka krijuar Zotin tënd? Andaj, atij që i ndodh diç e tillë, le të kërkojë strehim tek All-llahu dhe le të ndërprejë (me përgjigje në pyetjet e shejtanit).[132]

٣٢٧٧ – حدثنا يحيى بن بكير حدثنا الليث قال حدثني عقيل عن ابن شهاب قال حدثني ابن أبي أنس مولى التيميين أن أباه حدثه أنه سمع أبا هريرة رضي الله عنه يقول: قال رسول الله ﷺ «إذا دخل رمضان فتحت أبواب الجنة وغلقت أبواب جهنم وسلسلت الشياطين»

3277. Na ka treguar Jahja b. Bukejri, këtij Lejthi, këtij Ukajli, këtij Ibën Shihabi, këtij Ibën Ebu Enesi, rob i liruar i Tejmiut, këtij i ati i tij duke thënë se e ka dëgjuar Ebu Hurejren r.a. duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Me fillimin e muajit të Ramazanit, hapen dyert e Xhennetit, ndërsa ato të Xhehennemit mbyllen dhe shejtanët mbyllen me zinxhirë".

٣٢٧٨ – حدثنا الحميدي حدثنا سفيان حدثنا عمرو قال: أخبرني سعيد بن جبير قال: قلت لابن عباس فقال «حدثنا أبي بن كعب أنه سمع رسول الله ﷺ يقول: إن موسى قال لفتاه آتنا غداءنا، قال: أرأيت إذ أوينا إلى الصخرة فإني نسيت الحوت وما أنسانيه إلا الشيطان أن أذكره، ولم يجد موسى النصب حتى جاوز المكان الذي أمر الله به»

3278. Na ka treguar El-Humejdi, këtij Sufjani, këtij Amri, këtij Seid b. Xhubejri, duke thënë se e ka pyetur Ibën Abbasin: (A është Musa b. Imrani ai i cili ka qenë me Hidrin?), e ai tha:

---

132 Lidhur me këtë çështje Muslimi nga Ebu Hurejra transmeton hadithin në të cilin thuhet: "Njerëzit rregullisht do të pyeten (nga shejtani) derisa t'u thuhet: Krijesat i ka krijuar All-llahu xh.sh., e kush e ka krijuar All-llahun? Ai që hasë në pyetje të tilla, le të përgjigjet: "Unë besoj në All-llahun". Tajjibi duke komentuar këtë hadith thotë: "I është urdhëruar (njeriut që has në pyetje të tilla) që të kërkojë mbështetje te All-llahu dhe t'u rreket punëve tjera, e nuk i është lejuar që të mendojë (lidhur me atë se kush e ka kijuar All-llahun) dhe të kërkojë argumente, sepse të kërkosh argumente në atë çështje, vetëm bjen në një dilem më të madhe, e më së miri është që në raste të tilla të kërkosh mbështetje te All-llahu xh.sh.".

- Na ka treguar Ubejj b. Ka'bi se ai e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë:

"Musai i ka thënë djalit të tij: Na sill drekën!

- **A të kujtohet** - i tha ai - **kur u strehuam në atë shkëmbin? Unë e kisha harruar peshkun. Nuk do ta harroja po të mos më pengonte shejtani.**

Musai nuk ndjeu lodhje derisa e kaloi vendin, të cilin ia kishte caktuar All-llahu".[133]

٣٢٧٩ ـ حدثنا عبدُ الله بنُ مَسلمةَ عن مالكٍ عن عبدِ اللهِ بنِ دينارٍ عن عبدِ اللهِ بن عمرَ رضيَ اللهُ عنهما قال « رأيتُ رسولَ اللهِ ﷺ يُشيرُ إلى المشرقِ فقال : ها إنَّ الفتنةَ ها هنا ، إنَّ الفتنةَ ها هنا ، مِن حيثُ يَطلُعُ قَرنُ الشيطان »

3279. Na ka treguar Abdullah b. Muslemi, këtij Maliku, këtij Abdullah b. Dinari, këtij Abdullah b. Umeri r.a. duke thënë:

"E kam parë Pejgamberin s.a.v.s. duke treguar me dor në drejtim të lindjes dhe thoshte: "Ja, atje do të jetë turbullira! Ja, atje do të jetë turbullira! Prej atje lajmërohen hrirët e shejtanit".

٣٢٨٠ ـ حدثنا يحيى بنُ جعفرٍ حدَّثنا محمدُ بن عبدِ الله الأنصاريُّ حدثني ابنُ جُرَيج قال أخبرَني عطاءٌ عن جابرٍ رضيَ اللهُ عنهُ عنِ النبيِّ ﷺ قال « إذا استَجْنَحَ الليلُ ـ أو كان جُنحُ الليلِ ـ فكُفُّوا صبيانَكم فانَّ الشياطينَ تَنتَشِرُ حينَئذٍ ، فاذا ذَهبَ ساعةٌ منَ العِشاءِ فخلُّوهم ، وأغلِقْ بابَكَ واذكُرِ اسمَ اللهِ ، وأطفِئْ مصباحَكَ واذكُرِ اسمَ الله ، وأوكِ سِقاءَكَ واذكُرِ اسمَ الله ، وخَمِّرْ إناءَكَ واذكُرِ اسمَ اللهِ ولو تَعرُضُ عليهِ شيئاً »

3280. Na ka treguar Jahja b. Xha'feri, këtij Muhammed b. Abdullah El-Ensariu, këtij Ibën Xhurejxhi, këtij A'ta', këtij Xhabiri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

133 Hadithi i cili ka të bëjë me Musaun a.s. dhe Hidrin, më gjërësisht shih në kaptinën, e cila ka të bëjë me shkencën.

"Kur të errësohet, ose të afrohet mbrëmja, tuboni fëmijët e juaj, ngase mu (në atë kohë) shejtanët shpërndahen, e kur të kalojë mbrëmja, lironi.

Mbyllni dyert dhe përmendeni emrin e All-llahut. Fikni dritat dhe përmendeni emrin e All-llahut. Mbuloni enët, qoftë edhe duke vërë diç mbi to, dhe përmendeni emrin e All-llahut"[134]

٣٢٨١ — حدثنا محمود بن غيلان حدثنا عبد الرزاق أخبرنا معمر عن الزهري عن علي بن حسين
عن صفية بنت حيي قالت «كان رسول الله ﷺ معتكفا، فأتيته أزوره ليلا، فحدثته ثم قمت فانقلبت،
فقام معي ليقلبني — وكان مسكنها في دار أسامة بن زيد — فمر رجلان من الانصار، فلما رأيا النبي ﷺ أسرعا
فقال النبي ﷺ: على رسلكما، إنها صفية بنت حيي. فقالا: سبحان الله يا رسول الله. قال: إن الشيطان
يجري من الإنسان مجرى الدم، وإني خشيت أن يقذف في قلوبكما سوءا. أو قال: شيئا»

3281. Na ka treguar Muhammed b. Gajlani, këtij Abdu-r-Rezaku, këtij Ma'meri, këtij Zuhriu, këtij Ali b. Husejni, i cili thotë se Safia, vajza e Hujjejit ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s. qëndronte në I'tikafë, e unë në mbrëmje shkova për ta vizituar ate. Biseduam me te, pastaj u ngrita (që të dal), por përsëri u ktheva, e ai u ngrit të më përcjellë.

---

134 Sa i përket urdhërit për përkujdesjen e fëmijëve në mbrëmje, Ibnu-l-Xhavzi thot: "Duhet përkujdesur ndaj fëmijëve në mbrëmje, sepse ata nuk e din duanë, e cila i ruan nga shejtani, dhe se shejtanët gjatë shpërndarjes së tyre kapen për ate që munden dhe mu për ate duhet përkujdesur për fëmijët në kohën e mbrëmjes, shejtanët shpërndahen mu në atë kohë, sepse më lehtë lëvizin natën sesa ditën, ngase gjatë natës janë më të fortë". Pas urdhërit për përkujdesjen e fëmijëve, pasoi urdhëri që çdo individ të mbyllë derën me çelës, të fikë dritën dhe të mbulojë enët në të cilat gjendet uji apo ushqimi, që të jenë të mbrojtura nga shejtani, nga papastërtia dhe insektet, gjithashtu edhe nga sëmundja, për të cilën thuhet se brenda vitit rastësisht ndalet në enën e cila është pa mbulesë. Këto urdhëresa janë "**mendub**" dhe ato sjellin dobi në këtë botë. Edhe po qe se nuk veprohet sipas tyre kur janë në pyetje enët e ujit dhe të ushqimit, lejohet të pihet dhe të hahet ushqimi nga enët e pambuluara.

Banesa e saj ka qenë në shtëpinë e Usame b. Zejdit. (duke ecur) pranë kaluan dy ensarë dhe, kur e panë Pejgamberin s.a.v.s. (të shoqëruar me Safijen), shpejtuan. Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. u tha:

- Më ngadalë, ju lutem! Me të vërtetë, kjo është Safia, vajza e Hujjejit.

- **Subhanellah, O Resulullah,** - i thanë ata. Kurse Resulullahu s.a.v.s. u tha:

- **Shejtani qarkullon në trupin e njeriut, ashtu siç qarkullon gjaku në trupin e tij, andaj u frikova që të mos mbejll diç të keqe në zemrat e juaja"**, ose ka thënë: "**... diç...**"[135]

٣٢٨٢ – حدثنا عَبدانُ عن أبي حمزةَ عنِ الأعمش عن عديِّ بنِ ثابتٍ عن سليمانَ بنِ صُرَدٍ قال «كنتُ جالساً معَ النبيِّ ﷺ ورجلانِ يَستَبّانِ، فأحدُهما احمرَّ وَجهُهُ وانتفَخَتْ أوداجُه، فقال النبيُّ ﷺ إني لأعلمُ كلمةً لو قالَها ذَهبَ عنه ما يَجِدُ، لو قال: أعوذُ باللهِ منَ الشيطانِ ذَهبَ عنه ما يَجِدُ. فقالوا له إنَّ النبيَّ ﷺ قال: تَعَوَّذْ باللهِ منَ الشيطان، فقال: وهل بي جُنونٌ»؟

3282. Na ka treguar Abdani, këtij Ebu Hamza, këtij A'meshi, këtij Adijj b. Thabiti, i cili thotë se Sulejman b. Suredi ka thënë:

- Kam qenë njëherë ulur me Pejgamberin s.a.v.s., ndërsa (në afërsi) dy vetë shaheshin njëri me tjetrin. Njërit prej tyre iu skuq fytyra, saqë edhe dhellët e qafës iu skuqën. Atëherë Pejgamberi s.a.v.s. tha:

- **Po t'i shqiptonte fjalët, të cilat unë i di, atëherë atij do t'i largohet ajo që e ndjen ai. Po të thotë ai: "Eudhu bil-lahi min-esh-shejtani", atij do t'i largohet ajo që e ndjen.**

Atëherë (të pranishmit) i thanë se Pejgamberi s.a.v.s. thotë që prej Shejtanit të kërkosh mbrojtje te All-llahu, kurse ai u tha:

135 Disa ulema mendojnë se hadithin në fjalë duhet kuptuar fjalë për fjalë, ngase All-llahu xh.sh. ia ka mundësuar shejtanit të lëvizë në trupin e njeriut, ashtu siç rrjedh gjaku. Disa të tjerë mendojnë se shejtani mundohet ta mashtrojë njeriun në çdo moment, nuk i ndahet atij dhe prezencën e tij e krahasojnë me prezencën e gjakut në trupin e njeriut. Nga hadithi në fjalë shihet mëshira e Muhammedit a.s. ndaj ummetit të tij, kur ai u frikua që shejtani deshi t'i vëjë në dyshim ata të dy, dhe me dyshimin e tyre ndaj Muhammedit a.s. ta humbin Ahiretin.

- **Mos jam çmendur (që të kërkoj ndihmë nga All-llahu)?**[136]

٣٢٨٣ — حدثنا آدم حدثنا شعبة حدثنا منصور عن سالم بن أبي الجعد عن كريب عن ابن عباس قال : قال النبي ﷺ «لو أن أحدكم إذا أتى أهله قال : اللهم جنبني الشيطان وجنب الشيطان ما رزقتني ، فإن كان بينهما ولد لم يضره الشيطان ولم يسلط عليه»

قال : وحدثنا الأعمش عن سالم عن كريب عن ابن عباس .. مثله

3283. Na ka treguar Ademi, këtij Shu'bi, këtij Mensuri, këtij Salim b. Ebu-l-Xha'di, ëtij Kurejbi, këtij Ibën Abbasi r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

- Po qe se ndonjëri prej jush kur t'i ofrohet gruas të tij, thotë:

"O Zot, më ruaj nga shejtani dhe largoje shejtanin nga ajo që më ke dhuruar", e nëse atyre u lind fëmijë, shejtani nuk mundet ta dëmtojë (fëmijën e tyre) e as të mbizotërojë me te.

Shu'be thotë se të njëjtin hadith ma ka treguar edhe E'mashi nga Salimi, këtij Kurejbi nga Ibën Abbasi.

٣٢٨٤ — حدثنا محمود حدثنا شبابة حدثنا شعبة عن محمد بن زياد عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ أنه صلى صلاة فقال : إن الشيطان عرض لي فشد علي يقطع الصلاة علي ، فأمكنني الله منه .. فذكره .

3284. Na ka treguar Mahmudi, këtij Shebabi, këtij Shu'be, këtij Muhammed b. Zijjadi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. e fali namazin dhe tha:

---

136 Lidhur me këtë rast Nevaviu thotë: "Këto janë fjalë të atij që nuk është i edukuar në frymën e fesë së All-llahut xh.sh. (Islamit) dhe sheriatit Islam dhe mendon se vetëm i marri kërkon mbrojtje nga shejtani. Nuk e di se zemërimi është nxitje e shejtanit, por mund të ndodhë që ai të ketë qenë njeri dyfytërsh ose beduin i pagdhendur". Në një hadith tjetër thuhet: Tërbimi është pjellë e shejtanit, shejtani është i krijuar nga zjarri, e zjarri fiket me ujë, andaj kur t'u zemëron ndokush juve, merrni abdest".

"Shejtani më pengoi dhe m'u vërsul që të më ndërprejë namazin, por All-llahu më largoi nga ai", dhe përmendi (se ç'i kishte ndodhur).[137]

٣٢٨٥ – حدثنا محمد بن يوسف حدثنا الأوزاعي عن يحيى بن أبي كثير عن أبي سلمة عن أبي هريرة
رضي الله عنه قال: قال النبي ﷺ «إذا نودي بالصلاة أدبر الشيطان وله ضراط، فإذا قضي أقبل، فإذا
ثوب بها أدبر، فإذا قضي أقبل حتى يخطر بين الإنسان وقلبه فيقول: اذكر كذا وكذا، حتى لا يدري
أثلاثاً صلى أم أربعاً، فإذا لم يدر ثلاثاً صلى أو أربعاً سجد سجدتي السهو»

3285. Na ka treguar Muhammed b. Jusufi, këtij El-Evzai, këtij Jahja b. Ebu Kethiri, këtij Ebu Selemi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kur të këndohet ezani, shejtani e kthen shpinën dhe ik duke lëshuar frymë pas vedi. Me të kryer të ezanit, ai kthehet dhe, kur të fillonë (muezini të) këndojë ikametin, ai prapë e kthen shpinën. me të kryer të ikametit, ai prapë kthehet që të pengojë mes njeriut dhe zemrës së tij, duke thënë: "Kujto atë e atë"! Ashtu që ai nuk di se a i ka falur tre apo katër (reqatë). Nëse nuk i kujtohet se a i ka falur tre apo katër (reqatë), atëherë duhet t'i bëjë dy sehvi sexhde".

٣٢٨٦ – حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن أبي الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه
قال: قال النبي ﷺ «كل بني آدم يطعن الشيطان في جنبيه بإصبعه حين يولد، غير عيسى بن مريم ذهب
يطعن فطعن في الحجاب»

3286. Na ka treguar Ebu-l-Jemani, këtij Shuajbi, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

137 Kjo është vetëm një pjesë e hadithit të cilin Buhariu e cek në kaptinën e namazit. Hadithi në fjalë në version të plotë është: "Mbrëmë, papritmas m'u paraqit shejtani (ifriti) - ose ka përdorur shprehje tjetër me të njejtin kuptim, thotë transmetuesi - për të ma ndërprerë namazin. Mirëpo, All-llahu xh.sh. më largoi nga ai, dhe unë desha që ta lidhi për shtylle të xhamisë, që kur të zgjoheni ju ta shihni ate. Atëherë m'u kujtuan fjalët e vëllaut tim Sulejmanit a.s.: "O Zoti im, të më falësh dhe të më dhurosh një pushtet çfarë nuk do të ketë askush pas meje" **(Sa'd: 35).**

"Çdo foshnje kur të lindë, shejtani ate e shpon me gishtin e tij në të gjitha anët, pos Isaut, djalit të Merjemes. Edhe tek ai shkoi ta shpojë, por shpoi vetëm mbulesën (e shtratit)".

٣٢٨٧ — حدثنا مالكُ بن إسماعيلَ حدثنا إسرائيلُ عن المغيرةِ عن إبراهيمَ عن علقمةَ قال «قدمتُ الشامَ ، قالوا : أبو الدرداء ، قال : أفيكم الذي أجارهُ اللهُ من الشيطانِ على لسانِ نبيهِ ﷺ
حدثنا سليمانُ بنُ حربٍ حدثنا شعبةُ عن مُغيرةَ وقال «الذي أجارهُ اللهُ على لسانِ نبيهِ ﷺ ، يعني عمّاراً»

3287. Na ka treguar Malik b. Ismaili, këtij Israili, këtij Mugire, këtij Ibrahimi, i cili thotë se Alkami ka thënë:

- Erdha në Sirir (dhe pyeta: Kush gjendet këtu?), e, ata thanë:

- **Ebu-d-Derda,** - është këtu.

- **A është në mesin tuaj** - pyeti (ebu Derda) - **ai, të cilin All-llahu e ka mbrojtur nga shejtani, sipas fjalëve të Pejgamberit s.a.v.s.**

Na ka treguar Sulejman b. Harbi, këtij Shu'be, këtij Mugire, i cili thotë: **"Sipas fjalëve të Pejgabmerit s.a.v.s. ai, të cilin All-llahu e ka mbrojtur nga shejtani është Ammari".**

٣٢٨٨ — قال : وقال الليثُ حدثني خالدُ بن يزيدَ عن سعيدِ بنِ أبي هلالٍ أنَّ أبا الأسودِ أخبرهُ عن عُروةَ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها عنِ النبيِّ ﷺ قال «الملائكةُ تتحدَّثُ في العَنانِ - والعَنانُ الغَمام - بالأمرِ يكونُ في الأرض ، فتَستمعُ الشياطينُ الكلمةَ فتَقُرُّها في أذُنِ الكاهنِ كما تُقَرُّ القارورة ، فيَزيدونَ معها مائةَ كَذبةٍ»

3288. Ai (Mugire) thotë se Lejthi ka thënë:

- Më ka treguar Halid b. Jezidi, këtij Seid b. Ebu Hilali, këtij Ebu-l-Esvedi, këtij Urve, këtij Aishja r.a., e cila thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Melekët në re flasin - "anan" - janë retë - për ndodhitë që do të ndodhin në Tokë. Shejtanët i dëgjojnë fjalët e tyre dhe ua vënë në veshë fallxhinjve, duke i shtuar njëqind rrena".[138]

---

138 Këtë hadith Buhariu e cek Ta'likan. I njejti hadith përmendet në kaptinën, e cila ka të

٣٢٨٩ – حدّثنا عاصمُ بن عليّ حدّثنا ابنُ أبي ذئبٍ عن سعيد المقبُريّ عن أبيهِ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه عن النبيِّ ﷺ قال «التثاؤبُ منَ الشيطان، فإذا تثاءبَ أحدُكم فليرُدَّهُ ما استطاع، فانّ أحدَكم إذا قال ها ضحِكَ الشيطان»

3289. Na ka treguar Asim b. Aliu, këtij Ibën Ebu Dhi'bi, këtij Seidu-l-Mekburijju, këtij i ati i tij, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Gogësima është nga shejtani dhe kur ndonjëri prej jush gogëson, le të përmbahet aq sa të mundet, ngase njeriu (duke gogësuar) thotë: "Ja, qeshi shejtani".[139]

٣٢٩٠ – حدّثنا زكرياءُ بنُ يحيى حدّثنا أبو أسامةَ قال هشامٌ أخبرَنا عن أبيهِ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها قالت «لما كان يومُ أُحدٍ هُزِمَ المشركون، فصاح إبليسُ: أي عبادَ الله، أخراكم، فرجعَت أولاهم فاجتلدَت هي وأخراهم، فنظرَ حُذَيفةُ فإذا هو بأبيهِ اليمان، فقال: أي عبادَ الله، أبي أبي. فوالله ما احتجَزوا حتّى قتلوه، فقال حُذيفة: غفرَ اللهُ لكم. قال عروةُ: فما زالت في حُذَيفةَ منه بقيّةُ خيرٍ حتّى لحِقَ بالله»

3290. Na ka treguar Zekerijja b. Jahjau, këtij Ebu Usame, këtij Hishami, këtij i ati i tij, këtij Aishja r.a., e cila ka thënë:

"Kur mushrikët u shpartalluan në betejën e Uhudit, shejtani (muslimanëve) u bërtiti duke u thënë: - "O robët e Zotit, (shikoni) grupin tjetër", grupi i parë u kthye dhe filloi të luftojë kundër grupit tjetër. Me atë rast Hudhejfi e pa të atin e tij, Jemanin, dhe tha: "O robët e Zotit, ai është babai im, babai im", por ata nuk u ndalën derisa e mbytën. Atëherë Hudhejfi u tha: "All-llahu le t'ua falë".

---

bëjë me engjëjt, kurse senedin e tij e cek Ebu Nuajmi në koleksionin e tij të quajtur "Mustahrexhun".

139 Gogësima i mveshet shejtanit për shkak të mallkimit të tij. Qëllimi i hadithit është që t'u tërhiqet vërejtja njerëzve nga gjërat të cilat shkaktojnë gogësimën, siç është ushqimi i tepërt, pse nga ushqimi i tepërt njeriu bëhet përtac.

Urve thotë se Hudhejfi gjatë tërë jetës së tij është lutur për mirësi (tek All-llahu që Ai t'ua falë mëkatet atyre që ia kanë mbytur të atin e tij).[140]

٣٢٩١ – حدثنا الحسن بن الربيع حدثنا أبو الأحوص عن أشعث عن أبيه عن مسروق قال « قالت
عائشة رضي الله عنها : سألت النبي ﷺ عن التفات الرجل في الصلاة فقال : هو اختلاس يختلسه الشيطان
من صلاة أحدكم »

3291. Na ka treguar Hasan b. Rebiu, këtij Ebu-l-Ahvasi, këtij Esh'athi, këtij i ati i tij, këtij Mesruki, i cili thotë se Aishja r.a. ka thënë:

"E kam pyetur Pejgamberin s.a.v.s. për vërtitjet në namaz, e ai më tha:

- Ajo është grabitje, të cilën e grabit shejtani nga namazi juaj".

٣٢٩٢ – حدثنا أبو المغيرة حدثنا الأوزاعي قال حدثني يحيى عن عبد الله بن أبي قتادة عن أبيه عن
النبي ﷺ . وحدثني سليمان بن عبد الرحمن حدثنا الوليد حدثنا الأوزاعي قال حدثني يحيى بن أبي كثير
قال حدثني عبد الله بن أبي قتادة عن أبيه قال : قال النبي ﷺ « الرؤيا الصالحة من الله ، والحلم من الشيطان
فإذا حلم أحدكم حلما يخافه فليبصق عن يساره وليتعوذ بالله من شرها ، فإنها لا تضره »

3292. Na ka treguar Ebu-l-Mugire, këtij Evzaiu, këtij Jahjau, këtij Abdullah b. Ebu Katadi, këtij i ati i tij, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

Gjithashtu më ka treguar Sueljman b. Abdurrahmani, këtij Velidi, këtij Evzai, këtij Jahja b. Ebu Kethiri, i cili thotë se më ka treguar Abdullah b. Ebu Katade nga i ati i tij, i cli ka thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Gjumi i mirë është nga All-llahu, ndërsa gjumi i rëndë është nga shejtani. Kur ndonjëri prej jush bën gjumë të rëndë dhe frikohet në

140 Gjatë betejës së Uhudit, shejtani shkaktoi grindje në mes dy palëve në mesin e muslimanëve. Në atë grindje është vrarë i ati i Hudhejfit, Jemani, mirëpo ai ua fali atyre që e kishin mbytur të atin e tij, ngase e dinte se ajo është bërë pa qëllime të caktuara.

gjumë, le të pështyjë në anën e majtë dhe le të kërkojë mbrojtje nga All-llahu (që ta ruajë) nga të këqiat dhe ai (gjumi i rëndë) nuk do ta dëmtojë".[141]

٣٢٩٣ - حدثنا عبد الله بن يوسف أخبرنا مالك عن سمي مولى أبي بكر عن أبي صالح عن أبي هريرة
رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال «من قال لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على
كل شيء قدير في يوم مائة مرة كانت له عدل عشر رقاب، وكتبت له مائة حسنة ومحيت عنه مائة سيئة
وكانت له حرزا من الشيطان يومه ذلك حتى يمسي، ولم يأت أحد بأفضل مما جاء به إلا أحد عمل أكثر
من ذلك»

3293. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Sumejji, rob i liruar i Ebu Bekrit, këtij Ebu Salihu, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Ai që thotë: "La ilahe il-lall-llahu vahdehu la sherike lehu. Lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu ve huve ala kul-li shej'in kadirun", njëqind herë gjatë ditës, ai do të shpërblehet njësoj sikur t'i ketë liruar dhjetë robër (lufte), do t'i shkruhen njëqind vepra të mira dhe aq të këqia do t'i shlyhen. Gjithashtu ajo për ate do t'i jetë mbrojtje nga shejtani gjatë tërë ditës deri në mbrëmje. Askush nuk ka bërë vepër më të mirë se që ka bërë ai, pos atij që bën edhe më shumë se aq".

141 Për këtë hadith përmenden dy senede, i pari është cekur ngase është më i shkurtë, e njëherit do të thotë se është më i vlefshëm, gjersa i dyti është cekur ngase në te thuhet se Abdullah b. Ebu Katade vetë (personalisht) e ka dëgjuar këtë hadith nga Jahja b. Ebu Kethiri.

٣٢٩٤ — حدثنا علي بن عبد الله حدثنا يعقوب بن إبراهيم حدثنا أبي عن صالح عن ابن شهاب قال أخبرني عبد الحميد بن عبد الرحمن بن زيد أن محمد بن سعد بن أبي وقاص أخبره أن أباه سعد بن أبي وقاص قال «استأذن عمر على رسول الله ﷺ وعنده نساء من قريش يكلمنه ويستكثرنه عالية أصواتهن، فلما استأذن عمر قمن يبتدرن الحجاب، فأذن له رسول الله ﷺ ورسول الله ﷺ يضحك، فقال عمر: أضحك الله سنك يارسول الله، قال: عجبت من هؤلاء اللاتي كن عندي، فلما سمعن صوتك ابتدرن الحجاب. قال عمر: فأنت يا رسول الله كنت أحق أن يهبن. ثم قال: أي عدوات أنفسهن، أتهبنني ولا تهبن رسول الله ﷺ؟ قلن: نعم، أنت أفظ وأغلظ من رسول الله ﷺ. قال رسول الله ﷺ: والذي نفسي بيده، ما لقيك الشيطان قط سالكا فجا إلا سلك فجا غير فجك»

3294. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Ja'kub b. Ibrahimi, këtij i ati i tij, këtij Salihu, këtij Ibën Shihabi, i cili thotë se i ka treguar Abdu-l-Hamid b. Abdurrahman b. Zejdi, këtij Muhammed b. Sa'd b. Ebu Vekasi, i cili thotë se i ati i tij Sa'd b. Ebu Vekasi ka thënë:

"Umeri kërkoi leje për të hyrë te Pejgamberi s.a.v.s., ndërsa atëkohë tek ai gjendeshin disa gra nga fisi Kurejshit, të cilat flitnin me te dhe pritnin përgjigje të shumta. Ato flitnin me zë të lartë. Pasi që Pejgamberi s.a.v.s. i lejoi Umerit të hyjë tek ai, ato u ngritën në këmbë dhe shpejtuan të mbulohen. Pejgamberi s.a.v.s. buzëqeshi, e Umeri i tha:

- Gjithherë të dhashtë Zoti gëzim, O Resulullah.

- **Jam habitur** - i tha ai - **me këto gra të cilat ishin tek unë, posa e dëgjuan zërin tënd, shpejtuan të mbulohen.**

- **O Resulullah** - i tha Umeri - **ty është dashur të të respektojnë dhe, iu drejtua atyre, duke u thënë: "O armiqet e vetvetes, pse nga unë frikoheni e nuk frikoheni nga Pejgamberi s.a.v.s.?"**

- **Po ti je më i zemëruar dhe më i vrazhdë se Pejgamberi s.a.v.s.** - ia kthyen ato.

- **Pasha Ate, në duar të të cilit është jeta ime** - tha Pejgamberi s.a.v.s. - **shejtani asnjëherë nuk të ka takuar duke ecur, por zakonisht i është shmangur takimit me ty".**

٣٢٩٥ – حدثنا ابراهيمُ بنُ حمزةَ قال حدثني ابنُ أبي حازم عن يزيدَ عن محمدِ بن ابراهيمَ عن عيسى بن طلحةَ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه قال «إذا استيقظَ – أُراهُ – أحدُكم – من منامِه فتوضأ فليستنثِرْ ثلاثاً، فإنّ الشيطانَ يبيتُ على خيشومِه»

3295. Na ka treguar Ibrahim b. Hamza, këtij Ibën Ebu Hazimi, këtij Jezidi, këtij Muhammed b. Ibrahimi, këtij Isa b. Talha, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Ai që merr abdes kur të zgjohet nga gjumi, le ta shpërlajë hundën tri herë, sepse shejtani natën e ka kaluar në hundën e tij".

باب ذكر الجنّ وثوابهم وعقابهم. لقوله { يا معشرَ الجنّ والإنسِ ألم يأتِكم رسُلٌ منكم يقُصّون عليكم آياتي – إلى قوله – عما يعملون }. { بَخْساً }: نقصاً. وقال مجاهد { وجعلوا بينَه وبينَ الجِنّةِ نسباً }: قال كفّارُ قريشٍ: الملائكةُ بناتُ اللهِ، وأمهاتُهم بناتُ سَرَواتِ الجنّ، قال اللهُ { ولقد علِمتِ الجِنّةُ إنهم لمُحضَرون }: سيُحضَرون للحساب. { جُندٌ مُحضَرون } عندَ الحساب

Xhinët, shpërblimi dhe ndëshkimi i tyre

Dëshmitë se ata do të shpërblehen dhe ndëshkohen është ajeti:

"O bashkësi e xhinnëve dhe njerëzve, a nuk ju kanë ardhur juve, nga radhët tuaja pejgamberë, të cilët ua kanë treguar argumentet e Mia...", deri te fjalët **"... nga ajo që kanë punuar"**.[142]

---

142 Buhariu për argumente merrë këto ajete: "O tog i Xhindëve dhe i njerëzve, a nuk ju patën ardhur pejgamberë nga mesi i juaj për t'ju treguar argumentet Tona dhe për t'ju paralajmëruar takimin me këtë ditë? Ata do të thonë: Ne këtë e pranojmë në dëm tonin. Ata i ka mashtruar jeta e kësaj bote dhe ata dëshmojnë kundër vetes se janë mohues. Kjo është ngase Zoti yt nuk e shkatërron asnjë vend për shkak të zullumit të tyre pa paraljmërimin e banorëve të tyre, çdokujt i përket pozita për ate që ka punuar, se Zoti yt nuk është i pakujdesshëm për veprat e tyre". **(El-En'am: 130-132).**
Sa i përket Xhindëve, ata janë krijesa të padukshme, të krijuara nga zjarri dhe të obliguar që t'u përmbahen rregullave të sheriatit. Prej tyre ka që besojnë dhe që nuk besojnë, e ata që nuk besojnë quhen shejtanë, kurse ata që besojnë e mbajnë emrin Xhindë. Shumica e ulemave islam mendojnë se Xhindëve nuk u është dërguar nga mesi i tyre pejgamber, por kanë qenë të obliguar t'u shkojnë pas pejgamberëve që u janë dërguar njerëzve, ashtu siç thuhet në Kur'an se Xhindët kanë thënë: "Ata thonë: O populli ynë! Ne dëgjuam

"bahsen": - i gjymtë.[143]

Lidhur me ajetin e larpërmendur, Muxhahidi thotë: Ata (kurejshitët) mes Tij (All-llahut) dhe Melekëve vënë lidhje afërsie", dhe vazhdon duke thënë: **"Kurejshitët mushrikë thonë: - Melekët janë të bijat e Zotit, ndërsa nënat e tyre janë bijat e parisë së Xhinnëve"**, mirëpo All-llahu i Lartmadhëruar në Kur'an thotë: **"...por xhinnët e dinë se ata që flasin ashtu do të hudhen në zjarr."**[144], do të vinë që të japin llogari.

"xhundun muhdarûne": - (ushtri e dëgjueshme) prezente për llogari.[145]

٣٢٩٦ — حدثنا قتيبة عن مالك عن عبد الرحمن بن عبد الله بن عبد الرحمن بن أبي صعصعة الأنصاري عن أبيه أنه أخبره، أن أبا سعيد الخدري رضي الله عنه قال له: إني أراك تحب الغنم والبادية، فإذا كنت في غنمك وباديتك فأذنت بالصلاة فارفع صوتك بالنداء، فإنه لا يسمع مدى صوت المؤذن جن ولا إنس ولا شيء إلا شهد له يوم القيامة. قال أبو سعيد: سمعته من رسول الله ﷺ

Librin të shpallur pas Musaut, i cili vërteton se janë të vërteta edhe ato para tij, i cili udhëzon kah e vërteta dhe në rrugën e drjtë". **(El Ahkaf: 30).**

Të gjithë dijetarët islamë janë të mendimit se Muhammedi a.s. u është dërguar edhe njerëzve edhe Xhindëve.

Sa i përket shumëzimit të Xhindëve, flet ajeti: "Kur ju thamë engjëjve: Bëni sexhde Ademit! Ata i bënë sexhde, përpos Iblisit. Ai ishte njëri nga Xhindët që bëri mëkat ndaj Zotit të vet. A mos vallë, ate dhe pasardhësit e tij do t'i merrni ju për miq-përpos Meje? E, ata, janë armiqtë tuaj. Sa ndërrim i shëmtuar që është ky për zullumqarët". **(El Kehf: 50).**

Lidhur me ushqimin dhe pijen e Xhindëve, Muslimi transmeton hadithin në të cilin thuhet: "Askush nga ju të mos hajë dhe të mos pijë me dorën e majtë, ngase shejtani han dhe pin me dorën e majtë".

143 Fjala "bahsen" përmendet në ajetin: "Dhe ne, posa dëgjuam Kur'anin, besuam në te, e kush beson në Zotin e vet, nuk ka përse të druaj nga dëmi e as nga zullumi" **(El Xhinn: 13).**

144 Ky koment i Muxhahidit ka të bëjë me ajetin: "Mushrikët kanë bërë farefisni në mes Zotit dhe engjëjve, kurse engjëjt e dinë se ata (mushrikët) do të hidhen në zjarr". **(Es Safat: 158).**

145 Fjalët **"xhundun muhdarun"** gjenden në ajetin: "Megjithëqë, ata nuk mund t'u ndihmojnë atyre, edhe ata janë për ta një ushtri e pranishme (në Xhehennem)". **(Jasin: 75).**

3296. Na ka treguar Kutejbe, këtij Maliku, këtij Abdurrahman b. Abdullah b. Ebu Sa'sa' El-Ensariu, i cili thotë se i atij i tij e ka lajmëruar se Ebu Seid El-Hudriu i ka thënë:

"Të shoh se i don kopetë dhe shkretëtirën, andaj kur të ndodhesh me kopenë tënde në shkretëtirë, dhe të këndosh ezan për namaz, ngrihe zërin gjatë këndimit të ezanit, ngase nuk ka xhinnë e as njerëz, e askush tjetër që e dëgjon zërin e muezinit e të mos dëshmojë në Ditën e Gjykimit (për ezanin)".

Ebu Seidi thotë se të njëjtin hadith e ka dëgjuar nga Pejgamberi s.a.v.s.[146]

باب قول الله عزّ وجل ﴿ وإذ صرفنا إليك نفراً من الجنّ - إلى قوله - أولئك في ضلال مبين ﴾ . ﴿ مصرفا ﴾ : معدلاً . ﴿ صرفنا ﴾ أي وجّهنا

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar:

"Dhe kur të dërguam ty disa xhinnë...", deri te fjalët **"...dhe ata janë në mashtrim të madh"**.[147]

"masrifen": - rreugëdalje.[148]

"sarefna": - kemi dërguar.[149]

146Nga ky hadith shihet se edhe Xhindët, edhe njerëzit në Ditën e Gjykimit do të dëshmojnë për njëri tjetrin, për veprat e mira dhe të këqia.

147Sipas disa shënimeve të Sahihut të Buhariut, ky ajet është ndarë në kaptinë të veçantë, kurse sipas të tjerëve është vazhdim i kaptinës së mëparshme. Fjala është për ajetet: "Kur t'i dërguam ty disa xhindë për të dëgjuar Kur'anin, kur erdhën ta dëgjojnë, ata i thanë njëri tjetrit: Heshtni! E, kur përfundoi, u kthyen te populli i tyre si paraljmërues dhe u thanë: "O populli ynë! Ne dëgjuam Librin, të shpallur pas Musaut, i cili vërteton se janë të vërteta edhe ato para tij, i cili udhëzon kah e vërteta dhe në rrugën e drejtë. O populli ynë, përgjigjuni ju lajmëtarit të All-llahut dhe besoni atij! Ai do t'ua falë disa gjynahe tuaja dhe do t'ju shpëtojë prej dënimit të dhembshëm. E, ai që nuk i përgjigjet lajmëtarit të All-llahut, të atillët nuk do të mund t'i ikin Atij në Tokë dhe për ta s'ka mbrojtës, pos All-llahut.. Ata janë në humbje të madhe". **(El Ahkaf: 29-32).**

148 Fjala **"masrifen"** gjendet në ajetin: "Dhe, mëkatarët do të shohin zjarrin dhe do të binden, se ata me të vërtetë, do të bijnë në te dhe nuk do të gjejnë rrugëdalje nga ai vendstrehim", (**El Kehf**: 53).

149 Fjala **"sarefna"** gjendet në ajetin: "Ne, në këtë Kur'an u kemi shpejguar njerëzve gjithfarë shembujsh, por njeriu është polemizues më tepër se kushdo tjetër". Këtu përmendet vetëm një kuptim i kësaj fjale, përkudnër asaj se, për kuptimin e saj

باب قول الله تعالى: {وبث فيها من كل دابة} قال ابن عباس: الثعبان الحية الذكر منها،
يقال الحيات أجناس: الجان والأفاعي والأساود. {آخذ بناصيتها} في ملكه وسلطانه. ويقال {صافات}
بسط أجنحتهن. {يقبضن}: يضربن بأجنحتهن

Fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar: "...dhe ka shpërndarë ne te, shtazë të të gjitha llojeve..."[150]

Ibën Abbasi ka thënë: **"thu'ban"**: - është gjarpër i gjinisë mashkullore.[151]

Thuhet se ekzistojnë shumë lloje të gjarpërinjve, siç janë: - gjarpërinjtë e bardhë, helmues dhe të zinj.

"ahidhun binasijetiha": - në sundimin e Tij.[152]

"saffatin": - krahëhapur.

"jakbidne": - qëllojnë me krahët e tyre.[153]

١٢٩٧ - حدثنا عبد الله بن محمد حدثنا هشام بن يوسف حدثنا معمر عن الزهري عن سالم عن ابن عمر رضي الله عنهما: أنه سمع النبي ﷺ يخطب على المنبر يقول: اقتلوا الحيات، واقتلوا ذا الطفيتين والأبتر، فإنهما يطمسان البصر ويستسقطان الحبل»

---

transmetohen mendime të shumta.

150 Kjo është vetëm një pjesë e ajetit të dhjetë i sures **Llukman**, e përkthimi i plotë i tij është: (Ai) ka krijuar qiejt pa shtylla, ju i shihni, ka vendosur male të palëvizshme në Tokë, për të mos u lëkundur ju, dhe ka shpërndarë në të gjithfarëlloj shtazësh, Ne e kemi zbritur shiun nga qielli dhe me të kemi bërë të mbijnë sa e sa lloj bimësh të mira". **(Llukman: 10).**

151 Fjala **"thu'ban"** gjendet në ajetin: "E, Musau e lëshoi shkopin e vet, e ai u bë gjarpër i vërtetë". **(A'raf: 107),** dhe **(Esh-Shuara': 32).**

152 Fjalët **"ahidhun bi nâsijetiha"** gjenden në ajetin: "Unë mbështetem te All-llahu, te Zoti im dhe dhe i juaj, s'ka asnjë gjallesë që të mos jetë nën pushtetin e Tij. Me të vërtetë, Zoti im është në rrugë të drejtë". **(Hud: 56).**

153 Fjalët **"saffat"** dhe **"jakbidne"** gjenden në ajetin: "A thua nuk po i shohin ata shpendët mbi kokat e tyre, se si fluturojnë, duke i hapur dhe mbledhur krahët? Askush nuk i mban ata, pos All-llahut mëshirues. Ai, me të vërtetë, sheh çdo gjë". **(El Mulk: 19).**
Buhariu në hyrje të kësaj kaptine ka shënuar disa nga ajetet kur'anore të cilat kanë të bëjnë me shtazët.

3297. Na ka treguar Abdullah b. Muhammedi, këtij Hisham b. Jusufi, këtij Ma'mer b. Zuhriujju, këtij Salimi, këtij Ibën Umeri r.a., i cili thotë se e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. në hutbe duke thënë:

"Mbytni gjarpërinjtë! Mbytni (gjarpërinjtë) helmues, të cilët kanë dy lara të zeza në shpinë dhe cubelin helmues, ngase ata (dy lloj gjarpërinjsh) verbojnë (njerëz) dhe shkaktojnë abortime".

٣٢٩٨ ـ « وقال عبدُ اللهِ : فبَينا أنا أطارِدُ حيّةً لأقتُلَها ، فناداني أبو لُبابةَ : لاتقتُلْها . فقلتُ : إنّ رسولَ اللهِ ﷺ قد أمرَ بقتلِ الحَيّاتِ . فقال : إنهُ نَهى بعدَ ذلكَ عن ذواتِ البُيوتِ ، وهي العَوامرُ »

3298. Abdullahu thotë se me një rast ndiqja një gjarpër për ta mbytur, mirëpo, Ebu Lubabi më ftoi duke më thënë: **"Mos e mbyt"**, atëherë i thashë: **"Pejgamberi s.a.v.s. ka urdhëruar që të mbyten gjarpërinjtë"**. Ebu Lubabi ma ktheu: - **Po, por ka ndaluar që të mbyten gjapërrinjtë e shtëpisë, e ata janë gjarpërrinjtë që enden nëpër shtëpi".**[154]

٣٢٩٩ ـ « وقال عبدُ الرزّاقِ عن مَعْمَرٍ : فرآني أبو لُبابةَ ، أو زيدُ بنُ الخطّاب . وتابعَهُ يونُسُ وابنُ عُيَينةَ وإسحاقُ الكلبيُّ والزُّبَيديُّ . وقال صالحٌ وابنُ أبي حَفصةَ وابنُ مُجمِّعٍ عنِ الزُّهريِّ عن سالمٍ عن ابنِ عمرَ : فرآني أبو لُبابةَ وزيدُ بنُ الخطاب »

3299. Abdurrezaku, duke transmetuar nga Ma'meri, thotë se Abdullahu ka thënë:

"Më ka parë Ebu Lubabi ose Zejd b. Hattabi", njësoj transmetojnë edhe Junusi, Ibën Ujejni, Is-hak El-Kelbiu dhe Zubejdi, ndërsa Salihu, Ibën Ebu Hafsi dhe Ibën Muxhemmemi transmetojnë nga Zuhriu, ai nga Salimi, e ky nga Ibën Umeri, (i cili thotë se) Abdullahu ka thënë: **"Më ka parë Ebu Lubabi dhe Zejd b. Hattabi",**

154 Davudi thotë se Muhammedi a.s. e ka ndaluar mbytjen e gjarpërinjve të shtëpisë ngase Xhindët shndërrohen në formën e tyre. Buhariu shënon disa senede për këtë hadith për shkak të dallimit që paraqitet te as-habët të cilët ia kishin tërhequr vërejtjen Ibën Umerit.

باب خيرُ مالِ المسلمِ غَنَمٌ يَتْبَعُ بها شَعَفَ الجبالِ

٣٣٠٠ — حدثنا إسماعيلُ بنُ أبي أُوَيسٍ قال حدثني مالكٌ عن عبدِ الرحمنِ بنِ عبدِ اللهِ بنِ عبدِ الرحمنِ ابنِ أبي صَعْصَعةَ عن أبيهِ عن أبي سعيدٍ الخدريِّ رضيَ اللهُ عنهُ قال: قال رسولُ اللهِ ﷺ «يوشِكُ أن يكونَ خيرَ مالِ الرجلِ غنمٌ يَتْبَعُ بها شَعَفَ الجبالِ ومَواقِعَ القَطْرِ، يَفِرُّ بدِينهِ من الفِتَنِ»

Pasuria më e mirë për muslimanin është kopeja (e kafshëve) me të cilën ai shkon nëpër majet e kodrinave

3300. Na ka treguar Ismail b. Ebu Uvejsi, duke thënë se i ka treguar Maliku, këtij Abdurrahman b. Abdullah b. Abdurrahman b. Ebu S'asai, këtij i ati i tij, këtij Ebu Seid El-Hudriu r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Së shpejti pasuria më e mirë për njeriun, do të jetë, kopeja (e kafshëve) me të cilat do të shkojë nëpër majet e kodrinave dhe nëpër vendet ku tubohet uji (oaza), duke ikur me fenë e vet nga turbullirat".[155]

٣٣٠١ — حدثنا عبدُ اللهِ بنُ يوسفَ أخبرنا مالكٌ عن أبي الزِّنادِ عن الأعرجِ عن أبي هريرةَ رضيَ اللهُ عنه أنَّ رسولَ اللهِ ﷺ قال «رأسُ الكفرِ نحوَ المشرقِ، والفخرُ والخُيَلاءُ في أهلِ الخيلِ والإبلِ، والفدَّادِينَ أهلِ الوَبَرِ، والسَّكِينةُ في أهلِ الغنمِ»

3301. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kulmi i kufrit është në drejtim të lindjes, krenaria dhe mburrja gjenden te pronari i kuajve dhe deveve dhe tek blegroi beduin, kurse zemërmirësia është tek bariu".[156]

---

155 Shih shënimet e këtij hadithi në kaptinën e Imanit, në librin e parë.

156 Hattabi thotë: "Këta janë të mallkuar ngase pasuria e tyre i pengon që të moos i respektojnë rregullat fetare dh të mos përgatiten për në Ahiret. Me të vjen dhe vrazhdësia e tyre, gjersa delet sjellin mëshirë, ngase shumica e tyre janë të vogla, andaj te pronarët e tyre pasuria nuk reflektohet aq dukshëm në krahasim me të parët".

٣٣٠٢ - حدثنا مسدد حدثنا يحيى عن إسماعيل قال حدثني قيس عن عقبة بن عمرو أبي مسعود قال «أشار رسول الله ﷺ بيده نحو اليمن فقال: الإيمان يمان ها هنا، ألا إن القسوة وغلظ القلوب في الفدادين عند أصول أذناب الإبل حيث يطلع قرنا الشيطان في ربيعة ومضر»

3302. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahjau, këtij Ismaili, këtij Kajsi, këtij Ukbe b. Amër Ebu Mes'udi, i cili ka thënë:

- Pejgamberi s.a.v.s., duke treguar me dorë në drejtim të Jemanit, ka thënë:

"Imani i Jemanit është këtu, ndërsa ashpërsia dhe vrazhdësia janë tek blegtorët, të cilët dëgjojnë gjëmimin e fisit Rebia dhe Mudar, ku prej atje do të lajmërohen brirët e shejtanit".[157]

٣٣٠٣ - حدثنا قتيبة حدثنا الليث عن جعفر بن ربيعة عن الأعرج عن أبي هريرة رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال «إذا سمعتم صياح الديكة فاسألوا الله من فضله فإنها رأت ملكا، وإذا سمعتم نهيق الحمار فتعوذوا بالله من الشيطان فإنه رأى شيطانا»

3303. Na ka treguar Kutejbe, këtij Lejthi, këtij Xha'fer b. Rebia, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kur ta dëgjoni gjelin duke kënduar, kërkoni nga All-llahu mirësinë e Tij, ngase ai e ka parë Melekun, ndërsa kur ta dëgjoni gomarin duke pallur, kërkoni shpëtimin e All-llahut nga shejtnai, ngase ai (gomari) e ka parë shejtanin".

157 Ky hadith si dhe hadithi që pason pas tij në të njejtën kaptinë, nuk kanë asgjë të përbashkët me titullin e kaptinës në të cilën radhiten, por duke marrë parasysh se në këta hadithë flitet për shtazët në aspektin e përgjithshëm, që është temë e kaptinës së mëparme, fitohet përshtypja se ata janë vetëm vazhdim i kaptinës së mëhershme. Disa nga transmetuesit e Buhariut nuk i ndajnë këto kaptina me tituj të veçantë.

٣٣٠٤ – حدثنا إسحاق أخبرنا روح قال أخبرنا ابن جريج قال أخبرني عطاء سمع جابر بن عبد الله رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ «إذا كان جنح الليل – أو أمسيتم – فكفوا صبيانكم، فإن الشياطين تنتشر حينئذ، فإذا ذهبت ساعة من الليل فخلوهم وأغلقوا الأبواب واذكروا اسم الله، فإن الشيطان لا يفتح بابا مغلقا». قال وأخبرني عمرو بن دينار سمع جابر بن عبد الله نحو ما أخبرني عطاء ولم يذكر «واذكروا اسم الله».

3304. Na ka treguar Is-haku, këtij Revhi, këtij Ibën Xhurejxhi duke thënë se i ka treguar A'ta, i cili e ka dëgjuar nga Xhabir b. Abdullahu r.a., se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Kur të arfohet mbrëmja ose kur të errësohet, tuboni fëmijët e juaj, ngase mu atëkohë shejtanët shpërndahen, e, kur të kalon koha e darkës, lironi. Mbyllni dyert dhe përmendeni emrin e All-llahut, ngase shejtani nuk i hap dyert e mbyllura".

Ibën Xhurejxhi thotë se gjithashtu më ka lajmëruar Amër b. Dinari se ka dëgjuar nga Xhabir b. Abdullahu të njejtin hadith për të cilin më ka lajmëruar Ata'i, por ai nuk i përmend fjalët: **"Dhe përmendeni emrin e All-llahut".**

٣٣٠٥ – حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا وهيب عن خالد عن محمد عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال «فقدت أمة من بني إسرائيل لا يدرى ما فعلت، وإني لا أراها إلا الفار، إذا وضع لها ألبان الإبل لم تشرب، وإذا وضع لها ألبان الشاء شربت». فحدثت كعبا فقال: أنت سمعت النبي ﷺ يقوله؟ قلت: نعم. فقال لي مرارا، فقلت: أفأقرأ التوراة؟»

3305. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Vuhejbi, këtij Halidi, këtij Muhammedi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Një pjesë nga pjesëtarët e Israelitëve është tretur, nuk dihet se ç'kanë vepruar. Mendoj se janë shndërruar në minj, ngase kur u ofrohet atyre qumështi i deveve nuk e pinë atë, e, kur u ofrohet qumështi i delve, e pinë".[158]

158 Muhammedi a.s. e dinte se Ja'kubi a.s. ia kishte ndaluar vetes mishin dhe qumështin e

- **Këtë ia tregova Ka’bit** - thotë Ebu Hurejra r.a.

- **Ti e ke dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke e thënë këtë?**

- **Po,** - i thashë, por ai disa herë më përsëriti (të njejtën pyetje), atëherë ia ktheva:

- **Vallë, mos jam duke lexuar Tevratin? (unë të tregoj vetëm atë që kam dëgjuar nga Resulullahu a.s.)**

٣٣٠٦ - حدثنا سعيد بن عفير عن ابن وهب قال حدثني يونس عن ابن شهاب عن عروة يحدث
عن عائشة رضي الله عنها «أن النبي ﷺ قال للوزغ: الفويسق. ولم أسمعه أمر بقتله. وزعم سعد بن أبي
وقاص أن النبي ﷺ أمر بقتله»

3306. Na ka treguar Seid b. Ufejri, këtij Ibën Vehbi, këtij Junusi, këtij Ibën Shihabi, këtij Urve, këtij Aishja r.a., e cila thotë se Pejgamberi s.a.v.s. lidhur me hardhjet ka thënë: **"(Ata janë) dhunues të vegjël"**, por nuk kam dëgjuar të ketë thënë që të mbyten. Sa’d b. Ebu Vekasi mendon se Pejgamberi s.a.v.s. ka urdhëruar që ata të mbyten.[159]

٣٣٠٧ - حدثنا صدقة بن الفضل أخبرنا ابن عيينة حدثنا عبد الحميد بن جبير بن شيبة عن سعيد
ابن المسيب أن أم شريك أخبرته «أن النبي ﷺ أمرها بقتل الأوزاغ»

---

deves, dhe, kur e vërejti se mitë nuk e pinë qumështin e deves, ai mendoi se një fis israelit është shndërruar në mi, ngase edhe Kur’ani dëshmon shndërrimin e tyre në majmunë. Ajeti i cili e dëshmon këtë është: "Ju e dini se ç’u ndodhi atyre (pjesëtarëve) nga mesi i juaj që kaluan kufirin ditën e shtunë (kundërshtuan urdhërin e All-llahut), dhe se Ne u thamë: Bëhuni majmunë të poshtër!" **(El Bekare: 65).**
Mirëpo, Muhammedi a.s. më vonë mësoi se ato shtazë, në formën e të cilave i kishte shndërruar All-llahu xh.sh., për t’i dënuar ata njerëz, nuk mund të kenë pasardhës dhe se vetvetiu zhduken.

159 Muslimi regjistron hadithin të cilin e transmeton nga Sa’d b. Ebi Vekasi, e në te thuhet se Muhammedi a.s. ka urdhëruar që të mbyten zhapinjtë. Edhe nga Aishja r.a. transmetohet hadithi me të njejtin kuptim, andaj supozohet se ajo më vonë ka dëgjuar hadithin, me të cilin urdhërohet mbytja e zhapinjve.

3307. Na ka treguar Sadeki b. Fadli, këtij Ibën Ujejni, këtij Abdulhamid b. Xubejr b. Shejbi, këtij Seid b. Musejjebi, i cili thotë se i ka treguar Ummi Sherikja se Pejgamberi s.a.v.s. ka urdhëruar që të mbyten hardhjet".

٣٣٠٨ – حدثنا عُبَيدُ بن إسماعيلَ حدَّثنا أبو أسامةَ عن هِشامٍ عن أبيهِ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها قالت: قال رسولُ اللهِ ﷺ «اقتُلوا ذا الطُّفيتَين، فإنه يَطمِسُ البصرَ ويُصيبُ الحَبَلَ» تابعهُ حمّادُ بن سلمةَ «أخبرَنا أسامة»

3308. Na ka treguar Ubejd b. Ismaili, këtij Ebu Usame, këtij Hishami, këtij i ati i tij, këtij Aishja r.a., e cila thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Mbytni gjarpërinjtë helmues, të cilët kanë dy lara në shpinë, ngase ata verbojnë (njerëz) dhe shkaktojnë abortime".

Me këtë pajtohet edhe Hammad b. Selemi duke transmetuar nga Usami.

٣٣٠٩ – حدثنا مسدَّدٌ حدثنا يحيى عن هشامٍ قال حدَّثني أبي عن عائشةَ قالت «أمرَ النبيُّ ﷺ بقتلِ الأبتَرِ وقال: إنه يُصيبُ البصرَ ويُذهِبُ الحَبَلَ»

3309. Na ka treguar Museddedi, këtij Jahjau, këtij Hishami, këtij i ati i tij, i cili thotë se i ka treguar Aishja r.a. duke thënë:

"Pejgamberi s.a.v.s. ka urdhëruar që të mbyten cubelat helmues, duke thënë: "Ata dëmtojnë të pamurit e (njerëzve) dhe shkaktojnë abortime".

٣٣١٠ – حدثنا عمرُو بن عليّ حدَّثنا ابنُ أبي عَديٍّ عن أبي يونُسَ القُشَيريِّ عن ابن أبي مُليكةَ أنَّ ابنَ عمرَ كان يَقتلُ الحيّاتِ، ثم نهى قال «إنَّ النبيَّ ﷺ هدَمَ حائطاً لهُ فوَجدَ فيه سِلخَ حيةٍ فقال: انظروا أينَ هو فنظروا فقال: اقتلوهُ، فكنتُ أقتُلها لذلك»

3310. Na ka treguar Amër b. Aliu, këtij Ibën Ebu Adijji, këtij Ebu Junus El-Kusherijju, këtij Ibën Ebu Mulejki, i cili thotë se Ibën Umeri i ka mbytur gjarpërinjtë. Por në ndërkohë e ka ndaluar (mbytjen e tyre) duke thënë:

"Pejgamberi s.a.v.s. duke e rrënuar një mur të tijin, në te gjeti një këmishë gjarpëri dhe tha: **"shikoheni ku është ai"**! E gjetën ate (gjarpërin), e ai u tha: - **Mbyteni dhe mu për këte e kam mbytur.**

٣٣١١ – «فلقيتُ أبا لُبابةَ فأخبرني أنّ النبيَّ ﷺ قال: لاتقتُلوا الجِنّانَ إلا كلَّ أبترَ ذي طُفيتَين، فإنه يُسقِطُ الولدَ ويُذهِبُ البصرَ فاقتُلوه»

3311. Por më vonë e kam takuar Ebu Lubabin dhe lidhur me këtë më tregoi se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Mos i mbytni gjarpërinjtë e bardhë, pos cubelave helmues, të cilët në shpinë kanë dy lara të zeza, ngase ata e kapërdijnë fëmijën (në bark të nënës) dhe ua marrin të pamurit (njerëzve), andaj mbytni"!

٣٣١٢ – حدّثنا مالكُ بنُ إسماعيلَ حدّثنا جريرُ بنُ حازمٍ عن نافعٍ عن ابنِ عمرَ أنه كان يَقتُلُ الحيات

3312. Na ka treguar Malik b. Ismaili, këtij Xherir b. Hazimi, këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri, duke thënë se ai i ka mbytur gjarpërinjtë.

٣٣١٣ – فحدّثه أبو لُبابةَ «أنّ النبيَّ ﷺ نَهى عن قتلِ جِنّانِ البيوت، فأمسكَ عنها»

3313. Ebu Lubabi i ka treguar se Pejgamberi s.a.v.s. e ka ndaluar mbytjen e gjarpërinjve shtëpiakë të bardhe dhe e ka braktisur atë.[160]

باب إذا وقعَ الذُّبابُ في شرابِ أحدِكم فليَغمِسْه
فإنّ في أحدِ جناحَيه داءً وفي الأخرى شفاءً
وخمسٌ من الدّوابِّ فواسقُ يُقتَلنَ في الحرَم

٣٣١٤ – حدّثنا مسدّدٌ حدّثنا يزيدُ بنُ زُرَيعٍ حدّثنا معمرٌ عن الزُّهريِّ عن عُروةَ عن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها عن النبيِّ ﷺ قال «خمسٌ فواسقُ يُقتَلنَ في الحرَم: الفأرةُ والعقربُ والحُدَيّا والغرابُ والكلبُ العَقور»

---

160 Lidhur me gjarpërinjtë e shtëpisë. Muslimi nga Ebu Seidi transmeton hadithin në të cilin Muhammedi a.s. thotë: "Këto shtëpi kanë gjarpërinj, e po qe se i shihni ju ata, thuajuni tri herë se janë në rrezik e nësee largohen - është mirë, por nëse nuk largohen mbytni!"

Kur ndonjërit prej jush në pije u bie ndonjë mizë, le ta kredhë ate në tërësi ngase njëri krah i saj përmban sëmundje, ndërsa tjetri barin (shërues). Pesë llojë shtazësh janë të dëmshme, andaj mbytja e tyre lejohet edhe në Mekke

3314. Na ka treguar Museddedi, këtij Jezid b. Zurej'i, këtij Ma'meri, këtij Zuhriu, këtij Urve, këtij Aishja r.a. e cila thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Pesë llojë kafshësh janë të dëmshme, mund të mbyten edhe në Harem (Mekke), e ato janë: miu, akrepi, krahathedri, sorra dhe qeni sulmues".[161]

٣٣١٥ - حدثنا عبدُ الله بنُ مَسلمة أخبرَنا مالكٌ عن عبدِ الله بنِ دينارٍ عن عبدِ الله بنِ عُمرَ رضيَ الله عنهما أن رسولَ الله ﷺ قال «خمسٌ منَ الدوابِّ مَن قتلهنَّ وهوَ مُحرِم فلا جُناحَ عليه: العقربُ والفأرةُ والكلبُ العقورُ والغُرابُ والحِدَأة»

3315. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Maliku, këtij Abdullah b. Dinari, këtij Abdullah b. Umeri, i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Nuk bën mëkat ai që gjatë qëndrimit në Ihram mbyt (ndonjë nga) pesë llojet e shtazëve, e ato janë: akrepi, miu, qeni sulmues, sorra dhe krahathedri".

٣٣١٦ - حدثنا مسدَّدٌ حدَّثنا حمّادُ بن زيدٍ عن كثيرٍ عن عطاءٍ عن جابرِ بنِ عبدِ الله رضيَ اللهُ عنهما رَفَعَهُ قال «خمِّروا الآنيةَ، وأوكُوا الأسقيةَ، وأجيفوا الأبوابَ، واكفِتوا صِبيانَكم عندَ المساء، فإنَّ للجنِّ انتشاراً وخَطْفة، وأطفِئوا المصابيحَ عندَ الرُّقاد فإنَّ الفُوَيسِقةَ ربَّما اجترَّتِ الفتيلةَ فأحرقَتْ أهلَ البيت» قال ابنُ جُرَيج وحَبيبٌ عن عطاء «فإنَّ للشياطين»

3316. Na ka treguar Museddedi, këtij Hammad b. Zejdi, këtij Kethiri, këtij Atai, këtij Xhabir b. Abdullahu r.a. se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

---

161 Kur i lejohet personit që është në Ihram që t'i mbysë shtazët e larshënuara, atëherë gjithsesi i lejohet edhe atyre që nuk janë në Ihram. Në hadith përmendet edhe gjarpëri. Pos shtazëve të larshënuara, dijetarët islam shtojnë: "Dhe ato shtazë që sipas natyrës së tyre janë mishngrënëse".

"Mbuloni enët, mbyllni dyert dhe tuboni fëmijët në mbrëmje, ngase Xhinnët mu atëherë shpërndahen dhe plaçkitin. Fikni kandilat para se të flini, sepse mund të ndodhë që miu të tërheqë fitlin dhe të ndizën anëtarët e familjes".

Ibën Xhurejxhi dhe Habibi duke transmetuar (këtë hadith) nga Atai thonë: "**... ngase shejtani**", në vend të fjalëve: "**...ngase Xhinnët**".

٣٣١٧ — حدثنا عبدة بن عبد الله أخبرنا يحيى بن آدم عن إسرائيل عن منصور عن إبراهيم عن علقمة عن عبد الله قال «كنا مع رسول الله ﷺ في غار، فنزلت ﴿والمرسلات عرفا﴾ وإنا لنتلقاها من فيه إذ خرجت حية من جحرها، فابتدرناها لنقتلها، فسبقتنا فدخلت جحرها، فقال رسول الله ﷺ وقيت شركم كما وقيتم شرها». وعن إسرائيل عن الأعمش عن إبراهيم عن علقمة عن عبد الله.. مثله. قال «وإنا لنتلقاها من فيه رطبة». وتابعه أبو عوانة عن مغيرة

وقال حفص وأبو معاوية وسليمان بن قرم عن الأعمش عن إبراهيم عن الأسود عن عبد الله

3317. Na ka treguar Abd b. Abdullahu, këtij Jahja b. Ademi, këtij Israili, këtij Mensuri, këtij Ibrahimi, këtij Alkame, i cili thotë se Abdullahu ka thënë:

"Me Pejgamberin s.a.v.s. gjendeshim në një shpellë (Minne dhe atë kohë atij) i zbriti ajeti: "Ve-l-murselati urfen". Atë ajet e mësuam nga vetë goja e tij (Resulullahut a.s.). Në atë çast, doli një gjarpër nga strofulla e tij dhe ne vrapuam që ta mbysnim, por gjarpëri iku dhe prapë hyri në strofullën e tij. Më pastaj Pejgamberi s.a.v.s. tha: "Ai është mbrojtur nga e keqja e juaj ashtu siç jeni ju të mbrojtur nga e keqja e tij".

Ngjashëm me këtë hadith transmeton edhe Israili nga A'meshi, ai nga Ibrahimi, ky nga Alkami, kurse ky nga Abdullahu, në të cilin (hadith) thuhet: **Atë ajet e mësuyam nga vetë goja e tij (Resulullahut a.s.), të freskët".**

Edhe Ebu Avani është i të njejtit mendim (me Israilin duke transmetuar këtë hadith) nga Mugire.

Hafsi, Ebu Muaviu dhe Sulejman b. Karmi (këtë hadith) e transmetojnë nga A'meshi, ky nga Ibrahimi, ai nga El-Esvedi, e ky nga Abdullahu.

٣٣١٨ – حدثنا نصر بن علي أخبرنا عبد الأعلى حدثنا عبيد الله بن عمر عن نافع عن ابن عمر رضي
الله عنهما عن النبي ﷺ قال « دخلت امرأة النار في هرة ربطتها ، فلم تطعمها ، ولم تدعها تأكل من خشاش
الأرض » . قال وحدثنا عبيد الله عن سعيد المقبري عن أبي هريرة عن النبي ﷺ . مثله

3318. Na ka treguar Nasër b. Aliu, këtij Abdu-l-A'lai, këtij Ubejdullah b. Umeri, këtij Nafiu, këtij Ibën Umeri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Një grua është dënuar me Xhehennem, ngase e ka lidhë një macë dhe nuk e ka ushqyer fare e as që e ka lejuar që ajo të ushqhet nga bimet tokësore".[162]

Abdu-l-A'lau thotë se ngjashëm me këtë hadith na ka treguar edhe Ubejdullahu nga Seid El-Makberijju, ky nga Ebu Hurejra, kurse ky nga Pejgamberi s.a.v.s.

٣٣١٩ – حدثنا إسماعيل بن أبي أويس قال حدثني مالك عن أبي الزناد عن الأعرج عن أبي هريرة
رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال « نزل نبي من الأنبياء تحت شجرة فلدغته نملة ، فأمر بجهازه فأخرج
من تحتها ، ثم أمر ببيتها فأحرق بالنار ، فأوحى الله إليه : فهلا نملة واحدة » ؟

3319. Na ka treguar Ismail b. Ebu Uvejsi, këtij Maliku, këtij Ebu-z-Zinadi, këtij A'rexhi, këtij Ebu Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Njëri nga pejgamberët është ulur nën (hijen) e një peme dhe mu aty e kafshoi një thnegël. Atëherë ai urdhëroi që të grumbullohen pajisjet e tij dhe t'i largojnë nga ai vënd. Urdhëroi që të ndizet shtëpia (strofulla) e thneglave. Pas kësaj, All-llahu kumtoi: "Pse nuk e dënove vetëm një thnegël?"[163]

---

162 Nga hadithi i lartshënuar shihet se njeriu është i obliguar t'i bëjë mirë çdokujt, edhe kafshëve është i obliguar t'u sigurojë ushqim.

163 Mbytja e thneglave nuk është e lejuar. Në lidhje me këtë Ibën Abbasi transmeton se Muhammedi a.s. e ka ndaluar mbytjen e thneglave dhe të bletëve. Këtë hadith e kanë regjistruar Ebu Davudi, Tirmidhiu, Neseiu dhe Ibën Maxhe. Mirëpo, Kadi Ijjadi thotë:

باب إذا وقع الذباب في شراب أحدكم فليغمسه

فإن في إحدى جناحيه داء وفي الأخرى شفاء

٣٣٢٠ - حدثنا خالد بن مخلد حدثنا سليمان بن بلال قال حدثني عتبة بن مسلم قال أخبرني عبيد بن حنين قال سمعت أبا هريرة رضي الله عنه يقول: قال النبي ﷺ «إذا وقع الذباب في شراب أحدكم فليغمسه ثم لينزعه، فإن في إحدى جناحيه داء والأخرى شفاء»

Kur ndonjërit prej jush në pije u bie ndonjë mizë, le ta kredhë ate në tërësi ngase njëri krah i saj përmban sëmundje, ndërsa tjetri barin shërues

3320. Na ka treguar Halid b. Mahledi, këtij Sulejman b. Bilali, duke thënë se i ka treguar Utbe b. Muslmi, këtij Ubejd b. Hunejni dhe thotë se e ka dëgjuar Ebu Hurejren duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Po qe se në pijen e ndonjërit prej jush i bie ndonjë mizë, le ta kredhë në tërësi ate (mizën), ngase njëri krah i saj përmban sëmundje, ndërsa tjetri barin (shërues)."[164]

"Nga ky hadith shihet se është e lejuar mbytja e të gjitha insekteve të cilat e shqetësojnë njeriun".

Thuhet se ky rrëfim ka të bëjë me një ngjarje të mëhershme, ngase pejgamberi në fjalë, ishte duke kalaur pranë një fshati, të cilin All-llahu e kishte rrënuar për shkak të mëkateve që i kishin bërë ndaj tij banorët e atij fshati. Pejgamberi i habitur, u ndal pranë tij dhe tha: O Zot, në mesin e tyre ka pasur fëmijë, kafshë dhe individ të cilët nuk kanë bërë mëkate", e pastaj u ul nën një hije dhe i ndodhi rasti i përmendur me thneglat. me atë rast nga ana e All-llahut iu kumtua atij se ato krijesa të cilat shqetësojnë, dënohen e në mesin e tyre binë viktimë edhe ato të cilat nuk janë fajtore.

164 Ky është i vetmi hadith që përputhet me titullin e kaptinës, gjersa hadithet tjera kanë të bëjnë me kafshët e ndryshme, andaj fitoeht përshtypja se kjo nuk është kaptinë në vete, por vetëm vazhdim i kaptinës e cila ka të bëjë me kafshët në përgjithësi. Në favor të kësaj flet fakti se shumica e komentatorëve thonë se disa transmetues të Sahihut të Buhariut këtë titull nuk e regjistrojnë fare.

Ky hadith ka shkaktuar polemika të ndryshme, andaj Hattabi thotë se disa injorantë dyshojnë në ate se si është e mundur që në krahët e mizës të ketë sëmundje e në të njejtën kohë edhe bar, dhe si është e mundur që miza të lirojë helmin e ta ndalë barin. Duke u përgjigjur në këtë, ai thotë se tek të gjitha shtazët ka gjëra të llojllojshme në mesin e të cilave ka të atilla që janë kontradiktore njëra me tjetrën, siç janë nxehtësia dhe ftohtësia,

٣٣٢١ - حدثنا الحسن بن الصباح حدثنا إسحاق الأزرق حدثنا عوف عن الحسن وابن سيرين عن أبي هريرة رضي الله عنه عن رسول الله ﷺ قال «غفر لامرأة مومسة مرت بكلب على رأس ركي يلهث، قال: كاد يقتله العطش - فنزعت خفها فأوثقته بخمارها فنزعت له من الماء، فغفر لها بذلك»

3321. Na ka treguar Hasan b. Sabbahu, këtij Is-hak El-Ezreki, këtij Avfi, këtij Hasani dhe Ibën Sirini, këtyre Ibën Hurejra r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Një gruaje lavire iu janë falur mëkatet, ngase duke (udhëtaur) ka hasur në një qen duke lehur në krye të pusit, të cilin etja gati se s'e kishte mbytur. Atëherë ajo hoqi papuçen e saj, e shtrëngoi me shami dhe i nxori ujë (qenit për të pirë) nga pusi. Mu për këtë edhe iu janë falur mëkatet".[165]

٣٣٢٢ - حدثنا علي بن عبد الله حدثنا سفيان قال حفظته من الزهري كما أنك هاهنا، أخبرني عبيد الله عن ابن عباس عن أبي طلحة رضي الله عنهم عن النبي ﷺ قال «لا تدخل الملائكة بيتا فيه كلب ولا صورة»

3322. Na ka treguar Ali b. Abdullahu, këtij Sufjani duke thënë:

---

lagështia dhe thatësia. All-llahu ia mundëson që ato të ekzistojnë njëra pranë tjetrës, pa neutralizimin e njëra tjetrës, ashtu siç ua ka mundësuar bletës dhe insekteve tjera t'i ndërtojnë shtëpitë e tyre dhe të tubojnë ushqim për vete, ashtu ia ka mundësuar edhe mizës që ta dijë se në cilin krah e ka helmin e në cilin barin.

San'ani në "Subuli selam" thotë: "Dihet fare mirë se miza në vete përmban helm e një dukuri e till shihet kur ta thumbojë ndokend menjëherë paraqitet fryerja dhe kruarja e lëkurës dhe në të njejtën kohë ajo helmin e saj e përdor për armë mbrojtëse. Muhammedi a.s. ka urdhëruar që nga ai helm të ruheni dhe të shëroheni me barin që All-llahu ia ka dhuruar asaj në krahun tjetër, duke e kredhur ate të tërë në pijen në të cilën i ka rënë vetëm një krah, dhe në këtë mënyrë, bari e neutralizon helmin dhe atëherë nuk është e rrezikshme për shëndetin e njeriut. Shumica e mjekëve propozojnë që me rastin e kafshimit të akrepit ose grerëzës plagën duhet fërkuar me mizë, ngase ajo në vete përmban bar shërues". Sebuli-Selam, libri i parë, f.45-46).

165 Nga hadithi në fjalë shihet se muslimanit përkundër asaj që ka bërë vepra të këqia, veprat e mira i pranohen dhe se All-llahu për një vepër të mirë, sado e vogël të jetë ajo, Ai i fal atij mëkatin e madh.

- Aq mirë më kujtohet, ashtu siç e di që ti je këtu, se mua më ka treguar Zuhriu, këtij Ubejdullahu, këtij Ibën Abbasi, këtij Ebu Talha r.a. duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

"Melekët nuk hyjnë në atë shtëpi, në të cilën gjendet qeni dhe vizatimi".

٣٣٢٣ – حدثنا عبد الله بن يوسف أخبرنا مالك عن نافع عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أن رسول الله ﷺ أمر بقتل الكلاب.

3323. Na ka treguar Abdullah b. Jusufi, këtij Maliku, këtij Nafiu, këtij Abdullah b. Umeri r.a., i cili thotë se Pejgamberi s.a.v.s. **ka urdhëruar që qentë të mbyten"!**[166]

٣٣٢٤ – حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا همام عن يحيى قال حدثني أبو سلمة أن أبا هريرة رضي الله عنه حدثه قال: قال رسول الله ﷺ «من أمسك كلبا ينقص من عمله كل يوم قيراط، إلا كلب حرث أو كلب ماشية».

3324. Na ka treguar Musa b. Ismaili, këtij Hemmami, këtij Jahjau, i cili thotë se i ka treguar Ebu Selemi, këtij Ebu Hurejra r.a., duke thënë se Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë:

---

166 Maliku dhe bashkëmendimtarët e tij mendojnë se është e lejuar mbytja e qenve, pos atyre që me Hadith është ndaluar mbytja e tyre. Ata mendojnë se urdhëresa për mbytjen e qenve nuk është anuluar. Të gjithë ulematë janë të mendimit se lejohet mbytja e të gjithë qenve të cilët sulmojnë. Lidhur me ata që nuk sjellin dëm, ekzistojnë shumë mendime. Imam Haremejni thot: "Ligjdhënësi më së pari urdhëron mbytjen e të gjithë qenve, e më von anulon një vendim të tillë dhe ndalon mbytjen e qenve, pos atyre që janë të zinj. Vendimi i fundit ka mbështetje në hadithin të cilin e transmeton Abdullah b. Mugaffel El Muzeniju, e thuhet se: "Po të mos ishin edhe ata pjesë e krijesave (të All-llahut), do të urdhëroja që të mbyten". Gjersa Ebu Umeri thotë: "Asnjë qen nuk duhet mbytur, nëse nuk është i dëmshëm, ngase është e ndaluar të gjuhet çdo krijesë me shpirt". Këtë e dëshmon edhe hadithi i cili ka të bëjë me të dhënit ujë qenit dhe evitimi i mbytjes së qenve nga të gjitha vendet.

"Atij, i cili mban qen, për çdo ditë për një Kirat[167] i pakësohen veprat e mira, pos (atij që ruanë) qenë për t'i ruajtur të mbjellurat dhe qen për bagëti".

٣٣٢٥ – حدثنا عبدُ الله بنُ مَسلمةَ حدّثنا سليمانُ قال أخبرَني يزيدُ بن خُصَيفةَ قال أخبرَني السائبُ ابن يزيدَ سمعَ سفيانَ بنَ أبي زُهَيرٍ الشَّنَئيَّ أنهُ سمعَ رسولَ الله ﷺ يقول «مَن اقتَنى كلباً لا يُغني عنهُ زَرعاً ولا ضَرعاً نَقصَ مِن عملِهِ كلَّ يومٍ قيراطٌ. فقال السائبُ: أنتَ سمعتَ هذا عن رسولِ الله ﷺ؟ قال: إي وربِّ هذهِ القِبلة»

3325. Na ka treguar Abdullah b. Meslemi, këtij Sulejmani duke thënë se i ka treguar Jezid b. Husejfi, këtij Saib b. Jezidi, i cili e ka dëgjuar Sufjan b. Ebu Zuhejr Esh-Sheneijjin, e ky e ka dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë:

"Ai që mban qen, që nuk i duhet për t'i ruajtur të mbjellurat dhe bagëtinë, atij për çdo ditë nga një Kirat i pakësohen veprat (e mira)".

- **Ti këte e ke dëgjuar nga Pejgamberi s.a.v.s.?** - e pyeti Saibi.

- **Po, pasha Zotin e kësaj Kible** - iu përgjigj (Sufjani).

167 Kirat është masë për matje: 1/175,035m^2, për sipërfaqe: 1/0,64 1, për matjen e sasisë:1/16 derhem ose karat, për matjen e peshës.

"Kush gënjen, me qëllim, në llogari timen le t'ia përgatisë vetes vendin në zjarr"

Muhammedi a.s.

Shpjegime të disa termeve islame

Abdest: larje e detyrueshme (farz) e ftyrës, e duarve deri në bërryla, fshirja e pjesës së sipërme të kokës me dorë të lagur dhe larja e këmbëve deri në nyje. Kjo radhitje duhet të respektohet.

Ahiret: në Kur'an përdoret për të shprehur jetën tjetër, botën tjetër (pas vdekjes).

Ajet: përdoret me disa kuptime: "argument, shenjë, simbol, mrekulli", e kur është fjala për përbërjen e Kur'anit, ajet do të thotë: fjali a tog fjalish në Kur'an".

As-habë: shokët besnikë të Muhammedit a.s., të cilët ndër të tjera, kanë luajtur rol të posaçëm në ruajtjen dhe në përcjelljen e haditheve. Përdoret edhe varianti **sahabe.**

bereqet: të lashtat e mbjellura dhe prodhimi i tyre (ar: **bereketun**).

Dua (dovë): çdo lutje që i drejtohet All-llahut (ar, **dua'**).

Dhikër: të përmendurit e emrit të All-llahut, ose tekste të tjera fetare - islame (ar. **dhikrun**).

Dhu-l-Hulejf: vendbanim afër Medines.

emanet: besnikëri, siguri (ar. **emanetun**).

Ensarë: banorët vendas të Medines, këta i kanë bërë pritje të jashtëzakonshme Muhammedit a.s. dhe muslimanëve të tjerë, që u shpërngulën nga Mekka në Medine.

Ehlu-l-Kitab: hebrenjtë dhe të krishterët që besojnë në librat e shpallura para Kur'anit.

Ezan: njoftim, thirrje për namaz. Ezani thirret për çdo kohë të namazit dhe në gjuhën arabe. Ai që e thirr ezanin quhet Muezin.

Farz: (ar. fardun) detyrim, detyrë e dorës së parë, që urdhërohet në mënyrë të prerë. Sipas Islamit (Fesë islame) janë dy lloje farzesh: farzi ajn (ar. fardu-l-ajni) që duhet ta kryejë çdo musliman personalisht (psh. namazi, agjërimi etj.) dhe farzi kifaje (ar. fardu-l-kifaje) "farzi i përbashkët", psh. falja e namazit të xhenazes. Nëse këtë namaz e falin një numër i caktuar i muslimanëve, shkarkohen të tjerët, e nëse nuk merr pjes asnjë, atëherë janë të detyruar të gjithë muslimanët e atij rrethi.

Hadith: gjithçka që Muhammedi a.s. ka thënë, ka porositur, ka punuar dhe ka pëlqyer (kur diçka kanë punuar të tjerët). Hadithi përbëhet prej dy pjesëve: Vargut të transmetuesve (sened) dhe tekstit (metnit). Në gjuhën shqipe përdoret edhe trajta hadis (ndikim i turqishtes).

Halife: trashëgimtar, ndhëheqës, kryetar.

Hixhab: mbulesë.

Hallall: çdo gjë që është e lejueshme me rregullat dhe normat islame (me sheriatin islam).

Haram: Çdo gjë që është e ndalueshme rreptësisht me normat e sheriatit islam.

Haxh (haxhillëk): vizita e detyrueshme e Qabes në Mekke në dhjetë ditët e para të muajit të fundit sipas kalendarit hixhri (d.m.th. në muajin Dhu-l-hixhxhe) për ata që kanë pasuri të mjaftueshme dhe që janë të shëndoshë. Haxhi është një nga pesë shtyllat e Islamit.

Haxhxhetu-l-veda: Haxhi lamtumirës. Kështu quhet haxhi i fundit që e bëri Muhammedi a.s.

Hixhri (ose Hiixhreti): shpërngulja e Pejgamberit a.s. nga Mekka në Medine në vitin 622. Hixhri ose hixhreti është fillim i erës islame.

Hytbe: fjalim, këshillë, ligjëratë islame, që e mban imami në namazin e xhumasë dhe në namazin e bajrameve nga minberi (sh.).

Hubel: emër perëndie tek arabët që e adhuronin gjatë periudhës së injoraneës.

Ibadet: lutje, përkushtim; nënshtrim dëshirës së All-llahut. Çdo vepër islame që kryehet në emër të All-llahut është ibadet.

Idh-hir: gjineshtër, xanë, shkurrë e vogël, nga lulet dhe rrënjët e së cilës del një ngjyrë e verdhë që përdoret për të ngjyrëlesh, të linjta etj.

Ihram: veshje e detyrueshme për haxhinjtë gjatë kryerjes së haxhit dhe të umres. Haxhinjtë veshin këtë veshje para se të hyjnë në Mekke dhe e mbajnë derisa e kryejnë këtë detyrim islam.

Ikamet: njoftim për namaz që sapo fillon. Formula e ikametit është e njëjtë me ezanin, përveç, që, pas fjalëve "hajje ale-l-felah" (dy herë) "eja në shptëim", shtohen fjalët "kad kameti-s-salatu" (dy herë), d.m.th. "namzi fillon", Shprehet vetëm në gjuhën arabe.

Iqindi: namazi i detyrueshëm, koha e të cilit është pas përfundimit të kohës së drekës deri pak kohë para perëndimit të diellit.

Imam: përdoret me dy kuptime: 1. Personi që e udhëheq faljen e namazit me xhemat, 2. titull nderi për dijetarët islam, sidomos për themeluesit e shkollave burimore juridike islame, p.sh. Imam Ebu hanife, Imam Shafiu, Imam Maliku, Imam Hanbeliu etj.

Iman: besim në All-llahun.

I'tikaf: (ar) qëndrim i vetmuar i personit në dhjetë ditët e fundit të Ramazanit (por edhe në kohë të tjera) në xhami. Gjatë kësaj kohe personi me tërë qenien e vet i përkushtohet ibadetit: fal namaz, agjëron, lexon Kur'an. Jasht del vetëm për nevoja fiziologjike.

Jetim: fëmija që nuk ka njërin a të dy prindërit, bonjak. Shumë ajete të Kur'anit dhe shumë hadithe të Pejgamberit a.s. flasin, përkatësisht urdhërojnë që ndaj jetimëve duhet pasur shumë kujdes: të mos keqtrajtohen, të mos bëhet padrejtësi ndaj tyre, të mos keqpërdoret pasuria e tyre etj.

Kerahet: vepër jo e lavdërueshme

Kibla: Të kthyerit e muslimanëve kah Qabja (në Mekke) me rastin e faljes së namazit. Të kthyerit ka Kibla bëhet edhe me rastin e therrjes së kurbanit. Edhe i vdekuri kur vorroset i kthehet koka kah Kibla. Kibla te ne është në drejtim juglindor.

Kijamet: Dita e shkatërrimit të kësaj bote-fundi i kësaj bote.

Kiraet: leximi dhe këndimi i Kur'anit në mënyrë të drejtë.

Kurban: bagëtia e imët ose e trashë që therret gjatë ditëve të Bajramit të Vogël. Prandaj quhet Bajram i Kurbanit ose Kurban-Bajrami (sipas ndikimit të turqishtes).

Kurra: ata që e lexojnë dhe e këndojnë Kur'anin në mënyrë të drejtë.

Medhheb (mez'heb): shkollë juridike islame; drejtim.

Misvak: brushë dhëmbësh prej drurit "arak".

Minber: vend i ngritur në disa shkallë në xhami (në anën e djathtë të mihrabit), i ndërtuar prej muri ose prej druri, prej ku imami mban ligjiratën (hytben) në namazin e xhumasë dhe në namazin e bajrameve.

Mud: enë që merrte dy litra ujë.

Muezin: personi që e thirr ezanin (ar. muedhdhinun).

Muhadith: ai që merret me shkencën e hadithit; që ka njohuri të thella për Hadithin.

Muhaxhir: banorët e mekkës që e shoqëruan Pejgamberin a.s. me rastin e shpërnguljes prej Mekke në Medine.

Munafik: dyftyrësh; që shprehet haptazi për diçka, kurse fshehurazi punon të kundërtën, që bëhet se është besimtar, e në të vërtetë nuk është besimtar; ngatrrestar. Munafikët janë kategoria më e urrejtur tek All-llahu.

Murted: ai që e lëshon fenë islame, pasi e ka pranuar atë; tradhëtar.

Mushrik: pabesimtar; që beson në shumë zotra.

Nafile: namaz jo i detyrueshëm; që falet vullnetarisht (edhe për këtë namaz vlejnë të njëjtat rregulla si për namazin e detyrueshëm.

Namaz: është detyrim për çdo musliman (fardu-l-ajni). Brenda 24 orëve falen pesë namaze. Namazi përbëhet prej dy e më shumë reqatëve (sh.). Fjala namaz është e burimit persian, e është sinonim i fjalës arabe salat.

Pejgamber: lajmëtar i fesë; Ai që e kumton Shpalljen e All-llahut. Fjalë me burim persian. I përgjigjet fjalës arabe **Nebijj.**

Qabe: tempulli i shenjtë. Quhet edhe Bejtull-llah (shtëpia e Zotit).

Qufër: mosbesim; largim nga feja islame.

Qafir:mosbesimtar; ai që largohen ga feja islame.

Reqat: pjesë përbërse e namazit. Përhëhet prej qëndrimit në këmbë (kijame), ruqu' (sh.) dhe sexhde (sh.).

Resulull-llah: I dërguar i All-llahut.

Ruqu: pjesë përbërse e reqatit, që bëhet duke e përulur pjesën e sipërme të trupit në formë horizontale (koka të jetë në një nivel me shpinën), me ç'rast gjunjtë preken me duar (ar. ruku').

Sa': enë që merrte 8-9 litra ujë.

Sadaka: çdo lloj pasurie që u jipet vullnetarisht të varfërve ose në një vend tjetër; lëmoshë.

Sadakatu-l-fitri: sasi e caktuar e pasurisë që u dedikohet vetëm të varfërve dhe bonjakëve në ramazan, sidomos para Bajramit të Madh. Sadakatu-l-fitri jipet për çdo anëtar të familjes.

Sened: vargu i transmetuesve të haditheve të Pejgamberit a.s.

Sunnet: traditë; zakon. Në terminologjinë islame sunnet (synet) ësthë sinonim i fjalës hadith.

Shehadet: dëshmi, të dëshmuarit. Formula e shehadetit është: Eshhedu en la ilahe il-la-ll-llahu ve eshhedu enne Muhammeden Resulullah", "Dëshmoj se nuk ka Zot përveç All-llahut dhe dëshmoj se Muhammedi është Pejgamberi i Tij".

Shirk: besimi në shumë zotra.

Sheriat: ligj islam, i bazuar në Kur'an dhe në Hadith.

Tabi-ijjë: bashkëkohanikët e shokëve të Pejgamberit a.s.

Tavaf: të sjellurit rreth Qabes (gjatë kohës së haxhit) sipas rregullave islame, Tavafi bëhet me abdest, Xhunibi dhe gruaja me menstruacione nuk mund ta bëjnë tavaf Qaben.

Tekbir: formula e tekbirit për namaz është: "All-llahu ekber", "All-llahu është më i madh", ndërsa në tërësi është: "All-llahu ekber, All-llahu ekber, la ilahe il-lall-llah, All-llahu ekber, All-llahu ekber velil-lahi-l-hamd". "All-llahu është më i madh, All-llahu është më i madh. All-llahu është një. All-llahu është më i madh dhe Atij i takon çdo lavdërm".

Telbije: Formula: Lebbejke All-llahumme lebbejke, ose Lebbejke ve sa'daj-ke" d.m.th. "O Zoti im jam i gatshëm t'i përgjigjem thirrjes Tënde".

Umre: vizita e Qabes që mund të bëhet gjatë tërë vitit (përveç në katër ditët e Bajramit të Kurbanit).

Vahji: shpallje, inspirimi nga ana e All-llahut që kanë pasur pejgamberët.

Vakifi: Ai që e le pasurinë ose një pjesë të saj në dobi të institucioneve islame.

Vakuf: pasuri e institucioneve islame.

Xhihad: lufta, përpjekja në rrugën e All-llahut.

Xhizje: tatim për krye banori që kanë qenë të obliguar t'ia japin shtetasit jomusliman shtetit islam.

Zemzem: pus në Qabe.

Zeqat: (Zekat) detyrim islam, që jipet për pasurinë, e cila ka arritur shkallën e caktuar (nisabin). Zeqati është një nga pesë shtyllat e Islamit.

Zullum: të këqija, padrejtësi, shkatërrime që bënë dikush, duke përdorur dhunën.

SHKURTIMET

ar. - arabisht.

a.s. - alejhi-s-selam "shpëtimi qoftë mbi të". Epitet që thuhet dhe shkruhet pas emrit të pejgamberëve.

b. - **ibën** "i biri", ose **bint** "e bija".

r.a. - radijell-llahu anhu (ose **anha:** për gjininë femërore), d.m.th. "Zoti qoftë i kënaqur me të". Epitet që shqiptohet dhe shkruhet pas emrit të as-habëve të Pejgamberit s.a.v.s.

s.a.v.s. - sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, d.m.th. "Zoti e nderoftë dhe e shpëtoftë!" Përdoret sikurse shkurtesa a.s.

sh. - shih

xh.sh. - xhel-le shanuhu! d.m.th. "Lavdi Madhërisë së Tij" Cilësi që shpreh Madhërinë e All-llahut.

Literatura

FJALOR I GJUHËS SË SOTME SHQIPE. Botim i Akademisë së Shkencave të RPSSH - Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë. Tiranë, 1980

FJALOR DREJTSHKRIMOR I GJUHËS SHQIPE. Prishtinë, 1983

FJALOR SERBOKROATISHT SHQIP. Instituti Albanologjik i Prishtinës, Prishtinë, 1974

Mehdiu, F. *Kur'ani,* përkthim në Gjuhën Shqipe. Prishtinë, 1985

Muftiç, T. *Arapsko Srpskohrvatski Rjeçnik I-II* "Mu'xhem Arabijj-surbukruatijj". Sarajevë, 1973

Nahi, H. *Kur'ani,* përkthim në Gjuhën Shqipe. Prishtinë, 1988

Shkapur, H. "*Sahihu-l-buhari*", përkthim në Boshnjakishte, Sarajevë, 1991

فتح الباري

بشرح صحيح الإمام أبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري للإمام الحافظ أحمد بن علي بن حجر العسقلاني

الجزء الخامس الجزء السادس الناشر دار المعرفة للطباعة والنشر بيروت - لبنان ٧٧٣ — ٨٥٢

Përmbajtja

صحيح أبي عبد الله البخاري

مشكول

الجزء الرابع

يطلب من
مكتبة الجمهورية العربية
لصاحبها
عبد الفتاح عبد الحميد مراد
شارع الصنادقية بجوار جامع الأزهر الشريف بمصر

Sahîhu-l-Buhâri në gjuhën shqipe
7

Për botuesin:
Isa Memishi

U shtyp në shtypshkronjën:
"TIMEGATE" - Prishtinë

Doli nga shtypi në mars 1995

Tirazhi: 1000 copë

صحيح البخاري

باللغة الألبانية

٧

دركا

SAHÎHU-L-BUHARI

në gjuhën shqipe

7